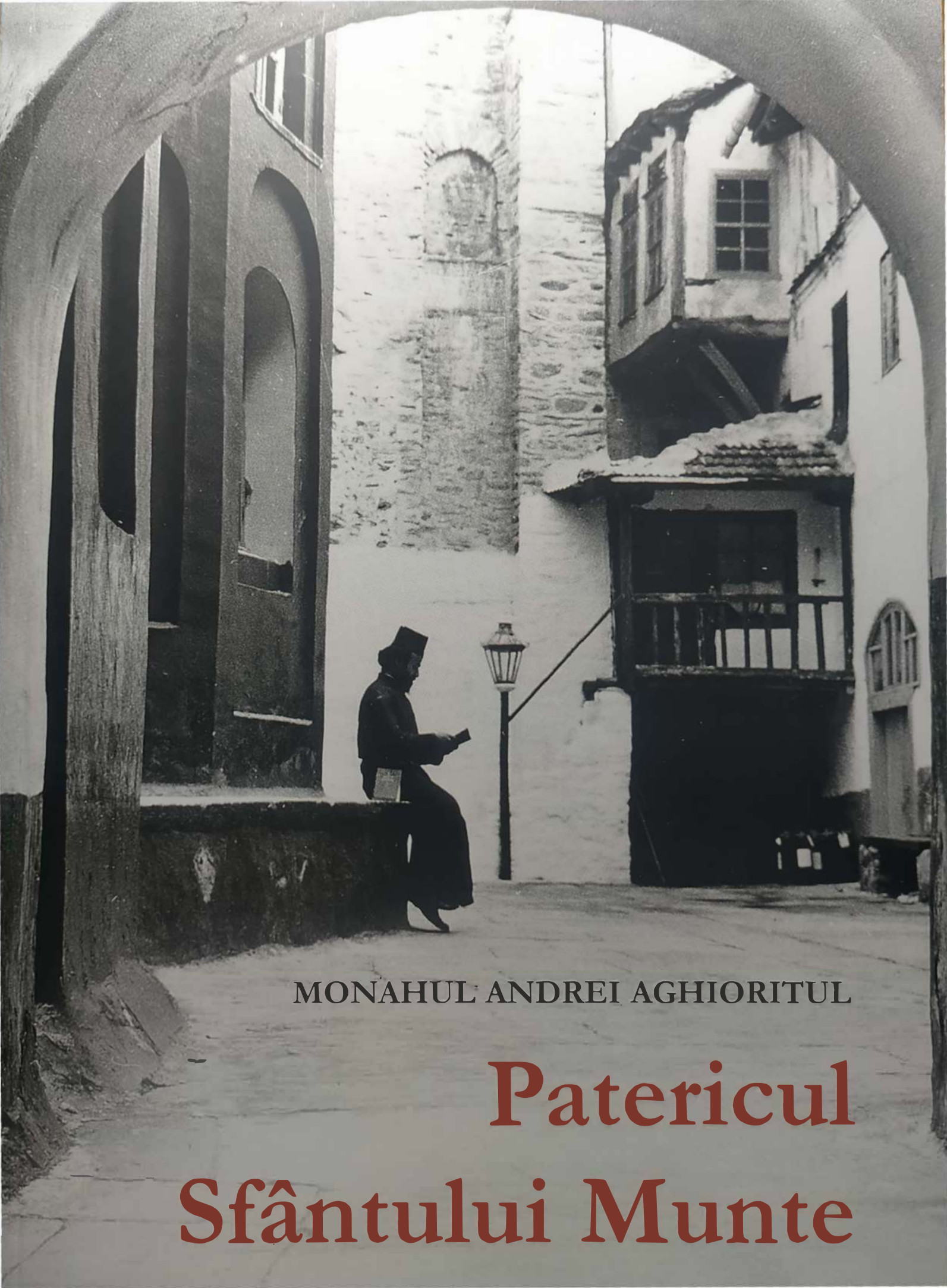

MONAHUL ANDREI AGHIORITUL

Patericul Sfântului Munte

MONAHUL ANDREI AGHIORITUL

Patericul Sfântului Munte

MONAHUL ANDREI AGHIORITUL

Patericul Sfântului Munte

Traducere din limba neoelenă de
pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă

Studiu introductiv şi note de
pr. dr. Gabriel Mândrilă

editura Σοφία

București

Redactor: Florin Caragiu

Corector: Diana-Cristina Vlad

First published as „Τὸ Γεροντικὸ τοῦ Ἁγίου Ὄρους" / Ἀνδρέας Μοναχός by Athos Publications Ltd. Athens, Greece – 1st edition,
© 2018 All rights reserved.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

© Fotografii coperți: Sfânta Chilie a Sfintei Ana, Karyés, Sfântul Munte

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ANDREI AGHIORITUL, monah
Patericul Sfântului Munte / Monahul Andrei Aghioritul; trad. din limba greacă de pr. dr. Gabriel Mandrilă și Laura Mandrilă. – București: Editura Sophia, 2013
ISBN 978-973-136-380-6

I. Mandrilă, Gabriel (trad.)
II. Mandrilă, Laura (tra

Termenii vocabularului monahal atonit

Începuturile monahismului atonit, prezent mai întâi sub formă anahoretică şi eremitică, iar ulterior cenobitică[1], sunt străvechi. În pofida diferitelor opinii care fixează ca termen *ad quem* pentru monahismul atonit pe rând secolele al IV-lea, al V-lea sau al VI-lea[2], primele informații incontestabile privitoare la stabilirea definitivă a monahilor pe brațul nord-estic al Peninsulei Chalcidice datează din secolul al IX-lea[3] *d.Hr.*; aceste informații nu implică absența cu desăvârșire înainte de această dată a monahismului din Sfântul Munte, ci mai degrabă desemnează momentul în care spațiul aceasta a fost consacrat exclusiv vieţuirii monahale[4] – „martiriul conştiinţei", elementul laic şi, în special, cel feminin încetând a mai fi întâlnite aici.

---

[1] La aceste forme de ascetism trimit şi termenii *κοινόβιον*, *όμότροποι* şi *μονότροποι (ἀδελφοί)*, folosiți de Diadoh al Foticeii (*Capetele gnostice* 53).

[2] Informațiile care susțin înființarea unor Mănăstiri aici încă din secolul al IV-lea de către împărații Constantin cel Mare şi Teodosie sunt considerate astăzi ca neîntemeiate istoric (Spyros Troianos, Gheorghios Poulis, *Drept bisericesc*, Ed. Ant. N. Sakoulas, Atena-Komotini, 2003, p. 638).

[3] Prima Mănăstire atonită a fost întemeiată în secolul al IX-lea, înainte de 883, de Ioannis Kolovós, ucenicul lui Eftimie.

[4] Istoricii Antichității (Herodot, *Istorii* 7, 22 şi Tucidide, *Istorii* 4, 109) menționează existența unor oraşe în perimetrul actual al Sfântului Munte. Deşi este dificilă localizarea lor cu exactitate, *Olófyxos* (Ὀλόξυφος) s-ar fi putut afla acolo unde astăzi există Mănăstirea Esfigmenu, *Akróthooi* (Ἀκρόθωοι), în Kerasiá, *Dion* (Δῖον), în locul Mănăstirii Vatoped, *Thysos* (Θύσος), în locul Mănăstirii Kostamonitu, *Kleonai* (Κλεωναί), în Dafne şi în locul Mănăstirii Xiropotamu, *Skólos* (Σκόλος), unde se află arsanaua (portul) Mănăstirii Zografos (*cf.* Monahul Doroteu, *Sfântul Munte. O inițiere în istoria şi viața acestuia*, Ed. Tertsios, Katerini, f.a. ed., vol. I, p. 18).

Acest moment de răscruce pentru viața duhovnicească a fost determinat de venirea aici a Sfântului Atanasie, care în jurul anilor 963-964 a întemeiat, cu ajutorul împăratului Nichifor Fokas (963-969), Mănăstirea Marii Lavre, alcătuind la câțiva ani statutul ei – *Tipikon*-ul sau regulamentul de ordine interioară –, după modelul *tipikon*-ului Mănăstirii Studion din Constantinopol. După moartea împăratului Nichifor Fokás, Sfântul Atanasie a căzut în dizgrație, iar noul împărat Ioan Tzimiskís l-a trimis în Athos pe Eftimie, egumenul Mănăstirii Studion, care i-a convocat la Protaton în Karyés, capitala administrativă a Sfântului Munte, pe toți egumenii atoniți, pentru a redacta în jurul anului 972 primul Tipikon al Sfântului Munte, numit *Trágos*, întrucât a fost scris pe o piele de țap; acesta este documentul care păstrează până în zilele noastre cea mai veche semnătură autografă a unui împărat bizantin alături de semnăturile celor 55 de egumeni atoniți (incluzând semnătura autografă a Sfântului Atanasie Atonitul).

Zona monahală a Sfântului Munte se bucură de o anume autoguvernare, fiind organizată asemenea unei republici monahale în limitele constituționale impuse de autoritatea statului grec, care respectă străvechile drepturi câştigate de comunitatea de călugări în cei peste 1000 de ani de existență.

Instituțiile monahale specifice Sfântului Munte se împart în Mănăstiri chiriarhe (autonome, independente) şi forme de organizare monastică anexe, de natură anahoretică, subordonate Mănăstirilor pe teritoriul cărora se află: Schitul, Chilia, Coliba, Sihăstria şi Cathisma. Unele dintre acestea (precum *Cathisma*) nu sunt întâlnite în alte spații monahale ortodoxe, altele (precum Schitul), deşi nu lipsesc din alte spații monahale, au un sens diferit de cel întâlnit în cadrul aşezămintelor aghiorite. Atât Constituția Greciei, cât şi Statutul Sfântului Munte în funcțiune nu permit modificarea ordinii ierarhice existente între Mănăstiri[1] şi nici transformarea instituțiilor monahale inferioare în forme superioare (a Schitului în Mănăstire, a Chiliei în Schit *ş.a.m.d.*)[2].

[1] Art. 105 § 2 din Constituția Greciei şi art. 3 din Statutul Sfântului Munte (aşa cum a fost formulat în 1931).

[2] Art. 133 din Statutul Sfântului Munte.

A. Din cele câteva sute de Mănăstiri menționate în diferite cronici şi, în special, în actele Mănăstirilor de-a lungul secolelor[1], în Sfântul Munte au supraviețuit până în prezent 20 de Mănăstiri cu atributele de *împărăteşti* (înființate de împărați sau membri ai caselor imperiale, cu suportul financiar al acestora şi prin emiterea unui hrisobul), *stavropegice* şi *patriarhale*[2] (care nu se află sub autoritatea episcopului local, ci sub autoritatea directă a Patriarhului Ecumenic pe care-l pomenesc la sfintele slujbe). Administrativ, aceste Mănăstiri se împart în cinci tetrade, fiecare Mănăstire din fruntea unei tetrade deținând dreptul ca delegatul ei la Sfânta Comunitate să ocupe poziția de *Protepistat* (care astăzi se numeşte *epistat*) – întâi-stătător al Sfântului Munte; prin urmare aceste douăzeci de Mănăstiri se împart în cinci mari şi cincisprezece mici. *De facto*, Sfântul Munte este un gen de mitropolie, Mănăstirile funcționând ca episcopii, dar fără ca *Protepistatul* (*Epistatul*, întâi-stătătorul sau *Protosul*[3] Sfântului Munte) să fie mitropolit şi nici egumenii episcopi.[4] Distingându-se ca Mănăstiri idioritmice sau cenobitice, legislația canonică permite transformarea unei Mănăstiri idioritmice în Mănăstire chinovială, nu şi invers,[5] astfel că în decursul timpului toate Mănăstirile atonite, în majoritate idioritmice, au devenit chinoviale. Fiecare Mănăstire este condusă şi administrată în afară de egumen, de două organe colective: Consiliul Mănăstirii şi Sinaxa bătrânilor sau a întâi-stătătorilor (*Γεροντία*), care sunt îndrituite în anumite situații să suspende autoritatea egumenului, dispunând înlocuirea sa. Întâi-stătătorii sunt aleşi pe viață şi într-un număr hotărât de regulamentul de ordine interioară al fiecărei Mănăstiri care variază între şapte, nouă

---

[1] Pentru un catalog nesistematic al acestora, dar bogat în detalii, *vezi* Panaghiotis Hristou, *Sfântul Munte. Aşezământul monastic – istoria, arta şi viața acestuia*, Ed. Epopteia, Athena, 1987, pp. 56-77.

[2] Mănăstirile au câştigat acest drept în urma intervenției Patriarhului Nifon (1382) care, pe temeiul hrisovului emis de împăratul Andronic al II-lea, le-a luat sub protecția sa directă, în urma atacurilor jefuitoare catalane la care au fost supuse.

[3] *Protos*-ul sau „egumenul Sfântului Munte" este funcția similară lui *γενικός ἀββᾶς* din sistemul pahomian (Panaghiotis Panaghiotakos, *Expunere sistematică a Dreptului Bisericesc în vigoare din Grecia*, vol. IV, f. Ed., Atena, 1957, p. 433), fiind atestat încă de la începutul secolului al X-lea (Spyros Troianos, Gheorghios Poulis, *Drept bisericesc*, ²2003, Ed. Ant. N. Sakoulas, Atena-Komotini, p. 638).

[4] Panaghiotis Hristou, *Sfântul Munte...*, *op. cit.*, p. 332.

[5] Spyros Troianos, Gheorghios Poulis, *Drept bisericesc*, ²2003, Ed. Ant. N. Sakoulas, Atena-Komotini, p. 655.

sau unsprezece. Consiliul Mănăstirii este ales de Sinaxa bătrânilor, în număr de doi sau cel mult trei membri.

B. *Aşezămintele monahale secundare.*

Nefiind independente, aşezămintele monahale secundare sunt proprietatea Mănăstirilor, care le cedează unuia sau mai multor monahi (în funcție de tipul lor), în schimbul unei sume modice, aproape simbolice. În ordine ierarhică acestea sunt: Schitul, Chilia, Coliba, Sihăstria şi Cathisma. Persoana căreia îi este cedat aşezământul printr-un act de comun acord (numit *Ὁμολόγιον*) şi care are obligația de a ține un registru al evidenței monahilor (*Μοναχολόγιον*) din obştea sa (în cazul Schiturilor şi al Chiliilor) se numeşte *Γέρων* (în traducere, Stareț sau Bătrân[1]). Fiecare schimbare de persoane sau a funcției ierarhice a celor care alcătuiesc obştea acestor aşezăminte secundare implică acordul Mănăstirii chiriarhe.

1) *Schitul* (*Σκήτη*), amintind de modul de viețuire al călugărilor din Pustia egipteană a Nitriei sau a Sketei (de la această localitate provine, de altfel, şi termenul de „schit"), este un ansamblu de Chilii, Colibe şi clădiri locuibile mai mici (precum Sihăstriile sau Cathismele), care inițial a fost construit după modelul Lavrei[2], în jurul sălaşului unui nevoitor mai vechi, având în centru un locaş de cult – Kyriakón-ul[3]. Schitul este, prin excelență, idioritmic, dar

---

[1] Pentru a face diferență şi a evita confuzia între Starețul sau egumenul de Mănăstire (care, onorific, mai este numit, de altfel, şi Categumen – titlu întâlnit chiar în scrierile Sfântului Vasile cel Mare) şi Starețul unui aşezământ monahal secundar, am optat pentru termenul Bătrân, pe care am ales să-l transcriem prin aglutinare (*d. ex.*, Bătrânul-Daniil, Bătrânul-Ioasaf *etc.*). În acelaşi timp, termenul de *Γέρων* este un titlu onorific, atribuit din reverență monahilor, indiferent de statutul lor *stricto sensu*.

[2] *Λαύρα* (lat. *vicus*) este un termen apărut şi folosit cu precădere în Palestina secolului al IV-lea, pentru a desemna spațiul sau aşezarea unde monahii conviețuiau. Inițial desemna cărarea sau drumul ce separa locuințele asceților, care se aflau foarte aproape unele de altele (Monahul Doroteu, *Sfântul Munte…*, *op. cit.*, vol. al II-lea, p. 51). Ulterior, a ajuns să fie alcătuită din mai multe Chilii autonome, aflate la distanță unele de altele, cu un singur locaş de cult comun pentru săvârşirea dumnezeieştii Liturghii. În opoziție cu Mănăstirea, unde viața este comună, viețuitorii Lavrei sunt semi-eremiți sau anahoreți, fiecare fiind socotit egumen la Chilia sa. Cu timpul, în spațiul bizantin, prin adoptarea sistemului chinovial de viețuire şi autoadministrare, termenul *Lavra* a devenit sinonim cu cel de *Mănăstire* (*Enciclopedia moral-religioasă*, Atena, 1966, vol. VIII, p. 156). Schiturile din zona Karyés au fost organizate sub forma *Lavrei* până la 1661, când, din cauza datoriilor acumulate, au fost vândute Mănăstirilor, care inițial au devenit proprietare ale clădirilor, iar ulterior şi ale spațiului din zona respectivă.

[3] Inițial, termenul definea locaşul creştin de cult din catacombe.

se întâlneşte, ca o excepție „paradoxală”[1], şi sub forma cenobitică. Fiind organizat sub forma unui sat, Schitul nu deține autonomie teritorială, ci se află în limitele Mănăstirii chiriarhe. Colibele care alcătuiesc Schitul nu dețin o suprafață geografică cultivabilă, în afară de o curte şi o grădină restrânse ca dimensiuni, dar sunt construcții mai extinse şi de altă calitate materială în comparație cu Colibele de sihaştri de sine-stătătoare, la care ne vom referi în continuare. În clipa de fața în Sfântul Munte există 12 Schituri idioritmice şi patru chinoviale[2]. Schitul este condus de un Dicheu[3] (care la Schiturile idioritmice se schimbă anual, la cele chinoviale fiind ales pe viață), alături de consilieri şi Sinaxa Bătrânilor. Numărul viețuitorilor este hotărât de prevederile regulamentelor de ordine interioară ale fiecărui Schit în parte.

2) *Chilia* (*Κελλίον*) este o locuință rustică spațioasă, cu multe camere şi dependințe, cu un locaş de cult şi o suprafață de teren relativ vastă şi cultivabilă, unde se nevoieşte un monah, Starețul Chiliei, care trebuie să fie familiarizat cu viața monahală de obşte, fiind supus încercărilor vieții monahale, ca frate al comunității mănăstireşti, de obicei pe teritoriul căreia se află Chilia, păstrând calitatea de frate al respectivei Mănăstiri şi după stabilirea sa la Chilie. Acesta poate fi urmat de doi monahi, numiți *ucenici* (*ὑποτακτικοί*)[4], care alcătuiesc obştea sa, la care se mai pot adăuga cel mult doi frați începători, ucenici, astfel încât numărul celor care se sălăşluiesc la o Chilie nu poate fi mai mare de şase. De obicei, aceştia se ocupă cu agricultura, dar în acelaşi timp practică diferite arte (muzica,

---

[1] Panaghiotis Hristou, *Sfântul Munte…*, *op. cit.*, p. 342; acestea provin din Chilii extinse în scopul ridicării lor la rangul de Mănăstiri exponente ale unei singure națiuni, „cu intenția anulării caracterului etnic al Sfântului Munte”.

[2] Schitul românesc Prodromu (aparținând de Marea Lavră), Schitul rusofon Sfântul Andrei (aparținând de Vatoped), Schitul bulgarofon Bogorodița (aparținând de Sfântul Pantelimon) şi Schitul rusofon Prorocul Ilie (aparținând de Pantocrator).

[3] „ὁ τὰ δίκαια φέρων” – cu alte cuvinte, cel învestit de Mănăstirea chiriarhă să exercite autoritatea.

[4] Monahismul atonit distinge două categorii de ucenici: ucenicul care nu a fost tuns în monahism, putând fi rasofor (poate purta rasă în urma unei rugăciuni speciale care i se citeşte de către egumen sau Stareț), este numit *δόκιμος* (termenul provine de la verbul *δοκιμάζω* – a încerca, a testa). Monahul care este deja tuns în monahism, putând avea şi un grad ierarhic, dar care alege să se supună de bunăvoie unui monah îmbunătățit, pentru a se nevoi şi spori în virtute, făcând ascultare de acesta, se numeşte *ὑποτακτικός* (termenul provine de la verbul *ὑποτάσσω* – a se supune).

iconografia) sau confecționează diferite lucruri de mână. În cazul decesului Stareţului sau Bătrânului, actul de comun acord (numit *Ὁμολόγιον*) este preluat cu toate drepturile şi îndatoririle respective de membrul obştii imediat următor ca vechime ierarhică, conform sistemului succesiunii.

3) *Coliba* (*Καλύβα*)[1] este o locuință de tip rural, de dimensiuni îndeobşte mai mici decât Chilia, având încorporat un locaş de cult[2], dar fără a beneficia de o suprafață de teren cultivabilă. Aici se practică îndeobşte o asceză mai aspră decât la *Chilii*. În cazul decesului Stareţului sau Bătrânului se aplică sistemul succesiunii ca şi în cazul Chiliei. De obicei sunt grupate asemenea unei aşezări rurale, dar fără ca între ele să existe vreo legătură organizatorică.

4) *Sihăstria* (*Ἡσυχαστήριον* – loc de aflare a liniştii sau isihiei)[3], ca aşezământ monahal de mai mică importanță decât Mănăstirea şi Schitul, asemenea Colibei sau Cathismei, găzduieşte îndeobşte un singur monah alături de un ucenic, practicând o formă de asceză foarte riguroasă, și este situată în locuri pustii, defavorizate, pe stânci sau locuri greu de ajuns, în crăpături de stânci sau peşteri.

5) *Cathisma* (*Κάθισμα*) este un aşezământ asemănător Colibei, dar de mai mici dimensiuni decât aceasta, unde se sălăşluieşte de obicei un singur monah, cu un nivel duhovnicesc foarte sporit, căruia îi sunt asigurate cele necesare subzistenței în principal de către Mănăstirea pe teritoriul căreia se află, fiind în acelaşi timp scutit de îndatoririle față de aceasta, pentru a se afierosi cu totul rugăciunii. Caracterul şederii aici este temporar.

Întreg Sfântul Munte este asemenea unei Mănăstiri uriaşe, în care funcționează o varietate impresionantă a formei sociale bază instituite aici. „Pentru că Schitul în forma sa tradițională primară nu este altceva decât o grupare de Colibe, iar Schitul chinovial nu este decât o Chilie extinsă. Pe de altă parte, Cathisma şi Sihăstria nu sunt decât aspecte particulare ale Colibei”.[4] În esență, monahismul, organizat pe fundamentul structurii mănăstireşti, imită şi urmea-

[1] Se mai numesc şi *Ἀσκητήρια* (locuri de asceză şi nevoinţă).

[2] Colibele care nu au încorporat un locaş de cult se numesc *Ξεροκαλύβα* (Xerokalýva).

[3] Mai sunt numite şi *ἐρημητήρια* (ermitaj, loc de şedere al unui pustnic sau eremit).

[4] Panaghiotis Hristou, *Sfântul Munte…*, *op. cit.*, p. 339.

ză instituția familiei, având în centru naşterea şi paternitatea spirituală, în cadrul mai larg de factură matriarhală, asigurat de viața bisericească. De altfel, la tunderea în monahism, călugărul îşi pierde numele de familie, devenind „frate" al acesteia şi dobândind numele Mănăstirii în care se închinoviază: spre exemplu, monahii călugăriți la Lavra poartă numele de „Lavriotul", cei de la Vatoped de „Vatopedinul" ş.*a.m.d.* Astfel, Mănăstirea este noua sa familie, care funcționează pe principii exclusiv duhovniceşti, iar relația cu Mănăstirea de metanie (unde monahul şi-a depus voturile) – asemenea relației de familie –, este definitorie pentru profilul spiritual al acestuia, neputând fi înlocuită şi nici îngăduindu-se mutarea arbitrară a unui monah de la o Mănăstire la alta de către episcopul sau chiriarhul locului. Însă înrudirea dintre monahism şi instituția de familie este mai evidentă în cazul aşezămintelor monahale secundare, precum Chilia sau Coliba.[1]

Ca loc de pocăință, Mănăstirea e socotită locaş al renaşterii spirituale şi de aceea raportarea la Mănăstirea „de metanie" este definitorie pentru evoluția duhovnicească a monahului. Noua ordine pe care o instituie monahismul şi Mănăstirea ca forma cea mai completă a viețuirii bisericeşti presupune renunțarea celui care se dedică acestui ideal la toate funcțiile şi privilegiile dobândite anterior în viață. Spre exemplu, episcopul care se retrage la Mănăstire devine în mod automat simplu monah, neputându-şi păstra calitatea ierarhică în absența turmei peste care a fost pus păstor şi unde-şi exercita prerogativele ierarhice.

Ca părinte duhovnicesc, fără a avea în mod obligatoriu preoția, egumenul deține puterea şi responsabilitatea asupra problemelor spirituale din Mănăstire, sub aspect pastoral, coordonator, preventiv și arbitral, ca supraveghetor şi îndrumător al obştii sale. Egumenii care-şi dau prin libera lor alegere şi din diferite motive demisia se numesc *ante-egumeni* sau *pro-egumeni*.

---

[1] Spre exemplu, Sfântul Vasile cel Mare cere ca egumenul să se îngrijească de monahi „aşa cum se îngrijeşte un tată de copiii săi născuți dintr-o căsătorie legitimă (ὡς πατὴρ παίδων γνησίων ἐπιμελούμενος)" (*PG* 31, *Constituțiile ascetice* 1417B), rânduind totodată ca monahul ce se arată ataşat peste măsură de o altă persoană (monah, frate, rudă ş.*a.m.d.*), nedreptățind astfel obştea (τὸ κοινόν), „să fie supus mustrării, orice motiv ar invoca" (*PG* 31, *Marele cuvânt ascetic* 880A).

Egumenul poate fi asistat şi suplinit în slujirea sa, atunci când nu se află în interiorul Mănăstirii, de *Iconom* (monahul responsabil de administrarea economică a Mănăstirii) sau de ieromonahul *duhovnic* (preotul care administrează Taina Pocăinței fraților Mănăstirii, inclusiv egumenului). Alături de aceştia, la buna funcționare a Mănăstirii contribuie: *eclesiarhul* (cel ce supraveghează desfăşurarea slujbelor bisericeşti), care, la rândul său, este ajutat de *pareclesiarh* (suplinitorul său) şi *sacristier* (σκευοφύλαξ[1] – persoana responsabilă de odoarele bisericeşti). Persoana care se îngrijeşte de aprinderea candelelor şi, în general, a luminilor în Mănăstire se numeşte καντηλανάπτης, acesta fiind ajutat la pregătirea celebrării dumnezeieştii Liturghii de către ἐξυπνιστής (cel care îi deşteaptă pentru serviciile latreutice pe frați), ἐπιστημονάρχης (cel care îi adună pe frați la intrarea în biserică în vederea rugăciunii), ταξιάρχης (cel care se îngrijeşte de buna rânduială şi curățenia din biserică) şi τυπικάρης (tipicarul, cel care rânduieşte în detaliu desfăşurarea slujbelor zilnice). La aceştia se adaugă *canonarhul, paramonarul, ajutorul de iconom, iconomul responsabil de metoacele Mănăstirii, dohiarul, chelarul, ajutorul de chelar, bucătarul* şi ajutoarele sale (*brutarul, vinarul şi responsabilul de fructe şi supraveghetorul de masă*), secretarul (asistat de *notar, hartular, arhivar şi biliotecar*), *arhondarul, bolnicerul, asistentul medical sau infirmierul, responsabilul de haine* (βεστιάριος), *stratornicul, portarul, orologierul, apocrisierul* şi *epitropii* (reprezentanți ai Mănăstirii în fața puterii civile, care se ocupau de administrarea proprietăților şi metoacelor Mănăstirii).

Astfel, fugind de lume, în căutarea desăvârşirii duhovniceşti şi a unirii cu Dumnezeu printr-o iubire absolută, odată cu secolul al III-lea, Mănăstirile au înțesat munții, iar Pustia s-a făcut sălaşul monahilor, care au părăsit toate bunurile pământeşti, pentru a se înscrie şi a deveni, pe calea martiriului conştiinței şi a jertfei de sine, cetățeni ai Impărăției Cerurilor, punând în timp şi spațiu temeliile cetății celeste eterne, într-o simbioză absolută dintre divin şi uman.

Monahismul se prezintă astfel ca o realitate dinamică, supratemporală, coexistând firesc şi totodată într-o contradicție maximă cu fiecare epocă istorică în parte, iar prezentul volum, rodul unei

[1] Numit şi ἱεροφύλαξ sau κειμηλιάρχης.

investigații de mulți ani a preacuviosului autor, reuşeşte să decripteze şi să analizeze prin exemple vii câteva dintre tainele esențiale ale vieții duhovniceşti pe temeiul experienței monahale diacronice. Printre aceste lămuriri de ordin practic se numără detalii extrem de importante care privesc în primul rând canonul de rugăciune al monahilor, în ansamblul orientării spirituale ascetice monastice determinate de importanța covârşitoare a ascultării – transformată de conştiința ascetică într-o condiție *sine qua non* a restabilirii stării paradisiace a sufletului uman – sau semnificația şi calea atingerii stării neptice de supraveghere a minții şi gândurilor, aflarea isihiei prin supunerea sinelui mereu amăgit de capcanele egoismului sau înfruntarea căderilor de-a stânga şi a celor de-a dreapta.

Lucrarea de față înfățişează nu doar reuşitele, ci şi zbuciumul şi drama vieții duhovniceşti şi mai ales continuitatea vieții şi experienței monastice zămislite de primele secole creştine până în contemporaneitate, din perspectiva relației cu adevărat sacre dintre Stareț/Bătrân şi ucenic – o fenomenologie cotidiană a paternității spirituale, prin încordarea în lupta nevăzută cu puterile care domină această lume şi, înainte de toate, prin lupta cu sine a fiecărui aspirant la frumusețea absolută a prieteniei şi părtăşiei cu Dumnezeu.

Aceste narațiuni şi relatări cu caracter istoric, povestite însă într-o manieră subiectivă, dincolo de cadrul estetic, de imagistica şi fervoarea cu care imaginația construieşte sau reconstruieşte un univers vizual-auditiv la care omul obişnuit are acces astăzi, din nefericire, doar pe calea tehnologiei artificiale – se reduc în esență la dezbaterea şi cercetarea virtuții ascultării. În centru se află prezentarea într-o manieră atemporală a invaziei şi pătrunderii eternității în timp, la care aspiră atât ascetul atonit, cât şi fiecare dintre noi, care neîndoielnic, la un moment sau altul al vieții, aude din partea lui Hristos cuvântul: „Fiule, dă-Mi inima ta!"

PATERICUL SFÂNTULUI MUNTE

ATHENAGORA I
Prin mila lui Dumnezeu
Arhiepiscop al Constantiopolului-Noua Romă şi
Patriarh Ecumenic

Prin bunăvoirea Preabunului Dumnezeu, la sărbătorirea a 1000 de ani de la ctitorirea Muntelui cu nume sfânt de către părintele nostru Atanasie Atonitul, cel trimis de Dumnezeu, Preasfânta şi Marea noastră Biserică a lui Hristos a socotit vrednic de cuviință cu prilejul acestei comemorări îndrituite a prăznui cu veselie, arătându-şi bucuria într-un chip nepieritor.

Astfel, am hotărât să emitem această cruce comemorativă şi să o decernăm fiecăruia dintre cei care, cu credința în Hristos, au participat plini de râvnă la această mare celebrare, slujind cu devotament Bisericii Mame, sau ni s-au alăturat de pretutindeni, stăruind prin efort şi trudă să prăznuiască dimpreună cu noi.

De aceea, prețuind contribuția considerabilă a profesorului de la Seminarul Teologic Atoniada [din Sfântul Munte] – monahul Andrei Simonopetritul – care a luat parte cu zel la această binecuvântată sărbătorire, am hotărât, la recomandarea şi prin bunăvoința noastră patriarhală, să-l cinstim, să-i conferim Crucea de Aur emisă cu ocazia comemorării a 1000 de ani de la ctitorirea Sfântului Munte, căreia îi alăturăm, spre adeverire, prezenta noastră gramată patriarhală, şi să-i oferim toate privilegiile care decurg de aici, spre a avea parte de toată binecuvântarea.

În anul mântuirii 1963, în 25 ale lunii iunie.

SFÂNTA COMUNITATE A SFÂNTULUI MUNTE
Nr. crt. 20/K
Cuviosului între monahi, domnului Andrei Simonopetritul, Secretarul-şef al Sfintei Mănăstiri Simonopetra Mănăstirea Simonopetra

Cuvioase,

Sfânta noastră Comunitate, având în vedere serviciile pe care le-ați împlinit cu vrednicie, în calitate de:

a) Secretar al Biroului Sfintei Comunități în care ați activat cu râvnă şi abnegație inegalabile vreme de treisprezece ani neîntrerupt, din 1953 şi până în 1966, sporind prin strădanie şi muncă susținute rezultatele în toate domeniile acestui complex aşezământ.

b) Secretar al Magistraturii, unde, încă de la înființare, ați contribuit cu multă pricepere în chip hotărâtor la apărarea drepturilor jurisdicționale din Sfântul Munte, în vederea aplicării corecte a dispozițiilor referitoare la limitele teritoriale în această zonă.

c) Secretar responsabil cu situația materială precară a monahilor din Sfântul Munte, unde, în vremea respectivă, prin eforturile cuvenite şi acțiunile dumneavoastră s-a reuşit generalizarea acestei măsuri pentru toată comunitatea noastră aghioritică.

d) Suplinitor al Secretarului-şef, unde, de-a lungul timpului, aducând prețioase servicii pentru Sfântul Munte, din punctul de vedere spiritual şi național-religios, mai ales în momentele de criză, nu numai ați apărat, ci şi luptat de nenumărate ori, în calitate de Consilier experimentat al Sfintei Intendențe [a Sfântului Munte], împotriva tuturor celor care, din rea voință, au prigonit acest Loc Sfânt şi aşezămintele sale, subminând funcționarea lor.

e) Profesor de Muzică Bizantină al Seminarului Teologic Atoniada, unde ați arătat calități şi o râvnă vrednice de invidiat şi prin lecțiile pe care le-ați susținut ați format din toți ucenicii domniei voastre cântăreți bisericeşti de valoare şi frați de încredere.

Pentru aceasta,

Spre bucuria noastră sufletească, Sfânta Comunitate Monahală în Şedința oficială (din 14/13-3-67) într-un cuget a hotărât să-şi ara-

te şi să-şi exprime în scris recunoştinţa şi nenumăratele mulţumiri în faţa mult iubitei voastre persoane. Şi, pentru a-i impulsiona şi pe alţi fraţi aghioriţi spre a vă urma exemplul şi spre a-şi aduce cu stăruinţă serviciile, după puterea fiecăruia, în slujba Sfintei Comunităţi, vă acordă prin prezentul act Menţiunea de onoare şi Îndrituita Laudă, atât a Sfintei Comunităţi, cât şi a întregii comunităţi a acestui Loc Sfânt, pe care, ca un frate aghioritic adevărat, l-aţi slujit cu atâta jertfă şi dăruire, urându-vă ca şi în noul stadiu al slujirii cu care aţi fost învestit, în ciuda intenţiei de a vă retrage, să propăşiţi şi să aveţi spor în toată virtutea, întru Hristos Iisus, spre folos. Întru iubirea de fraţi a Sfintei Comunităţi şi a întreg Sfântului Munte, ai domniei voastre toţi Delegaţii şi Stareţii celor douăzeci de Sfinte Mănăstiri din Sfântul Munte Athos adunaţi în Sinaxa comună în Karyés, la 20-3-1967.

Nr. crt. 718
Preacuviosului monah Andrei Theofilopoulos,
iubit fiu întru Hristos al smereniei noastre,
har şi pace de la Dumnezeu-Tatăl.

Am avut parte de multă bucurie, la primirea lucrării preaiubitei voastre cuvioşii *Patericul Sfântului Munte*, pe care în semn de preţuire ni l-aţi trimis din preaplinul inimii.

Prin răspunsul nostru, aşadar, sub imboldul dragostei părinteşti, ne exprimăm caldele mulţumiri pentru darul trimis, împreună cu felicitările pentru râvna dumnezeiască şi nevoinţa adusă spre promovarea idealului monastic.

În afară de acestea, dorindu-vă cu această scrisoare atât pentru acum, cât şi pentru vremurile viitoare, rodire duhovnicească din belşug, chemăm să vă întărească în tot lucrul şi în toată vremea harul nesfârşit şi binecuvântarea Preasfântului şi de viaţă Dătătorului Mormânt al Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi încheiem, adăugând binecuvântarea noastră patriarhală.

În Sfântul Oraş Ierusalim, la 19 august, în anul 1980
Benedict, Patriarhul Ierusalimului,
fierbinte rugător către Domnul

SFÂNTA MĂNĂSTIRE IVIR
Sfântul Munte Athos, 29 ianuarie 1980
Nr. crt. 15

Preacuviosului monah Andrei Theofilopoulos,
Scriitor-muzicolog
Graviás 30, Tesalonic

Prin prezenta noastră scrisoare mănăstirească vă aducem cu bucurie la cunoştinţă că am primit epistola domniei voastre datată 2/15-I-1980, precum şi cele cinci exemplare din cartea dumneavoastră *Patericul Sfântului Munte*, de curând apărut.

În primul rând, ne exprimăm mulţumirile noastre mănăstireşti pentru cinstea şi dragostea arătate faţă de Mănăstirea noastră prin trimiterea lucrării mai sus pomenite şi totodată vă felicităm pentru această lucrare de suflet ziditoare, socotită de o importanţă deosebită pentru Sfântul Munte, pentru că până astăzi, în pofida atâtor secole de viaţă monahală, acesta a fost lipsit de o astfel de comoară duhovnicească şi, prin mijlocirea acestei opere atât de preţioase, vestitul Munte Athos va avea parte de o strălucire şi mai mare pe întreg pământul, spre folosul şi mântuirea multor făpturi omeneşti, dintre care cele mai multe nu cunosc nimic despre bogăţia spirituală ascunsă în Grădina Maicii Domnului.

Ne rugăm ca Stăpâna noastră Maica Domnului „Portăriţa" – adevărata Ocrotitoare şi Purtătoarea de grijă a Sfântului Munte – să vă dăruiască sănătate şi putere, astfel încât să vadă lumina tiparului şi alte scrieri ziditoare, pentru ca Sfântul Munte să fie făcut cât mai bine cunoscut, mai ales în aceste vremuri consumiste pe care le înfruntă umanitatea întreagă.

Cu multă dragoste frăţească în Domnul şi cu fierbinţi rugăciuni părinteşti,

Epitropii Sfintei Mănăstiri Ivir

SFÂNTA MĂNĂSTIRE KARAKALU
Sfântul Munte Athos, 18/31 ianuarie 1980
Nr. crt. 14

Preacuviosului părinte monah Andrei Theofilopoulos,
Scriitor & literat
Tesalonic

Preasfinte părinte, bucură-te în Domnul!

Am primit cele cinci cărți cu titlul *Patericul Sfântului Munte*. Este o carte minunată, necesară pentru orice bibliotecă aghioritică şi, în general, pentru oricare monah din Sfântul Munte.

Vă felicităm, iubite frate în Hristos şi părinte Andrei, pentru această deosebită scriere a dumneavoastră despre Sfântul Munte şi ne rugăm Preasfintei Maici a Domnului să vă dea putere pentru a vă duce mai departe lucrarea voastră, care este de o mare însemnătate şi cere multă trudă.

Cu dragoste şi întru iubire frățească,

Arhim. Nichifor,
egumenul Sfintei Mănăstiri cu viață de obşte Karakalu,
dimpreună cu frații cei întru Hristos.

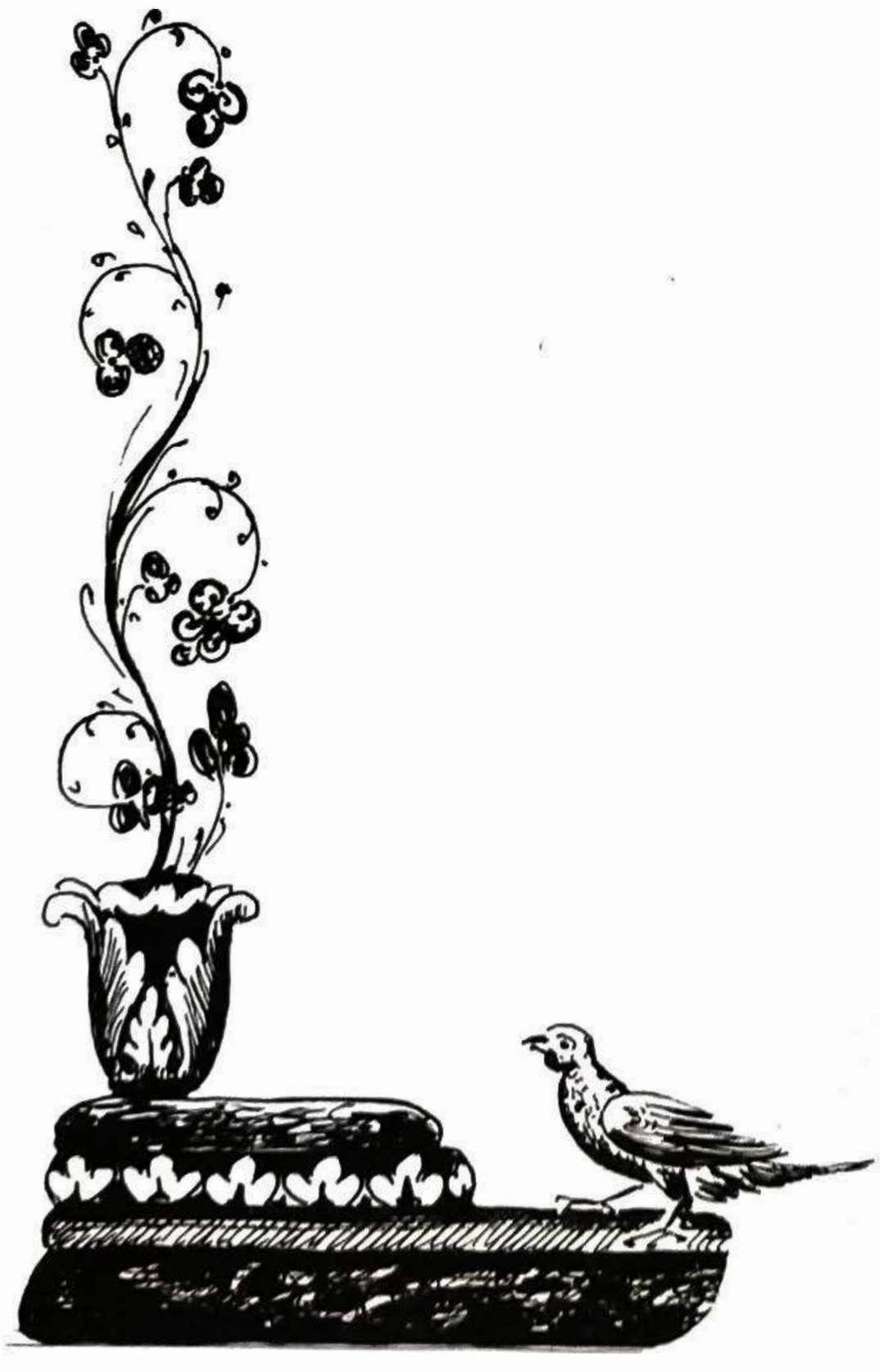

Prolog
la cea de-a II-a ediție

Părintele Andrei – Haralamb Theofilopoulos după numele de mirean –, fiul lui Ioan şi al Stathoulei, s-a născut în satul Longanikos din Lakonia la 16 februarie 1916.

În 1933 (la vârsta de 17 ani) părintele a intrat în Sfântul Munte, acolo unde se afla deja fratele său după trup, monahul Panteleimon, la Kerasiá, mai sus de Katunákia; aici, la Chilia Înaintemergătorului şi Botezătotului Ioan, a şi fost tuns în monahism. A rămas acolo aproape 10 ani, până în 1942. În această perioadă şi-a îmbogățit cunoştințele „la picioarele" părintelui Gherasim de la Schitul Sfânta Ana Mică.

„Mai târziu s-a dus să viețuiască alături de părintele Ioachim (care a fost tuns în monahism de către părintele Onufrie Diavastis la cunoscuta Chilie Panagúda[1])" şi de fratele său în Domnul Teodor Iviritul la Chilia Sfinților Teodori[2], care se află la o oră distanță de mers pe jos față de Karéea (astăzi, din păcate, dărâmată). Îşi câştigau existența, asemenea tuturor monahilor viețuitori la Chilii, din cultivarea viței-de-vie şi din rucodelia lor ce consta din confecționarea de piulițe de lemn la un strung manual.

Concomitent, părintele Andrei progresa în copierea caligrafică a Sfintelor Slujbe, şi, prin preocuparea sistematică de teoria şi practica muzicii eclesiastice bizantine, a ajuns să fie căutat nu numai pentru dulceața interpretării sale psaltice, ci şi pentru talentul de dascăl în arta muzicală.

---

[1] Unde mai târziu s-a nevoit şi Cuviosul Paisie Aghioritul (*n. trad.*).

[2] Teodor Tiron şi Teodor Stratilat (*n. trad.*).

Faptul că părinții Antim Iviritul – recunoscut de toată obștea monahală ivirită ca unul dintre cei care reușea să împlinească cu succes măsura și exigențele psaltice ale privegherilor de la Katholikón-ul [Mănăstirii][1] – și diaconul Sofronie – care se nevoia la Chilia aparținând de Mănăstirea Cutlumuș a Sfântului Spiridon (din Kerkyra) și care era admirat pentru califonia sa de toți viețuitorii la Chiliile din vecinătate și nu numai – erau ucenici ai părintelui Andrei, fără ca să li se poată reproșa vreo scădere sub aspect artistic, a făcut să i se ducă vestea și l-a consacrat ca profesor de muzică în toată zona aceea a Sfântului Munte. Din momentul în care, prin decizia Sfintei Comunități [aghioritice], a fost angajat ca secretar al ei (1953-1966) și apoi ca psalt lampadar[2] la Protaton în Karyés – la strana din dreapta fiind diaconul Iannis [Kareotul], renumit de câteva decenii pentru califonia sa –, a fost recunoscut și acesta de toată lumea ca aflându-se la același nivel…".[3] După aceea a fost numit și secretar al Mănăstirii Simonopetra.

Încă de foarte tânăr a învățat strămoșeasca artă a muzicii bizantine de la ieromonahul Ioasaf și de la părinții Evghenios Rallidis și Maxim. În afară de nenumărate cărți duhovnicești, care au avut parte de numeroase reeditări, precum a) *Sfânta Mănăstire Simonopetra*, b) *Sfântul Munte*. Ghid istoric și turistic (1969), c) *Îndrumătorul duhovnicului*, d) *Adevărul*. Îndrumător de orientare duhovnicească (1991), e) *Alfabetul înțelepciunii* (1984), f) *Antologie de poezie* (1980), g) *În dialog cu lumina*, h) *Povestiri needitate*, i) *Apostolul Petru nu a fost niciodată la Roma* ș.*a*., a scris sau mai degrabă a compus și editat un număr important de cărți de muzică bisericească, precum *Teoria generală a muzicii bisericești* (1969), *Vecernia, Utrenia* (1973), *Sfintele cântări ale dumnezeieștii Liturghii* (1992) – în care sunt prezente multe creații proprii, *Anastasimatarul lui Ioan Protopsaltul* (1983), *Antologie sacră* (1990), *Florilegiu muzical* ș.*a*.. În 1979 s-a ocupat de îngrijirea celui de-al treilea volum al *Antologiei* (*Ταμεῖον Ἀνθολογίας*), publicat de Editura V. Rigopoulos din Tesalonic. De asemenea, a înregistrat diferite casete cu exerciții și cântări bisericești extrase din cărțile sale de muzică. Printre ucenicii săi se numără și Apostol Papadopoulos, protopsaltul catedralei

[1] Katholikón-ul este locașul central de slujbă al unei Mănăstiri (*n. trad.*).
[2] La strana din partea stângă a unei biserici (*n. trad.*).
[3] Din amintirile Episcopului de Rodostolos Hrisostom Lavriotul.

mitropolitane a Atenei. Întreaga sa operă se află la Muzeul Muzicii din Tesalonic. Multe dintre compoziţiile sale au rămas needitate.

Spre sfârşitul vieţii, în 1995, a fost hirotonit diacon de către Constantin, Mitropolitul de Nea Ionia, în Biserica Sfintei Eftimia din Chalcedon, iar apoi preot la Biserica Sfântul Gheorghe din Heráкleio. A primit şi oficiul de duhovnic la Biserica Sfânta Parascheva din Nea Ionia. Adormirea sa, în urma unei insuficienţe cardiace, petrecută la 12 martie 2004, într-o zi de vineri, în jurul amiezii, în cea de-a doua săptămână din Postul Mare, ne-a umplut inimile de tristeţe, dar şi de nădejdea odihnei sale în Domnul. Slujba de înmormântare a avut loc în ziua următoare, în biserica cinstitului Proroc Ilie din Attiki, după dumnezeiasca Liturghie a Darurilor mai înainte Sfinţite.

Patericul Sfântului Munte a fost editat pentru prima oară în 1978 şi de atunci, datorită importanţei sale, a cunoscut cel puţin şase ediţii până la cea din 1998. Întâlnirea mea cu moştenitorul drepturilor de autor asupra lucrării părintelui Andrei, d-l Alexandru K. Pantazis, care a fost unul dintre ucenicii săi la Seminarul Teologic Atoniada din Sfântul Munte şi care a avut parte de binecuvântarea de a-i purta de grijă din 1991 şi până în 2004, vieţuind alături de el în N. Heráкleio (Atena), a devenit pretextul pentru a reedita această scriere într-o nouă formă şi de a organiza cuprinsul în funcţie de rânduiala ierarhică a celor douăzeci de Mănăstiri, Schituri şi locuri de retragere atonite. O minimă simplificare a frazelor şi câteva corecturi gramaticale s-au impus, de asemenea, ca „necesare" pentru lectorul contemporan, dimpreună cu eliminarea unor repetiţii cauzate de împărţirea anterioară în două volume. Bineînţeles, nu a avut loc nici o modificare cât priveşte evenimentele şi persoanele la care se face referire în lucrarea de faţă în vremea când autorul era încă în viaţă. [...]

Îmi doresc ca prezenta ediţie, prin descrierile minunilor şi nevoinţelor ascetice ale părinţilor, prin valoroasele elemente istorice şi itinerariile sale contemplative, să contribuie la revigorarea sufletelor noastre şi la păstrarea şi sporirea alesei moşteniri duhovniceşti şi culturale a iubitului Sfânt Munte Athos şi a neamului nostru ortodox. Amin!

Preot Chrysovalántis Theodorou,
Lakedaimon.

La 15 iunie, în anul mântuirii 2010,
Sfântul Ştefan, Attiki.

Introducere

Istorisiri din tradiția vie a vieții eremitice

Primii monahi, locuitori şi pustnici ai Sfântului Athos aveau ca deviză şi scop al vieții lor „trăieşte în ascuns”[1] o viață tainică şi ferită de fața oamenilor, dar descoperită şi curată în ochii lui Dumnezeu, ochiul cel neadormit, aşa cum spuneau şi vechii greci: „există un ochi al judecății care le vede pe toate”; şi aceasta, deoarece credeau profund într-o existență, prezență şi sălăşluire a lui Dumnezeu, Care nu Se limitează în timp şi spațiu, ci „pretutindenea este şi pe toate le plineşte” şi Care a ales ca pe un vrednic sălaş al Lui inima omului.

Prin urmare şi aceia au iubit să fie singuri, în fața ochiului Dumnezeirii celei una şi singură, în Trei Ipostasuri şi în Trei Sori: Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, spre a convorbi, a se ruga pretutindenea şi întotdeauna, a se simți foarte aproape de El şi de părtăşia Sa şi a spune împreună cu Profetul David: „Binecuvânta-voi pe Domnul în toată vremea, întotdeauna lauda Lui în gura mea” (*Ps.* 33, 1-3).

Trăiau ferindu-se de lume, departe de ea şi de bunurile ei părelnice: slava deşartă sau semeția vieții, iubirea de arginți şi iubirea de plăceri – aceste trei rele uriaşe. Şi în locul lor, cu ajutorul sărăciei, ascultării şi neîntinării vieții, au căutat să afle isihia, seninătatea şi curăția minții, care nu se găsesc decât în apropierea lui Dumnezeu, după ce mai întâi s-au slobozit de grijile şi frământările cu care viața lumească este întrețesută şi împovărată.

[1] *Λάθε βιώσας* (Epicur, frag. 551).

S-au afierosit cu totul rugăciunii, postului şi privegherii, cu puterea cărora şi-au curățit inimile şi au primit de la Preabunul Dumnezeu darul şi harismele luminării dumnezeieşti, după care vin discernământul [duhovnicesc][1], clarviziunea şi preştiința, care toate împreună alcătuiesc bogăția duhovnicească a tainicei luminări lăuntrice a minții şi a inimii, şi astfel s-au învrednicit să vorbească cu Dumnezeu, asemenea Profetului Moise, față către față (*ἐνώπιος ἐναπίῳ*), la fel cum vorbeşte un prieten cu prietenul său.

Au fugit de lume pentru a-L afla pe Dumnezeu, la Care jinduiau cu ardoare şi pe Care-L doreau duhovniceşte. S-au îndepărtat de oameni pentru a se putea apropia mai mult de îngeri. Au lăsat bunurile vremelnice ale acestei vieți pentru a câştiga bunurile nemuritoare şi veşnice ale vieții viitoare, după cuvântul Domnului care spune: „oricine a lăsat case sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine, pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi şi va moşteni viața veşnică" (*Mt.* 19, 29).

Dar pentru ca să se petreacă toate acestea au îndurat cu o îndârjire de neînchipuit războiul trupului şi al patimilor şi, după Sfânta Scriptură, „au murit pentru lume şi au trăit în Hristos şi Hristos în ei", aşa cum spune şi Apostolul Pavel: „şi nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăieşte în mine. Şi viața de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit şi S-a dat pe Sine Însuşi pentru mine" (*Gal.* 2, 20), pentru a se face următori întru toate Sfinților.

Au luptat cu înverşunare şi cu răbdare nesfârşită împotriva ispitelor diavolului. Se războiau mereu cu duhurile hulii, pe care le învingeau cu slavoslovia cea de zi şi de noapte, şi înfruntau biruitor pe „stăpânul lumii şi stăpânitorul întunericului acestui veac" şi toate duhurile răutății, nimicindu-le capcanele cu ajutorul rugăciunii continue şi neîncetate a inimii şi a minții, pentru că neîntrerupt rosteau cu inima, cu mintea şi cu buzele rugăciunea concisă, simplă şi teologică: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!" şi cu aceasta, după cum spune Sfântul Ioan Scărarul, „biciuieşte-i pe vrăjmaşi cu numele lui Iisus", locuitorii Pustiei îi loveau pe vrăjmaşii şi duşmanii de obşte ai neamului omenesc, pe demonii cei atotvicleni, repetând neîncetat numele dumnezeiesc al Dom-

[1] *Scil.* deosebirea duhurilor (*n. trad.*).

nului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Acesta este în esență războiul nevăzut al fiecărui creştin.

Cei care-şi caută sfârşitul vieții în singurătatea Peşterilor au fugit, după cum am spus, de însoțirea cu oamenii, nu pentru că îi urau, ci spre a ajunge la convorbirea cu sfinții îngeri. Se sileau pe sine prin diferite neajunsuri şi strâmtorări şi îşi chinuiau trupul ca să-l supună duhului şi ca dimpreună, atât trupul, cât şi duhul, să se supună voii lui Dumnezeu, după cum spune şi Apostolul neamurilor: „Ci îmi chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei; ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic" (*I Cor.* 9, 27). La fel şi aceştia au refuzat orice dorință şi voie a lor, pentru a se supune desăvârşit voii lui Dumnezeu, în acord cu Sfânta Evanghelie care spune: „Că cine va voi să-şi scape sufletul îl va pierde; iar cine îşi va pierde sufletul pentru Mine îl va afla. Pentru că ce-i va folosi omului, dacă va câştiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde?" (*Mt.* 16, 25-26). În sens metaforic „sufletul" desemnează însăşi voia şi dorința omului, care se ridică asemenea unui zid între Dumnezeu şi om şi ține departe mântuirea sufletului. De aceea şi aceşti locuitori ai Pustiei, credincioşi cuvântului lui Dumnezeu, şi-au dat trupul şi au primit duh, au fugit de tulburare pentru a-şi afla isihia, s-au îndepărtat de marea turbată cu valurile înspumate ale vieții pentru a-şi găsi seninătatea dumnezeiască şi limanul mântuirii, şi în felul aceasta au descoperit şi au aflat fericita viață pe care au avut-o protopărinții în grădina Edenului, în Paradis.

Astfel de îngeri pământeşti şi oameni cereşti au trăit în Sfântul Athos, în Muntele cu nume sfânt – Grădina Preasfintei –, o viață „în Hristos" ferită de ochii oamenilor. S-au adus şi se aduc ca jertfă pe ei înşişi nu doar pentru câştigarea vreunui folos personal, ci ca prin rugăciunea lor zilnică să aducă cereri şi rugăciuni întotdeauna pentru aproapele, pentru toată lumea, pentru pacea întregii lumi şi pentru mântuirea sufletească a tuturor oamenilor cu lacrimi fierbinți – lucru pe care în lume nimeni nu-l face fără a fi mânat de vreun interes, după cum spune troparul Sfântului Antonie – cel dintâi pustnic: „Asemănându-te obiceiurilor râvnitorului Ilie şi urmând Botezătorului pe drepte cărări, Părinte Antonie, te-ai făcut locuitor Pustiului şi ai întărit lumea cu rugăciunile tale..."

Aceşti oameni au urât lumea pentru a dobândi ca prieteni pe Dumnezeu, pe îngeri şi pe toți drepții şi cuvioşii dimpreună care, de la facerea lumii, prin viața lor în virtute au ajuns bineplăcuți lui Dumnezeu. Prin cuvântul „lume" nu ne referim la oameni, ci la ornamentele false ale vieții de lume care într-o zi vor fi desființate, adică la podoabele aparente, la înfățişarea încărcată cu diferite „zorzoane", la îmbrăcămintea deşănțată care, toate laolaltă, duc la o viețuire dezordonată şi provoacă nimicirea veşnică a omului.

De-a lungul timpului, în diferite locuri din Sfântul Munte, au trăit oameni cu o voință şi suprafirească lepădare de sine, a căror viață a fost descoperită de Bunul Dumnezeu, după moartea lor, în chip minunat.

O parte dintre cele pe care, din vreme în vreme, ni le-au făcut cunoscute părinți cuvioşi şi monahi virtuoşi din Sfântul Munte, din a căror viață ne-am învrednicit a ne împărtăşi, lucruri auzite de pe sfintele lor buze şi care alcătuiesc tradiția vie a monahilor din Sfântul Munte, vom încerca să le istorisim şi să le descriem, ca pe unele ce sunt bune şi folositoare, dar şi utile pentru monahii mai tineri, cu ajutorul lui Dumnezeu şi cu rugăciunile sfinte ale acestor monahi binecuvântați, dintre care unii, cu toată vârsta lor înaintată, se mai află pe sfântul câmp de luptă al acestei vieți.

Venirea în Sfântul Munte

Era aprilie 1933, când am plecat din portul Kalamata pe corabia cu aburi „Naukratousa" spre Sfântul Munte, cu scopul de a-l vedea după trei ani pe fratele meu mai mare Teofil, singurul meu frate după trup.

Am străbătut trecătoarea Kavo-Maleas[1] pe vreme de furtună şi am ajuns la Gytheio, unde am poposit câteva ceasuri pentru descărcarea mărfurilor.

După trei zile şi trei nopți am ajuns în Pireu. Acolo am zăbovit şase ore. Pentru prima dată am mers cu tramvaiul şi am vizitat Atena: nu împlinisem încă 17 ani. Atena nu mi-a plăcut. Ne-am întors

[1] Promontoriu în partea de sud-est a Peloponezului (*n. trad.*).

în Pireu şi spre seară am plecat spre Halkida. Acolo am aşteptat şase ore refluxul apelor, pentru a ni se deschide podul ca să putem trece. De acolo am intrat în Golful Pagasitic şi am ajuns la Volos, unde am rămas o jumătate de zi.

Îmi amintesc cum pescarii prinseseră mult peşte, plaja fiind inundată de nenumărate pălămide vrednice de jinduit. Pentru prima dată vedeam atât de mult peşte. Echipajul corabiei, căpitani şi marinari, le cumpărau şi le găteau pe cărbuni sau prăjite şi beau vin din belşug.

Unul dintre şefii echipajului, dacă a văzut că mă retrăsesem în cabina mea și stăteam singur, a venit și mi-a zis:

– Vrei, flăcău, să-ți pregătesc ceva de mâncare, să-ți gătesc niște pește proaspăt și să bem un vin dulce?

Rudele mele, care m-au însoțit până în portul din Kalamata și m-au urcat pe vapor, mi-au dat atât merinde, cât şi cele trebuincioase pentru întreaga călătorie, ca să nu cobor de pe vapor în fiecare port și să mă pierd, ca un băiat de la țară ce eram, dar și porunca clară să-mi port de grijă. Iar pe corabie urma să nu permit nimănui să intre în cabina mea, deoarece cu vaporul călătorește multă lume și de tot soiul și există primejdia de a întâlni oameni răi, și de aceea nu spuneam nimănui locul unde mergeam și scopul călătoriei mele. Astfel că nu am acceptat invitația marinarului de a mânca împreună.

Când am ajuns în Tesalonic, corabia era atât de... nouă, încât a trebuit să i se repare motoarele și pentru aceasta am rămas în docurile Golfului Termaic două zile și două nopți.

Lumea care călătorea intra și ieșea de pe corabie, eu însă rămăsesem în cabina mea și n-aveam de gând să mă urnesc din loc. Citeam o carte și mă gândeam când va ajunge corabia în Dafne (portul central al Sfântului Munte), ca să-mi văd fratele și pe vărul tatălui meu, ieromonahul Onufrie Moustákis, care se afla cu fratele meu şi care este și astăzi[1] în viață, fiind părinte duhovnic la Biserica Sfântul Constantin a Sfântului Mormânt din Ierusalim.

Atunci a venit iar la mine același marinar, Panaghiotis era numele lui, şi mi-a propus să ieșim împreună în Tesalonic, ca să vedem orașul și să bem un *ouzo*.[2] Eu am găsit astfel prilejul de a-l

[1] La momentul scrierii cărții (*n. trad.*).

[2] Băutură alcoolică aromată, numită şi mastică (*n. trad.*).

întreba când vom pleca din Tesalonic și când vom ajunge la Dafne, portul Sfântului Munte. După ce mi-a lămurit aproximativ ziua și ora, am coborât de pe vapor și i-am trimis fratelui meu o telegramă pentru a-l informa că în ziua următoare, spre seară, aveam să ajungem în Dafne.

Înfățișarea Tesalonicului, cu multele sale biserici vechi bizantine, precum cea a Sfintei Înțelepciuni a lui Dumnezeu[1], a Icoanei [Maicii Domnului] Nefăcute de Mână Omenească[2], a Sfântului Dumitru, a Sfintei Ecaterina și multe alte străvechi biserici, cu Fortificațiile lui și cu Turnul Alb și cu alte monumente istorice, precum Arcul de Triumf al lui Galeriu aflat în *Kamara*, palatul imperial din perimetrul Hipodromului ș.*a*., m-a cucerit.

Corabia noastră cu aburi, o ruginitură, după o călătorie chinuitoare, a avut nevoie de șapte zile pentru a ajunge în Dafne.

În Dafne mă aștepta starețul fratelui meu, monahul Ioachim, care m-a întâmpinat cu multă bucurie. Ne-am lăsat lucrurile la prăvăliile din Dafne și ne-am dus pe jos în capitala Sfântului Munte, Karéea, pentru a rezolva problema permisului de ședere.

După două ore și jumătate de mers pe jos am ajuns la casa (Chilia) starețului și duhovnicului, unde mă aștepta fratele meu. După cei trei ani de când nu-l mai văzusem, mi s-a părut înalt, așa cum era îmbrăcat în rasă. Cu puținele fire de barbă, la cei 21 de ani ai săi, avea o înfățișare dulce și atât de frumoasă, încât mi se părea că văd chipul Stăpânului Hristos, mi se părea că văd un înger, și nu un om, atât de încântător era.

Am așteptat trei zile până să-mi fie rezolvată problema actelor, ca să mă pot odihni după călătoria care durase atâtea zile.

Starețul fratelui meu, Ioachim, era un monah cu un ten mai întunecat, serios, cu o înfățișare aparent sălbatică, dar senin, vesel, blând, delicat în maniere şi plin de bunătate; cuvintele sale erau într-atât de pline de înțelepciune și povețe (vorbea adesea în parabole), încât te vrăjea, te impresiona și te cucerea strălucirea duhovnicească a sufletului său (numele lui de mirean fusese Ioan Bálasis şi era de origine din localitatea Dafne, aflată în zona Kalávryta).

---

[1] Sau Sfânta Sofia; în vechime bisericile care purtau acest nume, fiind închinate Mântuitorului Hristos – Înțelepciunea lui Dumnezeu, prăznuiau de Înjumătățirea Praznicului (*n. trad.*).

[2] *Ἀχειροποίητος*.

La Chilia Naşterea Domnului, unde am rămas vreme de trei zile, l-am cunoscut pe Stareţul părintelui Ioachim, monahul Onufrie, care vreme de mulţi ani a fost Tipicar[1] şi Anagnost la străvechea biserică a Protatonului. Era plin de bunătate şi avea un glas dulce, răsunător asemenea tunetului şi foarte melodios, care atingea cu uşurinţă pe scara muzicală sunetele acute şi baritonale. I-am cunoscut şi pe ceilalţi fraţi duhovniceşti ai părintelui Ioachim, pe părintele Andrei, pe părintele Dionisie şi pe părintele Cosma, toţi în vârstă, cu bărbi albe, venerabili la înfăţişare şi nobili în purtări, care m-au primit cu bucurie.

În cea de-a treia zi, împreună cu părintele Ioachim şi cu fratele meu, monahul Teofil-Pantelimon, ne-am întors în portul Dafne ca să ne ducem la Chilia unde locuiau, aflată în cea mai sălbatică parte a Athosului, în faţa vârfului Atonului, acolo unde se află Chiliile din Kerasiá.

Din portul Dafne nu plecau curse maritime regulate. Am găsit un barcagiu, pe nume Moş-Gheorgáchis, care s-a arătat dispus să ne ducă până la Néa Skiti[2] pentru 25 de drahme.

Din fericire, marea a fost liniştită şi, după şase ceasuri de vâslit, încet-încet am ajuns cu Moş-Gheorgáchis la Noul Schit.

De pe mare priveam stâncile care-mi păreau a fi fost sculptate de o mână dumnezeiască, vedeam vârful gigantic al Atonului cum se ridica din mare năprasnic, ajungând până la cer. Vedeam clădirile uriaşe ale Mănăstirilor zidite pe stânci şi aproape de ţărm şi mă cuprindeau frica, veneraţia şi extazul. Socoteam că nu era cu putinţă ca acestea să fi fost făcute numai de mână omenească, ci că trebuia să fi mijlocit ajutorul şi puterea lui Dumnezeu. Vedeam feluritele Colibe care, asemenea unor cuiburi de vulturi, sunt presărate între Dafne şi Simonopetra, şi mă cuprindea uimirea la gândul că în acele locuri, pustii şi fără apă, s-au sălăşluit oameni!

Când am trecut prin dreptul Mănăstirii Simonopetra, uimirea mea a ajuns la culme, de parcă Mănăstirea uriaşă, zidită pe acea stâncă abruptă, era o fortăreaţă sau un pod plutitor care, între cer şi pământ, muta sufletele de pe un tărâm pe altul, întrucât creştetul

---

[1] Oficiul persoanei care se ocupă de rânduiala tipiconală ce trebuie respectată la sinaxele liturgice, cu precădere la praznice (*n. trad.*).

[2] *Scil.* Noul Schit (*n. trad.*).

Mănăstirii, de la înălțimea mării, mi s-a părut că ajunge până la nori – un lucru minunat, sublim şi înfricoşător.

Puțin mai încolo am întrezărit Mănăstirea Sfântului Grigorie[1], zidită şi aceasta pe o stâncă neclintită pe care o lovesc zi şi noapte valurile înspumate ale Mării Egee: o construcție măreață, impunătoare şi minunată, pe țărmul mării, este această Mănăstire care ferește sufletele să nu le nimicească diavolul întru mânia sa ucigătoare de oameni, asemenea unui far ce apără corăbiile de naufragiu.

Cum barca noastră avansa încet-încet, au început să ni se înfățişeze înaintea ochilor privelişti – una mai atrăgătoare decât alta – pe care le formau stâncile de pe țărmuri.

După [Mănăstirea] Grigoriu, la o jumătate de ceas de mers cu barca, în fața noastră a apărut, asemenea unui leviatan, o altă Mănăstire: a Sfântului Dionisie. Cu statura ei înaltă şi povârnită, ivită din mare pe neaşteptate şi abruptă, cu frumoasele-i grădinuțe de parcă ar fi pictate şi ireale, suspendate sus pe stânci, te face să crezi că a răsărit chiar dintre stânci.

După Mănăstirea Dionisiu am văzut cum strălucea la orizont, departe de mare, dar nu la mai mult de doi kilometri, la poalele stâncilor şi mai jos de piscurile înzăpezite ale Atonului, asemenea unui diamant colosal, Mănăstirea tăiată în marmură a Sfântului Pavel, cu multele şi întinsele ei grădini, cu livezile de măslini şi viță-de-vie, pe o costişă nesfârşită.

Un mare laborator al virtuții şi sfințeniei: sufletele care intră în ea sunt arămite şi făurite pe nicovala răbdării cu ciocanele ascultării, pentru a ajunge cu totul dalbe şi auroase şi spre a se ridica – cele care se învrednicesc să-şi afle sfârşitul acolo – spre culmile Atonului, iar de acolo, mult mai uşor, spre înălțimile cereşti.

Fericiți cei care locuiesc în casa Domnului şi în lăcaşurile Sale iubite!

Nu după multă vreme am zărit Noul Schit. Era atât de măreț cu frumoasele Colibe ale nevoitorilor, rânduită fiecare cu câte o

[1] Denumirile unor Mănăstiri din Sfântul Munte au fost preluate în limba română păstrându-se forma substantivală a cazului genitiv: astfel „Grigoriu" este forma de genitiv a substantivului propriu Grigorie (*Γρηγορίου* = a lui Grigorie), în speță fiind vorba de Mănăstirea Sfântului Grigorie sau, dacă optăm pentru cazul nominativ, de Mănăstirea Sfântul Grigorie; la fel se petrece şi în cazul Mănăstirilor Dionisiu (a Sfântului Dionisie), Esfigmenu, Karakalu sau Xiropotamu (*n. trad.*).

bisericuță proprie, cu măslinii şi cu copacii săi roditori, cu florile, ierburile şi frumusețile sale naturale, de-am crezut că am intrat în Rai. Ne-am apropiat de debarcader, i-am dat lui Moş-Gheorgáchis, care ne-a adus cu barca din Dafne până la Néa Skiti, cele 25 de drahme – suma asupra căreia ne-am învoit – şi ceva în plus. În tot acest răstimp Moş-Gheorgáchis n-a scos un cuvânt: se pare că spunea [în sinea sa] rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!" Am tras această concluzie deoarece, câte-odată, din încordare, rugăciunea, pe care o spunea în sinea sa, o rostea şi cu glas tare. Admiram simplitatea acestui om pentru că, de îndată ce a luat banii, a făcut metanie în fața Starețului şi, după ce ne-a spus o mie de „mulțumesc", l-am auzit zicând în timp ce se îndepărta: „Slavă Ție, Dumnezeule, slavă Ție, Dumnezeule, slavă Ție, Dumnezeule! Măi Gheorgákis, ai scos astăzi un câștig însemnat, ai luat treizeci de drahme, ce altceva mai vrei? Măi Gheorgákis, să fii mulțumit, copiii tăi o să mănânce din belşug, slavă Ție, Dumnezeule!" Lucrul acesta m-a mişcat profund. După aceea ne-am adunat şi noi lucrurile, ne-am pus desagile pe umăr şi am început să urcăm spre Schitul Sfânta Ana.

Pe la apusul soarelui ajunseserăm deja la Coliba[1] de nevoitori sihaştri a cărei biserică era închinată Buneivestiri, aflându-se în partea cea mai înaltă a acestui Schit[2].

Acolo un Bătrân cu barbă albă, ca un personaj biblic, cu chipul și întreaga făptură strălucind de bucurie și curăție, părintele Gavriil, semăna mai mult cu un patriarh şi cu un înger, decât cu un om. Părintele Gavriil, care era pentru Starețul nostru Ioachim şi prieten şi frate [duhovnicesc], ne-a primit cu multă bunătate. Asemenea patriarhului Avraam ne-a rugat să rămânem la săraca, dar mult-primitoarea lui Colibă. Dar ce Colibă? Mai bine i-am spune clădire cu trei etaje. Dar în Schituri, casele, oricât de mari ar fi, se numesc „Colibe".

---

[1] Coliba, pentru spațiul Sfântului Munte, este o casă de dimensiuni variabile, care include în acelaşi ansamblu, în afară de spațiul şi dependințele necesare locuirii, o biserică sau un paraclis; pentru detalii, *vezi* studiul introductiv (*n. trad.*).

[2] Schitul este un ansamblu de Colibe, care în afară de biserica sau paraclisul existent la fiecare dintre acestea, implică prezența unui locaş de cult central numit *Kyriakón*, unde se reunesc toți viețuitorii Schitului duminica şi în sărbătorile mai importante de peste an; pentru detalii, *vezi* studiul introductiv (*n. trad.*).

Am rămas la acea Colibă primitoare în seara respectivă, unde pentru prima dată am auzit sfaturi duhovniceşti şi istorii despre monahi şi părinți îmbunătățiți şi sporiți duhovnicește de la Schitul Sfânta Ana.

În ziua următoare am început să urcăm pe drumul abrupt care duce spre vârful Atonului, unde, după o oră şi jumătate, am ajuns pe coama unde se află culmea Muntelui Carmel. Acolo este locul unde se încrucişează toate drumurile ce duc spre vârful Aton: apucând în stânga, atât în sus, cât şi în jos drumul duce la vechiul Schit Sfântul Vasile şi puțin mai spre dreapta duce la Katounákia, Karoúlia şi Sfânta Ana Mică. Pretutindeni în aceste locuri sunt risipite, departe unele de altele, Sihăstriile, Colibele şi Peşterile fraților duhovniceşti isihaşti, care se liniştesc, petrecând „în Pustie''.

Iar noi, odată ce am ajuns aici, după ce ne-am închinat la o cruce mare de lemn, așezată acolo de părinți, am început să coborâm pe un teren înclinat, unde se află răsfirate nouă Chilii care au propriile lor bisericuțe şi o întindere cultivabilă, cu grădini, vii, măslini şi alți pomi fructiferi, într-o margine, undeva mai jos, aflându-se trei Colibe care se aseamănă cu nişte peşteri.

Aceasta este, mi-au spus, zona Kerasiá, care se află între câteva redute naturale: la răsărit şirul montan Castrul de fier, la nord-vest vârful Atonului, şi la sud-vest Muntele Carmel şi marea, unde mai demult se găsea portul Kerasiá. La vremea respectivă (1933) la Kerasiá vieţuiau aproximativ cincizeci de monahi.

În acest ținut, care aparține jurisdicțional Marii Lavre, am rămas cu Starețul meu, părintele Ioachim, mai mult de 10 ani, iar apoi, în perioada ocupației germane, am plecat împreună în Karéea.

Cât am stat la Kerasiá, am cunoscut îndeaproape toate Schiturile dimprejur, de la Néa Skiti ce aparține de Mănăstirea Sfântul Pavel până la Marea Lavră – zona Sfântului Munte ce, în acord cu mărturia comună a tuturor celor care au trecut şi au locuit aici, este partea cea mai duhovnicească a întregului Sfânt Munte; aici au avut loc cele mai importante evenimente duhovniceşti şi sfinte descoperiri. Dacă am asemăna metaforic Sfântul Munte cu o biserică desăvârșită, atunci această zonă este altarul spiritual al acestei biserici a Athosului.

În toată această zonă am cunoscut părinți vrednici de respect şi [mari] duhovnici, care trezeau admirația şi cutremurul spiritual numai la simpla lor vedere şi nimeni n-ar fi pregetat să se plece în fața lor, să le sărute mâna, ca să primească rugăciunea şi binecuvântarea lor.

Ce a oferit Sfântul Munte Ortodoxiei

Sfântul Munte, un loc atât de spiritual şi de sfânt, din vremea în care a fost locuit de [cei dintâi] monahi promotori ai idealurilor creştine, plini de credință şi dragoste de Dumnezeu şi de aproapele, a primit şi găzduit la sânul său, în decursul vieții, evoluției şi activității sale de mai bine de o mie de ani, bărbați eruditi şi înțelepți în toate privințele.

Aceşti creştini credincioşi, ca simpli monahi, diaconi, prezbiteri, egumeni, stareți, duhovnici, arhierei şi chiar patriarhi, cu credința arzătoare, cu pregătirea, cu înțelepciunea şi deprinderile lor dumnezeieşti, cu smerenia, cu viețuirea lor virtuoasă şi curată şi, în general, prin pilda vieții lor sfinte, au dau Bisericii Maice un ajutor foarte însemnat. I-au fost de mult folos şi prin harul lui Dumnezeu au păstrat, salvat şi dat mai departe sfintele Tradiții, mărturisirea credinței ortodoxe, şi au asigurat autoritatea Bisericii celei una, sfântă, sobornicească[1] şi apostolică, aşa cum a fost întemeiată de Sfinții Apostoli şi transmisă mai apoi de urmaşii acestora.

Însă pentru ca toate acestea să reuşească, s-au ridicat, cu abnegație şi jertfă, la vremea potrivită, împotriva diferitor duşmani ai Credinței Ortodoxe, văzuți şi nevăzuți, atei, adepți ai materialismului şi eretici cu nume rău, care din vreme în vreme au apărut în Biserică asemenea unor ciuperci otrăvitoare.

În afară de sfintele lor scrieri, poeme, slujbe sfinte, biografii ale Sfinților şi diferite alte cărți moralizatoare lăsate Bisericii noastre, s-au dăruit pe sine asemenea unei arderi de tot şi asemenea unor jertfe sfinte de bunăvoie aduse Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, a Cărui viață au urmat şi au încercat, pe cât cu putință, să o imite şi, prin harul lui Dumnezeu, au împlinit cuvintele Sfin-

[1] *Scil. katholică,* universală (*n. trad.*).

tei Scripturi şi ale Profeţilor, după cum spune şi Pavel, Apostolul neamurilor: „le-au socotit pe toate ca pe nişte gunoaie, [numai şi numai] pentru a-L câştiga pe Hristos" (*cf. Filip.* 3, 8).

Sfinți aghioriți

Sfântul Athos, în afară de nenumăraţii Sfinți ale căror nume nu le cunoaştem – o parte vor fi menționați în acest studiu –, a adus Bisericii o mulțime de alți Sfinți, Cuvioşi Mucenici şi Cuvioşi Părinți de Dumnezeu purtători, cunoscuți şi vestiți precum cei de la:

Marea Lavră

Sfântul Petru Atonitul, Sfântul Atanasie, ctitorul acestei Mănăstiri. Sfântul Ioan Cucuzel. Sfântul Grigorie Domesticul. Sfântul Grigorie Palama. Sfântul Grigorie Bizantinul. Sfântul Maxim Kavsokalivitul. Sfântul Nifon, Sfântul Nil Izvorâtorul de Mir, Sfântul Acachie cel Nou – întemeietorul Schitului Kavsokaliviei, Cuviosul Mucenic Pahomie, Cuviosul Mucenic Roman, Cuviosul Mucenic Nicodim, Cuviosul Mucenic Damaschin, Cuviosul Constantin preotul din Moshovo, Cuviosul Gherontie – întemeietorul Schitului Sfânta Ana, Cuviosul Sofronie, a cărui viață este asemănătoare cu cea a lui Alexie „omul lui Dumnezeu". Cuviosul Mucenic Macarie, Cuviosul Mucenic Nicodim de la Sfânta Ana, Cuviosul Mucenic Cosma, Cuviosul Mucenic Luca, Cuviosul Mucenic Ilarion, Cuviosul Mucenic Nichita, Cuviosul Mucenic David, Cuviosul Mucenic Pavel, Cuviosul Mucenic Nectarie, înțelepții dascăli ai Pustiei: ieromonahii Dionisie Retorul şi Mitrofan, primii sălăşluitori la Sfânta Ana Mică şi ultimul Sfânt Sava, care a adormit în Insula Kalymnos în 1948, a viețuit în Sfântul Munte la Sfânta Ana şi a fost ucenic al Sfântului Nectarie, Episcopul Pentapolei.

Vatoped

Cei trei frați ctitori ai acestei Mănăstiri: Atanasie, Nicolae şi Antonie, originari din Adrianopole. Cuviosul Ghenadie, Cuviosul Neofit, egumenul Ioanichie. *Vimatarul*[1] Diákonos, egumenul

[1] Paraclisierul însărcinat cu îngrijirea Sfântului Altar, care poartă asupra sa şi cheile de la raclele Sfintelor Moaşte (*n. trad.*).

şi Cuviosul Mucenic Eftimie dimpreună cu cei 12 ucenici care au fost spânzurați de adepții latino-cugetători ai unirii mincinoase a lui Bekkos, Cuviosul Nicodim Starețul – dascălul Sfântului Grigorie Palama –, Cuviosul Evdochim sau Sava, ale cărui sfinte moaşte au fost aflate nestricate, răspândind o mireasmă negrăită, Cuviosul Agapie, Cuviosul Maxim Grecul.

Ivir

Cuvioşii Ioan, Eftimie şi Gheorghe, ctitorii Mănăstirii Ivir, Cuviosul Gavriil, ivirit şi acesta la origine. Egumenul şi cei 13 monahi care au mucenicit pe vremea latino-cugetătorilor lui M. Paleologul şi a lui I. Bekkos. Sfântul Ieroteu cel Nou din Insula Kalymnos. Cuvioşii Mucenici Iacov, Iacov diaconul şi Dionisie Monahul. Cuviosul Mucenic Procopie. Cuviosul Mucenic Eftimie. Cuviosul Mucenic Ignatie, Cuviosul Mucenic Acachie. Cuviosul Mucenic Onufrie. Sfântul Kallistos, ucenicul Sfântului Grigorie Sinaitul şi Patriarh al Constantinopolului.

Hilandar

Sfinții Sava, mai târziu Mitropolit de Peci (Serbia) şi tatăl său Simeon, ctitorii Mănăstirii, domnitori sârbi.

Dionisiu

Cuviosul Dionisie, ctitorul Mănăstirii. Cuviosul Dometie. Sfântul Nifon, Patriarhul Constantinopolului. Cuvioşii Mucenici Macarie şi Ioasaf. Cuvioşii Macarie şi Leontie Izvorâtorul de Mir. Cuviosul Filoteu. Cuvioşii Mucenici Hristofor, Ghenadie şi Iosif.

Cutlumuş

Cuviosul Mucenic Ciprian. Cuviosul Mucenic Gherasim. Cuviosul Mucenic Gherasim din Hydra.

Pantocrator

Sfântul Theonas, Mitropolitul Tesalonicului. Cuviosul Teofil Izvorâtorul de Mir.

Xiropotamu

Sfântul Pavel – ctitorul Mănăstirii, de stirpe împărătească.

Zografu

Sfântul Cosma Bulgarul. Cei 24 de mucenici pe care latino-cugetătorii i-au ars în turnul Mănăstirii.

Dohiariu

Sfântul Eftimie, ctitorul acestei Mănăstiri. Sfinții Neofit şi Eftimie. Sfântul Teofan din Ioanina.

Karakalu

Cuviosul Mucenic Ghedeon.

Filoteu

Cuviosul Teodosie, Mitropolit de Trapezunt. Cuviosul Mucenic Damian. Cuviosul Dometie. Cuviosul Simeon cel Desculț. Sfântul Cosma Etolianul, cel întocmai cu Apostolii.

Simonopetra

Sfântul Simon Izvorâtorul de mir şi ctitorul acestei Mănăstiri.

Esfigmenu

Cuviosul Atanasie cel Nou, Patriarhul Constantinopolului. Cuvioşii Mucenici Agatanghel şi Timotei, Cuviosul Damian sihastrul şi Izvorâtorul de mir.

În jurul *Kareii* s-au desăvârşit prin asceză sau martiriu cuvioşii: Filoteu şi Nectarie, ucenicul său, de la Chilia *Iágari*. Cuvioşii Mucenici „Protos"[1] şi alți 13 părinți şi Stareți de la Chiliile din preajmă, care au mucenicit de pe urma latino-cugetătorilor, în vremea lui Bekkos. Cuviosul Nichifor, care a fost latin[2] şi a devenit ortodox şi a scris o metodă privitoare la rugăciunea minții.[3] Cuviosul Teoclit al Filadelfiei – dascălul Sfântului Grigorie Palama în privința rugăciunii minții.

---

[1] *Protos*-ul, funcţie păstrată şi în zilele noastre sub numele de *întâiul-epistat* sau *protepistat*, este egumenul onorific al Sfântului Munte (*primus inter pares*) şi preşedintele Sfintei Intendenţe, având dreptul de fi ales numai din rândul delegaţilor la Sfânta Comunitate, care vin din partea primelor cinci Mănăstiri în ordine ierarhică din Sfântul Munte: Marea Lavră, Vatoped, Ivir, Hilandar şi Dionisiu (*n. trad.*).

[2] *Scil.* romano-catolic (*n. trad.*).

[3] *Filocalia* (ediţia greacă), p. 869.

Contribuția Sfântului Munte

În afară de Sfinții pe care Sfântul Munte i-a dat Bisericii, la fel de mare este contribuția sa în ceea ce priveşte:

a) Societatea umană, prin regimul democratic de guvernare şi prin modul remarcabil de alternare, într-o bună şi cuvenită rându-ială, a celor care dețin puterea. În felul acesta se arată societății un exemplu viu de cârmuire şi administrare politică valabil pentru toate popoarele lumii, în absența oricăror polemici şi dispute (*vezi Statutul Sfântului Munte,* Administrarea şi Schimbarea Sfintei Intendențe[1]).

b) Neamul nostru: contribuția aceasta, atât sub aspect spiritual, cât şi material, este importantă [pentru următoarele motive]:

1. Sfântul Munte a fost socotit, încă din perioada precreştină, un „munte sacru"; mulți filosofi studiau astrele de pe culmea lui, cercetau natura, învățându-i lucruri foarte folositoare pe ceilalți oameni, după întoarcerea în mijlocul lor.

2. Într-una din întinsele aşezări din zona Marii Lavre, acolo unde astăzi se află Chiliile din Kerasiá, pe care la vremea respectivă o numeau Uranópole[2], exista o şcoală de vestale. La această şcoală erau trimise din toate oraşele greceşti, care fiecare în parte constituia un [mic] regat, fecioare, care erau instruite să-i ajute pe preoții idololatri la ceremoniile lor, să aibă grijă de templele lor, devenind preotese; era un fel de şcoală pregătitoare cu caracter religios. Aceste preotese, după stagiul de pregătire, erau trimise să slujească la templele de pe teritoriul statului elin.

Acest oraş se afla sub autoritatea [exclusivă] a femeilor şi nici un bărbat nu intra aici. Dacă se întâmpla, din greşeală, să intre în acest loc vreun bărbat, el trebuia sacrificat idolilor.

3. Așa cum în vremea aceea Sfântul Munte fumiza templelor preotese, în același fel de la începutul sălășluirii monahilor care s-au afierosit adevăratului Dumnezeu, a monahilor cultivați și formați

---

[1] Organ de conducere, executiv şi judecătoresc al administrației atonite, alcătuit din patru delegați – intendenți ai Mănăstirilor aghiorite cu mandat anual, care se ocupă de problemele economice şi de corespondența Sfintei Comunități; fiecare dintre aceştia este posesorul unuia dintre cele patru elemente, din care este alcătuită ştampila cvadripartită a Sfintei comunități, necesară validării oricărui document emis legal de aceasta (*n. trad.*).

[2] *Οὐρανούπολη – Oraşul Cerului* (*n. trad.*).

spiritual, a oferit și oferă Bisericii, nu doar celei din Grecia, ci și celei din alte zone geografice, dascăli înțelepți, preoți, arhierei, clerici și preoți de orice grad, oameni virtuoși și sfinți.

4. Aportul material al Sfântului Munte față de neamul și poporul nostru constă în asistența și sprijinul oferite în vremurile de răscruce din viața statului grec. Sfântul Munte a fost şi este gata în orice clipă să ofere prin jertfe sfinte și ajutor material asistență duhovnicească sfintelor lupte naționale pentru eliberarea neamului nostru de sub jugul cuceritorilor păgâni și împotriva campaniilor celor de alt neam și ale cruciadelor papale.

5. În anuarul Kalavritelor (manuscrisul 1703) se menționează că după 963 un împreună-nevoitor al Sfântului Atanasie Atonitul a plecat din Sfântul Munte și a ridicat în apropierea localității Kalávrita Mănăstirea Sfintei Lavre, acolo unde a fost înălțat pentru prima dată stindardul Revoluției de la 1821 și au fost binecuvântate armele ce au adus poporului, cu ajutorul lui Dumnezeu, libertatea. Dar și numai ca simplă instituție, Sfânta Lavră – sora duhovnicească a Marii Lavre din Sfântul Munte –, prin contribuția sa deosebită face cinste Bisericii, pentru că prin eforturile sale formează tineri care devin stâlpi de susținere ai acesteia.

6. Sfântul Munte a adus lumina asupra neamului nostru prin intermediul misionarilor săi, așa cum a făcut Sfântul Cosma Etolianul, care prin predică înflăcărată și prin viață virtuoasă a vegheat asupra creștinilor și i-a ajutat să rămână fideli credinței creștine și conștiinței patriotice elene. A înălțat biserici, a înființat peste 300 de școli primare și 16 școli de învățământ mediu pentru copiii eleni, care să învețe limba greacă şi să aibă parte de educație religioasă şi, prin predicile sale luminate, care acum au ajuns cărți, ajută, hrăneşte şi îi îndeamnă pe creştini până în ziua de astăzi să păzească poruncile lui Dumnezeu şi să-şi cunoască îndatoririle față de Dumnezeu şi față de semeni.

7. Prin intermediul *kollyvazilor*[1] Sfântul Munte a ajutat duhovniceşte neamul elen subjugat, pentru că aceştia s-au răspândit în insulele Mării Egee şi în diferite locuri din țară şi au întemeiat centre spi-

[1] Mişcare de redescoperire a tradiției creştine, născută în Sfântul Munte, între ai cărei conducători se numără, printre multe alte personalități ale sec. al XVIII-lea- al XIX-lea, şi Sfântul Nicodim Aghioritul; pentru mai multe detalii vezi cartea lui Elia

rituale, Sfinte Mănăstiri şi diferite şcoli unde au absolvit mulți dintre scriitorii, poeții, romancierii şi folcloriştii eleni, precum Alexandros Moraitidis, Alexandros Papadiamandis şi mulți alții, care au lăsat în urma lor nemuritoare romane şi scrieri de etnografie și folclor.

8. În afară de cei cunoscuți, au existați şi mulți alți părinți aghioriți asemenea lui Cosma Etolianul, ale căror nume ne sunt necunoscute şi care, „pentru Hristos şi pentru sfânta credință" şi pentru apărarea neamului nostru de pervertire şi distrugere, şi-au vărsat sângele şi s-au jertfit, ca noi să avem parte de mult-dorita de lumea întreagă libertate şi moştenire duhovnicească, prin învățăturile înțelepte şi scrierile lor cu conținut moral.

Renumiți dascăli aghioriți plini de înțelepciune

După un îndelung şi anevoios studiu am reunit câteva dintre numele cunoscute, pe care le vom descrie succint, spre a-i cunoaşte cât mai multă lume pe părinții aghioriți care s-au străduit de-a lungul vremilor ca dascăli plini de înțelepciune şi bărbați virtuoşi.

Din această prezentare vom cunoaşte o parte din marea contribuție spirituală şi materială a Sfântului Munte adusă întregii lumi şi mai ales propriei patrii.

1. Sfântul Atanasie Atonitul, ctitorul Marii Lavre, cel care prin testamentul, învățăturile şi viața sa virtuoasă a fost multora de folos.

2. Toți ctitorii celor 20 de Mănăstiri, 12 sfinte Schituri şi 150 de Chilii şi Colibe de nevoitori sihaştri din Sfântul Munte, prin intermediul urmaşilor şi prin aceştia tuturor până la noi, au lăsat învățături şi porunci duhovniceşti asemenea celor ale Sfântului Atanasie Atonitul, pe temeiul cărora au fost consemnate Tradițiile şi s-au păstrat rânduielile tipiconale care au conservat şirul de sfinte slujbe în fiecare Mănăstire, şi astfel Sfântul Munte s-a putut păstra neschimbat până astăzi, în pofida atâtor veacuri de viață duhovnicească înnegurată, ajutând Biserica ce se lupta cu diferite erezii şi învățături străine. Toți aceşti ctitori au lăsat ca pilde luminoase vie-

---

Citterio, *Nicodim Aghioritul. Personalitatea, opera, învățătura ascetică şi mistică*, trad. lb. rom. Maria-Cornelia şi diac. Ion I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2001, pp. 49-56 (*n. trad.*).

ţile lor sfinte şi, prin cuvântul viu al învăţăturii şi scrierilor lor, au adus folos duhovnicesc întregii lumi.

3. Simenon cel întru toate virtuos, Categumenul Sfintei Mănăstiri Xenofont.

4. La Chilia Mănăstirii Ivir Sfântul Govdelaás[1], monahii Govdelaás, Ilarion şi Calist au luat parte la revolta din Creta[2] ca predicatori.

5. Monahul Isaac de la Mănăstirea Xiropotamu, în vremea lui Mihail Paleologul (1259), fost candidat la tronul Mitropoliei de Smirna, a făcut bine la foarte multă lume.

6. În 1246, monahul atonit Iacov a ajuns Arhiepiscop al Bulgariei şi a scris numeroase cărţi bisericeşti.

7. În 1250 monahul atonit Arsenie a alcătuit o foarte importantă colecţie de Sfinte Canoane.

8. La sfârşitul secolului al XIII-lea, monahul atonit Atanasie, Patriarhul Constantinopolului, a ajutat şi a izbăvit multe suflete.

9. Teodosie monahul, preasfântul egumen al Sfintei Mănăstiri Filoteu, ca Mitropolit de Trapezunt a scăpat foarte multă lume.

10. Nicodim Vatopedinul, un monah minunat atât prin faptele, cât şi prin viaţa sa contemplativă.

11. Grigorie Bizantinul, un om de litere aghiorit, un vestit sihastru iniţiat în tainele contemplaţiei neptice.

12. Monahii Sava şi Ghermanos, prin viaţa şi faptele lor, au făcut cunoscut Athosul pretutindeni.

13. Monahul atonit Isidor a ajuns Patriarh al Constantinopolului; viaţa sa a fost scrisă de un alt monah atonit care şi acesta a ajuns Patriarh al Constantinopolului.

14. Grigorie Sinaitul, după mărturia ucenicului său Calist Xantopulos, s-a nevoit mulţi ani în Sfântul Munte.

15. Sfântul Atanasie cel Nou, din Adrianopol, Patriarh al Constantinopolului, a fost tuns în monahism la Chilia Sfântul Atanasie a Mănăstirii Ivir şi a dus o viaţă ascetică.

16. Calist şi Nichifor Xantopol (1310) au trăit ascetic în zona Lavrei şi au scris multe capete despre rugăciunea minţii (*vezi Filocalia*). Calist a fost unul dintre strălucitii Patriarhi care a urcat pe tronul Constantinopolului.

---

[1] Prăznuit la 29 septembrie (*n. trad.*).

[2] Desfăşurată între anii 1866-1869 (*n. trad.*).

17. Grigorie Kardamis, egumen al Mănăstirii Vatoped (secolul al XIV-lea), a fost un [monah] cărturar și inițiat în cele dumnezeiești.

18. Gherasim, preasfântul egumen al Marii Lavre (1325), alături de contemporanul său Isaac, care a ajuns „Protos" al Sfântului Munte.

19. La începutul secolului al XIV-lea monahul Teolipt, ucenicul Sfântului Grigorie Palama, care a viețuit în locurile cele mai retrase ale Athosului, s-a nevoit și a ajuns un mare luminător aghiorit și, prin voia dumnezeiască, Mitropolit al Filadelfiei.

20. Monahul Filoteu, de la Mănăstirea Născătoarei de Dumnezeu a Vatopedului, a scris multe tratate ascetice dintre care unele s-au păstrat.

21. Monahul învățat Iosif Kalothetis, cel care împreună cu Sfântul Grigorie Palama a luptat împotriva ereziarhilor monahi din Calabria Varlaam și Achindin.

22. Ioanichie, fost egumen al Mănăstirii Vatoped, care a ajuns Mitropolit de Peritheorion (1330).

23. Sava, înțeleptul monah al Mănăstirii Vatoped, care a devenit prieten al împăraților prin renumele vieții și nevoinței sale ascetice virtuoase. Ioan Cantacuzinul a cerut monahilor de la Vatoped să i se pregătească monahului Sava câteva odăi aparte de reculegere isihastă.

24. Macarie, egumenul Marii Lavre, a fost hirotonisit la 1342 Mitropolit al Tesalonicului.

25. Monahul Isaia, din zona Marii Lavre și contemporan al lui Macarie, a ajuns Patriarh al Constantinopolului.

26. Sfântul Grigorie Palama, stâlpul Bisericii, și-a petrecut cea mai mare parte a nevoinței sale ascetice la Marea Lavră. A fost un părinte neptic și unul dintre cei mai sfinți dascăli ai Ortodoxiei. În biografia sa se menționează că la vremea în care se nevoia în Sfântul Munte trăiau mulți părinți vestiți prin *filosofia*[1] cea după Dumnezeu, care erau [totodată] monahi cărturari și înțelepți.

27. Monahul Nichifor, dascăl al practicii și contemplației neptice.

28. Monahul aghiorit Filoteu, care în anul 1347 a ajuns Patriarh al Constantinopolului.

---

[1] *Scil.* iubire de înțelepciune (*n. trad.*).

29. Preasfântul Patriarh Ecumenic Isidor (secolul al XIV-lea) a fost monah aghiorit (*vezi* Viața sa din *Proloage*).

30. Nil Sikeliótis, Ilie, Atanasie Patriarhul Constantinopolului, Gavriil și Atanasie au fost cu toții binecuvântați monahi aghioriți. Toți au avut parte de harul profeției și au adus multă lume pe calea lui Dumnezeu.

31. În aceeași perioadă Ioan s-a arătat vrednic monah aghiorit și a alcătuit multe răspunsuri la diferite întrebări de suflet folositoare.

32. Un monah aghiorit plin de virtuți a fost de asemenea și Grigorie, Patriarhul Alexandriei, pe care împăratul Ioan Paleologul l-a cercetat spre folosul său duhovnicesc.

33. Grigorie, preasfântul egumen al Sfintei Mănăstiri Simonopetra, ale cărui epistole se află la Ierusalim.

34. Patriarhul Constantinopolului Iosif, care a luat parte la Sinodul de la Florența-Ferrara (1438-1439), a fost monah aghiorit de la Mănăstirea Sfântului Alipie – astăzi Chilia Sfinților Apostoli a Mănăstirii Cutlumuș.

35. Eruditul monah vatopedin Ghenadie a luat parte la Sinodul de la Florența şi a fost candidat la tronul Patriarhiei de Constantinopol.

Toți aceştia au trăit înainte de căderea Constantinopolului. Au ucenicit şi au fost adăpați cu apa duhovnicească a virtuții şi a sfințeniei Sfântului Munte, care – după cum menționează preasfântul Patriarh al Constantinopolului Isidor – a fost o „şcoală sfântă a monahismului şi un laborator al virtuții" (Manuel Ghedeon, p. 205). Acest laborator al virtuții nu a încetat odată cu căderea Constantinopolului, ci a continuat şi după aceasta să dea poporului nostru aservit monahi înțelepți şi îmbunătățiți duhovniceşte.

36. Preasfântul Nifon a fost tuns monah la Mănăstirea Dionisiu, a viețuit pentru scurt timp la Mănăstirile Vatoped şi Pantocrator şi, cu o cultură şi pregătire duhovnicească uriaşe, a devenit Mitropolit al Tesalonicului şi apoi Patriarh Ecumenic. După aceea a ajuns în Valahia, pe care a luminat-o şi împodobit-o cu obiceiuri creştine şi virtuți duhovniceşti. Câtă lume nu a ajutat! Câtă lume nu a izbăvit!

Acest monah binecuvântat spunea: „Cel care va dobândi smerenie îşi zideşte casa sufletului pe piatra care este Hristos. Acela care, cultivând egoismul, crede că este virtuos, acela este gol de orice virtute şi plin de toată închipuirea: tot ceea ce face zideşte pe nisipul

mândriei, care este satana. Smerenia va aduce şi va întări toate virtuţile şi omul care o dobândeşte va fi întotdeauna luminat. În timp ce egoismul luciferic va alunga orice urmă de bunătate, va aduce năruirea minţii şi omul acela va fi întotdeauna înnegurat, după cuvântul Scripturii care zice: «Domnul celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har»" (*Proverbele lui Solomon* 3, 34)[1].

37. Contemporan al Sfântului Nifon a fost şi învăţatul monah aghiorit Zaharia, propovăduitor şi duhovnic al lui G. Skenderbei[2], care a păstorit pe tronul Ohridei între 1464 şi 1465, urmându-i Arhiepiscopului Nicolae.

38. Înţelepţii dascăli Mitrofan Critopol, Patriarh al Alexandriei şi Silvestru, Patriarh al Antiohiei, au fost monahi aghioriţi.

39. Spre sfârşitul secolului al XV-lea, ieromonahul Gavriil Dionisiatul, model de virtute şi smerenie, a ajuns „Protos" al Sfântului Munte. Semnătura sa ca „Protos" se află în actele din anul 1527 ale Mănăstirii Esfigmenu. Acesta a scris viaţa Sfântului Nifon, Episcop şi Patriarh al Constantinopolului (de asemenea, monah dionisiat), al cărui ucenic a fost.

40. Contemporan lui Gavriil a fost şi eruditul ieromonah Teodosie, care a scris o deosebit de frumoasă relatare despre Sfânta Mănăstire Ivir.

41. Aceleiaşi perioade îi aparţine şi arhimandritul Teofil, înţeleptul Notar[3] al Patriarhului Ecumenic Pahomie I, care la sfârşitul secolului al XV-lea, la porunca Sfântului Nifon Patriarhul Constantinopolului, s-a dus în Alexandria şi a fost martorul minunii „Dur Dag" – aşa cum o descriem în lucrarea de faţă. A fost un monah preasfânt, care s-a nevoit mai întâi la Mănăstirea Vatoped, apoi la Ivir, unde a copiat caligrafic toate cărţile bisericeşti, şi în cele din urmă şi-a aflat cuviosul sfârşit în Domnul la Chilia Sfântul Vasile, din Kapsála, ce aparţine de Mănăstirea Pantocrator. Pentru viaţa sa curată şi sfântă s-a învrednicit să ajungă izvorâtor de mir.

42. Între anii 1450 şi 1550 a trăit nevoindu-se monahul Serafim, care a ajuns „Protos" al Sfântului Munte, despre care Sfântul Nico-

---

[1] În *LXX* (*n. trad.*).

[2] G. Skenderbei (1405-1468), erou al rezistenţei albaneze împotriva turcilor (*n. trad.*).

[3] Notarul (*νοτάριος*) este asistentul întâiului secretar (*χαρτοφύλαξ*), ocupându-se de stenografierea şi ulterior transcrierea oficială a actelor (*n. trad.*).

dim Aghioritul afirmă că a scris istoria icoanei Maicii Domnului „Axion estin”[1]. În urma unei hotărâri a Sfântului Munte s-a dus în Valahia spre a aduna milostenii şi ajutor pentru Mănăstirile aflate în lipsuri şi suferință cumplită de pe urma jugului turcilor barbari. Odată ajuns acolo, a ajutat multă lume cu harul cuvântului dumnezeiesc şi viața sa virtuoasă.

43. Spre sfârşitul secolului al XV-lea şi începutul secolului al XVI-lea a trăit ieromonahul Chiril, ucenicul ieromonahului Dionisie din Furna (Ágrafa[2]). Ieromonahul Chiril a fost un om plin de virtuți şi un deosebit zugrav de icoane.

44. Contemporan cu ieromonahul Chiril a fost şi înțeleptul monah Pahomie Rousános, care a alcătuit o scrisoare parenetică şi câteva C*anoane* adresate monahilor de la Stavronichita despre felul în care se poate spori în viața duhovnicească.

45. Sfântul Teonás, Mitropolitul Tesalonicului, Starețul Sfintei Mănăstiri Pantocrator, cel care a sprijinit şi a ajutat foarte multă lume.

46. La Sfânta Mănăstire Ivir a petrecut în nevoințe monahul Teofan Elavúlkos Notarás.

47. Cei doi monahi ai Sfintei Mănăstiri Vatoped, Anania şi Teofan, care au scris stihuri iambice pe pereții fântânii unde s-a păstrat icoana Maicii Domnului de la Vatoped.

48. Cuviosul Dionisie, care a zidit Mănăstirea, astăzi închinată lui, în Muntele Olimp, a fost ucenic al lui Serafim, ,,Protosul” Sfântului Munte. Cuviosul Dionisie a ajutat foarte multă lume.

49. La sfârşitul secolului al XVI-lea a trăit nevoindu-se cu multă evlavie la Mănăstirea Ivir diaconul Simeon Cabasilas.

50. La sfârşitul aceluiaşi secol, în Pustia Schitului Sfânta Ana Mică trăiau, ca primii sălăşluiți acolo, sfinții părinți şi dascăli neptici Dionisie Ritorul şi Mitrofan Duhovnicul. Amândoi au fost înaintați în virtute şi au ajuns povățuitorii şi călăuzele duhovniceşti în viața de sihastru pentru toți viețuitorii din împrejurimile Sfântului Munte şi ale întregii Peninsule Chalcidice.

---

[1] *Cuvine-se cu adevărat* sau *Axionița* (*n. trad.*).

[2] Localitatea Furná se află în zona montană de nord-vest a Greciei continentale, numită Ágrafa (*n. trad.*).

Aceşti monahi au venit în Sfântul Munte de la vestita Mănăstire a Studiților şi, după cum se vede, pentru viața lor sfântă au ajuns izvorâtori de mir. În Peştera în care au trăit, preacuviosul părinte Gherasim, imnograful Bisericii celei Mari a lui Hristos, dimpreună cu obştea sa au ridicat un paraclis minunat care, întotdeauna când merg pelerinii să se închine, răspândeşte o aromă de mir, fapt care arată că undeva în apropiere trebuie să se afle ascunse şi sfintele lor moaşte.

51. Aghioritul monah Teoclitos, dascăl virtuos şi înțelept al monahismului şi Ortodoxiei, a tradus într-o limbă simplă lucrarea *Manual [de legi] îmbunătățit* (*Ἠὐξιμένον Πρόχειρον*)[1] al [împăratului] Vasile [Macedoneanul] şi al lui Constantin [Armenopoulos], care, încă needitată, se află la biblioteca națională din Paris.

52. Monahul Constantin, ucenic al lui Nicolae Cabasila, a oferit ajutor la foarte multă lume.

53. Daniel Kastritsios şi Pahomie din Tyrnovo (Thessalia) au fost monahi aghioriți.

54. Ioasaf Logothetul şi Nicolae Koúrsoulas, Atanasie Comninul şi Petru Stavrinós – monahi atoniți învățați şi sporiți în virtute.

55. Monahul aghiorit rus Timotei, cunoscător al limbii greceşti, a avut grijă să se înființeze la Moscova Academia Elină, unde a fost numit director.

56. În secolul al XVII-lea a trăit monahul aghiorit Cosma, un bun cunoscător al limbilor elină şi slavă şi traducătorul *Patericului* care conține diferite vieți ale Părinților de Dumnezeu-purtători ce s-au nevoit şi au strălucit în Lavra Pecerska din Rusia.

57. În secolul al XVII-lea, mulți monahi aghioriți şi-au împlinit duhovniceşte lucrarea lor şi cu harul lui Dumnezeu şi prin viața curată au fost de folos multora. Numele lor se află răspândite în manuscrisele Sfintelor Mănăstiri, Schituri şi Chilii şi corespondența lor vădeşte vastitatea lucrării lor duhovniceşti la diferite Metoace şi posesiuni ale Mănăstirilor aflate [pretutindeni] în lume, în calitate de iconomi, duhovnici, stareți şi slujitori. Va fi nevoie de nenumărate tomuri şi de timp îndelungat pentru a aduna şi inventaria numele şi apoftegmele acestora.

---

[1] Lucrarea *Ἠὐξιμένον Πρόχειρον* este o variantă îmbogățită a *Colecției de Sfinte Canoane* editată de Constantin Armenopoulos (1320-1380) şi publicată la 1345, sub numele *Hexabiblos* (*n. trad.*).

58. La 1668 arhimandritul Dionisie Iviritul a scris *Istoria genezei poporului rus, a descendenţei conducătorilor lor şi când şi cum au primit Botezul şi au devenit creştini, precum şi despre sfintele moaşte ale Apostolului Andrei, cel întâi-chemat* (Manuel Ghedeon, pp. 215-215).

59. Monahul atonit cărturar şi înţelept Antim Koutalianós din Efes a ajuns Patriarh al Constantinopolului şi a transcris *Tâlcuirea la Psaltire* a lui [Eftimie] Zigabenul.

60. Manuel Ghedeon în cartea sa *Sfântul Munte*, pp. 199-200, scrie că „Fericit va fi cel ce va putea alcătui un catalog al numelor de arhierei şi patriarhi, preoţi şi monahi aghioriţi, care au fost promovaţi în administraţia şi ierarhia bisericească" şi enumerarea noastră continuă.

61. Chiril Lucaris, vestitul ierarh martir şi Patriarh Ecumenic, a mers de multe ori în Sfântul Munte şi a studiat iubirea monahală de înţelepciune la renumita Academie a Sfântului Munte.

62. Ieromonahul Ieremia de la Schitul Ivirilor, ca înţelept şi cărturar, a continuat istoria Mănăstirii Ivir, începută de Teodosie Iviritul în secolul al XVII-lea.

63. În aceeaşi epocă a trăit şi însemnatul dascăl plin de virtuţi Agapie Lándos din insula cea mare a Cretei. Şi-a petrecut viaţa ascetică, duhovnicească şi plină de înfrânare într-o Peşteră aparţinând de Schitul Sfânta Ana, acolo unde astăzi se află Coliba de nevoitori isihaşti Sfinţii Arhangheli. De mult folos au fost pentru creştini cărţile lui pline de evlavie şi îndemn la pocăinţă: *Mântuirea păcătoşilor, Vremea potrivită*[1], *Raiul, Noul Rai, Culegere de texte*[2] *ş.a.*, care sunt scrise într-o limbă simplă şi uşor de înţeles pentru lectorul acelei epoci.

64. Mitropolitul de Imvros Atanasie (1619) a fost monah atonit.

65. Sfântul Macarie al Corintului, a cărui *patericţă* în care se sprijinea şi cu care îşi făcea rugăciunea se află la Schitul Ivirilor, la Coliba Sfântul Pantelimon. Sfântul Macarie a fost un mare dascăl şi luminător al Bisericii.

66. Patriarhul Ecumenic Calinic al II-lea din Akarnania a fost monah aghiorit.

67. Sfântul Cosma Etolianul, aghiorit luminat, mare dascăl şi binefăcător al Creştinătăţii şi al neamului nostru, a plecat de la Sfânta Mănăstire Filoteu şi a ajuns apostol al neamului şi martir.

---

[1] *Καλοκαιρινή; ad litteram*, „vreme bună" sau „vreme de vară" (*n. trad.*).
[2] *Ἐκλόγιον.*

Prin predicile sale dumnezeieşti şi înflăcărate i-a păzit pe creştinii din Grecia continentală până în Epirul de Nord să se musulmanizeze şi să-şi schimbe credința şi, după ce a înființat 300 de şcoli primare şi 16 secundare, şi-a aflat sfârşitul pentru dragostea de Hristos printr-o moarte martirică.

68. Predicatorul mirean ortodox Ioan Lindios şi scriitorul *Mrejei Apostolice* şi a altor cărți folositoare de suflet, frate al Sfintei Mănăstiri Xiropotamu, şi-a aflat sfârşitul în nevoință la Schitul Ivirilor, după ce a fost de mult ajutor Creştinătății.

69. Cărturarul esfigmenit Zosima, scriitor a nenumărate cărți, a dăruit o mare şi bogată colecție de carte oraşului Volos, spre a se afla la îndemâna publicului.

70. Mitropolitul Iosif de Tyrnavos a ajuns la sfârşitul vieții, având parte de un sfârşit cuvios, la Marea Lavră.

71. Monahul Chiril de la Marea Lavră, originar din Patra, a fost un aghiorit învățat şi autor a multe cărți.

72. Primul ucenic al Cuviosului Acachie cel Nou de la Kavsokalivia, monahul Iona, a scris viețile unor mucenici de curând arătați.

73. Ieroteu din Kalamata, un înțelept, cu o cultură deosebită şi plin de înfrânare, a ajuns la sfințenie nevoindu-se la Sfânta Mănăstire Ivir.

74. Meletie, ucenicul Sfântului Ieroteu la Mănăstirea Ivir, a fost un monah virtuos şi însemnat.

75. Chesarie Daponte, monah al Sfintei Mănăstiri Xiropotamu, dascăl şi poet, a ridicat o Mănăstire în locul său natal, Skópelos, dar şi în alte părți ale Greciei şi a scris multe cărți folositoare (*vezi Ghidul Mănăstirii Xiropotamu*).

76. Dionisie Zagoréos, monah aghiorit şi dascăl, a devenit cunoscut în lume ca artist zugrav [de icoane].

77. Patriarhul Ecumenic şi martir al neamului Grigorie al V-lea din Dimitsána a studiat la academia atonită a nevoințelor ascetice şi a vieții virtuoase, având ca merinde duhovniceşti răbdarea şi apele preadulci ale virtuții creştine. A iubit atât de mult Sfântul Munte, încât a păstrat pentru mulți ani cheia de la camera şi Sihăstria sa, aflate la Mănăstirile Lavra şi Ivir.

78. Teoclit Karagea, din Bizanț, dascăl învățat şi înțelept, s-a nevoit în tot felul de virtuți la Schitul Kavsokalivia. Acolo a tradus

într-o limbă simplă *Cuvintele ascetice* ale Sfântului Vasile cel Mare şi a scris o *Constituție* alcătuită din legi bisericeşti şi civile.

Monahi aghioriți şi dascăli eruditi

Următorii binecuvântați eruditi atoniți şi dascăli înțelepți, prin învățături duhovniceşti şi exemplul vieții lor virtuoase, au adus folos lumii şi neamului nostru.

Ieromonahul Antim și Drósos Bryenios – monahi ai Mănăstirii Xiropotamu. Govdelaás – ascet vestit. Matei monahul, care a ajuns Mitropolit de Libia și Patriarh al Alexandriei, frate atonit. Monahul Veniamin de la Mănăstirea Pantocrator, dascăl din Kydonies (Asia Mică). Arhimandritul Grigorie de la Mănăstirea Cutlumuș. Iosif Arhimandritul și dascălul împreună cu ieromonahul Arsenie din Zakynt de la Mănăstirea Vatoped. Monahul aghiorit Dionisie, care se nevoia mai sus de Schitul Sfânta Ana, ieromonahul Gherasim Giannoulis, din Zakynt, care cunoștea foarte bine limba greacă clasică și a scris slujbe bisericești în cinstea multor sfinți. Ieromonahul Dionisie din Siátista, frate vatopedin, care a slujit în afara Mănăstirii, la diferite metoace, înțelept şi cu talent muzical. Andrei, de la Néa Skiti, vestit prin erudiție și virtute. Ghenadie, Mitropolit de Alep. Visarion din Rapsáni, Dionisie Zagoréos, traducătorul operei Sfântului Simeon Noul Teolog [în demotică]. Hrisant și Anania din Akarnania, cel care a alcătuit două dicționare, greco-turc și turco-grec. Iacob Milios. Ciprian, dascăl la Atoniada. Chiril din Furná (Ágrafa). Damaschin, Mitropolit de Tesalonic, care a format și pregătit dascăli și propovăduitori [drept-credincioşi] ai Evangheliei.

Frații Ștefan și Neofit Skourtéos care l-au îngrijit pe Sfântul Nicodim până la sfârșitul vieții sale și au editat cele mai multe dintre scrierile acestuia spre folosul credincioșilor. Neofit din Smirna care s-a nevoit în zona Marii Lavre. Paisie Kallidáhos, din Insula Creta şi frate al Mănăstirii Vatoped, a fost dascăl la casele oficialilor din Constantinopol, iar între 1827 şi 1831 a predat la Arýsion și apoi în Nicomidia; și-a încheiat viața în Sfântul Munte. Monahul vatopedin Grigorie Byzantinul a ajuns Mitropolit de Strumnița și apoi de

Adrianopol. Dorotei Polyklavstos, Mitropolit de Korytsa[1]. Gherman Esfigmenitul, predicator renumit, a compus slujba Noului Mucenic Agatanghel și a editat *Trâmbița evanghelică*[2]. Neofit Zaharópulos, esfigmenit, dascăl și diacon, între 1821 şi 1830 a fost secretar la Patriarhia Ecumenică. Paisie de la Stavronichita – egumen între 1806 şi 1808, a fost epitrop al Sfântului Munte în Tesalonic. Chiril Dohiaritul, protosinghel al Bisericii celei Mari a lui Hristos și apoi Mitropolit de Argolida. Leontie, preot și dascăl, în 1839 a predat la Școala teologică din Fanar și a adormit somnul cel de veci la Mănăstirea Xenofont. Benedict, dascăl la Şcoala teologică din Poros, a scris slujba în cinstea icoanei „Axion estin", alcătuind encomii şi slujbe şi în cinstea altor sfinți. Procopie Dendrinós, frate al Sfintei Mănăstiri Sfântul Pantelimon, a fost dascăl la Şcoala pe care a înființat-o în Poros Ioan Kapodistria[3]. Un dascăl apreciat a fost şi Bartolomeu de la Cutlumuş, care a predat limba greacă în [insula] Imvros, la Comunitatea din Salonic şi la Şcoala Flanginiană[4] din Veneția. Între 1827 şi 1834 a ocupat funcția de director, succedându-i lui Typáldos. A tipărit multe cărți bisericeşti: *Carte de rugăciuni, Mineele, Penticostarul, Ceaslovul Mare ş.a.*. Ulterior, Patriarhul Ecumenic Grigorie al VI-lea l-a numit director la Şcoala teologică din Halki şi la Şcoala națională de Comerț. În cele din urmă s-a întors la Mănăstirea lui de metanie, unde „şi-a aflat odihna în Domnul".

Ieromonahul Macarie Trigónis, sacristierul de la Marea Lavră, a scris *Ghidul Marii Lavre* pe care l-a editat la Veneția. Iacov Grigoriatul, cu o cultură şi educație profunde. Dionisie din Furnás, dascăl aghiorit, cel care a scris despre canoanele şi specificul picturii bisericeşti. Ieromonahul Hrisostom de la Xiropotamu a tipărit hrisoavele lui Roman Paleologul şi Andronic Paleologul şi alte acte ale Mănăstirii, precum şi imne închinate Cinstitei Cruci. Macréos, cleric din Furnás, ucenic şi dascăl la Atoniada şi scriitor atonit. Eftimie, monah la Marea Lavră, un scriitor foarte înzestrat. A scris un *Ghid*

---

[1] Astăzi localitatea albaneză Korçë (*n. trad.*).

[2] *Ἐκκλησιαστική σάλπιγξ* – cel mai vechi periodic neoelen cu caracter religios (*n. trad.*).

[3] Ioan Kapodistria (1776-1831), reputat om politic grec, ministru de externe al Rusiei şi guvernator al Greciei (*n. trad.*).

[4] Înființată cu ajutorul moştenirii lăsate de comerciantul Thomas Flanginis (1578-1648) la Veneția (*n. trad.*).

al Marei Lavre, viaţa Sfântului Atanasie şi un poem foarte întins „Împotriva inovaţiilor latinilor". Ieromonahul Matei de la Mănăstirea Cutlumuş a ajuns Patriarh al Alexandriei. Rigas Feréos Velestinlis[1] a stat pentru multă vreme la Sfânta Mănăstire Pantocrator, unde a învăţat multe despre credinţa în Dumnezeu şi patrie şi a fost pregătit pentru lupta de eliberare.

Nicodim din Insula Naxos, aghiorit, monah cu totul sfânt, dascăl înţelept şi cel mai mare dintre toţi scriitorii atoniţi. Scrierile sale, pline de reverberaţiile unei contemplaţii înalte, de expresii teologice şi de harul Sfântului Duh, compuse într-un dialect purist şi cu o sintaxă simplă, pot fi înţelese chiar şi de cei neştiutori de carte. La cele mai multe dintre scrierile sale se fac referiri în cărţile noastre, precum *Sfântul Munte* şi celelalte. Biserica Maică, printr-o hotărâre a Sfântului Sinod, l-a aşezat în ceata Sfinţilor spre a fi sărbătorit la 14 iulie, ziua adormirii sale petrecută la 1809.

Neofit Mavromátis, Mitropolit de Náfpaktos şi Arta, şi-a petrecut ultimii ani din viaţă la Mănăstirea Ivir. Arhimandritul Teodoret, egumen al Mănăstirii Esfigmenu, a scris cărţi şi şi-a aflat sfârşitul undeva în hotarele Marii Lavre. Medicul lavriot Hristofor, dascăl şi scriitor al cărţilor *Biciul dumnezeiesc* şi *Pavilionul de carantină*. Neofit Cavsocalivitul, dascăl şi director la Atoniada. Evghenie Vúlgaris, din Kerkyra, dascăl al neamului şi unul dintre primii directori ai Atoniadei. Calinic Esfigmenitul a fost mai întâi cleric, scriitor şi dascăl la Atoniada, apoi predicator şi a editat o parafrază a *Cuvintelor ascetice* ale avei Isaac Sirul şi multe altele. Rafail Cavsocalivitul, dimpreună nevoitor şi contemporan cu înţeleptul Neofit. Ioasaf din Vlovoká, Cavsocalivitul, un monah învăţat. Atanasie Pariul, dascăl la Atoniada.

Toate sfintele aşezăminte ale Sfântului Munte au fost pline de monahi înţelepţi şi virtuoşi, care s-au jertfit pentru dragostea lui Dumnezeu şi aproapele. Fiecare dintre noi ar trebui să se gândească ce a oferit de-a lungul vieţii în atâtea veacuri Sfântul Munte şi ce suntem datori să facem şi noi, la rândul nostru, pentru acesta!

---

[1] Rigas Feréos (1757-1798), om politic, de litere, unul din predecesorii vizionari ai Revoluţiei de la 1821 (*n. trad.*).

Capitala Sfântului Munte

Străvechiul Schit al Karéii[1], alcătuit din nenumăratele sale Chilii, este sediul autorităților administrative ale Sfântului Munte şi este locuit de monahi chilioți[2], viețuitori ai Chiliilor din jur.

În Karéea îşi au sediul:

a) Sfânta Comunitate sau Sfatul monahal[3] – cel mai important organ administrativ al celei mai vechi democrații din lume care este Sfântul Munte. Este alcătuit din douăzeci de reprezentanți egali ca număr cu cele douăzeci de Mănăstiri imperiale, patriarhale şi stavropegice[4].

b) Sfânta Intendență[5], alcătuită din Primul-epistat şi alți trei reprezentanți ai Sfintelor Mănăstiri. Această tetradă, care se schimbă în fiecare an, reprezintă Consiliul Ministerial şi organul executiv al hotărârilor Sfintei Comunități. Exercită îndatoriri de primar şi administrează zona Karéii şi [a portului] Dafne. Achită datoriile şi asigură remunerarea angajaților Sfintei Comunități şi duce la îndeplinire orice ordin sau decizie a acesteia, adoptată în mod legal. Se întru-

[1] Karéea sau Karyés.

[2] *Scil.* locuitori la Chilii (*n. trad.*).

[3] *Ἱερά Κοινότητα* este organul suprem administrativ, legislativ, executiv şi judecătoresc, fiind alcătuită din cei douăzeci de delegați ai Mănăstirilor chiriarhe atonite şi condusă de primul-epistat sau protepistatul Sfântului Munte; este organul echivalent, la nivel politic, senatului sau parlamentului (*n. trad.*).

[4] Mănăstire care nu se află în ascultare juridică față de episcopul local, ci este dependentă direct de Patriarhul Ecumenic, al cărui nume şi este pomenit la toate Rânduielile liturgice (*n. trad.*).

[5] *Ἱερά Ἐπιστασία* (*n. trad.*).

neşte ca Tribunal şi adoptă hotărâri de extrădare a oricărui element lumesc nedisciplinat. Cu participarea autorității polițienești, efectuează inspecții medico-civile, verifică respectarea legislației comerciale şi impune taxe unităților comerciale din Karéea şi Dafne.

c) Administrația politică este alcătuită din reprezentantul guvernului grec, numit de Ministerul de Externe, care alături de secretar şi personal exercită activitatea de supraveghere a păstrării Statutului Sfântului Munte şi a Regulamentelor de ordine interioară ale Sfintelor Mănăstiri. Administrează de asemenea şi inspectează serviciile publice ale Statului grec aflate în Sfântul Munte. Acest reprezentant al Statului are gradul de Prefect, se numeşte Guvernator şi, atunci când lipseşte, este suplinit de secretarul său, după cum prevede Legea referitoare la Sfântul Munte.

d) Autoritatea polițienească – secția de poliție – cu şase sau şapte avanposturi şi stații în întreg Sfântul Munte. In Karyés există, de asemenea, şi un serviciu de poliție pentru cetățenii străini.

e) Serviciul de poştă şi telecomunicații din Karéea şi Dafne, pentru deservirea întreg Sfântului Munte.

În Dafne există un punct vamal central şi alte patru posturi vamale în tot restul Sfântului Munte.

În afară de Mănăstirea Cutlumuş, aflată la cinci minute distanță de Karyés, celelalte 19 Mănăstiri dețin clădiri în Karyés – sediile delegațiilor acestora –, unde locuiesc delegații Mănăstirilor care dimpreună cu delegatul Mănăstirii Cutlumuş alcătuiesc Corpul Sfintei Comunități Monahale Atonite. De asemenea, şi în jurul Karéii există mai mult de treizeci de Chilii, adică de Mănăstiri mai mici, care au biserici şi diferite suprafețe de pământ cultivate cu viță-de-vie, alune, măsline şi alți pomi fructiferi sau legume, pentru că în zona Karéii se află resurse bogate de apă curgătoare.

Alături de posesiuni şi vii, viețuitorii de la Chilii au un profund sentiment religios şi, nu de puține ori, mulți dintre ei se află la un nivel duhovnicesc foarte înalt. Se disting prin credința lor aprinsă, prin dragostea de patrie şi idealurile spirituale ale acesteia. Odată cu vestitul sinod pseudo-ecumenic de la Basel au venit trimişii papei, latino-cugetători şi susținători ai falsei uniri din aşa-zisele Biserici, alături de alți adepți ai împăratului cu cuget latinesc Mihail

Paleologul şi ai trădătorului Ortodoxiei – Patriarhul Ecumenic de atunci Ioan Bekkos – şi au încercat să impună şi în Sfântul Munte unirea lor mincinoasă.

În vremea aceea, în zona Karéii, în afară de cei 13 chilioți care împreună cu protepistatul [Sfântului Munte] au fost decapitați în fața [bisericii] Protatonului de către cruciații papei, s-au arătat şi mulți alți credincioşi, cuvioşi martiri şi neomartiri, care s-au luptat pentru Ortodoxie şi sfânta credință a lui Hristos.

Marele întru cuvioși dascăl și Sfânt al Ortodoxiei Nicodim Aghioritul, în sfânta slujbă a Părinților Aghioriți, compusă de el însuși, dar întregită, completată și îmbunătățită de către imnograful Marii Biserici a lui Hristos, contemporanul nostru, părintele Gherasim de la Schitul Sfânta Ana Mică, menționează numele părinților și noilor mucenici de Dumnezeu purtători care au mărturisit și s-au sfințit în chip cuvios în Karyés, precum Cuviosul Filotei, Nectarie, ucenicul său, noul mucenic Constantin din Hydra, Sfântul Teofil izvorâtorul de mir și mulți alții, care sunt menționați cu numele în cartea noastră de istorie și în albumul color *Sfântul Munte*; însă, după cum se va vedea din lucrarea de față, există o mulțime de alți cuvioși care și-au aflat obştescul sfârșit în această sfântă țărână a Sfântului Munte.

Baldachinul cuviosilor mucenici

Cei 13 [monahi] chilioți dimpreună cu protepistatul Sfântului Munte au mărturisit chiar în fața locașului Protatonului, acolo unde astăzi se află un izvor, lângă scările de marmură ale clădirii Sfintei Comunități, unde cândva se afla o mică [piatră de] marmură asemenea unei mese. Pe această marmură oamenii adeptului latinilor Bekkos, după ce l-au spânzurat pe protepistat, le-au tăiat capetele mărturisitorilor și noilor mucenici care se nevoiau la Chiliile din preajmă.

În semn de cinstire a sângelui sfinților mucenici cu care a fost înroşită această marmură neînsuflețită, niciodată pe timp de iarnă zăpada, oricât de multă ar fi căzut – iar de multe ori depășea un metru de la pământ în jurul blocului de marmură –, nu se prindea de ea, ci se topea imediat. Trupurile acestor cuvioși martiri au fost îngropate acolo, lângă locașul Protatonului.

În 1954, când au avut loc reparații la biserica Protatonului, pentru a îndepărta umezeala care intra în pereți de jur împrejur și pentru a-i feri de coroziunea naturală și degradare, au fost deschise niște rigole – canale – în care au fost găsite câteva dintre oseminte-le cuvioșilor mucenici îngropați acolo, și printr-o hotărâre a Sfintei Comunități a fost construit Baldachinul din fața intrării în locaș – un mormânt gol – care împrejmuiește osemintele pururea-pomeniților cuvioși martiri și mărturisitori ce s-au împotrivit pseudo-unirii Bisericii Răsăritene cu cea Apuseană.

Sfânta Comunitate și toți monahii Sfântului Munte, în semn de cinstire, respect și evlavie față de acești pururea-pomeniți Părinți, țin aprinsă în acest baldachin o candelă neadormită, astfel încât toți cei care intră în biserica Protatonului să-și plece cucernic genunchiul și să se închine la acești cuvioși mucenici care, pentru dragostea lui Hristos și sfânta noastră credință, și-au adus ca jertfă însăși viața. Veșnică să le fie pomenirea! Lângă acest Baldachin a fost așezată și marmura pe care s-au vărsat cinstitele și cuvioasele sângiuiri ale acestor martiri.

Locașul Protatonului

În centrul Karéii se află locașul cel sfânt al Protatonului. Și-a primit numele de la faptul că aici venea *Protosul* Sfântului Munte; astăzi protepistatul dimpreună cu membrii Sfintei Intendențe și toți monahii chilioți din jur au datoria de a veni aici pentru rânduiala tuturor slujbelor bisericești, așa cum se petrecea, de altfel, în anii de început, când Karéea se numea „Lavra chilioților".

După tradiție, acest sfânt locaș este cel mai vechi din Sfântul Munte, fiindcă inițial a fost ridicat de Sfântul Constantin cel Mare. În secolul al X-lea spațiul a fost mărit puțin de către împăratul Nichifor Fokas și urmașul său Ioan Tsimiskis, care au trimis bani prin fratele împăratului Nichifor Fokas, Leon Patricianul. În secolul al XIII-lea a fost din nou extins de către împăratul Andronic al II-lea Paleologul.

Este un monument preasfânt, cu o pictură murală de o frumusețe desăvârșită și de neîntrecut a minunatului zugrav în frescă Emanuel Panselin, întemeietorul Școlii Macedonene de pictură bisericească.

Icoana făcătoare de minuni *Axion estin*

Pe tronul din biserica Protatonului, destinat episcopului, se află din anul 980 *d.Hr*. icoana făcătoare de minuni a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare care poartă numele de *Axion estin*.

A primit acest nume deoarece pentru prima dată în fața acestei icoane, care până atunci se afla la o Chilie din jurisdicția Protosului, undeva în locul în care astăzi se află Chilia simonopetrită[1] Bunăvestirea Maicii Domnului, s-a arătat Arhanghelul Gavriil sub chipul unui monah şi a cântat acest minunat imn de laudă: „Cuvine-se cu adevărat să te fericim pe tine, Născătoare de Dumnezeu, cea pururi fericită şi preanevinovată şi Maica Dumnezeului nostru", iar în continuarea acestui imn Arhanghelul a adăugat imnul compus de Sfântul Cosma imnograful şi Episcopul de Maiuma: „ceea ce eşti mai cinstită decât Heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât Serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu-Cuvântul ai născut, pe tine, cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim".

Arhanghelul a cântat de multe ori în fața acestei icoane imnul în forma aceasta întregită, ca să învețe a-l psalmodia şi monahul care locuia la acea Chilie şi, întrucât atunci nu exista hârtie, a întipărit imnul cu degetul său pe o placă de marmură ce a fost dusă la Patriarhia Ecumenică, prin hotărârea căreia acest imn se cântă în toate bisericile creştine.

Această icoană sfântă a fost mutată şi a rămas pe tronul sfânt, destinat episcopului, din locaşul sfânt al Protatonului, şi în fiecare luni a Săptămânii Luminate se cântă slujba în cinstea ei şi se face o procesiune cu icoana Maicii Domnului, în decursul căreia se înalță rugăciuni pentru toți monahii de la Chiliile din Karéea şi din Sfântul Munte şi pentru întreaga lume.

Mai multe detalii despre icoana aceasta, precum şi despre icoana *Portaitissa*[2] de la Sfânta Mănăstire Ivir, se pot găsi, pentru cei care doresc, în cartea noastră cu titlul *Sfântul Munte*.

---

[1] Care aparține de Mănăstirea Simonopetra (*n. trad.*).

[2] Sau *Portărița* (*n. trad.*).

Întâiul Mucenic şi Arhidiacon Ştefan tămâia

La conacul – sediul delegației – Sfintei Mănăstiri Dionisiu din Karyés, a cărei biserică a fost ridicată în numele Întâiului Mucenic şi Arhidiacon Ştefan, se prăznuieşte în fiecare an hramul acesteia, asemenea tuturor Chiliilor care sunt sedii ale delegațiilor [celor 20 de Mănăstiri], cu priveghere de toată noaptea.

În anii 1959-1960 delegatul Mănăstirii la Sfânta Comunitate a fost monahul Dometie, care îi chemase, după obicei, pe toți cei din apropiere, printre care se afla şi părintele Meletie Sikeótul, care a avut bunăvoința de a-mi povesti următoarea minune petrecută în acel an, de sărbătoarea Sfântului Ştefan.

Părintele Meletie mi-a spus că rânduiala Utreniei a început în mod obişnuit, după tipicul din Sfântul Munte, iar el era psaltul de rând. Ca preot slujitor l-au invitat să slujească pe delegatul Mănăstirii ruseşti Sfântul Pantelimon, ieromonahul Nicostrat, care a venit la prăznuire şi urmărea slujba din afara bisericii. Când însă a venit vremea să se cânte oda a VIII-a, la „Să lăudăm, bine să cuvântăm şi să ne închinăm Domnului", ieromonahul Nicostrat, un nevoitor plin de virtute, foarte evlavios, smerit şi un om sporit duhovniceşte, a văzut în biserică un diacon tămâind şi, cum stătea în afara bisericii şi-i asculta pe psalți, s-a ridicat şi s-a dus întristat la părintele Dometie care, după ce i-a urat: „Bine-ați venit!", i-a spus: „Haideți, preacuvioase, intrați în biserică, să faceți rânduiala pregătitoare pentru Sfânta Liturghie!"[1] Însă el i-a spus părintelui Dometie:

„Părinte, ce să fac eu acolo, de vreme ce ați chemat alți preoți şi diaconi? Nu face nimic, să slujească ei, care au făcut deja rânduiala pregătitoare pentru Sfânta Liturghie!" Atunci părintele Dometie i-a spus părintelui Nicostrat: „Părinte, pe dumneavoastră v-am chemat să săvârşiți dumnezeiasca Liturghie, nu am alt preot şi vă aşteptam pe cuvioşia voastră." La aceste cuvinte ieromonahul rus i-a răspuns părintelui Dometie, delegatul Sfintei Mănăstiri Dionisiu: „Dar cum mă aşteptați pe mine şi-mi spuneți că nu aveți alt preot, când deja s-a făcut rânduiala pregătitoare pentru Sfânta Liturghie? Iată-l şi pe diaconul care tămâiază! Cum ar fi cu putință să tămâieze diaconul,

[1] *Ἀκολουθία τοῦ καιροῦ* – este rânduiala pregătitoare în vederea dumnezeieştii Liturghii, pe care o săvârşesc doar liturghisitorii (*n. trad.*).

dacă nu s-ar afla înăuntru un alt preot? Cine a binecuvântat tămâia?" Şi spunea aceasta, pentru că monahul rus Nicostrat vedea în clipa aceea un ierodiacon cu hainele sale sfinţite cum îi tămâiază pe cei din biserică şi socotea că şi ceilalţi văd ceea ce numai el însuşi vedea, şi de aceea repeta: „Iată-l şi pe diaconul care tămâiază!" Mai târziu, după ce cu greu părintele Dometie l-a convins pe preotul slujitor rus că nu era nici un alt preot, a intrat părintele Nicostrat în biserică mirându-se că nu există nici preot, nici diacon, şi atunci a fost silit să mărturisească în faţa tuturor că numai cu câteva clipe înainte văzuse un diac în veşmintele sale tămâind!

Prin această minune, pe care a descoperit-o evlaviosului preot Întâiul Mucenic şi Arhidiacon Ştefan – pentru că el era cel care tămâiase –, s-a arătat că Sfinţilor le este bineplăcută cinstirea pomenirii lor şi ei înşişi sunt de faţă şi iau parte la cinstirea preaslăvitului şi de mare cuviinţă nume al lui Dumnezeu. De aceea şi tămâiase Întâiul Mucenic şi Arhidiacon Ştefan în vremea în care psalţii cântau Doxologia Mare.

Pentru aceea şi noi trebuie cu osârdie să cântăm în smerenie şi cumpătare şi să-L slăvim pe Dumnezeu cu multă evlavie, ca şi cum ar fi de faţă Sfinţii, iar noi ne-am afla înaintea tronului slavei dumnezeieşti. Aşa şi noi să înălţăm sfintele noastre cântări şi slavoslovii, după cum Arhidiaconul şi Întâiul Mucenic Ştefan aducea tămâie lui Dumnezeu, şi să spunem şi noi dimpreună cu Profetul David: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta" şi „Toată suflarea să laude pe Domnul", „Lăudaţi-L pe Domnul din ceruri, lăudaţi-L pe El întru cele de sus, Ţie se cuvine cântare" (*Ps.* 140 şi 148).

Conacul *Typikarió* şi Chilia *Paterița*

În părţile mai de nord ale Karéii se află Chilia aparţinând Mănăstirii Hilandar Schimbarea la Faţă, cu numele *Paterița,* şi puţin mai la sud de biserica Protatonului se găseşte vechiul conac – sediul delegaţiei – al Sfintei Mănăstiri Hilandar, cu numele *Typikarió.*

Numele de *Paterița* şi *Typikarió* sunt legate de originea istorică a celor mai vechi icoane făcătoare de minuni ale Preasfintei *Hrănitoa-*

rea cu lapte și *Triherúsa*[1], care din vremuri străvechi se află la conacul Mănăstirii Hilandar, numit *Typikarió*.

Sfântul Sava cel Sfințit, aflându-se în Palestina, cu puțin înainte de a adormi somnul cel fericit și veșnic, a spus în chip profetic ucenicilor săi: „După multă vreme va trece pe la Lavra noastră un monah aghiorit, care va fi prinț al Serbiei și va purta numele meu, Sava. Vă las această poruncă: atunci când va veni să se închine la mormântul meu, să-i dați icoana Preasfintei numită *Hrănitoarea cu lapte*. Iar semnul, pentru a-l recunoaște, va fi că, atunci când el se va închina la mormântul meu, paterița mea va cădea peste el. Să i se dea și aceasta, pentru că este vrednic să păstorească poporul creștin."

Atunci când sfântul melod, ucenic al Sfântului Sava și prezbiter, Ioan Damaschin a auzit acestea de la Starețul său Sfântul Sava, i-a rugat și el pe părinții de la Lavră să i se dea aceleiași persoane, după moartea sa, și icoana Preasfintei care i-a vindecat mâna tăiată, căreia în semn de recunoștință i-a afierosit o a treia mână, de argint aurit, înfășurată într-o manta – fapt pentru care se numește *Triherúsa*[2].

Spre sfârșitul secolului al XI-lea a venit în Sfântul Munte fiul Marelui Jupân al Serbiei Ștefan Neemania, pe numele său Ratsko. Ratsko, fiindcă era tânăr și celelalte Mănăstiri nu l-au primit, s-a dus și s-a închinoviat la Mănăstirea *Tesalonicianului*, care astăzi se numește *Vechea Mănăstire*[3] și se află în pădure, la o oră distanță de Sfânta Mănăstire Pantelimon. Acolo a fost tuns monah și a primit numele de Sava. Monahul Sava, după câțiva ani petrecuți în Mănăstire, pentru mai multă liniștire a plecat la Chilia de sihaștri Schimbarea la Față, aflată în Karyés.

Aflându-se la această Chilie, părintele Sava a voit să-și împlinească un dor dumnezeiesc, acela de a merge să se închine la Locurile Sfinte unde a pășit Dumnezeu, la Ierusalim, și de acolo s-a dus în pelerinaj, după șase veacuri de la porunca lăsată de Sfântul Sava, la Lavra Sfântului Sava cel Sfințit, când – în acord cu porunca acestui Sfânt – i s-au dat cele două icoane ale Preasfintei și paterița Cuviosului Sava, pentru că în clipa în care se închina a căzut peste el, așa cum profețise Sfântul, paterița sa.

---

[1] *Cea cu trei mâini* (*n. trad.*).
[2] *Cu trei mâini* (*n. trad.*).
[3] *Παλαιομονάστηρο.*

Întorcându-se atunci monahul Sava de la Locurile Sfinte, a adus cu sine sfintele daruri, pe care la început le-a păstrat la Chilia Schimbarea la Față, unde sălăşluia, în Karyés.

După câțiva ani a venit şi tatăl monahului Sava, rege şi mare jupân al Serbiei, Ştefan Neemania, care s-a făcut monah şi a luat numele de Simeon.

Aceşti foşti regi ai Serbiei au cerut de la împărații bizantini Isaachie al II-lea şi Alexie al III-lea (cel care cu un hrisov de aur le-a dăruit marea Mănăstire ruinată a Intrării în Biserică a Maicii Domnului, pe care au reconstruit-o din temelii, ridicând un ansamblu de clădiri) această Mănăstire cu viață de obşte, un aşezământ deosebit de mare, care în urma unei întâmplări istorice a căpătat numele de Hilandar.

Mai apoi monahii Sava şi Simeon au înzestrat Mănăstirea cu multe proprietăți şi metoace sârbeşti şi, pentru că aveau posibilități economice deosebite, au cumpărat de la Protosul Sfântului Munte multe Chilii şi Sihăstrii în Karyés, printre care şi Chilia Schimbarea la Față – conacul unde locuia delegatul lor la Sfânta Comunitate şi care astăzi se numeşte *Typikarió*, pe care l-au închinat Mănăstirii lor –, Chilia Sfântul Nicolae Burazéri şi multe altele.

La conacul *Typikarió*, unde locuia delegatul lor la Sfânta Comunitate, au lăsat cele două icoane, *Hrănitoarea cu lapte* a Sfântului Sava şi *Triherúsa* a Sfântului Ioan Damaschin.

A primit numele de *Typikarió*, fiindcă la această Chilie în loc de alte rânduieli se citeşte zilnic întreaga *Psaltire* şi se săvârşeşte dumnezeiasca Liturghie. La Chilia Schimbarea la Față au lăsat paterița Sfântului Sava şi din acest motiv această bogată Chilie a primit numele de *Paterița*.

Sfântul monah sârb Sava, în acord cu profeția Sfântului Sava cel Sfințit, a ajuns episcop de Peci (Serbia) şi a păstorit poporul cu nume creştinesc al Serbiei „cu dragoste de Dumnezeu şi în chip virtuos". Asemenea tatălui său, Cuviosul Simeon de la Hilandar şi ctitorul acestei Mănăstiri, Biserica Maică a rânduit să fie cinstit şi trecut în calendar în rândul Sfinților.

Erezia *onomateiştilor-onomatolatri*

La nord-est de Karéea se află Schitul rusesc al Sfântului Andrei, numit *Serai*. Schitul a fost cu viață de obşte şi a avut peste o mie de monahi de origine rusă, în afara celor mai mult de o mie de muncitori ruşi, care nu erau monahi, ci simpli rasofori şi locuiau în camerele sau casele destinate muncitorilor ca [simpli] chiriaşi. Aceştia erau numiți *cavioți* (καβιώτες), de la cuvântul latinesc *cavia*[1]. Nu făceau nici o muncă, ci se întreținеau din milostenia şi ajutoarele pe care le ofereau ruşii de la Sfântul Pantelimon şi din sprijinul venit de la Schiturile ruseşti Prorocul Ilie şi Sfântul Andrei, care împărțeau de două ori pe săptămână la toți, fără deosebire – şi cu atât mai mult la *cavioți* –, bani, mâncare şi multe alte bunuri.

Şi cu siguranță am fi avut până astăzi mulți monahi ruşi şi *cavioți* în Sfântul Munte, dacă nu ar fi apărut în primul deceniu al secolului trecut (1900-1912) erezia *onomateiştilor* sau *onomatolatrilor*, potrivit căreia în orice loc sau carte s-ar fi întâlnit scris numele Iisus [adepții ei] erau obligați să se arunce la pământ cu metanie şi să i se închine. Alții spuneau că de vreme ce aceasta nu este decât o înțelegere după literă, nu se cuvine să ne închinăm urmând litera şi făcând o metanie, într-adevăr, până la pământ, ci, după cum spune Sfânta Scriptură, „Duh este Dumnezeu şi cei care I se închină trebuie să se închine în duh şi adevăr" (*In*. 4, 24), adică lui Dumnezeu trebuie să-I aducem închinare duhovnicească, şi nu literelor şi cuvintelor.[2]

Era aşa o ceartă, dezbinare şi ură între ei, încât de la cel de-al treilea cat, unde se afla *Synodiconul*[3] – încăperile unde aveau loc

---

[1] *Scil.* cavernă. După monahul Dorotei (*Sfântul Munte…, op. cit.*, vol. al II-lea, pp. 36-37), *cavia* se referă la Chilia sau camera de mici dimensiuni, aflată în interiorul Mănăstirii, dar la subsolul zidurilor de fortificații, destinată fiind nevoinței monahale mai aspre, dar şi la construcția alcătuită dintr-o cameră sau cel mult două, care aparține de o Chilie sau Colibă pe care deținătorul le poate închiria unui *caviot*; numărul acestor *cavioți* a fost limitat şi în urma hotărârilor luate de comunitatea monahală în 1931, precum şi de enciclica Patriarhului Ioachim al II-lea „περὶ καβιωτῶν καὶ ἀλητῶν (referitor la *cavioți* şi vagabonzi)" (*n. trad.*).

[2] La baza acestei mişcări se află scrierea monahului rus Ilarion, *În Munții Caucaz*, apărută la Batalpasinsk în 1907 în limba rusă şi republicată la Kiev în 1910, în care autorul foloseşte ca argumente principale câteva dintre afirmațiile Sfântului Ioan de Kronstadt, pe care, aşa cum s-a demonstrat, le-a înțeles eronat (pentru detalii, *vezi* Monahul Doroteu, *Sfântul Munte…, op. cit.*, vol. I, pp. 174-182).

[3] Sala de şedințe, unde se reunesc reprezentanții obştii monahale sau obştea întreagă pentru a lua decizii, hotărâri sau pentru a discuta diferite teme sau probleme (*n. trad.*).

sinaxele –, se aruncau unii pe alții afară pe geam, căzând pe caldarâm, iar mulți dintre ei şi-au aflat sfârşitul!

Lucrul acesta a ajuns la cunoştința țarului Rusiei care, cu corăbiile cu care aducea diferite alimente şi bunuri pentru Sfântul Munte de la Odessa (Rusia), i-a luat pe mulți dintre ruşii aflați în dispută şi i-a dus în Munții Caucaz, unde şi-au întemeiat propriile lor Mănăstiri, pe care le-au numit *Athosul Rusesc.* Aceştia au fost ulterior nimiciți de comuniştii care au luat puterea şi de regimul sovietelor. Mai mult, când în 1917-1918 țarul a organizat o contra-revoluție împotriva bolşevicilor care au luat puterea, i-a adunat pe toți călugării tineri şi pe cei care erau în stare să lupte, *caviotes* şi nu numai, i-a dus în Crimeea şi de acolo în Rusia şi i-a determinat să lupte împotriva comuniştilor atei. Cei care au supraviețuit, fiind în vârstă, cu trecerea timpului au murit şi, întrucât nu s-au găsit succesori, din cauza schimbării regimului politic, spre a fi înlocuiți cu alții mai tineri din Rusia, încet-încet au dispărut cu totul. Din acest motiv şi Schitul acesta este pustiu[1] şi nu are nici măcar un monah rus, ci se află în paza şi grija unui monah de la Mănăstirea Vatoped, în jurisdicția căreia Schitul se află de drept.

Pustia Kapsálei[2]

Întreagă zonă a Karéii, începând cu valea care se formează de la Chilia periferică *Sfântul Gheorghe cel ce s-a arătat*[3] şi până la hotarul cu Mănăstirile Ivir, Stavronikita şi Schitul rusesc al Proroculuui Ilie, se numeşte *Kapsála.*

Kapsála este divizată în două părți, una aparține Mănăstirii Pantocrator, pentru că se află în hotarele şi în zona acesteia, iar cealaltă Mănăstirii Stavronikita, pentru că se găseşte între granițele sale.

În toată această zonă trăiau (până la 1915) mai mult de două mii de monahi (atunci când în tot Sfântul Munte viețuiau 10-15 mii de monahi, în afară de muncitorii laici şi *cavióți*) greci, ruşi, români,

---

[1] Autorul se referă la momentul scrierii cărții, anii '60-'70 ai secolului trecut (*n. trad.*).

[2] În limba greacă termenul *καψάλα* desemnează trunchiul unui copac ars pe jumătate sau o întindere de pădure distrusă de incendiu (*n. trad.*).

[3] *Faneroménos.*

sârbi şi bulgari, care se distingeau prin înţelepciune şi virtuţi. *Kapsála* a dat mulţi sfinţi asceţi, virtuoşi şi dascăli înţelepţi.

Unul dintre cei mai mari sfinţi din *Kapsála* este Teofil Izvorâtorul de Mir, despre care *Sinaxarul* (8 iulie) ce cuprinde viaţa sa menţionează că a fost arhimandrit, având oficiul de notar (secretar) al Patriarhiei Ecumenice, şi un foarte cultivat şi înţelept dascăl. Motivul pentru care a venit în Grădina Maicii Domnului a fost următorul eveniment:

În secolul al XVI-lea, în Alexandria a avut loc o mare minune. Biserica alexandrină l-a avut ca Patriarh vreme de 75 de ani pe Ioachim cel Vestit, adică cel Mare. Acesta era virtuos, smerit şi simplu, îmbunătăţit duhovniceşte şi, în îndelungata sa perioadă de slujire arhierească, harul lui Dumnezeu a lucrat multe minuni prin el. După ce a păstorit obştea creştinilor într-un chip bineplăcut lui Dumnezeu, a adormit la vârsta de 135 de ani (A. Ypsilantis, *Evenimentele ulterioare Căderii [Constantinopolului]*).

În zilele acestui binecuvântat păstor al bisericii alexandrine, un ministru al sultanului Egiptului, evreu la origine, i-a acuzat pe creştini că în Evanghelia lor spun multe lucruri neadevărate şi îi pervertesc în felul acesta pe musulmani, îndepărtându-i de religia profetului.

„Preamărite", i-a spus evreul sultanului, „[creştinii] susţin că Hristos Însuşi le-a spus ucenicilor Săi: «Dacă veţi avea credinţă şi nu vă veţi îndoi, veţi face nu numai ce s-a făcut cu smochinul, ci şi muntelui acestuia de veţi zice: Ridică-te şi aruncă-te în mare, va fi aşa» (*Mt*. 21, 21) şi «Şerpi vor lua în mână şi chiar ceva dătător de moarte de vor bea nu-i va vătăma» (*Mc*. 16, 18)."

Sultanul, care căuta şi el pricină [creştinilor], a poruncit patriarhului şi Bisericii Alexandriei printr-un firman să facă dovada adevărurilor scrise în *Evanghelie*, hotărând că dacă, în acord cu ceea ce ei propovăduiesc, nu vor muta muntele aflat în apropierea oraşului Alexandria, spunându-i să se aşeze în altă parte, va ordona masacrarea tuturor creştinilor.

Minunea Dur Dag

Sfântul Patriarh plin de virtute Ioachim, cunoscut pentru credinţa sa mare în Stăpânul Hristos şi în sfintele cuvinte nemincinoase ale

Evangheliei, s-a dus la locul rânduit de sultan, a făcut o rugăciune aprinsă, s-a închinat Domnului Iisus Hristos, a tămâiat către munte, şi-a făcut cruce şi a spus: „Mare este numele Sfintei Treimi, în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh", poruncind muntelui, după cuvintele sfinte ale Evangheliei: „În numele Domnului Iisus Hristos, ridică-te din locul unde eşti şi du-te şi aşază-te pe ţărmul din faţa portului!" La aceste cuvinte ale Patriarhului muntele s-a ridicat în aer gata să se ducă acolo unde i s-a poruncit în numele lui Hristos.

Sultanul, văzând muntele ridicându-se, a socotit că va cădea peste ei şi, de atâta frică şi spaimă, a început să strige: „Dur dag, dur dag", adică „spune-i să se aşeze la loc". Şi muntele, la noua poruncă a Patriarhului, s-a despicat în trei bucăţi şi a căzut în mare, chiar acolo unde se află până astăzi, la intrarea în portul Alexandriei.

Apoi, la ordinul sultanului, preasfântului Patriarh Ioachim i s-a dat să bea o otravă foarte puternică, cerându-i-se cu asprime să nu se folosească de acele „semne magice", adică de „semnul sfintei cruci" pe care îl fac creştinii, când îşi însemnează trupul sau obiectele pe care le întrebuinţează sau de care se folosesc.

Patriarhul Ioachim a luat vasul cu otravă în mâinile sale şi, după ce s-a prefăcut că îl cercetează cu atenţie, a făcut în sinea sa o rugăciune fierbinte la Bunul Dumnezeu, iar apoi s-a întors spre sultan şi l-a întrebat: „Mărite, pe care parte voiţi să beau această băutură deosebită? Pe aici? Pe acolo? Pe altundeva? Pe unde vă este vrerea, pe acolo voi bea." Şi aşa, în timp ce arăta cu gura spre vas, a făcut cu capul semnul crucii, fără ca sultanul să înţeleagă că, arătând spre cele patru deschideri ale vasului, făcuse de fapt semnul sfânt.

Sultanul i-a răspuns: „Pe unde vrei, pe acolo să bei." Patriarhul a băut toată otrava, lăsând doar puţină spumă în pahar, şi atunci i-a spus sultanului: „Mărite, acum, la rândul meu, vă voi cere o favoare. Vreau, regele meu, ca şi acel ministru care a pregătit această cumplită otravă să bea numai resturile din acest pahar."

Ministrul evreu, care cunoştea puterea otravei, se codea, dar, la ordinul sultanului, a fost constrâns să bea ceea ce rămăsese pe pereţii paharului şi, de îndată ce a băut, a căzut pe loc mort. În timp ce patriarhul care a băut toată otrava, prin credinţa şi puterea lui Hristos, nu a păţit nimic. Astfel s-au adeverit cuvintele Sfintei Evanghelii şi creştinismul a ieşit învingător.

Patriarhia Ecumenică, pentru a se asigura că această minune, despre care s-a dus vestea, s-a petrecut cu adevărat, a trimis în Alexandria sub autoritatea exarhiei patriarhale pe Episcopul de Dyrrachium Doroteu, iar ca ajutor al acestuia pe arhimandritul şi secretarul Patriarhului Ecumenic Pahomie I, Teofil.

Teofil, sub puternica impresie a acestei minuni dumezeieşti de care s-a încredinţat, a fost într-atât cuprins de frică, încât, după ce a scris darea de seamă şi a dat-o episcopului de Dyrrachium, nu s-a mai întors la Constantinopol, ci s-a dus în Sfântul Munte şi s-a închinoviat la Sfânta Mănăstire Ivir.

La Mănăstirea aceasta a rămas ani buni şi, pentru că era un caligraf desăvârşit, a caligrafiat aproape toate cărţile bisericeşti şi de slujbă ale Mănăstirii, dar pentru a afla mai multă liniştire s-a dus în Pustia Kapsálei, unde cu harul lui Dumnezeu s-a nevoit şi a înaintat în rugăciunea minţii şi smerenie, trecând la cele veşnice în cuvioşenie.

Dumnezeu, pentru răbdarea, multa smerenie şi nevoinţele sale i-a dat harul sfântului mir, care a început să izvorască după moartea sa, aşa cum se menţionează în *Viaţa* sa, umplând până astăzi de bună mireasmă toată biserica acelei Colibe, unde sub Sfânta Masă sunt îngropate moaştele sale, din care, întrucât Coliba unde a adormit aparţine de Mănăstirea Pantocrator, s-a luat, aşa cum se spune, „spre sfinţirea Mănăstirii", mâna dreaptă a Sfântului Teofil.

Sfântul Gherasim cel Nou

Acest binecuvântat sfânt provenea dintr-o familie renumită de notari din Trikala (Korinthia). A cunoscut de aproape multe aşezăminte duhovniceşti şi locuri sfinte, şi aici în Kapsála părinţii spun că a trăit în asceză cinci ani, în care nu a mâncat decât dovlecei fierţi, fără untdelemn; din Kapsála, de unde a luat multe bunuri duhovniceşti, a plecat şi s-a dus în localitatea Omalá (Kefalonia), pe care a ales-o ca loc de nevoinţă, zidind şi acolo o Mănăstire de maici.

Acolo l-a rânduit Pronia dumnezeiască să fie de strajă alături de cei asemenea lui, marii Sfinţi Spiridon, Episcopul Trimitundei în

Kérkyra şi Dionisie, Episcopul de Eghina, în Zákyntos, pentru ca toţi trei, în numele Sfintei Treimi, să fie paznicii şi străjerii Ortodoxiei creştinilor, locuitori în insulele arhipelagului Ionic şi, asemenea unor fortificaţii dumnezeieşti, să nu îngăduie să pătrundă învăţăturile rele şi ereziile Bisericii Apusene a papei, ale celor numiţi catolici *ş.a.m.d.*

Toţi aceşti trei Sfinţi au primit harisma de a scoate demonii şi de a vindeca tot soiul de boli ale credincioşilor creştini.

De pe urma şederii Sfântului Gherasim în Kapsála, demonii pe care îi scoate din creştini strigă: „ne-ai ars, kapsaliótule!”[1], pentru că, prin rugăciunea şi îndrăzneala pe care Sfântul le are în faţa lui Dumnezeu, îi pârjoleşte şi-i alungă departe de zidirea Lui.

Sfântul Teonás, Arhiepiscopul Tesalonicului

Luminatul şi binecuvântatul Sfânt Teonás din Kapsála a dobândit smerenia bineplăcută lui Dumnezeu şi prisosul virtuţilor. Din Kapsála s-a dus la Mănăstirea Pantocrator unde a ajuns egumen, şi de acolo, pentru învăţătura şi duhovnicească sa ştiinţă după Dumnezeu, Pronia dumnezeiască l-a chemat să-i păstorească pe creştinii Tesalonicului, unde şi-a împlinit plăcut lui Dumnezeu menirea, retrăgându-se spre bătrâneţe la Mănăstirea Sfintei Anastasia cea izbăvitoare de otrăvire[2], care se află aproape de Tesalonic, lângă satul Vasiliká. Acolo şi-a dat duhul în braţele Domnului slavei şi Dumnezeului nostru Iisus Hristos, Cel care a rânduit ca trupul său să rămână întreg şi nestricat de atâtea veacuri, spre slava lui Dumnezeu cel în Treime, şi să răspândească o bună şi negrăită mireasmă.

Sfântul Nicodim Aghioritul

În zona Kapsálei s-a nevoit vreme de mulţi ani şi ultimul dascăl al Ortodoxiei, Cuviosul Nicodim, care, pentru că a trăit la multe Mănăstiri din Sfântul Munte, a primit numele de „Aghioritul”, întrucât nu aparţine unei Mănăstiri anume, ci tuturor părinţilor aghioriţi.

[1] *Scil.* locuitor al zonei Kapsála (*n. trad.*).
[2] Prăznuită la 22 decembrie (*n. trad.*).

La Kapsála a vieţuit într-o înfrânare suprafirească, s-a nevoit întru toate virtuţile şi cel mai mult s-a afierosit rugăciunii minţii, pe care sufletul său o râvnea atât de mult. După cum el însuşi menţionează în cartea sa *Exerciţii duhovniceşti,* la o mare sărbătoare a plecat de la Sihăstria sa spre Mănăstirea Ivir, unde se făcea priveghere şi, fiind pe cale, a trecut pe la Chilia Sfântul Gheorghe, care se afla mai sus de Mănăstire. La această Chilie se nevoiau în jur de zece părinţi şi făceau şi aceştia priveghere, dar ce fel de priveghere?

După citirea pavecerniţei, au tămâiat bisericuţa Sfântului Gheorghe. Apoi unul câte unul se ridica, se ducea în mijlocul bisericii şi cu vocea scăzută şi cu multă străpungere de inimă spunea rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!". Acelaşi lucru repetau în sinea lor şi ceilalţi fraţi în strană, în felul acesta trecând pe rând cu toţii prin mijlocul bisericii.

Aceasta se petrecea până dimineaţa, când avea loc dumnezeiasca Liturghie. La rândul său a mers în mijlocul bisericii şi Cuviosul Nicodim, care ne mărturiseşte: „Atâta străpungere a inimii şi bucurie duhovnicească am simţit de pe urma rugăciunii şi privegherii acesteia, încât nu voi uita niciodată liniştea şi rânduiala desăvârşită de acolo. Mi se părea că mă aflam în cer şi-L lăudam pe Dumnezeu dimpreună cu Sfinţii Îngeri şi ochii mi se umpleau de lacrimi de fericire. Aşa, am rămas la acea priveghere şi nu m-am mai dus la Mănăstirea Ivir."

Cuviosul Nicodim a scris multe din cărţile sale în Kapsála. Într-adevăr, prin preţuirea de către Biserica Maică a lucrării duhovniceşti, a virtuţilor şi harismelor acestui luminat cuvios, fiindcă prin lucrările sale a adăpat vreme de 150 de ani obştea cea purtătoare a numelui de creştin şi sfinţenia acestui cuvios a intrat în conştiinţa monahilor şi a tuturor creştinilor care s-a întâmplat să studieze scrierile sale sfinte, în anul 1956 a fost aşezat în ceata cuvioşilor părinţi atoniţi, rânduindu-i-se pomenirea în calendar ca Sfânt [al Bisericii].

De acest binecuvântat sfânt s-a ocupat pe larg eruditul monah Teoclit Dionisiatul, care a publicat biografia acestuia, bogată în multe informaţii utile.

Cercetarea vieţii, activităţii şi operei scriitoriceşti a Cuviosului Nicodim se află în grija instruitului şi foarte eruditului monah filolog şi teolog aghiorit Nicodim Bilális, care s-a nevoit şi el în Pustia Kapsálei, şi nădăjduim că, prin harul lui Dumnezeu cu care este din belşug

înzestrat acest frate și prin cugetul său smerit, vom vedea curând o lucrare având ca temă viața și opera Sfântului Nicodim Aghioritul.

Sfântul Grigorie Palama

Și marele teolog și apărător al Ortodoxiei Grigorie Palama a trecut pe la școala înfloritoarei pe atunci Kapsála, unde a rămas o perioadă de timp.

De la Coliba unde se nevoia în Kapsála a ajuns egumen la Marea Lavră; acolo s-a nevoit pentru mulți ani, lucrând la răspândirea rugăciunii minții alături de marele dascăl al acestei metode de rugăciune, Sfântul Maxim Kavsokalyvitul, de Sfântul Grigorie Sinaitul și de mulți alți mari cuvioși și dascăli ai Pustiei Atonului.

După Lavra a ajus egumen la Mănăstirile Esfigmenu și Pantocrator și, ulterior, Arhiepiscop al Tesalonicului. A fost motivul pentru care s-a întrunit Marele Sinod în secolul al XIV-lea la Constantinopol, unde a luat parte și a luptat împotriva lui Varlaam și Achindin, care îi defăimau pe părinții neptici ai Bisericii Răsăritene, acuzându-i „că profețesc din burtă și stau cu privirea ațintită la ombilic". Hulind, numeau lumina aceea de pe Tabor a Schimbării la Față a Domnului creată, afirmând în același timp și alte impietăți, pe care luminatul Grigorie Palama le-a risipit ca pe o pânză de păianjen cu argumente teologice și cu îndemânarea limbii sale retorice, arătând adevărul în privința tuturor acestor probleme dogmatice și profund teologice, așa cum Sfinții noștri Părinți le-au rânduit la cele șapte Sinoade Ecumenice.

Sub semnătura multor teologi, mai vechi şi mai noi, care s-au ocupat de viața și scrierile acestui luminător aghiorit, au apărut tomuri întregi. De curând a editat și părintele Teoclit Dionisiatul, un autor cu o operă vastă, un tom cuprinzând viața și scrierile Sfântului Grigorie Palama.

Monahul Ioasaf, starețul Ioasafeilor

În urmă cu aproape 130 de ani a plecat din Cezareea Capadociei evlaviosul creștin Gheorghe, care avea multă evlavie la [sfân-

tul său] protector, Marele Mucenic Gheorghe, dar a voit să vină în Sfântul Munte să se închine și să se facă monah.

Într-adevăr, în anul 1849 a ajuns în Sfântul Munte și, după ce a trecut pe la toate Mănăstirile, în cele din urmă, pentru că mulți dintre compatrioții săi se aflau ca monahi înțelepți și virtuoși la Sfântul Pantelimon, a hotărât să se închinovieze acolo. Ca novice, înainte de a fi tuns în monahism, i s-a încredințat să facă ascultare la Conac, la sediul delegației Mănăstirii [Pantelimon] din Karyés.

La început a arătat multă evlavie și a dat dovadă de disciplină și sârguință în toate îndatoririle sale. După doi-trei ani, în urma hotărârii stăreției Mănăstirii, a ajuns shimonah și a fost trimis iarăși în Karyés, la ascultarea sa. Acolo a rămas pentru mulți ani între cei mai osârduitori, ținându-şi cu strictețe canonul, împărtășindu-se și arătând râvnă în privința îndatoririlor sale. Însă după câțiva ani, pe nesimțite, a început să-și neglijeze obligațiile și să nu mai arate interes față de îndatoririle vieții sale, atât ca monah, cât și ca creștin. Pierduse fervoarea dintru început și aproape că abandonase cu totul rugăciunea, încât cu greu se mai ducea pe la vreo Liturghie.

Din vreme în vreme își venea în fire și, amintindu-și de evlavia de la început și de rânduiala în care viețuise, îl cuprindea tristețea, amărăciunea și disperarea. Era atât de zbuciumat, încât nu știa ce să facă. Nimeni nu-i dădea nici un sfat. Își făcea toate voile, și bune și rele, și apoi satana îi aducea pe umeri disperarea.

Dar pentru că era bine intenționat și de mic a avut multă evlavie la Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, Preabunul Dumnezeu, Care „nu voiește moartea păcătosului, ci vrea ca acesta să vină la cunoştința adevărului, să se întoarcă și să trăiască în veac", a voit să-i arate multa Sa milostivire, spre a-i aduce mângâiere, a-l face să-și aprindă din nou râvna pentru virtute și evlavie, și a îngăduit să aibă parte de următoarea vedenie [minunată]:

In 1854 monahul Ioasaf se afla în Karéea. De ziua Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, la Conacul Mănăstirii Sfântului Pantelimon aveau priveghere. Ioasaf, sub imperiul nepăsării și al deznădejdii, s-a dus în Chilia sa să se odihnească înainte de terminarea vecerniei. La utrenie, în clipa în care la biserică se citeau psalmii: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu şi pe pământ pace, întru oameni bunăvoire...",

fratele Ioasaf a ieşit din Chilia sa, s-a dus la biserică, s-a aşezat într-o strană din pronaos şi a început să se gândească la iconomia Întrupării Stăpânului Hristos, zicând totodată în sinea sa: „Dumnezeu Făcătorul cel Unul şi Creatorul tuturor, Care cu înseşi mâinile Sale l-a făcut pe om, a primit să Se întrupeze, să Se facă om, să fie batjocorit, pălmuit, să îndure patimile înfricoşătoare şi răstignit pe cruce să moară ca om şi a treia zi să învie ca un Dumnezeu Atotputernic. Să învie şi să slobozească neamul omenesc de cumplitul iad şi să-l pună în Rai, în Împărăția Cerurilor. Să-l ducă acolo de unde a căzut. O, cât de mare este iubirea de oameni şi dragostea lui Dumnezeu față de om!"

În timp ce cugeta acestea părintele Ioasaf, inima sa i-a fost străpunsă de pocăință şi ochii au izvodit lacrimi, gândurile sale s-au înseninat, sufletul i-a fost copleşit de bucurie şi veselie, mintea a început să-i salte şi cu mult zel să rostească dintr-odată rugăciunea: ,,Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!" şi alte cuvinte şi rugăciuni de pocăință. Şi atunci a simțit în inimă dragostea şi compasiunea pentru aproapele şi întreaga lume.

Aflându-se într-această stare, a fost cuprins de atâta iubire dumnezeiască, încât nu se mai simțea în largul lui pe pământ. Ar fi vrut să-şi ia zborul spre înaltul cerului, pentru că era pătruns de o iubire covârşitoare şi de îndrăzneală în fața lui Dumnezeu. A simțit cum sufletul îi este inundat de dragoste dumnezeiască şi cum flacăra iubirii arde în inima sa.

Sufletul i s-a umplut de smerenie şi astfel şi-L închipuia pe Dumnezeu foarte aproape de sine, minunându-se şi mirându-se de multa şi negrăita iubire şi smerenie ale lui Dumnezeu față de om.

După toate acestea, a avut impresia că a ieşit din biserică şi dintr-odată i s-a părut că sufletul i-a ieşit din trup şi se găsea în fața unei câmpii frumoase şi nesfârşite. Şi aşa cum mergea, vede de departe, în zare, o mulțime de oameni fără de număr, purtând veşminte luminoase, în floarea vârstei, frumoşi la chip, strălucind asemenea soarelui, care păşeau delicat şi foarte uşor.

„În casa Tatălui Meu multe locaşuri sunt"

Monahul Ioasaf a fost cuprins de bucurie şi în acelaşi timp de mirare: cum de se aflau acolo, a cui să fi fost grădina aceasta atât de

frumoasă, cu pomi minunaţi şi cine să fie aceşti oameni care locuiesc aici? Şi şi-a amintit atunci spusa evanghelică: „În casa Tatălui Meu multe locaşuri sunt" (*In.* 14, 2).

Cu asemenea gânduri i-a lăsat în urmă pe [acei] oameni şi şi-a continuat drumul. După puțin vede în acea nemărginită câmpie o mulțime şi mai numeroasă de oameni, îmbrăcați în veşminte de oşteni: toți păreau a fi tineri, viteji şi strălucitori asemenea soarelui.

Zăbovind îndelung, desfătându-se de frumusețea lor, a simțit multă bucurie şi veselie. Atunci a auzit o voce care i-a spus: „Acest frate-al nostru vrea să meargă la Împăratul şi, după cum bine ştiți, cineva dintre noi trebuie să-l conducă." De îndată a ieşit în față unul dintre acei viteji, care strălucea între ceilalți şi se distingea ca luna între stele şi părea a fi una dintre căpteneiile lor, şi i-a spus: „Îl voi conduce eu singur pe fratele la Împăratul, fiindcă îmi poartă o dragoste aparte şi zi şi noapte îmi cheamă numele în rugăciune, dar şi fiindcă de multe ori m-am pus pentru el chezaş la Împăratul."

Monahul Ioasaf, care asculta acestea, era nedumerit şi spunea în sinea sa: „Cine sunt aceşti oameni, pe care eu nu i-am văzut niciodată şi care spun că mă cunosc? De unde mă ştiu şi la care Împărat mă vor conduce?" Având acestea în minte, i-a spus tânărului care s-a apropiat de el: „Frate, cine sunt eu ca să fiu prezentat Împăratului şi ce să facă pentru mine Împăratul? Cine este Acesta şi de unde mă cunoaşte?"

Tânărul de o frumusețe îngerească i-a spus monahului Ioasaf: „Frate, te prefaci că nu ştii cine este Împăratul şi cine sunt eu? Nu mă cunoşti? Eu, pentru că mi-ai arătat dragostea ta şi pentru că ai chemat numele meu, am venit să te prezint Împăratului. Urmează-mă acum, să mergem cât mai degrabă la Împăratul nostru."

Monahul Ioasaf a început să păşească alături de tânărul [acela] şi, cum mergea, se gândea în ce fel să-l întrebe cine este el care-i arată atâta dragoste şi interes, dar iarăşi şovăia şi-i lipsea îndrăzneala să-l întrebe, spunându-şi în sinea sa: „Poate o să aflu mai târziu."

După ce au străbătut acea câmpie imensă şi au ajuns la capătul ei, au intrat pe-un drum îngust şi foarte lung cu ziduri preaînalte, iar locul era atât de sălbatic, încât monahul Ioasaf s-a speriat, s-a tulburat şi a început să fie cuprins de frică.

Întotdeauna trebuie să spunem rugăciunea

Atunci călăuza sa i s-a adresat cu chipu-i zâmbitor şi vesel: „De ce, frate, te biruie nepurtarea de grijă şi-ţi laşi mintea să fugă în toate părţile şi nu iei aminte la cercetarea numelui dumnezeiesc al Domnului nostru Iisus Hristos? Sau nu ştii câtă pagubă are de suferit cel care nu se îngrijeşte şi uită să spună rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!» şi nu rosteşte întreagă rugăciunea cu fiecare respiraţie a sa, şi cât folos câştigă cel ce cercetează numele cel mântuitor de lume al Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos?

Omul care spune această rugăciune se eliberează de patimi şi de păcate şi se face sălaş al Sfintei Treimi, şi atunci poate ajunge la dragostea desăvârşită, din care te-ai împărtăşit întrucâtva şi tu, cel ce ai cunoscut dulceaţa şi roadele milostivirii dumnezeieşti. Cât o să mai lâncezeşti în somnul nepurtării de grijă, fără a te trezi din nevolnicia răutăţii? Aminteşte-ţi purtarea ta de la început şi evlavia pe care o aveai şi schimbă-ţi modul de viaţă! Oare Dumnezeu nu ţi-a dat harul Său ca să înţelegi ceea ce este drept? Şi nu tu însuţi ai pus-o mijlocitoare pe Preasfânta Fecioară şi de Dumnezeu Născătoare Maria spre a ta mântuire?”

Monahul Ioasaf, pe când călăuza sa îi spunea acestea, s-a smerit foarte în inima sa şi a început să rostească rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!” Şi, cu cât spunea rugăciunea, cu atât inima i se aprindea de dragostea lui Dumnezeu şi au început să fugă toate gândurile ce aduceau tulburare minţii lui. Şi aşa a fost eliberat de lipsa de curaj şi fără zăbavă a primit dumnezeiască putere.

Călăuza minunată i-a spus: „Vezi că acum eşti mai bine. Dacă îţi doreşti mântuirea sufletului, să nu laşi niciodată să dispară de pe buzele, din mintea şi din inima ta rugăciunea aceasta şi vei ajunge să ai o minte şi o inimă curate, pe care le va umple iubirea dumnezeiască, şi vei cunoaşte tainele lui Dumnezeu. Ia aminte însă să te învredniceşti în faţa duhovnicului şi a călăuzei vieţii tale duhovniceşti de o mărturisire curată, amănunţită şi zilnică despre tot ce ţi se întâmplă sau ţi se arată.”

În timp ce călăuza aceea cu chip îngeresc îi spunea toate acestea, înaintând pe drumul acela îngust, cu zidurile pe care erau zugrăvite cruci ce arătau drumul, și-a făcut semnul crucii, spunând: „Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne Hristoase, și sfântă Învierea Ta slăvim", îndemnându-l şi pe monahul Ioasaf să facă la fel.

Puntea ridicată peste înfricoșătoarea groapă

După ce au mai mers o bună bucată de timp și au ajuns la capătul celălalt al drumului, au dat peste niște prăpăstii și stânci abrupte. Frica și groaza te cuprindea doar la vederea acelei gropi întunecate și neguroase, ale cărei adâncime şi întindere păreau asemenea unui ocean nețărmurit, iar întunericul ce-o învăluia putea fi prins cu mâna. Mai încolo de acea groapă, foarte departe, se zărea un munte preaînalt, ce ajungea până la cer.

În mijlocul acestei gropi cumplite se afla o punte înfricoșătoare, dintr-un singur lemn rotund, a cărui grosime nu era mai mare de o palmă. Un capăt al punții se sprijinea în partea unde se sfârşea drumul cel îngust, iar celălalt ajungea până la poalele acelui munte înalt. Atunci când sufla vântul, puntea se legăna ca frunza pe ram.

Frica și groaza au pus stăpânire pe fratele Ioasaf de cum a înțeles că trebuie să treacă pe această punte, ca să ajungă în cealaltă parte, la poalele muntelui. Atunci minunata călăuză l-a făcut din nou atent asupra rugăciunii pe care o nesocotea și a gândurilor care-i provocau teama și împuținarea inimii. I-a spus, aşadar, părintelui Ioasaf: „Frate, dă-mi mâna și spune neîncetat rugăciunea, fără să te gândești la nimic altceva."

Astfel, ținându-se de mână, păşeau pe punte fără frică, cu toate că aceasta, după cum am spus, se mișca asemenea unei frunze pe ram. Când au ajuns la mijlocul acelei gropi întunecate și înfricoșătoare, călăuza i-a spus părintelui Ioasaf: „Aici fă-ți cruce și cheamă în rugăciune numele plin de har al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria cea plină de dar, pentru că în acest loc preasfântul ei nume are multă putere."

Fratele s-a însemnat cu semnul crucii şi şi-a spus în mintea sa: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, ajută-mi mie, păcătosului!" şi, o minune, a primit atâta putere şi curaj, încât au dispărut frica şi toată puținătatea de suflet, în ciuda clătinărilor punții.

După multă vreme au izbutit să treacă puntea şi au ajuns la poalele muntelui. Din dragostea ce i-o purta, călăuza încă îl mai ţinea de mână şi păşeau nedespărțiți.

Când au început să urce muntele, drumul era anevoios şi abrupt, dar plăcut, pentru că de-o parte şi de alta era împodobit cu pomi frumoşi, măslini şi nenumărate flori.

Când au ajuns în vârf, au aflat o poartă mare deschisă. Şi-au făcut semnul crucii de trei ori şi au intrat înăuntru. De acolo fratele Ioasaf a văzut cum se întindea o altă câmpie, mult mai mare decât cea dintâi, care semăna cu tăria cerului. Frumusețea şi priveliştea acestei câmpii erau de nedescris. Nu există cuvinte ca să redea splendoarea acelei câmpii, pentru că nu-şi află asemănare cu nici un lucru pământesc, nici pana nu-i în stare s-o descrie, nici mintea nu poate pricepe câte-a văzut monahul Ioasaf, fiindcă pe cât înainta, pe atât era cucerit de armonia şi frumusețea locului, încât nu voia decât să rămână acolo.

După ce au mers câtăva vreme, fratele Ioasaf a văzut mulți oameni care purtau veşminte călugăreşti, dar care nu erau negre: aveau o nuanță roşiatică şi sclipeau ca lumina. Iar chipurile lor străluceau asemenea soarelui. Unii erau tineri, alții bătrâni, dar toți deopotrivă erau frumoşi la înfățişare.

Când s-au apropiat, i-au întâmpinat cu multă bucurie şi dragoste şi i-au spus călăuzei: „Bucură-te, Mare Mucenice Gheorghe, cel de Hristos iubit!", iar călăuza cu chip de înger şi atotstrălucitoare le-a răspuns: „Bucurați-vă şi voi, cuvioşilor de Hristos iubiți!"

Învățătură despre zădărnicia lumii

Atunci cu toții s-au întors spre fratele Ioasaf şi i-au spus: „Frate, dacă cineva va câştiga întreaga lume, dar îşi va păgubi sufletul, care-i va fi folosul? Dacă vei trăi pe pământ o sută, două sute şi chiar o mie de ani şi te vei desfăta de toate acele bunuri înşelătoare ale vieții şi vei câştiga tot aurul, argintul, pietrele prețioase şi mărgăritarele, tot va trebui să înfrunți ceasul cumplit al morții, când sufletul se va despărți de trup. Şi atunci ce folos îți vor aduce toate cele pe care le-ai dobândit? Case, palate, averi, titluri şi demnități lumeşti, ostăşeşti, bisericeşti? Nimic din toate acestea nu poate să te

ajute sau să-ţi folosească în ceasul şi în clipa în care îţi vei da sufletul. Toate acestea vor părea o umbră şi o nălucire, care a trecut şi s-a risipit, precum spune şi Duhul Sfânt, Dumnezeul nostru: «deşi tot pământeanul trece prin viaţă ca o umbră, se tulbură în zadar, strânge comori şi nu ştie cui le adună pe ele. Şi acum cine este răbdarea mea? Oare nu Domnul? Şi fiinţa mea de la Tine este» (*Ps.* 38, 7-9).

De aceea, frate, lasă nepurtarea de grijă şi întoarce-te la viaţa ta cea dintâi virtuoasă, plină de evlavie, străpungere a inimii şi smerenie, ca să fii bineplăcut lui Dumnezeu şi să te învredniceşti să vii aici pentru totdeauna, la această viaţă fericită pe care te-ai învrednicit să o vezi, mulţumită ocrotitorului tău, Marele Mucenic Gheorghe, care îţi poartă o dragoste atât de mare şi te-a adus să vezi aceste frumuseţi minunate şi pline de desfătare ale cerului şi Raiului; pe acestea Stăpânul Hristos le dăruieşte celor care din dragoste faţă de El se lipsesc de amăgitoarele bunuri trecătoare şi pământeşti, pe care într-o bună zi, vrând-nevrând, le vor lăsa în urmă.

Fiu al lui Hristos şi frate al nostru, să nu alegi cele trecătoare în locul celor veşnice! Să nu laşi să te stăpânească nepurtarea de grijă şi trândăvia, părăsind lupta duhovnicească, ce-ţi va da ca răsplată dragostea lui Hristos.

Să nu alegi dragostea lumii înşelătoare, care te va duce la păcat, căci păcatul te va prăvăli în iad, în răutate şi nimicire, ca să rămâi îmbrăţişat cu stăpânul răutăţii, satana, şi să arzi dimpreună cu el în tartar.

N-ai acest drept, nici tu şi nici un alt creştin, pentru că pe noi ne-a [răs]cumpărat Stăpânul Hristos prin cinstitul şi preasfântul Său sânge, pe care l-a vărsat pe cruce. Să nu aduci întristare Mântuitorului şi Izbăvitorului nostru Dumnezeu, aducând bucurie lui satana – nimicitorul de suflete şi crudul ruinător al vieţii oamenilor.

Dacă vrei ca şi noi să nu încetăm să-L rugăm pe Dumnezeu cel în Trei Ipostasuri pentru mântuirea ta şi a tuturor oamenilor, îndreaptă-ţi viaţa, adu bucurie lui Dumnezeu şi nouă, care iubim lumea întreagă şi voim ca voi toţi să veniţi în Rai, întru Împărăţia Cerurilor."

Apoi s-au întors spre călăuza monahului Ioasaf şi i-au spus: „Gheorghe, iubitul lui Hristos şi al nostru, îngrijeşte-te de acest suflet, spre a-l înfăţişa Împăratului a toate, pentru că mare este îndrăzneala ta în faţa Lui!"

După ce au plecat de acolo şi s-au îndepărtat un pic, după [toate] acestea câte le-a auzit, fratele Ioasaf a cunoscut cine este călăuza sa – ocrotitorul şi Sfântul Mare Mucenic Gheorghe – şi şi-a amintit de cuvântul pe care i l-a spus la prima câmpie: „că eu îl voi călăuzi, fiindcă are o dragoste aparte față de mine" şi şi-a mai amintit că, atunci când a venit în Sfântul Munte, l-a pus în fața Mântuitorului Hristos ca mijlocitor pentru mântuirea sa. În plus, fusese şi martor la multe minuni de câte ori chemase numele lui şi sufletul său a început să fie inundat de dragoste duhovnicească; nu putea să se mai stăpânească: s-a apropiat de Sfântul Gheorghe, călăuza sa, l-a îmbrățişat şi l-a ținut strâns la piept pentru multă vreme.

O treaptă mai înaltă a vredniciei monahale

Au străbătut acea frumoasă câmpie încă destulă vreme, şi monahul Ioasaf a văzut şi pe alții care purtau veşminte monahale, asemenea celor dintâi, însă aceştia erau mai plini de slavă şi mai strălucitori decât cei dinainte, dar şi mai puțini decât aceia.

Atunci monahul Ioasaf a întrebat-o pe călăuza sa: „Sfinte al lui Dumnezeu, cine sunt aceştia şi care sunt izbânzile din viața lor, de sunt atât de slăviți?" Sfântul i-a răspuns: „Frate, aceştia sunt dintre cei de astăzi, monahi ai acestor vremuri, care s-au nevoit fără nici o călăuză şi doar din libera lor alegere au încercat să calce pe urmele vieții monahilor de demult şi au bineplăcut lui Dumnezeu asemenea acelora şi pentru aceasta Dumnezeu i-a slăvit aici în veci."

Fratele Ioasaf i-a spus Sfântului: „Astăzi s-a pierdut orice urmă de virtute. Cum e cu putință să se afle în lume oameni aleşi asemenea acestora?" Călăuza i-a răspuns: „Frate Ioasaf, astăzi în lume se află foarte puțini astfel de oameni aleşi, numai că acela care va pune în practică până şi cea mai mică virtute, îndură după putință ceea ce îi face fratele şi nu osândeşte pe nimeni, va bineplăcea lui Dumnezeu şi «mare se va chema întru Împărăția Cerurilor».

Pentru că, frate, astăzi exemplul cel bun s-a pierdut şi nu se mai află, în timp ce răul, adică egoismul, trufia vieții, viciul şi neomenia s-au înmulțit; oriunde te duci, oriunde îți întorci privirea şi oriunde te aşezi, vezi răul în fața ta.

S-a pierdut adevărul, domneşte minciuna, nedreptatea şi toată necinstea s-au înmulțit şi uneltirile au sporit. Cuvântul lui Dumnezeu a încetat să mai iasă din gurile şi inimile oamenilor.

S-au pierdut filantropia, milostenia, dreptatea, grija pentru aproapele, a dispărut dragostea şi în locul acestora au crescut printre oameni ura, invidia şi alte patimi asemenea lor.

Şi, după cum spune Sfânta Scriptură, «Toți s-au abătut, împreună, netrebnici s-au făcut. Nu este cine să facă binele, nici măcar unul nu este». Prin urmare, foarte puțini sunt cei care se nevoiesc astăzi în virtute, iar aceştia fac binele din propria lor alegere şi voință. Aceştia sunt răsplătiți veşnic şi sunt slăviți de Preabunul Dumnezeu mai mult decât Sfinții de altădată, care nu aveau de înfruntat față către față răul ce astăzi s-a învârtoşat peste măsură.

De aceea, toți oamenii doritori ai mântuirii sufletului şi cu atât mai mult cei care pentru dragostea lui Hristos lasă lumea şi bunurile sale amăgitoare şi urmează idealul înalt al monahismului ar trebui să aibă rugăciunea împletită cu aducerea aminte de moarte, iar rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!» să nu lipsească din gura lor, ci să le fie unită cu respirația. De asemenea, ziua şi noaptea să se roage Stăpânei de Dumnezeu Născătoare şi tuturor Sfinților să mijlocească pentru mântuirea sufletului lor, fiindcă «mult poate rugăciunea Maicii pentru îmbunarea Stăpânului» şi «mult poate rugăciunea stăruitoare a Dreptului».”

Acestea i-a spus Sfântul Gheorghe fratelui Ioasaf şi apoi şi-au continuat drumul spre Împăratul.

Păşind spre răsărit, au văzut de departe o clădire impunătoare, asemenea unui palat măreț, cu fortificații foarte înalte, cu totul de aur, care luminau şi străluceau în toată câmpia aceea.

Fratele Ioasaf, orbit de acea dulce şi frumoasă lumină, a întrebat-o pe călăuza sa: „Sfinte Gheorghe, ce palat este cel de acolo?” Sfântul i-a spus că acela este palatul „Singurului Împărat”, unde aveau să ajungă în scurt timp.

Când s-au apropiat, îi aşteptau la intrare bărbați de diferite ranguri şi plini de slavă, cu toții luminoşi şi asemenea îngerilor la chip, şi cu multă bucurie i-au salutat cu îmbrățişarea „în Hristos” şi i-au condus într-o sală strălucind de pietre prețioase şi aur. Mărgăritare şi briliante scânteiau şi răspândeau o dulce şi limpede lumină. La

dreapta intrării era zugrăvită icoana Domnului nostru Iisus Hristos, iar în stânga cea a Stăpânei de Dumnezeu Născătoare şi Pururea Fecioarei Maria şezând pe tron.

În sala aceea se afla o mulțime nenumărată de oameni în haine şi veşminte călugăreşti, care revărsa o lumină orbitoare şi o slavă negrăită. Aveau în mâinile lor cruci şi ramuri cu o aromă îmbătătoare.

Cu toții, dimpreună cu Sfântul Gheorghe, l-au luat pe fratele Ioasaf pe mâinile lor şi au cântat în fața icoanei lui Hristos şi a Preasfintei „Cuvine-se cu adevărat…" atât de melodios şi frumos, încât părea că nu se va sfârşi niciodată, apoi şi-au făcut semnul crucii şi s-au închinat la sfintele icoane ale lui Hristos şi Preasfintei. Atunci acei binecuvântați sfinți i-au spus monahului Ioasaf: „Frate, toate acestea pe care le vezi au loc pentru tine; poartă de grijă să fii bun, vrednic şi sârguincios, ca să vii şi tu aici cât mai curând." După aceea s-au retras cu toții şi au rămas doar Sfântul Gheorghe şi monahul Ioasaf. Atunci s-a deschis o uşă mare şi s-a auzit o voce preasuavă dinăuntru: „Mare este îndurarea Ta, Doamne, spre fiii oamenilor!" şi fratele Ioasaf a văzut, aşa cum scrie şi Apostolul Pavel: „Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El." A văzut o măreață şi preafrumoasă biserică, dar cu o întocmire greu de înțeles.

În mijlocul ei se afla un tron preaînalt şi foarte slăvit, care părea a fi din cărbuni aprinşi şi strălucea mai mult decât soarele. Pe tron şedea „Împăratul slavei", iar în jurul său nenumărați oameni în veşminte de ostaşi ce scânteiau asemenea fulgerelor. Împăratul era precum e Stăpânul Hristos în icoană. Pe cap purta o coroană cu pietre prețioase şi fiecare dintre acestea părea a fi asemenea unui fulger!

Frumusețea chipului Domnului nu se poate descrie: „Cel minunat prin frumusețea Sa mai mult decât fiii oamenilor." Ah! aceasta nu poate fi pusă în cuvinte. Numai cel care se învredniceşte de vederea ei poate să priceapă înțelesul frumuseții Domnului.

Nu are îmbrăcăminte de nuntă pentru a intra înăuntru

Fratele Ioasaf, aflându-se la uşă, nu se mai sătura privind. Atunci a intrat înăuntru Sfântul Gheorghe, a făcut semnul crucii, trei metanii şi s-a închinat Împăratului, apoi a ieşit afară ca să-l ia şi pe mona-

hul Ioasaf, dar atunci s-a auzit o voce care i-a spus: „Lasă-l pe acesta, nu este vrednic să intre înăuntru, nu are îmbrăcăminte de nuntă!"

Când monahul Ioasaf a auzit acestea, s-a cutremurat, temându-se că Împăratul îl va judeca, dar şi-a revenit deîndată şi a început să spună cu multă ardoare şi râvnă rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă şi pe mine cu mila Ta!" Sfântul Gheorghe a intrat iarăşi înăuntru, a căzut la picioarele Împăratului şi L-a rugat zicând: „Doamne, adu-Ți aminte de sângele vărsat pe Cruce pentru mântuirea oamenilor, Te-ai făcut om ca să vindeci şi să-i mântuieşti pe păcătoşi, de aceea mă rog şi Îți cer, Doamne, iartă şi acest suflet păcătos şi condu-l pe calea mântuirii! Ştiu, Doamne, că asemenea unui adânc nemărginit este oceanul milostivirii Tale."

Şi Împăratul i-a răspuns: „Gheorghe, cunoşti bine dragostea pe care i-am arătat-o şi harul pe care i l-am dat spre a cunoaşte aceste taine ascunse ale iubirii Mele dumnezeieşti, pe care mulți şi mari nevoitori le-au cerut, dar nu au avut parte de ceea ce el însuşi a primit. Acesta n-a avut în sufletul său dragoste pentru Mine, M-a disprețuit şi a ales nepăsarea, şi pentru cele înşelătoare ale lumii M-a nesocotit pe Mine şi dragostea Mea, de aceea nu este vrednic de iertare."

Sfântul Gheorghe, continuând să sărute picioarele Domnului, I-a spus din nou: „Da, Doamne, cunosc prea bine că, de-l vei judeca după dreptatea Ta, nu doar nu trebuie iertat, ci este şi vrednic de pedeapsă. Cu toate acestea, iarăşi Te rog să prisosească milostivirea Ta asupra lui. Ai văzut, Doamne, voia sa şi cele ascunse ale inimii sale pururi sunt înaintea Ta, primeşte cererile inimii lui şi mântuieşte-l cu puterea Ta, Stăpâne Mult-milostive.

Cunoşti, Doamne, că «lumea zace sub puterea celui rău»; astăzi s-a înmulțit răutatea şi nu există pildă de bine. S-a înmulțit păcatul, dar să prisosească harul Tău, Doamne, să se mântuiască robul Tău acesta, pentru că voia sa este bună, dar obişnuința răului îl biruie. Te rog, ajută-l şi mântuieşte-l!"

Îndelungă răbdarea Împăratului Hristos

Şi Împăratul i-a spus: „Iubite Gheorghe, văd şi cunosc starea lumii, nesocotirea poruncilor Mele, cum virtutea s-a stins şi păca-

tul s-a înstăpânit. Lumea prin sodomie, preadesfrânare, desfrânare, nedreptăți şi toată necinstea şi uneltirea a fost pângărită; nu doar bărbații şi femeile din lume mă întristează, ci şi monahii, preoții, ieromonahii, arhiereii creştini ortodocşi, toți laolaltă străpung în fiece zi măruntaiele Mele şi Mă răstignesc din nou cu fărădelegile lor. Toate acestea le sufăr fără a ține minte răul, le rabd şi aştept pocăința şi îndreptarea, fie şi chiar a unuia dintre ei. Vrerea şi dorința Mea este ca toți oamenii să se mântuiască şi nimeni să nu fie supus pedepsei. Pentru aceasta Mi-am vărsat sângele pe Cruce şi Mă jertfesc în fiecare zi. Dar ei, în loc să se îndrepte, zilnic Mă ocărăsc şi Mă hulesc. Iar acesta pentru care Mă rogi n-a încetat până astăzi să-şi facă voia. Prin mijlocirea multor duhovnici nu am contenit să-i arăt calea cea dreaptă, spre a se mântui, dar acesta se împotriveşte, cade în nepăsare şi disprețuieşte poruncile Mele, nesocoteşte, nu ia seama şi nu cunoaşte iubirea şi jertfa pe care o fac în fiecare zi pentru el şi pentru fiecare om în parte, ci toți deopotrivă Mă defaimă."

Atunci Sfântul Gheorghe a căzut din nou la picioarele Domnului şi, îmbrățişându-le, I-a spus cu umilință: „Adu-Ți aminte, Doamne, de sângele meu pe care din dragostea pentru Tine l-am vărsat şi dăruieşte-mi mie acest suflet. Da, Doamne, iartă-l, mă rog Ție, şi învredniceşte-l să bea paharul dragostei care este paharul curățirii, pe care şi el voieşte să-l bea şi să facă voia Ta cea sfântă."

Paharul Mântuirii

Şi cu chipul luminos Stăpânul Hristos i-a zis: „Să se facă voia ta, Gheorghe!" Cu dreapta i-a dat un pahar şi i-a spus: „Ia paharul cu băutura aceasta şi dă-i-l să-l bea tot. Acesta este paharul dragostei Mele. Toți Sfinții din acest pahar au băut, pentru că în viața cea trecătoare acesta se face un pahar plin de chinuri, amărăciuni şi suspine, boli, suferințe şi necazuri şi, în cele din urmă, sfârşeşte cu martiriul şi moartea trupului, pentru ca sufletul să se curățească şi acela care cu răbdare şi stăruință va bea paharul acesta până la ultima picătură «spre viața de veci» să se veselească pururi dimpreună cu Tatăl, cu Mine şi cu Duhul Sfânt."

Sfântul Gheorghe, cu bucurie, îndrăzneală şi veselie, a luat din mâinile Stăpânului Hristos paharul plin cu un fel de vin roşu, pe

care Domnul l-a binecuvântat şi i l-a dat fratelui Ioasaf, iar acela, cu multă râvnă, şi-a făcut cruce şi l-a băut tot. I s-a părut atât de bun şi dulce, că de îndată flacăra iubirii s-a aprins într-atât în sinea sa, încât nu-şi mai putea stăpâni simțirea. S-a avântat în biserica aceea, s-a dus aproape de tron, şi a îmbrățişat cu dor şi multă iubire picioarele lui Hristos, şi le-a sărutat cu multă bucurie, nevoind să se mai desprindă de Împăratul.

Atunci s-a auzit un glas care spunea: „Gheorghe, ia-l pe fratele Ioasaf ca să se ducă să se nevoiască pentru a dobândi iubirea Mea de la început, pe care a pierdut-o din nepăsare; şi când va fi îndeajuns de pregătit, la vremea potrivită îl voi învrednici să bea paharul pe care l-am băut şi Eu."

Călăuza sa, Sfântul Gheorghe, l-a ridicat pe fratele Ioasaf şi, după ce au făcut trei mătănii fiecare şi s-au închinat preacuratelor picioare ale Domnului, I-au mulțumit fierbinte, au ieşit afară din acea biserică strălucitoare, i-au salutat îmbrățişându-i pe toți cei ce se aflau în pridvorul şi în „curțile Domnului" şi au început a face cale-ntoarsă.

Fratele Ioasaf i-a spus călăuzei sale: „Sfinte Gheorghe, fratele meu drag, nu este cu putință să rămân aici unde ne aflăm acum şi să nu mă mai întorc în lume?"

Sfântul Gheorghe i-a răspuns: „Dragul meu, asta este cu neputință, pentru că voia Domnului, precum ai auzit, este să te duc înapoi, să te nevoieşti, să te pregăteşti în toată virtutea, să păzeşti toate poruncile Domnului, să fii încercat cu chinuri şi să te curățeşti ca aurul în foc. Astfel te vei căli cu ajutorul lipsurilor şi necazurilor vieții şi apoi, pe drept, prin mila şi voia Stăpânului Hristos, vei veni şi vei rămâne aici să te bucuri de slava lui Hristos în veac."

Ultimele porunci ale Sfântului Gheorghe

Aşa au trecut iarăşi prin acea frumoasă câmpie şi au văzut toate minunățiile descrise mai înainte şi, în cele din urmă, au ajuns la poalele muntelui. Atunci Sfântul Gheorghe l-a luat de mână pe fratele Ioasaf şi au păşit pe punte. Când au ajuns la mijloc, Sfântul s-a oprit şi i-a zis: „Scumpul meu frate, «Împărăția Cerurilor se ia prin străduință şi cei ce se silesc pun mâna pe ea». Ai văzut milostivirea

lui Dumnezeu, să nu te arăți nerecunoscător şi nemulțumitor față de Binefăcătorul nostru Dumnezeu. Luptă-te să câştigi iarăşi iubirea de la început şi atunci să fii încredințat că harul lui Dumnezeu şi acoperământul şi ajutorul Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare vor fi întotdeauna cu tine, iar eu, la rândul meu, nu te voi lăsa fără sprijin." Apoi l-a însemnat de trei ori cu semnul Crucii şi s-a făcut nevăzut.

Satana nu-l poate vătăma pe creştinul adevărat

Atunci au urmat tunete şi tulburare dedesubt în genunea aceea întunecată şi se auzeau glasuri care spuneau: „Acum, când călugărul a rămas singur, haideți să-l prăvălim în adânc!" Demonii scrâşneau din dinți, strigau şi iscau o mare neorânduială şi freamăt, dar nimeni nu îndrăznea să se apropie de monahul Ioasaf. Se năpusteau asupra lui şi cu glasuri sălbatice spuneau: „Veniți cu toții acum, înainte de a veni Gheorghe, să-l prăvălim jos!"

Fratele Ioasaf s-a aflat fără de ajutor la mijlocul acelei punți înfricoşătoare şi nu putea să meargă nici înainte, nici înapoi ca să scape din mâinile demonilor vicleni. Aflându-se în această stare grea, şi-a ridicat ochii la cer şi a spus: „Doamne, ajută-mi în clipa aceasta, în care mă paşte primejdia de a fi înghițit de demonii cei de sub pământ!" Atunci a venit un glas din cer şi i-a spus: „Frate, nu trândăvi. Spune rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase...» şi, prin mijlocirea Stăpânei de Dumnezeu Născătoarei, prin fapte bune şi credință, când te nevoieşti, demonii nu te pot vătăma. Nu-ți fie teamă şi-ți vei afla izbăvirea!"

De îndată fratele a început din ce în ce mai fierbinte să rostească rugăciunea şi să cheme mijlocirile şi ajutorul Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare şi ale Marelui Mucenic Gheorghe şi, fără să apuce să se dumirească, şi-a venit în sine, aşa cum se afla în strană rugându-se, după încheierea dumnezeieştii Liturghii.

În felul acesta a luat sfârşit această vedenie pe care a avut-o primul stareț şi întemeietor al Obştii de iconari a Ioasafeilor din Kavsokalivia, Ioasaf monahul, din Cezareea Capadociei, pe când era încă un monah începător, având grijă de Conacul din Karyés, sediul delegației Mănăstirii Sfântul Pantelimon, înainte de a deve-

ni Mănăstire cu obşte de monahi ruşi. Puţin după această vedenie a plecat de la Mănăstire împreună cu alţi fraţi şi s-a dus în Kerasiá. Acolo a zidit o Chilie în numele Sfântului Gheorghe şi s-a afierosit cu tot sufletul practicării rugăciunii minţii. Zi şi noapte, cu buzele, cu mintea şi cu inima spunea rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase...", petrecându-şi cea mai mare parte din zi adâncit în dumnezeieştile cugetări prilejuite de această vedenie dumnezeiască. Nu a încetat să povestească obştii sale cele pe care le-a văzut şi le-a auzit şi, din gură în gură, această istorie folositoare de suflet a ajuns până la Stareţii Stareţilor noştri. Arta de iconar au învăţat-o, atât el, cât şi obştea sa, la Mănăstirea Sfântul Pantelimon şi în jurul anilor 1880 s-au mutat cu toţii la Kavsokalivia, acolo unde au construit frumoasa casă a Ioasafeilor, cu o preafrumoasă biserică închinată Sfântului Gheorghe; aceasta este şi cea mai veche casă de iconari, unde după câţiva ani, prin harul lui Dumnezeu, fratele Ioasaf a avut parte de un sfârşit cuvios şi fericit, spre slava lui Dumnezeu cel în Treime.

Patriarhul Ioachim

Era marele praznic al Maicii Domnului de la 15 august, care în vremurile de odinioară ţinea cincisprezece zile în Karyés, şi părinţii din toate părţile şi din Pustie îşi aduceau spre vânzare rucodelia lor.

În 1901-1903, pe când în Sfântul Munte se retrăsese ca exilat Patriarhul Ecumenic Ioachim al III-lea, când s-a întâmplat să ajungă odată în Karyés, lângă biserica Protatonului, lângă bisericuţa Sfântul Nicolae, acolo unde este cimitirul laicilor care mor în Sfântul Munte, Patriarhul a zărit un monah în vârstă, cu mătăniile în mână, rostind rugăciunea şi vânzându-şi rucodelia – mătăniile făcute de el.

Patriarhul s-a uitat la bătrânelul acela şi a fost impresionat de înfăţişarea demnă şi de felul său smerit de a fi. A întrebat şi i-au spus că era un duhovnic şi că-şi vindea rucodelia sa. S-a apropiat, a cumpărat un şirag de mătănii şi l-a întrebat: „Cuvioase părinte, mi-au spus că eşti duhovnic şi aş vrea să vin la Coliba ta să mă spovedesc. Unde locuieşti?"

Patriarhul nu purta nici engolpion şi nici vreun alt semn distinctiv, pentru a-i fi recunoscut rangul, ci umbla asemenea unui simplu monah.

Duhovnicul nu ştia că este Patriarh şi, cu toată simplitatea ce-l caracteriza, i-a răspuns: „Sanctitatea Voastră, nu poți intra în Coliba mea pentru că este foarte joasă, iar tu, după cum văd, eşti foarte înalt." Într-adevăr, era foarte înalt, dar duhovnicul nu se referise la acest lucru, ci prin harul Duhului Sfânt a cunoscut lipsa de smerenie şi mândria caracterului său.

Patriarhul i-a spus duhovnicului: „Iubite, mă voi pleca şi astfel voi încăpea în Coliba ta. La nevoie, voi putea intra şi târâş. Este chiar atât de joasă?"

Duhovnicul i-a spus atunci Patriarhului: „Sanctitatea Voastră, dacă ți-ai fi plecat gâtul, acum ai fi fost pe tron!"

Patriarhul Ioachim a fost surprins de aceste cuvinte, iar când a înțeles că duhovnicul nu ştia care-i era rangul – aşa cum el singur a mărturisit – mult s-a folosit de pe urma acestei lecții de smerenie. Iar duhovnicul, se spune, era vestitul pentru virtutea şi harisma sa de a proroci şi prevesti părinte Grigorie, care se nevoia la Colibele de sihaştri de la Schitul Sfânta Ana Mică.

Părintele Daniil

La Coliba Sfântul Hrisostom care aparține de Schitul Sfântul Pantelimon al Mănăstirii Cutlumuş se află încă în viață şi se nevoieşte în asceză monahul Daniil care, aşa cum ne-a mărturisit el însuşi şi cum ne-au adus la cunoştință şi alți părinți, este bolnav de mai bine de douăzeci de ani, are dureri de cap, de mijloc, de rinichi, de inimă, de picioare şi de multe ori îl doare tot trupul.

S-a dus la mulți doctori, a făcut nenumărate analize, teste radiologice şi radiografii, însă rezultatul era întotdeauna acelaşi.

Doctorii nu găsesc nici o dereglare sau afecțiune somatică, fratele însă continuă să sufere de pe urma unei inexplicabile boli, căreia nu-i dau de capăt nici doctorii şi nici ştiința.

În urmă cu câțiva ani, pe 27 iulie, la privegherea de Sfântul Pantelimon, fratele Daniil, cu credință multă şi cu lacrimi în ochi, l-a

rugat pe Sfântul Pantelimon: „Sfinte al lui Dumnezeu şi ocrotitorule al Schitului nostru, tu care eşti doctor şi pentru dragostea lui Hristos ai mucenicit şi ți-ai vărsat sângele, arată-ți iubirea şi roagă-L pe Stăpânul Hristos să-mi dea sănătate, ca să pot şi eu, sănătos fiind, să-I slăvesc numele şi să cânt la privegheri."

Spunând acestea, monahul Daniil, de durere şi oboseală, a ațipit un pic şi i s-a arătat în vedenie Sfântul Pantelimon îngenuncheat în fața tronului lui Dumnezeu şi rugându-L pentru sănătatea fratelui.

Monahul Daniil L-a auzit pe Stăpânul Hristos spunându-i Sfântului Pantelimon: „Frate al Meu şi Mare Mucenice Pantelimoane, oare tu eşti mai milostiv decât Mine? Sau îi iubeşti pe oameni mai mult decât Mine? Ştiu că din dragoste pentru Mine ți-ai vărsat sângele tău, dar oare Eu nu Mi-am vărsat şi nu-Mi vărs în fiecare zi sângele Meu pentru mântuirea sufletelor oamenilor? Află că voia Mea este – şi de multe ori cu folos – ca trupul să fie bolnav pentru ca sufletul să se mântuiască. Aşa voiesc să se mântuiască mulți oameni."

La auzul acestora, fratele Daniil s-a trezit şi a slăvit numele lui Dumnezeu, i-a mulțumit Sfântului Pantelimon pentru ajutorul şi mijlocirea sa, şi de îndată, după cum ne-a mărturisit el însuşi, a scăpat de povara care-l apăsa şi a înțeles că trebuie să poarte cu răbdare, bucurie şi mulțumire crucea şi starea sa de boală.

Părintele Iosif

La acelaşi Schit al Sfântului Pantelimon monahul Iosif a vrut să repare o scândură care putrezise din dușumeaua Colibei.

A curățat putregaiul, a luat măsurile cu exactitate, a tăiat scândura şi s-a dus s-o aşeze. Când să o pună la locul ei, a văzut că scândura era mai mare. A luat-o, a tăiat ce era în plus şi s-a dus iarăşi s-o aşeze. Atunci a văzut că era mai mică decât trebuia.

Părintele Iosif era de meserie tâmplar. Ia din nou măsurile, taie cu precizie o altă scândură la dimensiunile potrivite, merge s-o aşeze la locul ei, dar iarăşi, era prea mare. O scurtează, dar când se duce s-o fixeze, era prea mică. Atunci pierzându-şi răbdarea şi cu mânie a spus: „Haide, la naiba cu tine, diavole! Ce ai? Ce să-ți fac

să te potriveşti? Te-am măsurat şi te-am tăiat de patru ori. Acum ce dracu' ai de nu te potriveşti?"

Bietul monah, în loc să spună rugăciunea şi să cheme ajutorul lui Dumnezeu pentru munca sa, a ales să pomenească pe diavolul, care nu a întârziat şi nu caută decât asemenea ocazii, de aceea s-a şi arătat în fața lui cu înfățişarea sălbatică şi i-a spus: „M-ai strigat, părinte? Ce este? Vrei ceva? Eu sunt aici să te ajut."

Părintele Iosif speriat şi-a făcut cruce, a aruncat scândura şi a alergat la duhovnic să se spovedească, dar de atunci şi până astăzi au trecut mai mult de treizeci de ani şi încă nu poate să-şi revină. În minte i-au rămas frica şi o stare de absență, ca „recompensă" primită de la diavolul.

Aceasta ar trebui să fie o pildă pentru toți, mici și mari: nu trebuie să rostim numele diavolului nici în glumă. Pentru că diavolul îl face pe om să se înfurie și, la furie, îl face să defăimeze sau să hulească cele sfinte. Și dacă nu reușește, îl convinge să spună aproapelui, fratelui, copilului său sau chiar sieși: „Du-te la dracu!" Asta devine o obișnuință foarte rea și [astfel] mulți părinți își trimit copiii „la dracul".

În timp ce omul poate să dobândească obișnuințe bune și, în loc să zică „să te ia naiba", ar putea spune „să te ia rugăciunea" sau „mânca-te-ar binele"[1] sau, aşa cum obişnuiesc Părinții să spună, „lua-te-ar rugăciunea" sau „Dumnezeu să te miluiască" – cea mai frumoasă rugăciune dintre toate. Așa omul se obișnuiește cu rugăciunea și cu rostirea lucrului bun întotdeauna, potrivit cu Sfânta Scriptură: „binecuvântați și nu blestemați" (*Rm*. 12, 14).

Monahii Kykleftés

Unii monahi au harisma răbdării și, cu ajutorul lui Dumnezeu, iau hotărârea nestrămutată și statornică să rămână toată viața lor în Mănăstirea sau Schitul sau Chilia unde s-au înscris, potrivit cu spusa scripturistică: „Fiecare, fraților, în starea în care-a fost chemat, în aceea să rămână înaintea lui Dumnezeu" (*I Cor*. 7, 24).

[1] Aşa cum obişnuia, de altfel, să facă şi părintele Cleopa când spunea: „Mânca-v-ar Raiul!" (*n. trad.*).

Alții iarăşi, cu acordul duhovnicului, rămân zăvorâți în Peșteri și Sihăstrii, unde sunt desăvârșit izolați de ceilalți părinți și frați; dar „nu toți pricep acest cuvânt, ci aceia cărora le este dat" (*Mt.* 19, 11).

Există însă încă o categorie de monahi, pe care părinții de demult îi numeau *kykleftés*. Acești monahi, fie din râvna pentru virtute de a învăța multe, fie dintr-o obișnuință rea, fie de pe urma întovărășirii cu satana sau din cauza războiului pe care diavolul îl poartă împotriva lor, nu pot să rămână într-un singur loc sau într-o singură stare pe viață. Aceasta nu se întâmplă numai cu monahii, ci și cu mulți laici în viața de familie, care vădesc nestatornicie nu numai în ceea ce privește viața sau serviciul, ci chiar și caracterul.

Unul dintre acești monahi avea obiceiul de a nu putea sta într-un singur loc, ci pleca de la o Mănăstire și se ducea la alta și de acolo altundeva, și așa își petrecea viața trecând pe la toate locurile de ședere monahală atonită.

Într-o zi, pentru a nu știu câta oară s-a pregătit să plece de la o Mănăstire chinovială la o alta idioritmică, când, la ieșirea din Mănăstirea aceea, îl vede în fața sa pe diavolul, care îi spune: „Ava, iar pleci. Oh, părinte, de patruzeci de ani îmi rup picioarele și am obosit să te mai duc dintr-un loc în altul. Nu te-ai plictisit să tot pleci? Stai și tu o dată într-un loc anume!" Monahul i-a răspuns satanei: „Sfinții Părinți ne-au lăsat o tradiție după care, dacă nu putem rămâne într-un loc, putem să ne legăm de Muntele Atonului cu o funie și să umblăm prin tot Sfântul Munte, spre a aduna în felul acesta, de la toți Părinții, mierea virtuții și a vieții duhovnicești. Iar eu, pentru dragostea lui Hristos, fac același lucru. Tu însă ce treabă ai să te încurci printre picioarele noastre? Nu știi că Hristos în cele din urmă va birui? Domnul te-a certat pe tine, duh necurat. Înapoia mea, satano!" Este nevoie de multă luare-aminte, deoarece argumentul acesta este foarte riscant, pentru că ajunge un obicei rău, și bine este ca omul, în loc să umble dintr-un loc în altul, să fie statornic, consecvent și pozitiv în cuvintele, faptele, deciziile și în tot felul său de a fi, dacă vrea să sporească!

Minunea de netăgăduit a Preasfintei

La 3 octombrie 1948, în Karyés, capitala Sfântului Munte, aproximativ 800 de rebeli comuniști au atacat jandarmeria și pe guvernatorul politic al Sfântului Munte, d-l Panaghiotákos.

În dimineața acelei zile în care a fost declanșat atacul rebelilor, la Chilia Prorocului Ilie părintele diacon Dionisie prăznuia întru pomenirea Sfântului Dionisie Areopagitul și se săvârşea dumnezeiasca Liturghie în cinstea sărbătorii numelui său. La dumnezeiasca Liturghie veniseră mai mult de cincizeci de monahi. După cum se știe, dumnezeiasca Liturghie începe foarte devreme și se încheie pe la ceasurile 8-9 ale dimineții. Însă rebelii au început să atace, înainte de încheierea dumnezeieştii Liturghii, cu diferite arme de foc, pistoale mitralieră şi mortiere. Unul dintre obuze a căzut pe acoperişul Chiliei unde erau adunați monahii, care s-au speriat pentru că nu ştiau ce se întâmplă.

Din Pronia dumnezeiască şi prin ocrotirile Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare, într-un chip cu totul neobişnuit obuzul nu a explodat şi astfel nici unul dintre Părinți nu a pățit nimic, pentru că, dacă explozia s-ar fi produs, cu siguranță nimeni n-ar fi scăpat cu viață.

Preasfânta a făcut nenumărate asemenea minuni în Grădina sa în vremea acelor ani negri ai ocupației germane şi războiului de gherilă.

Iconarul nepăsător

Unul dintre cei mai buni artişti şi iconari din Sfântul Munte, atât de bun încât altul ca el, în arta pictării de icoane, după Emanuel Panselin (secolul al XIV-lea), nu s-a mai arătat, a fost Ioanichie Mavrópulos din Cezareea Capadociei.

A fost inițiat în arta icoanei de către părintele Ioachim Ralidis, la Sfântul Schit Kavsokalivia. Dar, mulțumită străduinței de care a dat dovadă, a ajuns să fie mult mai iscusit decât dascălul său.

Însă pe cât de sârguitor se arăta în arta icoanei, pe atât de insensibil şi indiferent era în privința credinței creştine, şi cu mult mai nepăsător şi disprețuitor în ceea ce priveşte idealul şi viața monaha-

lă. Era atât de necredincios, încât nu admitea nimic, nici măcar faptul că există Dumnezeu şi, în general, nu credea în nici una dintre Sfintele Taine ale Bisericii.

Prin urmare nu postea, nu mergea la biserică, nu se ruga, nu se împărtăşea şi adesea îi lua în râs pe monahi, numindu-i „fasolofagi”[1], în timp ce slobozea şi alte acuze împotriva lor.

Se cunoştea cu Starețul meu, monahul Ioachim, şi erau oarecum prieteni de pe vremea când vieţuiseră împreună la Schitul Kavsokalivia (1915-1916) şi, pentru că avea încredere în el, îi împărtăşea de multe ori secretele sale.

În anii 1923-1924, după ce a învățat arta picturii de icoane, a plecat de la Schitul Kavsokalivia şi s-a aşezat în Karyés, la Chilia Sfântul Gheorghe, care aparține de Marea Lavră şi se află deasupra Karéii, numită „a Skurtéilor”, acolo unde astăzi este ridicată biserica închinată Sfântului Nicodim, care adăposteşte capul acestuia. Acolo a continuat să practice rucodelia de iconar.

Când Starețul meu se ducea în Karyés, părintele Ioanichie îl primea şi-l găzduia cu multă bucurie, împărtăşindu-i cu această ocazie nemulțumirile sale şi cerându-i să-i lămurească neînțelegerile legate de credința creştină şi de viața de călugăr.

Starețul meu, om credincios şi cultivat duhovniceşte, cu toate că depunea mari eforturi, nu putea să-l convingă de adevărurile credinței creştine şi de rolul important al monahismului pentru Creştinism şi Biserică.

Visul de neînțeles al bunicii

Într-o zi Bătrânul-Ioanichie, deja la o vârstă înaintată, i-a spus Starețului meu: „Măi, părinte Ioachim, îmi tot spui că există Dumnezeu şi viață după moarte, că există judecată şi răsplată, adică pedeapsă veşnică pentru răul pe care îl face omul aici pe pământ şi plată veşnică pentru fiecare faptă bună, că există iadul pentru cei răi şi Raiul pentru cei buni, că există demoni care îi vor chinui veşnic pe păcătoşi şi altele asemenea pe care le susțin călugării şi popii. Eu socotesc că toate astea sunt basme şi că, de există Raiul şi iadul, acestea vor fi aici, în viața asta. După moarte, nefericite, nu există

[1] *Scil.* mâncători de fasole (*n. trad.*).

nimic. După ce mor eu nu-mi mai pasă de nimic. Ce spuneau elinii: «Pământul să se amestece cu focul»[1]. Aşa spun şi eu: trupul şi sufletul despre care-mi spui că există să mi se facă pulbere.

Şi de ce nu-mi spui, rogu-mi-te, a continuat părintele Ioanichie, cine a venit de dincolo, din viața cealaltă, de pe lumea cealaltă, să ne dea adeverire că există toate aceste lucruri, că există viață de veci?"

Duhovnicul meu încerca cu mărturii din Sfânta Scriptură şi din Sfânta Evanghelie să-i demonstreze adevărul despre toate acestea, dar el nu voia să audă nimic din toate astea. Şi asta s-a repetat de mai multe ori.

În decursul unei astfel de discuții, Bătrânul-Ioanichie i-a spus în taină duhovnicului meu: „Părinte Ioachime, un lucru m-a impresionat [cândva] şi a rămas întipărit în mintea mea şi nu pot să mi-l explic. Eram copil, aveam 12-13 ani, în satul meu natal, împreună cu fratele meu Tănase, cu tatăl şi cu bunica mea – mama tatălui meu –, când turcii ne-au alungat din casa noastră din Capadocia, şi, după ce mama mea a murit pe drum, am rămas noi patru şi ne-am stabilit într-o casă pustie din afara oraşului Trapezunt.

Acolo, într-o seară s-a arătat bunicii mele, în vis, un om grav, dar cu înfățişarea plăcută şi, cu un ton rugător, i-a spus: „Te rog, bunică, să spui la copiii şi la nepoții tăi să nu urineze pe mine!"

Bunica, pentru că eram vânați şi îngroziți de turci, s-a gândit că este vorba de un vis obişnuit şi nu i-a dat nici o atenție. Însă acest vis, care părea aievea, s-a repetat vreme de trei nopți la rând, dar bunica din nou nu i-a spus nimic tatălui meu. În cea de-a patra noapte omul acela s-a arătat iarăşi în vis bunicii mele, dar de data asta foarte înfricoşător la chip, şi i-a spus amenințător: „Eu sunt Gheorghe Eleftheriádis. Te-am avertizat de trei ori să le spui copiilor să nu se mai urineze pe mine, iar tu nu le-ai spus nimic. Află, aşadar, că de nu le vei spune să înceteze, o să aveți parte de un mare rău." Bunica s-a trezit speriată, l-a trezit şi pe tatăl meu şi de frică i-a spus totul.

Ce se întâmplase? „Eu şi cu fratele şi cu tatăl meu", a povestit monahul Ioanichie Starețului meu, „ieşeam noaptea pe o uşă dosni-

[1] Fragment din frază atribuită enigmatologului Panárktis (aprox. 450 *î.Hr.*), care afirma: „după ce voi muri, pământul să fie cuprins de foc" „(ἐμοῦ θανόντος γαῖα πυρί μιχθήτω)" (*n. trad.*).

că, aflată în partea din spate a casei, traversam un gang descoperit şi acolo jos, unde se afla un câmp, urinam.

Atunci când bunica i-a spus tatălui meu visul, dimineața, de cum s-au ivit zorile, s-a dus cu bunica mea în locul unde urinam, au săpat adânc, mai mult de 2 metri şi ceva, şi au aflat un schelet uman într-un mormânt obişnuit. Au luat oasele, care erau curate, şi cu multă evlavie le-au spălat cu vin, după obicei, le-au tămâiat şi le-au aşezat într-o cutie pe care au pus-o pe un raft în casă."

Visul de neînțeles al tatălui

În seara acelei zile se arată din nou acel serios şi grav necunoscut, de data aceasta cu fața veselă, şi le spune tatălui şi bunicii – pentru că de data aceasta s-a arătat la amândoi: „Vă mulțumesc pentru binele pe care mi l-ați făcut. Îl voi ruga pe Dumnezeu şi Cerescul nostru Părinte să vă apere de primejdii în viața aceasta, să vă răsplătească în viața viitoare şi să vă dăruiască Împărăția Cerurilor."

„Lucrul ăsta, părinte Ioachime, nu pot să mi-l explic. Cum este cu putință să existe Dumnezeu, altă viață, judecată şi răsplată. Toate astea nu încap în mintea mea nevolnică şi nu pot nici să le înțeleg, nici să mi le lămuresc, însă nici să le uit. Pentru că tatăl meu a făcut cercetări despre numele acesta în Trapezunt şi a aflat că a existat o familie bogată cu numele de Gheorghe Eleftheriádis în urmă cu trei sute de ani.

Dacă nu există Dumnezeu, dacă nu există altă viață, dacă nu există Împărăția Cerurilor şi plată şi răsplată veşnice, atunci omul acela cum ni s-a arătat că există şi trăieşte şi că scheletul său, oasele sale au fost pângărite şi murdărite de necurățiile şi de urina noastră? Iar când le-am descoperit, a venit şi ne-a mulțumit şi ne-a spus limpede că Îl va ruga pe Dumnezeu, pe Cerescul nostru Părinte *ş.a.m.d.*, toate câte ni le-a relatat bunica noastră? Nimic din toate acestea nu-mi pot explica. Ce înseamnă oare?"

Judecată şi răsplată

„De asemenea, în toată viața mea am băgat de seamă că oricе-ar face omul, fie dreptate, fie bunătate, neîndoielnic va primi pla-

tă. Nimeni nu poate tăgădui sau dezminți sau să mă convingă că nu e aşa. Adică, de faci o nedreptate, vei fi pedepsit în aşa fel, că nu vei fi în stare să pricepi de unde ți s-a tras. După cum spuneți voi, călugării: «într-un fel greşim şi în alt fel suntem pedepsiți pentru faptele noastre».

Dacă, de asemenea, faci vreo faptă bună sau milostenie, vei fi răsplătit în ascuns sau pe față. Când cineva, iarăşi, se va răzbuna, va fi pedepsit, şi într-un fel foarte crâncen.

Astfel, de multe ori, ajung în impas şi-mi zic: «De vreme ce nu există nimic, cine este cel care dirijează şi îndrumă toate astea?»"

Atunci Starețul meu a găsit momentul prielnic şi i-a înfățişat parabola pe care o spune Domnul nostru Iisus Hristos în Sfânta Evanghelie despre bogatul nemilostiv şi săracul Lazăr (*Lc.* 16, 19-31) şi multe altele despre Dumnezeu (*Mt.*. 5, 14-20; 6, 10-13; 7,21), Rai şi iad, după cum sunt descrise în diferite pericope evanghelice (*Mt.* 5, 22-29; 8,12; 3, 28; 13, 42; 13, 50; 23, 24-33; 24, 30) şi despre tot felul de pedepse, numite [astfel] de Sfinții Evanghelişti: „focul cel nestins, unde viermele lor nu moare şi focul nu se stinge" (*Mc.* 9,43-44 şi 48; *Lc.* 13, 28 ş.*urm.*).

De atunci părintele Ioanichie a început să nu mai stăruie în îndoielile sale şi încet-încet a început să se gândească mai serios şi să cântărească aceste probleme într-atât, încât Dumnezeu l-a învrednicit, spre sfârşitul vieții, să se spovedească cu o pocăință sinceră şi cu o adevărată zdrobire a inimii să creadă şi să ceară să se împărtăşească cu Trupul şi Sângele Domnului, mărturisind şi primind toate Sfintele Taine ale Sfintei noastre Biserici. Astfel, a plecat din viața aceasta în pocăință şi îndreptare; cu credința fierbinte în viața veşnică şi cu nădejdea în mântuirea sufletului s-a dus aproape de Stăpânul Hristos spre a trăi veşnic.

Marea Lavră

Continuându-ne drumul spre răsărit prin Vigla, după aproximativ o oră ajungem la cea mai mare Mănăstire ca ansamblu arhitectural din Sfântul Munte – Marea Lavră –, pe care a zidit-o la 963, cu ajutorul împăraților Nichifor Fokás şi Ioan Tsimiskis, Sfântul Atanasie Atonitul.

Mănăstirea Marii Lavre, asemenea unui leviatan de veghe, domină întreaga zonă. Locul este fermecător şi, cu cât te apropii de această Mănăstire, cu atât ai impresia că intri în Cetatea lui Dumnezeu.

În biografia Sfântului Atanasie se aminteşte că planurile şi dimensiunile Mănăstirii au fost date de Stăpâna noastră, Născătoarea de Dumnezeu, care ea însăşi i s-a arătat Sfântului Atanasie şi, în felul acesta, s-a născut o cetate adevărată.

Mediul şi atmosfera create de locuitorii acestui oraş, adică de monahii evlavioşi, te cuceresc. Monahii sunt gata în orice clipă să-ți arate odoarele duhovniceşti, sfintele moaşte, ofrandele sfinte de preț, biblioteca uriaşă, frumoasa biserică centrală, icoanele făcătoare de minuni, mormintele patriarhilor şi arhiereilor care ca frați ai Mănăstirii şi simpli monahi au adormit întru somnul cel de veci. Oricine poate vedea chiparoşii seculari sădiți de Sfântul Atanasie, crucea purtată de el, care cântăreşte mai mult de 3 kilograme, trapeza obştii monahale şi toate cele vrednice de văzut ale Mănăstirii, ce nasc un sentiment religios înalt, stârnesc uimirea, pocăința şi evlavia față de ctitori, donatori şi monahii continuatori, care prin jertfa lor au păstrat şi continuă sfânta tradiție a vieții şi a modului de viețuire monahale.

Nimeni nu poate şti câți arhierei, preoți, diaconi şi evlavioşi monahi şi-au dat ultima suflare în Mănăstirea aceasta, fiindcă cei vechi nu țineau catastife şi monahologii[1] sau certificate de deces, pentru a cunoaşte exact numărul celor care, nevoindu-se şi încercându-se aspru în ascultarea şi în războiul împotriva vrăjmaşului şi potrivnicului nostru de obşte satana şi rugându-se pentru mântuirea sufletului lor şi a întregii omeniri, au trecut prin Mănăstirea aceasta. Mari şi înțelepți dascăli şi părinți de neam. (Se spune că mai mult de 36 de patriarhi, 144 de arhierei şi 164 de egumeni au adormit întru somnul cel fericit în această Mănăstire!)

Din anumite vedenii minunate, pe care în decursul timpului Dumnezeu le-a descoperit aici, putem înțelege evlavia şi frica de Dumnezeu a monahilor acestei Mănăstiri.

1. La această Mănăstire, Clement, ucenicul Sfântului Grigorie Sinaitul, adeseori, când monahii Lavrei cântau cu evlavie „Ceea ce eşti mai cinstită…", vedea cum se pogora din cer un „Nor strălucitor…", care se aşeza peste biserică, şi când se încheia „Ceea ce eşti mai cinstită…" se ridica din nou la cer.

Clement s-a născut şi a crescut în Bulgaria, fiind de meserie păstor, dar era curat şi nevinovat la suflet şi vedea adesea această arătare minunată.

2. Sfântul Ioan Cucuzel, cel cu glas de înger, cânta cu atâta evlavie, străpungere a inimii şi armonie, încât la o priveghere a Imnului Acatist, după ce a cântat troparele şi canoanele Maicii Domnului, l-a furat în strană un somn uşor în care i s-a arătat Preasfânta Născătoare de Dumnezeu asemenea unei Împărătese cu diademă şi aleasă strălucire şi i-a zis: „Bucură-te, Ioane, copilul meu; cântă-mi, iar eu nu o să te las!" şi i-a pus în mâna dreaptă o monedă de aur. Cucuzel s-a trezit deîndată plin de tărie, bucurie şi veselie şi ținând în mâna dreaptă o monedă de aur, pe care a aşezat-o la icoana Preasfintei care până astăzi se numeşte Preasfânta „Cucuzélița". De-a lungul vremii s-au săvârşit multe minuni prin mijlocirea acestei monede.

Altă dată Preasfânta i s-a arătat lui Cucuzel în somn, i-a vindecat piciorul care putrezise din cauza statului în picioare şi i-a spus: „De acum vei fi sănătos."

---

[1] Cataloagele în care se ține evidența monahilor închinoviați în fiecare Mănăstire (*n. trad.*).

Sfântul Ioan Cucuzel a construit o *Cathisma*[1] în apropierea Mănăstirii, cu o biserică închinată Arhanghelilor, unde stătea şase zile pe săptămână, iar în duminicile şi sărbătorile mari mergea la Marea Lavră cu multă zdrobire a inimii şi evlavie.

La Cathisma aceasta şi-a cunoscut de mai înainte sfârşitul, a adormit şi a fost îngropat acolo. (Mai multe detalii despre viața sfântului acestuia puteți afla din *Sinaxarul* lui Matei Langhís, la 1 octombrie).

Preasfânta i-a dat un bănuț de aur şi Sfântului Grigorie Domesticul, fiindcă şi el cânta alături de Cucuzel cu multă evlavie şi străpungere a inimii, ca psalt, în partea stângă (Soborul lor se prăznuieşte la 1 octombrie).

Sfântul Munte este moştenirea Preasfintei

Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea, atunci când s-a arătat mai întâi Sfântului Petru (655-681), eremitul de pe Muntele Atonului, şi apoi, după patru-cinci secole, lui Nicolae, egumenul Marii Lavre, atât unuia, cât şi celuilalt le-a spus: „Sălăşluirea şi odihna voastră în Dumnezeu nu este altundeva decât în Muntele Atonului, pe care l-am primit de la Fiul şi Dumnezeul meu spre a fi moştenirea mea. Şi aceia care vor să se îndepărteze de grijile şi tulburările lumeşti să vină şi să lucreze în grădina aceasta, ca să cultive virtutea, curăția inimii şi nevinovăția sufletului, care de acum înainte se va numi «Sfântul Munte».

Şi făgăduiesc cu adevărat să iubesc, să ajut şi să-i ocrotesc pe cei care cu inimă fără de vicleşug vor veni să-I slujească lui Dumnezeu din tot sufletul, să se roage neîncetat pentru ei, să mijlocească în fața lui Dumnezeu pentru Biserica Lui şi pentru toată lumea, pe care Domnul să o lumineze şi să ajungă turma adevărată şi nevinovată a lui Hristos, Dumnezeul nostru.

Prin mila şi harul Fiului lui Dumnezeu, muntele se va umple dintr-o margine până în cealaltă de monahi evlavioşi şi ortodocşi. Pentru aceea duhul meu se bucură şi se veseleşte, fiindcă toți aceştia

[1] Pentru detalii, *vezi* studiul introductiv (*n. trad.*).

vor cânta, binecuvânta şi slăvi preacinstitul nume şi de mare cuviinţă al Sfintei Treimi. Prin aceşti monahi, prin semnele şi minunile pe care le vor săvârşi, prin viaţa lor curată şi sfântă se va slăvi şi preamări în toate zările, spre răsărit şi apus, spre miazăzi şi miazănoapte numele lui Dumnezeu în toată lumea!

Din întristarea, suferinţele, ispitele, smintelile şi lipsurile pe care le vor îndura aceşti monahi lumea va învăţa să fie răbdătoare în clipele grele ale vieţii ei!

Pentru acestea toate, pe care monahii şi, prin mijlocirea lor, întreaga lume le vor îndura, mă voi ruga Fiului şi Dumnezeului meu să ierte lipsurile pe care se va întâmpla să le aibă şi să-i învrednicească să aibă parte de harisme dumnezeieşti şi cereşti. Mă voi ruga să le dăruiască pocăinţă sinceră şi luminare, pentru a putea da răspuns bun în ziua aceea mare şi de netăgăduit a celei de-a Doua Veniri şi la dreapta Judecată viitoare să aibă parte de nemărginită milă. Dar şi în viaţa de acum vor primi din partea mea mult ajutor, fiindcă le voi uşura suferinţele, ostenelile, întristările şi voi alunga ispitele trupeşti şi sufleteşti pe care vrăjmaşul şi vicleanul diavol şi potrivnicul neamului omenesc le aduce."

Cu aceste făgăduinţe şi dumnezeieşti chezăşii ale Preasfintei, Sfântul Munte, din vremea primilor monahi ai lui şi până astăzi, a fost păzit şi îşi continuă viaţa sfântă şi lucrarea duhovnicească, cu toate că locuitorii săi monahi au fost încercaţi crud de-a lungul vremilor şi până astăzi sunt supuşi la diferite ispite, văzute şi nevăzute. Cu ajutorul lui Dumnezeu şi sub acoperământul Născătoarei de Dumnezeu îşi va continua lupta sfântă spre păstrarea credinţei, limbii şi tradiţiilor naţional-religioase ale Creştinismului neatinse şi neştirbite, aşa cum dintru început ni le-au lăsat Sfinţii Părinţi ai celor şapte Sfinte Sinoade Ecumenice ale Sfintei noastre Biserici.

Preasfânta tămâie

Bătrânul-Teofil, frate al acestei Mănăstiri, într-o convorbire duhovnicească avută împreună acum aproape 40 de ani, mi-a spus următoarele: „Frate şi părinte Andrei, pentru că şi tu eşti frate care

aparţii[1] de Sfânta Mănăstire Marea Lavră şi aici ai depus metanie[2] şi prin urmare, ca frate în duh al meu ce eşti, îţi spun că întotdeauna trebuie să fim cu băgare de seamă şi cu mintea trează. Rugăciunea trebuie să fie unită cu ascultarea asemenea a două surori, precum sunt aripile păsărilor, pentru ca omul să poată avea parte de sporire duhovnicească şi să zboare cu mintea de la cele pământeşti la cele cereşti.

De aceea fii cu luare-aminte, mi-a spus, ca atunci când mergi la biserică spre a te ruga sau psalmodia:

a) să nu iei niciodată tonuri înalte, nici să cânţi în neorânduială, şi

b) când intri în biserică spre a te ruga, va trebui să laşi în afara bisericii tot gândul, toată grija şi preocuparea ce te abat şi te îndepărtează de rugăciune, dacă vrei ca Dumnezeu să primească rugăciunea şi cântarea ta, să ai plată veşnică şi să nu fii osândit; căci în loc să te foloseşti de rugăciunea ta, te vei vătăma din cauza nepurtării de grijă. Şi ca să fii încredinţat că cele pe care ţi le spun sunt adevărate, ascultă ce mi-a povestit Bătrânul-Cornel, care şi acesta, la rândul lui, le-a auzit de la un Stareţ foarte îmbunătăţit duhovniceşte de la Mănăstirea noastră, părintele Iliodor, care a trăit acum aproape 150 de ani.

Părintele, fost egumen al Mănăstirii, îl slujea pe Nicolae, egumenul de atunci al Mănăstirii, pe vremea când aceasta încă era chinovială. La o priveghere de toată noaptea se afla în altar şi pregătea cădelniţele, ca preoţii şi diaconii să tămâieze, când avea să înceapă cântarea a IX-a, la care se cântă «Ceea ce eşti mai cinstită...».

Din locul acela din altar Bătrânul-Iliodor vedea cu ochii sufletului în fiecare zi, când psaltul începea «Să lăudăm, bine să cuvântăm şi să ne închinăm Domnului...», o femeie îmbrăcată în negru, plină de măreţie, însoţită de doi îngeri cu cădelniţe cu totul de aur în mâini, cum tămâia întreaga biserică. Trecea pe la stranele mona-

[1] Monahul *ἐξαρτηματικός* este cel care aparţine de o anumită Mănăstire, dar este trimis să locuiască şi să slujească, îndeplinind diferite sarcini (*d.ex.*, la un Schit, Chilie sau Metoc care aparţine de Mănăstire, sau în cadrul unor instituţii administrative, precum Sfânta Comunitate sau Sfânta Intendenţă în cadrul Sfântului Munte) în afara Mănăstirii sale de metanie (*n. trad.*).

[2] Făgăduinţa de a fi monah sau voturile monahale (*n. trad.*).

hilor şi tămâia până ce se sfârşea «Ceea ce eşti mai cinstită...» şi cântarea a IX-a.

Într-o zi psaltul a luat la catavasii un ton foarte înalt şi atunci această femeie, care nu era alta decât Purtătoarea de grijă[1] şi Ocrotitoarea monahilor şi a Muntelui cu nume Sfânt, Doamna şi Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea şi Pururea-Fecioara Maria, nu s-a arătat să tămâieze, ca în fiecare zi, pentru că sunetele înalte alungă cuviosenia şi evlavia.

Într-o altă zi, la privegherea de după pavecerniță, acest binecuvântat Iliodor o vede pe Preasfânta tămâind întreaga biserică. Mergea la stranele în care nu stătea nimeni şi tămâia, în timp ce în dreptul stranelor în care se aflau monahi nu tămâia. Lucrul acesta i-a stârnit curiozitatea părintelui Iliodor, şi în sinea sa era nedumerit şi se întreba de ce oare nu tămâia şi stranele în care se aflau monahi, ci numai pe cele unde nu stătea nimeni?

Cu lacrimi în ochi, acest virtuos monah s-a rugat la Preasfânta să-i dezlege nelămurirea. Astfel, după trei zile de rugăciune, Preasfânta i s-a arătat în somn şi i-a spus:

«Află, Iliodore, că tămâiez stranele care sunt goale pentru că monahii care stau în ele şi urmăresc sfintele rugăciuni şi slujbe se află în slujba şi ascultarea Mănăstirii, dar acolo unde se află în ascultare şi lucrează au mintea neîntrerupt la rugăciunea comună care se face în biserică de către frați şi aşa, de acolo de unde se află, se roagă şi aceia împreună [cu cei din biserică]. Aceştia sunt cei pe care preoții îi pomenesc şi spun în rugăciunilor lor: 'şi pentru părinții şi frații noştri care lipsesc din binecuvântate pricini...'; pe aceştia îi văd cu mintea ca fiind prezenți şi îi tămâiez ca şi cum s-ar afla în stranele lor. Ei au plată îndoită. În timp ce mulți dintre monahii care sunt cu trupul în stranele lor nu se roagă cu mintea dimpreună cu ceilalți frați, ci uneori flecăresc între ei, alteori se gândesc la lucruri fără nici o legătură cu rugăciunea, câteodată osândesc, altădată pizmuiesc pe cei ce cântă şi Îi înalță slavoslovii Celui Preaînalt şi, în loc să slăvească şi ei laolaltă cu aceia preacinstitul şi de mare cuviință numele Său, fac pe dos, îşi acuză frații, iar de multe ori chiar cugetă lucruri viclene şi păcătoase. Aceşti monahi, chiar dacă se află la

[1] Ἔφορος – intendent, purtător de grijă (*n. trad.*).

locurile lor, nu sunt socotiți ca prezenți, ci ca absenți şi, fiindcă nu se roagă curat, nu merită să fie tămâiați, pentru că tămâia înseamnă harul Preasfântului Duh, care însă nu locuieşte în aceşti oameni, pentru că îşi întoarce fața de la ei.

De aceea, va trebui ca cele pe care le-ai văzut şi ți le-am spus să le faci cunoscute tuturor monahilor şi creştinilor şi să le aşterni pe hârtie, ca toți să ştie că atunci când intră în biserică, ca şi întotdeauna când se roagă, se cuvine să aibă mintea şi inima îndreptate numai spre Dumnezeu, pe Care suntem datori să-L slăvim şi Căruia trebuie să-I mulțumim pentru cele bune dăruite nouă, dar şi pentru cele rele care, din îngăduință dumnezeiască, ni se întâmplă. Avem datoria ca pentru toate acestea să-I mulțumim lui Dumnezeu şi să-L slăvim în biserica Sa, precum spune şi Duhul Sfânt în dumnezeiasca Scriptură: 'în Biserica Sa – a lui Dumnezeu – tot omul va spune: slavă!'

Este un mare păcat şi de neiertat să vorbim în biserică în timpul rugăciunii, pentru că astfel Îl disprețuim pe Dumnezeu în față şi întristăm Duhul Sfânt, iar aceasta este aproape totuna cu hula împotriva Duhului Sfânt – păcatul care nu se iartă 'nici în veacul acesta, nici în cel ce va să fie' (*Mt.* 12, 32). De aceea, ar fi mai bine ca oamenii ăştia să nu se ducă la biserică, decât să meargă, să nesocotească porunca lui Dumnezeu şi să ajungă pricină de sminteală în biserica Sa››."

Preasfânta slujea la trapeză

Acelaşi părinte Teofil mi-a spus că un alt asemenea părinte duhovnic şi văzător cu duhul de la Mănăstirea Lavrei i-a povestit cum, la Praznicele Domneşti şi la cele închinate Maicii Domnului, o văzuse adeseori pe Stăpâna şi de Dumnezeu Născătoarea împreună cu alți doi Sfinți, Sfântul Ioan Teologul şi Sfântul Atanasie Atonitul, pe care îi numea „Cuvioşi Stareți"; Stăpâna şi de Dumnezeu Născătoarea cu o față veselă dădea porunci privitor la cum să se slujească la masa de obşte, unde toți frații mâncau laolaltă cu cei aflați la praznic, pe când cei doi Sfinți cu multă cuviință şi ascultare alergau şi împlineau poruncile Preasfintei.

Agheasma Sfântului Atanasie

Când Sfântul Atanasie a început să zidească Mănăstirea Lavrei, după câteva luni bunurile necesare, alimentele şi celelalte materiale au început să se împuţineze. Nu avea bani să-i plătească pe maiştri şi pe muncitori. Nu avea ce să le gătească. Atunci, deznădăjduit, a abandonat lucrarea şi a plecat spre Karyés, capitala [Sfântului Munte], ca să vadă ce poate face.

După două ore de mers i s-a arătat pe drum o femeie maiestuoasă, care l-a întrebat pe un ton auster:

„Ava Atanasie, unde te duci? De ce-ai lăsat lucrarea pe care ai început-o? Întoarce-te şi continuă lucrarea ta sfântă şi bineplăcută lui Dumnezeu."

Sfântul Atanasie, cuprins de uimire ca urmare a luminii răspândite de înfăţişarea ei, a privit-o cu respect şi teamă şi, la rândul său, a întrebat-o:

„Cine eşti tu, Doamna mea? De unde mă cunoşti? Cum de-mi ştii numele şi-mi porunceşti să mă întorc înapoi? Şi cu ce anume şi în ce chip voi continua ridicarea Mănăstirii, de vreme ce s-au terminat toate materialele de trebuinţă pentru acest scop?"

Atunci femeia i-a spus că este Maica Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi că trebuie să se întoarcă spre a isprăvi ce a început. I-a mai spus de asemenea că va afla toate magaziile pline, vistieriile înţesate de bani şi tot ceea ce va avea nevoie pentru a încheia zidirea Mănăstirii.

Sfântul Atanasie, pentru a se asigura că toate cele pe care i le-a spus acea femeie sunt adevărate, a cerut un semn. Atunci Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea i-a spus Sfântului Atanasie să lovească cu toiagul piatra care se afla în faţa lor. Într-adevăr, când a lovit, a ţâşnit un şuvoi bogat de apă, foarte plăcut la gust şi vindecător de felurite boli. Apa aceasta până astăzi se numeşte „agheasma Sfântului Atanasie" şi lumea care trece pe acolo bea şi-i simte minunatul gust. Sfântul Atanasie, crezând în cuvintele Maicii lui Dumnezeu, s-a întors înapoi şi a aflat, după cum i-a spus Preasfânta, toate magaziile şi vistieriile pline de bani şi toate cele necesare, şi până la încheierea întregii lucrări nu i-a lipsit nimic, după făgădu-

inţa nemincinoasă a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu şi Pururea Fecioarei Maria.

Acestea şi altele asemenea mi-a spus acel fericit Stareţ Teofil, pe care Domnul nostru Iisus Hristos l-a luat acum în sălaşurile Sale cereşti şi dumnezeieşti spre a se bucura veşnic dimpreună cu Dumnezeu şi cu toţi Sfinţii. Veşnica lui pomenire!

Dacă cineva ar vrea să enumere lucrările făcătoare de minuni pe care de-a lungul vremilor harul lui Dumnezeu le-a înfăptuit în această Sfântă Mănăstire a Marii Lavre, nu-i va ajunge întreaga viaţă să le povestească, fiind nevoie să se scrie nenumărate tomuri de cărţi.

Pentapole-le[1] dimprejurul Marii Lavre

În jurul Mănăstirii Lavrei, în locuri magice şi retrase, au fost construite cinci Cathisme, fiecare cu biserica proprie. Se numesc *Cáthisma*, pentru că aici se sălăşluiau fraţii Mănăstirii care îşi afierosiseră întreaga viaţă în slujba şi ascultările Mănăstirii, şi când, la o vârstă înaintată, nu mai puteau oferi un ajutor real Mănăstirii şi ascultărilor ei, atunci, cu îngăduinţa Mănăstirii, se retrăgeau căutându-şi liniştea la una din aceste cinci case, rugându-se ziua şi noaptea pentru ei înşişi şi pentru fraţii Mănăstirii. Mănăstirea era cea care le asigura alimentele necesare.

Acest lucru a fost statornicit de părinţi aproape la toate Mănăstirile, după modelul înfloritoarei Pentapole, unde a locuit Lot, nepotul patriarhului Avraam, despre care Sfânta Scriptură spune: „nu voi pierde cetatea pentru cei cinci", adică nu avea să distrugă frumoasa şi prospera cetate a Sodomei şi Gomorei – Marea Moartă de astăzi – dacă se vor fi aflat cinci oameni buni şi virtuoşi în Pentapole. Astfel şi la Marea Lavră, precum şi în cazul fiecărei Mănăstiri şi al fiecărui aşezământ sfânt, dacă există cinci oameni înaintaţi în virtute care se roagă pentru ea, nu va fi nimicită niciodată de lucrarea şi uneltirile satanei.

Câţi stareţi, monahi sfinţi şi cuvioşi, câţi preoţi, ieromonahi, arhierei şi patriarhi şi-au dat ultima suflare la aceste Cathisme! Câte

[1] *Scil.* cele cinci oraşe (*n. trad.*).

taine şi descoperiri ale lui Dumnezeu nu au văzut aceşti binecuvântaţi, care s-au învrednicit să aibă parte de această fericită liniştire a virtuţii şi trezviei!

Rătăcirea Bătrânului-Haralamb

Dumnezeiescul Apostol Pavel spune: [nimeni] „să nu cugete despre sine mai mult decât trebuie să cugete, ci să cugete fiecare spre a fi înţelept, precum Dumnezeu i-a împărţit măsura credinţei" (*Rm.* 12, 3), adică nu trebuie să gândim despre noi înşine mai multe lucruri decât cele pe care Dumnezeu ni le-a hărăzit, ci ne vom acoperi neajunsurile cu ajutorul credinţei.

Întrucât mulţi au crezut că pot să facă mai multă asceză şi să ajungă mai virtuoşi decât alţi părinţi şi creştini, au avut de înfruntat şi suferit războiul şi săgeţile aprinse ale celui viclean.

Cei care cu îngăduinţa şi binecuvântarea stareţului sau a duhovnicului lor au stăruit mai mult în rugăciune, post şi asceză, prin harul lui Dumnezeu, au înaintat în smerenie, s-au arătat mari lucrători ai ascultării, au ajuns pilde de desăvârşire şi călăuze nemincinoase ale celorlalţi.

Aceia însă care au încercat prin voia lor să se arate deasupra celorlalţi, dintr-un duh al egoismului, au căzut în blestemata mândrie şi în multe alte ispite, într-atât încât mulţi dintre ei s-au pierdut ori s-au rătăcit de la adevăratul drum al virtuţii şi au ajuns o jucărie în mâinile diavolului.

Astfel, potrivit istorisirii a doi stareţi virtuoşi şi sfinţi din Kavsokalivia, Bătrânul-Ieroteu şi părintele Timotei de la Coliba Adormirea Maicii Domnului, acolo unde se află şi Peştera Sfântului Acachie cel Nou, la o Colibă mai sus de a lor, Sfântul Haralamb, trăia Bătrânul-Auxentie, care-l avea ca ucenic pe părintele Haralamb.

Părintele Haralamb, de îndată ce Stareţul său a murit, a hotărât să ajungă deasupra celorlalţi – ceea ce nu era decât un gând de la diavolul pentru a-l duce în rătăcire de la drumul virtuţii, aşa cum l-au însemnat şi l-au statornicit Stareţii săi. Voia să facă mai multă înfrânare, post şi rugăciune decât făcuse Stareţul său, care fusese neîndoielnic un monah virtuos şi sfânt.

Bătrânul-Haralamb şi-a luat un sac de posmagi şi puțină apă, s-a închis în Coliba sa şi a hotărât să nu iasă afară decât după ce va trece cel puțin o lună.

N-a făcut nimănui cunoscută această hotărâre, nici nu s-a sfătuit cu cei din vecinătatea lui, care erau monahi buni, virtuoşi şi mai căliți în viața duhovnicească.

Aşadar, Bătrânul-Haralamb s-a închis de bunăvoie în Coliba sa şi s-a dedat rugăciunii, metaniilor şi privegherilor, astfel că monahii din împrejurimi l-au „pierdut" pur şi simplu. Însă ce s-a întâmplat de părintele Haralamb s-a făcut nevăzut?

Vecinul său, părintele Dionisie, de la Coliba Sfântul Acachie, pentru că trecuse mai mult de o lună de când nu-l mai văzuse pe Bătrânul-Haralamb, a pornit înspre Coliba lui, să vadă dacă nu cumva e bolnav.

Când a ajuns în fața Colibei, a strigat: „Frate Haralamb!", dar nu a primit nici un răspuns. S-a dus mai aproape de uşă, a spus „Pentru rugăciunile...", dar din nou nu a primit nici un răspuns. Atunci a împins uşa şi a intrat.

Uşa era de fapt deschisă, iar părintele Haralamb în pat, învelit într-un colț, tremura ca un peşte scos din apă.

Părintele Haralamb nu vorbea, ci continua să tremure, fără să poată scoate o vorbă. Atunci părintele Dionisie s-a apropiat mai mult şi i-a spus: „Părinte Haralamb, eu sunt fratele Dionisie, prietenul tău. Ce ți s-a întâmplat? De ce nu vorbeşti?" I-a dat să bea puțină apă şi să mănânce niște posmagi, dar acela speriat l-a privit ca pierdut, fără să spună nimic. După o clipă, ca şi cum şi-ar fi venit în fire, a sărit brusc, l-a îmbrățişat şi i-a spus: „Frate, scapă-mă!" A început să plângă şi să-i spună îngrozit: „Au venit demonii să mă sugrume!"

Părintele Dionisie i-a dat curaj şi i-a spus: „Şi acum, te rog, spune-mi în amănunt ce ți s-a întâmplat şi de ce eşti atât de speriat."

Satana îl hrănea cu gândurile lui

Monahul Haralamb şi-a recăpătat curajul şi a început să-i spună prietenului şi fratelui său, Bătrânul-Dionisie: „Frate, am cumpănit în sinea mea să ajung mai bun decât ceilalți părinți şi decât voi.

Să ajung zăvorât şi postitor. Am luat puțini posmagi, cu care am petrecut o săptămână. Când posmagii s-au terminat, am hotărât să ies şi să iau alții, ca să continui această nevoință foarte aspră, fără să mai mănânc nimic altceva. Cum am deschis uşa, am găsit un sac plin de posmagi. Cu multă bucurie şi mulțumire l-am luat şi mi-am spus: «Se pare că lui Dumnezeu Îi sunt plăcute postul, rugăciunea şi, în general, viața asta pe care o duc» şi am început în sinea mea să mă semețesc. Am închis uşa şi am continuat cu şi mai multă râvnă rugăciunea şi privegherea.

A trecut aşa o lună şi lucrurile au mers bine până ieri, când, aproape de miezul nopții, după săvârşirea metaniilor şi a rugăciunii minții, am început să fac Acatistul Maicii Domnului în fața icoanei sale. Eram chiar la icosul care spune: «Zid eşti fecioarelor şi tuturor celor ce aleargă la tine, Născătoare de Dumnezeu Fecioară, pentru că Făcătorul Cerului şi al Pământului te-a gătit pe tine, Preacurată, sălăşluindu-Se în pântecele tău şi învățându-i pe toți să-ți cânte ție...» În acel moment am auzit nişte bătăi în uşă, am ieşit şi am văzut un bătrân cu barbă albă, un pic şchiop, care mi s-a părut foarte sălbatic.

L-am întrebat cine e şi ce caută. Acesta mi-a spus: «Fiul meu, eu sunt duhovnic la Sfânta Ana şi am auzit de nevoințele tale. După cum vezi, sunt şchiop. Şi pentru că îi iubesc mult pe cei care se nevoiesc în ascuns şi după voia lor, ca să-i slăvească D... acesta în văzul tuturor (nu a spus cuvântul Dumnezeu), am venit cu multă trudă să-ți aduc posmagii ăştia, şi când se vor termina, ia acest coşuleț: înăuntru sunt o sută de lire, ca să cumperi posmagi şi să nu ieşi din Coliba ta.»

Când a întins mâna ca să-mi dea coşulețul cu banii, i-am văzut unghiile roşii, foarte mari şi răsucite într-atât de mult, că-i ajungeau până la cot. M-am speriat şi i-am spus: «Dacă vrei să te cred, fă-ți semnul crucii şi vino înăuntru să citeşti tu mai departe Acatistul Maicii Domnului.» La auzul acestor cuvinte, cu mânie şi furie mi-a spus: «Mie mi-a fost milă de tine şi am venit până aici ca să te ajut să continui *buna* ta nevoință, iar tu nu mă crezi şi-mi ceri să spun ăsteia... care ne-a pârjolit, asemenea cuvinte? Niciodată!» Deîndată a avut loc un cutremur. S-au auzit un asemenea bubuit şi zgomot asurzitor, încât am crezut că s-a năruit Coliba. Toată casa s-a umplut de fum şi de o miasmă nesuferită şi *starețul* s-a făcut nevăzut.

De frică mi-am pierdut simțirea, am căzut jos leşinat şi nu ştiu câte ceasuri am rămas inconştient. Când mi-am revenit, m-am târât până aici şi de-o zi şi o noapte stau tremurând, aşa cum mă vezi. Dacă nu ai fi venit, aş fi murit de frică. Te rog, ajută-mă! Nu mai pot să stau singur. Mi-e teamă ca nu cumva demonii să se întoarcă şi să mă sugrume. Preasfânta mea [Fecioară], nu mai fac asemenea lucruri!"

Părintele Dionisie, după ce l-a îmbărbătat o vreme pe Bătrânul-Haralamb, l-a dus la părintele duhovnic Simeon, care s-a rugat pentru el şi de acolo l-a luat la el acasă, la Sfântul Acachie, unde a rămas o săptămână, fără a se opri din tremurat de pe urma spaimei. Şi spunea neîntrerupt: „Este groaznic să-i vezi pe demoni!"

După multe zile, când şi-a revenit şi s-a liniştit, l-a luat părintele Dionisie dimpreună cu alți părinți şi l-au dus la Kyriakón[1], unde, în prezența tuturor părinților Schitului, şi-a povestit pățania şi a cerut cu multă smerenie iertare de la toți.

De atunci, prin harul lui Dumnezeu, a urmat rânduiala pe care o țineau toți Părinții. Nu făcea nimic, nici măcar o metanie, până nu-i întreba mai întâi pe ceilalți părinți şi până nu se sfătuia cu duhovnicul; aşa şi-a aflat liniştirea în fața tuturor ispitelor satanice şi la o vârstă foarte înaintată şi-a încheiat viața aceasta pământească şi trecătoare, cu nădejdea desfătării de bunătățile cele veşnice.

Bătrânul-Hermolae

Marea Lavră, care are o suprafață foarte întinsă cu păduri şi ape îmbelşugate, este supusă la cheltuieli uriaşe pentru nevoile zilnice ale Mănăstirii şi ale obştii atât de numeroase:

Mai întâi, pentru hrană, îmbrăcăminte, asistență medicală şi toate celelalte nevoi ale obştii. În al doilea rând, pentru întreținerea şi reparația clădirilor, bisericilor şi a dependințelor şi, în al treilea rând, pentru găzduirea numărului mare de vizitatori şi pelerini de tot felul, pentru colecte şi alte binefaceri, precum şi pentru cheltuieli neprevăzute.

[1] Biserica centrală a unui Schit, unde monahii se adună duminica şi la marile sărbători pentru săvârşirea slujbelor şi, în special, a dumnezeieştii Liturghii (*n. trad.*).

Pentru acoperirea tuturor acestor cheltuieli, precum şi a altora, în general, de foarte mulţi ani Mănăstirea ţinea, hrănea şi vindea iezi de parte bărbătească, pe care îi cumpăra de mici, îi creştea cu ajutorul unui păstor şi apoi îi vindea.

În acest scop avea păstori anume plătiţi, care erau păstori de ţapi[1].

Acestor păstori, care uneori erau doi, alteori trei, în funcţie de numărul de animale ce trebuiau îngrijite – care de multe ori depăşea cinci sute – li se dădeau iezi, viţei şi hemioni, pentru că aceste animale aveau nevoie de oameni puternici şi pricepuţi.

Ca supraveghetor al acestor păstori de capre Mănăstirea Lavrei l-a numit în urmă cu şaizeci de ani pe monahul Hermolae. Părintele Hermolae avea braţe puternice, fiind un monah lipsit de răutate, simplu şi atât de bun, încât punea interesul Mănăstirii deasupra persoanei sale.

Vorbea puţin şi avea puţină ştiinţă de carte, dar era înzestrat cu multă înţelepciune. Ştia să se înfrâneze de la toate şi se pusese cu dăruire în slujba Mănăstirii Sfântului Atanasie, de vreme ce cu o credinţă de nezdruncinat în Dumnezeu şi în Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea a primit cu multă râvnă şi cu o ascultare fără margini să se ducă acolo unde Sinaxa Bătrânilor şi înainte-stătătorii Mănăstirii au socotit că este priceput să-şi aducă serviciile, în sfântul său loc de pocăinţă.[2]

Lavra nu va găsi un căprar mai bun

Între păstori, mai-marele căprarilor – arhicăprarul – era un om aspru, necioplit şi ignorant, dar foarte capabil şi de neînlocuit în ceea ce priveşte meseria de păstor. Pe Bătrânul-Hermolae l-au numit supraveghetor al acestuia şi, deşi ca păstor ce era, arhicăprarul ar fi trebuit să facă ascultare de supraveghetorul său, părintele Hermolae, de cele mai multe ori părintele Hermolae făcea ascultare de acest păstor, care se purta foarte aspru cu el şi adesea îl scotea

---

[1] *Traghiári* (τράγος = ţap) – păstor de ţapi, semnificant absent din vocabularul limbii române (*n. trad.*).

[2] Mănăstirea este socotită prin excelenţă ca loc de pocăinţă; prin urmare, după sfintele canoane, cel care intră în Mănăstire trebuie să renunţe la orice funcţie, atât civilă, cât şi eclesiastică, dobândită anterior, limitându-se la calitatea de monah (*n. trad.*).

să doarmă afară din stână, lăsându-l întreaga noapte în zăpadă şi în gerul ascuţit al Atonului. Astfel, Bătrânul-Hermolae a dat dovadă de o răbdare de neînchipuit în faţa încercărilor cumplite şi nemiloase venite din partea acestui căprar.

Ceilalţi părinţi, care cunoşteau martiriul şi dispreţul pe care i-l arăta căprarul, îl îndemnau să aducă la cunoştinţa Mănăstirii purtarea acestui păstor, ca să-l alunge, dar părintele Hermolae, care, după cum am mai spus, punea deasupra sa interesul Mănăstirii şi, într-un anume fel, se obişnuise cu arţăgoşenia căprarului, le răspundea părinţilor astfel: „Mănăstirea nu trebuie să-l alunge pe acest păstor, pentru că un căprar mai bun decât acesta nu va găsi." Şi cu o răbdare ne neînchipuit avea grijă ca toate să meargă bine.

Însă diavolul, vrăjmaşul care luptă împotriva monahilor şi, în general, a tuturor oamenilor, dacă nu l-a putut birui pe Bătrânul-Hermolae, atletul răbdării şi al ascultării, cu ajutorul căprarului, s-a apucat el însuşi să-l lovească direct în faţă, în chip satanic.

Astfel, într-o zi când se duceau în pădurea Atonului, i s-a arătat, mergând înaintea lui. Şi tot drumul îi vorbea atotvicleanul fără încetare, îi spunea diferite poveşti şi îl întreba diferite lucruri la întâmplare. Şi cerea să-i răspundă la toate şi fără întârziere. Adică urmărea cu viclenia sa să-l ţină mereu ocupat, astfel încât părintele Hermolae să-şi întrerupă şi să nu mai apuce să-şi spună rugăciunea minţii, pe care toţi monahii şi creştinii care-şi doresc mântuirea sufletului, înaintarea şi sporirea duhovnicească ar trebui să o spună neîncetat: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!"

Minuni aparente ale diavolului

După ce satana a reuşit în felul acesta să-l facă pe Bătrânul-Hermolae să nu-şi mai spună rugăciunea, a început să sară pe stâncile abrupte de acolo. Sărea (având chip de monah, aşa cum am spus) de pe o stâncă pe alta, chiar dacă distanţa dintre ele era mai mare de 10-20 de metri, şi se întorcea iarăşi înapoi şi-i spunea părintelui Hermolae: „Nu vezi ce fac eu? Că sar de pe o stâncă pe alta? Haide, sari şi tu, dacă socoteşti că eşti virtuos. Sari şi tu ca mine!"

Bătrânul-Hermolae, în smerenia lui şi cu conştiinţa păcătoşeniei, n-a dat crezare cuvintelor presupusului monah, cum că este vir-

tuos, ceea ce demonul urmărea ca să-l facă să cadă pradă mândriei şi să-l arunce cu uşurință jos între stânci. S-a speriat când l-a văzut pe *monahul* cu pricina cum sare cu atâta uşurință de pe o stâncă pe alta şi, tresărind, a început să spună din nou cu toată puterea sa: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă! Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, ajută-mi în ceasul acesta!" Pe dată arătarea drăcească s-a făcut nevăzută de la fața sa şi de atunci nu l-a mai ispitit în felul acela.

Bătrânul-Hermolae era foarte milostiv şi îl durea sufletul pentru toți frații, că ar fi fost în stare să-şi dea şi pâinea de la gură pe care o primea de la Mănăstire. Dacă se afla cineva flămând, nu pregeta să i-o dea, iar el rămânea nemâncat.

Preabunul Dumnezeu, răsplătind răbdarea acestui monah, i-a dat milele Sale cele bogate și, ca plată pentru nevoințele și suferințele venite de pe urma ascultării și a lepădării de sine, i-a dăruit încă din viața aceasta putința de a lucra minuni.

Pentru că părintele Damaschin, care viețuia de pe vremea aceea acolo și care până astăzi locuiește la Coliba de nevoitori Intrarea în Biserică a Născătoarei de Dumnezeu, în Pustia Sfântului Vasile, a avut nobila bunăvoință și dorință de a-mi povesti toate cele pe care le-am scris mai sus, mi-a istorisit și următoarea minune care s-a petrecut cu el, prin mijlocirea Bătrânului-Hermolae:

„Intr-un timp părintele Damaschin suferea cumplit de pe urma unor dureri puternice în tot trupul, dar mai ales de stomac. În acele momente de durere s-a întâmplat să treacă pe la el Bătrânul-Hermolae, care, de îndată ce l-a văzut zvârcolindu-se de durere, a luat niște vată, a înmuiat-o în candela Preasfintei și a însemnat cu semnul crucii fruntea și mâinile părintelui Damaschin. Neîntârziat acele dureri crâncene, de pe urma cărora credea că-și va da duhul, au încetat."

„De asemenea, când, după cuviosul sfârșit al părintelui Hermolae, i s-a făcut mutarea osemintelor, din ele ieșea o mireasmă de negrăit." Toate acestea mi le-a mărturisit Bătrânul-Damaschin.

Așa îi răsplătește Preabunul Dumnezeu pe lucrătorii ascultării, răbdării, smereniei și dragostei. Dumnezeul milei, îndurărilor și al iubirii de oameni, Căruia I se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui, Fiului și Sfântului Duh. Treime Sfântă, slavă Ție!

Sfântul Ioan Cucuzel

Una dintre cele mai înverşunate patimi care îi stăpânește pe psalți este invidia cea stricătoare de suflet. Îmboldiți de această aprigă patimă a invidiei, odată nişte psalți, nu mireni, ci monahi, au săvârşit în Sfântul Munte o greşeală cumplită în detrimentul delegatului Sfintei Mănăstiri a Marii Lavre la Sfânta Comunitate, care era Sfântul Ioan Cucuzel.

Sfântul Ioan Cucuzel, pe lângă alte harisme cu care era înzestrat de Dumnezeu, avea o voce de înger şi era un cunoscător desăvârşit al artei muzicale.

La sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, când prăznuieşte biserica Protatonului, Sfânta Comunitate, la privegherea panegirică cu ocazia acestei sărbători (15 august), i-a oferit lui Cucuzel onoarea de a conduce strana din dreapta a acestei biserici ca protopsalt.

Faptul acesta, că a fost preferat un psalt străin de la Lavra şi nu din Karyés, în loc să-i bucure pe psalți, care pe atunci se aflau într-un număr foarte mare, fiindcă li s-ar fi dat ocazia să asculte un ieropsalt strălucit, din zavistia diavolului, l-au resimțit ca pe-o insultă. Astfel, au dat ascultare glasului patimii şi, pentru a-l umili pe acest om sfânt, au pus în lumânarea lui Ioan, în loc de fitil, o coadă mare de ridiche.

I-au dat Sfântului Ioan lumânarea cu coada de ridiche în ultima clipă, chiar înainte de începerea anixandarelor, şi când a încercat să o aprindă, cum era firesc, nu doar că nu se aprindea, dar a provocat cu trosnetul ei o pauză serioasă în cântare şi râsul celor din biserica Protatonului.

Răufăcătorii nu au respectat nici sfințenia locului, nici ora menită rugăciunii, când aveau să-L slăvească pe Dumnezeu şi s-o cinstească pe Maica Domnului şi Doamna Sfântului Munte.

[Sfântul] Ioan Cucuzel a socotit acest fapt ca pricină de sminteală şi, pentru a nu lăsa loc mâniei, [s-a ridicat şi] a plecat la Mănăstirea sa şi nu a mai acceptat niciodată să cânte în Karyés şi, cu atât mai mult, la biserica Protatonului.

Sfânta Ana

Lăsând în urmă Néa Skiti şi mergând spre sud-est, ajungem la o Arcadă de piatră. Aici, după cum spune Tradiția, se află hotarele dintre Mănăstirea Sfântul Pavel şi cel mai mare Schit din Sfântul Munte, Sfânta Ana, pentru că în acest punct s-au întâlnit Pavel, egumenul Mănăstirii Sfântul Pavel şi Atanasie, egumenul Mănăstirii *Sfatului*[1] şi au rânduit hotarele acestor două Mănăstiri, fiecare plecând în acelaşi timp [pe jos] de la Mănăstirea sa.

Aşa cum mi-au povestit părinți cuvioşi, Schitul Sfânta Ana este cel mai vechi, dar şi cel mai mare Schit din Sfântul Munte. A avut două perioade de viață: prima, după Tradiție, a început în secolele al VI-lea-al VII-lea, atunci când a fost înființată Mănăstirea chinovială a *Sfatului*. Din cauza nenumăratelor năvăliri ale piraților, nu a supraviețuit decât până în secolele al IX-lea-al X-lea, după care a fost distrus. Urmează cea de-a doua perioadă, care începe odată cu Cuviosul Gherontie, socotit întemeietor al Schitului, care a fost și ultimul (probabil) egumen al Mănăstirii Sfatului. Acest Sfânt a fost contemporan cu Sfântul Maxim Kavsokalivitul. La început a trăit în peșterile din apropierea mării, dar, din cauza neîncetatelor necazuri provocate de pirați, a urcat mai sus, pe niște stânci greu accesibile, acolo unde astăzi se află bisericuța Sfântului Pantelimon, pe care a zidit-o el cel dintâi.

În locul acesta se află o mulțime de *xerokalýve*[2], și Peșteri, în care, de-a lungul timpului, au sălăşluit și s-au nevoit mulți monahi sihaştri și locuitori ai Pustiei.

---

[1] *Μονή τῶν Βουλευτηρίων* este una din vechile Mănăstiri atonite (sec. al XI-lea), astăzi dispărută (*n. trad.*).

[2] *Xerokalýva* este o Colibă care nu are încorporat în alcătuirea ei şi un locaş de cult; pentru detalii, *vezi* studiul introductiv (*n. trad.*).

După multe ispite și nevoințe aspre, Cuviosul Gherontie, îmbleșugat în zile, și-a dat duhul Stăpânului Hristos, făcându-se jertfă și pildă de neîntrecut în virtute și bunătate pentru ucenicii și dimpreună-nevoitorii săi. Acolo unde a locuit, pentru a le aduce mângâiere fraților, a făcut să izvorască din stânci, cu rugăciunea sa fierbinte, un firicel de apă, asemenea agheasmei.

Cel care i-a urmat a voit să facă o mică grădină în peștera în care a locuit Sfântul Gherontie și aduna agheasma pentru a uda grădina. Dar pentru că apa aceasta a fost dată nu pentru udarea grădinilor, ci pentru ca monahii să nu-şi neglijeze îndatoririle lor duhovnicești, ajungând preocupați de cultivarea grădinăritului, Maica Domnului i s-a arătat acestui monah în vedenie și l-a mustrat pentru nesocotința sa duhovnicească, poruncind să înceteze să mai curgă în acel loc agheasma, care, fiind dată numai spre a fi băută, și nu spre stropirea grădinii, a ieșit la suprafața pământului undeva mai jos, risipindu-se peste tot. Până astăzi, această agheasmă, fie vară, fie iarnă, este la fel: nici nu scade, nici nu crește.

Părintele Haralamb cel cu aducerea aminte de moarte

Bătrânului monah Damaschin i-a urmat la această *xerokalýva,* imitându-i viața întru toate, părintele Haralamb, îndelung încercat în nevoințele pustniciei. A ajuns monah și, pe lângă celelalte harisme pe care le-a moștenit de la Bătrânul-Damaschin, avea și harisma gândului neîncetat la moarte.

După rânduiala pavecerniței, se așeza într-un pat asemenea unui mormânt și își punea sub cap o piatră în loc de pernă. Și atunci începea să se gândească și să-și închipuie cum arată moartea.

Se aşeza asemenea celor morți, spunându-și: „Haralambe, nefericite, acum te duci, bagă de seamă! Pentru tine bat clopotele de la Kyriakón[1], iar părinții acum zic: S-a dus Bătrânul-Haralamb, nu ne va mai stingheri cu prezența și sporovăiala sa, Dumnezeu să-l ierte și să-i odihnească sufletul! Da! Toate acestea sunt bune și frumoase, dar tu, nefericite moș-Haralambe, ce vei face? Unde te vei duce?

[1] Biserica centrală a unui Schit, ai cărui nevoitori se reunesc duminica (*κυριακή*) şi la sărbătorile mai importante, în vederea săvârşirii dumnezeieştii Liturghii (*n. trad.*).

Cum te vei arăta așa cum ești, netrebnic și vrednic de plâns, în fața lui Dumnezeu, Dreptul Judecător, în fața tronului lui Dumnezeu? Ce fapte, ce roade ai să-I aduci în față? Ce ai făcut astăzi pentru Dumnezeu, pentru aproapele și pentru tine însuți? Te vei învrednici oare să-i vezi pe Sfinții Îngeri ai lui Dumnezeu? Cetele dumnezeieşti de îngeri, mai-marii cetelor cereşti? Ierarhiile Sfinților, Patriarhilor, Apostolilor, Profeților, Ierarhilor, Cuvioşilor, ale Cuvioşilor Mucenici – bărbați şi femei –, diferitele cete ale Drepților, Împăraților, Ieromartirilor[1], ale Mucenicilor şi ale tuturor robilor slăviți ai lui Dumnezeu, ale celor care au fost mântuiți şi sfințiți? Te vei învrednici, nefericite şi păcătosule, să o vezi pe Mariam, Împărăteasa a toate, Maica lui Dumnezeu, Stăpâna de Dumnezeu Născătoarea, Purtătoarea de grijă[2] şi Ocrotitoarea acestui loc sfânt, Păzitoarea cea osebită şi plină de îndrăzneală a creştinilor şi singura mângâiere a monahilor aghioriți? Vei putea, bietul de tine, să treci de Vămile văzduhului ale atotviclenilor demoni, care, din turbarea şi mânia de care sunt stăpâniți, dar şi din dorința pe care o au de a-i răsturna pe toți oamenii în iad, vor vrea să te împiedice şi să te prăvălească şi pe tine în abisul focului gheenei? Vei putea oare să scapi de ei şi să ajungi la tronul slavei lui Dumnezeu şi să te învrednicești să te închini Preasfintei Treimi?

Nu te înfricoşează, monahule Haralamb, spusa Sfintei Scripturi: «Şi dacă dreptul abia se mântuieşte, ce va fi cu cel necredincios şi păcătos?» (*I Pt*. 4, 18)."

La aceste gânduri şi cugetări ochii i se umpleau de lacrimi şi rămânea treaz până în zori, când începea din nou rugăciunea, înfrânarea tuturor simțurilor şi nevoința aspră a unei alte zile.

Odată cu noua zi îşi spunea: „Veniți să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu. Veniți să ne închinăm şi să cădem la Hristos Împăratul nostru Dumnezeu. Veniți să ne închinăm şi să cădem la Însuşi Hristos Împăratul şi Dumnezeul nostru", adică se adresa fiecăruia dintre simțuri: mâinilor, picioarelor, ochilor, urechilor, limbii, minții, inimii şi tuturor imboldurilor sufletului său: „veniți, toate dimpreună, să ne închinăm lui Dumnezeu şi să cădem înaintea Lui." Şi spunea că aceasta trebuie să se petreacă în fiecare clipă,

[1] Martirii din rândul diaconilor, preoților şi episcopilor (*n. trad.*).
[2] *Ἔφορος* – intendent, purtător de grijă (*n. trad.*).

dacă vrei, nefericite, ca Dumnezeu să te ierte şi să te primească, să-ţi treacă cu vederea greşelile, fărădelegile şi toate păcatele săvârşite în această viaţă a noastră.

În felul acesta a trăit în jur de şaizeci de ani lipsiţi aproape cu totul de orice mângâiere şi desfătare materială. La o vârstă înaintată, Preabunul Dumnezeu l-a luat în Împărăţia Cerurilor, la fericirea cea veşnică.

Părinţii de la Schit au jelit pentru pierderea unei pilde vii care reînnoia şi în ei înşişi pomenirea neîncetată a morţii – frâul cel mai bun care-l poate face pe om să-şi biruie neputinţele şi patimile stricăcioase.

Asemenea părinţi, la această înălţime a virtuţii sau chiar la măsuri de împlinire dumnezeiască şi sporire duhovnicească, sunt nenumăraţi. Fiecare Colibă de nevoitori, fiecare sălaş de eremit, fiecare Sfântă Sihăstrie, dar chiar şi numeroase Peşteri au dat mulţi părinţi asceţi şi cuvioşi, la măsura şi după asemănarea Părinţilor de demult din Palestina, Libia şi Tebaida. De acest lucru ne convinge şi ultima descoperire petrecută cu Dicheul[1] acestui Sfânt Schit, aşa cum el însuşi ne-a istorisit.

Zece Sfinţi neştiuţi şi cu nume necunoscute nouă

Monahul Chiril, Starețul Colibei Cinstita Cruce a artiştilor iconari supranumiţi „ananiéii”[2] şi Dicheul Schitului Sfânta Ana, în anul mântuirii 1977-1978, ne-a povestit că în 20 ale lunii septembrie 1977 a venit la Schit un creştin ortodox libanez, care a spus că din cauza stării de război din patria sa a emigrat şi s-a stabilit în Cana Galileii.

Libanezul a cerut părintelui Chiril, Dicheul, să-i arate drumul care duce spre vârful Atonului şi părintele i l-a arătat. Acest evlavios pelerin a plecat spre culmile Atonului, care atinge 2030 m înălţime şi, întrucât era nevoie de mai mult de 4 ore de mers pe jos de la Sfânta Ana până pe culmea muntelui, unde se află şi o bise-

[1] Conducătorul spiritual al Schitului, ca ansamblu de organizare monahală subordonat unei Mănăstiri, este Dicheul, care este asistat în activitatea sa de conducere şi administrare de către Sinaxa Bătrânilor Schitului şi consilieri (*n. trad.*).

[2] Ucenici ai Starețului Anania (*n. trad.*).

ricuță închinată Schimbării la Față a Domnului, trebuia să plece dis-de-dimineață.

Din acest motiv libanezul a plecat odată cu zorile şi s-a întors spre seară la Kyriakón-ul Schitului, unde a fost găzduit şi a dormit. În ziua următoare, după terminarea dumnezeieştii Liturghii, s-a pregătit să plece, dar şi-a amintit să întrebe ceva ce nu putea să înțeleagă şi care l-a impresionat în mod deosebit. Astfel, în prezența şi a altor părinți ai Schitului, cu bruma de greacă pe care o ştia, a spus că, în timp ce cobora de pe culmile Atonului, în locul numit Vavýlas, acolo unde drumul e foarte abrupt, a simțit o oboseală peste măsură şi a vrut să se aşeze ca să se odihnească puțin. Căutând un loc potrivit, vede dintr-odată în fața sa o casă, din care au ieşit doi monahi cuvioşi care l-au invitat înăuntru, unde i-au oferit smochine proaspete de abia culese şi apă rece. Libanezul a mâncat şi a băut şi, după cum a mărturisit el însuşi, a simțit o dulceață şi o desfătare de nedescris, dar, în acelaşi timp, într-un mod neobişnuit, întreaga oboseală, resimțită mai înainte, dispăruse brusc după tratație.

În Colibă a văzut zece monahi cuvioşi, care se sprijineau în toiege dintr-un singur lemn, curbate la mijloc, şi se rugau cu ajutorul şiragului împletit de mătănii.

I-a întrebat de câtă vreme locuiesc acolo şi i-au răspuns că au foarte mulți ani de când se află în zonă şi singura lor ocupație este să se roage pentru întreaga lume. Aceasta i-a trezit libanezului curiozitatea şi, de cum a plecat de acolo, s-a gândit tot drumul la ceea ce i-au spus, anume că stau acolo de foarte mulți ani rugându-se. Vârsta lor nu părea a fi foarte înaintată şi de aceea i-a întrebat pe Dicheu şi pe părinți cum era cu putință să se nevoiască acolo de „foarte mulți ani".

Părintele Chiril şi ceilalți părinți de la Schit au fost surprinşi şi uluiți la auzirea acestei dezvăluiri, pe care, fără tăgadă, Preabunul Dumnezeu „întru judecățile pe care El Însuşi le ştie" a arătat-o libanezului, pentru că toți ştiu că în acel loc nu există nici casă, nici monahi care să locuiască undeva în apropiere. Atunci toți cu o gură şi o inimă L-au slăvit pe Dumnezeu şi i-au spus străinului pelerin evlavios: „Frate, dă slavă şi mulțumire Preamarelui şi Atotputernicului Domn şi Dumnezeu al nostru Care te-a învrednicit să-i vezi pe robii şi Sfinții Săi aleşi, fiindcă cei pe care i-ai văzut ieri nu

erau monahi, ci Sfinţi şi Cuvioşi Părinţi ai [Sfântului] Munte, pe care nimeni dintre noi nu s-a învrednicit până astăzi să-i vadă, ci în decursul vremilor s-au descoperit unor monahi evlavioşi, precum şi unor buni creştini şi cucernici pelerini, dintre care unul se pare că eşti şi tu!" Libanezul a plecat biecuvântându-L şi slăvindu-L pe Dumnezeu, „Cel minunat întru Sfinţii Săi".

Un trup întreg de ascet sub zid de lut

Ieromonahul Simeon de la Coliba Întâmpinarea Domnului, care se află în partea de sus a Schitului Sfânta Ana, ne-a povestit că la o oarecare *xerokalýva* locuia Bătrânul-Dionisie, care era Starețul părintelui Chiril; numit „tăbăcarul". Bătrânul-Dionisie a încercat odată să repare o bancă de lemn, şi acolo, pe când strica vechiul zid de piatră[1], a descoperit întregi sfintele moaşte ale unui nevoitor sau pustnic necunoscut.

Bătrânul-Dionisie, cu uimirea şi emoția prilejuite de această descoperire, care răspândea o mireasmă negrăită, a început să se roage şi să-i ceară acestui Sfânt necunoscut să-i descopere numele său. Se gândea, de asemenea, să se ducă la Kyriakón, să bată clopotele, ca să le dea de ştire părinților să vină cu alai şi tămâieri pentru a lua sfintele moaşte, a le duce la biserica principală a Schitului Sfânta Ana, a li se închina şi a le aduce rugăciuni toți părinții Schitului – poate astfel avea să se descopere cărui Sfânt aparțineau aceste binecuvântate sfinte moaşte.

Cum se gândea el aşa, i s-a arătat în vedenie acest binecuvântat Sfânt ascet şi, cu o căutătură foarte aspră, i-a spus Bătrânului-Dionisie să-i acopere deîndată moaştele şi cât va trăi să nu vădească nimănui ceea ce Dumnezeu l-a învrednicit să vadă. De aceea, cu puțină vreme înainte de a muri, Bătrânul-Dionisie a istorisit acestea obştii sale, fără să arate locul, reținut fiind de mustrarea acelui sfânt ascet, care şi după moarte fuge de slava oamenilor, pentru că s-a învrednicit să aibă parte de slavă de la Dumnezeu în Împărăția Cerurilor. Acest lucru ne-a fost adeverit de mulți alți părinți ai Schi-

[1] Contrafort din piatră ridicat împotriva alunecărilor de teren, folosit totodată ca sprijin pentru bancă (*n. trad.*).

tului, vrednici de respect şi crezare întru toate, între care se află şi părintele duhovnic şi mărturisitor Antim, un ieromonah evlavios şi dintre cei mai virtuoşi. Astfel, acel sfânt pusnic a rămas necunoscut pentru noi, dar cunoscut şi cinstit de Dumnezeu în veci.

Din tâlhar, sfânt cu harismă profetică

Precum mi-a povestit însuşi părintele Simeon, în Creta, în vremea stăpânirii turceşti, a trăit un tâlhar, haiduc[1] şi hoţ, care a făcut mari pagube turcilor, ajutându-i într-ascuns pe creştini. Era atât de grozav şi înspăimântător pentru tiranii turci, încât paşa acelei zone l-a înştiinţat că îi va ierta toate fărădelegile şi nedreptăţile făcute turcilor, cu condiţia să plece din Creta, pentru a scăpa de faptele sale tâlhăreşti.

Tâlharul acesta era atât de pornit împotriva turcilor, încât nu voia nici măcar să audă de propunerea paşei, dar mai târziu s-a dovedit că, arătându-i-se Sfânta Ana, bunica Domnului şi mama Preasfintei, într-o vedenie înfricoşătoare i-a poruncit să primească condiţiile şi propunerile beiului turc şi să meargă degrabă la Schitul ei din Sfântul Munte. Silit de dumnezeiasca vedenie, tâlharul cretan a acceptat să plece din Creta şi nu doar atât: după spusa părinţilor Schitului, beiul turc, pentru a fi sigur că tâlharul va pleca definitiv din Creta, l-a escortat el însuşi până în Athos.

Când tâlharul a ajuns în portul din Dafne, a cerut să fie dus direct la Schitul Sfânta Ana.

De cum a ajuns la Schit, nu a primit să se supună nici unui Stareţ, ci a cerut să-l facă monah, să-l numească Ana şi să rămână în apropierea Bisericii Sfânta Ana.

Părinţii Schitului au făcut sinaxă şi i-au spus tâlharului că numele Ana este feminin şi nu se dă bărbaţilor. Aşadar, l-au făcut călugăr, l-au numit Ioachim şi i-au dat o Chilie în apropierea Kyriakón-ului, chiar în spatele cimitirului Schitului; se nevoia singur, îndrumat şi sfătuit de toţi părinţii, faţă de care arăta acum o deosebită ascultare şi multă smerenie.

---

[1] *ἀρμιατολός* - soldat de origine greacă, înarmat, care cu acordul puterii turceşti păzea zonele de graniţă (*n. trad.*).

În această Chilie a rămas mai mult de cinci ani. Apoi, pentru mai multă liniște, s-a retras în spatele Schitului, într-o peșteră. Acolo îi duceau părinții pâine şi posmagi. În acel loc s-a luptat mult cu ispitele și încercările venite din partea demonilor văzuți și nevăzuți, arătând multă răbdare și stăruință, ca și cum ar fi fost călugăr de mulți ani și foarte încercat.

De asemenea, îndura fără crâcnire frigul, iarna, și căldura, vara. Odată, spun părinții, se aşternuse zăpadă mai mult de un metru, acoperind totul. Părinții de la Coliba Întâmpinarea Domnului au frământat și au făcut pâine proaspătă, caldă, și s-au dus la peșteră, ca să-i dea Bătrânului Ioachim, dar nu l-au aflat acolo. Au ieșit să-l caute și, pe când strigau de zor, i-au auzit glasul, au săpat în zăpadă și l-au găsit acoperit sub nămeți, șezând pe o piatră și rugându-se liniștit. Și nu doar atât, ci i-a mustrat pentru că i-au tulburat acea dulce liniște și i-au luat căldura pe care o avea stând sub zăpadă.

A trăit la Schitul Sfintei Ana în multe neajunsuri și vitregii, dar și într-o pocăință sinceră din 1890 până în 1915. Se împărtășea adesea cu Cinstitele Daruri, cu Trupul și Sângele Domnului Hristos, se ruga și nu lipsea niciodată de la sfintele slujbe și de la rugăciunile obștești.

Se pare că dobândise multe harisme duhovnicești, printre care harisma preştiinței și cea a profeției, pentru că odată, când au trecut pe la Coliba Întâmpinarea Domnului trei ruși, pentru a-l cunoaște și a-i cere binecuvântarea, acesta le-a dat următoarele daruri: celui dintâi trei semințe de bob, celui de-al doilea puțină tămâie și celui de-al treilea o floare.

Când rușii au plecat, părinții l-au întrebat ce înseamnă lucrurile pe care le-a dat acelora. El le-a răspuns: „Celui dintâi i-am dat trei semințe de bob pentru că se va face călugăr; celui de-al doilea i-am dat tămâie pentru că, atunci când se va întoarce acasă, îl va găsi mort pe tatăl său; iar cel de-al treilea, căruia i-am dat o floare, când se va întoarce în lume se va căsători și va da floarea aceasta femeii pe care o va lua de soție.” Și, într-adevăr, după cum a spus părintele Ioachim, așa s-a întâmplat.

După aceasta, nu a trecut mult timp și s-a îmbolnăvit. A știut dinainte că va muri și, la trei zile după ce a fost cuprins de boală,

s-a odihnit „în Domnul", încununat cu un sfârșit cuvios, pentru a se muta de la sălașurile pământești la cele cerești și pururea fiitoare.

Omul virtuos din Muntenegru

La Coliba Schimbarea la Față a acestui Sfânt Schit a trăit, într-o asceză foarte aspră, ieromonahul Mina. Era din Muntenegru (Serbia[1]). Avea o deosebită evlavie față de cele sfinte, multă frică de Dumnezeu și-i iubea pe toți părinții cu o dragoste sinceră, așa cum mi-au mărturisit ei înșiși. Cu binecuvântarea duhovnicului său, făcea pe durata a douăzeci și patru de ore între o mie și trei mii de mătănii mari și între cincizeci și o sută de *comboshinia*[2]. Ca o armă unică împotriva limbuției avea rugăciunea, care nu lipsea din gura sa, de aceea și cuvintele pe care le schimba cu părinții erau foarte puține. Nevoindu-se astfel, a ajuns la adânci bătrâneți și și-a dat Domnului duhul său, primind moartea cu bucurie și cu nădejdea vieții și fericirii veșnice.

Diavolului îi este frică de *comboshini*

La același Schit al Sfintei Ana, monahul Procopie de la Coliba Intrarea în Biserică a Maicii Domnului avea o mare dorință să învețe muzică, pentru a-L slăvi pe Dumnezeu asemenea celorlalți frați. Dar pentru că era un pic fals, părinții se fereau să-l învețe. Fratele Procopie avea de la Dumnezeu harisma de a spune neîncetat rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!" și în mâna stângă ținea întotdeauna șiragul de mătănii, de care nu se despărțea niciodată.

Într-o zi, fiind foarte trist pentru că nu putea să afle pe nimeni care să-l învețe muzică, cu gândul la acest lucru şi copleşit de amărăciunea care pusese stăpânire pe el, încetase să mai spună rugăciunea.

---

[1] La momentul respectiv statul Muntenegru făcea parte din confederația Iugoslaviei (*n. trad.*).

[2] *Κομποσχοίνι* (κόμπος = nod, σχοινί = funie, ață) este șiragul împletit de mătănii folosit la rostirea rugăciunii inimii; monahii folosesc șiraguri de 300 de noduri, prin urmare 100 de *comboshinia* înseamnă rostirea rugăciunii inimii de 30.000 de ori (*n. trad.*).

Dintr-odată, în fața sa a apărut un Bătrân preacuvios, dar necunoscut lui:

– Frate Procopie, ce ți s-a întâmplat de ești așa de trist? Ce te nelinișește?

– Ce să am, părinte? Iată, vreau şi eu să învăț puțină muzică și nu se găseşte nimeni să mă ajute, fiindcă spun că vocea mea sună fals.

– De asta ești aşa de necăjit, bietul de tine? Eu o să te învăț și o să te fac cel mai bun psalt din Sfântul Munte, vei cânta asemenea celei mai frumoase privighetori! Dar vreau ca și tu să-mi faci un hatâr.

– Ce vrei de la mine? Vrei să-ți plătesc? Îți voi da oricât ceri!

– Plata mea va fi să lași din mână aste *comboshini* și să încetezi să mai spui ceea ce ziceți voi că se numeşte rugăciune. Și o să te învăț tot ce vrei.

Monahul Procopie, de cum a auzit acestea, a înțeles că arătarea nu era monah, ci un demon atotviclean, care voia să-l facă să înceteze rugăciunea. Și-a făcut numaidecât cruce și a spus: „Înapoia mea, preaviclene satana, nu-mi trebuie mie muzica ta și nici binefacerile tale!" Atunci demonul s-a făcut nevăzut.

De aici aflăm cât se teme diavolul de *comboshini,* despre care bine spun părinții că este arma creștinului împotriva diavolului și rugăciunea care îi arde pe demoni. În timp ce de psalți nu le e atât de frică şi nu pun preț pe ei, pentru că prin cântare se îndepărtează uşor de rugăciune şi cad în egoism şi mândrie.

Cei care îndură ispitele sunt socotiți asemenea mucenicilor

La Coliba Sfânta Treime trăiau în nevoință cinci frați după trup, care s-au făcut monahi şi au luat numele Atanasie, Grigorie, Artemie, Filaret şi Macarie.

La început trăiau cu aceleaşi gânduri, în pace, dragoste, ascultare şi respect față de schima monahală şi călugărie, în acord cu voturile monahale.

Cu trecerea timpului însă, evlavia cea dintâi s-a răcit, câte puțin şi-a făcut loc îndrăzneala de frate şi voia proprie, pe care diavolul

cu artă şi multă viclenie le aţâţă, începând fiecare să facă ceea ce vrea, fără să întrebe pe nimeni.

Astfel, fără să prindă de veste, au intrat între ei răceala şi înstrăinarea. Au urmat învinuirile şi neînţelegerile care s-au încheiat cu incidente grave, certuri, ţipete, violenţă şi lovituri atât de serioase, încât ajunseseră să-şi spargă capetele între ei, să-şi rupă mâna, piciorul sau alt mădular, până când unul reuşea să-l supună voii sale pe celălalt. Fratele mai mic nu-l respecta pe cel mare şi nici cel mai mare nu punea preţ pe cel mai mic.

Certurile şi situaţiile acestea neplăcute continuau aproape în fiecare zi; rar se întâmpla să treacă o zi fără ca nevoitorii din împrejurimi să nu-i audă pe aceşti fraţi certându-se şi lovindu-se. Oricare dintre vecinii şi părinţii din apropiere sau din altă parte încerca să intervină pentru a-i despărţi, sau să mijlocească pentru a se împăca şi a nu se mai certa, fugea snopit în bătaie, astfel că nimeni nu putea să-i ajute.

Au trecut patruzeci de ani de viaţă mucenicească în care aceşti cinci fraţi s-au certat zi de zi. Părinţii de la Schit se obişnuiseră cu ţipetele lor şi-şi spuneau: „Netrebnicii iar se ceartă şi se omoară între ei!"

Până într-o zi când ţipetele s-au oprit. A trecut o zi, au trecut două, dar în Coliba lor domnea o linişte deplină. Părinţii s-au mirat, dar nimeni nu îndrăznea să meargă să vadă ce se întâmplă.

În cea de-a treia spre cea de-a patra zi, Sfânta Ana i se arată în vis Dicheului Schitului şi-i spune: „Duceţi-vă împreună cu părinţii să-i îngropaţi cu slavă şi cinste pe cei cinci Mucenici ai lui Hristos, pe cei cinci fraţi care pentru dragostea de Dumnezeu s-au făcut călugări şi din pizma diavolului se certau fără motiv şi în pofida voii lor, dar în fiecare seară, după pavecerniţă, se iertau din inimă unul pe celălalt şi nu ţineau răutatea niciodată mai mult de o zi, pentru că împlineau cu străşnicie spusa evanghelică: «Soarele să nu apună peste mânia voastră; mâniaţi-vă, dar nu greşiţi» (*Ef.* 4, 26)."

Dicheul – înainte-stătătorul Schitului – auzind acestea de la Sfânta Ana, i-a chemat deîndată pe părinţi la Sinaxă şi s-au dus cu toţii la Coliba unde trăiau cei cinci fraţi. Au găsit uşa deschisă, au intrat înăuntru şi i-au găsit aşezaţi în poziţia în care monahii iau iertare [unul de la celălalt] după pavecerniţă în biserică. Toţi cinci

răspândeau o mireasmă negrăită; s-a împlinit, în ceea ce-i priveşte, cuvântul Sfintei Scripturi: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați" (*Mt.* 7, 1-2) şi „acolo unde te voi afla, acolo vei şi fi judecat".

Atunci toți părinții, după ce şi-au însuşit lecția despre neținerea de minte a răului, cu cinstiri şi tămâieri i-au însoțit pe Mucenicii lui Hristos şi le-au îngropat trupurile la cimitirul de obşte dimpreună cu ceilalți părinți, slăvindu-L pe Dumnezeu, Care rânduieşte în tot chipul mântuirea oamenilor.

Răspunsul înfricoșător din ceasul morții

La Coliba Bunăvestirea Maicii Domnului, care aparține de Schitul Sfânta Ana, în jurul anului 1885 a trăit în ascеză, ascultare și smerenie desăvârșită monahul Evloghie, care la 95 de ani s-a mutat pentru totdeauna din lumea aceasta la cealaltă – la viața veșnică.

Cunoscându-şi de mai înainte şi prevestindu-şi moartea, mulți dintre părinții Schitului, după cum se obișnuiește în astfel de situații, mergeau să ceară binecuvântarea de la starețul care avea să-și afle curând sfârșitul.

După mărturia lor comună, toți părinții care au fost în preajma sa în acele clipe grele au avut parte de o lecție cu privire la sfânta Judecată și la răspunsul înfricoșător care i se va cere sufletului. Bătrânul-Evloghie, vreme de 24 de ore înainte de a-și da duhul, mișca din cap neîntrerupt, când spre dreapta, când spre stânga, iar părinții îl auzeau spunând:

– Când, unde? Când, unde?

Continuu, fără încetare.

Mulți dintre cei de față au încercat să-i țină capul, să nu-l mai întoarcă neîncetat când într-o parte, când în cealaltă, dar a fost cu neputință să-l oprească.

De multe ori spunea:

– Nu, nu a fost așa, spuneți minciuni. Pentru acel lucru am făcut pocăință.

Și continua:

– Când, unde?

Astfel, fără să le spună nimic celorlalți monahi, și-a dat duhul și a plecat din viața aceasta către sălașurile de veci, fără să dea vreo altă lămurire.

Monahul Ștefan „Americanul"

La Coliba Nașterii Maicii Domnului a trăit asemenea unui ucenic desăvârșit, în lepădare de sine, nevoință și deplină ascultare părintele Ștefan. Acesta a fost ultimul succesor la această Colibă și continuator al vieții și lucrării virtuoase din preacucernica obște a starețului Grigorie, fost monah la Mănăstirea Kostamonitu, și a cuviosului arhimandrit Ioachim, care fusese starețul și duhovnicul monahului Ștefan. Iar pentru că și acesta venise, asemenea starețului Ioachim, din America, toți îl știau cu numele de „Ștefan Americanul".

Monahul Ștefan, plin de iubire, simplitate și bunătate, după ce l-a slujit cu credință pe starețul său, arhimandritul Ioachim, până în ultimele clipe ale vieții lui și s-a învrednicit să ia binecuvântarea acelui cu adevărat sfânt stareț, era fericit că primise această mare întărire duhovnicească de la părintele duhovnicesc și egumenul său.

După cuvioasa adormire a starețului său, monahul Ștefan, pentru că nu mai avea un stareț pe care să-l slujească, se ducea pe la Mănăstiri, de la care cerea milostenii. Tot ceea ce i se dădea – posmagi, orez, zahăr, legume şi alte produse şi zarzavaturi – el împărțea altor părinți mai în vârstă, de la diferite Colibe de la Sfânta Ana, Sfânta Ana Mică, Katunákia, Karúlia și de oriunde altundeva din Sfântul Munte, care erau bolnavi și zăceau la pat.

Fericitul Ștefan a stăruit în această slujire de-a lungul întregii sale vieți, cu zâmbetul pe buze, cu șiragul de mătănii în mâini, cu rugăciunea în inimă și cu desaga în spate. Era pregătit în toată vremea pentru rugăciune și slujirea fraților aflați în suferințe, asemenea unui soldat al „Bunului Samaritean" și Stăpân Hristos, înzestrat cu toate armele sale.

Astfel, a împlinit cele două mari porunci: dragostea de Dumnezeu și dragostea de aproapele, fiindcă avea credință adâncă în

cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, Care a spus: „De aceste două porunci atârnă toată legea şi profeţii" (*Mt.* 22, 40).

Prin urmare, moartea l-a aflat pregătit; a fost bolnav pentru scurtă vreme şi a plecat asemenea unei păsări din lumea aceasta, întrarmat cu multele şi nenumăratele rugăciuni primite atât de la Starețul său, cât şi de la aceia pe care i-a hrănit, ajutat în tot chipul şi îngrijit, şi s-a dus cu multă îndrăzneală la Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos, Dătătorul de biruință, spre a primi cununa izbânzilor şi a spune Dreptului Judecător cele câte le-a rostit şi dumnezeiescul Pavel: „Lupta cea bună am luptat, alergarea mi-am împlinit-o, credința am păzit-o; acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care în ziua aceea mi-o va da Domnul, Dreptul Judecător" (*II Tim*. 4, 7-8), bucurându-se încununat şi slăvind pe Tatăl, pe Fiul şi pe Duhul Sfânt dimpreună cu toți Sfinții şi Părinții aghioriți.

Din această vrednică obște, de unde a primit primele lumini duhovnicești, înfăptuirea virtuții şi smerenia se trage şi preacuviosul arhimandrit Heruvim Karámbelas, care, prin harul lui Dumnezeu şi cu rugăciunile starețului său, a întemeiat obștea duhovnicească „Mângâietorul", precum şi Sfânta Mănăstire din Oropós, de la care evlavioasa turmă purtătoare a numelui lui Hristos a cules şi continuă să culeagă multe bunuri duhovnicești şi foloase sufletești. Părintele Heruvim, prin cuvântul său vorbit, dar şi prin cel scris, a trezit şi îndrumat multe suflete pe calea lui Dumnezeu cu harul Mângâietorului, a adus multora mângâiere şi ajutor sufletesc, mai ales în ultima vreme, prin prețioasele volume care ne prezintă *Chipuri de monahi aghioriți contemporani*.

Au fugit de slava oamenilor

În jurul anilor 1976-1977, când Dicheu şi întâi-stătător al Schitului erau artiştii iconari, şi frați după trup, ieromonahii Serafim şi Vasile, numiți Voliótes[1], mai-marii Schitului au hotărât să mute osemintele părinților răposați din încăperea de la subsol în osuarul nou zidit.

[1] *Scil*. din oraşul Volos (*n. trad.*).

La mutarea acestora au luat parte mulți părinți: ieromonahii și duhovnicii Antim, starețul de la Lampes, Gavriil din obștea artiștilor iconari a Karțonéilor, Simeon de la Coliba Întâmpinării Domnului, ieromonahul Haralamb de la Casa de artiști iconari a Ananiéilor, monahul Grigorie de la Casa de artiști iconari Sfânta Treime și mulți alți părinți și frați, care mărturisesc dimpreună că toate osemintele răspândeau o mireasmă negrăită și suprafirească.

Însă pentru a admira și în același timp a ne minuna de cugetul smerit al acestor fericiți asceți și pentru a cunoaște toți părinții cât urau și fugeau de slava oamenilor și de faptul de a fi vădiți, vom înfățișa o întâmplare vrednică de luat în seamă, istorisită de cei care au mutat aceste oseminte.

Când unul dintre frați a luat din grămada de oase un craniu și l-a pus în sacul său, în momentul în care a trecut prin fața celorlalți frați și părinți, cu toții au simțit cum acel craniu răspândea o mireasmă aparte și o aromă deosebită.

Atunci toți părinții au alergat să vadă care este acel craniu ce răspândește o aromă atât de intensă, pentru a-l separa de celelalte oseminte și a-l așeza în biserică alături de alte sfinte moaște. Însă acea deosebită mireasmă s-a ascuns, s-a pierdut și a dispărut cu totul. În zadar au căutat părinții în fiecare sac, scoțând unul câte unul osemintele. Nici o diferență nu se putea face între ele.

Aceasta este pildă importantă pentru noi toți, spre a cunoaște cât de mult acei adevărați monahi fugeau de slava lumii, pe care n-au primit-o nici după moarte, fiindcă le era prea-îndeajuns slava dobândită de la Împăratul Cel fără de moarte și Dumnezeul nostru.

Patriarhul Ecumenic Chiril al V-lea

Patriarhul Ecumenic Chiril al V-lea, disprețuind titlurile şi demnitățile de onoare şi preamărirea şi orice fel de slavă deşartă, a părăsit cele lumeşti şi a intrat ca ucenic şi simplu monah în obştea Colibei Sfinților Apostoli, aflată mai jos de Kyriakón-ul Schitului.

Această Colibă deținea o livadă de măslini mai jos, la țărmul mării, pe care părinții o cultivau, pe de o parte, pentru nevoința şi

mortificarea trupului, iar, pe de alta, în vederea micului venit necesar pentru întreținerea fraților.

Patriarhul Chiril, în ciuda vârstei sale înaintate, se pornea cel dintâi la livadă, pentru a-i ajuta şi încuraja pe frați să lucreze cu râvnă. Dar fiindcă drumul era foarte abrupt şi la urcare şi la coborâre, istovitor pentru tineri şi cu atât mai mult pentru vârstnici, cu îngăduința Starețului Colibei, patriarhului i s-a dat un asin, care să-l ducă şi să-l aducă de la livadă acasă.

Într-o zi foarte călduroasă de vară, în toiul caniculei, măgăruşul plin de sudoare îl aducea acasă pe patriarh de la livadă. În partea cea mai greu de urcat a drumului, patriarhul a văzut doi tineri cum ştergeau sudoarea de pe fețele celor care treceau pe acolo. Când s-a apropiat măgarul care-l ducea pe patriarh, tinerii au şters sudoarea de pe dobitoc. Patriarhul, de cum i-a văzut pe acei tineri luminoşi ştergând numai sudorile măgarului, s-a supărat că nu i-au şters şi lui transpirația şi, plângându-se în sinea lui, şi-a spus: „Ciudat lucru, au şters transpirația animalului şi pe a mea nu: oare sunt mai de lepădat decât măgarul?" Atunci cei doi tineri strălucitori s-au făcut nevăzuți şi s-a auzit un glas care i-a zis: „Noi ştergem sudoarea numai celor care transpiră din cauza ostenelilor muncii, şi nu celor care transpiră odihnindu-se sau de pe urma zăpuşelii."

După această întâmplare, patriarhul nu s-a mai folosit de măgar, ci, când putea, se ducea pe jos, ca să aibă şi el aceeaşi plată, asemenea celorlalți părinți.

După ce a renunțat la toate demnitățile sale, aşa cum am mai spus, a trăit asemenea unui bun ucenic, a zidit Biserica Sfinților Apostoli şi a renovat din temelii Coliba, care până astăzi se numeşte „A patriarhului". Cunoscându-şi dinainte şi prevestindu-şi moartea, a adormit somnul cel veşnic plin de zile. A plecat din lumea aceasta având parte de o moarte cuvioasă, pentru că o zi întreagă fața i-a strălucit de bucuria vederii şi venirii la el a Sfinților Îngeri şi a cuvioşilor Părinți Aghioriți, în fața cărora şi-a dat Făcătorului şi Ziditorului şi Dumnezeului nostru sfântul şi fericitul său suflet. Aceşti ierarhi vrednici trăiesc veşnic în apropierea lui Dumnezeu.

Bătrânul-Artemie şi Peştera

Starețul Colibei Sfânta Treime, monahul Zaharia, ne-a istorisit următoarea întâmplare: Era primăvara anului 1920. Bătrânul-Artemie de la Schitul Sfânta Ana, pe atunci tânăr monah, se îndrepta, din porunca Starețului său, spre Mănăstirea Marii Lavre. Înainte de a ajunge la Sihăstria lui „Kyr Isaia", s-a rătăcit, a luat-o pe o cărare necunoscută şi s-a trezit în fața unei Peşteri.

Era încă dimineață. Din curiozitate, a intrat în Peşteră şi acolo a zărit urme de om. A spus cunoscuta rugăciune „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi" şi a aşteptat să audă, după cum obişnuiesc părinții să zică, „Amin", dar n-a primit nici un răspuns.

Înaintând, a zărit în colț un mic urcior cu puțină apă. S-a gândit că undeva pe acolo, prin apropiere, trebuia să se afle vreun pustnic. A aşteptat un pic, timp în care i s-a părut că a simțit o mireasmă asemenea tămâii, dar om nu se vedea nicăieri. Atunci a strigat din nou „Pentru rugăciunile...", dar iarăşi n-a primit nici un răspuns. S-a gândit să mai aştepte un pic, apoi a ieşit afară din Peşteră, s-a uitat în jur, şi la dreapta, şi la stânga, dar n-a putut să-şi dea seama de nimic, doar a auzit un mic zgomot. A plecat de acolo şi, când a ajuns la Lavra, le-a povestit părinților întâmplarea. Părinții de la Mănăstire, care cunoşteau bine acele locuri, i-au spus monahului Artemie că în afară de Peştera „lui Pahomie", acolo în apropiere alta nu mai există.

În ziua următoare, s-a reîntors acolo împreună cu alți trei frați de la Mănăstire, ca să vadă şi ei acel loc, dar n-au reuşit să găsească nimic. Numai într-un loc anume au simțit cu toții mireasmă cerească şi aromă de tămâie, care i-a făcut să înțeleagă că în acel loc al binecuvântatului Sfânt Munte se afla ceva mai presus de fire.

Peştera Sfântului Pantelimon

În urmă cu 43 de ani, în 1936, s-a întâmplat ceva asemănător la Schitul Sfânta Ana. Mai sus de Schitul acesta se află o bisericuță a Sfântului Pantelimon cu o Peşteră. Acolo în apropiere există şi alte Peşteri, despre care am auzit lucruri minunate, astfel că în

urmă cu mulţi ani am hotărât dimpreună cu Stareţul meu, monahul Ioachim, să ne ducem şi noi acolo. Am ajuns cu greu la Peşteră, am intrat înăuntru şi am văzut urme care trădau faptul că un oarecare binecuvântat om trebuia să locuiască acolo. Înaintând, am văzut un mic urcior cu apă şi mai sus, la un stat şi jumătate de om, încă o Peşteră, mai mică decât cea dintâi. Am încercat să aflăm o cale ca să urcăm acolo, dar n-a fost cu putinţă, pentru că locul era foarte abrupt. Atunci în fundul Peşterii am zărit o scară improvizată. Se pare că pustnicul care locuia în această Peşteră cu ajutorul ei urca şi cobora din adăpostul său retras, ca să nu-l tulbure eventualii vizitatori şi, cu harisma prevederii pe care Dumnezeu i-a dat-o ca răsplată pentru renunţarea la sine şi pentru nenumăratele nevoinţe ascetice, presimţea venirea vizitatorilor şi urca imediat în Peştera sa secretă, trăgând scara după el, ca să nu poată nimeni altcineva să urce acolo. Am spus cu Stareţul de trei ori „Pentru rugăciunile...", dar nu am primit nici un răspuns. Atunci am început Acatistul Preasfintei şi spre sfârşit, când spuneam „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi! O, prealăudată Maică, ceea ce ai născut pe Cuvântul Care este mai sfânt decât toţi sfinţii..." şi am făcut trei mătănii mari, a ajuns până la noi o mireasmă foarte intensă de tămâie şi toată Peştera s-a umplut de o aromă negrăită. Am aşteptat un timp, poate că Preabunul Dumnezeu avea să binevoiască să iasă acel binecuvântat pustnic, care, fără îndoială, se va fi aflat în acea mică Peşteră, dar n-am văzut nimic, şi, fiindcă începuse să se întunece, am făcut trei mătănii slăvindu-L pe Dumnezeu şi am plecat, socotindu-ne nevrednici de vederea unui om atât de sfânt. Judecăţile lui Dumnezeu sunt mai presus de înţelegerea noastră. „O, adâncul bogăţiei şi al înţelepciunii şi al ştiinţei lui Dumnezeu!" (*Rm*. 11, 33), pentru că atunci când am încercat altădată să trecem din nou pe la aceeaşi peşteră, n-am aflat nimic din cele pe care le văzuserăm atunci. Negreşit, cel care se sălăşluise în acea peşteră a înţeles că nişte oameni i-au dat de urmă şi a hotărât să-şi schimbe locuinţa. În felul acesta acei părinţi binecuvântaţi au fugit de slava oamenilor, ca să afle slavă şi îndrăzneală în faţa lui Dumnezeu, pentru Care „dorinţa dumnezeiască li s-a făcut neîncetată".

Sfinți de la Schitul Sfânta Ana

Sfântul Schit al Sfintei Ana a dat Maicii Biserici paisprezece Sfinți, Cuvioşi şi neomartiri[1]:

1. Cuviosul Gherontie Ctitorul;
2. Cuviosul ieromonah Sofronie, a cărui viață se aseamănă întru totul cu viața Sfântului Alexie, „omul lui Dumnezeu";
3. Cuviosul Mucenic Nicodim, cel care a mărturisit în Elvasán (Epirul de Nord);
4. Cuviosul Mucenic Macarie din Kios (Bitinia), care a mucenicit în Bursa;
5. Cuviosul Mucenic Cosma, care a mărturisit în Constantinopol;
6. Cuviosul Mucenic Luca din Adrianopol, care a mărturisit în Mytilene;
7. Cuviosul Mucenic Ilarion, care a mucenicit în Constantinopol;
8. Cuviosul Mucenic Nichita din Trapezunt, care a mucenicit în Serres;
9. Cuviosul Mucenic David, din Kydonies (Asia Mică), care a mucenicit în Tesalonic;
10. Cuviosul Mucenic Pavel din Sopotós (Peloponez), care a mucenicit în Tripoli;
11. Cuviosul Mucenic Nectarie, cel care a mucenicit în Vurlá (Asia Mică);
12. Cuviosul Gherasim;
13. Cuviosul Nifon şi
14. Cuviosul Sava, ucenic al Sfântului Nectarie, Episcopul de Pentapole, care a adormit somnul cel veşnic în anul mântuirii 1948 în insula Kálymnos, unde până astăzi se află trupul său sfânt, întreg şi nestricat, răspândind o mireasmă negrăită, spre slava lui Dumnezeu, dar şi spre ruşinarea celor duşi în rătăcire de diavolul, care hulesc, îndoindu-se de sfinţenia marelui luminător al Bisericii Maice – Sfântul Nectarie Făcătorul de Minuni.

---

[1] Neomartirii sunt mucenicii care au pătimit în ultimele secole, din perioada turcocrației până în zilele noastre (*n. trad.*).

În afară de aceşti Cuvioşi şi Cuvioşi Mucenici, cărora le cunoaştem numele, Sfântul Schit al Sfintei Ana a dat o mulțime de Sfinți şi Cuvioşi, care dintr-o smerenie fără măsură nu au vrut să fie cunoscuți oamenilor. Precum vom vedea de la începutul şi până la sfârşitul acestei cărți, în tot Sfântul Munte vom afla mai mulți sfinți necunoscuți decât cunoscuți.

O pildă de ucenic curat şi adevărat

Starețul Colibei Sfinților Arhangheli care aparține de Schitul Sfintei Ana, Anania ieromonahul, l-a trimis la Dafne pe ucenicul său, monahul Mihail, pentru o treabă urgentă, cu porunca lămurită de a se întoarce până seara la Colibă.

Legătura dintre Dafne şi Sfânta Ana se făcea pe atunci cu ajutorul bărcilor cu vâsle, pentru că motoarele încă nu fuseseră inventate. De aceea, toate Colibele de nevoitori aflate în zona țărmului aveau propriile lor bărci de pescuit, cu care se duceau în Dafne.

Monahul Mihail, care era unul dintre cei mai buni şi mai de încredere ucenici, a plecat de dimineață cu barca părintelui Gheorgáki, care, pentru că nu avea altă rucodelie, asigura cu barca legătura dintre Dafne şi Sfânta Ana. A ajuns în Dafne, şi-a făcut treaba pentru care venise, dar între timp vremea s-a stricat, a început să bată pe mare un vânt puternic şi s-a pornit o furtună cu valuri uriaşe. Dintre părinții care se duseseră în Dafne, pentru că era cu neputință să se întoarcă la Colibele lor, unii s-au dus la Mănăstirile din vecinătate, Simonopetra şi Xiropotamu, iar alții au plecat pe jos spre Karyés. Aceasta se întâmpla periodic şi părinții erau învățați să poarte crucea acestei suferințe în plus şi aşa, încărcați cu desagile de cumpărături, se întorceau pe jos fără să crâcnească. Cu şiragul de mătănii în mâini, cu rugăciunea pe buze şi în inimă şi-au dus la capăt treburile până după 1933, când au fost inventate motoarele şi motoraşele şi au scăpat de acest martiriu în plus.

Fratele Mihail, un monah simplu, bun şi fără de răutate, stătea în apropierea coastei maritime, în portul Dafne, şi aştepta ca marea, care se învolbura cu valurile ei uriaşe, să se liniştească, fără să-i treacă prin minte să se îndepărteze, deşi era necăjit, pentru că

avea poruncă de la starețul său să se întoarcă neapărat acasă în acea seară. Pe când se gândea la aceste lucruri, vede în fața lui doi tineri în veşminte luminoase, care l-au întrebat de ce este întristat. Iar el le-a răspuns:

– Am poruncă de la Starețul meu să mă întorc negreşit în seara asta, fără să rămân nici măcar o seară în afara Colibei noastre de nevoință.

Tinerii i-au spus:

– Vrei să urci în barca noastră şi să te ducem noi la Starețul tău?

Fratele Mihail a primit cu bucurie propunerea tinerilor, a păşit în barca lor şi unul dintre tineri a luat vâslele, le-a mişcat de două-trei ori şi de îndată s-au aflat în portul Sfintei Ana (să nu uităm că în ziua de azi motoraşele cu petrol fac din Dafne până la Sfânta Ana aproape două ore, iar la vremea respectivă pentru o barcă cu vâsle era nevoie de mai mult de cinci ore).

Monahul Mihail, aflându-se sub acoperământul ascultării, nu a priceput nimic din acea întâmplare mai presus de fire şi, de bucurie că a ajuns devreme, după ce au ieşit la țărmul Sfintei Ana, le-a mulțumit celor doi tineri luminoşi pentru bunătatea arătată şi a urcat aproape în goană panta, ca să ajungă degrabă la Starețul său.

Pe drum l-a întâlnit pe părintele Gavriil, aşa cum i s-a părut, de la Coliba Bunăvestirea Maicii Domnului şi, după ce s-au salutat călugăreşte – „Blagosloviți", – „Domnul", părintele Gavriil l-a întrebat pe ucenicul Mihail de unde venea şi de ce era atât de grăbit. Părintele Mihail i-a răspuns monahului că Starețul îl trimisese în Dafne pentru merinde, poruncindu-i să se întoarcă până seara, dar, fiindcă vremea se stricase şi pe mare se dezlănțuise furtuna, barca Bătrânului Gheorgáki, care asigură legătura, nu putuse să plece la drum. Şi aşa, luându-l doi tineri, l-au adus din Dafne cu barca lor şi acum aleargă să ajungă iute la stareț ca să nu-l certe şi să-i dea canon – rugăciune şi post aspru.

Atunci, cel care părea a fi monahul Gavriil l-a întrebat pe ucenicul Mihail unde sunt acei tineri care l-au adus cu barca lor, şi el i-a răspuns că au rămas jos la țărm, dar, pentru că a plecat în grabă, nu i-a întrebat unde aveau să rămână. Monahul Gavriil i-a spus bunului ucenic: „Frate, ia aruncă tu o privire spre mare!" Când s-a întors a văzut că marea se albise de spumă şi valurile acopereau nu doar

micul port, ci şi întreaga plajă, până şi pietrele de pe țărm. Nicăieri nu se aflau nici barcă, nici țipenie de om.

Părelnicul monah Gavriil s-a făcut nevăzut dinaintea ochilor ucenicului Mihail, care şi-a revenit din euforie. Ascultarea oarbă față de Starețul său îl ținuse sub acoperământul ei până în clipa aceea şi numai atunci a înțeles că cei doi tineri erau – cel dintâi, care a apucat vâslele bărcii în Dafne şi le-a mişcat de trei ori, Arhanghelul Mihail, iar cel de-al doilea, care i s-a arătat sub chipul monahului Gavriil de la Coliba Bunăvestirea Maicii Domnului, Arhanghelul Gavriil.

Ochii bunului monah ucenic Mihail s-au umplut de lacrimi de bucurie şi recunoştință față de Arhangheli şi, cu toată puterea sufletului şi a trupului, a alergat să ducă vestea minunii Arhanghelilor Starețului său.

Când a ajuns la Colibă, l-a găsit pe Starețul său, ieromonahul Anania, îngenuncheat în fața icoanei Arhanghelilor, rugându-se stăruitor lui Dumnezeu şi Arhanghelilor, care în mijlocul icoanei Îl au pe Stăpânul Hristos. Cu lacrimi în ochi le cerea să-l ajute pe ucenicul său Gavriil să se întoarcă. Şi iată că Atotbunul Dumnezeu, ascultând degrabă şi împlinind voia celor care se tem de El, n-a trecut cu vederea rugăciunea Starețului şi „cuvântul odată [spus], deîndată [se face] faptă", prin mijlocirea Sfinților şi a robilor Săi.[1]

Bunurile ascultării

Un alt ucenic, un monah (al cărui nume nu-l menționăm, deoarece se află încă în viață), mi-a istorisit următoarea minune înfricoşătoare, petrecută în zilele noastre:

Acest frate s-a aflat oarecând la praznicul unei mari Mănăstiri, la acele sărbători unde, după obicei, vine o mulțime de pele-

[1] Vedeți, aşadar, fraților, că nu numai ucenicul era cu frică de Dumnezeu şi credincios îndatoririlor sale, dar şi Starețul era treaz, mijlocind şi rugându-se la Dumnezeu să-l ajute şi să-l apere pe ucenicul său de tot răul. Aşa vin harul şi luminarea lui Dumnezeu la Staret, dar şi încredințarea pentru ucenic că trebuie să asculte orbeşte şi să aibă încredere absolută în starețul şi îndrumătorul său duhovnicesc. Nu trebuie să cerem ca toate să fie la ucenic desăvârşite, ci la aceasta contribuie şi educația duhovnicească venită din partea Starețului, egumenului şi a întâi-stătătorului răspunzător pentru acesta, după cum spune şi Apostolul Pavel: „Ascultați pe mai-marii voştri şi vă supuneți lor, fiindcă ei priveghează pentru sufletele voastre, având să dea de ele seamă" (*Evr.* 13, 17).

rini, monahi şi mireni. Pe la mijlocul privegherii din noaptea praznicului, monahul a simțit nevoia să meargă la toaletă. Cum a ajuns acolo, un mirean s-a năpustit asupra lui, cu intenția de a-şi satisface pofta animalică sub amenințarea armei.

Monahul, luat prin surprindere şi îngrozit, cu durere în suflet şi cu o credință nezdruncinată în Dumnezeu şi în ascultare, cu toată puterea sa, a strigat: „Preasfânta mea, pentru rugăciunile Starețului meu, scapă-mă!"; şi într-o clipă, fără să înțeleagă cum şi când, ucenicul s-a trezit în fața Chiliei Starețului său, care se afla la o oră şi jumătate distanță. Atunci Starețul şi ucenicul au dat slavă şi mulțumire lui Dumnezeu şi Stăpânei de Dumnezeu Născătoare, pentru că l-au ocrotit şi izbăvit pe frate de atacul neaşteptat al acelui răufăcător.

Acest fapt minunat ne arată că şi în zilele noastre au loc minuni asemănătoare celor care se petreceau în primele secole creştine, în primele veacuri ale înfloririi monahismului eremitic şi ascetic, în Orientul Mijlociu şi în alte părți, aşa cum citim în *Everghetinos* şi în *Patericul egiptean*, deoarece, potrivit lui Pavel, fericitul şi dumnezeiescul Apostol al neamurilor, „Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci, este acelaşi" (*Evr.* 13, 8), fiind îndeajuns credința şi dragostea față de El şi Evanghelia Sa.

Roadele neascultării sunt cumplite

La una dintre Colibele Schitului aflate pe țărmul mării, în urmă cu aproape 90 de ani, se nevoiau cinci monahi: Starețul, ieromonah şi duhovnic, un ieromonah – al doilea pe scara ierarhică –, doi monahi şi un ucenic rasofor, care se pregătea să devină monah.

Viața lor, întru totul călugărească, urma toate rânduielile sfintei tradiții ale monahismului răsăritean. Încercau în orice chip să se supună voii Domnului şi să trăiască, precum părinții de la Schit, în acord cu tipicoanele şi tradițiile Sfinților Părinți.

Ucenicul rasofor a ajuns monah şi a primit numele de Sava. După mulți ani petrecuți în ascultare, duhovnicul a murit şi, după rânduială, la conducerea obştii a ajuns ieromonahul, care fusese anterior al doilea pe scara ierarhică, şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, viața lor duhovnicească mergea înainte.

Sava, cel mai tânăr monah al acestei obşti, fiind bun şi simplu, a sporit în ascultare şi în viaţa duhovnicească, dar diavolul urâtor al binelui a pizmuit sporirea sa şi a început să semene vrajbă în mintea lui. La început şi-a dorit să ajungă pe culmea Muntelui Athos, ca să se închine acolo, pentru că îi auzea pe ceilalţi monahi spunând: „am urcat pe culmea muntelui şi a fost frumos, ar trebui să mergi şi tu, altceva este să-ţi spunem noi şi altceva să vezi cu ochii tăi." La auzul acestora, fratele Sava s-a lăsat convins că trebuie să meargă şi el să vadă cum arată Sfântul Munte de pe culmile vârfului Athos. A ajuns să creadă, aşa cum l-a amăgit diavolul, că acolo sus locuieşte un preacuvios Stareţ sfânt şi lumea i se închină şi de aceea spuneau „mă duc şi eu să mă închin «bătrânului Athos»".

I-a mărturisit Stareţului gândul şi îl tot ruga să-i îngăduie să-şi împlinească această dorinţă bună – după cum socotea el.

Stareţul său era de altă părere, spunându-i că nu a venit încă vremea să se ducă pe culmea muntelui, dar şi că nu e cu putinţă ca acest lucru să-i aducă vreun folos sufletesc, şi de aceea a refuzat să-i dea binecuvântarea.

Monahul Sava, sub îmboldirea gândului viclean venit de la diavolul, fiindcă nu-şi găsea liniştea, a hotărât să nesocotească ascultarea şi să meargă pe culmea „bătrânului Athos". Aşadar, după ce a luat cu de la sine putere hotărârea, a plecat pe ascuns de la Coliba lui de nevoinţă, s-a dus în Kerasiá, a rămas la Chilia cu viaţă de obşte a Tuturor Sfinţilor pentru câţiva ani şi, aşa cum ne-a povestit mai târziu Stareţul acestei Chilii, Bătrânul-Grigorie – pe când el însuşi era încă foarte tânăr –, într-o dimineaţă de primăvară, fără îngăduinţa şi binecuvântarea Stareţului său, ieromonahul Grigorie, a plecat la drum spre culmile „bătrânului Athos". Nimeni din obşte nu ştia încotro avea să se îndrepte părintele Sava, care, după ce a mers pe jos destulă vreme şi a ajuns în locul numit „Hairi", l-a întâlnit pe satana sub chipul unui duhovnic, după cum ne-a relatat Bătrânul-Grigorie în continuare:

La o cotitură a drumului s-a arătat un bătrân cu barbă albă şi foarte cuvios la înfăţişare, care părea foarte obosit, şi cu o prefăcută bunăvoinţă i-a spus monahului Sava: „Unde mergi, copilaşul meu, care pari atât de ostenit şi întristat? Ce ţi s-a întâmplat?" Monahul Sava, de îndată ce l-a văzut pe acest stareţ necunoscut în faţa sa, apro-

piindu-se, de altfel, foarte mult de el, de frică s-a încurcat şi nu ştia ce să răspundă. N-a putut să spună decât: „Vreau să mă închin «bătrânului Athos»." Atunci părelnicul stareț a început să-i spună mieros: „Eu sunt, copilul meu, «Bătrânul-Athos». Tu unde stai? De unde vii?" Monahul Sava şi-a revenit un pic din frică şi i-a spus: „Eu, părinte Stareț, sunt de la Schitul Sfintei Ana, stau în Kerasiá şi merg pentru prima dată pe vârful Atonului ca să mă închin." Părelnicul bătrân cu barbă albă l-a întrebat pe monahul Sava: „Spui că eşti de la Sfânta Ana, dar cum de ęu nu te ştiu? La ce Colibă stai? De ce nu te ştiu? Eu îi ştiu pe toți, dar pe tine te văd prima dată şi mi se pare ciudat să nu te ştiu. Se pare că ți-ai încălcat ascultarea." Monahul Sava i-a răspuns: „Eu am stat mai întâi la Sfânta Ana, dar acum câțiva ani am plecat şi m-am dus în Kerasiá, la Chilia Tuturor Sfinților. Sunt la călugărie de mulți ani, dar în urma unei neînțelegeri cu frații mei m-am dus în Kerasiá, şi de doi ani m-am întors la primul meu loc de metanie, Coliba Sfântului Dimitrie. Nici eu nu te ştiu şi mi se pare destul de ciudat să zici că-i ştii pe toți! Cine eşti tu şi cum de nu mă ştii?"

Părelnicul stareț i-a răspuns: „Copilul meu, eu, după cum ți-am spus, sunt duhovnic şi toți ucenicii care capătă curaj şi vor să-şi facă voia vin şi-mi fac mie metanie. Pe tine se pare că până acum te acoperea ascultarea, pe care o făceai față de Starețul tău, şi de aceea nu te ştiu, dar nu mai contează, de acum nu mai e nevoie să te osteneşti, am văzut intenția şi gândul tău şi am venit eu singur la tine. Haide să mi te închini şi nu te mai trudi să ajungi pe culme! Fă-mi metanie şi întoarce-te acasă şi la voia ta, iar eu o să-ți port de grijă."

Monahul Sava, din dorința de a-şi face voia şi cu mintea întunecată din cauza neascultării, a uitat de rugăciunea minții pe care fiecare monah o are întotdeauna în inimă şi pe buze, şi, fără să se gândească ce face, s-a aplecat, a făcut o metanie în fața lui, şi în clipa în care săruta mâna părutului bătrân cu barbă albă, i-a văzut unghiile care ajungeau până la cot şi mâna acoperită de solzi mari. Atunci a înțeles că părelnicul stareț nu era altul decât bătrânul-diavol viclean şi satana. Însă era prea târziu când a înțeles înşelarea; diavolul, care făcuse răul, i-a spus: „Acum eşti al meu şi într-o zi o să vin să te iau." Spunând acestea, s-a făcut nevăzut.

Nefericitul şi sărmanul Sava, de îndată ce a sărutat mâna satanei, a amețit, a căzut jos fără simțire şi, după multe ceasuri, nişte

monahi în trecere l-au găsit într-o stare jalnică. La început nu putea scoate nici o vorbă, l-au luat şi l-au dus la Coliba unde stătea la Sfânta Ana, adevăratul lui loc de pocăință.

Şi-a revenit după trei zile şi cu lacrimi în ochi a povestit cele ce se petrecuseră. A cerut de multe ori iertare de la Starețul şi frații săi. Aceia, cu durere în suflet şi cu lacrimi în ochi, l-au iertat din inimă şi se rugau lui Dumnezeu zi şi noapte să-l ierte şi să-i treacă cu vederea greşeala celui care, de vreme ce nu era în toate mințile, se închidea în sine şi plângea nemângâiat.

La Schitul Sfintei Ana a rămas aproape opt ani, dar nu putea să-şi afle liniştea şi, cu îngăduința Starețului său, a plecat la Mănăstirea Ivir, unde se află icoana Preasfintei „Portărița". A rămas acolo alți cincisprezece ani, după care s-a întors iarăşi la Starețul său de la Sfânta Ana.

Pronia dumnezeiască, spre pilduire şi folosul celorlalți, îl pedepseşte pe om, pedepseşte trupul ca să se mântuie sufletul, după spusa Apostolului Pavel: „Să dați pe unul ca acesta satanei, spre pieirea trupului, ca duhul să se mântuiască în ziua Domnului Iisus" (*I Cor.* 5, 5), însă acestui frate i s-a întâmplat ceva cumplit. Monahii de la Coliba aceasta de nevoitori, precum şi alte Colibe aflate la țărmul mării aveau o barcă cu care mergeau adesea la pescuit. La trei ani după întoarcerea monahului Sava, l-au luat cu ei şi s-au dus cu barca la pescuit. Chiar la ceasul din zi în care făcuse metanie în fața satanei, un vârtej de vânt (tornadă) a învăluit barca şi l-a luat de sub ochii fraților pe Sava cu tot cu trup, fără ca de atunci să-l mai fi văzut cineva, adică, după cum au spus şi alți părinți, l-a luat satana cu tot cu trup din fața ochilor lor.

Din nefericire, acestea sunt roadele neascultării cu toate urmările lor nefaste, pentru că, după Apostolul Pavel: „prin [unele ca] acestea vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării" (*Col.* 3, 6). Această înfricoşătoare pățanie să ne fie spre învățătură şi să fim cu băgare de seamă în fața uneltirilor satanei, care nu mănâncă, nu bea, nu doarme, „ci ca un leu răcnind" caută pe cine ar putea să sfâşie şi să înghită.

Osteneala în scop duhovnicesc este răsplătită

La Sfânta Mănăstire a Sfintei Ana şi-au afierosit viața mulți creştini evlavioşi, din toate colțurile Greciei, ca şi din alte țări creştin-ortodoxe, precum ruşi, români, sârbi şi bulgari. Mai ales la Schitul Sfintei Ana s-au nevoit mulți frați după trup, întru virtute şi sporire duhovnicească, precum frații Karțonéi, patru frați după trup – toți patru duhovnici, Leontéii, părintele Haralamb şi părintele Teodosie, Gavriil şi Ioan din Mytilene, cinci alți frați la Coliba Sfânta Treime şi nenumărați alții despre care am auzit, dar pe care nu ne-am învrednicit să-i cunoaştem şi de aceea nu le pomenim aici numele.

Pentru întărirea credinței acestor părinți şi frați şi pentru statornicia lor până la sfârşitul vieții pe aceste stânci, Atobunul Dumnezeu, prin diferite semne şi minuni, le sporea credința şi dragostea pentru aceste locuri sfinte şi sfințite ale Sfântului Munte.

În diferite locuri din Sfântul Munte întâlnim pe marginea drumurilor locuri de închinăciune (troițe), mici icoane sau cruci, fiecare dintre ele avându-şi istoria sa. Despre acestea consemnăm aici ceea ce ne-au spus părinții: la Sfânta Ana, drumul de la mare până la Schit este abrupt şi istovitor. Părinții, în perioada lunii august, urcau grâul şi tot ce aveau nevoie pentru hrana şi întreținerea lor cu spatele, cu trudă şi greu încărcați, pentru că în urmă cu 50-60 de ani nu îi era îngăduit nimănui să aibă animale de povară[1].

În puțini ani, credința noastră s-a împuținat, firea noastră a slăbit sau, pe nesimțite, ne-am însuşit confortul şi comoditățile vieții? Nu ştiu ce anume dintre toate acestea a făcut ca acea tradiție frumoasă, austeră, dar şi foarte grea şi anevoie de purtat, care nu permitea folosirea animalelor de povară pentru transportul de bunuri, să nu mai fie continuată, dar să vedem mai departe cum prin mijlocirea diferitelor intervenții miraculoase ale Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare şi ale Proniei dumnezeieşti credința şi lepădarea de sine a părinților noştri se aprindeau şi se întăreau.

Într-o zi un tânăr ucenic, în timp ce căra cu spatele un pachet cu alimente, dinspre mare la o Colibă a Schitului, s-a aşezat să se odihnească. Atunci satana, fără a pierde vremea, a început să-l ispi-

[1] Măgari, asini *etc.* (*n. trad.*).

tească, încolțindu-i în minte gândul că se trudeşte în zadar şi eforturile austere se vor pierde, deoarece sunt pentru trup, şi nu pentru suflet, chinuindu-i mintea cu alte gânduri asemenea. Aceste gânduri i-au slăbit zelul şi i-au adus nelinişte şi întristare sufletească. Chiar în acea clipă a auzit un glas, despre care a aflat că era glasul Preasfintei, spunându-i: „De ce te întristezi şi te necăjeşti, copilul meu? Ostenelile tale nu sunt fără rost, sudoarea, pe care o verşi când urci cu tragere de inimă acest drum abrupt şi mergi cărând în spate această povară la Schit, Fiul şi Dumnezeul meu, Stăpânul Hristos, o va primi asemenea sângelui de martir. Şi ceea ce-ți spun eu acum să spui tuturor fraților, ca fiecare să-şi ducă povara fără crâcnire şi să aibă parte de răsplata veşnică."

Monahul, însufleţit de chezăşia cuvintelor Preasfintei, s-a dus plin de bucurie la Kyriakón şi le-a adus la cunoştință pe acestea părinților, care acum îşi duc cu bucurie şi râvnă poverile de la mare la Schit pe umerii lor.

În amintirea acestei minuni, părinții au ridicat în locul unde s-a auzit acel glas o troiță cu icoana Doamnei de Dumnezeu Născătoare, mulțumindu-i pentru că le-a arătat astfel că ostenelile monahilor, ca şi ale fiecărui om, săvârşite din dragoste de Dumnezeu şi pentru Fiul ei, sunt recunoscute şi răsplătite.

De curând, imnograful Bisericii celei Mari a lui Hristos, părintele Gherasim de la Sfânta Ana Mică, a consemnat această întâmplare pe sfânta troiță de la Sfânta Ana.

Ostenelile ucenicului

La puțină vreme după această întâmplare, un alt ucenic, care venea dintr-o familie bogată şi se afla la o vârstă fragedă, în timp ce ducea şi el de la mare o povară cu spatele, din cauza ostenelii şi-a arătat nemulțumirea rugându-l pe Starețul său să-i îngăduie să folosească un animal de povară, pentru transportul alimentelor de trebuință de la mare la Coliba lor. Starețul, cunoscând neputința ucenicului, i-a îngăduit să ia un măgar.

Într-o zi, în timp ce-şi urca povara cu măgarul, la o cotitură – locul cel mai anevoios al drumului – vede un tânăr strălucitor

ținând în mână un burete, cu care ştergea transpirația de pe frunțile părinților care treceau, şi îi tămâia. Atunci s-a apropiat şi el, aştep-tând să i se şteargă fruntea, dar tânărul, în loc să-i şteargă fruntea lui, a şters-o pe cea a măgarului. Când ucenicul s-a plâns, părelni-cul tânăr i-a spus: „Eu, frate, şterg, tămâiez şi răsplătesc doar pe cei care se ostenesc şi transpiră, şi nu pe cei care caută înlesniri." Şi după aceste cuvinte s-a făcut nevăzut.

După această lecție, tânărul monah nu s-a mai slujit niciodată de animalul de povară, ci cu mare bucurie purta el însuşi în spate povara sa, asemenea celorlalți părinți.

Glasul din troiță

Urcând spre dreapta de la țărmul Schitului Sfânta Ana pentru a ajunge mai repede la Sfânta Ana Mică, apucăm pe un drum foar-te anevoios şi abrupt, numai trepte. În locul cel mai greu al acestui urcuş, un monah de vârstă mijlocie, care înainte de a se face călugăr fusese ofițer în armată, s-a sprijinit de un trunchi de copac ca să se odihnească. Amărât din cauza oboselii, şi-a spus în sinea sa: „Oare o să avem vreo plată aparte că ne cărăm merindele până sus şi nu stăm să ne ospătăm din ele pe țărm, ci le urcăm aşa de sus? Oare ceea ce facem nu este un lucru necugetat?" Ca răspuns la gândul său, a auzit un glas care i-a spus: „Toate ostenelile sunt primite şi paşii pe care îi faceți pentru dragostea lui Hristos sunt măsurați şi răsplătiți." După această înştiințare, fratele, cu o stare sufletească plină de avânt, tre-cea adesea prin acel loc fără a mai simți oboseala. Iar părinții, pentru a-şi aminti de minunea aceasta, au aşezat în acel loc o icoană, iar mai demult aprindeau şi o candelă, spre slava lui Dumnezeu.

Troița Sfintei Ana

Pe drumul dintre Schitul cel Mic şi cel Mare ale Sfintei Ana, sub o stâncă în care s-a format o peşteră, există o altă troiță cu sfinte icoane şi candelă, de care părinții trecători pe acolo au grijă să rămâ-nă mereu aprinsă, pentru faptul că în acel loc s-au întâmplat de-a

lungul timpului multe lucrări satanice, pe care le înfățişăm mai jos, aşa cum ni le-au povestit cuvioşi părinți şi frați:

a) Una dintre ele, cunoscută şi nouă, este aceea că monahul Arsenie, ucenicul Stareţului Auxentie de la Coliba Sfântului Gheorghe, aflată acum în paragină, a plecat de la Coliba sa fără îngăduința Stareţului, pe care l-a lăsat foarte întristat, dar nici el nu a fost lipsit de tulburare pe drumul care duce la Sfânta Ana Mică. S-a sprijinit de trunchiul unui copac, acolo unde până astăzi se află aşezată o cruce de lemn, la care se închină în trecere, cu evlavie, monahii şi pelerinii. A stat puțin în acel loc, gândindu-se că ceea ce face nu este bine. Şi-a spus pentru o clipă că se întoarce la Stareţul său, dar egoismul l-a biruit şi a mers mai departe. Când însă a ajuns în fața Peşterii unde astăzi se află troița, a auzit un zgomot puternic şi atâta freamăt, încât a crezut că este urmărit de demoni. De frică s-a întors de îndată din drum şi atunci a auzit glasuri în văzduh care-i ziceau: „Ce să-ți facem!?! Să ai har în fața Stareţului tău." De groaza care l-a cuprins, monahul Arsenie nu a priceput când şi cum a ajuns înapoi la Coliba sa, unde l-a găsit pe Stareţul său rugându-se cu lacrimi în ochi şi mijlocind la Dumnezeu. I-a făcut metanie şi a primit iertarea. După cum ne-a adeverit el însuşi, cât a trăit a trecut prin acel loc cu multă frică şi cutremur. El este, de altfel, cel care a pus pe trunchiul acelui copac Crucea [de care am amintit mai sus].

b) Părintele Gherasim de la Sfânta Ana Mică ne-a povestit că pe când era tânăr, trecând odată în zori prin locul acela cu părintele duhovnic Dionisie, pe atunci ucenicul Teodosie, spre a merge la Sfânta Ana, în fața Peşterii au văzut cum stăteau trei țapi, unul mai mare şi doi mai mici.

Cei doi monahi au plecat de la Coliba lor cu şiragul de mătănii în mâini şi rostind Acatistul Preasfintei. Când au ajuns în fața Peşterii, țapii i-au pironit cu o privire sălbatică şi nu s-au mişcat din loc. Monahii şi-au făcut cruce în fața troiței şi cum au mai făcut câțiva paşi, țapii s-au făcut nevăzuți. Neîndoielnic este vorba de demoni sub formă de țapi, care aveau sigur intenția de a-i vătăma pe monahi, dar pentru că aceia spuneau Acatistul Macii Domnului, nu au îndrăznit să se atingă de ei.

c) Altădată, monahul Meletie de la Chilia Danieléilor i-a povestit Bătrânului-Gherasim de la Sfânta Ana Mică cum într-o zi, pe când

aducea niște lămâi în desagă de la Sfânta Ana şi când a trecut prin fața Peşterii, s-a auzit o aşa tulburare şi un vuiet făcut de demoni, încât de frică s-a împiedicat, a căzut şi toate lămâile s-au rostogolit pe jos, dar fiindcă el avea în mâini şiragul de mătănii şi spunea neîncetat rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!", nu a suferit vreun alt rău din partea demonilor, care, după cum mărturisesc părinții de acolo, provocau neîncetat astfel de întâmplări neplăcute din următoarea pricină:

d) Acolo unde începe Schitul numit Sfânta Ana Mică, pe un deluşor există o Colibă de părinți sihaştri cu o bisericuță ce are ca hram Învierea Domnului. Aici, în urmă cu mulți ani, s-a distins prin nevoință vestitul şi cunoscutul părinte duhovnic Sava, despre care se spune că a fost un mare lucrător al virtuții şi un părinte duhovnic înzestrat cu darul deosebirii duhurilor. La el s-a spovedit oarecând un vrăjitor dintr-un sat din Peninsula Chalcidică, care, după ce s-a pocăit sincer şi a hotărât să-şi schimbe viața devenind un creştin bun şi credincios, i-a dat părintelui duhovnic Sava o carte cu titlul *Solomonie*, cu care făcea diferite vrăji şi farmece. Părintele duhovnic Sava n-a voit să primească această carte, ci i-a spus vrăjitorului Ilarion, care se pocăise, că este o carte demonică şi trebuie să o ardă. Aşadar, a adunat lemne şi crengi uscate, a făcut focul, a aruncat cartea în foc şi, după cum el însuşi a spus duhovnicului şi părinților, din limbile de foc pestrițe ieşeau glasuri nearticulate, ca şi cum ar fi plâns mii de copii, mari şi mici.

De atunci au început în acel loc lucrări demonice şi de aceea părinții au făcut agheasmă, aducând şi sfinte moaşte, au făcut troița cu candela aproape întotdeauna neadormită, şi abia apoi lucrările diavoleşti au încetat şi puterea duşmanului a fost nimicită.

Stareța Olimpia

Un părinte duhovnic cuvios, părintele Haralamb, de la Coliba Sfinții Haralamb şi Modest, mi-a povestit următoarea istorie adevărată, pe care el însuşi a auzit-o din gura unei călugărițe virtuoase.

În părțile localității Pýrgos din Ilia[1] trăia o maică pe nume Olimpia, care sporise mult în virtute şi în frica de Dumnezeu.

[1] Capitala districtului Ilia (*Ηλεία*) din nord-vestul Peloponezului (*n. trad.*).

Atunci când am vizitat acea zonă ca părinte duhovnic şi mărturisitor, la una dintre acele Mănăstiri am cunoscut-o pe preacuvioasa Stareță, care m-a impresionat prin modul ei de a fi smerit şi prin evlavia neprefăcută, care se distingea prin frica de Dumnezeu şi credința adâncă în El, în judecata şi în răsplata vieții veşnice şi a pedepsei veşnice.

Cu discreție şi respect am întrebat-o pe Stareța Olimpia cum a luat hotărârea şi care a fost cauza ce a convins-o să se facă monahie.

Stareța Olimpia, cu o simplitate de copil, a spus: „Părinte Stareț, în copilăria mea am avut un tată cumpătat şi sfânt, care cea mai mare parte a vieții a fost bolnav şi n-a reuşit să adune nici o avere, nici materială, nici spirituală. Singurul lucru bun a fost că nu cârtea şi nici nu se revolta pentru nici una din greutățile din viața sa, ci dădea dovadă de o răbdare extraordinară.

O viață întreagă a suferit, şi în ziua morții sale a căzut o ploaie năprasnică, cu tunete şi fulgere, de credeai că lumea se va prăpădi. În toiul verii a avut loc un aşa potop, că l-am ținut neîngropat acasă trei zile şi trei nopți la rând.

Dar ca să nu înceapă să se descompună în casă – caz în care n-am mai fi putut locui în ea –, în cea de-a treia zi, chiar dacă ploaia continua să cadă potop, am reuşit să-l ducem la cimitir cu multă greutate şi să-l îngropăm. Lumea, revoltată la vederea acestor semne, spunea că omul acesta, care nu putea fi îngropat din cauza vremii atât de urâte pe timp de vară, trebuie să fi fost un om foarte rău şi să fi făcut multe păcate şi nedreptăți, deşi el a fost un om nevinovat şi fără de răutate din turma lui Hristos şi un creştin foarte credincios.

Am avut, de asemenea, o mamă care era cu totul opusă felului de a fi al tatălui meu. Adică era bârfitoare, se văicărea şi se certa cu el şi cu toată lumea. Spunea multe minciuni, cuvinte urâte şi foarte adesea se însoțea cu oameni neînfrânați şi lipsiți de evlavie. Bea vin şi diferite alte băuturi, încât de multe ori venea acasă beată, şi din această pricină casa noastră se afla în neorânduială.

Cu toate acestea, mama mea trăia o viață în veselie, nu s-a îmbolnăvit niciodată şi era foarte robustă şi sănătoasă, fără să aibă parte de nici un necaz şi fără să simtă vreo întristare. Nu-i păsa ce spune lumea de ea, îşi trăia viața în desfătări şi plăceri.

După mulți ani, s-a îmbolnăvit pentru o scurtă vreme şi, fără durere şi chinuri, a murit şi a avut parte de o aşa de frumoasă înmormântare, că o invidiau toți cei care au însoțit-o la groapă.

Oricine ar fi putut crede că toate, până şi elementele firii, au contribuit ca să aibă loc o înmormântare atât de măreață. Pe timp de iarnă, vremea era caldă şi plăcută. Soarele strălucea şi toate erau atât de pline de veselie, ca şi cum ar fi dat mărturie că o mare sfântă femeie a adormit somnul cel de veci.

În sfârşit, când am crescut, la vârsta adolescenței, am început să mă gândesc la toate astea şi diferite idei îmi treceau prin cap. Am ajuns într-adevăr la o dilemă: ce viață să aleg şi ce drum să urmez? Ce să prefer şi ce să resping? Să urmez viața tatălui meu, care a fost numai mizerie, boală, supărare şi soartă nefericită, sau viața mamei, care a fost numai petreceri, veselie, distracție, chefuri şi desfătare, fără boală, fără întristări şi suferințe?

Aşadar, mă gândeam că pentru a urma viața tatălui meu trebuie să fiu cumpătată, virtuoasă, cu băgare de seamă, fără însoțiri şi distracții, petreceri şi desfătări, ci întreaga mea viață va însemna post, rugăciune, biserici, Liturghii şi toate îngrădirile. Şi care ar fi, mă rog, câştigul? Ce folos îmi va aduce viața tatălui meu? Tata, prin viața pe care a dus-o, nu numai că nu s-a bucurat de nimic în lumea asta, ci, dimpotrivă, a fost chinuit de boli şi lipsuri şi în cele din urmă a murit şi, pentru că n-am putut să-l îngropăm din cauza vremii urâte, toți aveau impresia că până şi Dumnezeu l-a blestemat. Oare lui Dumnezeu nu-I plăcea viața pe care a dus-o tatăl meu? Căci şi la moartea sa a îngăduit ca atât el, cât şi noi toți, care l-am condus pe ultimul drum, să avem parte de suferință!

Un alt gând îmi spunea: dacă viața tatălui meu a fost plăcută lui Dumnezeu, de ce l-a lăsat să se chinuie într-atât şi să treacă prin atâtea amărăciuni şi rele şi nu a arătat nici măcar un semn de mângâiere, fie şi în ceasul morții sale?

Pe de altă parte, mă gândeam la viața pe care a dus-o mama, care nu s-a dedicat lui Dumnezeu, ci vieții uşoare, petrecerilor, dansurilor şi cântecelor. A trăit o viață în voioşie, fără griji, mâhniri, amărăciuni, dureri şi suferințe, având parte de toate bunurile din lumea asta şi toate desfătările, toate plăcerile şi voluptățile cu putin-

ță! De ce să nu aleg şi eu o astfel de viață şi să nu merg pe urmele mamei? O viață de bucurie, mai uşoară şi mai bună decât cea a tatălui meu? Cu astfel de gânduri m-a luat somnul.

Descoperirea adevăratei vieți

În somn am văzut stând deasupra creştetului meu un bărbat cu trup uriaş şi înfricoşător la vedere, care se uita la mine cu o privire sălbatică, şi cu o voce groasă şi răguşită m-a întrebat: «Ia spune-mi, copila mea, ce plănuieşti? Ce gânduri ascunde inima ta?»

Eu m-am speriat foarte tare şi nu am avut curaj nici măcar să-l privesc. Atunci el m-a întrebat cu aceeaşi voce răguşită: «Haide, spune-mi, ce hotărâre ai luat? Ce viață vei urma? Pe a tatălui sau pe a mamei?» Dar când a văzut că încremenisem de spaimă şi de zăpăceală nu mai puteam gândi limpede, a început să-mi repete toate câte le aveam în capul şi în mintea mea.

Atunci am prins şi eu puțin curaj şi am început să-l rog să mă ierte şi să nu fie supărat pentru gândurile pe care le aveam în minte.

Bunurile Raiului

Acela, luându-mă de mână, mi-a zis: «Haide cu mine, să vezi cu ochii tăi unde şi în ce stare este tatăl tău şi pe urmă o să-ți arăt unde se află mama ta, şi atunci vei alege singură care viață vei dori să îmbrățişezi.»

M-a luat şi m-a dus pe o câmpie nesfârşită ce semăna cu Raiul şi unde erau diferite soiuri de pomi şi flori, a căror frumusețe era de negrăit. Copacii erau încărcați de roade îmbietoare.

Şi cum ne plimbam şi admiram acele minunate lucruri, de care ochii noştri nu se mai săturau, a apărut în fața mea tatăl meu care m-a îmbrățişat şi, sărutându-mă neîncetat, îmi spunea: «Scumpul meu copil, binecuvântata mea fetiță!» Eu m-am aruncat în brațele lui, rugându-l să mă lase să rămân cu el. El mi-a spus: «Ceea ce-mi ceri, copilul meu, nu se poate petrece acum. Dar dacă vrei să urmezi exemplul şi pilda mea de viață, după puțină vreme şi multă nevoință vei veni şi tu aici, să fim împreună cu Dumnezeu în veci, să ne bucurăm întru Împărăția Cerurilor dimpreună cu Îngerii şi cu toții Sfinții veşnic.»

Chinurile iadului

Deîndată însoțitorul meu m-a luat de mână şi mi-a spus: «Haide acum să te duc să vezi unde se află mama ta, şi apoi să judeci singură şi să hotărăşti ce drum va trebui să urmezi în viața asta trecătoare a ta.»

Am luat-o pe un drum care cobora abrupt şi ne-am oprit în fața unei case plină de un întuneric adânc. Înăuntru era o mare tulburare, se auzeau gemete, plânsete, suspine, ocări, hule şi multe altele.

Mi-a arătat un cuptor uriaş şi nesfârşit, ale cărui flăcări ajungeau foarte sus, până la cer; cuptorul clocotea şi, în fierberea şi clocotul acela, urcau şi coborau oameni, bărbați şi femei. Se auzeau asemenea tânguiri, că te cuprindeau frica şi groaza numai la auzul şi văzul acelor lucruri.

Cuptorul era păzit de nişte ființe înspăimântătoare, a căror înfățişare numai te umplea de groază: «Ceea ce vezi, mi-a spus însoțitorul meu, sunt demonii care îi chinuiesc pe cei pedepsiți.»

Am aruncat o privire la cuptorul acela şi atunci am zărit-o pe mama mea, afundată în foc până la gât, şi în jurul ei se aflau nenumărați viermi şi şerpi, ce o muşcau neîncetat şi o făceau să țipe sfâşietor din cauza durerilor, scrâşnind din dinți şi tremurând din tot trupul.

De cum m-a zărit, mama a izbucnit în plâns şi, cu strigăte sfâşietoare, mi-a spus: «Copilul meu, dulcea mea fetiță, durerile sunt cumplite şi de neîndurat, iar pedeapsa mea de aici nu are sfârşit. Pentru desfătarea de o clipă şi deşartă a păcatului şi a plăcerii înşelătoare, eu însămi mi-am pricinuit, prin plăcerea trupească, un chin nesfârşit şi înfricoşător, pe care acum îl îndur şi-l rabd. Pentru viața de plâns pe care am dus-o în lume, pentru o fărâmă de bucurie aparentă şi pentru plăcerea otrăvitoare mă aflu acum aici, în cuptorul de foc, departe de binele veşnic, care este Dumnezeu, şi cu voia mea acum m-am sălăşluit în acest loc şi ard veşnic alături de aceşti demoni înfricoşători.

Îndură-te de mine, copilul meu, de maica ta, fie-ți milă de mine păcătoasa, şi întinde-ți mâna ta, ca să mă scoți din acest iad cumplit, unde mă mănâncă viermii şi şerpii şi mă ard flăcările acestui cuptor!»

Mie mi s-a făcut milă, am început să plâng şi i-am întins mâna ca să o scot de acolo, dar de îndată ce am atins acel foc cumplit, am sim-

ţit o aşa durere, că am început într-atât să ţip şi să urlu, încât din cauza strigătelor şi ţipetelor mele mi-am trezit toate rudele din casă, cu care locuiam împreună. Îndată s-au aprins luminile, au alergat toţi la mine, întrebându-mă care este cauza ţipetelor şi a plânsetelor mele.

După ce mi-am revenit, tremurând toată de frica şi spaima pe care le-am trăit, am povestit despre acele frumoase lucruri de care am văzut că tatăl meu se desfată şi de acel iad cumplit în care a fost dusă şi ardea mama mea. Din acea clipă am făcut alegerea şi am optat definitiv pentru drumul pe care trebuia să-l urmez, ca să ajung prin harul lui Dumnezeu şi cu ajutorul Preasfintei şi al tuturor Sfinţilor alături de Binele desăvârşit, la desfătarea veşnică întru Împărăţia Cerurilor, acolo unde bucuria este izbăvită de întristare. Ca să fiu cu Îngerii lui Dumnezeu şi cu toţi Sfinţii lângă Dumnezeu, lângă Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh şi să chem îndurarea şi mila Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, prin Cinstitul şi Preasfântul Său Sânge care S-a vărsat pe Cruce, ca să miluiască şi să ierte şi sufletul bietei mele mame.

Aşa, cinstite părinte şi cuviosul meu duhovnic, am hotărât să devin monahie, fiindcă am socotit că monahismul e cea mai bună şi mai sigură cale ca să pot, cu ajutorul şi mijlocirile Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare, să ajung lângă Creatorul şi Făcătorul nostru Dumnezeu, Căruia I se cuvine toată slava, cinstea şi închinăciunea în veci."

Iar la sfârşit i-a spus duhovnicului: „Fă şi pentru mine, păcătoasa, cuvioase părinte, o rugăciune fierbinte spre a mă învrednici Dumnezeu să am parte de mila Lui, întrucât, dacă monahul sau monahia nu este cu băgare de seamă, diavolul poate încă din viaţa asta să-i înşele foarte uşor."

Xerokalýva[1] „Pinului"

La Schitul Sfânta Ana, în partea de nord şi mai sus de aceasta, din vremuri străvechi a prins rădăcini şi a crescut într-un loc pietros un singur pin.

[1] Colibă care nu are încorporat în alcătuirea ei şi un locaş de cult; pentru detalii, *vezi* studiul introductiv (*n. trad.*).

Pinul acesta a crescut atât de înalt, că părinții [monahi] de demult au pardosit cu scândura lui toată duşumeaua Bisericii Adormirea Maicii Domnului a părintelui Agatanghel, fiindcă lemnul are o răşină care, fiind un bun dezinfectant, îl face mai rezistent decât oricare alt lemn.

După aproape treizeci de ani, chiar în acelaşi loc au crescut, ca prin minune, alți doi pini, ce stau până astăzi ca mărturie a minunii petrecute. Sunt destul de dezvoltați şi, cu toate că locul este uscat şi fără apă, ei sunt mereu verzi şi înfloritori.

Bătrânul-Panaret

Ce s-a întâmplat şi cum a ajuns acolo acel pin a avut bunătatea şi bunăvoința de a ne povesti cu toate amănuntele cuviosul şi scumpul nostru frate în Hristos, părintele Ahile, de la Coliba Întâmpinarea Domnului:

În anul mântuirii 1800, în partea pietroasă şi lipsită de apă, unde a prins rădăcini copacul, s-a dus şi s-a sălăşluit un mare nevoitor pe nume Panaret, care venea din părțile Macedoniei. Pentru că locul era descoperit şi iarna îl bătea gerul, pe când vara era dogorât de soare, Dumnezeu a făcut în aşa fel încât a prins rădăcină şi a crescut în puțină vreme un pin uriaş, a cărui umbră era atât de bogată, încât acoperea toată partea aceea şi-l proteja pe monahul Panaret de frig iarna şi de căldură vara.

Această minune se aseamănă cu minunea „vrejului" Profetului Iona, de care aminteşte Sfânta Scriptură, cu deosebirea că aceea a ținut o zi, pe când pinul a rămas în viață mai mult de o sută de ani. Iar cei doi pini mai mici adeveresc faptul că minunea continuă.

Aşadar, acolo sub pin Bătrânul-Panaret şi-a zidit cu mâna lui o mică Colibă din piatră, unde s-a sălăşluit, luptându-se cu demonii văzuți şi nevăzuți.

Părintele Ahile, după cum mi-a povestit, nu l-a apucat în viață pe Bătrânul-Panaret, dar, după cum a auzit de la Stareții săi şi de la Bătrânul-Arsenie Tsurapás[1] (mulți monahi îşi iau numele de la rucodelia pe care o au, aşa cum, spre exemplu, părintele Arsenie care împletea ciorapi a primit numele de „ciorăpar", altul făcea curele

[1] *Scil.* Ciorăparul (*n. trad.*).

şi centuri şi îl numeau „curelar[1]", altul împletea fesuri şi-l numeau „scufár[2]" ş.*a.m.d.*). Bătrânul-Panaret făcea cruciuliţe mici, simple, fără gust, din lemn, pe care câştiga câte un gros (monedă turcească) şi cu acesta cumpăra orez şi arpacaş (grâu măcinat), care alături de ierburi alcătuiau mâncarea sa de bază. Untdelemn folosea doar la sărbătorile împărăteşti şi la cele ale Maicii Domnului, şi atunci doar foarte puţin, „un vârf de cuţit", cum se spune; şi acest puţin untdelemn îl punea ca să-şi smerească cugetul, să arate că pune capăt postirii şi din respect faţă de sărbătoarea zilei respective.

Nu s-a atins niciodată de mâncare gătită din carne, peşte, ouă, brânză, lapte ş.*a.m.d.* Adeseori se înfrâna chiar şi de la puţina apă pe care de obicei o bea fără să se sature, gustând din ea doar atunci când simţea că într-adevăr moare de sete. Astfel s-a nevoit întreaga viaţă.

În jurul Colibei a construit câteva băncuţe din piatră care s-au păstrat până astăzi. Le-a făcut ca să-şi obosească trupul şi să aibă duhul treaz împotriva gândurilor viclene.

Părintele Arsenie spunea despre Bătrânul-Panaret că ochii săi erau roşii ca şi când ar fi fost însângeraţi de atâta priveghere şi genele îi erau arse din cauza curgerii neîncetate a lacrimilor zi şi noapte asemenea unui izvor.

Cu mintea coborâtă în inimă[3], cu şiragul de mătănii în mâini şi cu rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!" pe buze, zi şi noapte, fără întrerupere, lacrimile îi curgeau ca un izvor.

Aşa cum spune şi numele său[4], Panaret era un ascet sihastru desăvârşit, atât în făptuire, cât şi în contemplaţie, izbutind, în felul acesta viu-lucrător, dar şi istovitor şi chinuitor, să ajungă de la faptă la vederea duhovnicească, prilejuită de rugăciunea minţii, şi de la vederea duhovnicească, născută din rugăciunea neîncetată,

---

[1] *Ζώνη* = centură, curea (*n. trad.*).

[2] *Σκούφος* = fes monahal (*n. trad.*).

[3] După Sfinţii Părinţi, pentru ca omul să poată ajunge la rostire deplină a rugăciunii inimii – stare echivalentă cu restabilirea firii umane căzute, în afară de curăţirea de toate patimile, fără excepţie, este necesar ca să se restabilească totodată şi unitatea dintre minte şi simţire, fapt pe care literatura ascetică îl descrie ca „pogorâre a minţii în inimă" (*n. trad.*).

[4] Panaret înseamnă etimologic „toată (*πάν*) virtutea (*ἀρετή*)".

la cultivarea şi înfăptuirea virtuții, ale cărei trăsături aparte sunt cunoaşterea de sine şi smerenia desăvârşită față de ceilalți monahi şi mireni.

De aceea, din mărturiile părinților, dacă vreodată vedea de sus, de pe băncuțele pe care le zidise, vreun frate urcând şi venind la el să-l întâlnească, de-ndată fugea şi se ascundea pe cărările întortocheate şi abrupte, pe care el însuşi şi le făcuse printre stânci cu acest scop.

Învățături

Dacă vreodată reuşea vreun monah să-l întâlnească când se afla înăuntrul Colibei, atunci, aşa cum ne-au povestit unii dintre ei, nu-l puteau privi în ochi, pentru că erau întotdeauna plini de lacrimi. De aceea îşi ascundea mereu fața şi privea în pământ.

Cuvintele sale erau măsurate, întotdeauna puține şi înțelepte. Nu ieşea în văzul lumii, ca să vorbească public, cum facem noi astăzi, ci spunea dinăuntrul Colibei sale: „Frate, ce aştepți să afli de la mine, păcătosul? Ce-ai venit să vezi? Un om respingător, care are chip de om, dar este o fiară sălbatică? Dacă eşti ucenic, mulțumeşte-te cu ascultarea și rugăciunea şi întruna să te socotești cel mai de jos, pentru ca gândurile tale să-şi afle liniştea şi isihia, iar inima ta seninătatea şi să dobândeşti smerenia, fără de care nimeni nu se va mântui, după cum spune şi Sfântul Ioan Scărarul: «fără de aceasta nimeni nu-L va vedea pe Domnul» («Cuvânt despre ascultare»). Iar acum, fratele meu, spune neîncetat rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine, păcătosul!», şi te vei mântui şi vei pune capăt la tot cuvântul [de prisos]."

Altuia, de asemenea, îi spunea: „Dacă eşti stareț şi duci o viață de sihastru, nevoieşte-te ziua şi noaptea, luptă să te învingi pe tine şi să-ți curmi poftele. Poartă de grijă ca binele pe care îl faci să-l vadă doar Domnul şi tot răul pe care-l faci sau gândeşti să fie ştiut de oameni. Încearcă să-ți legi mintea de rugăciune şi de inima ta. Lucrează neînfricat şi, cu rugăciunea duhovnicului, fă metanii la care să ia parte mintea şi inima ta. Duhovnicul tău, ca îndrumător, trebuie să fie încercat şi să cunoască cele pe care le vorbeşte din faptă, altfel veți cădea amândoi în rătăcirea satanei, după spusa

Domnului: «Poate orb pe orb să călăuzească? Nu vor cădea amândoi în groapă?» (*Lc.* 6, 39)." Şi întotdeauna dădea fiecăruia în puține cuvinte sfatul cuvenit, dar, pentru a păstra tăcerea, potrivit canonului, evita întâlnirile ascunzându-se.

Hainele pe care le purta erau curate, dar atât de vechi, că nu puteai pricepe din ce fel de stofă fuseseră făcute.

Bătrânul-Panaret răspundea celor care-l întrebau cum se simte şi de ce plânge neîncetat următoarele: „Fraţii mei, cum să mă simt? Sunt un biet om şi n-am fost în stare să împlinesc nici o virtute şi nici un bine. Nu pot să-I fiu pe plac Domnului şi cum ar fi cu putință să mă miluiască pe mine, care sunt prieten al păcatului şi răului, după cum spune şi sfânta imnografie a Bisericii noastre, «iubitor de păcate fiind»? Aşa că eu socotesc că în van şi fără rodul virtuții se pierd zilele vieții mele. Iertați-mă, fraților!"

În Coliba sa avea un vas de lut (urcior) de douăzeci de ocale; cu acesta căra apa şi cu această apă îşi acoperea toate nevoile cu multă chibzuință.

În picioare purta fie vară, fie iarnă, opinci din piele de porc. Lepădarea de sine era desăvârşită, ostenindu-se şi chinuindu-şi [trupul] printr-un post auster şi prin viața pe care o ducea.

Astfel, Bătrânul-Panaret a adormit în jurul vârstei de 80 de ani, având parte de un sfârşit cuvios şi fericit şi, aşa cum a spus părintele Arsenie părintelui Ahile că a auzit de la monahii care au fost la această Colibă înaintea sa, Bătrânul-Ahile şi-a prezis cu multe zile înainte de a muri sfârşitul. Când a adormit, fața sa a strălucit şi, cu multă bucurie, şi-a dat duhul în mâinile Domnului slavei şi Dumnezeului nostru.

Dorotei, Mitropolitul de Métres[1]

La câțiva ani după moartea părintelui Panaret, în 1905, a venit la Sfânta Ana mitropolitul de Métres, care a auzit de viața sporită a Bătrânului-Panaret și de faptul că acesta a ales să stea în *xerokalýva* sa, socotind-o potrivită pentru viața de călugăr sihastru.

[1] Astăzi localitatea turcă Çatalca, aflată la 65 km distanţă de Constantinopol (*n. trad.*).

La Coliba aceasta mitropolitul a ridicat o bisericuță în numele Sfântului Mare Mucenic Eustatie Plachida[1], dar cu evlavie față de virtutea bătrânului ascet, îl cinstea mai mult pe Sfântul Stareț Panaret.

Pe arhiereul Dorotei l-au urmat doi tineri, pe care, după perioada obişnuită de încercare, i-a tuns în monahism, pe unul numindu-l Panaret – în cinstea Bătrânului-Panaret, pentru a-l imita şi a moşteni odată cu numele şi virtutea acestuia –, pe celălalt, Eustatie, pentru a-l cinsti pe ocrotitorul lor – Sfântul Eustatie.

Nu cunoaştem când a adormit acest mitropolit de Métres, dar Bătrânul-Ahile, care ne-a povestit acestea, când s-a dus în 1928 la Schitul Sfânta Ana spre a se face monah, l-a prins în viață şi l-a cunoscut foarte bine pe ucenicul său Panaret cel tânăr, de la care a aflat toate câte le-am consemnat despre Coliba „Pinului" şi despre Starețul său, arhiereul de Métres.

Monahul Panaret cel tânăr a fost şi acesta, la rândul lui, iubitor de nevoință, înfrânat şi sporit în virtute, înzestrat cu multă răbdare, ascultare şi smerenie, la fel ca şi fratele său duhovnicesc Eustatie. Amândoi au fost lucrători adevărați ai virtuții şi figuri duhovniceşti proeminente, asemenea părinților aghioriți şi a monahilor din primele secole ale Creştinismului.

De la acest monah, părintele Ahile a învățat că la Sihăstria Sfântului Eustatie se găsea capul Starețului Panaret, însă osemintele sale sunt la cimitirul Schitului împreună cu ale altor părinți ai Schitului.

Starețul Părintelui Ahile a spus despre Bătrânul-Panaret că niciodată nu a încercat să iscodească nimic cu privire la problemele Schitului, nu s-a amestecat în nici un conflict, niciodată nu a judecat, condamnat, acuzat, nici nu a dorit să vorbească sau să aibă o părere despre vreun frate sau să înfiereze vreo faptă a vreunui om. Şi aceasta, pentru că, după cum obişnuia să se spună, nu avea timp, nici vreme, nici un minut sau vreo secundă să se ocupe cu altceva sau să-l frământe alt gând în afară de rugăciunile rânduite ale miezonopticii şi utreniei, ceasurilor, mijloceasurilor, obedniței, Apostolul, Sfânta Evanghelie a zilei, dumnezeiasca Liturghie, vecernia şi pavecernița. Timpul care îi rămânea îl acoperea cu rugăciunea continuă şi neîncetată „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu,

[1] Sărbătorit la 20 septembrie (*n. trad.*).

miluieşte-mă!", „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine şi întreaga lume!", „Sfântă Ana, Sfinți Părinți aghioriți şi toți Sfinții, rugați-vă pentru mine să Se miluiască Domnul de mine, cel nemulțumitor față de darurile lui Dumnezeu, de care mă desfăt în fiece clipă şi pentru care nu pot să dau nimic în schimb!".

Bătrânul-Panaret, în cei peste şaizeci de ani în care a trăit acolo, niciodată nu a aprins focul în vatră iarna şi îşi silea firea în tot chipul şi la orice lucru, ca să fie în acord cu ceea ce spune Sfântul Ioan Scărarul despre monah: „monahul este silirea neîncetată a firii". De aceea, întotdeauna se înfrâna nu doar de la mâncări, ci şi de la apă, pe care n-o bea niciodată pe săturate.

Părintele Ahile ne-a adeverit că după adormirea monahului Panaret cel tânăr şi părăsirea acestei Colibe, a luat şi a adus la Coliba sa urciorul cu care Bătrânul-Panaret îşi căra apa.

Ne-a spus, de asemenea, că de la părintele Arsenie „ciorăparul" a moştenit o fotografie a Bătrânului-Panaret, care era cam ştearsă şi întunecată, pentru că fusese făcută cu mijloace de tehnică fotografică primare. In această fotografie, fiindcă ochii i se afundaseră atât de mult din cauza postului şi a lacrimilor, chipul şi întreaga lui expresie nu se deosebeau de craniul despuiat al unui om mort, unde nu se mai disting nici sprâncenele, nici părul sau barba. Din păcate, în urmă cu zece ani a pierdut această fotografie, care adevărea fără tăgadă chipul ascetic al marelui nevoitor.

Aşadar, cu asemenea cuvinte ne-a descris părintele Ahile viața şi fericitul sfârşit al nevoitorului isihast, pustnicului şi marelui ascet – Bătrânul-Panaret – şi al vestitei Colibe de nevoitori „a pinului", care astăzi se află în posesia părintelui Pavel de la Schitul Sfântului Vasile.

Sfânta Ana Mică

Descoperirea unor sfinte moaşte necunoscute

În decursul vremilor, multor părinți şi frați le-a fost dat să vadă minuni şi lucruri mai presus de fire în diferite locuri ale Sfântului Munte. În urmă cu treizeci şi cinci de ani a adormit la Sihăstria de azi a aurarilor Tomázi Bătrânul-Ciprian de la Sfânta Ana Mică, care ne-a povestit următoarea întâmplare: „Vor fi trecut mulți ani, nu-mi amintesc bine câți, când un creştin evlavios s-a pornit din Creta ca să vină în Sfântul Munte să se închine în acest loc sfânt la Sfinții de aici şi să-l vadă pe vărul său primar, Starețul Eftimie, care locuia la cea mai retrasă Colibă de sihaştri, ce nu avea biserică şi se afla în partea de mai jos a Sfintei Ana.

Acest creştin a călătorit cu corabia din Creta până în Dafne, portul central al Sfântului Munte, şi de acolo cu o barcă mică a ajuns spre seară în micul port natural al Sfintei Ana. Nu ştia cum să ajungă la Sfânta Ana Mică şi nici unde se nevoia ruda sa – Bătrânul-Eftimie. A întrebat pe un monah, care i-a arătat binevoitor drumul; desigur, locul era numai stânci şi cu multe cărări făcute de țapi. Omul a apucat-o pe un drumuşor şi a ajuns la locul numit «Foamea»; acolo însă sunt multe stânci care te pot face uşor să rătăceşti drumul.

A început să urce [cărarea] fără să ştie unde duce. Timpul trecea şi soarele se îndrepta spre apus. În cele din urmă, cu mult efort şi cu primejdia de a cădea vlăguit, după ce a rătăcit o vreme printre stânci, a ajuns la Sihăstria Arhanghelilor (acolo unde cretanul Agapie Lándos a scris cartea *Mântuirea păcătoşilor*), care aparține de

Schitul Sfânta Ana Mică. De acolo starețul Grigorie i-a arătat cum să ajungă la vărul său, părintele Eftimie.

Bătrânul-Eftimie, starețul bătrânului Hristodul, de asemenea din Creta, l-a găzduit cum a putut mai bine pe vărul său şi apoi l-a poftit să se odihnească. După ce s-a aşezat ca să-şi revină de pe urma prea multului efort, a început să-i povestească Bătrânului-Eftimie peripeția sa printre stânci şi la un moment dat l-a întrebat:

– Ia spune-mi, vere, pe călugărul răposat pe care l-am văzut acolo printre stânci, într-o Peşteră, când îl veți îngropa? Aş vrea să văd şi eu cum îi îngropați pe monahii care au trecut la cele veşnice.

Starețul Eftimie, cum a auzit de Peşteră şi de monahul adormit, în ziua următoare, dis-de-dimineață, l-a luat pe vărul său şi s-au dus la părintele Ciprian aurarul, care cunoştea acele locuri ca în palmă, pentru că acolo se nevoise de mic copil şi în părțile acelea se ducea adesea să adune melci. Când i-au spus aceste lucruri, Părintele Ciprian a rămas uimit. Cum a auzit de Peşteră, au început să-i treacă prin minte multe gânduri. La început s-a gândit că poate de foame şi oboseală cretanul şi-a închipuit aceste lucruri, de aceea l-a rugat pe pelerinul din Creta să-i spună exact ce a văzut, cum şi unde l-a văzut pe cel mort.

Creştinul evlavios, cu toată simplitatea ce-l caracteriza, i-a spus Bătrânului-Ciprian: «Părinte, de la Sfânta Ana am ajuns la aceste stânci, fără să ştiu încotro merg şi ce drum să apuc ca să vin aici. Cu multă trudă şi primejdie am urcat sus şi m-am trezit în fața unei Peşteri. Am intrat înăuntru şi am văzut un părinte cuvios dormind pe un pat de piatră. I-am dat binețe şi am aşteptat să-mi răspundă, dar Bătrânul care dormea nu s-a mişcat din locul său. După ce m-am convins că adormise somnul cel de veci, m-am apropiat mai mult şi am văzut deasupra capului său o cruce, icoana Maicii Domnului şi o candelă care ardea. Mi-am făcut cruce, m-am închinat de trei ori şi m-am gândit că părintele acesta murise şi, pentru că nu ați apucat să-l îngropați, o să faceți îngropăciunea în ziua următoare, adică mâine. Am simțit, de asemenea, o mireasmă ca de tămâie şi am crezut că l-ați tămâiat de curând şi ați plecat.»

Părintele Ciprian nu ştia să fie vreo Peşteră acolo unde le spunea pelerinul, şi cu toții dimpreună au plecat să le arate unde a văzut acele sfinte moaşte. Au cutreierat întreaga zonă, dar Peştera

cu rămăşiţele pământeşti nu s-a aflat nicăieri. Numai după apusul soarelui au simţit o mireasmă puternică de tămâie. Starețul Ciprian a simțit această mireasmă de multe ori, aşa cum ne-a adeverit el însuşi, însă nimic mai mult de atât. Pelerinul evlavios a spus apoi: «Iată, pe lângă acest copac am intrat în Peşteră. Unde-i acum? Ce s-a petrecut? Ah, de-aş fi ştiut că sunt sfinte moaşte, le-aş fi luat cu mine!» Atunci am rostit cuvântul profetic al Sfintei Scripturi: «Minunat este Dumnezeu întru Sfinţii Săi» (*P*s. 67, 36) şi «minunați i-a arătat Domnul pe Sfinți în pământul Său» şi ne-am întors plini de bucurie duhovnicească şi veselie, cu încredințarea deplină că toate stâncile şi pietrele Sfântului Munte ascund un sfânt, pe care numai când vrea, şi față de cine vrea, Atotbunul Dumnezeu îl descoperă, şi am slăvit cu o gură pe Dumnezeu cel Unul şi în Trei Ipostasuri, Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt."

Marii dascăli ai Pustiei

Acolo, la Schitul Sfintei Ana Mici, pe la sfârşitul secolului al XV-lea, au trăit doi mari luminători şi Părinți duhovniceşti, Sfântul Dionisie Retorul şi ucenicul său, Sfântul Mitrofan Duhovnicul.

Sfântul Dionisie a fost ieromonah, retor, dascăl şi duhovnic şi venea de la Mănăstirea Studion[1]. Nu avem multe date despre originea sa şi nici nu cunoaştem când a venit în Sfântul Munte; ştim numai că a fost un părinte neptic, plin de harul lui Dumnezeu şi dascăl al vieţuirii în nevoință, pentru că împreună cu ucenicul său sunt probabil printre primii dintre cei care s-au sălăşluit în zona aceasta a Sfintei Ana Mici. Cunoaştem, de asemenea, că a adormit în anul 1606; ne este necunoscut locul unde a adormit. Sfântul Mitrofan, după cum am spus, a fost un duhovnic virtuos, simplu şi înțelept şi, pentru că în anii întunecați ai stăpânirii turceşti creştinii din toată Grecia au avut multe rele de îndurat, întâi-stătătorii din zona Peninsulei Chalcidice cereau din vreme în vreme de la Protosul Sfântului Munte să le trimită câte un duhovnic şi mărturisitor puternic, îmbunătățit duhovniceşte şi cu darul deosebirii duhurilor ca să-i ajute pe creştinii greu încercați.

[1] Din Constantinopol (*n. trad.*).

Protosul Sfântului Munte, asupra căruia se făceau adesea presiuni de către toate satele din Peninsula Chalcidică şi nu ştia ce să facă, a cerut părerea şi sfatul Sfântului Dionisie Retorul, care se nevoia într-o Peşteră în Pustia Atonului, al cărui chip şi renume de ascet erau răspândite în tot Sfântul Munte. Sfântul Dionisie, întrucât cunoştea puterea, pregătirea şi discernământul duhovnicesc ale Sfântului Mitrofan, ucenicul şi dimpreună nevoitorul său, a recomandat Protosului Sfântului Munte ca pe cel mai potrivit pentru această slujire pe Sfântul Mitrofan, care plin de bunăvoință a acceptat şi, prin harul şi puterea dumnezeiască cu care era înzestrat de Atotbunul Dumnezeu, a adus prețioase foloase şi i-a ajutat mult pe creştinii din toată Peninsula Chalcidică. Locul şederii sale a fost Isvoros – astăzi Stratoni –, căruia Sfântul Mitrofan i-a dat numele de „Satul Mare".

Pe durata acestei călătorii apostolice şi misionare, „Dumnezeu a lucrat" multe semne şi minuni. Una dintre ele este vedenia înfricoşătoare de care a avut parte un țăran evlavios, Dimitrie, pe care a descris-o Sfântul Mitrofan însuşi într-o limba greacă puristă, la porunca şi îndemnul Starețului său, Sfântul Dionisie. Aici, pentru o mai bună înțelegere, o vom reda mai liber şi mai pe scurt în dialectul vorbit:

„În sătucul Isvoros, aproape de Minele de astăzi Bodosákis, la 1520 trăia evlaviosul Dimitrie, lucrător la acea mină. Dintre membrii familiei sale supraviețuiseră soția şi un băiețel, care la vârsta de 12 ani a murit şi acesta, asemenea celorlalți trei copii pe care-i pierduse mai înainte.

Băiețelul acesta, pentru că era singurul lor copil şi, totodată, deosebit de înțelept, cumpătat şi ascultător, era foarte iubit de părinți. Dar Atotbunul Dumnezeu, Care are putere asupra morții şi vieții şi ale Cărui judecăți sunt un abis de necuprins, a voit să-i ia sufletul înainte de vreme. Astfel, s-a îmbolnăvit foarte grav şi în cincisprezece zile a murit.

Acest lucru i-a întristat atât de mult pe părinții copilului, că plângeau fără să-şi afle mângâiere şi, mai mult, tatăl său Dimitrie a căzut de atâta durere bolnav la pat şi nu a vrut nici să mănânce, nici să bea nimic vreme de cincisprezece zile.

Dimitrie, aflându-se în starea aceasta, în cea de-a cincisprezecea zi a leşinat, părând să fi murit. Atunci femeia şi soacra sa au început să plângă şi să se tânguiască. S-au adunat vecinii şi rudele şi, în timp ce plângeau cu toții nemângâiați moartea lui Dimitrie, au început să pregătească, după obicei, coliva, giulgiurile, tămâia, lumânările şi tot ce este socotit de trebuință pentru înmormântare. Pe când îl schimbau, au observat că, în timp ce extremitățile împreună cu trupul erau necrozate şi reci, pieptul şi inima îi erau calde încă, iar pulsul nu încetase să bată, chiar dacă era foarte rar şi slab. Astfel au hotărât să nu-l îngroape până ce nu va fi necrozat întreg corpul. Au trecut multe ceasuri, se apropia miezul nopții şi starea lui Dimitrie continua să fie la fel. Toți picoteau de somn şi s-au retras pentru puțină vreme să se odihnească. În dimineața zilei următoare Dimitrie a oftat adânc şi s-a ridicat din pat. Cei care se aflau în jurul său, îngreuiați de somn, cum au auzit oftatul s-au trezit şi l-au văzut pe Dimitrie revenind la viață: s-au minunat şi s-au bucurat cu toții – cel mai mult femeia şi soacra sa, care l-au întrebat ce se petrecuse. Dimitrie, şezând pe pat, şi-a pus mâna la frunte şi privea în jos. Era frământat de ceva şi cu gândurile în altă parte. Timp de trei zile nici n-a mâncat, nici n-a băut, nici n-a vorbit. Femeia sa a văzut din casă afară pe drum copii de vârsta băiețelului ei, jucându-se; şi-a amintit de copilul ei şi a început să plângă fără alinare cu lacrimi amare. Când a văzut-o Dimitrie, a dezlegat tăcerea: «De ce plângi şi te bați în piept, femeia mea, fără să ştii ce faci şi ce spui? Copilul nostru n-a murit, aşa cum am crezut înainte, nici nu s-a prăpădit, nici n-a putrezit în mormânt, ci trăieşte şi este într-un loc luminat, înalt şi frumos, într-o lumină de negrăit, care nu seamănă şi nu se compară cu luminile acestei lumi. Măcar de ne-am învrednici şi noi să mergem în acel loc unde se află copiii noştri, să trăim acea viață fericită, în care nu există întristare, durere şi suspin, ci Lumina cea veşnică şi viață fără de sfârşit!» Femeia sa, de multa întristare, n-a dat nici o atenție cuvintelor soțului ei. Bătrâna ei mamă însă, de cum a auzit aceste cuvinte, l-a întrebat pe ginerele ei:

– Dimitrie, fiul meu, de unde ştii că trăieşte copilul tău şi se află, aşa cum zici tu, în viața fericită?

– Am văzut cu ochii mei în ce loc vesel şi luminos se află copiii noştri!

– Spune-mi, Dimitrie, cele pe care le-ai văzut şi auzit şi să nu-mi ascunzi nimic!

Dimitrie le descoperă vedenia

«Pe când zăceam la pat bolnav şi dormeam, am văzut dintr-o dată în faţa mea un bărbat îmbrăcat în veşminte strălucitoare asemenea unui fulger, a cărui frumusețe era de negrăit. Îmbrăcămintea lui țesută din aur, în nenumărate culori, sclipea de strălucire şi o lumină foarte dulce răspândea linişte şi bucurie cerească. Din clipa în care l-am văzut orice gând şi cuvânt despre lucrurile acestei vieți au dispărut din mintea şi amintirea mea şi atenția mi-a fost atrasă cu totul de el.

În timp ce eram răpit de înfățişarea sa, mi s-a părut că m-am desprins de cele pământeşti şi am ajuns în brațele sale. M-a luat şi am zburat la ceruri împreună. În urcarea noastră mi s-a părut că am trecut şapte rânduri de ceruri. Aceste rânduri se vedeau în timp ce le străbăteam de jos în sus.

Urcând, am întâlnit lumină şi ceață; când am ajuns mai sus, am văzut o lumină strălucitoare şi un pământ frumos şi minunat, neted şi curat, cu lumini şi feluriți copaci înfloriți, a căror mireasmă şi frumusețe limba omenească nu le poate descrie.

După ce am străbătut acel pământ frumos, ne-am aflat în faţa a două uşi de fier bine zăvorâte. Uşa cea din dreapta era păzită de tineri frumoşi, îmbrăcați în alb, iar cea din stânga de bărbați negri, înfricoşători la înfățişare. Cum am ajuns în faţa acelor porți, Îngerul meu însoțitor mi-a spus să mă aplec şi să mă închin; eu m-am aplecat şi m-am închinat. Pe când eram încă aplecat la pământ, am auzit un glas de departe: 'De ce l-ai adus pe acesta aici? Nu ți-am spus să-l aduci pe el, ci pe vecinul său, Nicolae. Acesta trebuie să mai trăiască încă pe pământ.'

După aceea, însoțitorul meu m-a luat deîndată şi am pornit-o spre răsărit. Am ajuns pe o câmpie înfloritä şi nemărginită, cu pomi foarte frumoşi de diferite feluri. La umbra fiecărui pom se afla şi un om. Cu toții erau de aceeaşi vârstă, dar fețele unora erau luminoase şi frumoase şi străluceau de bucurie, ale altora încruntate şi puțin întunecate, iar ale altora cu totul negre şi întunecate: fiecare dintre ei

avea semnele vădite ale faptelor bune sau rele pe care le săvârşiseră în viaţa asta şi, mai mult de atât, fiecare se cunoştea cu celălalt.

Când am străbătut acea frumoasă câmpie, am privit în dreapta şi în stânga; i-am văzut pe mulţi pe care îi cunoscusem în viaţa aceasta şi care muriseră de multă vreme. Am recunoscut, de asemenea, şi multe femei. Am văzut acolo şi o femeie desfrânată, care vădea prin înfăţişarea sa ce viaţă a dus aici pe pământ, am văzut şi mulţi alţi răufăcători, care în viaţa aceasta au fost condamnaţi la spânzurătoare, şi alţii care au făcut diferite păcate, cu semnele evidente ale faptelor lor rele, dar şi ale celor bune. Am văzut că în locul acela se aflau şi mulţi prieteni şi rude de-ale noastre.

Şi pe când mergeam cu Îngerul care mă însoţea prin acea câmpie încântătoare şi înflorită, în timp ce admiram frumoasele privelişti, livezile răcoritoare, pomii foarte înalţi şi alte lucruri minunate şi mai presus de cuvânt, am văzut patru copilaşi în veşminte sclipitoare şi foarte frumoşi, care străluceau ca soarele. M-am oprit minunându-mă de acele locuri paradisiace şi uitându-mă cu nesaţ la acei dulci copilaşi. Atunci Îngerul însoţitor mi-a spus: 'Frate, cunoşti aceşti frumoşi copilaşi? Oare nu ştii ai cui sunt?' Atunci m-am dus mai aproape, m-am uitat la ei cu atenţie şi am văzut că acei copilaşi erau ai noştri. I-am văzut pe cei trei care au murit cu câţiva ani mai înainte şi pe cel din urmă, de 12 ani, între ei. I-am spus Îngerului: 'Da, domnul meu, sunt copiii mei!' Bucuria mea era de nedescris, pentru că i-am aflat pe copiii noştri în mijlocul unei asemenea desfătări, slave şi străluciri. L-am rugat pe Îngerul meu însoţitor să-mi îngăduie să rămân alături de copiii mei pentru totdeauna, să le împărtăşesc bucuria şi să nu mă despart de ei niciodată. Dar îngerul mi-a spus că nu a venit încă vremea pentru mine şi m-a luat deîndată din acel loc.

Pe când plecam din acea câmpie frumoasă cu flori bine-mirositoare, cu lumina ei cerească şi cu strălucire veşnică, l-am întrebat: 'Domnul meu, acest loc frumos este Raiul lui Dumnezeu, Împărăţia Cerurilor, despre care se vorbeşte?' Acela mi-a răspuns: 'Acest loc nu este nici Raiul, nici Împărăţia lui Dumnezeu, ci este ceea ce Sfânta Scriptură numeşte *pământul celor blânzi şi locul de odihnă* al sufletelor creştinilor drepţi şi ortodocşi, unde Atotbunul Dumnezeu a

rânduit să se odihnească sufletele până la cea de-a Doua Venire a lui Hristos, a Domnului nostru Iisus Hristos, Dreptul Judecător, Care va veni să judece lumea. Pe când Împărăția Cerurilor și bunătățile veșnice, de care se vor bucura Drepții, precum și chinurile și pedepsele veșnice menite păcătoșilor care nu s-au pocăit, sunt acolo unde ai văzut cele două porți închise și pecetluite: cea de aur și luminată duce la Împărăția lui Dumnezeu și cea de fier și arzândă duce la iadul pregătit pentru demoni și uneltele lor, adică pentru oamenii răi și nepocăiți.' Atunci l-am întrebat pe înger: 'Acum, domnul meu, cine se află în Împărăția Cerurilor și cine în iad?' Iar el mi-a răspuns: 'Acum nimeni nu merge în Împărăția Cerurilor sau în iad, ci Drepții se desfată de o parte din bunătățile veșnice, în locul rânduit de Dumnezeu, iar păcătoșii suferă o parte a pedepselor și, așa cum am spus, Drepții și păcătoșii vor avea parte de primirea desăvârșită a bunătăților sau a pedepselor veșnice după a Doua Venire în slavă a Domnului, care va avea loc atunci. Sau răsplată veșnică sau pedeapsă veșnică. Însă sufletele marilor Sfinți,' a continuat să-mi spună călăuza mea, 'se află de pe acum într-un loc mult mai înalt, mai frumos și luminos decât cel de aici, acolo unde există o lumină nesfârşită și mult mai strălucitoare, ale cărei raze și luciri ajung până aici și luminează locul acesta.'

În timp ce îngerul care mă călăuzea îmi spunea acestea, am început să ne îndreptăm spre miazăzi. Am părăsit acel loc luminos și strălucitor și am ajuns într-un loc întunecat și acoperit de mucegai și putreziciune, din care ieșeau multă necurăție și mirosuri urâte. Acolo am văzut o mare mulțime de oameni cu chipuri arse de soare și întristate. Am întrebat-o pe călăuza mea ce fel de oameni erau aceia și mi-a răspuns: 'Cei de aici sunt cei care nu au crezut în Stăpânul Hristos.'

Am mers mai departe și am întâlnit un loc și mai întunecat și murdar; aici se afla o mulțime care părea asemenea unor pitici și copii foarte mici, și viermi care forfoteau într-o grămadă de excremente. Am întrebat-o pe călăuza mea ce fel de oameni sunt aceștia și mi-a spus că toți sunt ereticii și oamenii care au răspândit învățături rele. Acolo i-am recunoscut și pe mulți alții, pe care îi știam din viața aceasta, și care aveau fețe foarte întunecate.

Când am ieșit de acolo, am trecut prin alte asemenea locuri întunecate și necurate, pline de oameni de toate religiile, adepți ai ereziilor, atei, idololatri și popoare de diferite etnii. La întrebarea mea dacă acesta este iadul, călăuza mi-a răspuns: 'Așa cum ți-am spus și mai devreme, cele pe care le-ai văzut nu sunt nici iadul, nici Raiul, ci toate acestea sunt provizorii, până la cea de-a Doua Venire. Trebuie să știi ceva: iadul este unul, dar chinurile și pedepsele sunt multe și diferite, după cum Împărăția Cerurilor este una, dar și acolo există diferite sălașuri și desfătări pentru Drepți, potrivit cu virtuțile și jertfa adusă de fiecare în viața aceasta, după cum spune și Stăpânul Hristos în Sfânta Sa Evanghelie: *În casa Tatălui Meu multe sălașuri sunt* (*In.* 14, 2).' Chiar atunci când călăuza îmi spunea acestea, am auzit venind din adânc, de foarte jos, un glas îngrozitor și tunător de șarpe urlând și de fiară sălbatică, cu o necurăție și un miros de nesuportat. M-am speriat atât de mult de acest glas, încât am încercat să mă ascund în brațele călăuzei mele. Tremurând de frică, l-am întrebat: 'Ce glas este acesta, domnul meu, și de unde vin această murdărie şi miros de nesuportat?' El mi-a răspuns: 'Cel care strigă și urlă este iadul atotmâncător, care-i primește în sine pe toți necredincioșii și, prin urmare, pe păcătoșii batjocoritori, care nu au crezut în Hristos și nu s-au pocăit niciodată de răul făcut în viața lor. Indiferent care dintre ei moare, este înghițit de iad, iar acesta îi varsă în locurile de pedeapsă pe care le-ai văzut, fără să se sature niciodată.'

Deîndată am auzit un alt glas care venea de sus: 'De ce strigi, plângi şi te întristezi? Aşteaptă puțin şi te vei sătura de arhierei nevrednici, preoți, monahi şi creştini nepăsători şi disprețuitori ai virtuții, dar cu râvnă față de viciu.'

Şi în timp ce acest glas înfricoşător mai şuiera în urechile mele, m-am trezit în casa mea, mi-am văzut trupul mort, urât şi înghețat şi nu am vrut să intru în el, dar călăuza mea m-a pus cu forța, fără voia mea, şi am simțit o durere ascuțită şi cum îmi tremură toți nervii, articulațiile şi oasele». Femeia lui Dimitrie şi soacra lui, cum au auzit acestea, au rămas înmărmurite.

Toate acestea s-au răspândit din gură în gură nu doar în Isvoros, ci în toată Peninsula Chalcidică. Au ajuns şi la urechile Sfântu-

lui Mitrofan, care s-a dus acasă la Dimitrie şi de la el s-a încredințat de adevărul acestei vedenii dumnezeieşti, pe care Dimitrie a istorisit-o de două sau de trei ori Sfântului întocmai, aşa cum ne-a înfățişat-o şi nouă Sfântul Mitrofan însuşi. Vedenia aceasta a lui Dimitrie a fost adeverită şi de faptul că spusele glasului dumnezeiesc adresate Îngerului său călăuzitor «nu ți-am spus să-l aduci pe el, ci pe vecinul său Nicolae», s-au împlinit. La două zile după vedenie, vecinul său Nicolae, cu toate că era sănătos, a murit şi pregătirile pentru înmormântarea lui Dimitrie s-au folosit pentru îngropăciunea lui Nicolae.

Unii arhierei şi preoți, din pizma diavolului, s-au pornit să defăimeze vedenia aceasta ca fiind neadevărată. Au încercat să semene necredința şi îndoiala sub pretextul că glasul pe care l-a auzit Dimitrie de sus spunând iadului că se va sătura de arhierei, preoți şi monahi nepăsători şi trândavi față de îndatoririle şi obligațiile lor nu era de la Dumnezeu, fiindcă, dacă ar fi fost adevărat, nu ar fi vorbit de preoți şi monahi, ci de oameni necredincioşi, fără evlavie şi păcătoşi!

– Oameni sărmani, în orice clasă v-ați afla, orice rang şi demnitate ați purta, «de ce căutați să vă dezvinovățiți de păcatele pe care le faceți?» «[Popor] tare de cerbice şi cu inima netăiată împrejur», «pentru ce iubiți deşertăciunea şi căutați minciuna?» «Pentru ce vă place să vă îndreptățiți şi să vă ascundeți în spatele degetului vostru?»

Acestea le-a spus Sfântul Mitrofan şi a adăugat:

– Fraților mei, noi clericii care ne-am pus în slujba Domnului, suntem datori să cunoaştem bine că trebuie să fim pildă şi model de viețuire virtuoasă, lumină şi călăuze ale oamenilor, după cum spune şi Domnul nostru: «Voi sunteți lumina lumii, voi sunteți sarea pământului» (*Mt.* 5, 14 şi 13), şi fiind astfel, s-ar cuveni în asemenea împrejurări să răspândim mai multă lumină şi să nu întunecăm şi mai tare aceste lucruri simple şi dumnezeieşti pe care Dumnezeu le descoperă ca să ne îndreptăm pe noi şi să îndreptăm şi lumea cuprinsă de întunericul şi neştiința asupra Legii dumnezeieşti şi a poruncilor lui Dumnezeu. În loc să fim pilda cea bună şi să ne arătăm lucrători vrednici de chemarea noastră şi buni iconomi, dăruind harul pe care ni l-a dat Dumnezeu, prin cuvintele şi prin fapte-

le noastre bune şi prin vieţuirea noastră curată, noi suntem pentru credincioşi piedică în calea binelui, pricină de sminteală şi pildă rea prin necredinţa şi îndoiala transmise poporului credincios şi simplu, vătămând în felul acesta sufletele pentru care Hristos S-a jertfit pe Cruce şi Şi-a dat sufletul «ca preţ de răscumpărare pentru mulţi». În loc să încercăm cu orice preţ să aducem folos aproapelui, noi îl vătămăm în tot chipul prin aceea că declarăm şi mărturisim în faţa tuturor că vedeniile care ne aduc deşteptarea, frica de Dumnezeu, pocăinţa şi cunoaşterea de sine nu sunt adevărate. Într-adevăr, pentru ce spunem că n-au fost aievea? Oare pentru că dau pe faţă faptele rele ale fiecăruia dintre noi şi vădesc pedepsele care ne aşteaptă, sau dreapta plată şi răsplată pe care le vor lua de la Dreptul Judecător cei care s-au nevoit în bine şi virtute? Trebuie să ştim că oricare ar fi aceştia, oameni simpli sau preoţi, arhierei, patriarhi, împăraţi, generali sau soldaţi, toţi vor fi judecaţi la fel şi în mod drept de către nepărtinitorul Judecător, Dumnezeu.

Să ne trezim, fraţilor, să ne venim în fire cât mai este vreme, fiindcă pentru fiecare dintre noi clopotul primejdiei bate din clipă în clipă şi nu ştim când va veni şi sfârşitul nostru. Să încercăm să-i urmăm pe cei ce lucrează binele, virtutea, dreptatea, ca să ajungem şi noi lumină de mântuire, pildă de virtute şi dreptate pentru fraţii noştri creştini, după cum ne porunceşte Domnul nostru: «Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri» (*Mt.* 5,16). Ca să luăm şi noi dreapta răsplătire şi să trăim veşnic cu Dumnezeu în Împărăţia Cerurilor. Amin."

Ne este necunoscut, de asemenea, locul unde au adormit aceşti sfinţi părinţi Dionisie Retorul şi Mitrofan şi până astăzi sfintele lor moaşte nu s-au aflat.

În zilele noastre (1956), preacuviosul imnograf al Bisericii celei Mari a lui Hristos, părintele Gherasim de la Sfânta Ana Mică dimpreună cu obştea sa evlavioasă, după multă trudă şi nevoinţă, în urma arătării şi descoperirii acestor Sfinţi, a izbutit să se îngrijească de Peştera în care cei doi Sfinţi şi-au petrecut viaţa lor de nevoinţă, unde a ridicat în cinstea lor o frumoasă biserică. Biserica aceasta are drept acoperiş stânca ce acoperă Peştera şi dintr-un loc picură

fără încetare aghеasmă, pe care părinții o adună şi o dau pelerinilor evlavioşi spre sfințire. La pomenirea lor din fiecare an (9 iulie) se face priveghere de toată noaptea, la care vin mulți monahi şi evlavioşi pelerini creştini.

În zona în care se află Peştera mulți monahi şi pelerini evlavioşi, precum şi autorul însuşi, au simțit de-a lungul vremii o mireasmă dumnezeiască şi aceasta ne face să credem că în apropierea Peşterii trebuie să se găsească sfintele moaşte ale acestor binecuvântați Părinți.

Lucrarea de minuni făcătoare a Proniei dumnezeieşti

La Peştera de nevoitori a Sfinților Părinți Dionisie Retorul şi Mitrofan, părintele Gherasim dimpreună cu obştea s-au îngrijit în anul 1958 ca la pomenirea lor de peste an (9 iulie) să cumpere peşte pentru treizeci-patruzeci de persoane.

La privegherea panegirică a acestor Sfinți Părinți, fiindcă are loc după praznicul Sfântului Atanasie Atonitul la Marea Lavră (5 iulie), au venit şi au slujit doi arhierei, Constantin de Kozana şi Antonie de Xanthi, care au fost însoțiți de mulți alți pelerini, laici şi monahi, în număr de peste o sută de persoane.

Bucătarul, părintele Damaschin de la obştea Danieléilor, văzând venirea neaşteptată şi în număr mare a pelerinilor, s-a aflat într-o postură neplăcută, pentru că nu ştia în ce mod să administreze situația, şi l-a întrebat pe părintele Gherasim ce-ar trebui să facă.

Părintele Gherasim, plin la rândul lui de grijă şi nelinişte, i-a spus: „Părinte, numărul pelerinilor noştri este de peste o sută. Ce-o să ne facem acum? Ce-o să le dăm să mănânce, cum o s-o scoatem la capăt?"

Bucătarul i-a răspuns: „Părinte Gherasim, peştii sunt pentru treizeci, cel mult patruzeci de persoane. Ce-o să facem cu restul? Avem doi arhierei şi o să ne facem de râs. Ce spui să facem, părinte?" Părintele Gherasim nu ştia ce să spună, uitându-se la el gânditor şi încurcat. Însă pentru că părintele Damaschin era un om cu o credință mare şi cu încredere în Dumnezeu şi în Sfinții prăznuiți, a

continuat cu toată simplitatea ce-l caracteriza astfel: „Părinte Gherasim, să avem credință în Dumnezeu, în Preasfânta noastră Maică şi în Sfinții pe care îi sărbătorim şi ei o să se îngrijească de toate. Noi nu mai putem face nimic. (Discuția aceasta avea loc la priveghere, iar dimineața trebuia să se aşeze masa pentru toți care au stat la priveghere şi pentru alte persoane care aveau să mai vină între timp.)

Astfel, părintele Damaschin l-a asigurat pe părintele Stareț Gherasim că Dumnezeu va purta de grijă în aşa fel, încât nimeni să nu fie mâhnit. Şi spunând aceasta, a luat deîndată candela de la icoana Sfinților prăznuiți Dionisie şi Mitrofan, şi a pus tot untdelemnul din ea în tava uriaşă unde se preparau peştii.

Minunea Sfinților Părinți

Când s-a apropiat ceasul să împartă peştii în porții, părintele Damaschin, spunând fără oprire rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă şi mă ajută în ceasul acesta!" şi rugându-se Sfinților prăznuiți, a început să dea porțiile la diaconii – ospătari – care slujeau la trapeză.

A împărțit peştele în porții şi acestea au depăşit numărul patruzeci, cinzeci, şaizeci, optzeci, o sută... şi tava părea să nu se goleas-că, astfel că au mâncat mai mult de o sută de oameni la amiază şi seara şi la sfârşit au rămas peşti şi pentru ziua următoare!

Părintele stareț Gherasim cu obştea sa, părintele Damaschin şi ceilalți părinți, care ştiau câți peşti au cumpărat pentru praznic, când au văzut că nu doar au ajuns, dar au şi prisosit pentru ziua următoare, au făcut o rugăciune specială pentru a-L slăvi pe Dumnezeu şi a mulțumi Sfinților pentru negrăita minune. Şi aici s-a împlinit spusa evanghelică: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă" şi „ştie doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de ele" (*Mt.* 6, 33 şi 32) şi „înainte de a le cere pe acestea vi se vor da".

Visele îl înşală pe om

Părintele Neofit, pro-egumen al Mănăstirii Dohiariu, care se retrăsese în căutarea isihiei la Sihăstria Sfinții Arhangheli în anul 1880, într-o seară a avut un vis, în care i s-a arătat Sfântul Vasile cel Mare şi l-a sfătuit să se închine degetului mare de la piciorul lui, iar acesta s-a închinat.

După ce părintele Neofit a avut acest vis, a început să se înfu-mureze la gândul că l-a văzut pe Sfântul Vasile şi că s-a învrednicit să se închine degetului acestuia. Multă vreme i-a fost chinuită min-tea cu acest vis, multe ore consacra zilnic acestui gând, care-l împie-dica de la rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumne-zeu, miluieşte-mă!" şi, în general, de la toate rugăciunile sale.

După multă vreme a hotărât să ceară sfatul unui duhovnic ves-tit pe atunci pentru virtutea şi nevoința sa – părintele Grigorie –, care se retrăsese şi el în căutarea liniştii la acelaşi Schit, la câțiva paşi mai sus de el, la Coliba numită Adormirea Maicii Domnului.

La această nelămurire a fostului egumen Neofit, părinte-le duhovnic Grigorie i-a spus: „Părinte şi frate, te-ai închinat unui mare diavol şi nu Sfântului Vasile [cel Mare]. Te rog de aici înain-te să nu mai dai nici o atenție viselor, din cauza cărora oricine poa-te uşor să fie înşelat, ajungând să se închine diavolului în loc să se închine lui Dumnezeu." După acest sfat al duhovnicului, părinte-le fost egumen Neofit şi-a aflat liniştea şi n-a mai fost stânjenit de demoni.

Nu trebuie, aşadar, să dăm importanță viselor: numai duhov-nicul şi mărturisitorul nostru este în măsură să ne spună dacă sunt adevărate şi lui trebuie să i le mărturisim deîndată, pentru a ne eli-bera de rătăcirea pe care o pot ascunde.

Pustnici nevăzuți

O mare zonă a Sfântului Munte Athos, care se întinde de la Sfânta Ana Mică până la Schitul „Glossias" şi este plină de copaci şi păduri dese, se numeşte „Pustia Atonului". Acolo, din vreme în

vreme, unor foarte puțini locuitori ai acestei regiuni li se descoperă asceți cuvioşi la înfățişare, costelivi şi goi trupeşte, dar acoperiți de harul lui Dumnezeu.

Astfel, într-un periodic aghiorit, care a circulat între anii 1930-1938 cu titlul *Biblioteca aghioritĕ,* doctorul Spiridon sau Atanasie Kampanáos, monah şi frate al Sfintei Mănăstiri a Marii Lavre, scria despre monahii nevăzuți, goi şi fără sălaş că „ochiul care le cârmuieşte pe toate cunoaşte multe lucruri" şi „ce-aş putea să spun despre cei fără sălaş, care stau în ape reci? [Numai] ochiul care le cârmuieşte pe toate le cunoaşte viețuirea".

Părintele Gherasim Menághias, care a fost mai întâi chimist, apoi a ajuns monah sihastru şi s-a sălăşluit în Pustia Sfântului Vasile, fiind legat printr-o prietenie frățească de doctorul Lavrei Atanasie Kampanáos, atunci când a văzut publicându-se aceste lucruri în periodicul *Biblioteca aghioritĕ* i-a atras atenția şi i-a sugerat să nu publice şi să scrie lucruri neprobate, care, probabil, vor provoca suspiciuni şi ironii în detrimentul vieții monahale din Sfântul Munte.

La aceste observații, doctorul şi părintele Atanasie a răspuns, după obicei, cu aceste cuvinte: „Scumpul meu om şi dragul meu frate, nu pot să nu scriu şi să nu public spusele omului care, venind la mine [din partea pustnicilor nevăzuți], mi-a făcut cunoscut «că mă voi îmbolnăvi şi voi muri»."

Acel om era Bătrânul-Antonie, de la [Coliba] Sfântul Petru. Acei pustnici nevăzuți i-au spus acestui om: „Să te duci să-i spui acelui doctor că nu peste multă vreme se va îmbolnăvi și va muri și de aceea trebuie să se pregătească." Iar Bătrânul-Antonie, după ce i-a transmis doctorului cuvintele pustnicilor nevăzuți, i-a arătat şi o cruce de lemn, pe care i-au dat-o acei nevoitori. Pe cruce erau încrustate literele „Macarie Ieromonahul".

Acestea le-a scris părintele Atanasie ca răspuns chimistului Gherasim Monahul de la Schitul Sfântul Vasile și apoi, la puțină vreme, s-a îmbolnăvit și, fără a avea vreo boală grea, a adormit somnul cel de veci, după ce mai întâi a descoperit și a publicat faptul că există și trăiesc din loc în loc, în Pustia Athosului, acești sfinți asceți și monahi eremiți spre slava lui Dumnezeu și folosul sufletesc al monahilor din Sfântul Munte.

O altă arătare a pustnicilor nevăzuți

Un pelerin care urca pe drumul abrupt de la țărmul Sfintei Ana Mici s-a întâlnit cu astfel de Sfinți, după ce se rătăcise prin pădure, și, la dorința lui de a-i urma, aceia i-au spus: „Tu, frate, ești menit pentru Schitul Mănăstirii Xenofont" și i-au arătat drumul spre a se duce la părintele duhovnic Sava, care-i va spune ce are de făcut. Pelerinului, după ce s-a îndepărtat puțin de ei, i-a părut rău că i-a părăsit și că a lăsat să-i scape asemenea Sfinți. S-a întors și i-a căutat mult timp, dar nu i-a mai găsit nicăieri. Atunci s-a dus la părintele Sava și i-a povestit totul. Părintele Sava i-a spus: „Tu, fiul meu, nu ești pregătit să-i urmezi, dar probabil că te îndoiai că ar exista astăzi în Sfântul Munte asemenea Sfinți și de aceea ți i-a arătat Dumnezeu. Tu o să te închinoviezi la Schitul Mănăstirii Xenofont." Şi într-adevăr, aşa s-a întâmplat, pentru că acest frate a fost tuns în monahism la Schitul Mănăstirii Xenofont.

Acest fapt mi-a fost povestit de părintele duhovnic Acachie din Kapsála, om sporit duhovnicește și iubitor de adevăr, care l-a cunoscut pe cel ce i-a întâlnit pe pustnicii nevăzuți şi de la care a căutat să afle toate amănuntele despre această întâmplare.

Katunákia

Înțeleptul Bătrân-Daniil

Părintele stareț Daniil, cu numele de mirean Dimitrie Isidóru, era de origine din Smirna (Asia Mică). Imediat după ce a terminat *Școala evanghelică*[1] din Smirna, dintr-o râvnă nemăsurată pentru virtute și monahism, tânăr fiind încă, la vârsta de 19 ani a părăsit cele ale lumii, a fugit pe ascuns, fără să știe părinții și rudele sale, și s-a dus în Paros. În insula aceasta l-a întâlnit pe Sfântul Arsenie, care a viețuit mulți ani în Sfântul Munte, de unde a fugit din cauza nenumăratelor scandaluri [iscate pe atunci acolo]. Acum era egumen la Mănăstirea Sfântului Gheorghe, metoc al Mănăstirii *Faneroméni*[2] din Naxos. Dar nu a rămas multă vreme lângă Sfântul Arsenie, pentru că Sfântul l-a îndemnat pe Dimitrie să se ducă în Sfântul Munte în cel mai scurt timp, dacă voia cu adevărat să devină călugăr.

Astfel, Dimitrie Isidóru, cu rugăciunile și binecuvântarea Sfântului Arsenie, a venit în Sfântul Munte în anul mântuirii 1864. La început s-a închinoviat la Mănăstirea Sfântul Pantelimon, care primise la sânul ei mulți monahi sporiți în virtute și înțelepți, din diferite părți ale Greciei şi Asiei Mici, monahi înflăcărați, cu credință mare și plini de dăruire. Dimitrie a urmat toate canoanele și rânduielile tipiconale ale sfintei vieți mănăstirești de obște și, după o perioadă aspră de încercare, a devenit monah și a primit numele de Daniil. În foarte scurt timp la Mănăstire s-au dezlănțuit războ-

[1] Una dintre cele mai vechi instituții de învățământ din spațiul grec, înființată, după unii, la 1733, după alții la 1717 (*n. trad.*).

[2] Închinată Maicii Domnului, numită *Faneroméni* – „cea care ni s-a arătat" (*n. trad.*).

iul şi certurile, când după 1860 au început să se închinovieze aici creștini ortodocși ruși și să se facă monahi. Au venit atât de mulți ruși în această Mănăstire, încât în scurt timp i-au întrecut în număr pe monahii greci, după care au urmat evenimentele cunoscute, în urma cărora, la intervenția Patriarhiei Ecumenice, au fost alungați aproape toți monahii greci și Mănăstirea a devenit ruso-grecească.

Unul dintre monahii alungați a fost și Bătrânul-Daniil care, fiindcă era educat, a ocupat funcția de secretar al Mănăstirii, fiind unul dintre cei mai activi monahi greci de acolo. Astfel, la Mănăstirea Sfântul Pantelimon a rămas aproape opt ani și apoi a găsit refugiu la Mănăstirea Vatoped, ai cărei frați l-au primit cu multă bucurie și la început i-au dat titlul de Stareț și responsabil de arhondaricul Mănăstirii.[1]

Datorită vieții virtuoase și caracterului său conștiincios s-a dedicat într-atât slujirii pe care Sinaxa Bătrânilor vatopedini i-au încredințat-o, încât a transformat arhondaricul în Mănăstire de obşte[2]; îşi făceau slujbele împreună, luau cu toții parte împreună la dumnezeiasca Liturghie şi la pavecerniță, se rugau împreună. La această Mănăstire a rămas pentru aproape încă opt ani, fiind foarte iubit de toți. Dorul de liniște şi râvna pentru dobândirea rugăciunii minții nu l-au lăsat, însă, să rămână pe mai departe la această Mănăstire, unde lumea era multă şi zarva mare. De aceea a hotărât să se ducă în Pustia Atonului, unde ar fi putut să-şi afle liniştea şi pacea sufletului. Vatopedinii i-au propus să-l facă întâi-stătător al Mănăstirii, dar el n-a acceptat şi s-a retras în Pustie. Astfel, a ajuns în Pustia de la Katunákia şi acolo unde – până astăzi – se află minunatele clădiri ale [obştii] Danieléilor a construit la început o mică Colibă cu o foarte frumoasă biserică în numele Părinților Aghioriți, la care avea foarte multă evlavie şi pe a căror viață a voit s-o urmeze.

Pentru multa credință, dăruire şi dragoste față de Dumnezeu, prin studiul neîncetat al Sfintei Scripturi şi marea sa pricepere şi nevoință ascetică, a primit harul şi puterea de a urca pe cele mai

[1] La vremea respectivă Mănăstirea era idioritmică (*n. trad.*).

[2] În cazul Mănăstirii şi Schiturilor idioritmice, lângă locaşul central de cult (Katholikón-ul şi Kyriakón-ul) se afla şi un arhondaric pentru găzduirea pelerinilor şi pentru trapeza comună în duminici şi la marile sărbători de peste an (*n. trad.*).

înalte trepte ale virtuții şi cunoaşterii de Dumnezeu. În Pustie a fost aspru încercat de demoni văzuți şi nevăzuți, de calomniile, clevetirile şi ocările oamenilor slabi şi cuprinşi de zavistie. Dar pentru că din fire era blând, smerit, fără răutate şi bun, iubea şi câştiga dragostea tuturor fraților, dimpreună-nevoitorilor şi părinților sihaştri, şi încet-încet, asemenea unei albine neobosite, prin studiul necontenit, înfrânare şi rugăciune neîncetată a ajuns un far strălucitor al deosebirii duhurilor şi al virtuții.

Dragostea puternică de isihie şi admirația pentru harul dăruit de Dumnezeu al preoției nu i-au îngăduit să se hirotonisească, ci rugăciunea minții şi harul deosebirii duhurilor l-au făcut să ajungă călăuză şi îndrumător al vieții duhovniceşti pentru monahi şi un sfătuitor prețios pentru mulți duhovnici mărturisitori, care îi cereau întotdeauna părerea în privința problemelor duhovniceşti serioase, ce se iveau între monahi şi Sfintele Mănăstiri asemenea ciupercilor chiar şi în vremea aceea.

Astfel, Bătrânul-Daniel n-a gustat singur mierea vieții de sihastru, ci o oferea şi celor care treceau pe la Sfânta sa Sihăstrie. Cei care au avut prilejul şi cinstea de a-l cunoaşte nu au putut uita, după cum ei înşişi mi-au împărtăşit, chipul său dulce şi vesel, care inspira respect şi încredere. Prin viața sa virtuoasă a atras asemenea unui magnet şi a alcătuit fagurele duhovnicesc al obştii Danieléilor, pentru că aici se afla şi părintele duhovnic Daniil, psalt cu o voce remarcabilă şi compozitor de muzică bisericească, care i-a urmat în virtute şi la egumenia obştii.

Părintele Daniil dimpreună cu fratele duhovnicesc Gherontie alcătuiau cel mai bun „duet" duhovnicesc, ei fiind cei mai buni psalți ai Sfântului Munte, într-atât încât, când se aflau încă la vârsta tinereții şi cântau, socoteai că erau îngeri ai lui Dumnezeu, şi nu oameni. Amândoi, în afară de faptul că erau psalți, erau şi neîntrecuți artişti iconari. Părintele Daniil a lăsat moştenire obştii sale duhul rugăciunii şi al primirii de străini, dar şi al dragostei pentru toți părinții şi chiar mirenii creştini. Vestea virtuții, atât a Bătrânului-Daniil, cât şi a obştii sale, a trezit interesul şi dorința multor creştini de a-i cunoaşte şi de a primi sfatul său, dar şi părinții din Sfântul Munte l-au apreciat în chip deosebit.

Între nenumăraţii pelerini care treceau pe la această Sihăstrie de nevoitori s-a aflat şi Sfântul făcător de minuni Nectarie, care până astăzi este cinstit de Biserica Maică şi de întreaga lume creştină, la acea vreme Mitropolitul de Pentapole, care l-a vizitat pe când era director al Seminarului Teologic Rizáreios.

Sfântul Nectarie a fost atât de impresionat de întâlnirea cu Stareţul Daniil, încât i-a dăruit multe cărţi, printre care seria completă a scrierilor dumnezeiescului Ioan Gură de Aur, voind el însuşi să intre în obştea sa.

Bătrânul-Daniil a scris diferite cărţi folositoare:

a) Rătăcirile lui Apostol Makrákis, în care deconspiră amănunţit şi critică întregul cuprins al învăţăturii greşite a lui Makrákis, arătându-le creştinilor cum să se păzească de opiniile pline de deşertăciune, greşeli şi erezii, precum şi de învăţătura vrednică de dispreţ a acestui ereziarh.

b) Rusificarea Mănăstirii Sfântul Pantelimon, unde expune detaliat felul în care a fost rusificată această Mănăstire grecească.

Ca un monah luminat şi instruit, a scris şi alte cărţi cu un conţinut duhovnicesc însemnat, care până acum nu au văzut lumina tiparului, ci au rămas în manuscris.

În zilele noastre obştea vrednicului de pomenire părinte Daniil, cu părintele duhovnic Modest, stareţul ei, şi aleasa adunare de şase tineri ieromonahi şi monahi evlavioşi, continuă tradiţia atât a muzicii bizantine ca ieropsalţi cu voci minunate, cât şi a iconografiei în manieră bizantină, dar şi în foarte frumoasa tehnică a Renaşterii.

Istorisiri ale Stareţului Daniil

Bătrânul-Daniil spunea că la Schitul Mănăstirii Xenofont, ieromonahul Grigorie, Stareţul Colibei Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, a avut un ucenic foarte simplu, bun şi fără răutate, pe nume Teofilact. De sărbătoarea Bobotezei, fratele Teofilact, auzind rugăciunile şi troparele pe care le cântă Biserica noastră şi mai ales „Astăzi se sfinţeşte firea apelor...", i s-a părut oarecum ciudat şi, când s-a încheiat slujba, l-a întrebat pe părintele Grigorie:

– Părinte, am auzit în troparele şi rugăciunile pe care le spuneaţi că „Astăzi se sfinţeşte firea apelor..." Cum se face că toate apele se sfinţesc? Se sfinţesc şi apele mării?

Stareţul i-a răspuns:

– Frate Teofilact, Atotbunul Dumnezeu, la rugăciunile oamenilor care au loc în smerenie şi credinţă neclintită şi fără de osândă, lucrează prin Harul Preasfântului Duh asupra celor însufleţite şi neînsufleţite, le preface şi le sfinţeşte, ca prin aceasta să-i cureţe şi să-i sfinţească pe robii Săi, credincioşii. Aşa cum, spre exemplu, prin sfinţirea apei şi a untdelemnului la Botez, îl slobozeşte pe om, îl curăţeşte de păcatul strămoşesc şi de tot felul de alte păcate, şi astfel iese din sfânta colimvitră neprihănit, curat şi creştin desăvârşit. Aşa cum prin prefacerea pâinii şi vinului, pe care preotul le aduce ca jertfă, prin venirea Preasfântului Duh, preface pâinea în Trupul şi vinul în Sângele Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, devenind Cinstitele Daruri, de care se împărtăşesc credincioşii şi, când sunt vrednici şi curaţi prin pocăinţă şi spovedanie, se sfinţesc şi se îndumnezeiesc. Aşa cum transformă untdelemnul de la Maslu şi se face mijloc de vindecare pentru cei care, cu credinţă, sunt unşi cu el, la fel se transformă şi firea apelor prin harul Sfântului Duh.

Monahul Teofilact l-a întrebat pentru a doua oară pe Stareţul său:

– Părinte, şi se sfinţeşte chiar şi apa mării?

– Da, frate, ascultă ce-ţi spun: când Lucifer, căpetenia îngerilor, a căzut prin mândrie din ceruri şi a ajuns asemenea unui fulger în cele mai de jos şi de dedesubt părţi ale pământului, acolo unde se află tartarul şi iadul, a tras după sine a treia parte dintre îngeri, devenind şi ei, asemenea căpeteniei lor, demoni. Pentru că aceia ce mai înainte fuseseră Îngeri cădeau din cer pe pământ şi întrucât nu încetau să cadă şi alţi Îngeri, a venit la poarta cerului marele Arhanghel Mihail cu sabia sa de foc şi a strigat spre ceilalţi îngeri: „Să stăm bine, să stăm cu frică de Dumnezeu!” Şi aşa îngerii şi-au venit în fire şi căderea lor a încetat. Dar la porunca lui Mihail, mai-marele oştilor cereşti, cei care se aflau deja în cădere s-au oprit acolo unde erau: unii în aer, şi au devenit vămi ale văzduhului, alţii pe pământ, unde domnesc şi ispitesc lumea, iar alţii în apele râurilor şi ale mării, unde ispitesc, supun încercărilor şi îneacă pe cei care trec pe acolo, pentru că, după cuvântul Domnului, „diavolul este ucigător de oameni dintru început” (*In.* 8, 44). Dar când a venit

plinirea vremii, aşa cum spun Sfinţii Apostoli şi Sfânta Evanghelie, şi Cuvântul lui Dumnezeu S-a făcut om, în acord cu marea şi mai presus de cuvânt taină a dumnezeieştii iconomii a Întrupării, prin coborârea Sa din ceruri a sfinţit aerul, pământul, marea, apele şi toate „cele din ele" şi prin sfinţirea şi harul Sfântului Duh a nimicit puterea şi stăpânirea pe care satana le avusese, înainte de Întrupa-
rea Stăpânului Hristos, asupra oamenilor, vietăţilor şi firii înconjurătoare. Şi astfel aerul, pământul şi apa s-au sfinţit prin venirea Stăpânului Hristos, Dumnezeul nostru. În ziua de Bobotează, părinte Teofilacte, când are loc [Slujba de Sfinţire] a Agheasmei Mari, se face pomenirea venirii lui Hristos şi a arătării Dumnezeului creştinilor, Cel în Trei Sori şi în Trei Ipostasuri, Făcătorul şi Creatorul a toate. După cum astăzi, la Botezul lui Hristos în râul Iordan, Părintele ceresc a spus: ,,Acesta este Fiul Meu iubit întru Care am binevoit..", adică ,,Acesta este copilul Meu iubit, cel Unul-născut; şi aşa cum împreună cu El şi cu Duhul Sfânt am creat întreaga lume, la fel şi acum am binevoit prin mijlocirea Sa ca lumea să fie mântuită şi să se înnoiască prin Sfântul Botez".

Apa mării este mai dulce

– Părinte Teofilact, dacă vrei să pui la încercare adevărul acestor lucruri pe care ţi le-am spus, du-te jos astăzi la mare, să vezi că apa este dulce şi se poate bea.

Bunul şi simplul monah Teofilact, în pofida oboselii de la priveghere, de cum a auzit, a luat un vas mic şi s-a dus deîndată la mare, care se află la o distanţă de Schit mai mare de o oră şi mai bine de mers pe jos, s-a aplecat cu smerenie şi ascultare oarbă, a luat apă din mare, a băut şi a constatat cu uimire că apa era dulce şi se putea bea cu plăcere. A umplut vasul şi s-a întors la Starețul său, i-a dat şi lui să bea şi au slăvit „pe Dumnezeu Cel minunat în lucrurile şi întru Sfinţii Săi" (*Ps.* 67, 36). De atunci au trecut mai mult de treizeci de ani. Părintele Grigorie s-a îmbolnăvit şi a adormit, îndelungat în zile, somnul cel de veci. Ucenicul său Teofilact a continuat să ia în fiecare an de ziua Bobotezei apă din mare şi de fiecare dată se repeta aceeaşi minune: apa era dulce şi bună de băut. La trei ani după moartea Starețului său, după privegherea de Bobotează, când

părinții ieşeau din Kyriakón, îl văd pe fratele Teofilact ducându-se mai jos de Coliba unde stătea. Mirându-se, l-au întrebat: „Unde te duci, părinte Teofilact? Nu mergi acasă să te odihneşti?" Părintele Teofilact le-a descoperit minunea, care până atunci le era necunoscută, cum de ziua în care se săvârşeşte Agheasma Mare apa mării se face dulce şi se poate bea. Ceilalți părinți, întrucât cunoşteau simplitatea şi lipsa de răutate a fratelui, nu au dat crezare cuvintelor lui şi l-au ironizat: „Haide, bietul de tine, du-te să te odihneşti şi ne aduci după aceea să bem... marea!" Părintele Teofilact nu a dat nici o atenție cuvintelor lor, s-a dus la mare, a băut din ea, şi-a umplut şi vasul său şi le-a dat și celorlalți părinți să bea. Cu neîncredere şi ironie au băut, dar apa dulce până în acea clipă s-a făcut mai sărată şi mai amară decât apa mării din cauza necredinței lor. Atunci fratele Teofilact le-a descoperit că vreme de mai mult de treizeci de ani a trăit împreună cu Starețul lui această minune, care, din ziua aceea şi din pricina necredinței lor, a încetat!

Darul deosebirii duhurilor

Multe Mănăstiri din Sfântul Munte îl aveau ca sfătuitor duhovnicesc pe părintele Daniil, încercat în făptuirea şi înțelegerea duhovnicească a virtuții şi înzestrat cu darul deosebirii duhurilor. Ca să înțelegem priceperea duhovnicească şi harul pe care Preabunul Dumnezeu i-l dăruise acestui Sfânt Stareț spre înțelegerea războiului duhovnicesc al satanei şi, mai ales, a războiului de-a dreapta – cu mult mai primejdios, pentru că nu e uşor de priceput –, vom consemna aici o întâmplare grăitoare.

La Sfânta Mănăstire Kostamonitu rânduiala vieții de obşte era respectată în amănunt, iar părinții şi frații viețuiau în acord cu tipicul şi tradițiile Sfinților Părinți. Unul dintre frați, Damaschin, după câțiva ani de ucenicie, a socotit că este mai puternic decât ceilalți frați şi că poate urca pe înălțimi de virtute, răbdare şi stăruință superioare celorlalți frați de la Mănăstirea sa de metanie. Entuziasmul la monahii tineri şi bravura cu care se avântă în dobândirea vieții înalte, virtuții şi sfințeniei sunt un fenomen firesc şi de aceea părinții aghioriți ne-au lăsat moştenire o apoftegmă valabilă pentru toți monahii: „Ucenicul şi monahul începător, când intră

în rândul monahilor, trebuie să aibă atâta credință şi evlavie cât tot Muntele Athosului, ca la sfârşitul vieții să-i rămână cât un bob de năut sau de linte." Dar duşmanul şi vrăjmaşul tuturor oamenilor şi, mai ales, al monahilor hărăziți să-i ia locul pe care-l avea înainte de cădere şi să ajungă ca Sfinții Îngeri ai lui Dumnezeu, fiindcă ştie că ceata luciferică de îngeri care a căzut va fi completată şi înlocuită de arhierei nepătați, preoți, monahi şi monahii şi de creştini întru totul neprihăniți şi curați, pune în lucrare împotriva lor toate planurile satanice mai degrabă prin virtuți înşelătoare, aşa-zise faceri de bine, milostenii amăgitoare, laude şi linguşiri, decât prin intermediul răutăților vădite, al crimelor şi al diferitelor păcate din care creştinul sau monahul se poate mai uşor ridica, pocăi şi îndrepta. Întrucât prin mijlocirea virtuților mincinoase şi aparente şi a feluritelor rătăciri de-a dreapta omul se poate mult mai greu izbăvi şi mântui. De aceea Duhul Sfânt ne spune în *Psalmii* Profetului David: „Cădea-vor dinspre latura ta o mie şi zece mii de-a dreapta ta" (*P*s. 90, 7), adică prin păcate şi răutăți vădite vor lupta împotriva noastră o mie de demoni de-a stânga (acesta este sensul cuvântului „latură"), în timp ce din partea de-a dreapta, unde se află virtuțile aparente şi înşelătoare, pe care omul le săvârşeşte pe ascuns, şi, ca să spun aşa, prin voia sa, de acolo, spune profetul, ne vor ataca zece mii de demoni. La fel şi ucenicul Damaschin de la Mănăstirea Kostamonitu a fost împins de demoni să se facă zăvorât, adică să nu iasă de pe poarta Mănăstirii, şi asta fiindcă auzise cum că alți monahi nu ieşiseră din Mănăstirea lor vreme de 20, 30, 50 şi chiar mai mulți ani, precum Sfântul Leontie de la Mănăstirea Dionisiu, care vreme de şaptezeci de ani cât a stat în Mănăstire nu a trecut de poarta ei. Acesta este, desigur, un fapt adevărat, însă binecuvântatul monah amintit, precum şi mulți alții au trăit o asemenea virtute la sfatul şi cu binecuvântarea egumenului şi duhovnicului lor, şi nu după propria voie. Însă bietul Damaschin a voit, cu de la sine putere şi la sfatul satanei, să împlinească această virtute. Iar urmarea a fost că după câțiva ani a fost învins de mândria sa ascunsă, fiindcă aceasta este arta satanei: să-l ducă pe monah în rătăcire. Astfel, stăpânit de iubirea de sine, a crezut că a dobândit toată podoaba virtuților mari şi încet-încet a început să-i disprețuiască pe ceilalți

părinți care ieşeau în curtea din fața Mănăstirii sau treceau de poarta ei, ducându-se în Karyés şi oriunde îi trimitea egumenul, părinții şi întâi-stătătorii Mănăstirii, pe când el se ducea numai de la biserică la trapeză şi de acolo la Chilia sau ascultarea sa, pe care o făcea şi pe aceasta după voia sa, numai înăuntrul Mănăstirii, pentru că nu voia să treacă dincolo de porțile ei. După o vreme a început pe față să se semețească şi să se certe cu ceilalți părinți care ieşeau afară din Mănăstire, a ajuns nervos, îi înjura pe ceilalți, devenise supărător şi nu mai făcea ascultare nici de egumen. Pentru că răul ajunsese de nesuportat, egumenul şi părinții Mănăstirii l-au chemat pe sfetnicul lor duhovnicesc, pe luminatul părinte Daniil de la Katunákia. Bătrânul-Daniil, gata în orice clipă să ajute pe orice monah neputincios şi aflat în rătăcire, a venit în grabă la solicitarea Mănăstirii, şi, după aflarea celor petrecute, l-a chemat pe fratele Damaschin şi cu vorbă dulce l-a întrebat cum îi merge:

– Am auzit, frate, că ai sporit mult în virtute şi, mai mult, că ai primit harul de a fi zăvorât. Nu ieşi niciodată pe poarta Mănăstirii şi afieroseşti mult timp rugăciunii minții!

Monahul Damaschin i-a răspuns Bătrânului-Daniil cu o smerenie prefăcută:

– Da, preacuvioase părinte, cu rugăciunile tale m-am învrednicit să am acest har şi de zece ani nu am mai ieşit pe poarta Mănăstirii, şi întotdeauna mă rog singur.

Părintele Daniil, foarte iscusit în ceea ce priveşte rătăcirile satanei şi planurile sale viclene, a venit în întâmpinarea răspunsului care trăda iubirea de sine bine-tăinuită a monahului Damaschin astfel:

– Spune-mi, te rog, frate Damaschin, ceea ce faci este cu binecuvântarea egumenului şi a Bătrânilor Mănăstirii?

Damaschin s-a întunecat la chip, şi-a plecat capul şi i-a răspuns Bătrânului-Daniil oarecum jenat:

– Toți aceştia, părinte, şi egumenul şi întâi-stătătorii, nu vor înaintarea şi sporirea mea duhovnicească, ci luptă neîncetat împotriva tuturor izbânzilor mele duhovniceşti şi pun piedici vrerii mele bune.

Bătrânul-Daniil a găsit atunci prilejul să-i spună fratelui rătăcit următoarele:

– Frate Damaschin, din Sfânta Scriptură aflăm că atunci când poporul evreilor a păcătuit în fața lui Dumnezeu, Moise a mijlocit pentru ei şi Dumnezeu a iertat poporul. Dar când poporul a păcătuit față de Moise şi l-au întristat prin fărădelegile lui, pentru că nu avea cine să mijlocească pentru ei, a fost pedepsit şi luat în robie de popoarele vecine necredincioase. Domnul nostru ne spune în Sfânta Evanghelie: „Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă, şi cel ce se leapădă de voi se leapădă de Mine; iar cine se leapădă de Mine se leapădă de Cel ce M-a trimis pe Mine" (*Lc.* 10, 16).

De aceea, după dumnezeiasca Sa Înălțare la ceruri, ni i-a lăsat pe Sfinții Săi ucenici şi Apostoli ca să-I ducă mai departe lucrarea, să propovăduiască în numele Său pe pământ şi să ne dea poruncile lui Dumnezeu şi sfintele Sale rânduieli. După aceea, Sfinții Apostoli i-au lăsat pe episcopi şi episcopii pe preoți şi pe învățătorii poporului, față de care suntem datori, după ce vor fi probați, să facem ascultare fără a-i judeca, precum am face şi cu Începătorul mântuirii neamului omenesc, Domnul şi Dumnezeul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Aşadar, după cuvintele lui Hristos, cine nu face ascultare față de stăpânii săi rânduiți de Dumnezeu, care în cazul de față sunt egumenul şi sinaxa bătrânilor Mănăstirii, este ca şi cum nu face ascultare față de Însuşi Domnul nostru. Prin urmare, orice ar face, orice virtute ar dobândi, oricât ar spori duhovniceşte acel monah şi, în general, fiecare om, fără ştiința şi acordul mai-marelui său, adică al Starețului, în fața lui Dumnezeu ajunge să întruchipeze răutatea diavolului, după cum spune şi Sfânta Scriptură: „rugăciunea lui să se prefacă în păcat" (*Ps.* 108, 6), pentru că vine din voia sa şi nu numai că Dumnezeu nu o primeşte, dar va îngădui ca acel om, sau monah, indiferent de rang şi demnitate, să-şi piardă limpezimea minții, să cadă în rătăcirea diavolului şi atunci va vedea albul negru, dulcele amar şi invers. Le va vedea pe toate pe dos şi nu aşa cum sunt în realitate. Dar se poate ca un asemenea ucenic, dacă stăruie să-şi facă voia, să cadă pradă unei nenorociri şi căderi duhovniceşti şi mai mari, după cuvintele Apostolului Pavel: „pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării" (*Col.* 3, 6). De aceea, frate Damaschin, a spus luminatul părinte Daniil, va trebui, dacă vrei ca virtutea ta să fie primită în ochii lui Dumnezeu,

să te duci neîntârziat să te mărturiseşti duhovnicului, să încetezi această nevoință, pe care o faci din voia ta, şi să faci ascultare în toate de voia egumenului şi a sinaxei bătrânilor de la Mănăstirea ta de metanie, fără a-i judeca. Numai aşa această sporire a ta va fi o virtute adevărată şi neîndoielnică şi bine-primită la Dumnezeu. Şi să ştii că o să scapi de înfumurarea adusă ție de diavolul şi de mândria închipuitei viețuiri în virtute.

Atunci părintele Damaschin, acest ucenic bine-intenționat, a alergat la egumen, i-a cerut iertare şi a făgăduit că se va supune voii părinților şi va face ascultare. Aceasta înseamnă progres şi sporire adevărată.

Diavolul luptă împotriva ucenicului

Egumenul, la sfatul Bătrânului-Daniil, pentru a vedea dacă fratele Damaschin s-a pocăit cu adevărat, vrea să se îndrepte şi să facă ascultare, i-a spus: „Frate Damaschin, dacă vrei să nu mai asculți de voia ta, ci să sporeşti din clipa de față în Dumnezeu, îți dau porunca să nu mai ieşi niciodată în curtea din fața Mănăstirii şi să nu treci dincolo de poarta Mănăstirii sub nici un motiv." Fratele Damaschin a primit cu bucurie porunca aceasta, mai ales că era în acord cu voia sa şi cu obişnuința avute mai înainte. Din acea zi şi pentru multă vreme nu a ieşit afară din Mănăstire.

Ce s-a întâmplat însă? Deşi cu voia sa a izbutit să stea zece ani fără să iasă din Mănăstire, acum, când a primit porunca de a nu mai ieşi afară, nu a trecut nici măcar o lună de la primirea poruncii şi duşmanul ascultării, diavolul, a pornit un asemenea război împotriva fratelui, încât nu-şi mai găsea nicăieri liniştea: nici în biserică, nici la rugăciune, nici la masă şi nici măcar în somn. I-a trezit dorința puternică de a ieşi cu orice preț afară din Mănăstire. S-a dus la egumen, a căzut la picioarele lui, l-a rugat fierbinte să-i dezlege canonul şi porunca pe care i-o dăduse, ca să poată ieşi şi el afară în curtea din fața Mănăstirii şi în grădină. Egumenul l-a chemat iarăşi pe Bătrânul-Daniil la Mănăstire. Monahul Damaschin, îndată ce l-a văzut pe Bătrânul-Daniil, i-a căzut la picioare şi cu lacrimi l-a rugat să mijlocească la egumen să-i dezlege canonul, fiindcă i-a spus: „Mă arunc pe geam să mă omor, nu mai pot îndura acest

război, am impresia că sunt închis, o să-mi pierd mințile, nu mai suport!" Bătrânul-Daniil a stăruit pe lângă egumen, care i-a dezlegat canonul, îngăduindu-i-se monahului Damaschin să iasă şi el asemenea celorlalți părinți. Atunci, Bătrânul-Daniil, cu seninătatea sufletului întipărită pe chip, i-a spus fratelui Damaschin: „Acum vezi, frate, deosebirea dintre adevărata şi falsa virtute? De aceea să nu te încrezi în tine însuți. Să-ți omori voia, când gândul îți spune să faci vreun lucru ascuns, vreo virtute sau spor mărunte şi să spui şi tu dimpreună cu acei binecuvântați părinți, ava Dorotei şi ceilalți: «Anatema ție, gândule, ție şi cunoaşterii tale!» Să-ți ții mereu sub pază voia şi să faci ascultare, ca să primeşti harul lui Dumnezeu, care îți va dărui pacea gândurilor, seninătatea sufletului, curăția minții, rugăciunea neîncetată şi smerenia desăvârşită; atunci fiecare mişcare, fiecare pas al tău vor fi lucrarea ascultării, care te va duce în fața Tronului Slavei lui Dumnezeu, ca să primeşti cununa cea scumpă a ascultării şi să trăieşti pururi cu Dumnezeu cel veşnic şi bogat în răsplătirile pe care le dă, Stăpânul Hristos şi Cel dintâi lucrător al ascultării, Iisus, Domnul şi Dumnezeul nostru."

Cu aceste cuvinte ale Bătrânului-Daniil cel de Dumnezeu luminat şi prin lucrarea ascultării, fratele Damaschin a dobândit fericita liniştire a gândurilor şi s-a afierosit sporirii în Dumnezeu, spre slava Tatălui, Fiului şi Duhului Sfânt. Amin.

Sfârşitul cuvios al eremitului

Părintele Daniil cel tânăr de la Sihăstriile din Katunákia mi-a povestit de curând că a adormit întru somnul de veci Bătrânul-Gavriil Karuliótis[1]. Nu-l ştiam prea bine pe acest părinte, abia dacă ne cunoşteam, dar era un monah model şi un ucenic desăvârşit. A viețuit mai bine de 20 de ani împreună cu Starețul său Serafim la Coliba de nevoitori Sfinții Arhangheli, mai sus de Karúlia.

Făcând ascultare față de Stareț, a învățat să vorbească puțin, să fie smerit, să spună neîncetat rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!", să se înfrâneze şi să facă cât mai mult cu putință nevoință, astfel că nu a mâncat untdelemn nici măcar în ziua de Paşti, în toată viața sa de nevoitor. Se cumine-

[1] *Scil.* de la Karúlia (*n. trad.*).

ca foarte des şi lua parte, cu deplina cunoştinţă a nevredniciei sale, la Taina dumnezeieştii Euharistii, unde se împărtăşea periodic cu Preacuratele Taine – Trupul şi Sângele Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Multa nevoinţă şi privarea organismului de hrana necesară, alături de firea sa slabă, au avut ca urmare devitaminizarea organismului şi decalcifierea oaselor, din lipsă de calciu, dar poate şi din îngăduinţa lui Dumnezeu pentru a fi încercat. Astfel, a slăbit foarte mult şi fraţii Danieléi l-au luat la Sihăstria lor, unde au purtat de grijă să aibă toate cele necesare. Însă acesta, binecuvântatul, deşi a primit plin de bunăvoinţă să se supună întregii rânduieli şi ordini a obştii Danieléilor, a cerut să i se îngăduie să nu consume untdelemn, fiindcă în toată perioada de mai înainte petrecută alături de Stareţul Serafim nu au încălcat această rânduială şi nu au consumat untdelemn nici măcar de Paşti. Astfel, la stăruinţele sale, părinţii Danieléi au cedat cât priveşte acest aspect al înfrânării peste măsură.

În starea aceasta a rămas la pat douăzeci şi două de zile. La 3 noiembrie, de sărbătoarea mutării moaştelor Sfântului Gheorghe, după dumnezeiasca Liturghie, săvârşită de ieromonahul obştii Danieleilor, părintele Grigorie, când s-au împărtăşit cu toţii, părintele Daniil cel tânăr i-a spus Bătrânului-Gavriil, care era bolnav: „Părinte Gavriil, peste cinci zile o să avem sărbătoarea Arhanghelilor, care este şi sărbătoarea numelui tău, şi o să facem *loukoumádes*[1]. În cinstea Arhanghelilor va trebui să faci şi tu o abatere de la canon şi să mănânci cel puţin două." Însă părintele Gavriil, zâmbind, i-a spus părintelui Daniil: „Părinte Daniil, voi să faceţi *loukoumádes* în cinstea Arhanghelilor şi să mâncaţi, dar eu nu voi mânca cu voi, pentru că până atunci voi fi deja plecat de aici!"

Părintele Daniil nu a dat nici o atenţie acestor cuvinte, socotind că glumeşte sau că vrea să se întoarcă la Sihăstria sa. După două zile starea sănătăţii părintelui Gavriil s-a înrăutăţit şi vizitele noastre la Chilia sa erau mult mai dese. În cea de-a treia zi, pe 6 noiembrie, Stareţul Danieléilor, părintele Modest, de îndată ce s-a trezit, înainte de rânduiala utreniei, ca să-şi facă canonul, s-a gândit să-l vadă mai întâi pe fratele bolnav şi apoi să-şi facă rugăciunea.

[1] Gogoşi cu miere (*n. trad.*).

Când s-a dus la Chilia părintelui Gavriil, l-a găsit rugându-se, dar era foarte slăbit. A mers repede la Chilia părintelui Gherontie şi i-a spus că părintele Gavriil nu se simte bine.

Bătrânul-Gherontie a mers dimpreună cu monahul Nifon la Chilia celui bolnav. Acesta i-a primit ca întotdeauna zâmbind şi cu bunătate, cu toate că avea chipul unui om aflat la un pas de moarte. L-au întrebat dacă doreşte ceva, dacă vrea să se împărtăşească. Le-a răspuns că, dacă a început dumnezeiasca Liturghie, ar vrea să se împărtăşească. Dacă însă nu a început dumnezeiasca Liturghie, să-i aducă din sfânta prescură. I-au adus deîndată Preacuratele Taine şi s-a împărtăşit cu multă evlavie şi cu lacrimi în ochi, ca întotdeauna.

Părintele Nifon a rămas cu el ca să-l vegheze, iar Bătrânul-Gherontie s-a dus la biserică. Cum starea părintelui Gavriil se înrăutăţea, părintele Nifon l-a lăsat, s-a dus în bucătărie, a luat dospeala şi a pus-o în apă ca s-o frământe în ziua următoare şi să facă pâinea de care vor avea nevoie, ca să o împartă la înmormântare. După ce a pus aluatul în apă, s-a întors în Chilia suferindului împreună cu părintele Daniil, cel care purta de grijă de dieta fratelui, întrucât, fiind mai priceput, i se încredinţase ascultarea de infirmier şi-l avea în grija sa şi pe acest bolnav.

Atunci amândoi l-au văzut pe Bătrânul-Gavriil în stare de răpire – îşi ieşise din sine –, privea în sus, spre tavanul camerei, şi spunea: „Flori, multe flori, nu-i aşa? Ce frumos este în Rai! O, Raiul... ah! Oare e vrednic sufletul meu să se bucure de toate aceste frumoase bunătăţi?"

Bătrânul-Nifon şi părintele Daniil au rămas cu răsuflarea tăiată, îl ascultau şi aşteptau să-şi revină. Într-adevăr, după câteva clipe şi-a venit în fire şi strălucea de bucurie. Când părinţii l-au întrebat ce erau cele pe care le spunea şi le vedea, le-a răspuns: „A! Nu era nimic, părinţii şi fraţii mei, spuneam *ah* şi vorbeam despre multele mele păcate. Acum sunt bine şi nu vreau nimic." Le-a spus aşa, pentru că nu voia să fie nimeni acolo în ceasul când avea să moară. Aşa cum mi-au spus părinţii, îşi aştepta moartea cu multă bucurie şi nerăbdare.

Atunci părintele Nifon s-a dus pentru puţină vreme în bucătărie ca să vadă de dospeală, deoarece era bucătar, iar părintele Daniil s-a dus la utrenie.

N-au trecut nici zece minute și părintele Nifon, după rânduirea treburilor în bucătărie, s-a întors din nou la suferind. L-a găsit cu mâinile încrucișate pe piept, cu mâna dreaptă deasupra mâinii stângi, cu ochii închiși, ca și cum ar fi dormit. Părintele Gavriil își dăduse duhul, fericitul său suflet, în mâinile Preabunului Dumnezeu și seninătatea îi era zugrăvită pe chip. Și-a dat sufletul și a zburat asemenea unei păsări la ceruri, în ajunul Soborului Sfinților Arhangheli, în anul mântuirii 1963. L-au întâmpinat în sânurile cereşti Sfinții Îngeri şi Cuvioşii Părinți Aghioriți, spre slava lui Dumnezeu.

Chimistul Gherasim Menághias

Pe când ne aflam împreună cu Starețul meu la Chilia din Kerasiá, înainte de anul 1942, l-am cunoscut pe vrednicul de pomenire Stareț Gherasim Menághias monahul, din Kefaloniá, care ne-a povestit întâmplarea neobişnuită, dar vrednică de atenție de mai jos.

Părinții săi înstăriți și cu poziție socială din Kefaloniá l-au trimis să studieze chimia în Germania. De tânăr era foarte evlavios și se distingea prin cucernicie, însă aceasta nu înseamnă că a fost lipsit de dorințele tinereții și de slăbiciunile epocii sale.

În camera sa, student fiind, își făcea în fiecare seară rugăciunea şi citea pavecernița, așa cum fusese învățat de către părinții săi evlavioși. Apoi a început studiul diferitelor obiecte specifice științei pe care o alesese. Cu trecerea timpului a înțeles, înainte de inventarea becului electric, că încăperea îi era luminată de o lumină neobişnuită şi ciudată, care la început era mai slabă, dar cu timpul devenea atât de intensă, că nu era nevoie să aprindă altă sursă de lumină. La început nu a dat importanță fenomenului, dar pe urmă a început să creadă că nu este asemenea celorlalți tineri din vremea sa. Astfel, încet-încet, a început să evite compania amicilor și pe nesimțite s-a îndepărtat de toți prietenii și cunoscuții săi.

A progresat foarte mult în știința pe care o studia, la toate examenele lua nota maximă, și a ajuns unul dintre cei mai buni chimiști

ai vremii. Când și-a luat diploma, a fost angajat imediat ca chimist și director la fabrica Benákis din Cairo (Egipt).

Lumina aceea curioasă l-a urmat și la Cairo. Acolo, stăpânit de egoism și mândrie, credea că nimeni nu mai este ca el. „Am ajuns", ne-a spus, „într-atât de capricios, încât nu eram de acord cu nimic din ceea ce spuneau alții şi am început să cultiv compania spiritişitilor." În cele din urmă a ajuns demonizat şi a avut multe de suferit de pe urma diavolului care-l tiraniza.

De la fabrică nu-l lăsau să-şi dea demisia pentru că era iubit şi indispensabil. Însă duhovnicul l-a sfătuit să plece neîntârziat în Sfântul Munte. S-a dus la Mănăstirea Sfântul Pavel, unde erau şi alți monahi din urbea sa, care l-au primit cu bucurie şi s-au arătat gata să-l ajute. Dar pentru că boala i se agravase foarte mult, l-au trimis cu un frate al Mănăstirii la Starețul Calinic Katunakiótul, vestit pentru virtuțile şi pentru harisma aparte de a scoate şi a alunga demonii.

Bătrânul-Calinic, un monah încercat, smerit, simplu, cu un fel de a fi neprefăcut şi fără răutate în purtări, nu s-a lăsat la început înduplecat să-l primească, sub pretextul că este foarte păcătos şi nevrednic de o asemenea încercare, dar [până la urmă] l-a acceptat, datorită ascultării față de părinții Mănăstirii Sfântul Pavel. I-a dat o Chilie şi vreme de şase luni a urmat rânduiala şi programul de rugăciune şi slujbe bisericeşti al celorlalți părinți.

După şase luni Bătrânul-Calinic l-a tuns monah cu numele Gherasim, în locul celui dintâi care era Spiridon, şi i-a zis: „Frate, vom duce împreună o viață de nevoință. Patruzeci de zile şi patruzeci de nopți ne vom ruga neîncetat, Îl vom ruga pe Domnul nostru Iisus Hristos, pe Preasfânta Lui Maică, pe Cinstitul Înaintemergător şi Botezător Ioan, pe Sfântul Gherasim şi pe toți Sfinții să mijlocească şi ei la Stăpânul Hristos, ca să-Şi arate milostivirea Sa şi să te izbăvească de tirania satanei.

O să te mărturiseşti curat şi sincer la duhovnic, o să te înjoseşti în fața lui Dumnezeu şi a oamenilor, te vei socoti pe tine însuți cel mai rău dintre oameni, îi vei considera pe toți ceilalți deasupra ta şi mai ales vei crede aceasta cu toată convingerea."

„Vreme de patruzeci de zile", ne-a spus părintele Gherasim, „n-am pus o firimitură în gura noastră, ci doar la două zile, când

săvârşeam dumnezeiasca Liturghie, mâncam anafură şi beam agheasmă. În perioada aceasta satana m-a încercat atât de mult, încât am vrut de cinci ori să fug de la Sihăstrie, dar obştea Stareţului mă găsea de fiecare dată şi mă aducea înapoi.

În cea de-a patruzecea zi am simţit că m-am umflat atât de tare în burtă şi aveam o aşa de mare greutate, încât îmi venea să vomit, dar nu puteam. La vecernie, când Bătrânul-Calinic a cântat imnul «Lumină lină a sfintei slave a Tatălui ceresc, Celui fără de moarte, a Sfântului, Fericitului, Iisuse Hristoase, venind la apusul soarelui, văzând lumina cea de seară, lăudăm pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Dumnezeu; vrednic eşti în toată vremea a fi lăudat de glasuri cuvioase, Fiul lui Dumnezeu, Cel ce dai viaţă, pentru aceasta lumea Te slăveşte» cu multă cucernicie şi lacrimi, pe la mijlocul imnului, unde se spune «lăudăm pe Tatăl, pe Fiul şi pe Sfântul Duh, Dumnezeu; vrednic eşti în toată vremea a fi lăudat de glasuri cuvioase, Fiul lui Dumnezeu...», mi-a venit din nou să vomit. Şi atunci am văzut ieşind din gura mea ceva asemenea unei vulpi, lăsând în urmă multă murdărie şi miros urât. Imediat am căzut jos, au venit fraţii, m-au ridicat şi mi-am revenit un pic. Pe când vecernia era pe terminate şi Bătrânul-Calinic cânta imnul «Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne...» am început să mă simt cu totul liber şi uşor asemenea unei păsări. Mintea mi s-a limpezit, au dispărut ameţelile şi durerile de cap continue şi tot atunci am fost izbăvit definitiv de tirania acelui demon cumplit. Nu-mi mai era teamă să stau singur."

După aceea, Bătrânul-Calinic a dat părintelui Gherasim porunca lămurită ca, atâta vreme cât se va afla el în viaţă, să nu vorbească nimănui despre această minune pe care a făcut-o Dumnezeu, slobozindu-l de demon. După ce s-a vindecat, cu binecuvântarea Bătrânului-Calinic a plecat la Schitul Sfântul Vasile, unde a rămas până în anii ocupaţiei germane, când au apărut multe greutăţi şi probleme. În 1944 l-au luat fraţii la Sfântul Pavel şi a trăit acolo o viaţă virtuoasă. La adânci bătrâneţi şi-a dat sufletul în mâinile Domnului nostru Iisus Hristos.

Bătrânul-Calinic a fost o figură aparte a Sfântului Munte prin virtuţile şi harismele cu care îl înzestrase Preabunul Dumnezeu, ca răsplată a marii sale credinţe şi dragoste pentru El. Lumina aseme-

nea unui stâlp de foc, a cărui strălucire, deşi se afla în marea Vale a Pustiei de la Katunákia, ajungea până la înălțimile Muntelui Athos, care atingeau cerul. Persoane ilustre i-au apreciat virtutea, împărați, oameni de arme şi politicieni, care în decursul timpului l-au vizitat şi au plecat cuprinşi de entuziasm la vederea înțelepciunii şi a miresmelor virtuții pe care le răspândea neîncetat în jurul său. Ascetul rus, părintele Partenie de la Karúlia, fost general în armata țaristă, şi ieromonahul, tot din Karúlia, Teodosie, fost rector al Universității din Moscova, îl vizitau adesea şi îi cereau sfatul pentru a fi îndrumați în viața duhovnicească şi în ce priveşte rugăciunea minții.

Influența sa asupra vestitului om de litere Alexandru Moraitidis a fost atât de mare, încât, atunci când regele Constantin I, încântat de minunatele sale opere literare, a dorit să-i confere o medalie, literatul Moraitidis a cerut sfatul Bătrânului-Calinic, prin intermediul ucenicului său, părintele Gherasim Menághias, dacă trebuie să primească sau nu medalia regelui şi a primit-o numai după ce aceasta i-a dat un răspuns pozitiv.

Bătrânul-Calinic învățase foarte bine limba rusă, ceea ce i-a ajutat foarte mult pe frații ruși, care îl vizitau cu miile. Pentru aceea și un profesor rus de teologie de la Academia Sfântul Serghie, care a vizitat Sfântul Munte în 1912-1913 și a rămas aici șase luni, când s-a întors, a publicat în periodicul *Creștinul* multe din experiențele sale din Sfântul Munte. Printre altele scria despre Starețul Calinic: „Am cunoscut un Stareț minunat, cu numele de Calinic monahul, care reunește într-un mod strălucit experiența şi grija duhovnicească cu rara dragoste și afabilitate față de monahi și de toți oamenii. Împarte cu generozitate bogăția sa duhovnicească şi monahilor ruşi, care îi cer cuvinte de învățătură, îndrumare şi mângâiere."

Cei care i-au călcat pragul, cu toții, fără excepție, au plecat cu convingerea că au văzut un monah purtător de Duh Sfânt, pe care harul lui Dumnezeu l-a adumbrit şi asupra căruia odihneşte. Toți mărturiseau că era o figură cuvioasă, impunătoare şi sfântă, un adevărat ascet, „locuitor al Pustiei, om ceresc şi înger pământesc".

Înşelarea demonică prin mijlocirea viselor

Puţin mai sus de Sihăstria de azi a iconarilor Danieléi trăia în urmă cu câţiva ani, la o *xerokalýva*, un stareţ simplu, bun şi foarte virtuos, pe nume Bătrânul-Petru.

Întrucât fraţii Danieléi cultivau partea de pământ mai jos de Coliba sa, aduceau apă de foarte departe, de la 4-5 kilometri, de la poalele Atonului, cu ajutorul unor ducte. În scopul acesta confecţionaseră cisterne şi grădini pentru nevoile marii lor obşti de atunci, care număra 8-12 monahi, în afară de pelerinii pe care îi găzduiau. Astfel, satana i-a băgat Bătrânului-Petru în cap că fraţii Danieléi vor cu orice preţ să-i ia Coliba şi pământul din jur.

Fraţii Danieléi, iubitori de străini şi primitori de fraţi prin tradiţia lor, îl îngrijeau, în afară de alţi nevoitori şi sihaştri, şi pe Bătrânul-Petru. Le dădeau mâncare, pesmeţi şi tot ce inima lor iubitoare de străini se întâmpla să aibă la dispoziţie.

Pentru această bunătate a lor, satana i-a băgat Bătrânului-Petru în cap că tot ce fac Danieléii este cu scopul de a-i lua Coliba, care în afară de pietre şi stânci nu avea nimic altceva de preţ.

Ideea aceasta a ajuns să-l urmărească şi să-l chinuie într-atât, încât de multe ori îi vedea în vis pe fraţii de la obştea Danieléilor, pe starețul Ştefan, pe Bătrânul-Damaschin şi uneori pe bunul Gherontie cum stăteau în faţa lui cu securi, cuţite şi bâte, ameninţându-l cu moartea.

Bătrânul-Petru, nemaiputând să îndure în somn asemenea coşmaruri, s-a hotărât să se spovedească părintelui duhovnic Gherasim, care locuia în Pustia de la Sfântul Vasile, în căutarea isihiei. Duhovnicul, de îndată ce a auzit spovedania Bătrânului-Petru, ca unul ce era foarte încercat în asemenea lucruri, pentru că avusese şi el de pătimit un astfel de atac din partea demonilor, a înţeles rătăcirea pe care o lucra satana; însă fiindcă Bătrânul-Petru, ca un om bun şi simplu ce era, dar totodată cu totul neştiutor de carte, nu era în stare să priceapă ce înseamnă războiul duhovnicesc dus de satana, a socotit că este bine să-i dea următorul sfat: „Părinte Petru, ascultă-mă: ceea ce vezi în vis este de la diavolul, şi nu la de la fraţii Danieléi care te iubesc nespus. Dacă o să-i mai vezi în vis, să nu-i iei în seamă, să te întorci pe cealaltă parte, şi aceia se vor face nevăzuţi."

Sfatul duhovnicului

La două-trei zile după ce duhovnicul i-a dat acest sfat, i se arată din nou Bătrânului-Petru în vis umbrele amenințătoare ale fraților Danieléi, ca mai înainte. Atunci Bătrânul-Petru a urmat sfatul duhovnicului, s-a întors pe cealaltă parte, n-a luat în seamă închipuirile acelea şi a încercat să doarmă.

Atunci a văzut cum arătările satanei care luaseră chipurile fraților Danieléi, ale părintelui Ştefan şi părintelui Damaschin, ridicau când un picior, când pe celălalt şi dădeau fără încetare necurate şi pline de murdărie „aere…", care, deşi aveau loc în vis, făceau aşa un zgomot şi lăsau asemenea miasme şi duhoare, că l-au trezit pe Bătrânul-Petru şi l-au făcut să se ducă cu sufletul la gură, în plin miez de noapte, la Sihăstria fraților Danieléi cu şiragul de mătănii în mâini.

I-a găsit pe oameni dormind în linişte, fără să aibă nici cea mai mică idee despre cele petrecute cu Bătrânul-Petru; şi, într-adevăr, acesta a înțeles că era înşelarea şi vicleşugul diavolului, dar în Coliba sa, vreme de mai multe nopți şi zile, a rămas duhoarea necurată pe care o lăsaseră „aerele" spurcaților demoni.

Fiți cu luare-aminte, fraților, la pilda aceasta de rătăcire satanică şi să ne fie spre învățătură de minte, spre a nu da importanță viselor, prin care satana poate să-l ducă pe om în rătăcire şi să-l facă să-şi piardă bunul cel mai de preț, care este dragostea de frați!

Bătrânul-Calinic

În tot Sfântul Munte, începând cu secolele al XII-lea-al XIII-lea, s-a cultivat şi înflorit rugăciunea neptică. A început în special de la Schitul *Glossia,* acolo unde astăzi se află zona numită Provata, care cuprinde Vigla, Kavsokalivia, Katunákia, Sfânta Ana Mare şi Sfânta Ana Mică, Schitul Sfântul Vasile, dar şi din alte părți.

La Schitul Glossia şi în Vigla au învățat despre rugăciunea minții şi au practicat-o Sfântul Grigorie Sinaitul, fraților Ignatie şi Calist Xantopulos şi mulți alți părinți aghioriți. În Vigla Starețul Corneliu a şi scris o *Metodă* care tratează despre vederea duhovnicească

(contemplația neptică) şi nevoința practică (lucrarea poruncilor), în vederea rugăciunii numite a minții sau a inimii. La Katunákia au existat mulți părinți cu harul acestei rugăciuni, dar renumele deosebitei virtuți şi al harismei deosebirii duhurilor deținute de doi dintre aceştia (mai sus pomenitul Daniil Danieléul, Bătrânul contemplativ şi înțelept, şi Bătrânul sihastru Calinic, care s-a nevoit mai mult de cincizeci de ani la Coliba de sihaştri Sfântul Gherasim cel Nou, din aşa-numita Katunákia) au ajuns până în zilele noastre.

Bătrânul-Calinic – din relatările părinților şi stareților noştri, dar şi ale urmaşilor lui, adică ale preacuviosului Bătrân-Hristodul şi ale ucenicului său, părintele Calinic cel tânăr – a fost o mare figură ascetică, care s-a afierosit cu adevărat rugăciunii neptice, petrecând în acelaşi timp ca zăvorât.

Bătrânul-Calinic s-a născut în Atena la 1853 din părinți evlavioşi şi virtuoşi. De tânăr a avut aplecare spre viața monastică şi de sihăstrie. Astfel, după primii ani de şcoală (pentru vremea aceea învățase destulă carte), s-a născut în el dorința de a se îndepărta de lume şi de a deveni monah. Ani întregi s-a frământat sub impulsul acestui gând, până ce într-o bună zi Constantin Thiáspris – acesta era numele său de mirean – a aflat în ce fel poate ajunge în Sfântul Munte. În cele din urmă, la vârsta de 22 de ani, a plecat din Pireu şi a ajuns în Sfântul Munte cu un caic care transporta lemne. De cum a ajuns în Dafne, a aflat că în zona Sfintei Ana şi a Pustiei Katunákia se află mari asceți şi pustnici. S-a îndreptat deîndată spre Schitul Sfintei Ana. Acolo a auzit că la Katunákia se aflau mulți sihaştri virtuoşi. S-a dus la Katunákia, unde l-a aflat pe Bătrânul-Daniil, un Stareț atotevlavios, care ridicase Coliba şi bisericuța Sfântului Gherasim cel Nou de la Katunákia.

Starețul acestei Sihăstrii, părintele Daniil, la început nu a vrut să-l primească, manifestându-şi îndoiala față de acest tânăr entuziast: „Copilul meu, aici viața este foarte aspră şi fără nici o bucurie. Aici mâncăm o singură dată pe zi, şi atunci numai hrană uscată. Doar sâmbăta şi duminica şi în sărbătorile mari folosim şi puțin untdelemn. Pe aici nu există apă curgătoare, bem cu mare economie apă de ploaie pe care o adunăm în cisterne. Nu avem fructe şi legume de nici un fel. Tu eşti un tânăr răsfățat din Atena, unde se află

toate bunătățile; de aceea noi nu te putem primi aici. Dacă vrei să te faci monah, du-te la o Mănăstire cu viață de obşte, unde au apă din belşug şi grădini frumoase cu toate bunătățile; eşti prea tânăr ca să rezişti aici."

Cóstas, la toate aceste obiecții ale părintelui Stareț Daniil, i-a răspuns cu o rugăminte: „Preacuvioase părinte Stareț, aici nu am venit ca să aflu bunuri şi confort, am cercetat îndeaproape modul de viață pe care îl duceți şi, cu ajutorul lui Dumnezeu şi prin rugăciunile voastre, am hotărât să rămân aici, în preajma cuvioşiei voastre. Vă rog să mă primiți şi să mă supuneți la încercări şi, dacă nu mă arăt răbdător la tot ce veți pune pe umerii mei, atunci să mă alungați."

Părintele Stareț Daniil a cedat în fața stăruinței şi rugămințiii lui, oprindu-l în obştea sa spre a-l încerca. După aspre încercări, l-a tuns monah şi i-a dat numele de Calinic. Monahul Calinic a arătat atâta râvnă în ascultare, în desăvârşita lepădare de sine şi la toate slujirile, încât Starețul şi obştea sa au intrat la griji, pentru că era mai înfrânat decât toți ceilalți şi foarte repede a primit multe şi mari harisme. Era smerit, vorbea puțin şi s-a afierosit rugăciunii mințiii de foarte tânăr, cu toată puterea sufletului său.

În 1884, părintele Daniil, Starețul său a adormit şi atunci s-a pus şi mai mult în slujba vederii duhovniceşti şi a rugăciunii mințiii. Însă a rămas întotdeauna credincios rânduielilor transmise de Starețul său.

După cinci ani de la moartea Starețului, când au venit şi s-au aşezat în preajma sa doi ucenici, Neofit şi Daniil cel tânăr, ajuns ieromonah, Bătrânul-Calinic a luat hotărârea de a deveni zăvorât. Aceasta l-a ajutat să se despovăreze de grijile şi tulburările venite din partea diferiților monahi şi pelerini evlavioşi şi s-a afierosit cu totul rugăciunii mințiii. Apoi s-a alăturat obştii şi preacuviosul monah şi Stareț Hristodul.

Bătrânul-Calinic a sporit atât de mult în virtute, încât a dobândit harisma deosebirii duhurilor şi, cu ajutorul acesteia, aducea pace tuturor celor ce-l vizitau, care plecau entuziasmați de sfaturile sale înțelepte. Mai mult, se spune că primise de la Dumnezeu şi harisma alungării demonilor.

Nevoitorul rus de pe Aton

După cum a istorisit vrednicul de pomenire Bătrânul-Calinic de la Katunákia stareților noştri, în anul mântuirii 1912-1913, într-o noapte a venit la el ieromonahul rus Serapion, de la Mănăstirea Sfântul Pantelimon, care de mulți ani obişnuia să-i ceară Bătrânului-Calinic sfatul şi să-i asculte învățăturile despre rugăciunea minții, dar în seara aceea l-a rugat pe stareț să-i dea binecuvântarea de a pleca din Mănăstire ca să se afierosească în singurătate rugăciunii minții cu toată puterea sufletului său.

La început, Bătrânul-Calinic i-a spus ieromonahului rus că ceea ce vrea să facă, adică să se lipsească de compania şi ajutorul oamenilor, este primejdios şi că extremele sunt o sabie cu două tăişuri, fiindcă satana, duşmanul şi potrivnicul neamului omenesc, va lupta împotriva sa şi mai cumplit. De aceea, i-a sugerat să nu se îndepărteze prea mult de oameni şi de frații „în Hristos" şi să rămână la locul lui de metanie, în Mănăstire.

În fața insistenței şi a rugăciunii fierbinți ale ieromonahului rus, Bătrânul-Calinic a cedat şi i-a îngăduit să se ducă în Pustie, dar să vină să-l vadă [cât mai] des, spre a-l supraveghea, ca nu cumva să fie dus în rătăcire sau să cadă într-una din cursele vicleanului diavol, care luptă cu multă înverşunare împotriva celor care lucrează rugăciunea minții. Părintele Serapion era mânat atât de flacăra iubirii de Dumnezeu, cât şi de dorința inimii sale ce simțea chemarea stăruitoare a Duhului Sfânt care neîncetat îi spunea: „Fiule, dă-Mi inima ta!", dar şi de prima poruncă a Decalogului: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta şi din tot sufletul tău şi din toată puterea ta şi din tot cugetul tău" (*Lc.* 10, 27). Înarmat, aşadar, cu rugăciunea şi binecuvântarea îndrumătorului său Starețul Calinic, a săvârşit Sfânta Liturghie în bisericuța Sfântului Gherasim, s-a împărtăşit cu Preacuratele Taine şi a plecat spre Pustia Atonului. Bătrânul-Calinic nu a încetat să se roage ziua şi noaptea Începătorului şi Desăvârşitorului a tot binele şi a toată virtutea, Domnului nostru Iisus Hristos, pentru ajutorul şi acoperământul dumnezeiesc al fratelui şi ucenicului său, părintele Serapion, care s-a dus să dea piept cu satana în singurătate şi Pustie.

După doisprezece ani

Din seara aceea trecuseră doisprezece ani întregi şi părintele Serapion nu a dat [de atunci] nici un semn de viață. Dar într-o seară, după spusele Bătrânului-Calinic, după miezonoptică, a auzit bătăi în poarta Sihăstriei sale. La întrebarea: „Cine este?" a auzit vocea cunoscută, dar foarte slăbită, răspunzându-i: „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noştri, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeule, miluieşte-ne pe noi!" Bătrânul a spus „Amin", dar a repetat întrebarea: „Cine eşti şi ce vrei la o asemenea oră?" Atunci a auzit glasul care-i spunea: „Părinte, sunt robul lui Dumnezeu şi ucenicul cuvioşiei voastre, părintele Serapion." Părintele Calinic, înfricoşat de rătăcirea satanei, i-a spus să rostească Simbolul de credință, *Crezul*, şi acela a rostit cu lacrimi în ochi *Crezul*, *Tatăl nostru* şi „Unul Sfânt, Unul Domn – Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl. Amin". Atunci Bătrânul-Calinic i-a deschis poarta, l-a îmbrățişat pe părintele Serapion, care, de atâta nemâncare şi din cauza unei nevoințe peste măsură, era numai oase. Cu o voce palidă şi tremurând de emoție l-a întrebat: „Unde-ai fost, frate, atâția ani şi de ce nu ai venit să mă vezi? Credeam că te-am pierdut. Unde-ai stat până acum? Cu ce te-ai hrănit atâta vreme?" Părintele Serapion i-a răspuns Bătrânului-Calinic: „Părinte sfinte, din clipa în care mi-ai dat binecuvântarea şi rugăciunea ta, m-am dus sus pe culmile Atonului şi am rămas acolo trei zile şi trei nopți. Dar neputând îndura frigul nopții, am coborât la locul numit *Panaghia;* am rămas acolo pentru puțin şi mai jos am găsit o Peşteră în care am stat până astăzi." Bătrânul-Calinic l-a întrebat iarăşi pe părintele Serapion: „Bine, frate, dar eu ştiu că în acele locuri pasc cei peste 500 de țapi ai Mănăstirii Lavra şi pe acolo trec mereu cel puțin doi păstori. Cum de nu te-au văzut? Nu te-au necăjit? Nu treceau pe acolo?"

Şi-a cunoscut dinainte sfârşitul

Sihastrul rus i-a răspuns: „Părinte, când am plecat, am încercat să rămân la *Panaghia,* dar fiindcă pe acolo treceau mulți pelerini şi mă stânjeneau, am descoperit o Peşteră mai jos, prin fața căreia treceau în fiecare zi țapii şi ciobanii de la Lavra; am acoperit gura Peşterii cu rasa şi aşa, sub acoperământul lui Dumnezeu, în toată această

vreme nu m-a văzut nimeni. Ieşeam din Peşteră, adunam castane, diferite ierburi, ghinde şi jir şi câteodată scoteam rădăcini şi bulbi (de plante). Cu acestea m-am hrănit. Apă am băut de la căsuța unde se află izvorul de la *Panaghia*. Ceea ce mă umplea de mulțumire şi bucurie ziua şi noaptea era rugăciunea neîncetată, aceasta îmi aducea acea multă şi nespusă desfătare, nici o dorință străină de rugăciune nu lăsam să se strecoare în mine, pentru că nu mi-am lăsat nici o clipă mintea să se gândească la altceva în afară de rugăciunea care mă ridica la vederi dumnezeieşti şi, odată ce vedeam tainele lui Dumnezeu, nu mai voiam nimic altceva. Atunci când se revarsă, părinte Stareț, acea lumină dumnezeiască în inimă, o încălzeşte şi o luminează şi simți atâta dulceață şi desfătare, încât nu ia naştere şi nici nu mai începe altă dorință. Dar ce spun? Am uitat de mine. Iartă-mă, părintele meu, că îți spun asemenea lucruri, tu eşti dascălul meu şi cunoşti acestea mai bine decât mine." Bătrânul-Calinic, de cum a auzit acestea, s-a minunat şi, cuprins de emoție, i-a spus părintelui rus: „Spune-mi, părinte, şi alte lucruri asemenea, pentru că Dumnezeu te-a învrednicit să vezi şi să cunoşti lucruri pe care mulți ar fi dorit să le vadă şi nu le-au văzut!" Atunci, părintele Serapion i-a spus: „Un singur lucru mi-am dorit, părinte sfinte: dumnezeiasca Împărtăşanie. Vreau să mă împărtăşesc cu Trupul şi Sângele Stăpânului Hristos şi de aceea am venit, ca să primesc dumnezeiasca Împărtăşanie şi sfânta voastră rugăciune, pentru că sfârşitul mi se apropie şi nu vreau să plec din lumea asta fără aceste merinde dumnezeieşti şi mântuitoare de suflet."

După cele ce mi-a spus ascetul rus, am săvârşit – în aceeaşi zi – dumnezeiasca Liturghie şi s-a împărtăşit cu Preacuratele şi Preasfintele Taine. Am mâncat împreună puțini posmagi şi legume şi a plecat iarăşi în iubita lui Pustie. Aceasta a fost ultima dată când l-am văzut, deoarece, aşa cum se pare, Domnul şi iubitul Mire Stăpân Hristos l-a luat în Împărăția Cerurilor, spre a se bucura veşnic cu Dumnezeu dimpreună cu toți Sfinții Săi.

Sfârşit cuvios

Nu a trecut mult timp, poate doi-trei ani, de la apariția ascetului rus, şi Bătrânul-Calinic a căzut foarte greu bolnav la pat.

Era luna iulie când s-a auzit vestea aceasta și părinții, cunoscuți și necunoscuți, au alergat să-l vadă pe cel bolnav şi să ia binecuvântarea și rugăciunea sa. De aceeași boală suferise şi răposatul lui Stareț, părintele Daniil, numai că boala aceluia a durat cincisprezece zile, în timp ce a Bătrânului-Calinic, fiindcă alcătuirea sa era foarte robustă, a ținut în jur de patruzeci de zile. Aşa că într-o zi, după Schimbarea la Față a Domnului, Bătrânul-Calinic a închis pentru totdeauna ochii trupului şi, având-i cu totul deschiși pe cei ai sufletului, de vreme ce a văzut de pe pământ „lumina taborică cea nezidită" a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, s-a învrednicit să vadă în vecii vecilor și Slava Dumnezeirii celei mai presus de fire și în Trei Ipostasuri, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, a Unuia și Singurului Dumnezeu și Făcător a toate, la 7 august 1930.

Cu puține ceasuri înainte de a adormi pentru totdeauna, spre încredințarea vieții şi fericirii veşnice şi a bunătăților fără de sfârşit „pe care Dumnezeu le-a pregătit celor ce-L iubesc pe El", fericitul Stareț Calinic i-a văzut în vedenie pe Cuvioşii atoniți aşteptându-l cu lumânări în mâini. Atunci fața i s-a umplut de strălucire şi bucurie şi a strigat către ucenicul său: „Frate Daniil, du-te cu fratele tău în Domnul Hristodul să pregătiți biserica, pentru că au venit cuvioşii părinți aghioriți să mă ia [de aici], fiindcă în toată viața mea m-am rugat lor să-mi fie alături în ceasul de acum! Slăvit fie numele Domnului, Care a auzit glasul rugăciunii mele şi i-a trimis pe Sfinții Părinți!" Şi-a dat ultima suflare cu aceste cuvinte: „Îți mulțumesc, Dumnezeul meu, pentru că, deşi n-am făcut nimic vrednic de pomenire în viața aceasta ca să-mi arăt recunoştința, mor creştin ortodox!"

Toți părinții aghioriți au jelit moartea acestui cuvios părinte, pentru că toți care au avut fericirea să-l cunoască au păstrat în suflet şi după moartea lui vorbele şi sfaturile sale nemuritoare, ca mângâiere neîncetată şi sprijin duhovnicesc.

Rătăcirea adusă de urmarea voii proprii este cumplită

La Sihăstriile din Katunákia, înspre mare, locuia un Stareț virtuos împreună cu un ucenic de asemenea foarte evlavios, care la început a făcut ascultare, dar cu o mică doză de fățărnicie. Fățărnicia i-a adus o falsă smerenie şi, cu toate că la început, după cum am spus, s-a supus cu adevărat voii Stareţului şi duhovnicului său şi era blând şi liniştit, cu timpul însă, pentru că nu fusese sincer, a început să-şi facă într-ascuns voia.

Aşa cum mi-au povestit părinții din această Pustie, nu-şi aminteau numele Stareţului său, dar îşi aminteau foarte bine că acest monah îl avea ca duhovnic pe părintele Grigorie, vestit şi sporit în virtute, care se retrăsese la Sfânta Ana Mică, la Coliba Adormirea Maicii Domnului, care se află în partea cea mai înaltă a Schitului.

Monahilor ucenici și începători li se dă de către duhovnicul mărturisitor, după puterea fiecăruia, un canon de post și rugăciune pe măsură. La început se rânduiesc, de obicei, cincizeci de metanii mari și șase *comboshinia*[1]. Luni, miercuri și vineri hrană uscată, adică o singură dată pe zi mâncare fără untdelemn sau grăsime. Dacă organismul rezistă, cu trecerea timpului, canonul de rugăciune și post se mărește. Se fac 100 de mătănii și *comboshinia* – 10 pe zi, și de două ori pe săptămână hrană uscată sau post negru.

Când monahul ajunge schimnic, mătăniile ajung la 300 și *comboshinia* – 15 pe zi și în chip asemănător se petrece și cu postul. Rugăciunea pe care o face fratele singur este Canonul îndeobște-rânduit, care trebuie să se facă în afara celorlalte rugăciuni consacrate, care au loc în comun cu toți frații, adică în afară de rugăciunea vecerniei, miezonopticii, utreniei, ceasurilor, dumnezeieștii Liturghii, obedniței și pavecerniței, care se săvârșesc obligatoriu de toți frații, în afara situațiilor de boală, nevoie sau slujire – ascultare pe care o rânduiește egumenul și duhovnicul.

Așadar, în afară de acestea [de mai sus], care sunt îndeobște-rânduite și pe care sfânta tradiție le urmează, tot ceea ce

[1] *Κομποσχοίνι* (κόμπος = nod, σχοινί = funie, ață) este șiragul împletit de mătănii, folosit la rostirea rugăciunii inimii; monahii folosesc șiraguri de 300 de noduri, prin urmare şase *comboshinia* înseamnă rostirea rugăciunii inimii de 1800 de ori (*n. trad.*).

face monahul, fără îngăduința sau binecuvântarea Starețului sau a duhovnicului său, se socotește ca *voie* proprie[1], și când se face pe ascuns se consideră, într-adevăr, un mare păcat. Acest ucenic, cu numele Spiridon, era de mulți ani la călugărie și la ascultare, iar la început urmase rânduiala părinților. Încet-încet, diavolul l-a amăgit și a început să țină pe ascuns mai multe posturi și să facă mai multe rugăciuni decât cele care îi fuseseră rânduite.

De pe urma voii sale simțea înăuntrul său o satisfacție și a început să creadă că el pune în aplicare o rânduială mai bună decât cea pe care o aveau părinții. Postea mai mult și astfel, pe nesimțite, fără să bage de seamă, a căzut în mândrie; avea o părere foarte bună despre sine, socotindu-i pe ceilalți mai jos decât el în virtute și în toate celelalte, gândind că nu-l ajungea în virtute nici măcar Starețul, iar pe duhovnicul său îl socotea, într-adevăr, îngust la minte, după cum el însuși le-a povestit părinților mai târziu, după pățania sa.

O capcană iscusită

Într-o noapte de ianuarie s-au auzit bătăi în ușa camerei sale la miezul nopții şi numai două cuvinte din „Pentru rugăciunile...". Monahul Spiridon a deschis ușa și a văzut în fața sa un Înger. De îndată ce l-a văzut, s-a tulburat într-atât, că nu știa ce să spună, şi cum îşi freca ochii, i s-a părut că Îngerul era cam roșu.

Părelnicul înger nu i-a lăsat timp de gândire, ci a început de îndată cu laude și lingușiri: „Frate, Dumnezeu a primit rugăciunile și posturile tale asemenea tămâii și, pentru că este foarte mulțumit cu ceea ce faci din voia ta, m-a trimis să te iau cu mine ca să urcăm împreună pe culmile Atonului și El Se va pogorî dimpreună cu toți Sfinții ca să I te închini, să primești curaj și putere ca să dobândești și mai mari și mai multe virtuți. Haide, să mergem, am poruncă să te iau deîndată, pentru că nu avem prea mult timp la îndemână. Stăpânul Hristos va fi pe tron ca să I te închini și îți va da multe harisme." Monahul Spiridon, cu mintea tulburată de închipuire și mândrie, nu s-a gândit să spună nici măcar o dată rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!" sau să-și facă măcar o dată semnul crucii. Fără să bănuiască nimic rău,

[1] *Scil.* împlinire a voii proprii (*n. trad.*).

l-a urmat pe înger și au apucat-o pe drumul care duce pe culmile Atonului, de la Katunákia, în miezul iernii. Drumul era acoperit de multă zăpadă, iar monahul se afunda adesea în omăt până la brâu. Se plângea că a obosit și-i spunea părelnicului înger să se oprească un pic, dar acela îi răspundea: „Curaj, frate, nu știi că faptele bune «se dobândesc prin trudă și efort»? Încă puțin și ajungem."

Monahul nostru când cădea, când se ridica. Cu mult chin şi trudă, au ajuns după trei ceasuri sus pe culme.

Părelnicul înger, numai bucurie, îi spune monahului Spiridon: „Ia priveşte, ava, în direcția aceea!" Monahul, amețit de oboseală, s-a întors spre părțile de miazănoapte ale Atonului. În mijlocul unui mare disc rotund, care răspândea o lumină foarte roşie, asemenea focului, părea că stă pe tron Stăpânul Hristos în veşminte arhiereşti, înconjurat de îngeri. Apoi vede venind sfinții valuri-valuri. Vedea cum veneau diferite cete de Îngeri, Apostoli, Cuvioşi, Ierarhi şi Drepți, bărbați şi femei, după cum sunt reprezentați în icoana Tuturor Sfinților.

Descoperirea rătăcirii

În fața ierarhilor părea că vine Sfântul Spiridon. Părelnicul înger i-a spus monahului Spiridon cu un aer poruncitor: „Ce stai şi te uiți ca un prost cu o privire, aşa, stranie? Nu-L vezi pe Stăpânul Hristos Care te aşteaptă? Du-te repede să I te închini!"

Monahul Spiridon, sub stăpânirea închipuirii hrănite de mândrie, s-a înfoiat mai ceva decât un păun. A făcut câțiva paşi, dar încet-încet a început să-l cuprindă îndoiala, ca şi cum ceva înăuntrul său îi spunea să se oprească. Ce să fi fost oare? Glasul conştiinței sau îngerul păzitor? Dintr-odată, părintele Spiridon a observat că Sfântul Spiridon, care mergea în frunte, avea pe cap un fes mare, a cărui înălțime ajungea la un metru. Ca ocrotitor al său, avea evlavie şi respect pentru Sfântul Spiridon, şi pentru că, de obicei, iconarii îl înfățişează pe Sfântul Spiridon în icoane purtând un fes foarte mic, faptul că Sfântul purta un fes atât de mare şi înalt i-a stârnit atenția părintelui Spiridon. Făcându-şi cruce, a spus cu glas tare: „Doamne miluieşte, să aibă Sfântul Spiridon un fes atât de mare, ce lucru curios!"

De îndată ce a făcut semnul crucii, toate acele arătări au dispărut şi înşelăciunea satanei s-a făcut nevăzută, în timp ce el însuşi se găsea pe buza prăpastiei. Un picior i se afla afundat în zăpadă şi celălalt, pe care-l ridicase ca să păşească, se afla în gol. Dacă ar fi făcut numai jumătate de pas, ar fi căzut în hăul adânc de mai mult de o mie de metri. Dumnezeu însă S-a milostivit de el, fiindcă, în loc să cadă în față, s-a răsturnat pe spate şi a rămas acolo fără conştiință mai mult de trei ceasuri, din cauza fricii şi a spaimei pe care le încercase. Şi-a revenit abia când se luminase de zi de multă vreme, iar soarele îl încălzea [cu razele sale].

Dumnezeu Îşi iubeşte făpturile

A luat-o pe drumul întoarcerii, cu dureri cumplite de picioare şi în tot trupul, tremurând de frică şi din cauza slăbiciunii pricinuite de postul excesiv. Chinuit cum era, a făcut douăsprezece ceasuri ca să coboare de pe vârful Atonului. Cu multă trudă a ajuns la Sihăstrie, a bătut la uşa Starețului, pe care l-a găsit rugându-se cu lacrimi în ochi şi mijlocind pentru el la Dumnezeu. La întrebarea ce s-a întâmplat cu el, părintele Spiridon a căzut la picioarele Starețului şi i-a povestit în amănunt pățania lui îngrozitoare şi înşelăciunea lucrată de demoni.

Starețul său, un om simplu şi îmbunătățit duhovniceşte, a căutat să afle pricina pentru toate acestea. Când a aflat de „voile" ascunse, de rugăciunile, postul şi metaniile sale, i-a dat o epitimie şi un canon auster şi apoi l-a trimis la duhovnicul său, părintele Grigore. Părintele Grigore, pentru că părintele Spiridon a crezut în închipuirile satanei şi fără să-şi întrebe Starețul şi fără să-şi facă, cel puțin, semnul crucii, a plecat în necunoscut, i-a dat ca epitimie să nu se împărtăşească trei ani cu Preacuratele Taine, cu Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos. De asemenea, nu i-a îngăduit să ia parte la rugăciunea comună şi a rânduit pentru postirile în ascuns, după voia sa, să consume zilnic, în chip obligatoriu, mâncare cu untdelemn. Şi pentru a-i zdrobi cugetul, l-a trimis la Mănăstirea chinovială Dionisiu, care era una dintre cele mai austere Mănăstiri, să spele vasele la bucătăria chinoviei şi să spună rugăciunea: „Miluieşte-mă, Dumnezeule, pe mine, spurcatul!"

A rămas la Mănăstirea Dionisiu sub acest canon vreme de trei ani, iar apoi s-a întors pocăit şi îndreptat la starețul său, care l-a primit cu bucurie. Fratele Spiridon povestea pățania sa tuturor părinților, pe care-i ruga să nu-l uite în rugăciunile lor. Pe toată durata vieții sale, lacrimile n-au încetat să-i curgă din ochi.

Aşadar, pentru ascultarea aceasta, urmând întocmai canonul Stareţului şi duhovnicului său, Dumnezeu l-a învrednicit să dobândească adevărata smerenie şi, printr-o pocăință continuă şi mărturisire sinceră, să se desăvârşească, ajungând pildă de bun ucenic şi monah desăvârşit.

Dumnezeu nu primeşte cele săvârşite din voia proprie ca virtuți

La puțini ani după această întâmplare, la una dintre Colibele de nevoitori sihaştri din Katunákia, se nevoia un ieromonah ca ucenic al părintelui Serafim, un Stareț foarte evlavios şi plin de discernământ duhovnicesc. Acest ucenic, tânăr preot pe atunci şi cu multă râvnă şi evlavie față de îndatoririle sale duhovniceşti, mânat de diavolul urâtor al binelui, ținea posturi şi făcea rugăciuni într-ascuns, fără acordul şi aprobarea Stareţului. A petrecut mulți ani în această evlavie pervertită de voia proprie, fapt care i-a adus o smerenie falsă, în timp ce în ochii celorlalți părea bun şi fără de răutate. Într-o seară, pe la miezul nopții, pe când îşi făcea rugăciunea sa tăinuită, vede coborându-se dintr-un colț al Chiliei, de sub acoperiş, un înger de un roşu aprins, care semăna cu focul (satana ia chip de înger, dar ceea ce-l deosebeşte de un înger adevărat este faptul că se arată roşu ca focul şi aduce în sufletul celui care-l vede tulburare şi spaimă) şi, după ce a coborât ca din cer, fără a părea că se ține de ceva, totuşi ca să coboare de pe tavanul Chiliei fratelui se ținea de bârnele lui pe care le au în zona respectivă casele şi Colibele de demult; aşadar, părelnicul înger se ținea ca să nu cadă în gol.

Ieromonahul, cum l-a văzut, s-a speriat şi a început cu mâna dreaptă să facă semnul crucii în aer şi să strige: „Să te certe Domnul pe tine, diavole, pleacă din Chilia mea, blestematule!" Însă părelni-

cul înger nu pleca, ci într-un mod linguşitor i-a spus: „Frate, să nu te stânjenească prezența mea, pentru că Dumnezeu m-a trimis să-ți spun că au fost primite rugăciunile şi postul tău, I-ai adus multă mulțumire în acest fel şi îți va da [în schimb] multe haruri." Ieromonahul, după toate acestea, s-a lăsat înduplecat şi a început să prindă curaj, dar arătarea „îngerească" s-a făcut nevăzută, fiindcă acela continua să facă semnul crucii în aer. Fără să spună nimănui nimic, dar şi fără să nesocotească cele auzite, a început să se încreadă cu totul în cuvintele măgulitoare ale satanei, din cauza egoismului care-şi făcuse loc în sinea sa.

N-au trecut nici măcar cincisprezece zile şi, fiindcă nu a mărturisit nimănui capcana satanică, demonul a ridicat împotriva sa războiul cărnii într-un chip foarte puternic, astfel că nu şi-a mai aflat liniştea nici ziua, nici noaptea, vreme de patruzeci de zile. Atunci s-a hotărât să se spovedească Starețului şi duhovnicului său, părintele Simeon. Părintele Simeon, care era bun şi dobândise darul deosebirii duhurilor, şi-a amintit de canonul [rânduit de Părinți] pentru ascunderea acestor lucruri şi i-a dat următoarea pedeapsă severă: la început i-a cerut să arate umilință în fața tuturor părinților şi să accepte că este cel mai păcătos om de pe pământ. Totodată, de acum încolo nu va mai face nimic fără înştiințarea şi încuviințarea din partea Starețului şi a duhovnicului, nu va face nici o rugăciune în afară de cea rânduită şi nici nu va liturghisi ca preot pentru o vreme îndelungată.

Astfel, după ce s-a spovedit şi a cerut cu umilință iertare de la Dumnezeu şi de la oameni, a început să se retragă şi războiul trupesc, hrănit mai ales de iubirea de sine, hrana îmbelşugată şi închipuirile gândurilor şi lucrurilor murdare, şi, după caz, omul ajunge victimă sau învingător, fiind încununat de Stăpânul Hristos, Dătătorul de biruință, Care ne răsplăteşte faptele noastre bune şi pedepseşte lucrările noastre rele şi întunecate.

Oamenilor care stăruie în voia lor, Preabunul Dumnezeu îngăduie să li se întâmple acestea şi altele asemănătoare acestora, pentru că vrea să ne mântuiască pe orice cale, ca să ne primească nepătați şi curați întru Împărăția Cerurilor. Aşa s-a petrecut şi cu ieromonahul nostru, care a avut de suferit acestea prin îngăduința lui Dumnezeu, spre pilduirea şi prevenirea noastră.

Sărmanul Efrem

Mai sus de Sihăstriile de la Katunákia, într-o Peşteră, sub o stâncă şi într-un loc greu de ajuns, unde nu există nici drum şi nici cărare pe care să poți merge, trăia într-o nevoință aspră, într-o adevărată lepădare de sine şi în tot felul de lipsuri, monahul Efrem, cel numit „sărman", care se trăgea dintr-unul din satele Tesalonicului.

Din relatările scumpului meu arhimandrit Andrei, fostul egumen al Mănăstirii Pavel, care se nevoia pe atunci, de puțină vreme, în Pustia Sfântului Vasile şi în preajma Starețului Gherasim Menághia, monahul Efrem, fiindcă în anul acela fusese izolat din cauza marilor căderi de zăpadă, a ajuns fără pesmeți şi fără nici o altă hrană pentru mai mult de o săptămână, rămânând cu totul nemâncat.

Astfel, într-o seară, când soarele stătea să apună, a deschis uşa să iasă din Peşteră. Pe neaşteptate, vede în fața sa un om în haine de lume şi cu un sac mare în spate.

Omul acela i-a spus: „Părinte, vreau să mă duc în Kerasiá, dar pentru că a căzut multă zăpadă şi a început să se întunece, pot să-mi las sacul aici şi să-l duc mâine la destinație?"

Monahul Efrem, mirat de acel străin care ajunsese cu o asemenea încărcătură acolo, unde nu exista drum, l-a întrebat: „Cum ai ajuns până aici, fratele meu? Haide înăuntru să te încălzeşti la bruma mea de foc. Lasă-ți aici încărcătura şi, când vrei, vino s-o iei."

Străinul, sub pretextul că se grăbeşte să ajungă la Sfântul Pavel, nu a dorit să intre înăuntru, ci şi-a lăsat încărcătura şi a plecat grăbit sau, mai degrabă, a dispărut. Părintele Efrem s-a trezit atunci ca dintr-un vis, având în fața sa numai sacul.

S-a uitat în dreapta, în stânga, dar n-a văzut vreo urmă pe zăpadă, venind sau îndepărtându-se de Peşteră. Atunci a înțeles că este vorba de ceva mai presus de fire, de o minune a Proniei dumnezeieşti. A deschis sacul şi l-a găsit plin de pesmeți şi alte alimente, care au ținut până ce a trecut acea iarnă grea şi vremea s-a schimbat.

Bătrânul-Efrem, cu lacrimi în ochi şi cu bucurie duhovnicească, a dat slavă şi a mulțumit Preabunului Dumnezeu şi Maicii Domnului care, prin Pronia dumnezeiască, se îngrijeşte de fiii ei. După

aceasta, credința sa în Pronia dumnezeiască şi în grija aparte arătată de Maica Domnului i-a crescut şi mai mult, rămânând în Peştera aceea până la sfârşitul vieții şi nevoindu-se împotriva demonului iubirii de sine, care întinde multe capcane, şi a celorlalte patimi.

Când trupul i-a slăbit şi s-a şubrezit cu totul, Sinaxa Bătrânilor şi monahii de la Mănăstirea Sfântului Pavel, care în vremea ocupației germane îi hrăneau şi îi întrețineau pe toți părinții din Pustie, de la Néa Skiti până la Sfântul Vasile, cu diferite alimente şi zarzavaturi, i-au propus Bătrânului-Efrem să-l ia la Mănăstirea lor, pentru a-i purta de grijă, dar el nu a primit şi i-a rugat, cu multă smerenie, să-l lase să-şi încheie petrecerea sa pământească acolo.

Astfel, prin moartea sa cuvioasă, sihastrul Efrem şi-a dat sufletul în mâinile Dumnezeului celui Viu în anul 1962, pentru a se bucura în preajma Domnului în veci de veci nesfârşiți.

Karulia

Bătrânul-Partenie

Bătrânul-Partenie se trăgea dintr-o familie nobilă a ţarilor ruşi şi, la vârsta de 18 ani, s-a făcut monah la Chilia Sfântul Nicolae Burazéri. S-a nevoit întru ascultare, smerenie şi zdrobirea cugetului propriu, pe care le învaţă viaţa de chinovie, dar dorul pentru aflarea isihiei depline l-a îndemnat să plece de la Chilia sa şi să se ducă la Karúlia, unde a arătat lepădare de sine şi dragoste pentru toţi părinţii sihaştri de acolo, pe care îi vedea ca îngeri sfinţi în trup ai lui Dumnezeu.

În general, îi ajuta pe toţi şi nu lăsa pe nimeni să intre în Chilia sa, ca să ascundă că dormea în Peşteră pe pământ şi niciodată în pat. Avea o înfăţişare biblică, impunea respect şi era îndeajuns să-i vezi chipul ca să-ţi dai seama de originea sa nobilă.

Şiragul de mătănii din mâini şi rugăciunea de pe buze nu-i lipseau niciodată. Şi numai când îl vedeai simţeai teamă amestecată cu admiraţie. Tuturor le inspira respect şi toţi îl iubeau. Însă din cauza multei nevointe nu a dus-o mult. L-a chemat Domnul în cămările cereşti, spre a se bucura pururi dimpreună cu veşnicul Dumnezeu, cu Tatăl şi cu Fiul şi cu Duhul Sfânt.

Bătrânul-Zosima care împletea coşuri

Un alt vrednic de luat în seamă şi plin de virtuţi a fost Bătrânul-Zosima, un mare ofiţer din armata rusă, care după căderea regi-

mului țarist a vizitat Mănăstirea Sfântul Pantelimon şi s-a închinat la Schitul Sfântului Andrei, aşa-numitul „Serai", şi la Schitul Profetului Ilie (Schituri înălțate şi locuite de monahi ruşi), dar nu a rămas la nici unul dintre acestea, ci duhul lui şi-a aflat odihna în locurile abrupte şi stâncoase de la Karúlia.

Ca să nu ajungă o povară pentru nimeni, a învățat să împletească coşuri. Aceasta era rucodelia sa, cu care îşi câştiga cele necesare traiului. Avea întotdeauna rugăciunea pe buze, asemenea tuturor monahilor, şi pomenirea morții pururea înaintea ochilor, mai ales după câte văzuse şi trăise în anii revoluției şi războiului din patria sa. Era iubit de toți şi, la o vârstă înaintată, l-a luat Atotbunul Dumnezeu în Împărăția Cerurilor.

Stamate Tâlharul

Acest tâlhar a săvârşit nenumărate hoții în zona Peninsulei Chalcidice, ajungând, după cum se pare, să facă prădăciuni chiar şi în Sfântul Munte.

Într-o zi s-a hotărât să prade împreună cu doi tineri una dintre Chiliile care se află la o oarece distanță mai mare de Karyés, fiind mai izolată de celelalte Chilii. Această foarte veche Chilie aparține de Mănăstirea Pantocrator şi are o biserică închinată Sfântului Gheorghe *Faneroménos*[1]. După cum mi-a povestit părintele Ioachim, starețul meu, şi mi-au întărit şi cei din obştea fraților Danieléi, care şi ei au auzit această întâmplare de la Bătrânii lor, iar aceia de la străbunul lor, Bătrânul-Daniil cel dintâi, acel tâlhar, în urmă cu două sute de ani, s-a dus să jefuiască Chilia, care avea renumele uneia dintre cele mai bogate Chilii din Karyés.

Aşa cum este cunoscut, în anii robiei turceşti, toți munții țării noastre erau plini de hoți şi bande de tâlhari. Aceşti tâlhari au stat la pândă şi au aflat că la Chilia aceasta locuiau doi bătrânei neputincioşi, care aveau mulți bani. Aceasta i-a făcut pe tâlhari să nu mai stea mult pe gânduri. La miezul nopții s-au dus la Chilie şi au bătut în poartă. S-a auzit o voce întrebând cine este şi ce vrea la cea-

[1] Cel ce s-a arătat (*n. trad.*).

sul acela. Tâlharii n-au răspuns, dar au continuat să bată în poartă. La un moment dat, capul lor, Stamate, a spus pe un ton poruncitor: „Deschideți poarta! Suntem străini şi vrem găzduire!"

Un tânăr le-a deschis şi i-a întrebat cu ce treabă au venit la Chilie. Aceia, înarmați cum erau, i-au spus că au nevoie să vorbească cu Starețul. S-au mirat însă că la Chilia aceasta au văzut un tânăr, deoarece ştiau că acolo nu locuiesc decât doi bătrâni bolnavi. Acesta i-a condus la casa de oaspeți, la „Arhondaric", şi le-a spus: „Aşteptați aici până îl chem pe Stareț."

Sfântul Gheorghe face minuni

Tâlharii s-au aşezat să-l aştepte pe Stareț. A trecut un ceas, au trecut două, dar Starețul şi nici altcineva nu părea să se arate; în toată casa domneau o linişte şi o tăcere absolute. Atunci tâlharii, pierzându-şi răbdarea, au încercat să se ridice ca să se apuce de prădat, aşa cum hotărâseră de la început, şi să ia tot ceea ce era de preț, de la bani până la candelele de argint şi orice altceva ar mai fi găsit. Au încercat, aşadar, să se ridice, dar nu au putut să se clintească nici la stânga, nici la dreapta, nici mâinile şi nici picioarele nu puteau să şi le mişte. Ca şi cum ar fi fost legați în cătuşe, nu puteau să se urnească din loc.

Atunci tâlharii înarmați au început să strige şi să ceară ajutor de la Bătrânii neputincioşi şi bolnavi. Din cauza strigătelor, Bătrânii au sărit speriați din somn, au alergat într-acolo unde se auzeau strigătele şi, când colo, ce să vadă?!? Tâlharii, deşi păreau liberi, nu puteau să facă nici o mişcare. Bătrânii i-au întrebat: „Cine sunteți? Ce căutați aici? De ce ați venit, cum ați intrat în casa noastră? Cine v-a deschis poarta şi v-a lăsat înăuntru?"

La început tâlharii țipau, amenințau: „O să vă junghiem ca pe nişte capre, ne-ați făcut vrăji ca să nu ne putem mişca, dezlegați-ne, dacă vreți să vă fie bine! De ce ne-ați legat? Noi suntem oameni buni, n-am venit să vă facem rău."

În sfârşit, când au înțeles că erau mai neputincioşi decât acei bătrânei şi nu aveau nici o putere, au început să plângă şi să-i roage să-i dezlege.

Părinții, pe un ton calm şi liniştit, i-au întrebat: „Cum ați ajuns, fraților, în casa noastră? Cine v-a dat drumul şi ce vreți de la noi?"

Tâlharii le-au vorbit cu lacrimi despre răul ce căzuse asupra lor: „Părinților, un tânăr ne-a deschis poarta, ne-a spus să ne aşezăm aici şi să aşteptăm până veți veni voi."

Starețiii, înțelegând că a avut loc o minune, au alergat la biserică, au luat icoana Sfântului Mare Mucenic Gheorghe şi le-au arătat-o tâlharilor. Atunci aceia, văzând icoana, au spus înfricoşați într-un glas: „Da, el este cel ce ne-a deschis!" şi deîndată pocăindu-se, au sărit de la locurile lor, au căzut la pământ şi s-au închinat icoanei Sfântului Gheorghe, strigând cu bucurie: „El e cel ce ni s-a arătat şi care acum ne-a eliberat din legăturile noastre nevăzute!" S-au pocăit pentru faptele lor, au făcut multe daruri acestei Chilii, printre care şi o icoană a Sfântului Gheorghe, care de atunci a luat numele de Sfântul Gheorghe *Faneroménos* – adică „cel ce s-a arătat".

Acest tâlhar, după marea minune petrecută cu el şi, aşa cum ne-a adeverit şi obştea Danieléilor, pocăindu-se, a părăsit îndeletnicirea de tâlhar şi s-a dus la Karúlia. Acolo a zidit o mică Colibă cu o bisericuță închinată Sfântului Gheorghe şi s-a făcut monah cu numele de Stamate. Se spune că el ar fi primul care s-a sălăşluit la Karúlia. Şi-a aflat în Pustia aceasta liniştea şi pacea sufletului şi şi-a petrecut restul vieții sale într-o pocăință sinceră şi frângere a inimii, mărturisindu-şi zilnic păcatele. A sporit atât de mult în viața duhovnicească, încât monahul lavriot, apoi Mitropolit de Korytsa[1] şi profesor universitar la Universitatea din Atena, Evloghie Kurilas, aşa cum a scris Stareţului Daniil Katunakiótul, a găsit în actele Mănăstirii Lavra că „Bătrânul Stamate, fost tâlhar, a avut parte de un sfârşit cuvios la Karúlia şi a fost un monah sfânt"!

Bătrânul-Filaret

Din istorisirile părintelui Daniil de la obştea Danieléilor, Bătrânul-Filaret a fost unul din mai-marii Mănăstirii Stavronichita. Dar a plecat de aici, pentru că pe vremea aceea era o Mănăstire idioritmică şi viața părinților acestei obşti nu era cea la care se gândea părintele Filaret. A plecat ca să afle mai multă isihie şi pace sufletească,

[1] Astăzi localitatea albaneză Korçë (*n. trad.*).

ca să atingă liniştirea deplină a minții şi să se dedice acelui lucru pe care-l dorea sufletul său: rugăciunea minții. Aşadar, a plecat în Pustie, la Karúlia, şi a rămas la o Colibă izolată.

Avea o educație deosebită, pentru că a intrat în Mănăstire la maturitate, alegând conştient monahismul şi renunțând la viața conjugală, care are parte de multe griji şi nelinişti şi de multe ori îndepărtează de Dumnezeu.

Era înfrânat, liniştit şi vorbea puțin; se ruga neîncetat şi studia neobosit Sfânta Scriptură, scrierile Sfinților Părinți, învățăturile şi dumnezeieştile înțelesuri ale vieții Domnului nostru Iisus Hristos. Zi şi noapte cugeta la mărimea iubirii lui Dumnezeu şi a Tatălui față de omul apostat şi nerecunoscător, care de dragul lui L-a jertfit pe Fiul Unul-Născut, Cel ce a primit de bunăvoie, în dumnezeiasca iconomie a Întrupării Sale, să Se aducă jertfă, pentru a mântui neamul omenesc din robia păcatului. A adus în fața lui într-un chip viu pogorârea desăvârşită, smerenia fără margini, patimile înfricoşătoare, ocările şi groaznicele suferințe, pe care Fiul cel Unul-Născut şi Cuvântul lui Dumnezeu le-a îndurat ca om desăvârşit, şi iubirea pe care a arătat-o, o arată şi o va arăta omului nerecunoscător, răufăcător şi ucigaş. Se minuna de măreția, slava, bucuria şi pacea minții pe care le-a insuflat Domnul nostru Iisus Hristos în inima omului, după Învierea Lui slăvită cea de-a treia zi, când S-a arătat ucenicilor şi Sfinților Săi Apostoli şi le-a spus: „Pace vouă, pacea Mea o dau vouă" (*In.* 14, 27) şi „Luați Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate şi cărora le veți ține, vor fi ținute" (*In.* 20, 23). Aşa a pregătit sălaşul Paracletului, începător de taine, curățitor şi sfințitor, al Sfântului Duh şi al Dumnezeului tuturor, după cum El Însuşi a spus: „Dar Mângâietorul, Duhul Sfânt, pe Care-L va trimite Tatăl, în numele Meu, Acela vă va învăța toate şi vă va aduce aminte despre toate cele ce v-am spus Eu" (*In.* 14, 26).

Meditând şi gândindu-se ziua şi noaptea la acestea, Filaret socotea că omul este sălaşul ideal al Preabunului, în Trei sori şi Trei Ipostasuri, Dumnezeu, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, după cum El Însuşi spune în Sfânta Scriptură: „Dacă Mă iubeşte cineva, va păzi cuvântul Meu, şi Tatăl Meu îl va iubi, şi vom veni la el şi vom face locaş la el" (*In.* 14, 23).

Cu inima înaripată de aceste cugetări duhovniceşti şi de altele asemănătoare lor şi cu flacăra aprinsă a iubirii dumnezeieşti, se afierosea cu tot sufletul rugăciunii minții şi în inimă i se revărsa dragostea pentru toți frații, toți oamenii şi întreaga lume, văzută şi nevăzută. Mânat de aceste simțăminte, dornic de a-i ajuta şi sluji pe dimpreună-nevoitorii săi concret, cu fapta, planta pe nişte porți-uni aride amenajate de el însuşi[1] cartofi, care, din cauza lipsei apei, se făceau mici şi piperniciți, dar foarte buni la gust. Îi dădea pe toți nevoitorilor din jur, zicând că în anul acela Dumnezeu i-a binecuvântat şi s-au făcut mulți şi, drept urmare, nu putea să-i mănânce el singur pe toți, în timp ce pentru sine nu păstra nici măcar unul. Voia ca de pe urma trudei sale să se înfrupte toți, ca să aibă şi el parte de răsplată, urmându-l pe Apostolul Pavel, care spunea: „Voi înşivă ştiți că mâinile acestea au lucrat pentru trebuințele mele şi ale celor ce erau cu mine... căci ostenindu-vă astfel, trebuie să ajutați pe cei slabi... mai fericit este a da decât a lua" (*F.A.* 20, 34-35). La fel făcea şi cu legumele, cu ridichea, cu lăptuca, le împărțea pe toate câte se făceau părinților, pe când el mânca cele mai aspre ierburi, pe care le fierbea, le amesteca cu tărâțe şi alcătuiau mâncarea desăvârşită pentru el. Ca să se pedepsească, nu purta niciodată papuci sau alt fel de încălțări, ci în locurile acelea prăpăstioase şi greu de străbătut ale Sfântului Munte mergea cu picioarele goale, fără nici o încălțăminte. Iar picioarele sale, lovite de atâtea ori de pietre şi din cauza căldurii dogorâtoare pe timpul verii în acele locuri, se înăspriseră şi ajunseseră asemenea unei carapace de broască țestoasă.

Astfel, trecea pe la toți pustnicii, le împărțea legume, cartofi şi pesmeții pe care îi primea de la Mănăstirile din apropiere şi spunea: „Părinți şi frați, mâncați din binecuvântarea şi darurile pe care ni le-a adus Dumnezeu în acest an!" Adeseori, pentru ca ceilalți să creadă că nu e cu mințile întregi, spunea multe şi diferite lucruri fără sens. Şi le spunea cu atâta firesc, încât mulți îl socoteau nebun sau neghiob. Dar el se bucura şi simțea o mare încântare că numeroşi frați îl credeau într-adevăr cu mințile rătăcite. Prin urmare, mulți îşi băteau joc de el, îl disprețuiau sau chiar îl insultau. Alții încercau,

[1] Suprafețe înclinate, improprii pentru agricultură, amenajate artificial în vederea cultivării diferitelor plante şi legume (*n. trad.*).

de asemenea, să vadă cu ce scop face toate acestea. Astfel, într-o zi, Starețul Danieléilor, monahul Gherontie, unul dintre monahii cei mai încercați şi sporiți duhovniceşte, bun iconar şi psalt desăvârşit, i-a spus Bătrânului-Filaret cu multă seriozitate: „Frate Filaret, iartă-mă, dar eşti prefăcut şi mincinos, umbli desculț şi faci pe sfântul cu noi. Vrei ca în felul acesta să-i impresionezi pe oameni, ca să te laude şi să creadă că ai fi, care va să zică, om sfânt. Iar tu te încrezi în laudele lor, te laşi cuprins de înfumurare şi te umpli de mândrie şi vanitate. Bietul de tine, nu ştii că vei fi pedepsit pentru că faci acestea şi îi sminteşti pe frați?"

Acestea i-a spus Bătrânul-Gherontie, de față cu monahul Daniil cel tânăr, care mi-a zis, dându-mi toate asigurările, că l-a văzut pe Bătrânul-Filaret cum s-a pocăit chiar în clipa aceea şi şi-a cerut iertare. Şi pentru că a început să creadă că l-a smintit pe Bătrânul-Gherontie, după aceea, ori de câte ori se ducea la Sihăstria Danieléilor, purta nişte papuci vechi şi foarte mari, pe care-i avea întotdeauna în desaga sa şi, când se apropia de casa lor, îi punea în picioare, ca să nu-i smintească pe frați.

Mâncarea lui obişnuită era fructul de nopal[1], care se află din belşug în zona Karúlia, fiindcă se pare că au fost plantate acum foarte mulți ani şi s-au înmulțit într-atât, încât au înțesat stâncile. Lua fructele, proaspete sau uscate, le zdrobea aşa cum erau, cu țepi...! Le amesteca cu tărâțe şi le mânca, uneori crude, alteori coapte.

Avea multă evlavie la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu şi, când îi pomenea numele, lacrimile îi curgeau din ochi ca dintr-un izvor. Când auzea cântări bisericeşti, mai ales „Cuvine-se cu adevărat...", plângea şi inima i se umplea de bucurie şi veselie.

Într-o zi, părintele Daniil i-a spus Bătrânului-Filaret: „Părinte Filaret, de multă vreme te urmăresc şi văd că atunci când psalmodiem, în loc să te bucuri, ca noi toți, tu plângi. De ce? Ce anume te face să plângi?" Acesta, ezitând, i-a spus: „Când îi ascult pe frați psalmodiind, mintea mea se mută de la pământ la cer şi mi se pare că-i aud cântând pe Îngerii lui Dumnezeu. Atât de mult se veseleşte sufletul meu, încât, de bucurie, ochii mi se umplu de lacrimi. Alteori, simțindu-mi păcătoşenia, plâng, neputând cânta şi eu împreu-

[1] Un soi de cactus, al cărui rod comestibil se mai numeşte şi „pară cu țepi" (*n. trad.*).

nă cu îngerii aceştia pământeşti ai lui Dumnezeu. Şi atunci, lacrimile curg şi mai bogat, fiindcă mă gândesc că dacă nu pot să cânt alături de aceşti fraţi aici pe pământ, atunci cum mă voi învrednici să-L slăvesc şi să cânt numele Domnului Dumnezeului nostru, dimpreună cu Cetele cereşti de Îngeri, eu, nevrednicul şi păcătosul? Şi de pe urma tuturor acestor gânduri ale mele, frate, ochii mei varsă totodată lacrimi de bucurie şi de întristare şi încep în sinea mea să slăvesc preacinstitul, preasfântul şi de mare cuviinţă nume al Domnului Dumnezeului nostru."

Spre apusul vieţii sale

După ce a depăşit vârsta de 80 de ani şi după o asceză aspră, Bătrânul-Filaret a slăbit trupeşte, dar în sufletul său cugetul şi râvna pentru viaţa duhovnicească se întăreau şi creşteau, aşa cum spune Apostolul Pavel: „Căci ştim că, dacă acest cort, locuinţa noastră pământească, se va strica, avem zidire de la Dumnezeu, casă nefăcută de mână, în ceruri" (*II Cor*. 5, 1) şi „duhul este osârduitor, dar trupul este neputincios" (*Mt*. 26, 41).

Simţind şi Bătrânul-Filaret că vremea plecării sale s-a apropiat, l-a rugat pe Starețul obştii Danieléilor, monahul Gherontie, să-i dea binecuvântarea şi să le îngăduie monahilor Gherontie şi Acachie să vină la Coliba sa din Pustie şi să-i cânte, spre slava lui Dumnezeu, câteva imne bisericeşti.

Bătrânul-Gherontie, întrucât cunoştea starea duhovnicească a părintelui Filaret, le-a dat binecuvântarea acestor psalţi cu voci deosebite, care, fiindcă-l iubeau şi aveau evlavie faţă de Bătrânul-Filaret, s-au dus cu bucurie la Coliba Starețului Filaret de la Karúlia şi i-au cântat cu simţire duhovnicească „Preasfântă Stăpână...", „Ajutorului omenesc nu mă încredința..", „Pe Părinţii din Athos..." şi alte frumoase cântări atonite, primind în schimb rugăciunea şi binecuvântarea sa.

De bucurie, lacrimile curgeau din ochii Bătrânului-Filaret ca două izvoare. Îl slăvea pe Dumnezeu cu glas tare, îi mulţumea Preasfintei Maici a lui Hristos şi Născătoarei de Dumnezeu Maria şi, îngenunchind, a înălţat o rugăciune fierbinte Stăpânului Hristos: „Păzeşte, Dumnezeul meu, obştea fraţilor Danieléi – aceşti îngeraşi

ai Pustiei. Şi să-i acoperi, mă rog Ţie, Hristoase al meu, pe toţi călugării care din dragoste pentru Tine, din iubire dumnezeiască, au lăsat lumea şi cele ale ei, au urât bunătăţile mincinoase ale pământului şi caută să se desfete de acele bunătăţi făgăduite ale vieţii veşnice, despre care, prin gura Apostolului Tău Pavel, ne-ai spus că «Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El» (*II Cor.* 1, 9). Pe aceşti călugări care au venit aici, în acest loc sfânt – în Sfântul Munte, dar şi pe toţi cei care au cerut adăpost la limanul acesta care se numeşte «Grădina Maicii Domnului», prin puterea şi harul Tău, acoperă-i în faţa rătăcirilor satanei. Dăruieşte trezvie minţii, curăţie şi neîntinare inimii şi mântuire sufletului lor şi întregii lumi. Îţi mulţumesc, Dumnezeul meu!"

Invăţături

După ce şi-a încheiat rugăciunea sa fierbinte, a început să înveţe despre vederile dumnezeieşti şi despre chezăşiile virtuţii. Adică ne-a spus în ce chip şi mod putem să începem rugăciunea minţii, în ce fel putem evita rătăcirile diavolului, care seamănă cu măiestrie zâzania iubirii de sine şi a mândriei în mintea şi inima celor care vor să se nevoiască, să sporească în această virtute dumnezeiască şi să intre în lupta duhovnicească, unde vor avea de înfruntat faţă către faţă pe diavolul. Vor întâlni, ne-a spus, multe greutăţi, dar nu trebuie să-şi piardă curajul, ci să stăruie cu smerenie şi să spună neîncetat rugăciunea „Doamne, Iisus Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!"

„Dar, a continuat, copiii mei, luaţi aminte la cele ce vă voi spune: să rostiţi rugăciunea aceasta întreagă, şi nu aşa cum obişnuiesc să o spună unii, pe jumătate, de dragul conciziei, chipurile, să spună numai jumătate din ea. Aceasta, după Sfinţii Părinţi, este o rătăcire de neîngăduit, pentru că atunci când omitem «Fiul lui Dumnezeu», anulăm înţelesul teologic al acestei rugăciuni, care este în acelaşi timp simplă, dar plină de teologie, însumând întreaga Taină a Iconomiei Întrupării Fiului şi Cuvântului lui Dumnezeu, după cum spune şi Sfântul Nicodim Aghioritul. Şi trebuie să ştiţi că din acest punct începe rătăcirea diavolului pentru cei care se nevoiesc să dobândească rugăciunea dumnezeiască şi cerească, care se cuvine să fie una cu

respirația noastră. Iar când ne deprindem să o spunem corect de la început, mintea noastră se va curăța de orice pată lumească. Atunci mintea va intra în inima noastră, care la început va simți constrângere, durere, îngreunarea respirației şi întristare. Dacă însă vom stărui în rostirea întreagă şi nu pe jumătate a rugăciunii, patimile şi neputințele umane, care îşi află neîncetat sălaş în inima noastră, se vor retrage. Dacă, în cele din urmă, inima se va curăți, se va aprinde lampa luminii dumnezeieşti, adică vor începe luminările cereşti şi se va ridica acolo tronul lui Dumnezeu. După ce se petrec toate acestea şi altele multe pe care voi înşivă le veți afla prin făptuire, vor veni descoperirile şi izbânzile tainice ale vieții duhovniceşti, pe care, dacă Atotbunul Dumnezeu vă va învrednici, le veți vedea voi înşivă, sub povățuirea harului Preasfântului Duh. Atunci veți înainta fără teamă, sporind şi crescând în adevărata viață duhovnicească, şi vi se vor descoperi tainele lui Dumnezeu, care ni se revelează şi pot fi cugetate cu mintea, dar nu şi exprimate în grai omenesc."

Profeție

Bătrânul a spus acestea şi multe altele, pe care n-am fost în stare să le reținem, pentru că erau revelații şi înțelesuri foarte înalte pe care nu le înțelegeam prea bine, ci mai mult ne minunam, zicându-ne în sinea noastră: ce comoară duhovnicească se ascunde în acest „vas de lut"! Aşa cum a spus şi Apostolul Pavel: „Şi avem comoara aceasta – a Sfântului Duh – în vase de lut" (*II Cor.* 4, 7). La un moment dat ne-a spus: „Iar acum, copiii mei, vă rog să cântați *imnul național* al Athosului şi imnul Preasfintei noastre: *Cuvine-se cu adevărat*." Când i-am cântat şi acest imn, ne-a îmbrățişat, ne-a dat sărutarea „în Hristos" şi ne-a spus profetic: „Frații mei şi îngeraşii Preasfintei, n-am să vă mai văd niciodată cu ochii mei trupeşti, pentru că m-a chemat Domnul, cu mijlocirile Preasfintei şi ale Părinților Aghioriți, să mă ia în sălaşurile cereşti."

Şi, după toate acestea, ne-a condus până la uşa de afară a Colibei sale de nevoință, iar în ziua următoare, când ne-am dus să-l vedem şi să luăm de la el rugăciunea şi binecuvântarea, plecase pentru totdeauna dintre cele pământeşti. L-am găsit pe patul său de lemn, cu mâinile încrucişate şi cu ochii închişi, ca şi cum ar fi dormit firesc,

dar sufletul său zburase la cele cereşti. A adormit somnul Fericiților cu acest sfârşit cuvios, după cum „a dorit şi poftit sufletul său după curțile Domnului".

După moartea sa am descoperit că sub patul de lemn Bătrânul-Filaret avea un trunchi mare cioturos, pe care îşi îngăduia odihna puțină a trupului său. Patul era întotdeauna aşternut şi singura dată când s-a întins în el a fost în ceasul morții. Aceasta înseamnă „a dormi pe jos"[1] şi „chinuire a trupului"[2].

Încercarea de la vremea bătrâneților

Cu puțini ani înainte de a pleca din această lume, un om răufăcător a furat de la Bătrânul-Filaret tot ceea ce avea mai de preț în Coliba sa, adică toate cărțile Sfinților Părinți pe care le avea în posesia sa şi le citea. Organele de poliție l-au arestat pe hoț cu cărțile în Tesalonic.

Ca să se justifice în fața poliției, hoțul a spus că a cumpărat cărțile de la Bătrânul-Filaret, care locuieşte la Karúlia. Poliția l-a acuzat pe părintele Filaret, autosesizându-se, de comerț ilicit cu antichități, de vânzare de cărți socotite patrimoniu cu o valoare inestimabilă. Au venit citațiile şi Bătrânul-Filaret a fost nevoit să se prezinte la tribunal ca acuzat. Frații Danieléi au aflat de acest trist eveniment şi s-au îngrijit ca el să se îmbrace cu haine mai decente, să-şi schimbe hainele zdrențuroase şi cârpite, dar foarte curate pe care le purta. În sfârşit, unul dintre frații obştii l-a însoțit până la tribunalul din Salonic. S-a prezentat acolo, la tribunal, fără avocat.

Infractorul îşi asigurase serviciile unui avocat foarte bun, care, în urma unui rechizitoriu redutabil, i-a convins pe judecători de pledoaria sa. Din nefericire, de multe ori justiția umană este dusă în eroare şi nu mai distinge binele de rău pentru a fi capabilă de o judecată dreaptă, motiv pentru care avem nenumărate judecăți nedrepte şi erori de justiție.

Un avocat evlavios, care urmărea cazul şi a înțeles jocul viclean al impostorului şi retorica neîntemeiată a avocatului acuzării care

---

[1] *Χαμαικοιτία*, nevoință amintită adesea în literatura ascetică de Sfinți, precum Efrem Sirul sau Ioan Damaschin (*Despre cele opt duhuri ale răutății*, PG 95, 84A) (*n. trad.*).

[2] *Cf. I Cor.* 9, 27 (*n. trad.*).

denatura adevărul cu bună ştiinţă, a preluat apărarea Bătrânului-Filaret, fără recompensă, şi a pledat în favoarea sfântului şi preacuviosului Stareț, care era atât de simplu şi binevoitor, încât, atunci când l-a auzit pe avocatul acesta pledând şi apărându-l, spunea cu admirație: „De unde le ştie, binecuvântatul, pe toate acestea? Numai cineva care are harul Duhului Sfânt poate să vorbească atât de frumos şi să înfățişeze lucrurile întocmai aşa cum s-au petrecut!"

Atunci când președintele tribunalului l-a chemat pe Bătrânul-Filaret să depună jurământul, acesta s-a ridicat de pe banca acuzaților, s-a apropiat de Sfânta Evanghelie, și-a făcut de trei ori semnul crucii și a sărutat-o cu evlavie.

Atunci președintele i-a spus pe un ton sever că trebuie să pună mâna pe Evanghelie și să jure. La întrebarea Bătrânului-Filaret ce carte este aceea, președintele i-a spus că este Evanghelia pe care creștinii credincioși pun mâna și jură să dea chezășie pentru adevărul celor susținute.

Bătrânul-Filaret i-a spus domnului președinte: „Dacă aceasta, așa cum spuneți, este Sfânta Evanghelie, atunci vă rog să deschideți la capitolul al V-lea, versetul 34 din Evanghelia după Matei, și veți vedea că acolo spune chiar așa: «Eu însă vă spun: Să nu te juri nicicum: nici pe cer, fiindcă este tronul lui Dumnezeu; nici pe pământ, fiindcă este aşternut al picioarelor Lui, nici pe Ierusalim, fiindcă este cetate a Marelui Împărat; nici pe capul tău să nu te juri, fiindcă tu nu poți să faci un singur fir de păr, alb sau negru» (*Mt.* 5, 34-36)." Președintele i-a spus aprodului să deschidă Evanghelia, dar când au deschis-o au constatat că acea pagină cu pericopa respectivă din învățătura Domnului referitoare la jurământ lipsea, și atunci, cu curaj, Bătrânul-Filaret i-a spus președintelui: „Domnule președinte, încercăm prin harul lui Dumnezeu să păzim cele pe care le-a rânduit Evanghelia Stăpânului Hristos, ca niște creștini adevărați. Și de vreme ce Hristos Însuși ne spune să nu ne jurăm, cum să încălcăm noi porunca lui Dumnezeu, spre a păzi «legile omenești» (*Mt.* 15, 9), poruncile voastre ce rânduiesc să se jure oamenii care socotesc că sunt creștini adevărați, cu toate că încalcă și nesocotesc această poruncă a Sa? Îmi pare rău, domnule președinte, că vă numiți creștini, dar nu păziți poruncile lui Hristos."

Președintele și judecătorii s-au simțit insultați de cuvintele usturătoare ale adevărului pe care le-a rostit Bătrânul-Filaret și pentru refuzul jurământului l-au condamnat la 9 luni de închisoare.

Starețul a primit cu bucurie decizia de condamnare și era gata să se ducă la închisoare, dar auditoriul din tribunal, revoltat de decizia aceasta nedreaptă a tribunalului, care nu a vrut să-l pedepsească pe hoț, ci l-a condamnat pe nedrept pe preacuviosul Stareț, a făcut de îndată chetă, a plătit cauțiunea și Bătrânul, nedreptățit de justiția umană, dar biruitor, triumfător și apărător al adevărului, s-a întors la Coliba lui de nevoință, la Karúlia.

Când a ajuns la Karúlia, povesteşte părintele Daniil, l-am întrebat: „Cum ai petrecut, părinte, la Tesalonic? Cum ți s-a părut lumea? Ce s-a întâmplat la tribunal?"

Însă Bătrânul-Filaret, cu o față veselă și cu zâmbetul pe buze, i-a spus: „Frații mei, toată lumea aleargă și se nevoiește pentru mântuirea sa, în afară de mine păcătosul." N-a spus nimic altceva și s-a închis în sine.

Virtuțile sale

Vom aminti, ca o completare, o minune referitoare la Bătrânul-Filaret, nevoitorul și pustnicul de la Chiliile de sihaştri de la Karúlia, o minune pe care dumnezeiasca Pronie a împlinit-o pentru a-l face pe lucrătorul virtuții să se îndepărteze de orice gând și grijă față de lucrurile materiale, care sunt întotdeauna obstacol în fața sporirii și intrării noastre în viața duhovnicească și, mai mult, alcătuiesc cea mai mare piedică în încercarea de a dobândi neîncetata și continua rugăciune a minții.

Pentru ca Atotbunul Dumnezeu să elibereze inima Bătrânului-Filaret de orice grijă de prisos și să fie pentru noi o lecție, potrivit căreia ar trebui să avem credință şi nădejde în Dumnezeu, dragoste şi respect față de aproapele nostru, s-a întâmplat următorul fapt:

În anul 1935, Bătrânul-Filaret avea neapărată nevoie de două sute de drahme. Lucrul acesta pusese stăpânire pe gândurile şi inima lui. Într-o zi părintele imnograf Gherasim de la Sfânta Ana Mică l-a văzut trecând foarte abătut pe la Coliba Cinstitului Înaintemergător şi l-a întrebat ce-l apasă.

Bătrânul-Filaret i-a făcut cunoscută părintelui Gherasim problema care-l frământa şi părintele Gherasim i-a dat două sute de drahme spunându-i: „Cuvioase părinte Filaret, ia banii ăştia de care ai trebuință şi nu e nevoie să mi-i dai înapoi, dar, dacă poți, fă o rugăciune la Preabunul Dumnezeu să ne miluiască."

Bătrânul-Filaret a luat banii şi, după ce i-a mulțumit părintelui Gherasim, s-a dus să înapoieze cele două sute de drahme, ca să-şi achite datoria.

În ziua următoare Bătrânul-Filaret se îndrepta spre Schitul Sfânta Ana. Pe drum, după obiceiul monahilor, spunea neîntrerupt rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine şi lumea Ta!" Aşa cum mergea, vede pe jos patru hârtii una lângă alta. Le-a luat în mână, le-a cercetat şi s-a mirat, pentru că nu păreau asemenea celorlalte hârtii.

S-a întors la Sihăstria părintelui Gherasim de la Sfânta Ana Mică, i-a arătat hârtiile pe care le-a găsit şi l-a întrebat cu simplitatea ce-l caracteriza: „Ce hârtii sunt acestea, părinte Gherasime? Le-am găsit un pic mai jos, în timp ce mergeam la Sfânta Ana. Erau jos, răsfirate pe drum!"

Părintele Gherasim i-a spus: „Acestea sunt patru hârtii de câte cincizeci de drahme pe care Dumnezeu ți le-a trimis pentru nevoile tale." Într-adevăr, aşa cum mi-a spus părintele Gherasim, erau patru bancnote noi-nouțe şi nefolosite de câte cincizeci de drahme. „Aş vrea, cuvioase părinte, a adăugat părintele Gherasim, să-mi împărtăşeşti ce spuneai şi la ce te gândeai când mergeai spre Sfânta Ana." Părintele Filaret i-a spus: „Ce altceva, părinte Gherasim, să fi spus decât rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase...», însă din când în când gândul îmi fugea la cele două sute de drahme pe care mi le-ai dat şi mă gândeam cum să ți le dau înapoi. Şi, pe când mă gândeam la aceasta, am văzut la pământ aceste hârtii. Ia-le, te rog, să se elibereze mintea mea de gândul acesta şi datoria aceasta!"

Părintele Gherasim s-a minunat de lucrările dumnezeieştii Pronii, L-a slăvit pe Preabunul Dumnezeu şi l-a rugat pe Starețul Filaret să păstreze banii trimişi lui de Dumnezeu şi să se roage Domnului pentru mântuirea sufletului său.

Sfântul Vasile

Sihăstriile vechiului Schit

Acest Schit, după cum vom vedea mai departe în cartea de față, a fost întemeiat de anahoreți de la foarte vechiul Schit Sfântul Vasile, care erau originari din Cezareea, patria Sfântului. În ultima vreme, când am locuit la Chiliile din Kerasiá, am cunoscut la Sihăstriile de la Karúlia, Katunákia şi Sfântul Vasile, părinți cu duh ascetic, înfrânați, smeriți, sporiți în nevoință, cu o desăvârşită lepădare de sine şi afierosiți studiului Sfintei Scripturi şi al scrierilor Sfinților Părinți, a căror principală grijă în viață era cum să-şi curețe grădina inimii de gândurile viclene şi păcătoase. Iar când, cu ajutorul lui Dumnezeu, reuşeau să se desprindă de neputințele omeneşti, atunci mulți dintre ei înaintau crescând şi sporind duhovniceşte în rugăciunea minții, ajungând pe culmile virtuții mai înalte şi la luminare dumnezeiască.

„Sărmanul" Efrem – Efrem „Sirul"

În decursul călătoriei noastre duhovniceşti în partea de sus a zonei Katunákia, am cunoscut [părinți] sihaştri şi eremiți virtuoşi, asemenea monahului Efrem, „sărmanul de el". Acest binecuvântat monah, originar din Tesalia, s-a călugărit la maturitate, dar avea o conştiință creştină sporită şi cu dreaptă socotință, pentru că toate milosteniile şi ajutoarele pe care le primea de la Mănăstirile pe unde trecea, pesmet, orez, zahăr sau diferite soiuri de zarzavaturi, le ducea

ca alimente altor eremiți bolnavi sau în vârstă şi invalizi. Îi ajuta pe toți fără deosebire, cu o dragoste frățească creştină adevărată.

Acest monah obişnuia să-şi plângă de milă şi, când îl întrebau: „Ce faci, părinte Efrem? Cum merge sporul duhovnicesc? Înaintăm sau batem pasul pe loc la probele călugăriei?", acesta răspundea mereu la fel: „Ce să fac, sărmanul de mine? Numai păcate fac, părinților." Şi fiindcă întotdeauna dădea acelaşi răspuns, Starețul meu, care-l iubea asemenea oricăruia dintre frații nevoitori, ca să-l încerce dacă spunea aceasta dintr-o smerenie adevărată sau dintr-o simplă obişnuință, într-o zi, la o adunare de sărbătoare, după dumnezeiasca Liturghie, când erau de față toți părinții, în jur de treizeci de monahi şi preoți, la arhondaric, pentru tratația obişnuită[1], l-a strigat în fața tuturor pe părintele Efrem, care stătea stingher la intrarea în încăpere: „Haide şi tu, sărmanul de tine, înăuntru. De ce stai la uşă?" Binecuvântatul a intrat înăuntru, dar de ruşine se făcuse roşu cu totul.

Într-o altă zi, părintele Efrem a venit la Chilia noastră în Kerasiá, unde ne vizita periodic, fiindcă ne iubea şi adeseori se sfătuia cu Starețul în privința unor chestiuni duhovniceşti dificile. Atunci Starețul meu l-a întrebat pe părintele Efrem:

– Frate, cum ți s-a părut ieri că te-am strigat în fața tuturor „sărmanul de tine"?

– Ce să-ți spun, cinstite Stareț Ioachim... Am simțit atâta ruşine şi ofensă, încât mi-am muşcat limba ca să nu mă port şi să-ți răspund urât. Dacă nu te-aş fi iubit şi respectat, cu siguranță ~~că~~ te-aş fi ocărât.

Iar Starețul Ioachim i-a răspuns:

– Vezi, frate, cât de uşor se poate cineva ocărî şi umili pe sine şi cât de greu şi de neiertat este să te ocărască şi să te insulte altcineva? De aceea, dragul meu părinte Efrem, trebuie să fim gata şi să ne bucurăm când ne umilesc şi ne ocărăsc alții, pentru că atunci avem parte de răsplată, când îndurăm cuvintele jignitoare ale celorlalți, fiind îndeajuns numai ca acestea să nu corespundă realității şi să nu

[1] După terminarea dumnezeieştii Liturghii, în special în duminici şi sărbători, înainte de a merge la trapeză, se oferă tuturor celor prezenți în arhondaricul Mănăstirii, Schitului, Colibei sau Chiliei respective o tratație care conține cafea, ceai, rachiu sau lichior, biscuiți şi dulciuri (*n. trad.*).

fie adevărate. Atunci, dacă le îndurăm de dragul lui Hristos, vom avea răsplată veşnică de la Stăpânul Hristos, Dătătorul de răsplată, aşa cum ne spune El Însuşi în *Fericiri*: „Fericiți veți fi voi când vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minținд din pricina Mea" (*Mt.* 5, 11).

Părintele Efrem a plecat de la Chilia noastră foarte recunoscător pentru pilda care-l învață pe monah să ajungă la smerenie, temeiul tuturor virtuților. Şi de atunci i-a rămas numele „sărmanul de el", şi acela se simțea bucuros în sinea lui să audă acest lucru de la toți monahii.

Aşa îl deosebeam pe părintele Efrem „sărmanul de el", de un altul la fel de iubit frate monah al nostru Efrem, starețul lui Iosif Frankiskou, de la Sfântul Vasile, pe care, fiindcă era uscat şi slab la trup din cauza multei nevoințe, dar puternic sufleteşte şi cu mult duh, îl numiserăm Efrem „Sirul". Erau amândoi la fel de buni şi virtuoşi, veneau regulat la Chilia noastră şi îi aprovizionam cu diferite legume şi fructe.

Monahi buni şi sporiți în virtute la Sihăstria Sfântului Vasile au fost şi Bătrânul-Heruvim, Bătrânul-Iosif şi Bătrânul-Vartolomeu, care era şi preot, dimpreună cu obştea lor. Toți aceştia se luptau pentru mântuirea sufletului şi, cu harul lui Dumnezeu, au ajuns pilde vii de virtute şi sporire duhovnicească, cu însemnate izbânzi în lupta pentru câştigarea rugăciunii minții; şi au lăsat, cei mai mulți dintre ei, urmaşi care se mai afierosesc cu totul cultivării rugăciunii ce pogoară mintea în inimă, prin rostirea neîncetată a ei, prin nevoința în smerenia cea de Dumnezeu dăruită, în ascultare şi în tot felul de virtute.

Bătrânul-Natanail

Din istorisirile aceluiaşi preacuvios şi drag mie Stareț Damaschin, la o *xerokalýva* din Pustia Sfântului Vasile se nevoia în asceză Bătrânul-Natanail, care avea doi monahi ucenici. Unul se numea Antonie, iar celălalt Atanasie.

Aceşti ucenici, pentru că în zona în care se afla Coliba lor nu se putea cultiva nimic, nici măcar o mică grădină, nu puteau să-şi câş-

tige cele necesare traiului. Nu aveau nici o rucodelie şi, prin urmare, în cea mai mare parte a timpului erau plecaţi să muncească spre a supravieţui şi spre a aduna cele necesare pentru Stareţul lor. Îi stăpânea o oarecare nepăsare şi dispreţ faţă de Stareţul lor, încât o dată au trecut mai mult de şase luni până să se reîntoarcă la Coliba lor. În acea perioadă Stareţul Natanail s-a îmbolnăvit şi, fiindcă nu era nimeni care să-i poarte de grijă, a venit un monah necunoscut, care l-a slujit cu toată râvna pe bolnavul Stareţ.

Bătrânul-Natanail, înzestrat cu harisma răbdării, smereniei şi a rugăciunii neîncetate, îl privea pe necunoscutul monah ca pe un Înger al Domnului.

După o vreme, când şi-au amintit ucenicii să se întoarcă la Coliba cea săracă şi au bătut la uşă şi au intrat înăuntru, au văzut un monah străin care pleca. Atunci Bătrânul-Nathanail le-a spus: „Ar fi fost mai bine, fraţilor, dacă n-aţi fi venit, pentru că aţi ajuns pricina pentru care a plecat Îngerul Domnului, pe care El îl trimisese ca să-mi slujească."

De îndată ce a spus aceste cuvinte, Bătrânul-Natanail şi-a dat fericitul suflet, fără îndoială în mâinile Îngerului Domnului, care l-a slujit, şi ale Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Bătrânul-Isaia

Bătrânul-Isaia, care a rămas puţini ani la Schitul Sfântul Vasile şi apoi a cumpărat Chilia Cinstitul Înainte-Mergător din Kerasiá, era cultivat, pentru că fusese student, vreme de doi ani, la Facultatea de Medicină. Pe vremea aceea (acum 60 de ani) în Sfântul Munte nu se aflau mulţi monahi cu şcoală, aşa cum, prin harul lui Dumnezeu, sunt acum, adică absolvenţi ai Facultăţilor de teologie, litere, istorie, stomatologie, fizică, matematică, chimie, oameni de ştiinţă, şi de aceea în acea epocă cel care urmase chiar şi pentru puţină vreme cursuri la Universitate era socotit foarte instruit.

Părintele Isaia, un mare nevoitor, înfrânat şi îmbunătăţit în virtute s-a afierosit rugăciunii minţii cu multă râvnă şi prin lepădarea de sine, dar fără fericita ascultare faţă de vreun Stareţ. Însă o

condiție necesară și esențială pentru dobândirea acestei virtuți a rugăciunii minții este ascultarea de un stareț și lepădarea de voia proprie, fiindcă fără acestea și fără spovedania sinceră este foarte dificil să sporeşti în această virtute duhovnicească.

Astfel, după multă vreme, a început să scrie o carte, în care trata diferite teme duhovnicești, dar se pare că amesteca, cum se va vedea în continuare din relatarea noastră, lucruri zelotiste, extremiste şi fanatice – aşa cum mi s-a spus – cu râvna față de adevărata virtute.

Din clipa în care s-a apucat de scrierea acestei cărți a început să aibă diferite coşmaruri şi vedenii, mai întâi în somn, apoi şi treaz fiind: i se părea că vede când pe „Hristos", când pe „Preasfânta", iar alteori pe diferiți „Sfinți", lucruri care în loc să-l bucure şi să-i dea linişte, îl răscoleau – mai ales noaptea –, când nu-şi mai găsea liniştea să se roage. Dacă aceste lucruri ar fi fost adevărate, ar fi trebuit să-i aducă desfătare, mulțumire şi pace sufletească. Însă bietul de el era cu totul răvăşit.

Rătăcirea ascunsă a fanatismului

Această stare, în loc să se îmbunătățească, cu trecerea timpului, se înrăutățea. Atunci s-a hotărât să meargă să ceară sfatului Stareţului neptic şi plin de discernământ duhovnicesc Daniil al Danieleilor, care se retrăsese la Katunákia.

Părintele Stareț Daniil l-a primit cu multă dragoste pe părintele Isaia şi, după ce a aflat cele ce se petreceau cu el, ca un duhovnic încercat, a cerut să-i dea cartea pe care o scrisese ca s-o cerceteze. Părintele Isaia cu multă satisfacție, bucurie şi fără ezitare i-a dat preacuviosului Stareț manuscrisul cărții.

Acesta, după ce a cercetat cu atenție textul, l-a chemat după o lună la Sihăstria sa pe părintele Isaia şi, cu multă bunătate, dragoste duhovnicească şi smerenie i-a spus: „Dragul meu părinte, am cercetat cu luare-aminte şi am parcurs toate temele pe care le tratezi atât de amănunțit în această scriere. Am găsit că este o lucrare minunată din toate punctele de vedere, scrisă cu multă artă şi ştiință. Dar te rog fierbinte, mai întâi pentru liniştea, seninătatea şi folosul tău şi apoi pentru pacea şi mântuirea sufletească a celorlalți, care se vor

întâmpla să o citească, să faci un foc bun în cuptor şi s-o arunci în el ca să ardă şi să dispară de pe fața pământului. Dacă vrei să mă asculți, numai aşa te vei putea slobozi de închipuirile satanei care te bântuie, de coşmaruri şi vedenii mincinoase, cu care demonii vor să te înşele, prin mijlocirea chipurilor lui Hristos, ale Preasfintei şi Sfinților, ca să-ți ducă în rătăcire mintea şi să te facă robul lor."

Acestea vrednicul de pomenire Stareț Daniil i le-a spus într-un chip blând, ca să nu-l mâhnească pe fratele care, însuflețit de-o râvnă peste măsură, a ajuns la opinii extremiste, ce i-au îngăduit satanei să-i tulbure mintea si să-l ducă într-o rătăcire pierzătoare de suflet şi nimicitoare.

Părintele Isaia a primit cu multă smerenie părerea înțeleptului Stareț şi a ars cartea în cuptor. Din clipa în care a fost arsă cauza, adică vătămătoarea carte, au încetat dintr-odată şi vedeniile rătăcitoare şi înşelătoare ale demonului. Şi aşa s-a eliberat acest frate de ispitele şi tulburările acestea. Şi, de vreme ce şi-a aflat seninătatea sufletească şi pacea gândurilor, s-a arătat recunoscător Starețului Daniil.

Bătrânul-Heruvim

Preacuviosul meu Stareț Andrei, fost egumen la Mănăstirea Sfântul Pavel, mi-a povestit despre viața Bătrânului-Heruvim din Pustia Sfântului Vasile, care s-a nevoit din anii tinereții cu multă înfrânare, post şi în tot felul de privațiuni. Se silea pe sine spre toată virtutea pentru Împărăția Cerurilor şi, cu toate că se afla pe pământ, mintea şi cugetul se găseau întotdeauna la cele cereşti.

Foarte adesea, în conversațiile sale cu ceilalți părinți şi frați sihaştri sau cu cei care au avut ocazia să-l viziteze, nu se auzea din gura sa decât rugăciune, nu vorbea decât despre rânduieli liturgice şi lucrări făcătoare de minuni ale Sfinților Îngeri, minuni ale Preasfintei, mijlociri şi ajutorări din partea multor Sfinți, despre mântuirea neamului omenesc şi despre prezența lucrătoare a Proniei dumnezeieşti asupra monahilor din Sfântul Munte şi din întreaga lume. Cu toate că acesta nu ieşea niciodată din Pustie, prorocea şi avea preştiința multor lucruri, prezicând ce avea să se petreacă în lume şi tâlcuind vedeniile dumnezeieşti.

La bătrâneţile sale, când nu putea să meargă nici până la Chiliile din Kerasiá, într-o iarnă foarte grea a rămas fără alimente şi pentru mai multe zile nu a avut ce să mănânce.

Fostul egumen Andrei, care cunoştea situaţia, cu toată iarna, mânat de simţământul iubirii de fraţi, tânăr pe-atunci (1938), s-a dus la Sfântul Pavel, Mănăstirea sa de metanie, a umplut un sac cu diferite alimente, le-a dus la Schitul Sfântul Vasile şi i le-a dat Bătrânului-Heruvim.

Bătârnul-Heruvim a luat sacul cu alimente şi a mulţumit din suflet Celui Preaînalt, Care întotdeauna poartă de grijă în Pronia Sa de cele de trebuinţă. I-a mulţumit şi părintelui Andrei, spunându-i: „Frate şi părinte Andrei, îţi mulţumesc din străfundul sufletului meu pentru bunătatea pe care mi-ai arătat-o aducându-mi merinde şi mă rog Domnului nostru Iisus Hristos să trimită atâţia sfinţi Îngeri să-ţi ia sufletul şi să ţi-l ducă în Împărăţia Cerurilor, câţi paşi ai făcut ca să-mi aduci aceste merinde."

Astfel, când cu un frate, când cu altul, Pronia dumnezeiască se îngrijeşte ca lucrătorilor virtuţii să nu le lipsească bunurile necesare pentru întreţinerea lor, în acord cu porunca din Sfânta Evanghelie, unde Domnul nostru spune: „Căutaţi mai întâi împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea se vor adăuga vouă" (*Mt.* 6, 33).

În felul acesta dumnezeiesc al Proniei nici Bătrânul-Heruvim nu a fost lipsit de bunurile necesare, până ce şi-a dat sfântul său suflet.

Aceasta să ne fie nouă tuturor şi lumii întregi spre învăţătură, ca să înţelegem cum Pronia dumnezeiască se îngrijeşte de toţi oamenii şi de mântuirea sufletului nostru, şi nu soarta sau destinul, în care credeau idololatrii şi în care până astăzi mulţi oameni nefericiţi mai cred.

Stareţul Barnaba cel Bătrân

Unul dintre cei mai mari Stareţi ai rugăciunii minţii, dascăl atât al vederii duhovniceşti, cât şi al lucrării acestei rugăciuni, care s-a mutat mai înainte la viaţa de veci, a fost Stareţul Barnaba cel Bătrân, care se trăgea din Aivali sau, după alţii, din Bogaziá (Asia Mică).

Acest fericit Stareț s-a arătat în vremurile acestea mai de pe urmă asemenea unei dulci licăriri care a luminat în aceşti ani de beznă şi a pâlpâit pentru o clipă, iar apoi s-a stins şi a dispărut.

Aşadar, acest binecuvântat [părinte] a trăit acum şaptezeci de ani şi a fost egumen, călăuză neamăgită şi îndrumător al virtuții practice şi contemplative la Schitul Sfântul Vasile.

Citim în *Istoria Lausiacă*, în *Everghetinos* şi în *Pateric* despre viețile acelor fericiți ava din Egipt, din Tebaida, din Tavenne şi din alte părți şi ne minunăm de viețuirea acelor părinți vrednici de pomenire şi de virtuțile care le împodobeau sufletul. Ne minunăm de dragostea şi unitatea de cuget care exista între ei, de respectul şi prețuirea pe care le nutreau unul pentru celălalt, de sărăcia de bunăvoie şi lipsirea desăvârşită de cele necesare traiului. Asceza şi întrecerea dintre ei în privința înfrânării, tăcerii, rugăciunii şi privegherii mergeau până acolo încât nu credem că există om care să nu râvnească la acea fericită şi îngerească viață a părinților din Pustia şi din Schiturile Muntelui Nitria şi din alte părți. Cercetăm izbânzile, străduania şi luptele monahilor de atunci prezentate în diferite scrieri ale lor şi se naşte în noi întrebarea: există oare, în aceste zile crunte în care trăim, părinți sporiți în virtute, cu o viețuire asemenea acelor părinți şi asceți de demult?

Aşadar, după cum acei vrednici de pomenire părinți au cultivat pomul virtuții, ce a adus monahismului şi întregii lumi pilde de lupte [duhovniceşti], de bunătăți, fapte şi trăiri ale unei vieți curate, la fel şi acest fericit Stareț Barnaba, prin pilda luminoasă a vieții sale, prin dragostea față de toți şi prin tot şirul de virtuți, i-a făcut pe părinții nevoitori dimpreună cu el la Schitul Sfântul Vasile să-l imite în luptele sale duhovniceşti şi în încercările vieții monahale ale acelor vremuri.

La întrebarea de mai înainte ne răspunde şi fericitul stareț Barnaba, cu fapta, prin viața sa virtuoasă şi prin pilda pe care ne-a lăsat-o.

Dacă ar cunoaşte cineva dintre părinții de astăzi virtutea şi viața duhovnicească a părinților de la Schitul Sfântul Vasile de pe Aton, pe care monahul Barnaba, aflat deja la vârsta bătrâneții, îi conducea ca egumen acum şaptezeci de ani, ar vedea o imagine fidelă şi

neschimbată a vieții şi vieţuirii ascetice pe care o trăiau monahii din Pustia Tebaidei şi a Iordanului, şi ar descoperi o copie autentică a acelor fericiți. Dar putem spune cu certitudine că în multe privințe starețul Barnaba îi depăşea. Şi nu exagerăm, pentru că cel care are mulți aliați în luptă poate învinge uşor. Pe când cel care luptă de unul singur, fără nici un sprijin sau ajutor omenesc, opunându-se unor duşmani mulți la număr şi bine înarmați, şi reuşind să-i biruie, mult mai vrednic se face de laude, onoruri şi cununi, după socotința noastră, decât cel care are de partea sa o întreagă oaste.

Aşadar, pe drept acei Părinți ai monahismului de demult, din primele veacuri, au spus că „cel mai bun dintre noi este acel părinte care se arată încercat şi nepătat acolo unde virtutea lipseşte".

Şi au spus Părinții aceasta fiindcă au prevăzut că în vremurile de pe urmă va răsări şi se va ridica o mulțime de ispite. Nu pentru că vremurile sunt de vină – căci vremurile nu se schimbă, ci rămân întotdeauna aceleaşi, după cum le-a creat Dumnezeu –, ci pentru că ne-a slăbit credința, iar râvna noastră pentru virtute şi pentru urmarea binelui aproape că s-a stins. Şi, ca urmare a acestora, vin nepăsarea şi lenea, din care se nasc îndoiala şi necredința. Cert este că rămânem surprinşi şi ne îndoim când citim în Sfânta Scriptură şi în scrierile Părinților despre măreția vieții duhovniceşti şi izbânzile vieţuirii virtuoase ale acelor nevoitori de demult. Şi ca pildă de înfrânare să ne amintim cum nişte pelerini evlavioşi au dus la Schitul Tebaidei struguri şi i-au lăsat la uşa Kyriakón-ului (biserica centrală a Schitului), dar nimeni dintre părinți n-a gustat din ei, astfel încât strugurii s-au întors neatinşi la cel care îi adusese. Iar Sfântul Macarie, prezbiterul[1] acestui Schit, s-a minunat chiar de acest lucru, de întrecerea dintre părinți în ce priveşte înfrânarea.

La fel, când Stareții ieșeau de la sinaxa duhovnicească a vecerniei și a dumnezeieștii Liturghii, cel mai în vârstă dintre toți și întâi-stătătorul Schitului punea degetul la gură și le spunea celorlalți părinți: „Să fugim, fraților, să fugim!" Iar la întrebarea monahilor: „Unde să fugim, ava? De ce anume să fugim, ava?", acesta punea iar degetul la buze și striga: „De aceasta să fugim, fraților!", arătându-le că trebuie să evite discuțiile dintre ei și în tăcere să mear-

[1] Cel mai în vârstă dintre toți părinții Schitului (*n. trad.*).

gă fiecare la Chilia lui, pentru că, după cuvântul Scripturii, „cel ce vorbește mult nu va putea fugi de păcat, dar cel zgârcit la vorbă va ajunge să fie înțelept" (*Pild*. 19).

Să facem acum o comparație cu starea duhovnicească și viețuirea virtuoasă de la Schitul Sfântul Vasile, unde în urmă cu șaptezeci de ani acest minunat părinte Barnaba, după chipul părinților Tebaidei, ca prezbiter al Schitului, a hotărât să se facă această rânduială de rugăciune: La sinaxele de obște ale tuturor sărbătorilor și privegherilor, atunci când la Kyriakón-ul Schitului se adunau toți monahii spre a se ruga împreună, părintele Barnaba spunea: „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-ne pe noi!" și la cuvântul „Amin" se așezau cu toții în strane, purtând rasă și camilafcă, cu șiragul de mătănii în mâini, cu luminile stinse și cu lumina candelelor mică şi palidă, pentru ca biserica să nu fie foarte luminată, și spuneau cu toții în smerenie şi cu glas scăzut rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!". Aceasta continua întreaga noapte și în zori prezbiterul Barnaba spunea din nou „Pentru rugăciunile..." și, odată cu „Amin", ieșeau toți din Kyriakón, iar părintele Barnaba își ducea degetul la gură și, fără a spune ceva, înțelegeau cu toții că trebuie să se ducă fiecare la Chilia sa în tăcere, pentru a se odihni un pic, iar după rugăciunea individuală – canonul – fiecare să se apuce de rucodelia sa.

La vremea cuvenită, prezbiterul Barnaba trecea pe la Coliba fiecărui nevoitor, supraveghindu-i pe frați, dacă respectă tipicul și rânduiala neschimbate, așa cum le-au transmis Părinții, și, după sfaturile și îndrumările duhovnicești potrivite fiecăruia, îi mângâia, încuraja și întărea pe frați ca să înainteze în luptele duhovnicești.

Se îngrijea cu precădere de frații care se afieroseau de bunăvoie și cu binecuvântarea egumenului cultivării rugăciunii minții, cercetându-i cu toată atenția, ca nu cumva vreunul dintre ei să cadă în plasele satanei, urmând calea rătăcirii.

Rânduiala de nevoință a părintelui Barnaba era următoarea: în toate zilele săptămânii să se mănânce o dată pe zi mâncare uscată[1], iar sâmbăta, duminica şi la praznicele împărătești, ale Maicii Dom-

[1] Mâncare negătită şi fără untdelemn sau altă grăsime (*n. trad.*).

nului și în cinstea tuturor Sfinților, pentru care în *Ceaslov* se dă dezlegare la vin și untdelemn, să se mănânce de două ori pe zi, săvârşindu-se totodată și dumnezeiasca Liturghie.

La Colibele părinților nu trebuia să existe nimic de prisos și fără de folos, în afară de cele neapărat necesare: acoperămintele de pat, hainele, o sticlă cu untdelemn și una cu oțet, un sac de posmagi și vasele de trebuință.

Pentru că părintele Barnaba era foarte riguros în respectarea acestui canon de nevoință, s-a întâmplat o dată ceva pe cât de plin de umor, pe atât de serios: trecând pe la frați să-i cerceteze și intrând într-una dintre Colibe, a văzut trei sticle și atunci cu asprime l-a întrebat pe fratele: „Frate, o sticlă pentru untdelemn, cealaltă pentru oțet. A treia la ce folosește?"

Fratele nu a avut nimic de spus pentru a se dezvinovăți și a rămas fără grai. Atunci părintele Barnaba a luat cea de-a treia sticlă și a spart-o de stânci. Astfel, prin gestul acesta mustrător, părintele Barnaba i-a amintit fratelui acea întâmplare petrecută la Schitul din Tebaida Egiptului: „Dacă vrei supă, du-te la Alexandria", cu alte cuvinte îi spunea că: „Dacă vrei sticle, butoaie și bună-petrecere, du-te altundeva, la o Mănăstire de obște unde au magazii și nu sta aici ca să desființezi Canonul și rânduiala Pustiei."

Vestea acestui eremit virtuos s-a răspândit în tot Sfântul Munte și frații alergau să se aşeze sub ascultarea şi îndrumarea lui pe calea virtuții și a rugăciunii minții.

Prezbiterul Barnaba îi supunea unei încercări duhovnicești pe frații care voiau să rămână alături de el. Iată un astfel de exemplu:

Pe un monah de la Mănăstirea Sfântul Pavel, care s-a dus cu dorința de a deveni ucenic al Starețului, Bătrânul-Barnaba l-a întrebat cum îl vedeau ceilalți frați de la Mănăstirea sa. Acela i-a răspuns Starețului că toți părinții Mănăstirii Sfântului Pavel îl socoteau virtuos, evlavios și sfânt!

Înfumurarea monahului

Bătrânul-Barnaba a oftat adânc și i-a spus fratelui: „Frate, nu stai deloc bine. Suferi de o cumplită rătăcire diavolească și ești într-ascuns cuprins de înfumurare – mândrie. Dacă vrei să te

îndrepți și să scapi de rătăcirea asta, ascultă-mă cu atenție: Cât mâncai și cât beai la Mănăstirea ta?" Monahul i-a răspuns: „Părinte Stareț, la Mănăstire m-am înfrânat mult și de aceea frații mă luau drept sfânt."

Atunci Bătrânul-Barnaba i-a spus monahului Natanail: „Te vei duce la Mănăstirea ta, o să stai la masa de obște și o să mănânci toată porția de mâncare și o să bei toată partea ta de vin – aceasta este ascultarea ta – și când o să isprăveşti de mâncat și băut, o să ceri să mănânci și să bei și o a doua și o a treia porție."

Monahul Natanail a primit cu bucurie sfatul și, după ce a cerut binecuvântarea şi rugăciunea Bătrânului Stareț Barnaba, s-a dus la Mănăstirea sa, la Sfântul Pavel, și a făcut după porunca ce i-a fost dată tot ce i s-a spus.

Dar, pentru că nu era obișnuit să mănânce și să bea mult şi repede, multa mâncare şi băutură i-au provocat o așa amețeală, încât, de îndată ce a ieșit de la masa de obște a Mănăstirii la aerul de afară, a căzut leșinat sub privirea tuturor fraților Mănăstirii. Văzând părinții starea în care a ajuns şi aflând cât a mâncat și cât a băut, au crezut că a fost demonizat și s-au întristat atât de mult, încât au început să facă toți împreună rugăciuni ca Dumnezeu să Se milostivească de el.

După aceea, fratele Natanail, rușinându-se foarte tare, s-a întors la Starețul Barnaba şi i-a povestit toată întâmplarea de la Sfântul Pavel.

Atunci înțeleptul și sporitul în virtute Stareț Barnaba cu bucurie i-a spus monahului Natanail: „Acum, frate, ești bine" și, după ce l-a tămăduit în felul acesta sufletește, l-a pus să stea la cea din urmă Colibă a Schitului.

Monahul Natanail se retrăsese acolo sub supravegherea, ocrotirea și îndrumarea duhovnicească a prezviterului, care, pentru a-i da o ocupație și a se nevoi cu trupul, l-a pus să cultive o mică grădină, unde răsădise ceapă, usturoi și alte zarzavaturi.

Când ceapa și usturoiul au început să crească cumva și monahul Natanail să se bucure [de ele], atunci s-a dus Bătrânul-Barnaba și, ca și cum ar fi avut de gând să le plivească, s-a apucat să le smulgă și să le arunce din grădină. După ce a smuls și ultima plantă, l-a

întrebat pe părintele Natanail, îngrijitorul lor: „Cum ți se pare, frate? Te-ai întristat pentru pierderea cepei și a usturoiului? Sau ai cârtit și m-ai judecat că le-am smuls? Cum te simți, frate?"

Monahul Natanail i-a răspuns Starețului: „Precuvioase părinte Stareț, nici nu m-am întristat, nici nu m-am tulburat și nici nu te-am judecat, dar mi-am spus în sinea mea că, dacă Starețul găsește că așa este cuvenit, cu siguranță că a făcut mai bine decât aș fi făcut eu. Așa te-a luminat Dumnezeu să faci, să fie binecuvântat!"

Răsplata pentru ascultare

Monahul Natanail, pentru lepădarea de sine și ascultarea față de Starețul Barnaba prin lucrarea poruncilor lui, a ajuns la o asemenea culme a virtuții, încât de multe ori era răpit cu mintea la cele cereşti. În urma acestor stări Dumnezeu l-a învrednicit să-I cunoască tainele. Căci la una din privegherile părinților Schitului la Coliba Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, aflată mai jos de Kyriakón, în clipa în care se citeau cei șase psalmi ai utreniei, părintele Natanail a fost „răpit cu mintea" și a rămas nemișcat în strană, fiind în această stare până la cântarea a noua, când părinții intonau „Ceea ce ești mai cinstită decât Heruvimii...", moment în care și-a revenit în sine, a făcut semnul crucii și a spus: „Slavă Ție, Doamne, că ai venit la mine!" Aceasta este răsplata adevăratei ascultări, pe care Dumnezeu o încununează cu harisme și daruri duhovnicești.

Aici ar trebui să amintim că părintele Barnaba în cea mai mare parte a timpului nu avea o casă a sa proprie, și pentru multă vreme a locuit la o Colibă la Katunákia, acolo unde viețuia cunoscutul părinte sihastru Gherasim, care a stat trei ani nevoindu-se și căutându-și liniștea pe culmea așa-numitului Aton Mic (Muntele Carmel), iar Bătrânul-Barnaba era ucenic al lui.

Se spune despre părintele Barnaba că a avut un ucenic pe nume Ioasaf și odată, când urma să înceapă Postul Mare, întâmplându-se să le rămână la Colibă un sac de făină, i-a spus ucenicului său Ioasaf: „Ia sacul acesta de făină și du-te jos la stânci să-l arunci, pentru că acum începe Postul Mare și nu mai avem nevoie de el."

Ucenicul s-a supus poruncii Starețului, a luat sacul cu făină, s-a dus la stânci, l-a tăiat cu un cuțit și a împrăştiat făina pe stânci.

Mulți au socotit această faptă ca necugetată și au spus că ar fi trebuit să dea făina la alți monahi săraci, de vreme ce el și obștea nu aveau să o mănânce.

Alți părinți au spus cu discernământ: „Noi nu putem judeca și cântări faptele și lucrările unor bărbați atât de mari și sporiți în virtute, pentru că numai ei, care au ajuns pe culmile virtuții și sfințeniei, precum acest eremit și ascet Barnaba cel Bătrân, sunt în măsură să înțeleagă rațiunea și sensul acestei virtuți. Căci în *Everghetinos* citim despre acel Stareț care împletea coșuri și saci de nuiele și apoi le arunca în râu, ca să li se piardă urma."

E cu putință să fi făcut această faptă, precum și altele asemenea, cu un anume scop, fiindcă se răspândise vestea că este un părinte neptic, care a ajuns la vederea duhovnicească și, fiind un lucrător al rugăciunii minții, săvârşea în aparență fapte ciudate și înverşunate, spre a fi judecat ca necugetat, lipsit de virtute și sfințenie şi a se împrăştia acest zvon.

Însă cel care va cerceta lucrarea sub formă de scrisoare, pe care o vom reproduce în continuare, va constata și se va convinge că acest binecuvântat eremit, datorită cugetului său smerit, evita cu orice preț lauda de la oameni și căuta numai slava de la Dumnezeu, Cel care cunoaște faptele bune, după spusa evanghelică: „să nu știe stânga ta ce face dreapta ta" (*Mt*. 6, 3).

Fericitul său sfârșit

Acest binecuvântat eremit, la sfârșitul vieții, a dorit să se închine la Locurile Sfinte. Acolo s-a închinat și la Mănăstirea cu viață de obște a Sfântului Sava cel Sfințit. A rămas aici pentru destulă vreme și, fiindcă viețuirea lui era pe cât cu putință de ascetică, întru multă înfrânare și rigoare în ce privește viața duhovnicească, a început să vorbească [fraților] despre rugăciunea minții. Unii, mai slabi la cuget, l-au socotit a se afla în rătăcire, l-au defăimat în fața patriarhului și acela, binecuvântatul, fără cercetare, a dat poruncă să-l închidă în turnul Mănăstirii ca pe un rătăcit.

Patriarhul, după ce l-a închis în turn, le-a interzis monahilor să comunice cu el, pentru a nu fi vătămați și duși în rătăcire de învățătura sa greşită. (Și câte nu face ignoranța în viața duhovnicească!)

S-a întâmplat atunci să treacă pe la Ierusalim în pelerinaj un duhovnic aghiorit, părintele Mina, pe care patriarhul l-a întrebat dacă îl cunoaște pe Barnaba și dacă are mulți ucenici în Sfântul Munte. Când a fost înștiințat de părintele Mina că Bătrânul-Barnaba are foarte mulți ucenici în Sfântul Munte, s-a întristat foarte tare și i-a spus duhovnicului să aducă la cunoștința tuturor părinților aghioriți că trebuie să se îndepărteze de învățătura lui Barnaba și să nu-i asculte sfaturile, pentru că este un rătăcit.

Fericitul Barnaba a aflat de la frații Mănăstirii despre actele și poruncile pe care le dădea patriarhul în detrimentul său și l-a rugat pe un frate, pe cel care îi aducea mâncarea, să-i transmită patriarhului că-l roagă fierbinte să aibă bunăvoința de a merge până la el, pentru că are ceva foarte important să-i comunice și este foarte urgent să discute cu el în particular.

Patriarhul, mai mult din curiozitate, s-a lăsat înduplecat și s-a dus în turnul Mănăstirii de la Sfântul Sava, să-l vadă și să-l asculte pe Bătrânul-Barnaba. Nimeni nu știe ce i-a spus sau descoperit fericitul Stareț patriarhului. Însă este cunoscut tuturor că, după discuția avută cu patriarhul, s-a petrecut o aşa schimbare şi transformare, încât a ieşit ruşinat din turn şi a strigat cu toată puterea, ca să audă toți: ,,Lăsați-l liber pe acest om, pentru că este sfânt şi ales al lui Dumnezeu! Vas de cinste. Pentru rugăciunile şi mijlocirile acestor oameni sfinți lumea aceasta păcătoasă mai stă în picioare şi n-a fost nimicită!"

Când părinții l-au scos pe Bătrânul-Barnaba din turn, a cerut să rămână şi a rămas până la sfârşitul vieții sale la Mănăstirea Sfântului Sava, unde a avut parte de un sfârşit cuvios.

Toate acestea ne-au fost aduse la cunoştință de un părinte îmbunătățit duhovniceşte, care ne-a asigurat el însuşi că întru mărturia vieții virtuoase a fericitului Barnaba osemintele sale răspândeau o mireasmă negrăită, spre slava lui Dumnezeu, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh.

În afară de acest cuvios aghiorit Barnaba de la Schitul Sfântul Vasile, la Mănăstirea Sfântului Sava a existat încă un monah virtuos cu numele Barnaba, care în 1905 şi-a aflat sfârşitul în Coliba sa de piatră, zidită în pripă, când aceasta s-a dărâmat în urma unui seism.

Kerasiá

După Schitul Sfântul Vasile ajungem la Chiliile şi Sihăstriile de la Kerasiá. Aici se află, la distanță una de alta, nouă Chilii, fiecare cu suprafața ei de pământ, şi încă trei Chilii de sihaştri. În întreg Sfântul Munte au existat şi există monahi sporiți duhovniceşte şi cu o desăvârşită lepădare de sine.

Hagigheorghe

În urmă cu mai bine de o sută de ani la Chilia Sfântul Dimitrie din Kerasiá a trăit în nevoință un stareț vestit pentru virtutea sa, cu numele „Hagigheorghe", al cărui nume de mirean era Gavriil.

Încă de tânăr „Hagigheorghe", ca ucenic, dădea semne că avea să devină sporit în virtute. Într-o iarnă, pe o vreme foarte rea, Starețul său, părintele Neofit, se întorcea dintr-o călătorie şi urca de la Sfânta Ana la Kerasiá, ca să se ducă la Kavsokalývia, acolo unde locuia pe atunci. Înainte de a ajunge la coama muntelui, unde este Crucea, părintele Neofit, din cauza zăpezilor, a obosit şi nu mai avea putere să facă un pas. Ucenicul începător Gavriil „Hagigheorghe" la Coliba Sfântul Gheorghe îşi făcea singur rugăciunea, aşa-numitul „canon", şi după tradiție, când Starețul este în călătorie, toți ucenicii săi se roagă pentru el. În timp ce se ruga, a auzit glasul Starețului zicându-i: „Fiii mei, salvați-mă! Mor!" Zăpada depăşise un metru înălțime. Ucenicul Gavriil a alergat de îndată la un frate de-al său duhovnicesc şi i-a spus de glasul pe care-l auzise. Acesta însă l-a mustrat: „Du-te, rătăcitule, care-ai auzit glasul Starețului, să-ți

faci canonul!" Gavriil a făcut ascultare față de fratele, un monah mai vechi decât el, şi s-a întors în Chilie să-şi continue canonul, dar glasul Stareţului s-a auzit din nou, mai puternic şi mai poruncitor: „Copiii mei, mă aflu la Cruce, pe coama muntelui, mai înainte de Kerasiá, şi sunt în primejdie. Ajutaţi-mă!"

Atunci Gavriil s-a dus din nou la fratele său duhovnicesc mai mare şi i-a spus că l-a auzit iarăşi pe Stareţ zicându-i unde se află şi că este în pericol. Acela l-a certat din nou pe Gavriil: „Dar încetează odată, eşti atât de rătăcit! Este cu putinţă să se audă glasul Stareţului de atât de departe?" În momentul acela Gavriil n-a avut încotro şi i-a spus: „Părintele meu, fă-ţi cruce, fii cu luare-amie şi vei auzi şi tu glasul." Într-adevăr, când a început să dea crezare cuvintelor ucenicului Gavriil, a auzit şi el glasul Stareţului care le cerea ajutorul. Şi-au făcut deîndată sandale împletite din crengi, ca să nu se afunde în zăpada care depăşea un metru înălţime, şi au pornit la drum. Au trecut de Kerasiá, de unde au luat nişte oameni cu ei şi s-au îndreptat spre locul indicat de glasul Stareţului lor, care îi chema disperat în ajutor. Când au ajuns la Crucea care se află după Kerasiá, acolo unde drumul începe să coboare spre Schitul Sfânta Ana, la mică distanţă de Cruce, l-au găsit pe Stareţ în zăpadă, pe jumătate leşinat. Îşi pierduse toate forţele în încercarea de a urca prin zăpadă drumul foarte abrupt.

L-au luat cu toţii împreună, l-au dus la Kerasiá, unde i s-a dat primul ajutor, şi aşa Stareţul lor, părintele Neofit, a fost salvat de la moarte sigură prin rugăciunea lui Gavriil, un monah abia începător.

Gavriil a ajuns monah la Coliba Sfântul Gheorghe din Kavsokalývia, nu la cea a Ioasaféilor, ci la altă Colibă, aflată mai sus – cum urcăm de la mare, în dreapta. Acolo a primit numele de Gheorghe şi când, după ani, s-a dus la Ierusalim ca pelerin al Locurilor Sfinte, a luat numele de „Hagiu", şi aşa a ajuns „Hagigheorghe".

Părintele Neofit, Stareţul lui „Hagigheorghe", l-a lăsat pe acesta în locul său la conducerea Colibei, pentru că el a plecat şi s-a aşezat în Karyés, la Chilia Sfântul Nicolae, care aparţine de Mănăstirea Simonopetra. „Hagigheorghe" a rămas câţiva ani la această Colibă, dar fiindcă devenise neîncăpătoare pentru obştea foarte mare care se adunase în jurul său datorită renumelui virtuţii sale, a plecat şi s-a sălăşluit la Chilia Sfântul Dimitrie şi Sfântul Mina din Kerasiá.

La Chilia aceasta se adunaseră mai mult de douăzeci de monahi care trăiau în strâmtorări și multe lipsuri, în lepădare de sine și ascultare necondiționată, din dragoste pentru Domnul. Untdelemn sau mâncare de frupt nu consumau nici măcar de Paște. Mâncau ceva măsline uscate, dar și acestea numai de sărbătorile Împărătești, ale Maicii Domnului și ale Sfinților, în care Biserica îngăduie întrerupe-rea postului. De Paște, în loc de ouă roșii vopseau cartofi roșii.

Când vreunul dintre frați răcea sau avea probleme de sănătate, îl puneau în cuptor, cât încă era cald, după coacerea pâinii, și se făcea bine. Dacă un altul se îmbolnăvea mai grav, îl duceau în biserică, fără să fi mâncat ceva, în fața icoanei Preasfintei, a Sfântului Dimitrie sau a Sfântului Mina. Toată obștea făcea rugăciune pentru el și priveghere și în douăzeci și patru de ore cel bolnav fie se făcea bine și se ridica singur, fie Domnul îi lua sufletul în locașurile cerești.

Toți frații se afieroseau cu totul în ascultare față de Stareț și aveau o credință desăvârșită în Pronia lui Dumnezeu și în mijlocirea Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioarei Maria.

Odată, se spune, în obște se afla un frate mai slab la cuget și, fiindcă nu putea suporta lipsa totală a untdelemnului, se ducea pe ascuns în biserică, sorbea cu un pai untdelemn din candele și astfel acestea se stingeau înainte de vreme. Pentru că paraclisierul se ducea mereu la Stareț și îi cerea untdelemn pentru candele, „Hagigheorghe" l-a întrebat din ce pricină se termină untdelemnul atât de repede și de ce sunt de cele mai multe ori stinse. Paraclisierul i-a răspuns: „Părinte stareț, poate îl beau șoarecii." Aceasta i-a dat ideea de a-l urmări și a-l prinde pe răufăcător, pe care l-au și pedepsit drastic. Vinovatul însă pare să fi avut și complici, pentru că, atunci când a devenit cunoscut faptul că fratele cutare a fost pedepsit, toți ceilalți i-au cerut în scris Starețului „Hagigheorghe" să le îngăduie să pună în mâncare untdelemn cel puțin o dată pe săptămână.

Între frații obștii s-a născut întrebarea cine va semna cel dintâi cererea, fiindcă exista riscul ca cel care va semna să fie dat afară și alungat din obște. Atunci unul dintre monahi, care a fost mai întâi secretar al principelui Ungrovlahiei Cuza, s-a gândit și a făcut un

raport în formă de cerc și au semnat cu toții de jur împrejur și așa nu se mai ştia nici cine este primul, nici cine este ultimul.

Când „Hagigheorghe" a primit raportul acesta, l-a cercetat cu curiozitate pentru multă vreme și, pentru că nu a găsit pe nimeni pe care să-l pedepsească, a fost constrâns să dea înapoi. A hotărât să se mănânce untdelemn în fiecare sâmbătă și duminică, dar nimic mai mult.

„Hagigheorghe" era de origine *karamanlis*[1] din Cezarea Capadociei. Întrucât în obștea sa avea monahi de origine străină, ruși ș.*a.m.d.*, l-au acuzat de propagandă în favoarea străinilor. Astfel, a fost constrâns să plece din Kerasiá și să se ducă în zona Mănăstirii Grigoriu. A zidit mai sus de biserică un lăcaş foarte frumos în numele Sfântului Întâi Mucenic și Arhidiacon Ștefan, cu o Sihăstrie destul de încăpătoare pentru obştea sa, în care intraseră, pentru renumele deosebit al vieții şi vieţuirii virtuoase ale lui „Hagigheorghe", mulți monahi, cu precădere ruşi. Aceştia au făcut şi o casă aproape de mare – arsana – pentru a-şi putea aduce mai uşor alimentele [sus] pe munte, unde zidiseră Sihăstria Sfântul Ştefan.

Părinții de la Mănăstirea Grigoriu, când au văzut activitatea atât de intensă a lui „Hagigheorghe", fiindcă s-au temut ca nu cumva să se adune prea mulți străini (era în vremea în care se semnala în Sfântul Munte venirea masivă a nenumărați ruşi, dar şi a altor neamuri, ortodoxe sau nu) în obştea sa, l-au alungat pe „Hagigheorghe" dimpreună cu obştea sa din hotarele Mănăstirii şi au distrus din temelii toate construcțiile pe care le-a ridicat cu bani ruseşti, astfel că azi n-a mai rămas nici o urmă din ele.

Aşa a plecat de acolo „Hagigheorghe". Obştea sa s-a risipit la cinci Chilii diferite din Karyés: la Sfântul Nicolae, unde, din motive de siguranță, au dus şi vechea şi făcătoarea de minuni icoană a Sfântului Mina, care se păstrează până astăzi la Mănăstirea Simonopetra, la delegația acesteia din Karyés. Alți ucenici ai lui „Hagigheorghe" au luat Chilia *Liastri*, alții pe cea numită *Hatzúdas*, alții s-au dus la Schitul Sfântul Pantelimon al Mănăstirii Cutlumuş şi, în cele din urmă, el însuşi s-a dus la Constantinopol în zona Sfântul Ştefan, unde, cu ajutor rusesc, a zidit o mare Mănăstire, în care a trăit până la sfârşitul vieții.

[1] Locuitor din zona Karamania (*n. trad.*).

În Constantinopol a fost vizitat de unul dintre urmaşii săi care au rămas în Kerasiá, Bătrânul-Simeon, căruia i-a dat ca ajutor financiar 500 de lire de aur, pentru a renova Chilia ruinată închinată Sfinților Dimitrie şi Mina. Toate cele menționate despre „Hagigheorghe" le cunoaştem din tradiția orală a urmaşilor lui, de la Bătrânul-Vicențiu şi de la urmaşii acestuia, Bătrânul-Nestor, Maxim şi Vicențiu al II-lea, pe care i-am apucat şi pe care i-am avut mulți ani ca vecini în Kerasiá.

Stareților Nestor şi Maxim, care după moartea lui Simeon şi a Bătrânului-Vicențiu s-au mutat la Schitul Sfânta Ana, le-a urmat la Chilia Sfântul Dimitrie şi Sfântul Mina, întemeiată de „Hagigheorghe", ieromonahul şi duhovnicul mărturisitor Hrisostom, de origine din Arta, de asemenea aspru, care venea de la Cathisma Sfinților Arhangheli, ce aparține de Marea Lavră.

Profeția demonizatei

Părintele Hrisostom ne-a povestit că în urmă cu mulți ani s-a dus ca duhovnic în insula Kefaloniá şi a vizitat Mănăstirea de maici Sfântul Gherasim cel Nou. Când a ajuns acolo era amiază şi, la intrarea în Mănăstire, a găsit o femeie. Duhovnicul a întrebat-o pe femeia care se afla la intrare: „Nu se află nimeni altcineva pe aici?" Ea i-a răspuns: „Nu, aici sunt numai eu! Toți ceilalți au plecat în Sfântul Munte."

Duhovnicul, surprins la auzul acestora, a întrebat-o din nou pe femeie: „Şi ce au de gând să facă acolo?" Femeia, cu multă îndrăzneală şi necuviință, i-a răspuns: „Acolo, în scurtă vreme, vor face din fiecare Mănăstire Mitropolie, din fiecare Chilie Sinod şi din fiecare Colibă Patriarhie!"

Pe când femeia îi spunea aceste lucruri părintelui Hrisostom, s-a arătat venind în grabă, din fundul curții spre poarta Mănăstirii, o maică. Maica aceasta a întrerupt discuția şi i-a spus părintelui duhovnic că femeia aceia este stăpânită de un demon cumplit, deci să nu dea importanță vorbelor ei.

În realitate, cele spuse părintelui Hrisostom de acea demonizată, din îngăduința lui Dumnezeu, s-au arătat a fi adevărate, pentru că nu după multă vreme, în anii 1924-1925, s-a ivit problema

calendarului, care a zguduit în adevăratul sens al cuvântului Sfântul Munte din cauza aşa-numiților monahi zelotişti.

Ucenicul evlavios

Părintele Hrisostom a avut în obştea sa doi fraţi, nepoți de-ai săi, care au ajuns monahi la Chilia Sfântul Dimitrie. Unul a primit numele Mihail şi a ajuns preot, iar cel de-al doilea, Gavriil. Gavriil, care a fost şi secretar al partidului comunist, după ce s-a făcut monah a fost foarte evlavios, smerit, cumpătat la vorbă şi cu gândul îndreptat mereu spre moarte.

Părintele Hrisostom, pentru a avea mereu viu gândul morții, şi-a pregătit singur mormântul. În locul său însă trecea foarte des pe la mormânt tânărul lui nepot, monahul Gavriil. Intra, smulgea ierburile uscate şi, după ce-şi făcea rugăciunea (canonul), mătăniile şi *comboshinia*, se aşeza în el ca şi cum ar fi fost mort. Dar pentru că locul este foarte umed şi dieta lor foarte simplă, tânărul şi bunul ucenic nu a întârziat să fie lovit de pleurită, care s-a agravat şi a ajuns tuberculoză.

După puțin timp, el a fost primul îngropat în mormântul acela, la o vârstă fragedă – nu avea decât 25 de ani –, şi nu părintele Hrisostom, cel căruia îi fusese menit. Însă unchiul şi Starețul de atunci, din cauza asprimii şi a lipsei de discernământ, şi-a sfârşit viața în lume, şi nu în Sfântul Munte. Pe când tânărul şi bunul ucenic a câştigat în puțini ani Raiul şi fericirea cea veşnică, pentru că s-a învrednicit să se numere, spre slava lui Dumnezeu, între rândurile cuvioşilor aghioriți.

Trei monahi virtuoşi din Hios

În aceeaşi zonă Kerasiá au venit de la Mănăstirea Psarón[1] trei monahi virtuoşi, de origine din Hios: Bătrânul-Ieroteu, părintele Atanasie şi diaconul Simeon – tustrei foarte înfrânați şi iubitori de nevoință.

[1] *Scil.* „a Pescarilor" *(n. trad.).*

Au cumpărat o mică Chilie pe care o aveau Ioasaféii şi au construit o casă nouă, pentru a avea oarecum mai mult loc, fiindcă mai târziu s-a adăugat obştii lor încă un frate – părintele Cosma –, şi acesta din Hios. Aceşti părinți, simpli şi iubitori de linişte, nu au gustat în toată viața lor untdelemn şi au menținut viața lor monahală virtuoasă pe care, conform unei străvechi tradiții, o avuseseră la Mănăstirea Psaron. Trăiau în smerenie, ascultare desăvârşită şi statornicie în viața lor duhovnicească, cu spovedanie zilnică şi împărtăşanie regulată. În paralel lucrau din greu la îngrijirea şi lărgirea Chiliei, care în scurt timp a devenit îndeajuns de mare şi însemnată, cu mulți pomi fructiferi, măslini şi vii.

După câțiva ani, când părinții se duseseră la priveghere la o Chilie învecinată, casa lor a luat foc de la horn şi până dimineața când s-au întors toate erau cenuşă. Nu a rămas nimic în picioare.

Părinții au luat-o de la capăt şi au zidit din temelii o casă mult mai mare. După mulți ani şi alți părinți, şi ei tot din Hios, s-au adăugat obştii lor: părintele Iacov, Bătrânul-Cosma şi părintele Ioachim, care au dus mai departe tradiția bătrânilor lor.

Profeția Bătrânului-Ioachim

Bătrânul-Ioachim înaintase atât de mult în viața duhovnicească, încât s-a învrednicit să primească de la Dumnezeu harisma profeției. Cu puțin înainte de a muri, cu harul lui Dumnezeu, a prezis pentru frații ruşi care se aflau în Sfântul Munte că unii plănuiesc să-l asasineze pe țar. Frații ruşi au înştiințat la timp familia țarului, care a luat măsurile necesare, şi astfel tentativa petrecută după moartea Starețului Ieroteu a eşuat.

După moartea Starețului Ieroteu a venit în obşte un tânăr din Smirna, care, după ce a fost supus la încercările obişnuite şi a fost tuns monah, primind numele de Ieroteu cel tânăr, a ajuns preot şi duhovnic mărturisitor. În zilele sale a fost zidită din temelii noua biserică, cu hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, inaugurată în 1934.

Treburile hotărâte în secret au urmări fatale

Mulți oameni, invocând spusa evanghelică „dacă doi dintre voi se vor învoi pe pământ în privința unui lucru pe care îl vor cere, se va da lor de către Tatăl Meu, Care este în ceruri" (*Mt.* 18, 19) şi interpretând-o după bunul plac şi neîntemeiat, îşi urzesc propria lor nimicire.

Acelaşi lucru s-a petrecut în urmă cu destui ani şi în Kerasiá cu doi tineri monahi, Dimitrie de la Chilia lui Hagigheorghe Sfântul Dimitrie şi Auxentie de la Chilia Sfântul Nicolae. Aceşti doi monahi nutreau o dragoste frățească între ei şi şi-au jurat prietenie veşnică. La început s-au învoit cu rugăciunea, postul, privegherea şi împlinirea oricărei fapte bune, dar fără a întreba pe nimeni. În felul acesta cei doi prieteni care, după cum se va vedea din cele ce au urmat, nu aveau Stareți şi duhovnici buni, care să-i supravegheze şi să se îngrijească de ei, au voit să ajungă mai buni decât trebuie şi mai virtuoşi decât ceilalți, impulsionați însă de o evlavie neautentică şi de lucrarea diavolească. Aşadar, prin rugăciuni în ascuns şi printr-o pretinsă înfrânare, satana i-a dus cu timpul acolo unde voia: înțelegând în chip greşit cuvântul iubire au început să fie de acord în toate poftele lor, îngăduite şi neîngăduite, căzând astfel la nivelul celor „ce se fac întru ascuns", despre care Apostolul Pavel spune că „ruşine este a le şi grăi" (*Ef.* 5, 12).

Satana cel preaiscusit a reuşit să-i aducă mereu unul în apropierea celuilalt şi necontenit unul se ducea la Chilia celuilalt, cu toate că aceasta nu este îngăduit monahilor tineri, în acord cu făgăduința monahală care nu încuviințează... un anume fel de prietenie..., interzicându-le să se întâlnească şi să petreacă unul în compania celuilalt într-ascuns. Dar nici o lucrare, chiar dacă este bună, atunci când are loc fără acordul şi cunoştința Starețului sau a duhovnicului, nu este primită de Preabunul Dumnezeu, aşa cum spune şi apoftegma moştenită de la Sfinții Părinți: „binele nu este bine decât atunci când se face în chip bun."

În cele din urmă au ajuns la o aşa împietrire sufletească şi neputință trupească, încât au hotărât să fie întotdeauna împreună şi să nu-i despartă nici măcar moartea. S-au îmbrăcat, aşadar, în rasele

lor cele bune şi noi, şi-au luat shimele[1], pentru că amândoi erau shimonahi, şi-au pus camilafcele şi s-au dus în apropierea mării, acolo unde adeseori se duceau şi făceau baie într-ascuns împreună. Au luat o pătură mițoasă, s-au înfăşurat în ea, s-au cusut şi încet-încet, aşa cum erau îmbrățişați, s-au aruncat în mare. Astfel demonul, care le-a arătat felul acesta de a pleca îmbrățişați în viața cealaltă, în „Rai", a reuşit să-i trimită în iadul cel veşnic, ca să ardă pururi dimpreună cu el.

Adevăratul naufragiu veşnic

După un timp, în urma unei furtuni puternice, marea a aruncat afară pe plaja Golfului Pagasitic, în apropierea oraşului Volos, o boccea cu două trupuri, pe care le-au aflat pescarii din zonă.

Au deschis acea legătură mare, ciudată şi macabră şi au avut parte de o privelişte cumplită! Acei călugări nefericiți, de spaima şi groaza înecului, şi-au scos unul altuia ochii şi erau unul cu mâinile în părul celuilalt, dar le-a fost cu neputință să evite înecul din cauza felului în care diavolul a reuşit să-i facă să se coasă singuri înăuntru şi să se dea în mâinile lui.

Acestea sunt roadele nimicitoare ale gândurilor ascunse, săvârşite la adăpostul întunericului, nedescoperite la timp, ce se aseamănă găurilor mici dintr-o corabie, pe care meşterul nu le vede să le acopere câtă vreme nu sunt îndeajuns de mari. Încet-încet se înmulțesc şi într-o dimineață frumoasă corabia sufletului se scufundă „cu

---

[1] *Σχῆμα* sau *ἀνάλαβος* sau *ἡμιφόριον* (*scil.* semi-haină), ca semn distinctiv al răstignirii călugărului pentru lume şi a lumii pentru călugăr, este veşmântul care acoperă partea din față a corpului, gâtul şi umerii, până la genunchi, dar nu şi părțile laterale, pe el fiind brodată o cruce mare (de aceea se mai numeşte şi *πολυσταύριον*), alături de inițialele frazelor: „Iisus Hristos biruieşte (ΙΣ ΧΣ ΝΙ ΚΑ); biruința cinstitei [Cruci] – îngrozirea demonilor (ΤΤ ΔΦ); vărsarea de lacrimi e mai grăitoare decât cuvintele [retorilor] (ΡΡ ΔΡ); Hristos le dăruieşte creştinilor har (ΧΧ ΧΧ); Dumnezeu a sfințit Lemnul Crucii (ΘΗ ΣΞ); căzut-a Luceafărul, aflat-am Raiul (ΕΕ ΕΕ); Lumina lui Hristos luminează tuturor (ΦΧ ΦΓΙ); puterea monahului (ΔΜ); Locul Căpățânii s-a făcut Rai (ΤΚ ΙΠΓ)". Inițial, după cum atestă mărturiile patristice ale avei Doroteu (*PG* 88, 1633B), ale Sfântului Vasile cel Mare (*PG* 31, 1309A) sau Evagrie Ponticul (*PG* 40, 1221A), era un veşmânt cotidian, purtat de toți călugării, dar din secolul al V-lea, probabil odată cu impunerea distincției dintre shima mică şi cea mare, a devenit specific shimonahului care, în mod obligatoriu, îl poartă peste reverendă, sub centură şi rasă, doar în ziua în care se împărtăşeşte (*n. trad.*).

tot echipajul şi încărcătura sa", cu tot ceea ce are, bun sau rău. Pe când, dacă găurile vor fi descoperite la timp, meşterul-duhovnic, cu ajutorul şi cu harul lui Dumnezeu şi mulțumită priceperii sale, le va închide şi va vindeca rănile inimii, pentru că, după cuvântul Sfintei Scripturi, „Cele ce se fac întru ascuns de ei, ruşine este a le şi grăi" (*Ef.* 5, 13), iar lumina nu-l lasă niciodată pe om să rătăcească şi să se piardă în beznele gândurilor viclene ale satanei, ajungând să se nimicească cu totul. Să fim cu băgare de seamă, aşadar, noi, cei dornici să ajungem neîntârziat şi fără eforturi zadarnice în Împărăția Cerurilor pe calea ascultării! La fel şi ava Dositei, de care se aminteşte în cartea avei Dorotei, numai în cinci ani de ascultare desăvârşită şi în neosândire, prin tăierea voii proprii a câştigat Împărăția Cerurilor, pe care alții nici în şaizeci sau şaptezeci de ani de viață ascetică nu au putut să o moştenească, pentru că şi-au făcut voia şi au murit ataşați de poftele lor.

Adevăratul ucenic

În aceeaşi zonă, la Chiliile din Kerasiá, mai concret la Chilia Cinstitului Botezător şi Înaintemergător Ioan, la aproape treizeci de ani de la groaznica întâmplare mai înainte pomenită, a trăit ucenicul Pantelimon, un monah smerit şi evlavios, după numele de mirean Teofil Teofilópulos[1], care se trăgea din Longániko (Sparta). Acest om simplu şi virtuos, după ce a studiat cu atenție viața avei Dositei, care a trăit în secolul al V-lea la Mănăstirea avei Serid în Răsărit, înfățişată de ava Dorotei în cartea sa, a vrut să-i calce pe urme.

Modul de viață al avei Dositei l-a impresionat atât de mult pe părintele Pantelimon, încât s-a hotărât din tot sufletul său să-l urmeze. Într-adevăr a luat ca model întreaga viață a avei Dositei, care oarecând nu a voit să mănânce ouă – de care avea nevoie din cauza bolii sale –, deşi el însuşi fusese cel care le ceruse, ca să-şi omoare în felul acesta voia. La fel şi părintele Pantelimon a voit ca fiecare lucru să se facă întocmai după porunca Starețului, şi nu după voia sa. Se lepădase desăvârşit de sine, nici măcar apă nu bea fără binecuvân-

[1] Este vorba de fratele după trup al autorului (*n. îngrijitorului ed.*).

tarea Stareţului şi nu putea să doarmă seara dacă nu-şi descoperea duhovnicului său – gândurile şi Stareţului său – războiul duhovnicesc al zilei.

Potrivit unei tradiţii foarte vechi a Părinţilor şi Bătrânilor, Stareţul nostru, monahul Ioachim, a rânduit ca în fiecare seară, în mod obligatoriu, să ne spovedim, între o jumătate de oră şi o oră, despre cum ne-am petrecut ziua, schimbând gânduri şi păreri şi primind sfaturi pe măsură pentru noaptea şi ziua următoare. Acest lucru este cerut de viaţa de călugărie şi de vegherea de care sunt responsabili conducătorii duhovniceşti – egumenii şi Sinaxa Bătrânilor –, „ca unii care vor da socoteală" pentru mântuirea sufletului fiilor lor duhovniceşti. Urmând această tradiţie care a devenit conştiinţă, şi părintele Pantelimon îşi făcea neîncetat canonul de rugăciune al zilei – mătănii şi *comboshinia* – şi necontenit rostea cu mintea şi buzele rugăciunile: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!", „Preasfântă Născătoare, mântuieşte-mă!", „Botezătorule al lui Hristos, roagă-te pentru mine, păcătosul!", „Sfinţilor Părinţi, rugaţi-vă pentru întreaga lume şi pentru mine, păcătosul!". Cu îngăduinţa Stareţului şi a duhovnicului, în afară de muncile zilnice grele şi aspre de la Chilie, de rugăciunile şi îndatoririle sale duhovniceşti, făcea anumite rugăciuni pentru părinţi şi rudele după trup şi după duh, şi pentru întreaga lume.

Era atât de riguros şi de atent cu viaţa sa, în general, cu îndatoririle sale cotidiene de rugăciune individuală, slujbe şi Liturghii, încât, în 1931, pentru că urma să-l trimită Stareţul la doctor în localitatea Ierisós, ca să-i vindece mâna dreaptă, pe care de mic copil o avea luxată şi i-a fost pusă la loc strâmb de un vraci de la ţară, şi pentru că vreme de cincisprezece zile, până ce avea să se vindece cu totul, nu putea să facă metanii şi *comboshinia*, s-a îngrijit să facă mai înainte cu o săptămână atâtea mătănii şi rugăciuni, cât să acopere lipsa rugăciunii pentru perioada necesară vindecării. A ajuns să facă pe zi cinci sute până la o mie de mătănii şi cincizeci până la şaizeci de *comboshinia*.

Pentru a da un exemplu de înfrânare şi de hotărâre neclătinată, vom relata una din multele întâmplări pe care le-am trăit personal.

Era vară şi era vremea smochinelor. La Chilia noastră aveam destui smochini în faţa casei şi la vale în grădini, care se aflau la o

distanță de aproximativ o sută de metri față de casă. În smochinii din fața casei smochinele începuseră să se umfle, dar nu se copseseră. În ziua următoare m-am dus împreună cu fratele meu Pantelimon în vale, în grădină, ca să săpăm. Am început lucrul şi, când ne-am aşezat un pic ca să ne odihnim la umbra smochinilor, am văzut destule smochine coapte şi am vrut să iau câteva ca să mâncăm.

Fratele Pantelimon mi-a spus:

– Hei! Ce faci, frate, acolo?

Fără să bănuiesc că făceam ceva necuvenit, i-am răspuns simplu:

– Frate, văd că în locul ăsta smochinele s-au copt şi, de vreme ce nu avem nimic la micul dejun, o să tai câteva ca să mâncăm.

Acela însă mi-a răspuns cu blândețe:

– Ai luat binecuvântare de la părintele Stareț?

– N-am ştiut, frate, că smochinele s-au copt aici, ca să iau binecuvântarea în avans de la părintele Stareț. Şi nu cred să aibă ceva împotrivă. Hai să tăiem să mâncăm şi apoi o să-i spunem şi părintelui Stareț!

– Frumos gând, frate, să mănânci întâi pe-ascuns şi apoi să ceri iertare! Aceasta este şi se numeşte faptă premeditată şi se pedepseşte. Ar trebui mai întâi să ceri permisiunea pentru ceea ce faci, ca să fie cu binecuvântarea lui Dumnezeu, spre folosul tău sufletesc şi trupesc.

Cu această măsură îşi rânduia întotdeauna viața, fără să greşească vreodată, fiindcă responsabilitatea pentru faptă îi aparținea Starețului, căruia îi aducea la cunoştință tot ce avea de gând să facă, şi aşa avea întotdeauna conştiința liniştită, curată şi împăcată, pentru că îşi făcea datoria.

Şi-a prevăzut şi prezis moartea

Părintele Pantelimon şi-a prevăzut moartea cu cincisprezece zile înainte şi i-a spus Starețului, ca să-l pregătească şi să nu-l întristeze, pentru că acesta îl iubea foarte mult. Şi starețul cunoştea că vremea plecării sale venise, dar îi dădea curaj: „O să te faci bine, îi spunea, o să vină fratele tău şi o să vă întoarceți la casa părintească, pentru a schimba clima. Nu ai nimic" *ş.a.m.d.*.

La 15 martie 1935, de Duminica Închinării la Sfânta Cruce, la Chilia Sfântul Nicolae din vecinătate se făcea priveghere şi avea loc

tunderea în monahism a unui nou frate, [pe nume] Hristofor. De la Schiturile vecine, Sfânta Ana şi Kavsokalývia, veniseră prieteni nevoitori, pentru a lua şi ei parte la priveghere. Cu puțin înainte de venirea zorilor, bolnavul, părintele Pantelimon, l-a chemat pe Stareț şi i-a spus: „Spuneți-i preotului să grăbească dumnezeiasca Liturghie, ca să mă împărtăşesc cu Preacuratele Taine, cu Trupul şi Sângele Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, deoarece mă grăbesc, trebuie să plec din lumea aceasta. Trimiteți-i o telegramă şi fratelui meu ca să vină."

Pe mine, din cauza bolii fratelui meu – tuberculoză –, în urma înțelegerii dintre medic şi duhovnic, mă trimiseseră la nişte rude duhovniceşti de-ale noastre din Karyés.

După înştiințarea preotului slujitor, când a venit momentul să se împărtăşească, l-au urmat ca să-l sprijine pe fratele meu Pantelimon în ultimele sale clipe mulți prieteni asceți şi frați dragi, între aceştia fiind Bătrânul-Zaharia iconarul, Bătrânul-Pantelimon de la Sfânta Ana şi alți părinți şi frați de la Kavsokalývia şi Kerasiá.

După dumnezeiasca Împărtăşire, fratelui meu Pantelimon, din cauza epuizării pricinuite de boală, capul i se aplecase atât de tare, încât bărbia îi atingea pieptul şi nu era în stare să vadă ce se întâmplă în fața sa, privind numai în jos. La un moment dat l-a chemat pe Stareț căruia i-a şoptit: „Părinte Stareț, roagă-te pentru mine şi dă-mi binecuvântarea ta, pentru că plec din viața aceasta." Starețul, la auzul acestor cuvinte, de atâta întristare şi supărare a căzut jos, leşinând. Ceilalți părinți, care se aflau acolo, l-au scos din Chilia celui bolnav şi, când şi-a revenit, s-a dus iarăşi în apropierea muribundului.

Fratele Pantelimon, care de-abia se auzea, i-a spus, oarecum cu mai multă tărie, pentru a doua oară: „Părinte Stareț, roagă-te pentru mine şi să nu-ți pară rău ca să mă faci să întârzii, pentru că a venit Cinstitul Înaintemergător să mă ia." Starețul cu lacrimi în ochi şi durere în inimă i-a spus: „Să ai rugăciunea mea şi a tuturor Sfinților Părinți"; şi la acest cuvânt fratele Pantelimon şi-a dat duhul în mâinile ocrotitorului Chiliei noastre – Cinstitul Înaintemergător şi Botezător Ioan. A adormit întru somnul cel de veci la vârsta de 23 de ani, în Duminica Închinării Cinstitei Cruci, în [anul] 1935. Împlinise exact cinci ani de viață călugărească, atât cât a făcut şi modelul

său, ava Dositei, de care aminteşte ava Dorotei, pe care, aşa cum am mai spus, l-a imitat întru toate.

Vrem să credem că Preabunul Dumnezeu l-a numărat pe acest lucrător al ascultării în ceata Cuvioşilor Părinți aghioriți, pe a căror viață a urmat-o întru toate, făcându-se el însuşi pildă de tăcere, smerenie adâncă şi a toată virtutea. De acest lucru ne convinge şi întâmplarea care a urmat morții fratelui Pantelimon. După rânduiala în vigoare, atunci când monahul îşi dă sufletul, după ce îl schimbă de haine şi-l îmbracă cu toate veşmintele, cu *shima*, cu şirul de mătănii în mâini, cu sandalele în picioare şi cu camilafca pe cap, îl înfăşoară în rasa pe care o cos, făcând pe deasupra cruci din fâşii de stofă albă sau roşie. Apoi îl duc în biserică şi îi aşază pe piept o icoană, a lui Hristos sau a Preasfintei.

Un preacuvios Stareț, de la o Chilie vecină, a Tuturor Sfinților-lor, dragul nostru Bătrân-Grigore, s-a oferit să-l ajute pe Stareț la cusutul rasei celui mort. Când a terminat de cusut, a văzut că fesul monahal de pe cap se strâmbase un pic din cauza coaserii şi i-a spus Starețului nostru: „Părinte Ioachim, să desfacem cusătura şi să îndreptăm fesul, pentru că se vede urât!"

Starețul nostru i-a spus: „Preacuvioase părinte Grigore, fă cum crezi că e de cuviință." De îndată ce Bătrânul-Grigore a descusut şi a desfăcut rasa, s-a arătat chipul fratelui Pantelimon, care din slab şi tras cum era înainte, era acum rotund şi strălucea asemenea lunii pline. Starețul i-a acoperit iarăşi chipul şi a dat slavă lui Dumnezeu, Care a dat acest semn ca adeverire a ascultării şi smereniei desăvârşite ale fratelui mutat la cele veşnice.

Acestea sunt roadele pe care le culege adevăratul ucenic de la Stăpânul Hristos, Judecătorul şi Dătătorul de răsplăți îmbelşugate, spre slava lui Dumnezeu-Tatăl şi a Duhului Sfânt. Amin.

Mireasmă cerească

În toată zona aceea, de la Néa Skiti şi până la Marea Lavră, mulți părinți şi evlavioşi pelerini creştini au simțit cum în aer se ridică o mireasmă cerească şi o aromă de tămâie.

De la Schitul Sfânta Treime şi aşa-numitele Kavsokalývia[1], urcam cu fratele meu, monahul Pantelimon, la Chiliile de la Kerasiá.

În locul numit „Haíri", la o cotitură de drum am simțit o foarte puternică mireasmă cerească. Am rămas pentru puțină vreme țintuiți. Timp de zece minute nu am reuşit să facem un pas. Sufla o adiere lină şi mireasma părea ca şi cum ar coborî de pe Aton. Dar cum să înțeleagă cineva de unde anume venea acea mireasmă cerească? Ne-am făcut cruce şi am pornit la drum, şi după puțină vreme acea mireasmă a dispărut.

Am trecut de multe ori prin acel loc, dar nu am [mai] simțit niciodată nimic. Credem că acel loc binecuvântat din Sfântul Munte, de la mare şi până pe culmile Atonului, este plin de sfinte moaşte ale cuvioşilor părinți care au adormit somnul cel fericit şi dătător de viață, după o nevoință aspră, în Colibe şi Peşteri, ale căror urme şi ruine se mai păstrează şi astăzi în nenumărate locuri, la anumite Schituri care au decăzut şi nu mai funcționează astăzi ca Schituri, precum vechiul Schit al Sfântului Vasile, ce se afla între Kavsokalývia şi locul numit *Kryá neră*[2]. Acest Schit, fiindcă acolo frigul era greu de suportat, s-a mutat în partea de sud-vest a Muntelui Carmel, dar a decăzut ca Schit, iar astăzi se mai păstrează doar câteva Colibe. În multe locuri din Sfântul Munte există astăzi asemenea ruine de Sihăstrii şi Colibe de sihaştri.

Părintele sihastru Matei

La Chilia de sihaştri Cinstita Cruce mulți monahi buni şi sporiți în virtute au ajuns de-a lungul vremilor, după îndelungă nevoință, la măsuri de viață duhovnicească deosebită şi au cultivat, alături de întinderile dimprejurul acelei Chilii, şi grădinile duhovniceşti ale sufletelor lor cu ajutorul ascultării şi al rugăciunii minții.

Între cei pe care Stareții noştri precum şi noi i-am apucat şi cunoscut au fost Bătrânul-Pahomie Protul şi monahul Matei, dimpreună cu ucenicii lor Luca şi Abimeleh, cel care a plecat din Sfântul

[1] *Scil.* „Colibele arse" (*n. trad.*).
[2] *Scil.* „Apele reci" (*n. trad.*).

Munte în lume la 1895 spre a predica Sfânta Evanghelie şi spre a-i lumina pe creştinii ortodocşi credincioşi ai patriei noastre.

Dintre toți aceştia s-a distins monahul Matei, care sporise în înfrânare şi rugăciunea minții. Părintele Matei orbise încă de la o vârstă tânără, pentru că un monah vraci i-a pus ventuze pe gât, lucru care i-a vătămat neîndoielnic nervul optic printr-o hemoragie [internă], şi de atunci a rămas cu totul orb.

Cu toate acestea, în loc să se lase cuprins de mânie împotriva monahului care făcuse această greşeală, el îi mulțumea, slăvea numele Atotbunului Dumnezeu şi se ruga pentru mântuirea acelui frate.

Sporise atât de mult în rugăciunea minții, încât de multe ori era răpit cu mintea şi în şoaptă, zi şi noapte, rostea rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine şi lumea Ta!" Aceasta era respirația sa: rugăciunea neîncetată.

Într-o zi părintele Luca, fratele său duhovnicesc de la obştea lor, a intrat pe nesimțite, pentru o anume treabă, în Chilia monahului Matei, şi, de îndată ce acela a înțeles că a intrat cineva în Chilie, a încetat rugăciunea pe care o spunea cu glas încet, prefăcându-se că psalmodiază.

Părintele-Ieroteu de la Kerasiá spunea despre părintele Matei că odată s-au dus nişte pelerini mireni la Chilia care se află mai sus de drumul ce duce la Schitul Kavsokalývia. Acolo au dorit să bea puțină apă rece. Când s-au apropiat de Chilie, l-au auzit pe părintele Matei spunând rugăciunea. Au aşteptat multe ceasuri ca să-şi termine rugăciunea, dar, pentru că nu înceta, au fost nevoiți să bată la uşă şi rugăciunea a încetat să se [mai] audă. Cum ceilalți lipseau, părintele Matei, fiind orb, nu a putut să le deschidă uşa. Mirenii s-au mirat şi, când s-au îndepărtat puțin de casă, au început să audă din nou cum spunea rugăciunea cu glas tare.

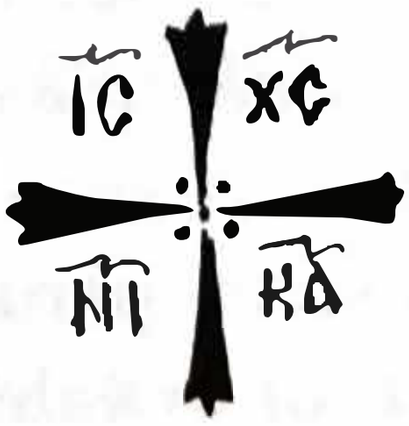

Kavsokalývia

Nu trebuie să judecăm după aparențe

Fericitul meu întru adormire duhovnic de la Schitul Kavsokalývia, părintele Nicodim, mi-a povestit următoarea întâmplare, luată din manuscrisele aghiorite: „Un creştin credincios, vreme de cincisprezece ani s-a dus la duhovnic, mărturisindu-şi neputințele sale omeneşti. Într-o zi însă, după cum obişnuia, s-a dus la duhovnic şi l-a aflat făcând desfrânare cu o femeie. A ieşit în grabă afară şi şi-a spus în sine: „Ah! Ce-am pățit, vai de mine, de atâția ani mă spovedesc la el şi acum ce-o să fac? O să ajung în iad, pentru că nici unul dintre păcatele pentru care mi-a dat iertare, de vreme ce este un om păcătos, nu a fost iertat." Plângea şi se lovea omul pentru răul ce-l aflase, fără să ştie ce e de făcut. Pe drum i s-a făcut sete şi, dintr-odată, în timp ce mergea, i-a apărut în față o mică albie în care curgea o apă curată şi limpede ca cristalul. S-a aplecat şi a băut. A băut pe săturate, dar inima nu-l lăsa să plece, ci voia să mai bea din acea apă. Într-o clipă s-a gândit în sinea sa şi şi-a spus: „Dacă aici în albie apa este atât de curată şi plăcută la gust, închipuie-ți cum este la izvorul ei." La gândul acesta, s-a apucat să caute izvorul apei. Când a ajuns acolo, ce-a văzut? Vede cum apa ieşea din gura unui stârv de câine murdar! Atunci a suspinat şi a spus: „Vai, bietul de mine, m-am murdărit, nefericitul, bând din apa aceasta împuțită, se pare că sunt foarte păcătos şi necurat de mi se întâmplă astfel de lucruri!"

În mâhnirea sa, i s-a arătat Îngerul Domnului şi i-a spus: „De ce, omul meu, te întristezi şi suferi pentru lucrurile care ți se întâmplă? Când ai băut apă din izvor în vale, nu te-ai bucurat pentru că

era foarte curată şi nu te mai săturai să bei? Iar acum, când ai văzut de unde iese, spui că te-ai murdărit? Ai văzut că iese din gura unui câine şi spui că te-ai întinat? Dragul meu, să nu-ți pară rău de câinele mort şi necurat, fiindcă apa, pe care ai băut-o tu şi o bea o lume întreagă, care iese dintr-o gură necurată de câine, nu este a lui, a câinelui, ci e darul lui Dumnezeu.

La fel şi cu duhovnicul la care te spovedeai: iertarea pe care ți-o dădea nu era a lui, ci era darul lui Dumnezeu. El o dă, Duhul Sfânt o dăruieşte celui care îşi mărturiseşte sincer şi curat păcatele şi neputințele sale.

Cu diferența că darurile şi harismele lui Dumnezeu se dau oamenilor, prin mijlocirea preoției, de către cei care au fost hirotonisiți canonic, care au îngăduința de a mărturisi şi ierta păcatele, aşa cum a spus Însuşi Stăpânul Hristos Sfinților Săi Apostoli şi Ucenici: «Luați Duh Sfânt; Cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate şi cărora le veți ține, vor fi ținute» (*In.* 20, 22-24).

Astfel, Sfinții Apostoli au dat această putere episcopilor şi urmaşilor lor, iar aceia preoților şi duhovnicilor hirotonisiți canonic. Prin urmare, pentru faptul că săvârşesc Sfintele Taine ale lui Dumnezeu, preoții sunt mai înalți ca demnitate şi decât regele, şi decât cel mai înalt dregător al poporului; pentru că şi acesta, oricare ar fi rangul său în lume, va primi iertarea păcatelor de la preot şi duhovnic, deoarece nu există altă cale. Aceasta este Sfânta Tradiție a Sfintei noastre Biserici.

Iar acum, i-a mai spus Îngerul, du-te şi fă o metanie în fața duhovnicului şi cere-i iertare pentru că l-ai văzut greşind şi roagă-l să te ierte pentru că l-ai judecat. Cât priveşte păcatul pe care l-a săvârşit, Dumnezeu îl va cerceta şi numai El Însuşi îl va judeca, fiindcă tu l-ai văzut păcătuind, însă nu poți să ştii dacă şi în ce fel acesta a făcut pocăință. Aşa, tu ai asupra ta păcatul osândirii aproapelui, dar el, dacă se va pocăi, va secera roadele pocăinței sale."

După cele povestite, duhovnicul meu, părintele Nicodim, şi-a continuat cuvântul şi, cu multă dragoste, mi-a spus: „De aceea, frate Haralamb (discuția a avut loc în 1934, pe când încă nu eram monah şi purtam numele meu de mirean), nu avem dreptul să cercetăm viața celorlalți oameni, după cum spune şi Apostolul Pavel: «Cine eşti tu, ca să judeci pe sluga altuia?» (*Rm.* 15, 4). Cu atât mai mult nu avem

dreptul să-i judecăm pe clerici, pe cei hirotonisiți, pe duhovnici şi în general pe toți cei ce poartă rasă, pe care Dumnezeu îi încearcă cu multă asprime, iar diavolul luptă împotriva lor cu multă viclenie şi iscusință, după cum spune Dumnezeu Însuşi: «Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, şi cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura» (*Mt.* 7, 1-2).

Noi suntem datori să iertăm păcatele celorlalți şi să ne pocăim. Suntem datori să ne judecăm şi să ne pedepsim doar pe noi înşine. Dacă vrem să ne mântuim, să-i iertăm pe ceilalți, după cum spune Sfânta Evanghelie: «Că de veți ierta oamenilor greşelile lor, ierta-va şi vouă Dumnezeu greşelile voastre».”

Vedenia dumnezeiască a Sfântului Acachie

Sfântul Acachie, după cum istoriseşte ucenicul său, părintele Iona, l-a văzut pe Cuviosul Maxim Kavsokalyvitul în timpul slujbei cum tămâia în Kyriakón. Purta veşmânt arhieresc şi tămâia biserica şi pe părinți, urmat de alți patruzeci de cuvioşi cu camilafcele lor. Când Sfântul Acachie i-a văzut, l-a întrebat pe Cuviosul Maxim: „Cine sunt cei care vin în urmă tămâind?” Şi i s-a răspuns că sunt cuvioşii din zona Kavsokalýviei care s-au mântuit prin mijlocirea Sfântului Maxim.

Cel care a pictat Kyriakón-ului acestui Schit a zugrăvit în nartexul bisericii, spre adeverirea acestei descoperiri a Sfântului Acachie, în ordinea aceasta, pe Sfinții: Atanasie, ctitorul Marii Lavre, Petru Atonitul, Cuviosul Nil, Maxim cel Înaripat[1], Cuviosul Nifon şi alții, îngenuncheați alături de Cuviosul Acachie cel Nou, în fața tronului Preasfintei Treimi, rugându-se pentru toți părinții şi frații care îşi vor încheia viața într-un chip bineplăcut lui Dumnezeu în locul acesta binecuvântat, în „Grădina Maicii Domnului”.

Bătrânul-Teofilact cel Nebun în Hristos

La Sihăstria Sfântului Nifon a vieţuit mulți ani în nevoință părintele Teofilact, care a fost tuns monah la Coliba Bunăvestirea Mai-

[1] Sfântul Maxim (†1365) este asemănat de unul dintre biografii săi unui „vultur înaripat”, de aici şi supranumele cu care îl menţionează autorul prezentei lucrări (*n. trad.*).

cii Domnului, aşa cum ne-a povestit Bătrânul-Mihail de la aceeaşi Colibă a Buneivestiri cu două zile înainte de moartea lui neaşteptată petrecută la începutul lui iunie 1979, vreme în care începusem redactarea cărții de față la spitalul *Alexandra* din Atena. Bătrânul-Teofil se prefăcea a fi nebun şi surd, ca să nu-l tulbure ceilalți monahi. În 1924, într-o zi de sâmbătă, s-a împărtăşit cu Preacuratele Taine şi, după dumnezeiasca Liturghie, când au plecat ceilalți părinți, de la care şi-a cerut iertare de la fiecare în parte, şi-a pus mâinile pe piept în semnul crucii şi bucuros şi-a dat sufletul în mâinile Stăpânului Hristos. După trei zile, când părinții au trecut pe la el, l-au aflat în poziția aceasta, în Peştera Sfântului Nifon, cu zâmbetul pe buze.

Părinții Ieroteu şi Timotei

La Coliba Adormirea Maicii Domnului se află Peştera Sfântului Acachie, unde a trăit şi s-a nevoit acest mare dascăl al virtuții. Prin rugăciunea şi mijlocirile acestui lucrător neobosit, care prin desăvârşita sa smerenie a ajuns de la înfăptuire la vederea duhovnicească şi de la vederea duhovnicească la împlinirea virtuții, fiindcă, după cuvântul apostolic, „mult poate rugăciunea stăruitoare a dreptului" (*Iac.* 5, 16), urmaşii săi, duhovnicul Iona, ucenicul său – ieromonahul Pelagiu şi Acachie cel Tânăr, nevoindu-se până la 1880 într-o ascultare desăvârşită, în lepădare de sine şi smerenie, au reuşit să ducă mai departe tradiția sfântă a vieții ascetice a acestui cuvios şi a Sfinților Părinți. După aceştia, Ionas al II-lea dimpreună cu Stareții Dionisie şi Acachie au dus mai departe predaniile vieții duhovniceşti a înaintaşilor lor până în 1910, an în care cei doi frați Kakúnis din Kastórion (Laconia) au pornit din Linn (New York) şi au venit direct în Sfântul Munte pentru a se face monahi.

Cei doi frați au vizitat şi s-au închinat la Sfintele Mănăstiri şi Schituri. Cel mai mic a rămas la Coliba Adormirea Maicii Domnului, acolo unde se află Peştera Sfântului Acachie, şi a fost tuns monah de Starețul Dionisie, luând numele de Ieroteu. Fratele mai mare s-a închinoviat la Sihăstria Preasfintei „Adormirea Maicii Domnului", de jos, de la Sfânta Ana Mică, în obştea părintelui duhovnic Ştefan şi a părintelui Teodosie, unde a fost tuns monah cu numele de Teodor.

Monahul Teodor, fiindcă sporea de la o zi la alta în ascultare şi în viaţa duhovnicească, s-a făcut primitor al harului Sfântului Duh şi, pentru cugetul său smerit, Starețul său, părintele Ştefan, după binecuvântarea necesară primită de la Schitul Sfânta Ana şi de la Mănăstirea Marea Lavră, chiriarhul zonei l-a hirotonisit ierodiacon.

A rămas în această sfântă diaconie cu evlavie până la adormirea Starețului, părintele Ştefan. Apoi a fost chemat să slujească în rândul monahilor de la Mănăstirea chinovială Grigoriu. Acolo s-a făcut pildă de ascultare, slujindu-le tuturor cu smerenie şi răbdare. A fost hirotonisit prezbiter sub îndrumarea povățuitorului duhovnicesc şi egumenului acestei Mănăstiri, arhimandritul Atanasie – un monah virtuos şi cu frică de Dumnezeu în toate.

La această Mănăstire se aflau alți cinci prezbiteri: Gheorghe, fost egumen al acestei Mănăstiri, părintele Ştefan, părintele Constantin, părintele Dimitrie şi părintele Dionisie – unul mai bun decât celălalt. Cu toate acestea, toți l-au ales ca succesor pe prezbiterul Teodor – cel mai răbdător dintre toți –, şi astfel, în urma votului canonic, acesta a fost numit egumen al Mănăstirii Grigoriu.

Fratele acestuia, Panaghiótis Kakúnis, ulterior Ieroteu, după cum am spus, a fost tuns monah la Kavsokalývia, la Peştera Sfântului Acachie, unde a urmat Stareților Dionisie şi Acachie.

Vedenia înfricoşătoare dintr-un teatru american

Cei doi frați, pe când lucrau în Linn (America), aveau în cercul lor de cunoştințe un prieten din copilărie din Dimițána, Dimitrie. Aceşti trei tineri evlavioşi s-au dus în America să muncească pentru a acoperi nişte datorii financiare de familie, iar apoi să se întoarcă în patria lor, pentru a duce o viață mai puțin lipsită de griji. Numai că „unele sunt voile oamenilor şi altele sunt cele pe care le rânduieşte Dumnezeu", după cuvântul Sfintei Scripturi.

Într-o zi, tineri fiind şi ei, după munca lor zilnică au dorit să se ducă să se distreze şi au hotărât să meargă la un vestit teatru. Acest teatru era o clădire mare, pătrată, aflată în afara oraşului, la mare. Acolo zi şi noapte, fără întrerupere, se jucau diferite piese de teatru. Într-o anume perioadă, vreme de mai bine de patru ore, avea loc un

spectacol care reprezenta iadul, cu demonii şi chinurile de acolo, iar lumea mergea să vadă toate aceste lucruri ciudate.

În timp ce aceşti buni prieteni se îndreptau spre acea clădire, au văzut de departe, în partea de sus a construcției, unde se găsea şi inscripția luminoasă, rotindu-se deasupra teatrului demoni cu totul negri, cu coarne şi cozi uriaşe, cu picioare păroase de capră şi cu fețe de bivoli, care dansau în aer şi țineau de mână o fată cu totul goală şi un bărbat în zdrențe şi beat. Din ochii lor ieşeau flăcări şi la fiecare înconjur al clădirii aruncau într-o groapă când o fată, când un băiat şi locurile lor erau luate de alți şi alți tineri şi tinere.

Vedenia aceasta îngrozitoare, în care chipurile oamenilor se schimbau neîncetat unele cu altele, i-a ținut pironiți mai mult de trei ore, neputând de frica şi spaima care i-au cuprins să facă nici un pas.

Atunci, s-au trezit ca din letargie şi şi-au spus unul celuilalt: „Măi, fraților, aceasta e casa demonilor şi noi mergem acolo să ne distrăm? Ia uitați-vă cum demonii îi prăvălesc pe oameni şi distrug viețile tinerilor, băieți şi fete!" Acest fapt a fost hotărâtor pentru plecarea lor din America. S-au pus de acord să meargă în Sfântul Munte, să se facă monahi şi să-şi mântuiască sufletele şi, prin voia lui Dumnezeu, să trăiască acolo ca adevărați creştini, liberi de orice înrâurire din partea demonilor stricători de suflet.

Şi gândul a devenit pe dată hotărâre: „zis şi făcut"[1]; „lucrul neîntârziat aduce desfătare"[2] şi-au zis şi au căzut de acord să pleace la drum în cel mai scurt timp. Cei doi frați, fiii bătrânului lor tată Kakúnis din Kastório (Laconia), au părăsit deîndată America şi, după ce şi-au lămurit datoriile față de rude prin corespondență, s-au dus direct în Sfântul Munte şi, aşa cum am spus, unul (monahul Ieroteu de mai târziu) a rămas la Schitul Sfânta Treime de la Kavsokalývia şi celălalt (monahul Teodor) a ajuns egumen la Mănăstirea Grigoriu.

După doi ani, monahul Ieroteu, după ce a gustat nectarul isihiei şi al virtuții, s-a gândit că ar trebui să-i amintească prietenului său de promisiunea făcută în America şi să-l cheme să vină şi el, să guste bunătățile şi harismele duhovniceşti ale vieții monahale, de care se împărtăşea el însuşi cu o desfătare şi o bucurie de nespus.

---

[1] „ἅμ᾽ ἔπος, ἅμ᾽ ἔργον".
[2] „τὸ γοργὸν καὶ χάριν ἔχει".

Într-adevăr, după puțină vreme a părăsit America şi prietenul său şi a venit în obştea Stareţului Dionisie, la Coliba Adormirea Maicii Domnului de la Peştera Sfântului Acachie. După ce a fost supus la încercări vreme de trei ani, a ajuns şi Dimitrie monah şi a primit numele de Timotei. Monahul Timotei a arătat multă răbdare în fața încercărilor vieții călugăreşti, înfrânare fără margini, ascultare desăvârşită şi lepădare de sine până la moarte. Mânca atâta cât să-şi țină zilele, şi aproape că nu gusta untdelemn.

După câțiva ani, Starețul lor Dionisie a plecat dintre cele pământeşti şi trecătoare, pentru a se muta la sălaşurile veşnice, dumnezeieşti şi cereşti ale Împărăției Cerurilor şi, după tradiția aghioritä, a ajuns Stareț părintele Ieroteu.

Ieroteu şi Timotei, aşa cum au fost în lume, erau un suflet în două trupuri şi în viața călugărească. Cădeau de acord în privința tuturor problemelor duhovniceşti şi, aşa cum pentru mulți ani în America s-au distins prin dragostea şi întrajutorarea lor creştină, la fel s-au distins şi în viața călugărească. Părintele Timotei, mai în vârstă cu câțiva ani față de părintele Ieroteu, şi-a tăiat voia şi a făcut ascultare față de Ieroteu, care devenise acum Starețul său. Amândoi aceşti ultimi urmaşi la Sihăstria Sfântului Acachie, cu toate că aveau puțină ştiință de carte, au ajuns în scurtă vreme purtători ai înțelepciunii adunate de tradiția monahală. Au arătat dragoste şi iubire de frați față de toți cei ce s-au nevoit împreună cu ei şi au lăsat urme adânci de viață duhovnicească, ajungând pilde luminoase pentru monahii care le-au succedat, lăsându-le multe povețe duhovniceşti. Dar şi ei înşişi au câştigat dragostea şi prețuirea împreună-nevoitorilor şi ale tuturor monahilor aghioriți care au avut cinstea să-i cunoască şi să trăiască în preajma lor.

Lumea are nevoie de învățătura voastră

Cei doi frați, după douăzeci de ani de şedere în „Republica monahală" a Sfântului Munte, pentru că tatăl lor după trup, bătrânul Kakúnis, se apropia de sfârşitul vieții şi, ca ultimă dorință, a cerut să-i vadă pe cei doi băieți ai săi, cu binecuvântarea Bătrânilor, s-au dus în satul lor, Kastri Kastoriu, unde rudele le aşteptau venirea cu multă bucurie.

Preotul satului îi aştepta şi el pe cei doi monahi aghioriți cu o şi mai mare nerăbdare, ca să-i limpezească multele nelămuriri pe care le avea despre nenumăratele şi complexele probleme ale credinței noastre creştine. Şi aproape în toată această perioadă, după cum ne-au povestit frații înşişi, nu i-a lăsat deloc, ci-i întreba mereu ca să afle cele pe care nu le cunoştea şi care-l preocupau în calitate de preot paroh al satului şi păstor al sufletelor creştinilor.

Atât părintele, cât şi primarul şi întâi-stătătorii satului au fost atât de entuziasmați de răspunsurile acestor cu adevărat virtuoşi monahi, încât i-au rugat fierbinte să rămână acolo şi, prin pilda lor bună şi învățătura cuvenită, să-i ajute pe frații creştini care au atâta nevoie de exemplu bun şi de predica lor dumnezeiască.

Monahii, la stăruința consătenilor, au răspuns cu multă smerenie şi înțelepciune: „Ascultați-ne, dragi frați creştini: noi am venit aici cu îngăduința Bătrânilor noştri cu un scop anume şi cu porunca de a ne întoarce cât mai repede cu putință la locul nostru de metanie. Dacă nu vom face ascultare şi vom încălca porunca aceasta pentru a vă împlini dorința şi a-i ajuta, aşa cum spuneți, pe frații creştini, atunci şi noi, să fiți convinşi, o să pierdem această bunătate pe care o vedeți şi s-ar putea să ajungem mai răi decât cei pe care-i socotiți răi şi neascultători; de aceea, aşa cum spune cuvântul Sfintei Scripturi: «Fiecare, fraților, în starea în care a fost chemat, în aceea să rămână» (*I Cor.* 7, 24)."

În ajunul plecării lor, cu hotărârea luată de a nu rămâne, pe când se aflau la masă toți împreună, părintelui satului, care le tot amintea de datoria preasfântă pe care o aveau de a rămâne acolo şi de a-i ajuta pe creştini, în timp ce spunea acestea încercând într-un fel anume să-i determine pe monahi să rămână fără voia lor, dintr-odată i s-a oprit un dumicat în gât şi a fost cât pe ce să se prăpădească, nemaiputând respira.

Pe când cerea disperat ajutor gesticulând şi toți cei aflați de față au alergat să-l ajute, monahii s-au dat de-o parte şi, cu ajutorul şirului de mătănii, s-au rugat zicând: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, ajută-l pe robul Tău!" şi după puțină vreme preotul ca prin minune şi-a revenit, scăpând de pericolul sufocării.

Când şi-a revenit, părintele s-a ridicat şi, făcând o metanie în fața monahilor, le-a spus: „Iertați-mă, părinților, că am stăruit să

rămâneți aici. Faceți cum vă va lumina Dumnezeu şi împliniți voia Sa sfântă."

Şi aşa, în pace şi dragoste, monahii au plecat în ziua următoare din satul lor şi s-au întors la locul lor de metanie.

Nu rămâi [aici] să ajuți lumea?

O întâmplare asemănătoare acesteia este şi următoarea: În urmă cu patruzeci şi cinci de ani unul dintre cei doi frați pomeniți, Starețul Ieroteu de la Peştera Sfântului Acachie de la Kavsokalývia, s-a dus la Tesalonic cu sfinte moaşte, pentru a face o colectă în vederea restaurării şi ajutorării Schitului.

În Tesalonic şi-a petrecut noaptea în casa unui preot duhovnic şi prieten al său, cu care a discutat despre diferite probleme bisericeşti şi despre creştinii ortodocşi, dând răspunsuri şi sfaturi foarte înțelepte şi folositoare preotului şi creştinilor de față, care le primeau ca şi cum ar fi venit din gura Domnului Hristos. Vreme de cincisprezece zile cât Starețul Ieroteu a stat acolo, preotul şi creştinii au încercat în tot felul să-l convingă să rămână alături de ei, pentru a-i sfătui şi a-i îndruma în viața după Dumnezeu prin învățătura sa creştină luminată. „Dumnezeu, îi spuneau, nu va îngădui ca viața ta duhovnicească să fie vătămată, ci pentru binele pe care îl vei face creştinilor te va răsplăti veşnic în Împărăția Cerurilor." Starețul Ieroteu, răspunzându-i preotului, care insista mai mult decât ceilalți să nu plece şi-i spunea că nu va avea de suferit nici o pagubă de pe urma şederii sale în lume, i-a pus următoarea întrebare: „Ia spune-mi, părinte, când trebuie să slujeşti Sfânta Liturghie te pregăteşti înainte în vreun fel?"

Cum trebuie să se pregătească preotul

Părintele i-a răspuns: „Desigur, părinte Ieroteu, mă înfrânez cât pot de la mâncărurile gătite şi de la cele cu untdelemn. Pentru o săptămână nu dorm în aceeaşi cameră cu preoteasa şi încerc, în vederea Liturghiei şi a Tainei pe care o voi săvârşi, să nu fiu cuprins de mânie şi ură față nimeni, nici față de preoteasă sau de copii şi mai ales să nu clevetesc sau să judec pe nimeni, silindu-mă cu toată puterea sufletului meu să am inima şi conştiința nepătate printr-o spovedanie continuă."

Stareţul Ieroteu i-a spus: „Toate câte mi-ai spus, părinte, sunt bune şi frumoase şi fiecare creştin şi, cu atât mai mult, fiecare preot se cuvine să le păzească cu străşnicie. Dar o să te întreb ceva şi vreau să-mi răspunzi sincer şi cu frică de Dumnezeu: Ieşind din Chilia ta, până să ajungi la biserică şi să săvârşeşti Taina sau îndatoririle tale duhovniceşti, eşti cu gândul, cugetul şi, în general, cu toate simţurile tale acelaşi, aşa cum ai pornit, sau ajungi schimbat în biserică?"

Preotul i-a răspuns: „Ai dreptate, părinte Ierotee, până să ajung în biserică mintea mi se umple într-atât de diferite gânduri şi idei vătămătoare, încât aproape că nu reuşesc niciodată să spun o rugăciune cu mintea curată în faţa lui Dumnezeu."

„Ei, aşadar, de acestea şi mai rele decât acestea voi avea parte şi eu, a spus Stareţul Ieroteu, dacă voi asculta de sfatul vostru şi voi rămâne în lume. Iar urmarea va fi că, în loc să câştig folos, o să-mi aduc vătămare, cu primejdia să ajung pricină de mare vătămare şi pentru voi. De aceea, cunoscându-mi neputinţele şi firea, vă cer iertare şi îngăduinţa să mă întorc acolo unde este voia lui Dumnezeu să-mi sfârşesc viaţa. Căci alţii sunt cei pe care Dumnezeu i-a hărăzit şi cărora le dă putere şi har ca să poată, prin viaţa lor virtuoasă şi pilda duhovnicească, să le aducă folos fraţilor creştini."

Astfel, în pace şi cu dragoste frăţească şi-a luat rămas bun de la preot şi de la creştini şi s-a întors la locul său de metanie, la Kavsokalývia, unde a avut parte de un sfârşit cuvios, dându-şi duhul şi zburând la ceruri întru nădejdea vieţii de veci şi a fericitei odihne întru Împărăţia Cerurilor.

Diferenţa dintre înfăţişarea unui preot ortodox şi a unuia catolic

Vrednicul de pomenire Stareţ Ieroteu mi-a povestit că, pe vremea când lucra ca mirean la o fabrică în America, pentru că era prin firea sa un om bun, câştigase simpatia proprietarului fabricii, cu care a intrat în relaţii de prietenie. Acela era creştin, dar aparţinea de Biserica Romano-Catolică.

Într-o zi a venit la fabrică preotul catolic, a cărui înfăţişare, pentru că era fără barbă şi era în vârstă, îl făcea să semene mai degrabă

cu o bătrână. Nu inspira nici un respect oamenilor şi nu le făcea nici o impresie aparte celor care-l vedeau, aşa cum se cade şi se cuvine unui preot.

Ortodoxul semăna cu un Înger

Într-o altă zi l-a vizitat pe părintele Ieroteu la fabrică – Panaghiótis era numele său de mirean pe atunci – preotul duhovnic la care se spovedea, care totodată era şi prietenul său. Preotul acesta, precum era firesc, avea înfăţişarea exterioară specifică unui preot ortodox, cu barbă, rasă, camilafcă – aşa cum sunt toţi preoţii noştri.

Părintele Ieroteu, de îndată ce l-a văzut pe preot, prietenul său, intrând în fabrică, l-a chemat imediat pe proprietarul fabricii pentru a-i face cunoştinţă şi a vedea cum arată un preot ortodox.

Proprietarul american al fabricii, de îndată ce l-a zărit pe preot, a fost profund impresionat şi pentru multă vreme l-a privit cu admiraţie. Când preotul a plecat de la fabrică, i-a spus lui Panaghiótis: „Dar acesta seamănă, fiul meu, mai mult cu un înger decât cu un om. Aşa sunt toţi preoţii voştri?" Părintele Ieroteu i-a răspuns: „Da, bineînţeles, dragă domnule. Aşa şi chiar mai luminaţi când săvârşesc Tainele Sfintei noastre Biserici Ortodoxe. Mai ales la Taina Împărtăşaniei, la dumnezeiasca Liturghie, nu poţi să-i priveşti în faţă, dar nici nu te saturi de priveliştea lor, datorită strălucirii şi dumnezeieştii lumini pe care o răspândesc."

Atunci americanul i-a spus: „Frate, crede-mă, te asigur că mi s-a părut că-L văd pe Însuşi Stăpânul Hristos. De aceea credinţa voastră trebuie să fie cea adevărată, pentru că preoţii voştri par mai frumoşi, mai luminoşi, în timp ce ai noştri nu seamănă cu nişte preoţi. Mărturisesc că preotul vostru mi-a făcut o impresie extraordinară fiindcă înfăţişarea exterioară şi, în general, felul cum arată îţi provoacă frică şi totodată admiraţie, îţi inspiră respect, dragoste şi te fac să-l recunoşti ca pe un odor al Bisericii şi un adevărat mijlocitor între Dumnezeu şi oameni, pentru mântuirea lor."

Sfintele moaşte au harul lui Dumnezeu

Preacuviosul meu părinte Andrei, fost egumen al Mănăstirii Sfântul Pavel, mi-a povestit că, atunci când s-a retras în Pustia de la Schitul Sfântul Vasile pentru mai multă isihie şi reculegere şi a aflat că Starețul Ieroteu era grav bolnav, s-a dus la Mănăstirea Sfântul Pavel, a luat o parte din sfintele moaşte şi „Sfintele Daruri" şi le-a dus la Kavsokalývia.

Când a ajuns acolo, Starețul Ieroteu, din cauza gravității bolii sale, nu putea să-şi deschidă ochii şi avea dureri cumplite în tot trupul.

De îndată ce s-a închinat la sfintele moaşte, iar părintele Andrei a făcut asupra sa semnul crucii cu Cinstitele Daruri, şi-a deschis numaidecât ochii, a cerut să mănânce, durerile cumplite au încetat şi şi-a revenit pe deplin. S-a ridicat din pat, a început să-L slăvească pe Dumnezeu şi să-i mulțumească fierbinte prietenului său, părintele Andrei, care a avut bunătatea, luminat fiind de Domnul, să aducă harul şi darul sfintelor moaşte.

Diferiți părinți

La Schitul de la Kavsokalývia au trăit mulți duhovnici şi mărturisitori înțelepțiți, precum duhovnicul Nicodim, de la Coliba Izvorul Tămăduirii, care era de origine din Smirna. Starețul acestui duhovnic, părintele Arsenie, originar din Insula Mytiléne, un monah modest şi smerit, care vorbea puțin, a fost unul dintre marii sculptori în lemn ai vremii. Arta şi lucrările sale au fost şi vor fi admirate secole la rând în Sfântul Munte, Grecia şi America. Până astăzi sunt păstrate aceste lucrări însemnate şi admirabile, dintre care una reprezintă „Răstignirea Domnului nostru Iisus Hristos", alta, „Învierea din morți", şi o a treia, „A Doua Venire a Domnului". Aceste lucrări au avut nevoie pentru a fi finalizate de mai mult de cincisprezece ani fiecare în parte şi au fost socotite de specialişti lucrări de migală şi de o calitate artistică genială.

La acelaşi Schit a lăsat urmele de neşters ale unei epoci de strălucire duhovnicească şi de viețuire virtuoasă părintele duhovnic

Ioasaf, de la casa de iconari a fraților Ioasaféi. Această obşte împreună cu primul lor Stareț, monahul Ioasaf din Capadocia, s-a nevoit la început în Kerasiá, la Chilia Intrarea în Biserică a Maicii Domnului. Când obştea a devenit mai mare, întâmpinând greutăți şi din cauza terenului, s-a mutat la Schitul de la Kavsokalývia, care este aproape de mare, făcând mai lesne transportul rucodeliilor, al icoanelor şi al [celorlalte] bunuri. Acolo frații au construit o clădire cu două etaje şi cu o biserică minunată închinată Sfântului Gheorghe. Toate acestea, după cum mi-au spus, casa şi biserica, au costat atunci, în 1880, două mii de lire de aur, pe care, după mărturiile lor, le-au plătit într-un an cu ajutorul picturării de icoane, la care lucrau unsprezece din cei doisprezece monahi ce alcătuiau pe atunci mica obşte a Ioasaféilor. Aceasta dă mărturie despre strădania şi desăvârşita lepădare de sine ale acestei obşti.

La această Colibă a Ioasaféilor a rămas de multe ori şi Patriarhul Ecumenic Ioachim al III-lea, când, alungat fiind de pe tron în două rânduri, s-a retras în Sfântul Munte: în urma intervențiilor sale a fost construită clopotnița Kyriakón-ului acestui Schit. Patriarhului Ioachim al III-lea îi plăcea să colinde în zona dintre Mănăstirea Marii Lavre şi Schitul de la Kavsokalývia, pentru că, aşa cum spunea, prețuia foarte mult compania părinților de acolo.

Dar şi eroul neamului Grigorie al V-lea, la rândul lui, pe durata celor zece ani cât a rămas în Sfântul Munte, cea mai mare parte din timp şi-a petrecut-o la Mănăstirea Ivir, la Sihăstria Profetul Ilie, la Mylopótamos, la Marea Lavră şi la Kavsokalývia, la Coliba de nevoitori a Ioasaféilor. Adesea mergea şi se închina la Peştera şi Sihăstria Sfântului Acachie cel Nou. Evloghie Kurilas, frate al Mănăstirii Lavra, care a ajuns profesor la Universitatea Kapodistria şi a murit ca Mitropolit de Korytsa[1], a scris valoroasa carte *Asceticele*. De asemenea, doctorul Spiridon Kampanáos, şi acesta frate al Marii Lavre, Atanasie de la Mănăstirea Pantocrator, care a fost şi director la Atoniada şi alții vizitau adesea aceste locuri, care de la începuturi şi până astăzi s-au distins drept cele mai pline de isihie şi duhovnicie din Sfântul Munte. În locurile acestea s-au nevoit şi alți duhovnici şi mărturisitori vrednici de amintit, precum părinte-

[1] Astăzi localitatea albaneză Korçë (*n. trad.*).

le Pavel de la Coliba Adormirea Sfintei Ana, părintele Pantelimon de la Sfântul Gheorghe şi mulți alții pe care n-am avut cinstea de a-i cunoaşte în perioada de zece ani cât am trăit acolo.

Un sfânt pustnic necunoscut

Stareţul de la Coliba Sfântului Acachie cel Nou, monahul Ieroteu, ne-a povestit că în zona dintre Mănăstirea Marii Lavre şi Schitul Kavsokalývia s-a nevoit un pustnic cunoscut cu numele Panaret, care într-o zi, după rugăciunea şi canonul rânduite, s-a gândit să facă în faţa Peşterii sale o mică grădină, spre nevoirea trupului şi ca să aibă o ocupaţie, dar şi puţină mângâiere de pe urma zarzavaturilor pe care le-ar fi cultivat.

După multe zile de nevoinţă şi trudă în locurile acelea pietroase, după ce a săpat o suprafaţă destul de mare, a dat peste o placă de marmură care îl împiedica să avanseze. Era spre seară şi, pentru că Stareţul obosise din cauza lucrului, s-a gândit să se oprească acolo cu săpatul. Dar curiozitatea de a afla ce placă este aceea şi ce ascundea sub ea nu-i dădea pace. A luat, aşadar, o rangă şi când cu ajutorul ei a ridicat un pic într-un colţ placa, a ieşit o mireasmă de negrăit. Întreg locul s-a umplut de o mireasmă cerească.

Soarele apusese de multă vreme şi începuse să se întunece. Atunci pustnicul, uitând de oboseală, s-a apucat să ridice placa cu totul. Când, în cele din urmă, a reuşit, ce să vadă înăuntru? Placa ascundea un întreg mormânt, în care se afla un trup de om îmbrăcat în veşminte sfinte, care părea că doarme. Cine ştie de câți ani fusese îngropat acolo! Şi totuşi părea ca şi cum ar fi murit şi ar fi fost îngropat cu o zi înainte.

În locul acela numai Stareţul Panaret se afla nevoindu-se de mulți ani şi nu se întâmplase să cunoască nimeni dintre cei aflați în împrejurimile acelea (unul se nevoia acolo de cincizeci, iar altul de şaizeci de ani) ceva despre viaţa, nevoinţa sau moartea vreunui mare ascet sau eremit din trecut, aşa cum părea să fie acest binecuvântat Sfânt.

Pustnicul, de bucurie pentru descoperirea sa şi datorită miresmei răspândite de acele sfinte moaşte, a rămas pentru multă vreme nemişcat, cuprins de uimire. Când şi-a revenit din această pri-

mă emoție, a început să se roage cu lacrimi şi să spună: „Sfinte al lui Dumnezeu, îți mulțumesc că mi te-ai descoperit mie, nevrednicul şi păcătosul. O rog pe sfințenia ta să-mi spui cine eşti şi câți ani au trecut de când ți-ai încheiat sfânta ta luptă, de atunci de când ai lăsat locul acesta pustiu şi te-ai mutat la sfânta fericire. De vreme ce Dumnezeu a binevoit să te aflu şi m-am învrednicit să-ți văd chipul, spune-mi, te rog, care este numele tău?"

Pentru o clipă s-a gândit că ar trebui să se ducă la Mănăstirea Lavrei, să-i înştiințeze pe părinți de cele petrecute, ca să vină să ia aceste sfinte moaşte cu slavă şi cinste, după cum se cuvine unui mare Sfânt.

Starețul Panaret, rugându-se, a rămas cu acest gând multe ore. Se apropiau zorile. Din cauza efortului şi a nesomnului, simțindu-se obosit peste măsură, l-a luat un somn uşor. Îl vede atunci pe acest Sfânt arătându-i-se şi spunându-i supărat şi pe un ton mustrător:

– Ia spune-mi, părinte, ce ai de gând să faci?

Starețul a răspuns cu multă frică:

– Sfinte al lui Dumnezeu, m-am gândit să înştiințez, când Dumnezeu va face să vină zorile, Mănăstirea Marea Lavră, ca să vină să te ia, pentru a nu rămâne aici în Pustie lipsit de cinste!

Sfântul, ale cărui veşminte străluceau asemenea soarelui, i-a spus pe un ton foarte aspru:

– Ia spune-mi, părinte, împreună ne-am nevoit şi am pătimit de vrei să rânduieşti acestea pentru mine şi moaştele mele? De ce vrei să mă ia acum din locul ăsta sfânt în care, prin puterea şi harul lui Dumnezeu, am petrecut nevoindu-mă mai mult de cincizeci de ani, ducând o viață aspră şi în lipsuri? Nu ai nici un drept să tulburi fericita linişte, de care, prin darul lui Dumnezeu, trupul meu se bucură aici, până în ziua aceea mare şi slăvită, a celei de-a Doua Veniri în slavă a lui Hristos, când sufletul îşi va primi împreună cu trupul plata de la Stăpânul Hristos şi Dumnezeul nostru, dreptul dătător de răsplată şi Judecător. Iar acum te rog să pui iarăşi placa la loc, aşa cum ai găsit-o. Şi până în ziua în care Domnul te va lua din viața aceasta, nu o să descoperi nimănui cele văzute şi auzite! Ai grijă, dacă nu vei asculta, o să ai de suferit un mare rău din partea Domnului.

Cu acestea s-a trezit Bătrânul-Panaret speriat, rugându-l pe sfântul acela necunoscut şi fără nume să-l ierte, pentru că va face

după cum voieşte. A acoperit deîndată mormântul şi, când a ajuns foarte bătrân, a părăsit acel loc şi s-a dus la Schitul de la Kavsokalývia, unde a trăit mulți ani.

Bătrânul-Panaret care a văzut cu ochii săi şi a trăit acestea, când şi-a cunoscut de mai înainte moartea, în ultimele zile ale vieții, i-a chemat pe părinții de la Schit, cărora le-a făcut cunoscută aceas-tă întâmplare, fără însă a le descoperi locul. Astfel, a rămas şi va rămâne pentru totdeauna necunoscut oamenilor acel binecuvântat şi plin de har monah şi sfânt ascet.

Înfricoşătorul tribunal de judecată din ceasul morții

La Coliba Izvorul Tămăduirii a trăit în asceză din 1910 un mare artist sculptor în lemn din Mytilene, Starețul Arsenie, dimpreună cu ucenicii săi, părintele duhovnic Nicodim şi monahul Gherman.

Monahul Gherman a primit două din cele mai bune lucrări de sculptură ale Starețului său, dintre care una reprezenta „Răstignirea Domnului", iar cealaltă „A Doua Venire şi Judecata Sa Viitoare".

Părintele Gherman a dus aceste opere de o mare valoare în America spre a le vinde, dar fiindcă, aşa cum ni s-a adus la cunoş-tință, cerea sume mari de bani pentru fiecare în parte, nu a putut să le vândă şi le-a expus într-un mare centru expozițional, unde cei care voiau să le vadă plăteau un bilet special.

Din sumele încasate, păstra o parte pentru întreținerea sa şi tri-mitea restul Starețului său, pentru că era un ucenic foarte evlavios şi cu frică de Dumnezeu.

Trecuseră mai mult de patruzeci de ani de când plecase; şi când părintele Gherman s-a întors la Kavsokalývia, la locul său de meta-nie, Starețul său şi părintele duhovnic Nicodim se mutaseră la săla-şurile cele veşnice, întru Împărăția Cerurilor. A găsit în viață numai pe cel mai tânăr membru al acestei obşti, pe nepotul părintelui Nico-dim, Epifanie Ieromonahul.

Părintele Epifanie l-a primit cu o nesfârşită bucurie pe părinte-le Gherman, întors din America, pe care l-a slujit cu dăruire până la adânci bătrâneți.

Bătrânul-Gherman, la o vârstă înaintată, când s-a apropiat vremea plecării sale din această viață trecătoare, i-a spus părintelui Epifanie: „Frate, cred că a venit vremea să plec pentru totdeauna din viața asta. De aceea, dacă vrei, cheamă-i pe părinții Schitului să facă o rugăciune fierbinte înaintea Domnului pentru bietul meu suflet, iar Domnul să te miluiască pe tine şi pe toți frații."

Spunând aceste cuvinte părintelui Epifanie, în prezența şi a altor părinți de la Schit, a început un Tribunal de judecată înfricoşător în care părintele Gherman răspundea monosilabic: cu un „da" sau cu un „nu". Din când în când spunea: „Nu! Nu am făcut asta. Spuneți minciuni! Pentru acel lucru am făcut acest bine, am făcut acea [faptă de] pocăință." Şi iar spunea: „Nu! Am făcut acest lucru, dar am dat milostenie." Iar alteori zicea: „Nu! Asta nu am făcut." Aceasta a durat destulă vreme şi în această stare şi-a dat duhul în anul 1955.

Diavolul se arată ca lumină

Monahul Antonie de la Kavsokalývia spunea că ucenicul său – unul dintre călugării săi – făcea pe ascuns cinci sute de mătănii în fiecare seară. În scurtă vreme, într-un miez adânc de noapte a văzut în Chilie arătându-i-se o lumină. La început mică, apoi încet-încet a început să se întețească şi să devină, asemenea focului, de neîmblânzit.

Ucenicul s-a speriat de această arătare ciudată şi a alergat numaidecât să-i spună Starețului. I-a dat un canon foarte aspru pentru voia făcută în ascuns, lucru ce i-a dat satanei dreptul de a se arăta ca lumină, pentru a-l înşela şi pentru a-i provoca mai târziu un foarte mare rău minții sale.

Astfel, acea lumină neîmblânzită nu s-a mai arătat în Chilia ucenicului, de vreme ce şi el a încetat să-şi mai facă voia în ascuns.

De frica pe care a trăit-o, ucenicul acela nici apă nu mai bea dacă nu lua mai înainte binecuvântare de la Starețul său, şi aşa a sporit şi a înaintat în viața duhovnicească şi, în general, în virtutea ascultării, care dă naştere adevăratei smerenii.

Şi când creştinul dobândeşte adevărata smerenie, atunci tot binele [făcut] şi toate virtuțile [sale] sunt bine-primite la Dumne-

zeu, după cuvântul Sfintei Scripturi care spune: „Spre unii ca aceştia Îmi îndrept privirea Mea: spre cei smeriți, cu duhul umilit şi care tremură la cuvântul Meu!"

Acela care îşi face voia, oricât ar părea de bun, nu are nici o legătură cu smerenia, şi prin urmare orice va face fără smerenie este păcat şi efort în van.

Duhovnicul aflat legat

În 1903, când Patriarhul Ecumenic Ioachim al III-lea se retrăsese ca exilat în Sfântul Munte, s-a întâmplat ceva care a produs mare tulburare şi i-a impresionat pe toți părinții şi frații de la Schit.

La aceste Schituri, numite idioritmice, precum Kavsokalývia, Sfânta Ana, Néa Skiti şi altele câteva, în vechime nu era îngăduit monahilor să aibă animale de povară – cai, catâri *ş.a.* – şi din acest motiv mergeau mireni din satele apropiate cu animalele lor de povară şi munceau ca angajați permanenți, pentru mulți ani, în întreg Sfântul Munte.

Un asemenea tăietor şi cărăuş de lemne mirean a lucrat pentru mulți ani la Schitul Kavsokalývia. Tăia şi transporta lemne şi-i ajuta pe părinți, cu plată, desigur, pentru că era cap de familie.

Banii pe care îi câştiga cu trudă şi sudoare, ca să nu-i aibă asupra lui, fie îi lăsa la casa pentru muncitori unde locuia, fie, pentru o mai mare siguranță, îi lăsa spre păstrare la unul dintre nenumăraţii duhovnici ai Schitului, în care avea încredere.

Din vreme în vreme, acest tăietor de lemne se ducea în sat, la familia sa, şi lua o parte din banii lăsați la duhovnic. Pentru că se ducea de multe ori în satul său şi pentru că avea încredere în duhovnic, mireanul nu-şi nota câți bani lua şi câți rămâneau; iar odată, când a avut nevoie să se ducă la familia sa şi i-a cerut duhovnicului să-i dea bani, acela i-a zis că îi luase pe toți şi nu mai era nimic de luat.

Cu îndoiala abătută asupra lui şi în urma certei avute cu muncitorul, duhovnicul s-a îmbolnăvit şi după câteva zile a murit. După trei ani, când a avut loc exhumarea şi mutarea rămăşiţelor, duhovnicul a fost găsit legat şi neputrezit.

Faptul acesta i-a întristat pe părinți, care i-au cerut Patriarhului Ioachim al III-lea să se roage şi el pentru duhovnicul găsit legat. Patriarhul, după ce a făcut o rugăciune deasupra trupului celui mort, le-a spus părinților să aşeze trupul neputrezit al duhovnicului într-un loc de trecere centrală al Schitului, pentru ca părinții şi toți cei aflați în trecere pe acolo să spună o rugăciune pentru odihna sufletului duhovnicului.

Într-adevăr, monahii au aşezat trupul celui mort lângă drum şi toți cei care treceau pe acolo spuneau o rugăciune cuvenită.

Puțin mai sus, în apropierea trupului mort, patriarhul a pus pe un monah de-al său să urmărească, printre ramuri, şi să audă ce spun la vederea trupului duhovnicului mort cei care treceau.

Nedreptatea nu se iartă

După puțin a trecut prin acel loc şi tăietorul şi cărăuşul de lemne, care de îndată ce a văzut trupul neputrezit, ajungând în apropiere, i-a spus celui mort: „Vezi, duhovnicule, în ce stare eşti? Uite cum ai ajuns, pentru că mi-ai luat banii şi lirele pe care ți le-am lăsat spre păstrare. Acum să le plăteşti în iad. Aşa-ți trebuie, ce să-ți fac!"

Monahul a transmis cele auzite patriarhului, care l-a chemat deîndată pe tăietorul de lemne şi, după ce a aflat cauza, l-a întrebat care era suma de bani. Muncitorul a spus suma, părinții i-au înapoiat muncitorului banii, iar el, la rândul său, s-a întristat pentru duhovnic, a plâns şi l-a iertat din toată inima.

Patriarhul Ioachim a citit cu multă străpungere de inimă rugăciunea de iertare la trupul mort care, după rugăciunea patriarhului, care a plâns la rândul lui, a putrezit imediat şi s-a făcut praf şi pulbere în fața tuturor.

Părinții L-au slăvit pe Dumnezeu iubitorul de oameni şi s-au rugat toți cu lacrimi şi au cerut să odihnească sufletul duhovnicului, mulțumind Domnului, Care în chipul acesta preaînțelept ne dă învățăminte nouă tuturor şi cu multă dragoste părintească voieşte şi Se îngrijeşte de mântuirea sufletească a oamenilor.

Sfântul Nil

Vigla

În drumul nostru mai departe spre răsărit, după Schitul Kavsokalývia, spre Marea Lavră, aflăm o vale mare pietroasă, în josul şi în dreapta căreia se formează un golfuleț care până astăzi poartă numele de „Karavostási”[1]. A primit numele acesta din tradiție, pentru că în acest loc s-a oprit corabia cu care mergea Sfântul Petru Atonitul la Constantinopol, şi nu și-a mai continuat drumul până ce Sfântul n-a coborât de pe ea. De acolo spre partea stângă începe drumul greu şi abrupt, care până astăzi se numeşte „drumul întristării”, iar spre dreapta duce sus la Sihăstriile Sfântului Nil (secolul al XVI-lea). Aceste Sihăstrii şi-au primit numele de la Sfântul Nil Izvorâtorul de Mir, care s-a nevoit în post, privegheri şi neîncetate rugăciuni în acele locuri prefăcute, prin harul lui Dumnezeu, din deprimante şi pline de stânci sălbatice în binecuvântate şi pline de har limanuri ale mântuirii şi locuri de sfințire ale sufletului. Şi aşa, prin pilda aceluia, prin lepădare şi jertfă de sine s-au sălăşluit şi până în ziua de astăzi locuiesc părinți pnevmatofori, care se nevoiesc aspru pentru izbăvirea sufletului şi ziua şi noaptea se roagă Domnului pentru pacea şi mântuirea creştinătății ortodoxe şi luminarea întregii lumi.

De la Sfântul Nil, după aproape o oră de mers pe jos, ajungem în zona Sfântului Petru. Numele acestei zone vine de la primul eremit şi sihastru, Sfântul Petru Atonitul, care a trăit în secolul al VII-lea, şi, după ce a avut de înfruntat multe ispitiri şi încercări

[1] *Ad litteram* „loc pentru staționarea corăbiilor”.

cumplite, precum arată viața sa din *Sinaxarul* lui Victor Matthéu din 12 iunie, a adormit întru fericitul somn al cuvioşilor la anul 681.

În aceste locuri, unde se află şi Sihăstria Sfântului Petru, s-au sălăşluit şi s-au nevoit mulți monahi aprinşi de dorul ceresc şi dumnezeiesc, dornici să ajungă la rugăciunea neîncetată a minții, care se poate dobândi mai uşor în isihie, cu ajutorul seninătății gândurilor şi a sufletului.

Mult mai sus de Sihăstriile Sfântului Nil se afla odată Sihăstria Sfântului Artemie. Şi mult mai sus de Sfântul Artemie se afla vechiul Schit al Sfântului Vasile, ale cărui ruine se păstrează până astăzi.

Acest Schit al Sfântului Vasile a fost întemeiat inițial de monahi veniți în acel loc din Cezareea Capadociei, care au adus cu ei sfântul cap al Sfântului Vasile cel Mare, aflat astăzi, după tradiția [încă] vie, la Sfânta Mănăstire a Marii Lavre, al cărei istoric amintește de o altă origine.

Însă pentru că în partea în care se afla Schitul frigul era foarte greu de suportat, monahii de la Schitul acesta s-au mutat în partea de sud-vest a Muntelui Carmel, unde au întemeiat un Schit tot cu numele Sfântului Vasile; din acesta se mai păstrează câteva Colibe de nevoitori, sub formă de Sihăstrii, care mai sunt locuite şi azi. Şi la Schitul acesta au trăit de-a lungul vremilor mari nevoitori şi monahi virtuoşi.

Mai sus de Vechiul Schit întâlnim drumul bătut care duce de la Kerasiá la Marea Lavră, aproape la mijlocul zonei dintre *Kryá Neră* şi *Vathýlaka*.

O minune a Sfântului Ioan Cucuzel

Sfântul Ioan Cucuzel, după cum menționează viața sa din *Marele Sinaxar* al lui Victor Matthéu (1 octombrie), a plecat pe ascuns de la palatele împăratului bizantin Comninós (secolul al XII-lea) şi s-a dus la Sfânta Mănăstire a Marii Lavre. Pentru că împăratul îl căuta, la Mănăstire a mărturisit că în viața mireană a fost păstor de oi şi aşa egumenul Marii Lavre i-a dat ca ascultare să pască țapii Mănăstirii în pădure. Ioan a primit cu bucurie ascultarea aceasta şi din acea zi a rămas în pădure, unde Lavra avea câteva case menite păzitorilor de animale, numite „tragiárika”[1].

[1] τράγος = țap (*n. trad.*).

Într-o zi, aflându-se cu turma la păşunat în zona aceasta foarte bogată în păşuni, în timp ce animalele păşteau, şi-a amintit de imnele bisericeşti atât de frumoase, pe care le cânta în biserică şi la palatul împăratului, şi a început să cânte. Glasul lui era atât de dulce şi melodios, încât toți țapii, oprindu-se din păşunat, s-au adunat în jurul lui şi vreme de câteva ceasuri au stat drepți, în două picioare, ascultând cu atenție, ca şi cum ar fi fost nişte vietăți cuvântătoare, frumoasa melodie ce ieşea din gura lui Cucuzel!

Nişte pustnici, văzând de departe, de la Colibele lor de nevoință, această privelişte extraordinară, s-au dus în grabă în ziua următoare şi i-au povestit întâmplarea egumenului Marii Lavre. Şi aşa, în felul acesta minunat, s-a descoperit adevărata măiestrie a lui Cucuzel.

Atunci egumenul, după ce l-a făcut călugăr, l-a oprit la Mănăstire să cânte cu glasul său îngeresc ca protopsalt.

Pustia de la „Ghianakópula"

La întretăierea cărărilor dinspre Haíri şi Kavsokalývia, înaintând mai spre răsărit, puțin mai jos întâlnim drumul care trece prin partea dreaptă a coamei colinei, ajungând la Sihăstria cu numele „Ghianakópula". Acolo şi-au încheiat viața lor în chip ascetic trei frați din familia Delavéris, care proveneau din insula Kýthira.

Cei trei frați au fost cei dintâi proprietari de fabrici şi fabricanți de plăci de mozaic din Pireu. S-au făcut monahi şi au luat numele de Hrisant, ieromonahul Hristofor şi Sofronie. Toți trei au trăit în înfrânare și virtute.

Urmaşul şi continuatorul vieții lor ascetice, în înfrânare, post şi asceză, într-o continuă şi neîntreruptă rugăciune, a fost părintele duhovnic Gavriil, simplu, bun și deosebit, originar din Valtesiníco (Gortýni), pe care Dumnezeu, fiindcă ajunsese pe culmile sfințeniei, l-a învrednicit de multe arătări minunate. A adormit la vârsta de peste 100 de ani, dintre care aproximativ 85 i-a trăit în această Pustie aridă şi fără de apă.

Părintele Gavriil a avut de îndurat războiul crud al satanei, vrăjmaşul întregului neam omenesc. A săvârşit jertfa cea fără de sânge până la adânci bătrâneți, din două în două zile, iar, când avea prescuri şi ajutor, slujea Sfânta Liturghie în fiecare zi.

Când urma să slujească, cu o noapte înainte nu dormea, iar după dumnezeiasca Liturghie nu se odihnea niciodată. Iar când ucenicii – fiii săi [duhovniceşti] călugări – îi spuneau să se odihnească, le răspundea: „Nu se cuvine să dormim după dumnezeiasca Liturghie şi după dumnezeiasca Împărtăşanie, pentru că am primit în noi pe Hristos – Preacuratele Taine –, Trupul şi Sângele Mântuitorului nostru Hristos, şi duşmanul nostru, al tuturor, diavolul, nu trebuie să ne afle dormind, ca să ne ispitească şi să ne păteze trupul sau sufletul cu gânduri necurate şi pofte vătămătoare de care harul lui Dumnezeu, venit odată în noi cu dumnezeiasca Împărtăşanie, fuge."

Şi ca să dea el însuşi celorlalți exemplul cel bun, nu dormea nici înainte şi nici după dumnezeiasca Liturghie, ci se odihnea puțin stând într-un scaun. De asemenea, era foarte înfrânat la mâncare: nu mânca decât o dată pe zi puțin pesmet cu măsline şi ceapă sau vreo lăptucă, atunci când i le aducea cineva. În mâncare punea foarte puțin untdelemn, numai sâmbăta şi duminica. În rest, nu folosea niciodată untdelemn. Şi, pe lângă acestea, spunea că începutul şi temeiul tuturor virtuților sunt postul şi smerenia. Dacă din acestea două una lipseşte, omul nu poate dobândi nici o virtute adevărată şi cum trebuie, ci toate virtuțile sale vor fi aparente şi false.

Ca exemple de bunătate şi simplitate ale acestui binecuvântat părinte duhovnic Gavriil vom aminti câteva vorbe de duh elocvente, relatate de un ucenic al său, părintele Sofronie, din America, căruia i-au și fost adresate, care a intrat în monahism la o vârstă înaintată şi pe care am avut cinstea de a-l cunoaşte.

Părintele Sofronie, după ce a fost supus la încercări timp de trei ani, a rămas în obştea părintelui duhovnic Gavriil. Pe când era în America auzise şi studiase teoriile diferitor cercetători care susțineau că luna este locuită de oameni superiori şi mai puternici decât noi. Părintele Sofronie susținea această idee până acolo încât era gata să se certe [cu oricine] pentru ea. Părintele stareț [Gavriil] încercase cu ajutorul sfaturilor şi al mărturiilor din Sfânta Scriptură să-l convingă că luna şi stelele sunt corpuri în forme cristalizate şi nu au nici aer, nici apă şi, prin urmare, acolo unde nu există aceste elemente e firesc să nu existe nici viață. Şi că Dumnezeu le-a creat pe toate acestea ca podoabe ale bolții cereşti, spre slujirea oamenilor, vietăților, fiarelor, plantelor, copacilor, pământului, mării şi „tutu-

ror celor din acestea", după cum spune Dumnezeu Însuşi în Vechiul Testament: „Şi a zis Dumnezeu: «Să fie luminători pe tăria cerului, ca să lumineze pe pământ, să despartă ziua de noapte (...); şi să slujească drept luminători pe tăria cerului, ca să lumineze pământul.» Şi a fost aşa" (*Fac.* 1, 14-16); „Şi a făcut Dumnezeu cei doi luminători mari: luminătorul cel mai mare pentru cârmuirea zilei şi luminătorul cel mai mic pentru cârmuirea nopții, şi stelele; Aşa s-au făcut cerul şi pământul şi toată podoaba lor" (*Fac.* 2, 1). „Părinte Sofronie, a spus starețul, cei care nu cred în Sfânta Scriptură şi caută să deslueascâ [asemenea taine] se vor pierde căutând. Aşa spune şi la *Psaltire* Profetul David: „şi au pierit în iscodirea lor" (*Ps.* 63, 7)[1].

În pofida celor pe care i le spunea duhovnicul său, părintele stareț Sofronie nu se lăsa convins, ci stăruia în ideea pe care i-o sădiseră americanii, cum că toate stelele cerului sunt locuite de oameni superiori nouă.

Cuvintele acelui stareț purtător de duh au o mare însemnătate, chiar dacă sunt socotite de înțelepții vremurilor noastre idei învechite și gânduri ruginite, pentru că la cincizeci de ani după acea discuție şi controversă, din studiul făcut de astronauții americani şi ruşi cu ajutorul navetelor spațiale, s-a demonstrat adevărul vorbelor duhovnicului lipsit de răutate Gavriil, anume că pe lună nu există oameni.

Peştera Sfântului Atanasie Atonitul

După Ghianakópula, luând-o spre răsărit şi urcând pe drumul accidentat şi pietros, ajungem la Peştera Sfântului Atanasie, ctitorul Mănăstirii Marii Lavre.

Sfântul Atanasie se ducea la Peştera aceasta de câte ori simțea nevoia să culeagă mierea vieții de sihastru şi să se afierosească, lipsit de griji şi de problemele Mănăstirii sale cu viață de obşte, rugăciunii minții şi de multe ori primea luminarea de la Domnul pentru

[1] Autorul reproduce varianta din *Septuaginta*, transformând dativul singular („ἐξερευνήσει") în nominativ plural („ἐξερευνήσεις"). În traducerea sinodală românească a Sfintei Scripturi versetul acesta este tradus astfel: „Iscodit-au fărădelegi şi au pierit când le iscodeau" (*Ps.* 63, 6); am optat aici pentru varianta de traducere liberă, pe baza textului din *Septuaginta*, pentru a respecta sensul la care trimite contextul paragrafului de față (*n. trad.*).

situațiile dificile pe care le avea de înfruntat în viața de obște aspră, pe care o ducea alături de un mare număr de călugări la Mănăstirea chinovială a Lavrei.

Dar şi după Sfântul Atanasie, din vreme în vreme, mulți stareți şi întâi-stătători de Mănăstire, alegând liniștea desăvârșită față de viața de obște din Mănăstiri, se retrăgeau spre sfârșitul vieții la această Peşteră, care era inima vieții de sihăstrie.

Duhovnicul Hariton

În această Peşteră s-a nevoit şi părintele Hariton cel purtător de duh, cunoscut şi vestit pentru virtutea şi smerenia sa, duhovnicul care a scris *Călătoria la ceruri*, o carte plină de tropare cu înțelesuri duhovniceşti, care conține sfaturi şi porunci date de Dumnezeu, folositoare pentru monahi, dar şi pentru toți creştinii.

Citățm aici din textul unor tropare, creații ale părintelui duhovnic Hariton:

Glasul I, podobia „Ceea ce eşti bucuria cetelor cereşti"

Iubeşte privegherea și postul, lacrimile și
rugăciunile, cântarea şi studiul Scripturii;
fii în cuget smerit şi liniștit, îndepărtează-te de mândrie,
ca să nu te biruie invidia şi neînfrânarea cea nimicitoare de suflet a patimilor.

Să faci toată ascultarea față de întâi-stătătorul tău,
să ai dragoste față de el şi față de toți frații la fel,
cu iubire curată, călugăre, fără a nesocoti
poruncile lui, ca să primeşti de la Dumnezeu
cununa muceniciei.

Nu uita defel de cântare, ceasuri şi de mijloceasuri,
de cel dintâi şi de cel de-al treilea,
de al şaselea şi de-al nouălea, de obişnuita obedniță,
de vecernie, pavecerniță şi utrenie,
ziua şi noaptea să ai în inima ta
gândul la Dumnezeu.

Când auzi toaca aleargă asemenea unui cerb
la biserica Domnului şi roagă-te şi cântă;
poartă de grijă să nu ieşi din biserică
înainte de apolis, şi ziua şi noaptea adu-ți aminte
de înfricoșătoarea Judecată a lui Hristos.

Pururea sileşte-te pe tine, frate, spre mântuire, vinerea,
miercurea şi lunea de-asemenea mănâncă pâine uscată
o dată pe zi, şi apa s-o bei pentru Dumnezeu cu măsură,
din suflet mulțumind, ca să ai parte de dumnezeiasca desfătare.

Mărturiseşte-ți gândurile viclene,
de toate relele fugi, iubeşte metania,
alungă degrabă amintirea înșelătoare a desfrânării;
şi păzindu-le pe toate acestea, monahule,
te vei sălăşlui în Rai.

Nu te îngriji de nici un lucru vreodată, şi nici de mâncăruri,
nici de haine, în afară de cele de trebuință şi necesare
supraviețuirii trupeşti; ci poartă în al tău suflet
numai grija desfătării de Rai.

Făcătorul tuturor, Hristos Domnul, pentru mântuirea
oamenilor S-a pogorât dintru înălțimile cereşti aici pe pământ,
şi făcându-Se om, ne-a arătat nouă celor de pe pământ calea cea mai bună
de a ajunge la mântuire.

În afară de acestea, a copiat şi a adunat o mare colecție de manuscrise ale *Patericului mare* şi multe alte [scrieri]. A transpus în versuri cele 12 Mineie, la care a completat stihirile de la vecernie şi alte tropare pentru Sfinții ale căror slujbe praznicale erau incomplete şi pentru Sfinți care nu aveau deloc o rânduială de slujbă. Acestea toate se află în manuscrise, needitate încă, la biblioteca Schitului de la Kavsokalývia.

Acest dascăl, care provenea din Trikala, le-a povestit ucenicilor părintelui Cosma – fratele după trup al diaconului Damian şi monahul Atanasie – motivul pentru care a plecat din cele ale lumii şi s-a făcut monah în Sfântul Munte.

„Tatăl meu, spunea, a fost preot şi a avut o lucrare foarte grea în anii stăpânirii turcești, mai ales după Revoluția de la 1821. Mă lua cu el, pe când aveam 10-12 ani, ca să-l ajut la săvârşirea dumnezeieștii Liturghii în satele aflate departe de casa noastră. Treceam noaptea cu teamă şi frică printr-un cimitir al unui sat locuit de mulți turci.

Trecând într-o seară prin cimitirul acestui sat turcesc, am văzut cum pe fiecare mormânt şedea câte un câine. Dintre aceşti câini, unul avea sub el un covor frumos, altul stătea pe o pernă, altul, pe zdrențe şi altul direct pe pământ şi în noroi şi toți tremurau de frig.

Eu stăteam şi priveam, în timp ce tatăl meu, crezând că îl urmez, se îndepărtase îndeajuns, fără să bage de seamă că eu rămăsesem în urmă. Imediat ce și-a dat seama că nu eram lângă el, s-a întors şi m-a găsit uitându-mă la morminte.

La întrebarea de ce am rămas acolo, i-am povestit aceste lucruri ciudate şi neobişnuite care se petreceau pe mormintele turcilor.

Tatăl meu, care nu vedea nimic din cele observate de mine, mi-a spus că, atunci când omul moare, trupul este îngropat în pământ, dar sufletul se duce la Dreptul Judecător spre a da socoteală de faptele săvârșite în viață, cu trupul, aici pe pământ. Şi după faptă fiecare își va primi și plata. «De aceea, câinii pe care îi vezi dormind pe morminte sunt sufletele turcilor necredincioşi, care, fiind asemenea câinilor credincioși stăpânilor lor, au luat chip de câine, pentru că nu au crezut în singura religie adevărată şi de netăgăduit a creştinilor, ci rămân credincioşi unei religii născocite în care au fost deprinși. Şi, pentru că unii dintre ei e cu putință să fi făcut în viața lor fapte bune şi de folos obștesc, Dumnezeu, pentru că este drept, până la cea de-a Doua Venire, când va avea loc judecata finală şi răsplătirea tuturor oamenilor, le dă sufletelor lor de pe acum o oarecare desfătare, de aceea vezi că unii câini sunt pe covoare, alții pe o pânză simplă, iar alții pe pământul gol.»

La auzul cuvintelor tatălui meu, s-a născut în mine ideea despre cum şi în ce fel îmi voi mântui sufletul. Astfel, după primii ani de şcoală, când am ajuns un tânăr de vreo 20 de ani, am plecat pe ascuns de la părinți şi m-am dus pe stâncile de la Meteore. De acolo, cu ajutorul lui Dumnezeu, m-am dus la Muntele pe care a păşit Dumnezeu, Sinai, unde am ajuns monah de shimă mică şi am primit numele de Paisie. Dar pentru că acolo era multă tulburare

şi sufletul meu nu şi-a aflat odihna, îndată ce am auzit de binecuvântatul Sfânt Munte, am luat hotărârea să vin aici. La început am intrat în obştea Chiliilor de la Sfântul Nil, [unde] am rămas câțiva ani, m-au făcut shimonah şi mi-au dat numele de Hariton. Am ajuns de asemenea şi preot duhovnic.

Viața de Chilie era destul de grea, pentru că era multă muncă fizică şi pentru că preoția şi îndatoririle de duhovnic necesitau o grijă aparte şi o mai mare osteneală duhovnicească. Viața era, de asemenea, deosebit de aspră şi severă, hrana simplă şi o singură dată pe zi. Rezistența mea trupească, foarte slabă şi limitată, dar şi dorința de mai multă isihie, m-au constrâns, cu îngăduința şi binecuvântarea Starețului meu, să mă mut la Sihăstria Sfântului Vasile.

Acolo am rămas câțiva ani şi am fost foarte mulțumit, dar Bătrânii de la Marea Lavră m-au silit să vin aici, la Peştera Sfântului Atanasie în Vigla, fiindcă acest loc de retragere şi pelerinaj avea nevoie de un duhovnic, de vreme ce părintele de mai înainte și duhovnicul meu, chir Nichiforos, a trecut la Domnul.

Aici la Peşteră diavolul, atotvicleanul vrăjmaş al neamului omenesc, a ridicat împotriva mea un război cumplit." „După cum vedeți şi voi, copiii mei, spunea el, nu încetează să ne ispitească în fiecare zi, și acum ne aruncă stânci în fața Peşterii ca să ne omoare, dar pentru că nu are putere asupra noastră, lipsindu-i îngăduința de la Dumnezeu, nu poate să ne vatăme.

De aceea, copiii mei, să nu vă temeți de diavolul, pentru că nu poate să vă ispitească dincolo de osârdia şi puterea pe care le-ați primit de la Dumnezeu, aşa cum spune şi Apostolul Pavel: «Dar credincios este Dumnezeu; El nu va îngădui ca să fiți ispitiți mai mult decât puteți, ci odată cu ispita va aduce şi scăparea din ea, ca să puteți răbda» (*I Cor*. 10, 13). Întrucât cu toții avem nevoie de răbdare, Domnul nostru a spus: «cel ce va răbda până în sfârşit, acela se va mântui» (*Mt*. 10, 22)." Astfel, prin sfaturi şi îndemnuri îi sprijinea în virtute nu doar pe ucenicii săi, ci şi pe toți cei care treceau pe la el. Şi în toți anii câți a rămas la Peşteră n-a consumat untdelemn sau mâncare gătită, până ce Domnul i-a luat sufletul curat în Împărăția Cerurilor, la o vârstă destul de înaintată.

Părintelui duhovnic Hariton i-a urmat ucenicul său, părintele Cosma, duhovnic și acesta, care se distingea prin simplitatea, cură-

ția şi nevinovăția sufletului. Un monah fără vicleşug, integru şi postitor, smerit şi ascultător.

O lucrare de minuni făcătoare

La puțină vreme după moartea părintelui Hariton, un frate din obştea sa, Atanasie, a suferit o intoxicație. Părintele Cosma, fiindcă s-a simțit neputincios, s-a dus la mormântul Starețului său adormit şi cu lacrimi în ochi a făcut trei mătănii şi a spus: „Părinte Stareț, Atanasie s-a îmbolnăvit şi moare, spune-mi, ce să fac?" Atunci, pe neaşteptate, locul s-a umplut de lumină; era noapte şi locul strălucea! Deîndată se arată în fața lui chipul părintelui duhovnic şi Stareț Hariton şi îl întreabă: „Ce vrei? Ce s-a întâmplat de plângi şi strigi? Dă-i o garoafă să mănânce şi se va face bine, nu are nimic." Părintele Cosma a alergat, a luat două garoafe, le-a dat celui bolnav, care a mâncat numai una, şi s-a făcut numaidecât bine; au trecut toate durerile ce-l chinuiau, făcându-l să se zvârcolească cu adevărat.

Părintele Cosma şi-a amintit atunci că Starețul său era mort de multă vreme; cum, aşadar, i s-a arătat şi a stat de vorbă cu el? A alergat fără întârziere la mormânt şi a început, de emoție şi bucurie, să strige şi să mulțumească Starețului. A rămas acolo rugându-se toată noaptea şi slăvindu-L pe Dumnezeu, Care este „minunat întru Sfinții Săi" (*Ps.* 67, 36).

După moartea părintelui Hariton, părintele Cosma, care era, de asemenea, îmbunătățit în virtute şi purtător de Duh Sfânt, dimpreună cu diaconul Damian, fratele său (originari din insula Tinos) şi cu monahul Atanasie, un călugăr foarte bun, virtuos şi iubitor de isihie, căruia, pentru că era de origine din Stézova – Dáfni (Kalávryta), părinții îi spuneau „Stézova", nu au putut rămâne la Peşteră, dorind cu toții un loc mai liniştit; pentru că la Peşteră venea multă lume de la Lavra, fiindcă se afla în apropiere, iar aceasta tulbura obştea neînchipuit de mult. De aceea s-au dus la Schitul de la Kavsokalývia, unde au ridicat o biserică închinată „Imnului acatist". Acolo au aflat liniştea dorită, fiindcă la Schitul de la Kavsokalývia se aflau mulți duhovnici, la care frații mergeau fără să-l mai necăjească pe părintele Cosma.

După moartea părintelui Cosma şi a fratelui său, diaconul Damian, ultimul lor succesor, părintele Atanasie, pe care m-am învred-

nicit să-l cunosc, era foarte nevoitor, cu o înfățișare biblică, smerit, cumpătat la vorbă şi distingându-se prin râvna sa pentru gândul neîncetat la moarte şi rugăciunea inimii; era foarte drag tuturor dimpreună-nevoitorilor săi, care doreau să se afle în compania sa chiar și pentru puțin şi, fiindcă era din acelaşi sat cu Starețul meu, monahul Ioachim, venea adesea la Chilia noastră, în Kerasiá, iar noi mergeam la Coliba sa de la Kavsokalývia şi nu ne mai săturam să-i ascultăm sfaturile duhovniceşti.

Părintele Atanasie, cu puțin înainte de trecerea la Domnul, a dăruit toate manuscrisele şi cărțile părintelui duhovnic Hariton bibliotecii Kyriakón-ului Schitului, unde se află şi astăzi.

La Peştera Sfântului Atanasie locuieşte până astăzi un frate de la Marea Lavră, ca slujitor *prosmonar*[1] care poartă de grijă ca în fața icoanei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarei şi a Sfântului Atanasie candela să rămână mereu aprinsă, şi adesea în preafrumoasa bisericuță se săvârşesc dumnezeiasca Liturghie şi rugăciuni pentru întreaga lume.

Pustia Viglei

Continuându-ne drumul de la Peştera Sfântului Atanasie spre răsărit, în direcția Marii Lavre, după ce vom fi urcat mai mult de 300 de trepte, vom ajunge în zona vestitului loc numit Vigla.

Locul acesta este o câmpie destul de mare, cu o suprafață denivelată şi cu o întindere cât vezi cu ochii. De departe se vede Schitul românesc [Prodromu] şi dincolo, pe fâșia de pământ dinspre mare, se zăreşte o Colibă. Cu cât înaintezi găseşti scobituri şi văi în care se află ascunsă şi câte o Colibă de sihaştri, cu o biserică mică, smerită – [în jur] de vreo zece la număr. De departe, toate aceste Colibe, cu excepția uneia dintre ele – a Sfântului Fanurie –, care se găsește pe un deluşor, pe sprânceana [țărmului], aproape de mare, nu se pot zări cu ochiul liber. Pentru ca cineva să le vadă trebuie să coboare în firidele lor.

La Coliba Sfântului Fanurie până acum câțiva ani viețuise părintele Avacum, care neputând să rămână singur, din cauza bătrâneții,

[1] Amintit de Canonul al doilea al celui de-al IV-lea Sinod Ecumenic, *prosmonarul* este preotul care săvârşeşte paraclisele şi dumnezeiasca Liturghie în zilele de rând (*n. trad.*).

a intrat în obştea de la Marea Lavră, dar în ultimele sale zile a cerut să fie dus la Sihăstria sa, unde, de altfel, şi-a dat duhul în mâinile Stăpânului şi Mântuitorului nostru Hristos.

Colibele din Vigla nu au apă curgătoare, ci se folosesc de cisterne care sunt umplute cu apă de ploaie. De asemenea, au construit în jurul Colibelor, în direcția de înclinare a solului, mici şănțulețe ca să adune apa de ploaie, cu care udă puținele flori sau zarzavaturi pe care le cultivă în afara Sihăstriilor, în grădini.

Părintele duhovnic Iacob şi Starețul Gavriil Coşarul

Sihăstriile acestor doi Stareți se învecinează şi, datorită înclinării solului, când plouă, apa trece pe acelaşi şănțuleț, mai întâi pe la Coliba Starețului Gavriil şi, după o stavilă din țărână, curge mai departe spre Coliba de nevoință a părintelui duhovnic Iacob.

Părintele Gavriil era din Evia. Când l-am cunoscut noi, în 1933, trecuse de 70 de ani şi ar fi trebuit să fi avut în Sfântul Munte mai mult de cincizeci de ani.

Era evlavios şi serios, chibzuit şi cumpănit la vorbă, cu şiragul de mătănii în mâini şi cu rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!" în inimă şi pe buze. Cuvântul său măsurat era alcătuit numai din îndrumare şi sfat duhovnicesc în vederea binelui şi a virtuții.

Eram un copil, tânăr monah, de-abia îmbrăcasem rasa; şi când l-am văzut prima dată a trezit în mine admirație şi totodată teamă. Chipul său era aspru şi grav, şi, cu toate că era numai bunătate, credeai că ai de-a face cu un bărbat necioplit şi crud; dar când vorbea era delicat şi plăcut şi se făcea deîndată iubit. Nu se mânia uşor, dar cu calm şi cu zâmbetul pe buze putea să te apuce cu mâinile sale de fier şi să te zdrobească. Din acest motiv, în toată zona aceea, pustnicii îl respectau, îl iubeau şi se temeau de el, pentru că nu accepta să fie contrazis.

Părintele Iacob era un epirot[1] adevărat, înalt şi bine-legat, un ieromonah sincer şi fără vicleşug. Întotdeauna voia să dea sfaturi şi

[1] *Scil.* din Epir (*n. trad.*).

să fie de ajutor aproapelui în orice chip. De aceea, îşi lua desaga pe umeri şi cu oricine se întâlnea pe drum, fie monah, fie laic, intra de îndată în vorbă cu el şi primul lui cuvânt era: „Frate, eşti spovedit? Eşti gata? Ai luat ultimele merinde pentru călătorie şi biletul pentru Paradis? Adică, te-ai împărtăşit cu Preacuratele Taine – Trupul şi Sângele Stăpânului Hristos? De când nu te-ai mai împărtăşit şi de ce?" Şi dacă primea un răspuns negativ, atunci continua: „Nu cumva, frate, nu te-ai spovedit? Şi de ce?" De îndată scotea epitrahilul pe care-l avea în desaga sa şi îi spunea celui cu care vorbea: „Haide, sunt duhovnic, spune-mi neputinţele tale omeneşti, să-ţi citesc rugăciunea de dezlegare şi să te duci să te împărtăşeşti, dacă vrei să te faci bine şi să te vindeci de neputinţele şi de bolile tale sufleteşti şi trupeşti; haide să te eliberezi şi să scapi de patimile tale, ca să trăieşti veşnic dimpreună cu Domnul nostru Iisus Hristos şi Dumnezeul a toate. Haide, pentru că nimeni nu ştie când va muri; moartea vine asemenea unui hoţ; de multe ori ne află noaptea, iar altă dată pe drumul pe care păşim. Haide, aşadar, să nu ne afle moartea nepregătiţi. Mântuirea se află la îndemâna noastră şi de noi depinde dacă vom ajunge în iad; dacă te iubeşti pe tine, fii pregătit, precum ne porunceşte Stăpânul Hristos, spunându-ne: «De aceea şi voi fiţi gata, că în ceasul în care nu gândiţi Fiul Omului va veni» (*Mt.* 24, 44)."

În felul acesta prin îndreptarea şi sprijinul celor neputincioşi a ajutat multă lume, făcându-i pe oameni să-şi schimbe conduita şi să ajungă mai aproape de Stăpânul şi Mântuitorul Hristos.

Diavolul îi ispiteşte pe cei buni şi fără de răutate

Însă odată, din lucrarea şi pizma diavolului, aceşti doi buni vecini şi lucrători ai poruncilor lui Hristos s-au smintit din cauza următorului fapt:

Într-o vară a fost o mare secetă. În locurile acelea aride şi fără de apă din Pustie bietele plante ale micii grădini a sihaştrilor s-au uscat şi cereau cu disperare puţină ploaie spre a se răcori. În acea vară cei doi vecini au refăcut şi au deschis din nou acele şanţuri în pământ, ca să fie curate şi pregătite, dacă Dumnezeu Se va milostivi să trimită ploaie, pentru apa binevenită ce avea să se ducă direct la plantele lor de grădină, şi se rugau Domnului pentru o ploaie bună, binecuvântată.

N-a întârziat Domnul milei şi al iubirii de oameni să asculte rugăciunea acestor robi ai Săi cu frică de El şi a început încet-încet o ploaie măruntă, care s-a înteţit într-atât, încât a stricat şanţurile şi cea mai mare parte din apă s-a dus în grădina Stareţului Gavriil, pe când în grădina părintelui Iacob nu a ajuns deloc.

Părintele Iacob şi-a luat atunci sapa şi s-a dus să dreagă şanţul. Cum a ajuns aproape de Coliba vecinului său, părintele Gavriil, a văzut că şanţul său se stricase şi că toată apa se ducea în grădina vecinului. Atunci şi el, binecuvântatul, a îndreptat în aşa fel şanţurile ca toată apa să curgă spre grădina sa.

Bătrânul-Gavriil, când a văzut că apa nu se ducea în grădina sa, deşi ploaia încă mai cădea, a ieşit în drum şi când a văzut şanţurile schimbate şi apa ducându-se în grădina părintelui duhovnic Iacob, s-a dus la Coliba vecinului, a bătut, dar fără să-l găsească acolo pe duhovnic. Între timp ploaia, după ce a răcorit îndeajuns locul şi întreaga zonă, se oprise deja.

Bătrânul-Gavriil nu s-a atins de şanţuri, le-a lăsat aşa cum le schimbase părintele Iacob. În ziua următoare a aşteptat să treacă părintele Iacob, care se întorcea dintr-o vizită pe care o făcuse la Mănăstirea Marii Lavre. Când l-a văzut pe duhovnic apropiindu-se, s-a dus spre el, i-a făcut metanie şi i-a sărutat mâna ca să-i dea binecuvântarea sa.

Părintele Iacob a ridicat mâna să-l binecuvânteze şi atunci a început să-l dojenească, pentru că i-a stricat şanţul şi apa s-a dus toată în grădina lui. După un schimb tăios de vorbe, Bătrânul-Gavriil nu a putut să se stăpânească, l-a apucat pe duhovnic şi, după ce i-a dat câteva... l-a pus la pământ, snopindu-l în bătaie. Atunci, ca şi când nu ar fi fost de-ajuns, a început să-l dojenească şi să-l acuze pe duhovnic cu un calm şi o seninătate absolute, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Îi spunea: „Măi, părinte, ce ţi-am făcut să m-aduci în starea asta pentru bietele şi neînsemnatele tale zarzavaturi, să mă faci să te bat? Doar ştii cât te iubesc!" În acelaşi timp, l-a ridicat de la pământ şi i-a spus poruncitor: „Acum, părinte, scoate-ţi epitrahilul din desagă şi citeşte-mi deîndată rugăciunea de dezlegare, fiindcă eu te-am iertat pentru starea în care m-ai adus şi altă dată să nu mai faci ceea ce ai făcut!"

Bietul duhovnic, după ce-a încasat-o, vrând-nevrând, s-a supus Stareţului, care era cu mult mai în vârstă decât el, şi i-a citit rugăciunea de iertare, dar în sinea sa era supărat, pentru că, deşi fără vină, el a fost cel care mâncase bătaie.

Mai târziu, întâmplarea a ajuns la cunoştinţa Mănăstirii Lavra, şi chiriarhul locului, fiind cea mai înaltă autoritate duhovnicească, l-a chemat pe Stareţul Gavriil ca să-i atragă atenţia. La întrebarea de ce l-a lovit pe duhovnic, el a spus că nu ştie nimic [de acest lucru]. Atunci epitropii şi întâi-stătătorii Mănăstirii i-au spus: „Jură-te că n-ai făcut-o!" Iar Bătrânul-Gavriil le-a răspuns: „Preacuvioşilor părinţi, eu şi vecinul meu, părintele duhovnic, am făcut ce-am făcut, ne-am iertat şi acum suntem cu dragoste unul faţă de celălalt ca la început."

Întâi-stătătorii Marii Lavre, care apreciau sinceritatea şi caracterul integru al Stareţului Gavriil, l-au iertat şi i-au dat drept canon să facă rugăciuni aparte pentru părintele duhovnic Iacob, ca să-l ierte Dumnezeu, întrucât, au spus ei, nu este îndeajuns să te ierte numai duhovnicul, ci va trebui să te ierte şi Dumnezeu.

Aşa s-a încheiat acest episod, întru harul neţinerii de minte a răului şi a inocenţei copilăreşti, ce-i caracteriza pe amândoi vecinii duhovnici, care au trăit în dragoste până la sfârşitul vieţii lor, rugându-se unul pentru celălalt, spre slava lui Dumnezeu şi spre mântuirea sufletului lor. Căci pentru ei [aceasta] era Împărăţia Cerurilor, precum spune şi Domnul nostru Iisus Hristos: „De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi precum pruncii, nu veţi intra în Împărăţia Cerurilor" (*Mt.* 18, 3).

O lecţie folositoare pentru ucenicii [începători]

Bătrânul-Gavriil Coşarul a avut ca ucenic un ieromonah duhovnic foarte evlavios şi plin de virtute, părintele Varlaam.

La Coliba care avea bisericuţa cu hramul Sfinţilor Varlaam şi Ioasaf în Vigla, ieromonahul Varlaam şi Stareţul său Gavriil trăiau în ascultare de mai bine de 50 de ani. Săvârşeau aproape în fiecare zi dumnezeiasca Liturghie şi se rugau pentru întreaga lume.

Amândoi Bătrânii erau iubiţi de toţi părinţii aghioriţi, dar erau totodată şi cunoscuţi pentru rucodelia lor. Fiind aproape singurii în

meşteşugul lor, prin confecționarea de coşuri, felinare şi lampioane pentru biserici, toți îi ştiau cu numele de coşari şi fănărari. Astfel, cei doi monahi, Starețul şi ucenicul, au trăit în pace şi armonie mai mult de 50 de ani „lăudând, binecuvântând şi slăvind ziua şi noaptea pe Domnul".

Însă diavolul, ispititorul şi duşmanul binelui, nu doarme, nu mănâncă, nu bea, nu se odihneşte, pentru că este un duh imaterial, necurat şi atotviclean, ci caută, iscodeşte, întinde capcane şi pândeşte unde, cum şi când va afla „punctul nevralgic"[1] al fiecăruia dintre noi şi, dacă ne află slăbiciunea, fie de-a dreapta, prin aşa-numitele virtuți săvârşite prin voia noastră – fără smerenie –, fie de-a stânga, prin vicii, care sunt păcatele vădite, atunci se amestecă [în treburile noastre] până reuşeşte să ne doboare din virtute şi bunătate şi să ne îndepărteze de pe calea Domnului, care este ascultarea, născătoarea smereniei, şi sărăcia de bunăvoie, născătoarea dragostei adevărate şi aducătoarea curăției şi castității sufleteşti şi trupeşti.

Astfel, părintele duhovnic Varlaam a fost ispitit să meargă la Ierusalim, să se închine la Locurile Sfinte.

Şi-a mărturisit dorința în fața Starețului Gavriil, care s-a împotrivit, spunându-i: „Părinte Varlaam, Ierusalimul şi Locurile Sfinte sunt pentru tine şi pentru mine biserica noastră cu sfântul ei altar şi sfânta masă este preasfântul Mormânt. De ce vrei tu acum, om bătrân, la 75 de ani, să te duci să te chinui, de vreme ce pentru tine şi pentru mine, care am 80 de ani, «Grădina Maicii Domnului», Sfântul Munte este locul de rugăciune şi reculegere şi de ce, dacă până în momentul de față nu ai ieşit niciodată în lume, vrei să te duci acum la bătrâneți?" Cu pilde ca acestea şi cu altele la fel Starețul Gavriil îşi arăta dezacordul. Însă părintele Varlaam nu avea linişte şi stăruia. Şi tot cerându-i acordul, a reuşit să smulgă binecuvântarea Starețului, împotriva voii lui, şi să se ducă la Locurile Sfinte.

La Ierusalim, părintele Varlaam s-a închinat la Biserica Învierii, la Sfântul Mormânt, înfricoşătoarei [căi a] Golgotei, locul unde s-a aflat cinstita Cruce, şi în toate locurile sfințite pe unde au călcat paşii Domnului.

Apoi, pentru a se închina la locurile sfinte din Ghetsimani, Galileea, la Mormântul lui Lazăr, în Betania, la Mănăstirea Hozeva, la

[1] *Ad litteram*, „călcâiul lui Ahile".

Lavra Sfântului Sava cel Sfințit, la [Muntele] *Sarantarió*[1], şi pe Muntele Tabor, la Betleem, Samaria, Cana, Capernaum, Marea Moartă şi râul Iordan, Ierihon şi la toate sfintele şi sfințitele locuri de închinăciune ale Creştinătății i-au dat drept călăuză o arăboaică creştină foarte evlavioasă, care ştia foarte bine toate locurile de închinăciune şi drumurile ce duc la ele.

Pentru aceste locuri de închinăciune, fiindcă erau foarte departe unul de altul, iar părintele Varlaam era în vârstă, a fost nevoie de un animal de povară şi de aceea au luat un măgăruş.

Părintele Varlaam era pe măgăruş, iar arăboaica mergea în față, ca să arate drumul. Dar pentru că în locurile acelea este foarte cald, după puțină vreme arăboaica şi-a scos singura haină ce o avea pe ea, a pus-o sub braț şi a continuat să meargă goală, în veşmântul lui Adam. Din când în când se uita înapoi să vadă dacă bătrânul era bine şi dacă animalul o urma şi adesea întreba: „Cum îți este, bunicule? Eşti bine? Ai nevoie de ceva?"

Astfel părintele duhovnic Varlaam, pe toată durata călătoriei sale a avut-o [lângă el] şi a văzut-o pe arăboaică în ambele... chipuri.

Faptul acesta n-a făcut vreo impresie deosebită Bătrânului-Varlaam, nici n-a gândit nimic rău, păcătos sau smintitor despre arăboaică.

Astfel a trecut pe la toate locurile sfinte de închinăciune, având nevoie de mai mult de 15 zile, pentru că pe atunci nu existau, precum astăzi, mijloace de transport, autobuze şi maşini; singurul mod cu care puteai să te deplasezi erau măgăruşii.

Rodul voii proprii

Când călătoria s-a încheiat, părintele Varlaam s-a întors la Starețul său, părintele Gavriil. Foarte mulțumit şi vesel i-a povestit Starețului cele pe care le-a văzut şi la care s-a învrednicit să se închine.

Întâmplarea cu arăboaica, pentru că nu i-a lăsat nici o impresie aparte, a uitat-o. Când însă s-a mai liniştit şi a început să-şi facă canonul de rugăciune cu şirul de mătănii şi să zică rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!" i-a apărut în față amintirea şi chipul arăboaicei goale, aşa cum o văzu-

[1] Munte din apropierea Ierihonului, pe care astăzi se află înălțată o Mănăstire, unde Mântuitorul S-a retras după Botezul Său şi a postit patruzeci de zile, iar apoi a fost ispitit de diavolul (*cf. Mc.* 1, 13) (*n. trad.*).

se el fără să vrea pe toată durata pelerinajului; imaginea arăboaicei goale venea în fața lui în timpul rugăciunii ca o pedeapsă pentru că îşi făcuse propria voie.

Aceasta a început să-l întristeze şi să-l necăjească, drept care i-a mărturisit Stareţului său necazul, pentru că nu mai putea avea o rugăciune curată şi îndrăzneală în fața lui Dumnezeu după cum avusese înainte. Au chemat şi un alt duhovnic, au făcut rugăciuni fierbinți ca să se izbăvească de apariția aceasta tulburătoare, dar, din îngăduința lui Dumnezeu şi pentru smerirea cugetului părintelui Varlaam, care-şi făcuse voia sa, ca pedeapsă, i s-a îngăduit satanei să-l ispitească în felul acesta până la sfârşitul vieții sale!

Să învățăm şi noi din întâmplarea cumplită a acestui Stareț şi duhovnic care, aşa cum spunea el însuşi, nu simțea nici o pornire păcătoasă, dar de îndată ce-i apărea în față această arătare, socotea rugăciunea sa necurată, pentru că numai când făcea rugăciune i se arăta. Şi, în cele din urmă, a plecat din viața aceasta, învinuindu-se că rugăciunea sa nu era curată şi că Dumnezeu nu i-o primea!

Acesta este rodul pe care-l adunăm când ne facem voia noastră, precum părintele Varlaam!

Arătarea minunată a Preasfintei în Vigla

În această preafrumoasă zonă a Viglei, cu o deschidere în toate direcțiile, care se bucură de priveliştea nemărginitelor ape albastre ale Mării Egee, în secolul al XIV-lea a venit şi a urmat pentru mulți ani calea isihiei părintele atot-neptic şi dascălul Grigorie Sinaitul, care a învățat şi a format mulți ucenici în [tainele] vederii duhovniceşti neptice şi ale rugăciunii inimii.

Printre ucenicii săi, ca steaua cea mai mare a strălucit simplul şi bunul Marcu, cel care în locul acesta s-a învrednicit să aibă o vedenie minunată și mai presus de fire: în partea cea mai înaltă şi mai pitorească din Vigla a văzut într-o imagine vie ultimul mărim, pe care-l cântăm la sfârşitul canonului de la Paraclisul Mare al Preasfintei:

„Turn învelit în aur şi cetate cu douăsprezece ziduri,
Tron ce picuri raze de soare, scaun al Împăratului,

Minune mai presus de înțelegere, în ce chip [minunat]
hrăneşti cu lapte pe Stăpânul?"[1]

Adică a văzut un turn acoperit şi zidit cu aur, în care se afla un tron atotscânteietor şi strălucitor aidoma soarelui. Pe tron, asemenea unei împărătese a cerului şi pământului, stătea Stăpâna şi Doamna noastră, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu şi pururi Fecioara Maria, ținând în brațele sale pe Fiul şi Dumnezeul ei, Domnul şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

De jur-împrejurul acestui turn, asemenea unor fortificații, se aflau douăsprezece tronuri din aur, pe care stăteau cei doisprezece Sfinți Apostoli ai Domnului, care împreună cu cetele îngereşti şi cu părinții aghioriți cântau, binecuvântau şi slăveau pe Domnul şi Dumnezeul slavei, cinstind totodată cu imne şi mărimuri pe Preasfânta Maică a Fiului şi Cuvântului lui Dumnezeu, Născătoarea de Dumnezeu Maria. Iar în jurul lor se afla o mulțime de monahi şi creştini care slăveau şi ei pe Dumnezeu şi pe Maica lui Hristos, minunându-se de slava şi harul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, şi o fericeau „pe cea pururi fericită şi preanevinovată şi maica Dumnezeului nostru".

Şi în timp ce se petreceau acestea în partea de răsărit, Sfântul Marcu s-a întors spre apus şi a văzut în depărtare şi la o distanță mare de Preasfânta o țigancă, care făcea diferite glume şi giumbuşlucuri, mişcări de scenă şi multe alte urâciuni şi reprezentații neruşinate, odată cu dezbrăcarea de haine. Se adunaseră acolo câțiva oameni care se holbau, îşi pierdeau vremea şi se distrau cu maimuțărelile şi scenele necuvenite pe care le făcea țiganca.

Atunci Sfântul Maxim a observat cu groază că puțin câte puțin unii dintre creştini, ba chiar şi dintre monahi, care mai întâi fuseseră lângă Preasfânta şi-L slăviseră pe Dumnezeu, lăsau în urmă ceata de cântăreți de la turnul acela de aur şi, învinşi de iscodirea satanică, se îndreptau spre locul unde se afla țiganca şi mergeau mai aproape de ea, pentru că se lăsau vrăjiți de priveliște; şi aşa încet-încet şi pe furiş plecau cu toții de la acea adunare dumnezeiască şi de la slava

[1] Acest tropar nu este prezent în rânduiala Paraclisului Mare al Maicii Domnului din traducerea românească a *Ceaslovului* (*n. trad.*).

plină de lumină a Preasfintei la țigancă. O vedenie cumplită şi înfricoşătoare, dar adevărată şi profetică.

Preasfânta a rămas singură cu Îngerii, Sfinții şi puținii monahi buni şi creştini credincioşi, cu care lăuda şi preamărea neîncetat pe Domnul Slavei. Preasfânta, foarte întristată, se uita la cei care plecau şi alegeau să se uite la urâciuni şi să asculte neruşinatele cântece ale țigăncii desfrânate, în loc să-L slăvească pe Domnul.

Sfântul Marcu, pe cât s-a bucurat la început de vedenia minunată a Preasfintei strălucind mai mult decât soarele şi de Sfinții Apostoli şi Cetele cereşti de Îngeri şi Sfinți, care se rugau şi slăveau pe Dumnezeu, tot atât şi chiar mai mult s-a întristat şi a fost cuprins de frică şi groază când i-a văzut pe acei oameni fără de minte, unii chiar călugări, părăsind-o pe Împărăteasa Îngerilor şi alegând-o pe murdara, necurata şi întru toate spurcata femeie desfrânată; preferând cântecele necuviincioase şi rele în locul imnelor şi slăvirii neîncetate a lui Dumnezeu şi mergând alături de uneltele satanei!

Concluzie

Oare nu şi astăzi, iubiții mei, facem şi noi la fel, precum acei necugetați? Nu ne părăsim Biserica Mamă? Nu ne îndepărtăm de Sfintele Taine ale lui Dumnezeu? Nu lăsăm sfintele imne şi slavoslovii ale lui Dumnezeu şi alergăm la teatre şi cinematografe să avem parte de lucruri obraznice şi urâte şi de lepădarea hainelor și să auzim cântece desfrânate şi creații urâte şi perverse? Oare nu şi noi astăzi îi părăsim pe duhovnici şi Mărturisitori, preoții şi dascălii Bisericii noastre, şi alergăm la diferiți „medium", la ghicitori şi vrăjitoare care lucrează cu satana? Nu alergăm la diferite ghicitoare în cafea şi cărți, nu ne facem părtași vrăjilor, descântecelor şi deochiurilor pe care le fac țigăncile? Nu alergăm ca nişte oameni fără de minte şi necugetați la acestea ca să aflăm dacă se însoară sau va decădea sau va scăpăta copilul nostru?

Vedeți că această stare, în care trăieşte astăzi generația noastră stricată, a văzut-o încă de acum 600 de ani ucenicul Sfântului Grigorie Sinaitul, Marcu cel simplu, în Vigla Sfântului Munte şi s-a îngrozit! Decăderea noastră este într-adevăr îngrozitoare!

Părintele duhovnic Daniil

Părintele duhovnic de la Coliba de sihaștri Sfântul Petru era atât de sporit în viața după Dumnezeu şi în vieţuirea după virtute, încât Domnul l-a învrednicit în fiecare sâmbătă să se împărtăşească şi să dea Preacuratele Taine, Trupul şi Sângele Stăpânului Hristos, Sfinților care se sălăşluiesc în acele locuri şi care, din vreme în vreme, după cum mărturisesc mulți părinți preacuvioşi şi vrednici de încredere, se arată oriunde cunosc, prin duhul profeției, că arătarea lor va rândui și călăuzi pe acela sau aceia care-i vor vedea, la viața virtuoasă şi la râvna dumnezeiască a rugăciunii minții şi a vieţuirii neprihănite.

Aceşti Sfinți, zece la număr, se preumblă prin părțile cele mai pustii ale Atonului şi sunt nevăzuți. În urmă cu mulți ani s-au arătat duhovnicului lor, părintele Daniil, şi l-au rugat să-i împărtăşească şi să le dea „Sfintele [Taine menite] Sfinților" lui Dumnezeu, dar nu trebuie, i-au spus, să afle nimeni de acest lucru. Au rânduit că aveau să vină în fiecare sâmbătă şi în ziua aceea va trebui să nu primească pe nimeni la el, şi, dacă se va întâmpla să vină cineva, să poarte de grijă să-l alunge la timp.

Aceasta s-a petrecut vreme de mulți ani şi părintele duhovnic Daniil a făcut astfel încât să nu se afle nimeni la el când veneau aceşti Sfinți nevoitori, ascunzând acest lucru, din porunca Sfinților sihaștri, și de părintele duhovnic Antonie, ucenicul său.

Într-o sâmbătă însă, din pizma vrăjmașului sau dintr-o simplă coincidență, la vremea la care aveau să sosească sihaștrii, a trecut pe la duhovnic un prieten din copilărie care venea de departe, pe care, pentru că nu a apucat să scape de el, l-a ascuns în biserică.

Sfinții s-au dus la duhovnic şi străinul din ascunzătoarea sa îi vedea pe cei care se împărtăşeau pe fereastra de la proscomidiar. După ce au primit la sfârșit Sfânta Împărtășanie, Sfinții i-au mulțumit duhovnicului, i-au cerut iertare şi i-au spus că, întrucât nu a respectat înțelegerea pe care o făcuseră, nu avea să-i mai vadă. Şi într-adevăr, de atunci nu i-a mai văzut niciodată, dar unii părinți spun că după aceea s-au dus la părintele duhovnic Grigorie, care locuia la Sfânta Ana Mică, şi s-au împărtăşit la el, cât timp acesta a fost în viață. Pe urmă, nimeni nu ştie ce s-a întâmplat cu ei.

Părintele duhovnic Antonie

Acest ieromonah și luminat duhovnic a fost pentru mulți ani la Sihăstria Sfântului Petru ucenicul părintelui Daniil şi, ca urmare a ascultării, lepădării de sine şi smereniei, a primit harisma alungării demonilor.

Datorită răspândirii faimei sale, s-a dus [la el] un demonizat, pe care l-a vindecat şi l-a izbăvit de sub puterea demonilor.

Cel bolnav, din recunoştință, i-a cerut să rămână cu el ca ucenic, pentru a urma viața de pustnic. Duhovnicul nu a vrut să-l păstreze pe lângă el şi l-a sfătuit să se ducă la o mănăstire de obște, ca să aibă parte de tihnă. Dar, după multe rugăminți, a acceptat să rămână lângă el şi, pentru a-l ajuta să dobândească smerenie, i-a rânduit drept canon ca, de fiecare dată când vor merge undeva sau se vor întâlni cu cineva, ucenicul să meargă în față şi să facă o metanie în fața celui pe care-l vor întâlni, spunându-i: „Iartă-mă, frate, pentru că am un demon!"

Cel vindecat a păzit pentru multă vreme această poruncă a Stareților şi duhovnicului său tămăduitor, rostind aceste cuvinte umilitoare despre sine, după cum fusese învățat.

Într-o zi însă, ucenicul, căruia, după cum se pare, îi venea greu să împlinească porunca părintelui duhovnic Antonie, aşa cum mergeau pe drum, el în față şi duhovnicul în spate, la primul ce s-a întâmplat să-l întâlnească, ucenicul i-a făcut metanie şi, sub înrâurirea diavolului, i-a spus: „Binecuvântează, ava, iartă-mă pentru că am un demon, dar cel ce vine după mine are şapte", adică a spus că duhovnicul care l-a pus să facă acest lucru are şapte demoni. De atunci duhovnicul nu l-a mai lăsat pe ucenic să meargă în față.

Icoana nefăcută de mână a Preasfintei

Cu îngăduința Mănăstirii chiriarhe a Marii Lavre, în zona Viglei a fost înălțat Schitul Cinstitul Înainte Mergător şi Botezător Ioan, unde cu ani în urmă se aflau 80-100 de monahi români, dar astăzi nu mai sunt decât zece. Părinții urmează cu smerenie şi evlavie tipicul şi rânduiala Mănăstirilor şi Schiturilor din Sfântul Munte.

În biserica centrală a Schitului se află de mulți ani o icoană foarte frumoasă şi impunătoare a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea.

Zugravul acestei icoane, Gheorgákis Nikoláu, a trudit şi s-a străduit mult ca să picteze icoana aşa cum voia Dicheul – egumenul – Schitului, Nifon ieromonahul, care a comandat-o de la Iaşi (1857-1870). Dar pentru că iconarul nu reuşea să o ducă la capăt, a închis-o într-un dulap pentru multă vreme. După un timp, a scos icoana din dulap şi a încercat s-o isprăvească, pentru a o da ctitorului Schitului, care i-o comandase.

Urmând principiile tehnicii sale, la început a făcut veşmintele şi chipul, dând două mâini, dar când a încercat să dea şi a treia mână, a văzut chipurile Preasfintei şi al lui Hristos deformate şi alterate. Iconarul s-a întristat atunci mult, deoarece credea că şi-a uitat arta şi nu va putea finaliza icoana. Dar pentru că se înnoptase, a lăsat încheierea ei pentru a doua zi, când avea să înceapă probabil cu o stare de spirit mai bună.

În ziua următoare, după cum ne-a mărturisit el însuşi, a făcut trei mătănii şi s-a dus cu evlavie să se apuce de treabă şi, o, minune! A aflat chipurile Maicii Domnului şi al lui Hristos desăvârşite în mod suprafiresc, cu o strălucire nemaipomenită şi o frumusețe negrăită.

Într-adevăr, în 1933, când m-am învrednicit să mă închin ei împreună cu fratele meu, Pantelimon monahul, mi-au făcut o asemenea impresie frumusețea şi privirea impunătoare, splendoarea şi măreția acestei dumnezeieşti icoane a Maicii Domnului, că nu te puteai sătura să stai şi s-o admiri ore întregi.

La acest Schit a trăit în virtute şi nevoință ieropsaltul cu o voce neobişnuită şi muzicianul Nectarie Vlahul, precum şi mulți alți părinți şi frați.

Mănăstirea Vatoped

Dragostea Maicii Domnului

La Mănăstirea de obște Vatoped, în urmă cu multe sute de ani, când piraţii prădau coastele Mării Mediterane şi Mănăstirile Sfântului Munte, într-o noapte au coborât pe uscat şi s-au ascuns în tufişurile din apropierea Mănăstirii Vatoped, cu scopul ca dimineața, când se vor fi deschis porțile Mănăstirii, să năvălească înăuntru, să-i junghie pe monahi, să răpească tezaurele sau să săvârșească orice alt rău de care ar fi fost capabili.

Înainte de răsăritul soarelui, când slujba s-a terminat, monahii s-au dus, după rânduială, la Chiliile lor, spre a-şi continua canonul de rugăciune şi a se odihni.

Egumenul a rămas în biserică să-şi facă acolo canonul de rugăciune. Dintr-odată, din icoana Preasfintei s-a auzit un glas care i-a spus: „Să nu deschideți astăzi porțile Mănăstirii, ci să vă urcați pe metereze să-i alungați pe piraţi!”

Egumenul şi-a îndreptat atunci privirea spre locul de unde venea glasul şi a văzut cum chipul Preasfintei și al dumnezeiescului Prunc Iisus Hristos din icoană prinseseră viață. Pruncul Şi-a întins mâna şi încerca să acopere gura Maicii Sale, a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, spunându-i: „Nu, Maica Mea, să nu le spui nimic, ci lasă-i să fie pedepsiți în chip cuvenit”, însă Preasfânta, încercând să oprească mâna lui Hristos şi ferindu-și capul spre dreapta şi ținându-l departe de mâna Lui, a rostit din nou aceleaşi cuvinte: „Să nu deschideți astăzi porțile Mănăstirii…” *ş.a.m.d.*.

Atunci egumenul i-a adunat pe toţi monahii şi le-a spus cele petrecute. Fraţii au alergat în biserică şi au văzut transformarea sfintei icoane, care-şi schimbase cu totul forma iniţială. Cu toţii au fost cuprinşi de uimire şi I-au mulţumit Domnului şi Preasfintei Sale Maici pentru grija deosebită şi dragostea arătată, spre ocrotirea monahilor şi a sfintelor aşezăminte în faţa distrugerii barbare.

S-au suit cu toţii pe ziduri şi s-au împotrivit atacului piraţilor, care au plecat neputincioşi.

De atunci, această icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului a primit numele de „Mângâietoarea" şi se află într-un paraclis, în partea centrală a Katholikón-ului Mănăstirii, cu prefacerile cuvenite: chipul Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea exprimă dragoste alinătoare, privirea arată îndurare, blândeţe şi milostivire, iar pe buze i se vede un zâmbet cuminte şi mângâietor. În schimb, expresia de pe chipul Pruncului dumnezeiesc este ameninţătoare, trăsăturile feţei Sale trădează mânie, privirea este aspră, vădind indignarea Sa.

Mănăstirea a dat Sfinţi

După cum toate Mănăstirile din Sfântul Munte au dat o mulţime de sfinţi şi bărbaţi înţelepţi, la fel şi Mănăstirea Vatoped, în afară de ctitorii ei şi Sfântul Evdókimos, care este prăznuit la 8 octombrie, a dat, în decursul veacurilor, mulţi monahi cuvioşi şi înţelepţi şi a oferit găzduire împăraţilor cucernici şi evlavioşi, ca Ioan Cantacuzinul, care a fost tuns monah aici şi a primit numele de Ioasaf, şi împăraţii sârbi Simeon şi Sava care, până să-şi zidească propria lor Mănăstire, au fost primiţi şi li s-a oferit sprijin din partea părinţilor vatopedini, dar şi multor altora precum:

1. Cuviosul Ghenadie, *dohiarul*[1] Mănăstirii, care a găsit, în urma unei neobişnuite minuni a Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, toate butoaiele goale pline cu atâta untdelemn, încât dădea pe dinafară nu doar din butoaie, ci şi din clădire.

[1] *Scil.* pivnicer (*n. trad.*).

2. Cuviosul Neofit *prosmonarul*[1], care a auzit glasul Născătoarei de Dumnezeu spunându-i că va mai trăi încă un an, apoi se va duce la Domnul.

3. Preasfântul egumen al Mănăstirii, care a auzit glasul Maicii Domnului spunându-i să nu deschidă porțile Mănăstirii ca să nu intre barbarii, ci să se urce pe ziduri şi să lupte împotriva duşmanilor şi piraților năvălitori.

4. Preasfântul Diákonos *vimatarul*[2], care cu ocazia unei alte năvăliri a barbarilor a apucat să ascundă într-o fântână icoana Născătoarei de Dumnezeu şi cinstita Cruce în Sfântul Altar şi, după şaptezeci de ani, când s-a întors din robie, a găsit icoana aceea stând în picioare în fântână, cu o lumânare aprinsă, iar sfânta Cruce tot în picioare. După această minune negrăită a trăit o viață îngerească pe pământ şi s-a mutat la Domnul la adânci bătrâneți, cu chipul strălucind de lumină.

5. În această Mănăstire au trăit și au strălucit cu o viață virtuoasă şi o viețuire nepătată Eftimie, egumenul Mănăstirii, care, împreună cu alți doisprezece monahi, i-a mustrat față către față pe latino-cugetătorii lui Mihail Paleologul şi Ioan Bekkos, care l-au înecat pe Eftimie aruncându-l în mare legat în lanțuri şi i-au spânzurat pe monahi în locul numit Furkovúni[3], aflat pe dealul din spatele Mănăstirii.

6. În această Mănăstire s-a nevoit Cuviosul Nicodim Starețul, care a fost dascălul Sfântului Grigorie Palama întru filosofia creştină şi rugăciunea minții.

7. Cuviosul Agapie, care a fost luat prizonier de agareni[4] şi a mărturisit pentru dragostea lui Hristos.

---

[1] Preotul care săvârşeşte paraclisele şi dumnezeiasca Liturghie în zilele de rând (*n. trad.*).

[2] Paraclisierul însărcinat cu îngrijirea Sfântului Altar, care poartă asupra sa şi cheile de la raclele sfintelor moaşte (*n. trad.*).

[3] *Scil.* „Muntele mâniei" (*n. trad.*).

[4] *Scil.* musulmani (*n. trad.*).

Sfântul Maxim Grecul

O sfântă mlădiță a acestei Mănăstiri a fost şi Maxim Trivólis, aşa-numitul „Grec", înțeleptul şi marele dascăl al Rusiei şi al poporului slav. În această Mănăstire a fost hrănit duhovniceşte, a învățat virtutea şi a primit harismele Duhului Sfânt.

Faima înțelepciunii şi virtuții lui Maxim a ajuns până în Rusia. Şi ducele de atunci, Vasile Ivanovici, l-a chemat oficial în Rusia, unde a întemeiat o Şcoală Teologică, care a dat naştere unei mari mişcări şi renaşteri duhovniceşti. Sfântul Maxim Grecul a murit la 1556, la Lavra Sfântului Serghei, şi pomenirea sa se prăznuieşte de către [biserica] rusă la 21 ianuarie spre slava lui Dumnezeu şi mântuirea sufletească a fraților ruşi.

Schitul Sfântului Andrei

Trei zile în iad

Părintele Ioan, impreună-nevoitorul Starețului Damaschin la Schitul Sfântul Vasile, ucenicul Starețului Iosif, mi-a povestit următorul fapt care s-a petrecut acum şaptezeci de ani la Schitul rusesc al Sfântului Andrei, numit „Serai":

Un frate rus de la Schitul acesta s-a îmbolnăvit foarte grav şi era chinuit de dureri cumplite. În timp ce se ruga lui Dumnezeu să-l vindece, vede deasupra patului un Înger care îi spune: „Părinte, ce alegi? Vrei să rămâi bolnav la pat, în starea în care ești, cu aceste dureri, trei ani sau preferi să stai trei zile în iad şi să te faci bine?"

Părintele i-a răspuns: „De vreme ce e numai pentru trei zile, aleg iadul."

Dintr-odată s-a aflat într-un loc „de o durere nespusă şi chinuri negrăite", cu pedepse cumplite, şi după puțină vreme îl vede din nou pe Înger, care îl întreabă: „Cum te simți, părinte? Eşti bine aici?" Şi monahul i-a răspuns: „Mă întrebi cum îmi este, după ce în loc de trei zile, cât mi-ai spus că o să rămân în iad, am petrecut aici deja trei sute de ani în chinuri cumplite şi de nesuportat?" Îngerul i-a spus: „Frate, nici măcar jumătate de oră n-a trecut încă şi spui c-au trecut trei sute de ani?" Închipuiți-vă! Trei sute de ani

n-au fost decât jumătate de oră. Câte secole vor fi durat cele trei zile?

Şi monahul i-a zis Îngerului: „Repede, te rog, să mă duci în patul durerilor. Mai bine să mă chinui acolo trei ani, decât aici, în iadul cel îngrozitor, vreme de trei ceasuri."

Atunci Îngerul i-a împlinit monahului dorința şi l-a readus în patul său, unde a rămas bolnav vreme de trei ani.

Întrucât unii oameni pot să aibă îndoieli față de această întâmplare, am socotit de cuviință să adăugăm o epistolă a dumnezeiescului Chiril, Patriarhul Alexandriei, pe care a tradus-o dascălul Agapie Criteanul într-o limbă mai simplă, după cum urmează: „Sfântul Chiril al Alexandriei istoriseşte într-o epistolă, pe care o scrie Sfântului Augustin, că trei oameni au înviat din morți, pentru rațiuni pe care le cunoaşte numai Dumnezeu, Cel ce pe toate le lucrează spre a noastră mântuire. Unul dintre ei, pe care l-am găsit şi la care m-am dus, plângea fără să-şi afle mângâiere şi, la întrebarea mea, nu mi-a dat nici un răspuns, ci continua să plângă. În cele din urmă, după ce s-a săturat de insistența mea, pentru că l-am jurat în numele Domnului să-mi spună un cuvânt spre folosul celor de față, mi-a răspuns aşa: Dacă ai şti pedepsele din iad, ți-ai dori să fie cu putință să nu ai parte de ele câtuşi de puțin. Dar cum crezi că sunt pedepsele pregătite celor care păcătuiesc? Îți spun eu că sunt mai mari decât toate pedepsele din lumea de aici. Şi cu greu suspin a spus: Dacă toate necazurile, durerile şi chinurile de care poate avea parte cineva în lumea asta le compari şi le pui alături de cele mai mici şi mai neînsemnate din iad, acestea de aici ți se vor părea plăceri şi desfătări. Crede-mă, nu există nimeni care să vrea să încerce mărimea acelor chinuri şi să nu prefere să sufere aici până la sfârşitul lumii, fără nici o mângâiere, cu toate încercările şi durerile pe care le-au avut de îndurat oamenii de la Adam până astăzi, în loc să se ducă o singură zi acolo în iad. Aceasta este pricina lacrimilor mele, pentru că am greşit în fața lui Dumnezeu, Care este într-atât de drept, încât nici demonilor nu poate să le facă nici cea mai neînsemnată nedreptate. Să nu ți se pară vrednic de admirat plânsul meu, ci mai degrabă spăimântează-te şi minunează-te de faptul că oamenii, deşi cunosc că vor avea parte de asemenea

chinuri, nu fac nimic în privința aceasta, nici nu se îngrijesc să-şi spele păcatele. Să mai ştii şi aceasta, că în clipa în care sufletul se despărțea de nefericitul meu trup, am încercat atâta durere şi suferință, încât este cu neputință să înțelegi sau să crezi, până nu vei trece tu însuți prin toate acestea."

Iar noi, care scriem toate acestea, nu suntem mișcați pe cât ar trebui [de aceste cuvinte], pentru că trăim departe de Dumnezeu şi inima ni s-a împietrit, dar, frații mei, acestea sunt fapte adevărate şi există multe altele asemenea, consemnate în manuscrise şi codici vechi din timpuri de demult pe care am putea să le menționăm aici. Preabunul Dumnezeu ne arată astfel de semne ca să ne trezească din somnul greu al păcatului și să ajungem la pocăință şi la trezirea conştiinței, pentru a ne mântui de chinurile iadului veşnic neprețuitul şi unicul nostru suflet cu care ne naştem, spre a trăi pururea cu Dumnezeu.

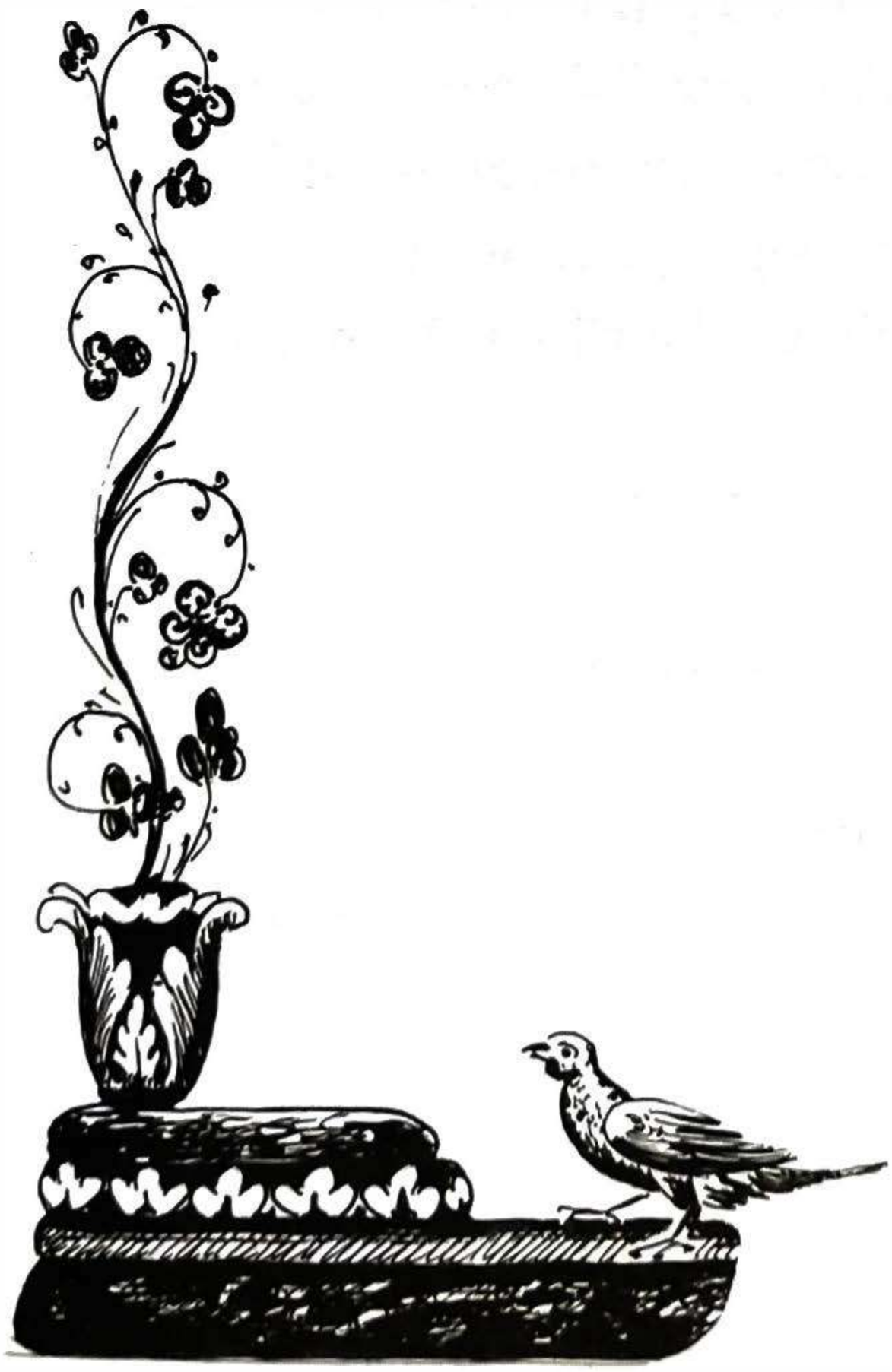

Mănăstirea Ivir

Preasfânta mătura

În anii revoltei împotriva jugului turcesc de la 1821 multe Mănăstiri din Sfântul Munte au avut de suferit, rămânând pentru mulți ani fără călugări. Atunci şi Mănăstirea Ivir a supraviețuit cu foarte puțini călugări, trei până la cinci, paznici ai Mănăstirii, între care se afla şi Sinesie muzicianul, delegat al Mănăstirii la Sfânta Comunitate din Karyés.

Într-o zi preotul de rând care săvârşea paraclisele zilnice şi Liturghiile la Icoana Preasfintei numită „Portărița" şi care se numeşte *prosmonar*, de îndată ce a încheiat dumnezeiasca Liturghie, vede în fața sa o femeie maiestuoasă şi îmbrăcată în negru, având în mâinile sale o mătură cu care mătura Mănăstirea. Preotul a rămas înmărmurit.

A întrebat-o aşadar:

– Ce faci acolo? Tu o să mături Mănăstirea?

Iar ea i-a răspuns:

– Bineînțeles, trebuie să o curăț, era şi vremea. Nu a mai fost curățită de atâția ani!

Într-adevăr, nu a trecut multă vreme şi sultanul a dat un firman (decret imperial), în acord cu care armata turcă ce invadase în adevăratul sens al cuvântului Mănăstirile şi Sfintele Aşezăminte ale Sfântului Munte era obligată să se retragă.

Aşadar, de atunci s-a îndătinat săvârşirea privegherii la biserica Protatonului şi la toate Sfintele Mănăstirii de duminica *Antipasha*, când se prăznuieşte „atingerea" de către Apostolul Toma [a

coastei Mântuitorului], pentru că mătura Preasfintei nu înseamnă [nimic altceva] decât mijlocirile Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, care a alungat armata turcă din „Grădina" sa în anul 1828 şi Mănăstirile au fost scutite de nenumăratele şi grelele biruri şi cheltuieli de întreținere a armatei turcești.

Grija [cu totul] aparte a Preasfintei

Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea, ca Ocrotitoarea şi Apărătoarea[1] Muntelui cu nume sfânt Athos, arată o prevedere şi o grijă aparte față de monahii care locuiesc şi îşi încheie viața aici. Şi până în ziua de astăzi nu încetează să se adeverească cuvintele pe care le-a spus Sfântului Petru – primul ascet şi pustnic [aghiorit] –, anume că ea este „aliatul de neînvins, care va călăuzi la cele ce se cuvin împlinite şi care va lămuri cele ce nu se cuvin săvârşite, tutore, dătătoare neîntârziată de atâta vindecare şi hrană, câtă e de trebuință trupului, spre a-l înzdrăveni şi întări şi spre a nu-i îngădui îndepărtarea de bine; mă voi ruga Fiului şi Dumnezeului meu pentru iertarea desăvârşită a păcatelor săvârşite de cei care şi-au petrecut şi şi-au încheiat viața aici bine şi frumos".

Adică pentru monahii care-şi vor duce la împlinire, pe cât le este cu putință, îndatoririle lor duhovniceşti, ea va purta de grijă de cele necesare pentru trup şi suflet. Şi dacă, asemenea unor oameni neputincioşi, au vreo lipsă, aceasta va mijloci la Fiul şi Dumnezeul ei, Domnul nostru Iisus Hristos, pentru mântuirea lor sufletească şi iertarea păcatelor şi greşelilor lor, pe care se va întâmpla să le aibă.

Ca pildă şi adeverire a grijii [cu totul] aparte a Doamnei şi Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea şi Pururea Fecioara Maria față de [monahii] aghioriți, ni se înfățişează următoarele: a) trupurile celor care îşi încheie în Sfântul Munte viața îşi păstrează flexibilitatea încă multe zile după adormirea lor. Adică mâinile şi picioarele se îndoaie, ochii şi gura se deschid şi celelalte membre nu rămân înțepenite aşa cum se întâmplă cu toți cei care mor pretutindeni, în afară de Sfântul Munte şi b) cu mulți ani în urmă, creştinii i-au afie-

[1] Ἔφορος – intendent, purtător de grijă (*n. trad.*).

rosit o candelă de argint aurit care este atârnată în fața uşilor împărăteşti ale bisericii principale a Mănăstirii.

Această candelă, a cărei greutate depăşeşte trei kilograme, din vreme în vreme, de prăznuirea Adormirii Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, la privegherea praznicală şi la marile sărbători împărăteşti, face de la sine diferite mişcări, nepricinuite [de nimic], suprafireşti şi inexplicabile.

Au observat atât monahii, cât şi mulți pelerini creştini evlavioşi, precum şi cel care scrie, că după fiecare mişcare a acestei candele urma un eveniment aducător de bucurie sau dezastruos, precum catastrofa ocupației germane, pentru care candela s-a mişcat vreme de zece zile. Prin acest semn, Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea ne lasă să înțelegem că supraveghează cu un interes aparte asupra moştenirii ei, care este Sfântul Munte, de vreme ce s-au aflat şi se află monahi înfrânați și virtuoşi, care îşi silesc firea şi se îngrijesc de mântuirea sufletului lor, dar care se şi roagă pentru mântuirea întregii lumi.

Preasfânta face minuni şi asupra pelerinilor

În perioada 1-15 august din acest an [la momentul scrierii cărții] am făcut o vizită de pelerinaj la Mănăstirea Ivir. Acolo evlaviosul pelerin Stérghie Kiskinis, din Stághira (Peninsula Chalcidică), mi-a povestit următorul fapt:

„În urmă cu şapte ani mă aflam la o priveghere de toată noaptea aici la Mănăstire şi, rugându-mă în fața icoanei Preasfintei, care se numeşte «Portărița», m-am aşezat o clipă în strană, în fața icoanei. Atunci, de oboseală, m-a cuprins un somn uşor, încât nu ştiam dacă dorm sau dacă sunt treaz.

Aflându-mă în starea aceasta, o văd în față pe femeia mea, Hrysánthi, care a murit acum mai mult de 15 ani, spunându-mi: «Stérghie, ridică-te şi pleacă numaidecât, pentru că Anghel, copilul nostru, a suferit un accident.»

Atunci eu i-am spus: «Cum să plec, Hrysánthi, de aici?» Ea mi-a răspuns: «Hai să mergem. Ne aşteaptă un cal afară, în fața bisericii Preasfintei.» Am urmat-o şi am încălecat pe cal. Ea s-a aşezat în şa,

a luat frâiele şi conducea, iar eu stăteam pe crupa calului. Aşa am ajuns la casa soacrei mele, în Tesalonic.

Am găsit-o în bucătărie pe mama ei, şi soția mea a întrebat-o unde l-au dus pe Anghel. Ea a răspuns că nu ştie. Am plecat de acolo şi ne-am dus la casa tatălui meu, Dimitrie Kiskini. Soția mea a întrebat-o pe soacra ei: «Mamă, Anghel este acasă?» Ea i-a răspuns că nu. Atunci ne-am întors din nou la Mănăstire, unde m-am trezit foarte tulburat din cauza acestei vedenii atât de răscolitoare.

M-am dus deîndată la părintele duhovnic Maxim şi, după ce i-am spus cele pe care le-am văzut în vedenie, l-am întrebat ce-ar trebui să fac. El mi-a zis să fac după cum mă va lumina Dumnezeu.

Se luminase de ziuă, dumnezeiasca Liturghie de-abia începuse. Am ieşit tulburat din Mănăstire, nu aveam stare. Am văzut [atunci] la țărm un caic şi am alergat spre mare. Era închiriat pentru a pleca în localitatea Ierisos; l-am luat, din Ierisos am găsit un taxi şi pe la amiezi eram în Tesalonic. M-am dus acasă la soacra mea (str. Platon 27) şi am întrebat-o unde şi în ce stare se află Anghel.

Soacra mea a rămas surprinsă, fiindcă mă ştia în Sfântul Munte şi m-a întrebat: «Dar de unde-ai aflat? Când te-ai întors? Cine te-a înştiințat? Anghel a avut un accident de maşină acum, în dimineața asta.» I-am răspuns că am aflat de la fiica ei Hrysánthi şi am întrebat-o unde era copilul. Ea nu ştia detalii. Mi-a spus doar că se află grav rănit la spitalul orăşenesc.

Am alergat neîntârziat la spital şi mi-am găsit copilul în ghips, şi aşa a rămas şase luni, iar apoi un an întreg a purtat o atelă de metal, pentru că avusese o fractură la coloana vertebrală.

Eu am socotit că acest al treilea copil al meu a scăpat de o moarte sigură numai printr-o minune a Maicii Domnului «Portărița», la care mă rugam cu prilejul acelei privegheri de toată noaptea. De aceea m-am întors la Mănăstirea Ivir, i-am rugat pe părinți să săvârşească patruzeci de Liturghii şi i-am mulțumit Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, prin mijlocirea şi intervenția căreia copilul meu a fost salvat. Şi cel mai important este că după un asemenea accident nu i-a rămas nici cea mai mică sechelă cât priveşte sănătatea lui. Astfel că din recunoştință față de Maica Domnului, Doamna şi Stăpâna lumii, Preasfânta, marea noastră Maică, la

aflarea scrierii, părinte Andrei, a unei cărți despre Sfântul Munte şi minunile Maicii Domnului, vă rog fierbinte să amintiți şi această minune vie pe care a făcut-o cu copilul meu şi cu mine «Portărița», spre slava lui Dumnezeu şi folosul sufletesc al creştinilor."

Cei zece Sfinți de la Chilia Sfânta Treime

Între Sfânta Mănăstire Ivir şi Milopótamos, puțin mai sus de pădure, în urmă cu mulți ani se afla o Chilie foarte prosperă, cu o biserică închinată Sfintei Treimi, care se găsea în hotarele Mănăstirii Ivir.

Starețul şi cei nouă monahi alcătuiau obştea acestei Chilii, care era asemenea unei mici Mănăstiri chinoviale, precum sunt aşa-numitele Chilii, cu biserici şi suprafețe de teren, unde se află grădini de măslini, vii, pomi fructiferi şi diferite plante.

Frații aceştia trăiau în multă pace şi dragoste, asemenea unui suflet în mai multe trupuri, şi din ceea ce a urmat se vede că ei se rugau lui Dumnezeu – Preasfintei Treimi – să-i învrednicească să moară împreună. Să aibă un „sfârşit bun, în pace, neînfruntat", moartea să-i afle pregătiți și spovediți, cu ultima merinde a creştinului care este dumnezeiasca Împărtăşire cu Trupul şi Sângele Mântuitorului nostru şi să le ia Ingerul păzitor sufletul în vremea unei pocăințe sincere.

Şi se pare că Dumnezeu, „Care ascultă rugăciunile şi face voia celor ce se tem de El", a ascultat și rugăciunea acelor părinți. Vecinii Chiliei, fiindcă nu mai văzuseră de multe zile nici o mişcare a acestor monahi, au început să se neliniştească și să-i caute.

S-au dus la Chilie, au bătut în uşă, au spus, după rânduială, „Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeule, miluieşte-ne pe noi!", şi au aşteptat să audă dinăuntru „Amin" şi să li se deschidă uşa, dar nimic: „nici glas, nici răspuns", după cum se spune[1]. Atunci trei dintre ei şi-au făcut cruce şi au intrat în casă. Uşa era deschisă. Au vorbit, au strigat, dar nimeni nu le-a răspuns.

[1] *Cf. III Reg.* 18, 26 (*n. trad.*).

Au aşteptat puțin şi apoi au simțit o mireasmă care venea din biserică. Atunci s-au îndreptat spre aceasta şi ce-au văzut! În mijlocul bisericii, de jur împrejurul egumenului – Starețul Chiliei– se aflau trupurile în poziția în care facem metanie după pavecerniță şi cerem iertare unul de la altul şi toți de la Stareț și egumen, care ne binecuvântează, după ce mai întâi el cere primul iertare: „Părinți şi frați, binecuvântați, iertați-mă şi Dumnezeu să vă ierte, să vă binecuvânteze şi «să-Şi arate fața Sa spre voi»!"

Vor fi avut mai mult de cincisprezece zile în această poziție, în care i-au aflat vecinii lor, şi cu toate acestea nu erau rigizi, aşa cum de obicei se întâmplă cu toți cei morți, nu se transformaseră. Dimpotrivă, răspândeau o mireasmă de negrăit.

I-au îngropat, după rânduiala Bisericii, aşa cum i-au aflat, cu toate veşmintele monahale, camilafcele şi şiragul de mătănii în mâini. Astfel, dotați cu toate armele şi atotpregătiți, au plecat spre cealaltă viață, viața veşnică.

De atunci acea Chilie a rămas nelocuită, de vreme ce şi-a împlinit menirea sa şi a trimis la Preabunul Dumnezeu zece Sfinți, care să mijlocească la Sfânta Treime pentru mântuirea monahismului şi a întregii lumi. Astăzi, din această Chilie nu se mai păstrează decât ruine.

Au pus otravă în băutura psaltului

Cândva, de prăznuirea anuală a Preasfintei (15 august), au chemat să cânte la Mănăstire ca protopsalt al corului din dreapta pe muzicianul şi monahul român Nectarie[1], numit şi Vlahul.

Şi aici, ca şi la biserica Protatonului, unii [dintre monahi] mânați de pizmă au ajuns până acolo, încât s-au făcut unelte ale diavolului şi, pentru a-l împiedica pe psaltul acesta cu o voce rară să cânte ca protopsalt al corului din dreapta, i-au pus otravă în pahar.

Acest binecuvântat muzician, înarmat cu o credință mare şi adâncă în Dumnezeu şi în Maica Domnului, de îndată ce a simțit

[1]Nectarie Shimonahul (1804-1899), originar din Huşi, şi-a petrecut cea mai mare parte a vieții în Sfântul Munte (în 1842 se afla deja acolo), fiind autorul unei opere muzicale remarcabile, care cuprinde compoziții atât în limba română, cât şi în limba greacă (*n. trad.*).

primele dureri, a alergat la icoana Preasfintei numită „Portărița", a luat candela, a băut întreg conținutul ei şi cu multă amărăciune [în suflet] a spus: „Preasfântă [Fecioară], izbăveşte-mă! M-au otrăvit!"

Ajutorarea grabnică, sprijinul neîntârziat şi doctorul celor care o cheamă, Stăpâna şi Doamna de Dumnezeu Născătoarea, de îndată ce Nectarie a băut întreg conținutul candelei, i-a adus pe dată şi vindecarea. Monahul Nectarie s-a făcut imediat bine şi a cântat cu multă râvnă toată privegherea.

Aşadar, pentru a-i face de rușine pe cei care-au îndrăznit să comită această nelegiuire, Nectarie a cântat cu străpungere de inimă, slăvindu-L pe Cel Preaînalt şi mulțumindu-i Maicii Domnului şi Preasfintei noastre [Fecioare] şi, după cum el însuşi a mărturisit, niciodată nu a avut atât de mare râvnă şi limpezime a vocii, ca în seara aceea, în care a simțit o bucurie şi veselie de negrăit.

Aşadar, s-a petrecut tocmai contrarul a ceea ce urmărea satana să facă prin mijlocirea monahilor răi şi pizmuitori, care, pentru a-şi sătura patima invidiei, s-au gândit să meargă până la crimă.

Psalții noştri trebuie să poarte de grijă

Aşadar, dacă satana reuşeşte și izbutește asemenea lucruri în acel loc sacru numit Sfântul Munte, imaginați-vă de câte succese are parte între psalții care se află în lume şi împlinesc această sfântă misiune.

Unii dintre aceştia, din fericire puțini la număr – să mă ierte iubiții psalți, pentru că nu vreau să acuz pe nimeni prin cele pe care le scriu, ci sunt obligat să mă refer la unele fapte, pe care le-am constatat în timpul şederii mele în lume ca fiind neortodoxe şi neadecvate misiunii sfinte şi slujirii psalților în biserică –, unii, aşa cum spuneam, fiindcă sunt înzestrați cu voci frumoase şi cu o [deosebită] rezistență a plămânilor şi laringelui, merg în strană şi, în loc să cânte, după cum spun sfintele Canoane ale Bisericii noastre, „cu bună-cuviință şi cu o voce smerită" (canon al Sinodului Quinisext), pentru a putea reda înțelesurile celor cântate, şi în loc să cânte odată cu gura şi laringele şi mintea şi inima lor, aşa cum spune sfântul imnograf: „îndulcească-se lui vorba mea", din nefericire „cântă cu limba melodiile, dar cu mintea se află la cele necuvenite".

Prin urmare nu înțeleg locul pe care-l ocupă sfânta strană ca pe un spațiu al rugăciunii, transformând modul de a cânta psaltic, în pofida titlurilor pompoase de aşa-zişi „arhon-protopsalt”[1], într-o cântare de lume sau în cântece de dragoste[2] sau în cantate specifice arhipelagului Eptanisiotic[3], vătămând astfel singura moştenire pe care o avem în acest domeniu şi alterând prin adaptările lor autentica muzică eclesiastică bizantină.

Nu pot înțelege că deprinderea cântării este pentru descoperirea adevăratei plăceri duhovnicești, aşa cum spune dumnezeiescul Ioan Gură de Aur: „învață să cânți şi vei vedea care este dulceața cântării; căci cei care psalmodiază se umplu de Duhul Sfânt, la fel cum cei care cântă ode satanice se umplu de duhul cel necurat” (*Omilia a XIX-a la Epistola către Efeseni*).

Numai când psalții noştri cântă astfel se fac mijlocitorii celor prezenți în biserică în fața lui Dumnezeu, pentru că, după cum spun Sfinții Părinți, „când psaltul îşi îndepărtează şirul gândurilor sale de imnele cântate, atunci încetează să mai comunice duhovniceşte cu Dumnezeu şi să mai fie solul poporului în fața Lui”.

Împlinindu-şi slujirea în acest fel, au convingerea că nu se mai află nimeni ca ei care poate interpreta imnele dumnezeieşti. Iar printr-un prelungit tremolo şi prin vocalizele nepotrivite şi inoportune se arată asemenea celor aflați în stare de transă, şi nu ca nişte oameni treji duhovniceşte şi smeriți.

---

[1] *Ἄρχων Πρωτοψάλτης* - titlu onorific acordat de Patriarhia Ecumenică diferitelor personalități din rândurile psalților care s-au distins în spațiul muzicii eclesiastice sub aspect interpretativ, compozițional sau educațional (*n. trad.*).

[2] *Αμανές* – cântec de lume, de obicei erotic, în care se repetă frecvent, ca refren, cuvântul „aman” (*n. trad.*).

[3] Zonă geografică insulară pe coasta de vest a Greciei continentale (*n. trad.*).

Mănăstirea Dionisiu

Sfânta Mănăstire Dionisiu, în afară de ctitorul ei, Sfântul Dionisie, [înzestrat] cu ascultare desăvârşită, smerenie adâncă şi răbdare fără margini, a dat încă alți unsprezece Sfinți şi mulți părinți şi frați care s-au afierosit rugăciunii neîncetate a minții, primind de la Preabunul Dumnezeu harisme duhovniceşti pe măsură.

Sfântul Nifon

Vom aminti ca pildă de urmat spre folos sufletesc câteva momente din viața Sfântului Nifon, care, după ce a ajuns Patriarh al Constantinopolului şi a păstorit Biserica lui Hristos pentru mulți ani, s-a retras şi s-a întors la locul lui de pocăință, la Mănăstirea Dionisiu, ca simplu monah începător, pentru că, lipsind mulți ani de la Mănăstire, nimeni dintre cei vechi nu-l mai cunoştea.

Egumenul i-a dat ascultarea de „vurdunár”[1], adică l-a pus să care cu măgarii lemne de pe munte, şi din cauza acestei diaconii locuia în afara Mănăstirii, în staul.

Monahii de la Mănăstire vedeau în fiecare noapte cum din staul ieşea o pară de foc care ajungea până la cer. Aceasta s-a petrecut multă vreme şi părinții care au observat acest fenomen mai presus de fire l-au făcut cunoscut egumenului Mănăstirii. Acesta a cerut în rugăciune de la Dumnezeu să-i arate rostul acestui semn. Dumnezeu i-a descoperit că acela pe care l-au pus în staul să care lemne din

[1] În limba latină *burdonarius* (*n. trad.*).

pădure este Patriarhul Ecumenic Nifon, care mai înainte a fost frate al acestei Mănăstiri.

Egumenul, în noaptea în care Dumnezeu i-a descoperit acest fapt nemaipomenit, i-a adunat pe preoți şi pe diaconi îmbrăcați în veşmintele lor, dimpreună cu frații Mănăstirii, şi cu lumânări şi tămâie s-au dus cu toții la staul. L-au găsit pe patriarh în staul rugându-se lui Dumnezeu cu mâinile ridicate, şi din acestea ieşeau flăcări care, asemenea unor lumânări, ajungeau până la cer.

Egumenul şi întreg cinul preoțesc au căzut în genunchi şi i-au spus Sfântului Nifon: „[Cinstite] Patriarh, destul cu umilința. Vino la Mănăstirea ta şi ia toiagul păstoresc ce-ți aparține, ca să păstoreşti şi să ne conduci pe noi pe toți la păşunile harismelor dumnezeieşti."

Mănăstirea păstrează asemenea unor daruri dumnezeieşti moaştele sfințite ale părintelui nostru purtător de Dumnezeu Nifon, care răspândesc aromă dumnezeiască şi mireasmă cerească.

Cuviosul Leontie Zăvorâtul

Sfântul Leontie, din relatările părinților, a trăit mai mult de şaptezeci de ani în ascultare, ca zăvorât, la Mănăstirea Sfântului Dionisie. Nu ştia unde sunt porțile Mănăstirii, întrucât nu ieșise niciodată, nici măcar din curiozitate, până în curte, ci, afierosindu-se ascultării şi slujirii sale, din Chilie se ducea direct la biserică şi de la biserică, unde era și diaconia sa, mergea la masa de obşte şi de acolo iarăşi la Chilie spre a-şi continua râvnita rugăciune neîncetată a inimii.

Nu ştia ce înseamnă gâlceava sau refuzul ascultării pe care egumenul şi întâi-stătătorii Mănăstirii o rânduiau pentru el, ci era întotdeauna plin de râvnă în toate. A învățat cele două cuvinte, cele mai importante ale limbii călugăreşti: „Binecuvântează" și „Să fie binecuvântat"; într-aceste cuvinte este cuprinsă întreaga viață de mănăstire. Acela care, pentru un motiv sau altul, ridică obiecții, găseşte scuze sau pretexte, nu vrea să tragă decât foloase personale de pe urma mântuirii sale şi nu se află în hotarele ascultării. Atunci când îşi alege singur diaconia pe care o va împlini și cui va sluji, nu are nici o legătură cu adevărata viață de călugărie, pe când binecuvân-

tatul Leontie a aflat, prin lepădarea de sine şi ascultare, calea mântuirii şi a sfințirii.

Şi-a cunoscut dinainte moartea prevestind-o şi a lăsat ca pildă pentru urmaşi viața sa. Rămăşițele lui, pe drumul spre cimitir, au izvorât mir sfânt şi o mireasmă de negrăit: de aceea se numeşte „Izvorâtor de Mir".

Aceşti doi părinți ne-au arătat prin viața lor adevărata cale de urmat pentru cei care caută mântuirea. Pilda acestor cuvioşi şi de Dumnezeu purtători părinți au urmat-o şi o urmează până în ziua de azi mulți monahi şi părinți de la toate Mănăstirile Sfântului Munte. Astfel şi Mănăstirea aceasta a dat mulți alți Sfinți şi monahi nevoitori, precum părintele Isaachie, părintele Lazăr şi mulți alții, pe care Domnul şi Dumnezeul a toate îi ştie.

Bătrânul-Ignatie

La douăzeci de ani după ce am venit în „Grădina Maicii Domnului", în anul mântuirii 1953, a lăsat pentru totdeauna lumea asta deşartă şi asemenea unei păsări a zburat la cele cereşti sufletul întreit-fericit al monahului Ignatie, frate al Mănăstirii de obște Dionisiu.

Numai Dumnezeu cunoaşte virtutea şi sporirea duhovnicească a fiecărui om. Se întâmplă ca de multe ori să ne arătăm altfel decât suntem [cu adevărat]. Adică manierele, titlurile, rangurile, comportamentul exterior ireproşabil, bunătatea aparentă sau chiar şi milosteniile, toate acestea îl pot înşela pe om, încât cel păcătos ajunge să fie socotit ca drept, în timp ce cel virtuos şi bun să fie socotit rău, aşa cum vom vedea din exemplul următor.

Dar semnele de după moarte sunt roadele pomului bun, răsplata virtuții sau pedeapsa răului, săvârşite de cineva în vremea acestei vieți trecătoare.

Adormirea sa

La fel şi în cazul Bătrânului-Ignatie, semnele pe care Preabunul Dumnezeu a binevoit să le arate după moartea sa ne adeveresc sfin-

ţenia vieţii virtuoase pe care a dus-o acest binecuvântat monah, care a primit ca răsplată pentru ascultarea şi nenumăratele sale osteneli duhovniceşti harismele Duhului Sfânt.

Aşadar, a văzut dinainte şi şi-a prezis moartea şi pentru neîncetata şi neîntrerupta rugăciune fericită și de viață dătătoare „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!", care s-a alipit şi a devenit una cu respirația sa, osemintele şi capul său au primit harul, la mutarea lor, să răspândească o aromă și o mireasmă duhovnicească negrăite, încât toți monahii Mănăstirii de obşte au dat slavă lui Dumnezeu, Cel care şi în cazul acestui monah a adeverit sfintele cuvinte ale Sfântului Ioan Scărarul care spune: „acolo unde va veni Dumnezeu Cel mai presus de fire, se vor petrece, aşadar, lucruri mai presus de fire."

Acest binecuvântat monah nu face parte din ceata acelor mari ave de demult, ci se numără printre monahii și părinții contemporani, pentru că, prin harul lui Dumnezeu, a trecut la cele veșnice în iunie 1953, iar Dumnezeu l-a aşezat în ceata cuvioşilor părinți aghioriți, spre a-L slăvi dimpreună cu Îngerii şi cu toți Sfinții pe Preabunul Dumnezeu, pe Tatăl, pe Fiul şi pe Duhul Sfânt, pe Care L-a iubit şi Căruia I s-a închinat din tinerețile sale.

Viața duhovnicească

Preacuviosul şi dragul meu monah dionisiat Bătrânul-Lazăr, care a adormit în urmă cu puțini ani întru somnul de veci şi care acum se află în fericita ceată a părinților aghioriți, în apropierea Împăratului şi Dumnezeului nostru Cel fără de moarte şi veşnic, mi-a povestit odată că într-un chip foarte smerit l-a întrebat pe părintele Ignatie, un binecuvântat Stareț, cu puțin înainte ca Domnul să-l ia în lăcaşurile cereşti şi dumnezeieşti, despre începuturile vieții duhovniceşti.

Starețul Ignatie era foarte chibzuit, serios şi cumpătat la vorbă, pe când Bătrânul-Lazăr, asemenea unui cerb însetat, căuta să afle [cât mai multe], şi de aceea, într-o bună zi l-a întrebat: „Părinte Ignatie, aş vrea să te rog să-mi spui cum şi în ce fel poate omul în general şi, cu precădere, monahul, să aibă parte de viață duhovnicească? Şi de unde ar trebui să înceapă?"

Învățătură plină de folos

„Părintele meu, mă întrebi despre lucruri pe care eu însumi n-am reuşit să le trăiesc şi, întrucât nu le-am pus în faptă, cum aş putea să vorbesc [despre ele] şi să-i învăț şi pe alții?"

Binecuvântatul spunea acest lucru dintr-o prea mare smerenie şi pe temeiul cunoaşterii de sine, deoarece, aşa cum vom vedea în continuare, el însuşi se nevoise şi sporise îndeajuns de mult în smerenie, dascălul cel mai bun al virtuții.

„Dar, părinte Stareț, a stăruit părintele Lazăr, după atâția ani de viață ascetică sunt convins că Dumnezeu îți va fi descoperit neîndoielnic chipul în care omul, şi cu precădere monahul, poate intra pe drumul virtuții, al stăpânirii de sine şi al îngrădirii gândurilor sale."

Bătrânul-Ignatie i-a răspuns: „Părinte Lazăr, eu, după cum v-am spus, nu ştiu [prea multe] din propria mea cercare, dar, aşa cum am auzit de la lucrătorii virtuții, ceea ce poate deschide uşa vieții virtuoase – iar eu le împărtășesc părerea – trebuie să fie lepădarea de sine, după cum spune şi Domnul nostru Iisus Hristos: «Oricine voieşte să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie» (*Mc.* 8, 34) şi «cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții» (*In.* 8, 12). Adică cel ce e în stare să se lepede de sine, poate în chip uşor să-şi «ia crucea»; iar, atunci când învață să-şi «ia crucea», aceasta arată că poate să urmeze şi să calce pe urmele paşilor Stăpânului Hristos.

Aşadar, părinte Lazăr, acela ce va reuşi, chiar şi la o măsură foarte mică, să încerce să calce pe urmele paşilor vieții pe care ni i-a propovăduit şi ni i-a arătat Domnul, acela, după socotința mea, a dobândit smerenia Domnului şi nu are nevoie de altă învățătură. Şi, desigur, va fi dobândit [totodată] răbdarea – prima harismă dumnezeiască.

Răbdarea aduce lucrătorului ei un al doilea dar dumnezeiesc, care este discernământul [duhovnicesc]. Iar discernământul aduce puterea deosebirii gândurilor, puterea stăpânirii de sine şi a ținerii în frâu a minții. Dar, iartă-mă, părinte, că eu cel plin de patimi şi păcătos fac pe dascălul în fața ta.

Cuvioşenia ta este de mulți ani în cinul monahal, şi cele pe care nu am ajuns să le înțeleg le cunoaşte neîndoielnic mai bine decât

mine, şi prin făptuirea lor va fi pătruns sensul vieții duhovniceşti, şi va putea mai bine să-i învețe şi să-i conducă și pe alți frați, asemenea unei bune călăuze, la lucrarea virtuții şi a fericitei rugăciuni, care îndrumă şi aşază mintea în inimă. Iar când mintea coboară în inimă şi rosteşte neîncetat rugăciunea «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!», atunci încep să se împrăştie norii şi beznele păcatului şi ale patimilor şi să se reverse lumina dumnezeiască a Domnului, care va curăți şi va lumina întreg sălaşul inimii, unde va locui harul Duhului Sfânt.

Astfel, cu puterea harului şi a darului Sfântului Duh, omul va putea convorbi cu Dumnezeu față către față și el însuşi [va dialoga] cu Dumnezeul nostru Cel în Trei Ipostasuri şi Trei Sori, fie că este monah, fie că este un simplu creştin, indiferent de calitatea sau rangul pe care l-ar avea.

Căci, aşa cum prea bine ştii, frate, Biserica noastră cinsteşte şi sărbătoreşte zilnic Sfinți care vin din toate păturile sociale: săraci, precum este cel mai mare Sfânt al Bisericii noastre, Înaintemergătorul şi Botezătorul Domnului Ioan, bogați, precum sunt patriarhii Avraam, Isaac, Iacov și Iov, diferiți împărați, generali, ostaşi, nobili, sfetnici şi dregători ai Bisericii, de la paraclisieri şi psalți, până la arhierei şi patriarhi.

Toți aceştia, Profeți, Apostoli şi mulțimea Mucenicilor, a Cuvioşilor şi a altor cete aparținând Bisericii triumfătoare a Ierusalimului de Sus, a continuat Bătrânul-Ignatie, au urmat credincioşi calea Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, după cum şi fericitul Apostol cu multă îndrăzneală spunea: «Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârşit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit cununa dreptății, pe care Domnul îmi va da-o în ziua aceea, El, Dreptul Judecător, şi nu numai mie, ci şi tuturor celor œ au iubit arătarea Lui» (*II Tim*. 4, 7).

Prin urmare, în acord cu spusele Apostolului Pavel, au fost încununați şi răsplătiți toți Sfinții, pe care întreaga lume creştină îi cheamă în ajutor şi se închină sfintelor şi cinstitelor moaşte şi icoanelor lor, ca slujitori ai Domnului.

Dar noi toți trebuie să cunoaştem că, de nu ne vom lepăda de noi înşine, adică de nu ne vom supune şi nu ne vom omorî voia,

dacă nu ne vom ridica crucea, adică să îndurăm cu bucurie şi mulțumire chinurile, ispitele şi smintelile acestei lumi, nu vom putea urma «Mielului» şi nici să-L câştigăm pe Hristos, după cum au făcut şi fericitul Pavel şi toți Sfinții, care spuneau: «pentru Acesta m-am lipsit de toate şi le privesc drept gunoaie, ca pe Hristos să dobândesc» (*Fil.* 3, 8).

Adică, toate cele care ne aduc desfătare, dezmierdare şi satisfacție, dacă nu le urâm şi nu le socotim ca pe nişte gunoaie, nu vom putea râvni niciodată la bunurile cele veşnice ale lumii şi vieții de dincolo, ale veşnicei Împărății a Cerurilor, la bunătățile despre care dumnezeiescul Pavel, care a fost răpit până la cel de-al treilea cer, a spus: «Cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe El» (*I Cor.* 2, 9).

Aşadar, dacă nu facem şi noi aşa, nu-L putem urma pe Hristos, acolo unde S-a dus El, adică pe Cruce. Iar dacă nu-L vom urma pe Cruce, nu ne vom învrednici să vedem Învierea, Calea Vieții care este Însuşi Stăpânul Hristos.

Dar, a continuat Bătrânul-Ignatie să-i spună părintelui Lazăr, chiar dacă vom dobândi toate aceste virtuți duhovniceşti şi vom urca pe Cruce, dacă nu vom avea adevărata smerenie şi cunoştință să putem spune şi să credem că «suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem» (*Lc.* 17, 10), nu vom avea parte de nici un folos.

Căci, dacă nu vom gândi aşa, nu vom putea intra în țara adevăratei virtuți. Dar nici de adevărata rugăciune a inimii nu ne vom putea bucura, dacă mai întâi nu vom intra în locul de sălăşluire a binelui desăvârşit, dacă nu vom ajunge pe culmea virtuților şi nu vom dobândi şi noi acea virtute care se numeşte iubirea și care este Dumnezeu Însuşi Cel mai înainte de veci. Căci nu există virtute adevărată în afara iubirii. Şi nimeni fără aceasta nu se va învrednici să-L vadă pe Dumnezeu, Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt, singura Iubire adevărată. Amin."

Mănăstirea Pantocrator

Părintele Cosma

În urmă cu aproape unsprezece ani (1970) a plecat din viața aceasta trecătoare părintele Cosma, originar din Tracia, ale cărui rude locuiesc în satul „Kalli" (Ghianițá).

Părintele Cosma care venea de la Mănăstirea Stavronichita, acum mulți ani, în 1925, adică în anul următor schimbării calendarului, pentru că nu a căzut de acord cu frații de la această Mănăstire, s-a retras şi s-a închinoviat la Mănăstirea Pantocrator.

Aici, datorită prea multei sale râvne, dar şi pentru mai multă isihie, a cerut de la Sinaxa Bătrânilor acestei Mănăstiri şi i s-a încredințat cultivarea unei mari proprietăți a Mănăstirii Pantocrator, „Ampelikiá", ce se află aproape de locul lui de metanie, Mănăstirea Stavronichita.

Pe terenul acestei proprietăți se află ruinele fostei Mănăstiri a lui *Fakianós*[1], care a fost încorporată Mănăstirii Pantocrator, după apariția impunătoare a acestui ansamblu arhitectonic, şi din care până astăzi nu se mai păstrează decât mica biserică a Întâmpinării Domnului.

Această proprietate, pentru mulți ani părăsită, după multă trudă şi muncă titanică, părintele Cosma a transformat-o dintr-o livadă sălbatică şi necultivată, aşa cum rămăsese nenumărați ani la rând, într-o vie roditoare, într-o grădină şi livadă cu mulți pomi fructiferi, încât, după cum ne-au spus părinții Mănăstirii Pantocra-

[1] Una din nenumăratele Mănăstiri care a fiinţat în Sfântul Munte până în secolul al XIV-lea, când a fost încorporată Mănăstirii Pantocrator (*n. trad.*).

tor, a ajuns să le fie foarte folositoare, ajutându-i mult în anii ocupației hitleriste.

Părintele Cosma era simplu și cu puțină știință de carte; bun şi cumpătat la vorbă şi, ca să lupte împotriva marelui război al cărnii, se trezea noaptea, aprindea felinarul, pe care-l punea în fața livezii necultivate, şi săpa zi şi noapte, până ispita şi înverşunarea războiului crud şi nevăzut se retrăgeau cu totul. În felul acesta, al luptei îndelungate, a sădit 250.000 de m² de vii şi grădini, cu ajutorul cărora, vreme de patruzeci de ani, a susținut Mănăstirea, oferind monahilor nu numai struguri şi vin, într-o cantitate care depăşea 20 de tone anual, ci, mai ales în anii ocupației germane, și cartofi, fasole şi diferite alte legume şi fructe, care nu au lipsit niciodată în acea perioadă.

Însă, în ciuda muncii grele cu brațele, aşa cum se vede din sfârşitul fericit al vieții sale, părintele Cosma nu şi-a neglijat îndatoririle duhovniceşti și canonul de rugăciune. Era o pildă vie care-i învăța pe toți oamenii că, atunci când există bunăvoință, omul poate, cu puterea şi ajutorul lui Dumnezeu, să ajungă la săvârșirea și împlinirea tuturor îndatoririlor lui, trupeşti şi duhovniceşti, după cuvântul Sfintei Scripturi [care spune] „şi pe acestea trebuia să le faceți şi pe acelea să nu le lăsați"; adică să facă şi ceea ce este necesar pentru întreținerea trupească, dar să se şi afierosească şi să sporească în rugăciunea neîncetată a minții şi a inimii: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!", precum a făcut fratele Cosma, care a ajuns pe culmi de virtute şi sfințenie.

Părintele Cosma a fost atras de entuziasmul religios al aşa-numiților „zelotişti", dar, pentru că era din firea sa blând, liniştit şi smerit, a încercat să evite scandalurile şi disputele. De aceea se ducea la Mănăstire regulat şi, pentru a nu da fraților prilej de discuții [pe seama sa], se închina şi se împărtăşea, ferindu-se de întâlnirile cu ei. Astfel, a trăit o viață monahală foarte liniştită.

La vârsta de 70 de ani continua să lucreze livezile de la Ampelikiá din greu. Părinții Mănăstirii Pantocrator au o rânduială tipiconală, potrivit căreia toți cei care au diferite ascultări în afara Mănăstirii, în zilele sfinte ce urmează Sâmbetei lui Lazăr, trebuie să se adune la Mănăstire şi să cânte dimpreună acel tropar frumos de la

Vecernia Floriilor: „Astăzi harul Duhului Sfânt ne-a adunat împreună şi ridicându-ne cu toţii crucea să spunem: Binecuvântat e cel ce vine întru numele Domnului, osana întru cei de Sus!" Dacă au văzut că părintele Cosma lipseşte, l-au trimis de la Mănăstire pe fratele Spiridon să vadă ce se petrece.

Părintele Spiridon l-a aflat pe părintele Cosma uşor bolnav; astfel, a rămas cu el să-i slujească. Nu după multe zile, cu toată boala lui, s-a apucat din nou de muncă, fără să cadă la pat.

Şi-a cunoscut dinainte moartea

După ce a trecut Săptămâna Mare, părintele Cosma i-a spus fratelui Spiridon să iasă pentru puţin din Chilia sa şi chiar în clipa aceea a căzut la podea, pe pătura pe care întotdeauna dormea. Părintele Spiridon a auzit de afară un uşor hu-hu-hu şi când a intrat în Chilie l-a găsit pe părintele Cosma fără suflare.

Părintele Spiridon a alergat să înştiinţeze Sinaxa Bătrânilor Mănăstirii, şi cu toţii au luat trupul neînsufleţit şi l-au dus la biserica de la Ampelikiá, unde, cu imne şi tămâieri, i-au făcut, după rânduială, slujba înmormântării.

Pe toată durata slujbei înmormântării, părintele Spiridon a văzut cum stătea lângă trupul neînsufleţit un monah cu camilafcă, care semăna surprinzător de mult cu părintele Cosma. Când au coborât rămăşiţele pământeşti în mormânt şi preotul a spus „Deschide-te, pământule, şi primeşte-l pe fratele Cosma monahul...", părintele Spiridon a fost martorul unei minuni nemaipomenite. A văzut cum a coborât şi monahul, care stătuse mai înainte lângă rămăşiţele pământeşti, şi, aşezându-se peste trupul mort, a luat chipul părintelui Cosma.

Acelaşi frate, care, după cum se vede, era sporit în virtute, ne-a adeverit că vreme de patruzeci de zile după înmormântarea părintelui Cosma, l-a văzut pe acesta, care în toată vremea vieţii sale se arătase a fi neştiutor de carte, cântând laolaltă cu ceilalţi părinţi ai Mănăstirii Pantocrator în stranele bisericii, mai ales atunci când se cânta „Ceea ce eşti mai cinstită...", dar şi alte imne (Laudele, Doxologia Mare).

Părintele Cosma a adormit întru somnul de veci la 13 aprilie în anul 1970 şi a fost îngropat, după propria dorinţă, acolo unde s-a

nevoit trupeşte şi sufleteşte vreme de mai bine de patruzeci de ani, lângă Biserica Întâmpinării Domnului din Ampelikiá.

Profeția

Părintele Cosma, din cele auzite de noi, a avut multe virtuți şi haruri, pe care, pe cât putea, le ascundea. Era înfrânat şi foarte postitor, cu toate că lucra [cu trupul] din greu. Dormea puțin şi niciodată în pat, ci întotdeauna pe podea, având aşa-numita [virtute] a „dormirii pe jos". Chilia îi era simplă şi neîngrijită; la fel şi propria persoană. Era milostiv şi cunoscut pentru sărăcia sa. Dacă se întâmpla vreodată ca vreun trecător să-i dea bani, ca să nu-l jignească şi nici să nu pară că din virtute nu primeşte să-i ia, îi accepta, dar îi dădea imediat primului întâlnit şi nu păstra pentru sine nimic.

Când îl vedeai, nu îți crea impresia că are ceva deosebit și, pentru că nu vorbea și părea neînvățat, îl puteai lua drept unul dintre monahii obişnuiți ai Sfântului Munte. Dar se pare că, pe lângă truda istovitoare și multe altele, dobândise harisma rugăciunii neîncetate.

Aceasta s-a adeverit printr-un fapt petrecut cu puțină vreme înainte de adormirea sa: se afla cu mai mulți monahi, care vorbeau despre starea generală şi tendințele belicoase prezente în diferite state europene, fiind de părere că, dacă se va impune un anumit regim, consecințele, care se vor răsfrânge asupra lumii întregi, ce va avea, probabil, de suferit cumplit, vor fi, fără îndoială, generale și imediate, atât în Grecia, cât şi în Sfântul Munte. Părinții vorbeau și-și dădeau cu părerea despre această situație întunecată, cu toată naivitatea lor.

Părintele Cosma, la auzul acestora, le-a spus că un așa-zis frate duhovnicesc de-al său, sporit în virtute, a zis că a văzut venind spre Sfântul Munte din zona localității Ierissós, care se află în afara Sfântului Munte, în partea de nord-est, o mare mulțime de oameni cu diferite arme, securi, cazmale, sape şi alte lucruri de acest fel şi se îndrepta spre Sfântul Munte mânată de o stare deloc paşnică.

Atunci acel monah a văzut o femeie impunătoare și măreață, îmbrăcată în negru şi semănând cu o împărăteasă, cu diademă [pe cap] şi cu un copil mic în brațe. A văzut-o pe acea femeie cum şi-a

întins mâna sa dreaptă şi le-a spus poruncitor: „Opriți-vă! Încă n-a venit ceasul!" şi mulțimea a făcut cale întoarsă.

Părintele Cosma a spus aceste lucruri ca şi cum le-ar fi văzut altcineva, dar probabil el însuși le văzuse petrecându-se, când germanii au invadat Grecia în 1941. Atunci s-a ridicat mult popor, cu idei şi sentimente necuviose şi anarhiste, având intenția de a cuceri şi a distruge atât Sfântul Munte, cât şi pe monahii din el.

Acea femeie slăvită, cu pruncul în brațe, nu era altcineva decât Preasfânta Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea, Doamna acestui Loc Sfânt al nostru, care, ca Apărătoare[1] şi Ocrotitoare a Sfântului Munte, a împiedicat înaintarea acelor oameni rău-voitori, care veneau să le facă rău monahilor.

Atunci, părintele Cosma le-a spus celorlalți monahi, care vorbeau despre starea generală: „Aveți credință, fraților, în Dumnezeu şi în Preasfânta, pentru că nu ne va lăsa să pățim nimic rău. Şi după cum atunci Preasfânta i-a împiedicat pe oamenii răi, tot aşa şi acum să nădăjduim că ne va păzi, pentru vremea de față, chiar dacă mai târziu răul poate izbucni sub alt chip."

Acesta era părintele Cosma care, după cum mărturisesc părinții Mănăstirii Pantocrator și toți cei care l-au cunoscut, era un monah bun şi milostiv, care şi-a dat duhul în pace, în chip cuvios, în mâinile Singurului Dumnezeu, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, şi trăieşte alături de Părinții aghioriți.

[1] Ἔφορος – intendent, purtător de grijă (*n. trad.*).

Mănăstirea Dohiariu

Vocea frumoasă împiedica mântuirea sufletului

În urmă cu mulți ani (1860), la Mănăstirea Dohiariu viețuia ca monah un foarte vestit psalt, cu o voce aleasă, pe nume Sinesie, [originar] din satul Sfânta Paraschiva (Peninsula Chalcidică).

Acest monah avea o evlavie deosebită la Sfânta Paraschiva şi întotdeauna, în afara canonului său rânduit de rugăciune – mătănii le şi rostirea rugăciunii „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!", pe care era nevoit să le facă –, săvârşea în mod obligatoriu şi un canon de rugăciune la Sfânta Paraschiva. În rugăciunea aceasta cerea Sfintei să-l ajute să-și izbăvească sufletul şi, dacă, om fiind, are asupra sa ceva care stă piedică în calea mântuirii, să îndepărteze acel lucru de la el în orice fel ştie ea.

A continuat să spună acea rugăciune mulți ani şi, într-o dimineață, după slujba praznicală şi dumnezeiasca Liturghie întru pomenirea Cuvioasei Mucenițe Paraschiva (26 iulie), a simțit o mică durere în gât şi apoi, încet-încet, vocea i-a răgușit.

De atunci a făcut multe încercări să-şi dreagă vocea, dar n-a reuşit să afle nici vindecare, nici îmbunătățire, ci, din contra, cu cât vremea trecea, răguşeala se accentua. Pentru că era un muzician deosebit şi un psalt vestit, s-a întristat atât el însuşi, cât şi frații Mănăstirii şi toți părinții din Sfântul Munte care-l cunoşteau.

Au făcut cu toții rugăciune la Dumnezeu pentru vindecarea fratelui Sinesie, astfel că, după ceva vreme, i s-a arătat în vis egumenului Mănăstirii Sfânta Paraschiva care i-a spus: „De ce supărați

pe Domnul cu rugăciunile voastre de fiecare zi pentru fratele Sinesie? Şi de ce vă plângeți, de vreme ce el însuşi mă roagă de mulți ani să îndepărtez de la el ceea ce este piedică în calea mântuirii sufletului său?"

O lecție folositoare psalților

Egumenul l-a chemat pe fratele Sinesie şi l-a întrebat pentru ce lucru anume se ruga el Sfintei Paraschiva. Părintele Sinesie i-a spus că i s-a rugat Sfintei să îndepărteze de la el tot ce i-ar fi putut împiedica mântuirea sufletului, adăugând că, atunci când cânta, cu glasul său armonios, simțea o satisfacție aparte şi desfătare, încât mintea uita de sine şi se îndepărta de sensul cuvintelor dumnezeieşti, şi în loc să-L slăvească cu aceste imne pe Cel Preaînalt, după cum spune psalmul lui David, „Plăcute să-I fie Lui cuvintele mele" (*Ps.* 103, 35), cu vocea lui plăcută şi melodioasă îşi aducea sieşi plăcere, pătrunzându-i în suflet şi minte un soi de mândrie ascunsă; şi astfel demonul mândriei îl făcea să piardă legătura cu cele cântate şi unirea minții cu Dumnezeu, şi aşa rugăciunea sa se transforma în păcat, după cum spune, de asemenea, Duhul Sfânt: „iar rugăciunea lui să se prefacă în păcat" (*Ps.* 108, 6).

Aceasta să fie o lecție pentru noi şi pentru frații psalți, spre a nu-şi pierde plata lor de la Dumnezeu, ci cântarea lor să fie o adevărată rugăciune, şi nu vorbe de laudă şi înfumurare în fața oamenilor. Pentru că psaltul, atunci când urcă în sfânta strană pentru a cânta, face o lucrare sacră şi îi reprezintă în fața lui Dumnezeu pe oameni, în numele cărora dă răspunsurile la ecfonisele preotului.

Părintele Sinesie, din ziua în care şi-a pierdut vocea şi până în ziua când, cu harul lui Dumnezeu, a adormit întru somnul cel de veci, nu a mai cântat vreodată, ci dimpreună cu ceilalți frați ai Mănăstirii Îl slăvea zi şi noapte pe Dumnezeu, spunând rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine şi întreagă lumea Ta!"

Aşa a plecat din viața aceasta bucurându-se şi veselindu-se întru rugăciunea aceasta dumnezeiască a minții, ce uneşte mintea cu inima şi sufletul cu trupul şi îl aduce în fața lui Dumnezeu ca pe o tămâie duhovnicească pe întreg omul credincios, ca să poată spu-

ne cu toată cunoştinţa: „Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta" (*Ps.* 140, 2) şi cântând, să se afierosească cu trupul şi sufletul Domnului şi Dumnezeului nostru.

Numai aşa rugăciunea şi psalmodia se înalţă asemenea unei tămâi bine-mirositoare la tronul slavei, făcându-se jertfă adevărată şi fără de vicleşug, pe care Dumnezeu o primeşte, cum a primit şi jertfa acelui simplu, bun şi drept Abel.

Psalmodia nu este o meserie pentru câştigarea pâinii

Este nevoie de multă atenţie, deoarece cântarea psaltică nu este o meserie, de pe urma căreia plătiţi fiind, să ne întreţinem copiii, ci este o misiune sfântă, un rang bisericesc şi treaptă a clerului inferior.

Ca clerici şi oameni ai bisericii, care purtăm cinstita rasă, trebuie să avem o gândire aleasă şi cultivată. Se cuvine să ne cunoaştem pe noi înşine mai mult decât pe ceilalţi oameni şi, eliberaţi de patimi şi, cu precădere, de iubirea de sine, de pizma cea nimicitoare şi de mândrie, să dobândim fericita smerenie, pentru a putea spune şi noi dimpreună cu fericitul Pavel, Apostolul neamurilor: „în cinste, să ne dăm unii altora întâietate" (*Rm.* 12, 10). Căci, după cum spun şi Sfinţii Părinţi în scrierile lor sfinte, psaltul reprezintă poporul, dă răspunsurile la ectenii, la rugăciunile şi cererile preotului şi răspunde în numele pleromei purtătoare a numelui lui Hristos care se află în biserică, în clipa atot-sfântă şi la toate rugăciunile, pe care le face preotul care este mijlocitor între Dumnezeu şi oameni, iar preotul dimpreună cu psaltul mijlocesc şi cer mântuirea sufletului şi bunăstarea trupească [a oamenilor] de la Preabunul Dumnezeu.

De aceea, vai de preotul şi de psaltul care nu poartă de grijă de misiunea lor sfântă, după spusa profetului: „Blestemat să fie tot cel ce face lucrurile Domnului cu nebăgare de seamă" (*Ierem.* 48, 10)!

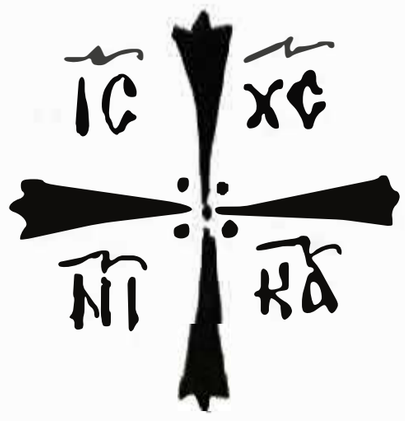

Mănăstirea Sfântul Pavel

Sfintele moaşte nu îi primesc pe cei de alte credințe

Pe vremea când *prosmonar* şi *vimatar* era părintele Andrei, care, asemenea oricărui *vimatar*, avea în grijă sub cheie sfintele moaşte, a făcut următoarea constatare:

De câte ori scotea sfintele moaşte spre a se închina la ele credincioşii, aşeza întotdeauna racla cu moaştele Sfântului Dionisie din Olimp în partea dreaptă a mesei, în margine şi apoi lângă ea rându-ia în şir celelalte sfinte moaşte.

Într-o zi părintele Teoclit Dionisiatul, care se afla la Sihăstria cu numele „Zarkádi[1]" a Mănăstirii Sfântul Pavel, s-a dus cu un număr mare de pelerini la Mănăstirea Sfântul Pavel ca să se închine la sfintele moaşte şi să le vorbească despre acestea.

În ziua următoare închinării la sfintele moaşte, părintele Andrei, *vimatarul* şi preotul de rând, a observat, după cum el însuşi mi-a mărturisit, că moaştele Sfântului Dionisie, precum și celelalte moaşte, au încetat să mai răspândească bună mireasmă, rămânând fără nici un miros, asemenea tuturor osemintelor părinților adormiți.

Acest lucru a lăsat o impresie puternică asupra preotului de rând, care se mira neputând înțelege de ce moaştele Sfântului Dionisie, care până ieri răspândeau un miros [mai frumos şi] mai puternic decât al celorlalte moaşte, s-au oprit brusc să-şi mai răspândească aroma. A observat că acelaşi lucru s-a petrecut şi în a doua, şi în a treia zi.

[1] *Scil.* „Căprioara".

După cea de-a treia zi au început din nou, puțin câte puțin, să răspândească acea aromă şi mireasmă cerească pe care o avuseseră dintru început.

Şi, fără îndoială, fenomenul ar fi rămas inexplicabil şi ar fi trecut neobservat, dacă în cea de-a patra zi nu ar fi venit din nou părintele Teoclit Dionisiatul cu alți pelerini, pe care i-a adus ca să se închine la sfintele moaşte. Când a luat sfârşit închinarea la sfintele moaşte, părintele Teoclit i-a spus părintelui Andrei: „Părinte, în urmă cu trei zile, dacă vă amintiți, am fost aici cu un grup de pelerini, cărora le-am fost călăuză, şi în acel grup era şi ambasadorul israelian care s-a închinat şi el la sfintele moaşte împreună cu ceilalți. Atunci, mi-a spus părintele Andrei, ni s-a limpezit nelămurirea: de ce s-a pierdut pentru trei zile mireasma frumoasă a sfintelor moaşte şi mai ales a moaştelor Sfântului Dionisie, care răspândeau o aromă atât de intensă. Atunci i-am spus părintelui Teoclit despre faptul petrecut şi, la rândul său, s-a minunat şi el de mărturia pe care o dau sfintele moaşte, ce nu primesc să li se închine necredincioşii şi cei fără evlavie, care le sărută nu din credință și pietate, ci doar „ca să fie văzuți de oameni".

Dar nici credincioşilor care nu li se închină cu evlavie, credință şi respectul cuvenit, nu le descoperă harul şi mireasma pe care le au de la Dumnezeu, şi nu primesc închinarea lor. De aceea, mulți dintre ei, care se duc cu o credință șubredă şi vor să se convingă dacă sfintele moaşte au mireasma lor bine-plăcută, se plâng şi spun că nu simt nici o mireasmă, după ce s-au închinat cu îndoială, deoarece în aceste cazuri o importanță deosebită are credința. Căci fără credință, orice bine ar face omul se socoteşte ca păcat, după spusa dumnezeiescului Pavel: „Şi tot ce nu este din credință este păcat" (*Rm*. 14, 23).

Buna mireasmă a sfintelor moaşte

Adesea cu ocazia sărbătorii Bobotezei, toate sfintele moaşte aflate acolo dimpreună cu „Sfintele Daruri" (aurul, tămâia şi smirna pe care le-au adus cei trei magi ai perşilor Stăpânului Hristos şi le-a dăruit acestei Mănăstiri doamna Máro, soția sultanului Murat al

II-ea, împreună cu un fragment destul de mare din [lemnul] cinstitei Cruci şi alte lucruri) răspândesc o mireasmă atât de puternică, încât se umple toată biserica de aroma lor cerească şi dumnezeiască.

În momentul în care psalții cântă luminânda „Cercetatu-ne-a Mântuitorul, harul, adevărul în apele Iordanului şi cei din întuneric şi din umbră am aflat adevărul, pentru că într-adevăr a venit şi s-a arătat lumina cea neapropiată", preoții scot în rânduială sfintele moaşte din sfântul altar, ca frații şi cei de față să li se închine. După cum ne-a spus părintele Andrei, în 1965 psalții cântau această luminândă, lărgind şi rărind ritmul în mod special, ca şi mireasma sfintelor moaşte să dureze mai mult.

Acest lucru se petrece până astăzi, spre adeverirea şi mângâierea duhovnicească a monahilor, care se bucură foarte mult şi se veselesc cu precădere în zilele acestea sfinte ale Crăciunului şi Bobotezei.

Bătrânul-Antim

Pe la această sfântă şcoală a virtuții, rugăciunii, ascultării, smereniei, curăției şi sărăciei de bunăvoie, fostul stareț [al Mănăstirii Sfântul Pavel], părintele Andrei, mi-a spus că în decursul veacurilor au trecut suflete care s-au nevoit [foarte] aspru, într-o adevărată lepădare de sine şi, după Apostolul Pavel, „s-au făcut părtaşi făgăduințelor" fericirii veşnice.

Unul dintre aceşti nevoitori a fost şi Bătrânul-Antim care, din ascultare desăvârşită şi sporirea în rugăciunea minții, s-a învrednicit să primească de la Domnul cel Atotputernic darul deosebirii duhurilor şi al prezicerii, cu care putea discerne şi cunoaşte de departe, fără să audă ce cugetă fratele, gândurile şi intențiile sale.

De acest lucru s-a încredințat părintele Andrei în ultimele zile ale vieții Bătrânului-Antim. Căci, când s-a îmbolnăvit pentru scurtă vreme şi părinții l-au mutat din Chilia sa la infirmeria Mănăstirii, părintele Andrei s-a dus să-l viziteze şi să-l împărtăşească cu Preacuratele Taine – Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos.

Părintele Andrei spunea în sinea sa Acatistul Buneivestiri a Maicii Domnului – toate cele 24 de condace şi icoase. La Acatis-

tul [acesta], de fiecare dată când se intonează [refrenul] „Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!” şi „Aliluia!”, ne facem de obicei semnul Crucii şi repetăm şi noi, cei ce ascultăm Acatistul, „Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!” şi „Aliluia!”.

Când părintele Andrei, aşadar, spunea în sinea sa „Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!” şi „Aliluia!”, Bătrânul-Antim, fără să audă, bineînțeles, ce spunea părintele Andrei, repeta şi el murmurând, „Bucură-te, Mireasă, pururea Fecioară!” şi „Aliluia!”, făcând semnul Crucii chiar la momentul cu pricina.

Părintele Andrei, când a înțeles lucrarea harului lui Dumnezeu prin care Bătrânul-Antim lua parte [şi el] la săvârşirea Acatistului Preasfintei, s-a minunat şi, după ce l-a împărtăşit cu Sfintele Taine, în prezența fratelui infirmier al Mănăstirii, monahul Gavriil, fața Bătrânului-Antim a strălucit şi şi-a dat fericitul suflet [în mâinile] lui Dumnezeu cu bucuria vieții veşnice zugrăvită pe chipul său.

Bătrânul-Avramie

Binecuvântatul părinte Andrei a luat pentru multă vreme ca ucenic lecții despre asceză, ascultare şi tăierea voii proprii de la nevoitorii şi părinții din Pustia Sfântul Vasile unde, după cum am zis, a ucenicit în apropierea preacuviosului părinte Stareț Gherasim Menághia chimistul. În afară de părintele Gherasim, a cunoscut şi alți părinți duhovnici, precum Starețul Heruvim, Starețul Iosif, părintele Bartolomeu şi alți mulți sihaştri şi asceți.

Părintele Andrei asigura legătura dintre Starețul Gherasim Menághia şi doctorul Marii Lavre, monahul Atanasie Kampanáos şi ducea de la unul la altul corespondența şi diferitele articole publicate în periodicul „Biblioteca aghiorită”.

În vremea aceea la Mănăstirea Sfântul Pavel s-a îmbolnăvit greu unul dintre marii nevoitori și neînduplecat lucrător al ascultării, monahul Avramie.

Părintele Andrei, în drumul lui la Lavra, l-a rugat pe părintele Atanasie să facă efortul de a trece pe la Mănăstirea lor, pentru a-l vedea pe acest bolnav.

Doctorul s-a dus bucuros de la Marea Lavră la Mănăstirea Sfântul Pavel, care pe uscat se află la o distanță de şase ore [de mers pe jos].

După ce l-a cercetat pe bolnav, a constatat că se află în ultimul ceas al vieții sale şi că, dacă va fi mutat, la cea mai mică mişcare inima sa nu va rezista şi va muri imediat.

Când doctorul şi fratele infirmier al Mănăstirii au ieşit afară din Chilia Bătrânului-Avramie, bolnavul, în ciuda interdicției riguroase a doctorului de a nu se mişca, s-a ridicat, s-a dus la baie, s-a spălat și s-a pieptănat, cu o pace şi un calm absolute.

Când părintele Andrei a încercat să-l împiedice să se ridice, fiindcă rămăsese cu el în Chilie, acesta i-a spus: „Nu-ți fie teamă, părinte Andrei, încă nu mi-a venit ceasul, orice-ar spune doctorul. Te rog numai să te duci să-mi aduci dumnezeiasca Împărtăşanie, ca să mă împărtăşesc cu Trupul şi Sângele lui Hristos, şi doar după aceea mă va lua la El, la ceasul cuvenit."

În răstimpul în care părintele Andrei se dusese să aducă dumnezeiasca Împărtăşanie, doctorul şi infirmierul s-au întors să vadă dacă bolnavul a murit, dar l-au găsit în picioare pieptănându-se. În fața acestei minuni, doctorula rămas mut şi cu gura deschisă, pentru că, în acord cu știința pe care el o practica, starea bolnavului era cu totul fără de speranță.

Când s-a întors părintele Andrei cu Preacuratele Taine, Bătrânul-Avramie îşi făcuse rugăciunea în picioare şi după ce a spus „Cinei Tale celei de taină, astăzi, Fiul lui Dumnezeu, părtaş mă primeşte…", s-a împărtăşit foarte calm cu Sfintele Taine, după care s-a aşezat din nou.

Doctorul l-a întrebat pe Bătrânul-Avramie: „Părinte, văd cu bucurie că eşti foarte liniştit şi vesel. Spune-ne, te rog, cum te simți şi care este pricina acestei bucurii?"

Atunci părintele Avraam i-a spus doctorului: „Părinte Atanasie, cu harul lui Dumnezeu sunt la Mănăstirea aceasta de patruzeci şi cinci de ani şi nu-mi amintesc să fi învinuit sau să fi judecat vreun părinte, frate sau creştin, dar nici pe vreun alt om, după porunca Domnului nostru Iisus Hristos care spune: «nu judecaţi ca să nu fiți judecați». La fel şi eu cred că Hristos nu mă va judeca şi nu mă

va osândi pentru multele şi marile mele păcate, ci voi avea parte de mila Sa. Părinți şi frați, iertați-mă!"

Doctorul i-a adresat o a doua întrebare părintelui Avramie: „Cum poate monahul, dar şi oricare om să ajungă să împlinească acest lucru?"

Părintele-Avramie a spus zâmbind: „Dragă doctore, ca să reuşească cineva acest lucru şi să nu judece pe nimeni e nevoie de două lucruri esențiale: primul este să se învingă pe sine, să lepede voia sa, care aduce iubirea de sine şi mândrie satanică, pentru a dobândi smerenia. Cel de-al doilea este să renunțe desăvârşit la ură şi să-şi umple inima de o dragoste sinceră şi lipsită de viclenie. Dragoste față de Dumnezeu şi de întreaga creație în general, față de oameni, animale, plante şi tot ceea ce trădează viață.

În felul acesta socotesc că omul nu poate judeca şi învinui pe nimeni, pentru că nu-şi vede decât scăderile, neputințele şi păcatele, și orice mişcare a celorlalți o vede și o socotește drept virtute adevărată. Aşa m-am obişnuit şi eu să-i văd pe ceilalți oameni.

Ştiința mea de carte, doctore, nu este deosebită. Însă am auzit de la părinți că «trebuie să iertăm tot răul pe care-l vedem şi-l auzim la ceilalți; şi trebuie să facem binele despre care vorbesc şi pe care-l făptuiesc». Și nu trebuie să ne îngăduim sau să încuviințăm a face vreun rău oamenilor sau animalelor. Nici măcar cu gândul să nu săvârșim rău celuilalt, pentru că atunci dragostea, care este Dumnezeu, pleacă şi în locul ei vine şi-şi face cuib în inima noastră ura, care este diavolul."

Imediat ce părintele Avramie a terminat de rostit aceste cuvinte a spus: „Doamne, Iisuse Hristoase, primeşte-mi duhul!" şi îndată şi-a dat sufletul şi fața sa a strălucit ca soarele. Doctorul s-a minunat şi cu lacrimi în ochi a spus: „Într-adevăr, adevărații monahi şi adevărații creştini mor atunci când vor şi aşa cum vor, şi nu atunci când hotărăşte ştiința [medicală]."

Astfel, am dat cu toții slavă Preabunului Dumnezeu, Care ne-a învrednicit să vedem asemenea lucruri şi să fim părtaşi învățăturii monahului Avramie de la Mănăstirea Sfântul Pavel.

Ora morții

În 1953, când a avut loc marele cutremur în [arhipelagul] Heptanisa[1], aproape toți care se aflau la Mănăstirea Sfântul Pavel erau din Heptanisa, ca şi părintele Andrei care era originar din insula Kefaloniá.

Părintele Andrei s-a întors atunci în locurile natale şi l-a găsit în viață doar pe bătrânul său tată, la o vârstă înaintată – aproape de o sută de ani. L-a luat, cu acordul lui, la Mănăstirea sa, unde, după un an de încercare, în acord cu rânduiala [monahală], l-a făcut călugăr.

Astfel, i-au schimbat numele din Grigorie în Simeon monahul și a devenit frate al Mănăstirii Sfântul Pavel. La scurtă vreme, fratele Simeon s-a îmbolnăvit şi după vreo două-trei zile părinții, pentru a avea mai bine grijă de el, fiindcă era foarte bătrân, l-au dus la infirmeria Mănăstirii.

Acolo se ducea adesea şi fiul său, părintele Andrei, care-i dădea curaj şi încredere. Văzând că starea i se înrăutățea şi se apropia de ceasul morții, l-a întrebat: „Părinte Simeon, ce-ai înțeles din cei o sută de ani pe care i-ai trăit? Îți aminteşti de ceva bun din viața ta? Cum te simți acum, când se apropie ceasul plecării din viața asta?"

Tatăl său, monahul Simeon, cu fața veselă, a spus: „Dragul meu fiu, părinte Andrei, din toată viața pe care am trăit-o în lume nu-mi amintesc de nimic bun. Singurul bine care m-a bucurat nespus şi mi-a adus multă mulțumire a fost faptul că Dumnezeu m-a învrednicit să ajung monah la vârsta de 100 de ani, după viața jalnică şi plină de întristări pe care am trăit-o. Iar acum, copilul meu, când am înțeles că a venit ceasul plecării definitive din lumea asta, simt în sinea mea o mare bucurie şi o flacără ce-mi încălzeşte măruntaiele. O mare lumină-mi luminează mintea şi mă sileşte să spun neîncetat rugăciunea pe care m-ai învățat tu s-o rostesc: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!», şi vreau să plec cât mai repede din viața aceasta, pentru că mi se pare că mă voi duce la un praznic foarte mare. Bucuria mea e de negrăit. Nu pot s-o descriu în cuvinte. Cum să-ți înfățişez [ceea ce trăiesc]? Mă simt ca şi cum m-aş duce la nunta unui împărat mare şi bogat."

[1] Zona insulară din partea de vest a Greciei (*n. trad.*).

Cu aceste cuvinte şi cu bucuria care tresălta în inima sa, după ce s-a împărtăşit cu Preacuratele Taine, şi-a dat duhul, având zugrăvit pe chip dumnezeiescul har.

Cu fratele Mănăstirii Sfântul Pavel Simeon s-a împlinit ceea ce s-a spus de către Profetul David: „Când voi veni şi mă voi arăta feței lui Dumnezeu?" (*Ps.* 41, 3).

Toți Sfinții au aşteptat ceea ce noi socotim îngrozitor şi înfricoşător, adică moartea, cu bucurie, pentru a-i elibera de viața asta înșelătoare şi a se muta în cealaltă, care este veşnică, spre a trăi pururi alături de Dumnezeu.

Dumnezeu le dăruieşte pocăința celor care o voiesc

Aşa cum mi-au povestit părinții, la Mănăstire a trăit un monah cu numele Grigorie, care şi pe vremea când trăia în lume era foarte dificil, irascibil şi capricios în toate. Şi „bună ziua" dacă i-ai fi spus, te-ar fi ocărât. Era foarte supărător, plictisitor şi pretențios, purtându-se despotic cu toți părinții și vorbindu-le întotdeauna pe un ton prefăcut.

Părinții, desigur, ca să aibă plată de la Dumnezeu, erau răbdători cu el şi îşi spuneau între ei: „Aşa cum Preabunul Dumnezeu Se arată îngăduitor față de neajunsurile şi păcatele noastre, tot la fel şi noi să ne arătăm răbdători față de capriciile fratelui nostru, încât să ne purtăm şi cu acest bolnav în duhul credinței."

Dar el, prin lucrarea satanei, abuza de răbdarea părinților, socotind-o slăbiciune. Astfel se arăta din ce în ce mai necuviincios şi arogant.

Însă Părintele nostru Ceresc, Care cunoaşte şi rabdă îndărătnicia, răutatea şi păcatele oamenilor și „nu voieşte moartea păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea sa şi să fie viu şi să vină la cunoştința adevărului", a rânduit în chip atotînțelept mântuirea şi îndreptarea acestui biet bătrân Grigorie, care într-o bună zi a înțeles că din cauza gâlcevei continue nu avea nici un prieten. Căci toți evitau să se afle în compania sa şi să discute cu el, fiindcă de câte ori încercau să comunice cu el ajungeau la conflict.

Atunci Bătrânul-Grigorie a început să se gândească serios la faptul acesta şi lacrimile au prins să-i curgă din ochi ca dintr-un izvor. O atât de mare schimbare i-a dăruit Dumnezeu, încât s-a îmbolnăvit de necaz şi a căzut la pat greu bolnav, gata să moară.

Până atunci nu voia nici să se împărtăşească; iar la biserică se ducea cu greu.

Părinții s-au gândit să-l ducă la infirmeria Mănăstirii, ca fratele infirmier să-i poarte de grijă alături de alți bătrâni aflați acolo.

De cum au auzit bătrânii cei bolnavi că avea să vină acolo şi Bătrânul-Grigorie, toți într-un glas au spus: „Părinților, dacă vreți să-l aduceți aici pe Grigorie, trebuie mai întâi să plecăm noi toți de aici şi apoi să-l aduceți." Iată cât de mult îi ştiau de frică!

Părinții Mănăstirii, ca să nu se scandalizeze bătrânii, care în ultimele zile ale vieții lor au nevoie ceva mai multă linişte, i-au pregătit o Chilie în fața spitalului şi l-au dus pe Grigorie acolo, care, după această întâmplare, prin care a fost atât de mult umilit din cauza disprețului celorlalți, a fost cuprins de o stare de pocăință sinceră şi, cu inima și cugetul frânte, i-a rugat pe egumen şi pe părinți să-l ierte pentru purtarea sa urâtă şi atitudinea de mai înainte. A cerut de asemenea cu lacrimi în ochi să se spovedească şi să se împărtăşească cu Preacuratele Taine.

Astfel, după o spovedanie curată, în pocăință sinceră, cu cugetul cu adevărat înfrânt, Dumnezeu l-a învrednicit să primească dumnezeiasca Împărtăşanie, Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, şi înfruptându-se din această ultimă merinde şi-a dat sufletul şi a reuşit, prin mila lui Dumnezeu, să plece din această viață cu un sfârşit cuvios, şi, în nădejdea mântuirii sufletului, să intre în Împărăția Cerurilor.

Puterea dezlegării afurisirii

Preacuviosul şi dragul meu duhovnic părintele Andrei a avut bunăvoința duhovnicească de a-mi povesti următoarea minune vrednică de luat în seamă, petrecută la această Mănăstire.

În vremea egumeniei arhimandritului Serafim, a adormit aici, la bătrâneți adânci, întru mulțime de zile, fratele Eugen monahul.

Bătrânul-Eugen a fost, cu mai bine de patruzeci de ani înainte de a ajunge părintele Serafim egumen, econom la diferitele metocuri ale acestei Mănăstiri din afara Sfântului Munte. Şi pentru că a slujit Mănăstirea cu credință şi dăruire, era foarte iubit de către toți frații, și mai tineri şi mai în vârstă, cărora le povestea diferite situații dificile pe care le-a întâlnit în viața sa.

Aşadar, spunea că la vremea tinereții lui, când comitatele bulgare erau la apogeul acțiunilor lor în detrimentul populației greceşti din [provinciile greceşti] Macedonia şi Tracia, Bătrânul-Eugen avea ascultarea de pădurar al Mănăstirii şi împreună cu Bătrânul-Partenie (o altă figură duhovnicească a acestei Mănăstiri) locuia la Cei Patruzeci de Mucenici, un mic paraclis cu o căsuță, care se află în pădurea ce aparține Mănăstirii.

Din 1850 până în 1920, în toată Macedonia şi Tracia, comitatele bulgare au adus mari pagube fraților noştri greci, locuitori ai acestor provincii, încercând să le bulgarizeze.

În încercarea lor, au urmărit, prin folosirea unei propagande adecvate, să trezească fanatismul în rândurile monahilor slavofoni aflați în Sfântul Munte.

În scopul acesta s-au folosit de mulți monahi, printre care şi de un întâi-stătător al Marii Lavre, pe nume Hrisostom.

La aflarea acestui fapt, a sosit un trimis din partea grecilor, pentru că acest Hrisostom, fost egumen al Marii Lavre, avea să joace un rol important, fiind omul de legătură, fără ca Mănăstirea sa să cunoască acest lucru, între monahii bulgarofoni şi şefii comitagiilor. Acesta i-a întins o capcană şi mai sus de Mănăstirea Ivir l-a ucis, împuşcându-l, în timp ce se îndrepta spre Karyés.

Omul respectiv, după ce a săvârşit crima, s-a dus în pădurea Mănăstirii Sfântul Pavel, la biserica celor Patruzeci de Mucenici, după cum avea ordin de la căpitanii şi patrioții greci, care duceau lupta împotriva comitagiilor bulgari.

Şi-a încredințat secretul Bătrânului-Partenie şi monahului Eugen, cu care a rămas şi în care avea încredere, socotindu-i buni patrioți şi capabili să păstreze secretă această misiune a ofițerului mirean. Într-adevăr, pentru multă vreme, până să înceteze furia, tumultul şi zgomotul, pe care monahii lavrioți şi Sfânta Comunitate

le făceau în vederea descoperirii criminalului – pentru că Hrisostom Lavriotul era pe atunci şi delegatul Marii Lavre la Sfânta Comunitate – şi până să se ivească prilejul potrivit ca trimisul să plece, a stat ascuns în pădure, în apropierea acestor fraţi, ca muncitor.

Lavrioţii au pus în mişcare autorităţile locale şi Patriarhia Ecumenică l-a afurisit printr-o decizie sinodală pe criminalul care ştia totul despre uciderea lui Hrisostom; dar şi aceia care ştiau şi nu făceau cunoscută această crimă au fost supuşi epitimiei şi afurisirii Marii Biserici Maici a lui Hristos, care i-a legat cu pedepsele grele şi nesfârşite ale iadului veşnic.

Fraţii Mănăstirii Sfântului Pavel, Bătrânul-Partenie şi monahul Eugen, respectând secretul patrioţilor greci şi misiunea sacră a războiului, pe care ei îl duceau în luptele pline de victime din Macedonia şi Tracia împotriva duşmanilor comitagii bulgari, au păstrat taina şi n-au vădit-o nimănui.

Însă, când Bătrânul-Partenie s-a apropiat de sfârşitul vieţii sale, a mărturisit această taină duhovnicului şi, când a adormit somnul cel de veci, Serafim, Categumenul Mănăstirii, care a aflat taina, a trimis o cerere din partea Mănăstirii, prin care ruga Patriarhia Ecumenică şi cerea Marii Biserici Maici a lui Hristos să emită un act prin care să dezlege orice legare sau afurisire a monahului Partenie, care decedase. Însă Categumenul Serafim nu ştia că această taină era ştiută şi de monahul Eugen şi astfel în actul Patriarhiei [Ecumenice] a fost trecut numai numele Bătrânului-Partenie.

După mulţi ani de la moartea Bătrânului-Partenie, s-a îmbolnăvit şi Bătrânul-Eugen, care, la o vârstă destul de înaintată, a fost dus la infirmeria Mănăstirii. Acolo slujea părintele Andrei, pe atunci proaspăt călugăr. Părintelui Andrei i-a fost atât de drag acest Stareţ, Bătrânul-Eugen, încât, când a adormit pentru totdeauna somnul celor fericiţi, a plâns moartea lui ca şi când ar fi fost moartea propriului său tată.

După moartea Bătrânului-Eugen, părintele Andrei, la porunca Categumenului, a făcut patruzeci de Liturghii cu parastas, întru odihna sufletului său. Când s-au încheiat cele patruzeci de Liturghii, îl vede aievea în visul său pe Bătrânul-Eugen, care i-a spus: „N-am putut, copilul meu, să mărturisesc."

Aceasta, fiindcă s-a repetat de multe ori şi fiindcă părintele Andrei o simțea ca pe o realitate vie, fiind profund mişcat, a fost adusă la cunoştința egumenului. Acela, înțelegând sensul vedeniei, l-a chemat pe secretarul Mănăstirii şi i-a scris Patriarhului Ecumenic, de la care a cerut eliberarea unui act de dezlegare (este o hotărâre sinodală a Bisericii Maici) spre iertarea păcatelor Bătrânului-Eugen.

Patriarhia Ecumenică a trimis această hotărâre sinodală şi, când Categumenul a primit-o, i-a chemat pe frații Mănăstirii, au făcut o priveghere de toată noaptea şi la dumnezeiasca Liturghie, după Sfânta Evanghelie, a citit sfântul document şi toți frații Mănăstirii s-au rugat Domnului pentru iertarea şi odihna sufletului fratelui Eugen.

La următoarea priveghere, după citirea acestei dezlegări, părintele Andrei împreună cu alți părinți de-ai Mănăstirii Sfântului Pavel l-au văzut din nou într-o vedenie foarte vie pe Bătrânul-Eugen cântând dimpreună cu părinții în corul din partea dreaptă a bisericii şi strălucind de lumină dumnezeiască. Atunci părintele Andrei, după cum el însuşi mi-a mărturisit, a alergat să-l îmbrățişeze, dar [acela] s-a făcut nevăzut. Astfel prin harul „Dezlegării" din partea Bisericii Maici, care are puterea de a lega şi dezlega păcatele fiilor ei credincioşi, i s-a dat iertare de păcate, dar şi dezlegarea pedepselor pe care ea însăşi i le impusese.

Pădurarul

La această binecuvântată Mănăstire a lucrat pentru mulți ani Iorgos Kuziamánis care, pentru că era muncitor mirean, locuia în afara Mănăstirii şi, fără ca părinții să ştie ceva, se ducea pe ascuns de acolo de unde ședea la vânătoare în duminici şi sărbători.

Într-o zi de sărbătoare, Kuziamánis a plecat, ca întotdeauna, la vânătoare. Când a ajuns într-un anume loc din pădure, sus înspre „aghiasotira", au început pe neaşteptate să cadă în jurul său, ca stropii de ploaie, pietre de diferite dimensiuni, când mari, când mici, alteori în față, alteori în spatele său.

Iorgos s-a speriat, a lăsat deîndată arma, a apucat şirul de mătănii şi, începând să spună cu înfocare și fără oprire rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!", pe

care o învățase de la părinți, s-a întors la Mănăstire. Pe toată această distanță, din pădure până la Mănăstire, pietrele n-au încetat să cadă asupra sa, dar nici una nu l-a lovit.

Aceasta i-a fost spre învățătură de minte şi de atunci nu s-a mai dus în zi de sărbătoare la vânătoare, ci, aşa cum au adeverit părinții acestei Mănăstiri, se ducea la biserică şi asculta sfintele rânduieli şi rugăciunile părinților.

Preasfânta se îngrijeşte de monahi ca o mamă

La Mănăstirea de obște Sfântul Pavel a viețuit în urmă cu treizeci de ani un Stareț foarte simplu şi bun, Bătrânul-Toma, un lucrător al ascultării plin de râvnă şi neobosit, care avea ascultarea de a-l ajuta pe brutarul Mănăstirii la frământarea aluatului.

Într-o zi s-a întâmplat să lipsească pentru două zile brutarul Mănăstirii, Bătrânul-Grigore, care era în această ascultare de multă vreme și cunoştea foarte bine rânduiala, ajutând la cele de trebuință cu mult zel şi evlavie.

L-a lăsat ca înlocuitor la aceste treburi pe Bătrânul-Toma care, pentru că nu frământase aluatul în viața lui, a fost luat prin surprindere, aflându-se într-o mare încurcătură, întrucât trebuia să frământe, să coacă şi să dea pâine timp de două zile părinților Mănăstirii, care pe atunci erau peste de şaizeci la număr, şi pelerinilor care veneau câte zece-douăzeci pe zi.

Aflat într-o asemenea încurcătură şi situație neplăcută, Bătrânul-Toma a început cu lacrimi să se roage fierbinte la Preasfânta Maică a Domnului nostru Iisus Hristos, Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea şi la Sfântul Pavel, să-l lumineze, pentru că se simțea într-adevăr descumpănit şi nu ştia de unde să înceapă.

În cele din urmă, ia dospeala pentru aluat şi, când să pună făina şi apa, vede lângă el o femeie maiestuoasă, îmbrăcată în negru. Femeia aceea a luat dospeala, a amestecat-o, a pus făină în vas şi în două ceasuri dospeala era gata. A modelat pâinile, le-a dat la cuptor şi în două ore a terminat de copt, şi Bătrânul-Toma a dat monahilor pâine, a cărei dulceață şi aromă monahii n-au putut să le uite nici până astăzi.

Bătrânul-Toma, ca vrăjit, n-a înțeles nimic, cum şi în ce fel s-au petrecut toate acestea. Ceea ce a înțeles a fost că acea femeie în negru nu era alta decât Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea. Frații Mănăstirii, mirându-se, i-au spus: „Bătrâne-Toma, [neîndoielnic,] ai pus în pâine o [oarece] doctorie de este aşa de dulce şi savuroasă şi s-a făcut atât de repede şi aşa de frumoasă!"

La aceasta a contribuit şi Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea, care se îngrijeşte asemenea unei mame de copiii ei, monahii din Sfântul Munte, spre a nu rămâne flămânzi din cauza lipsei de alimente şi pâine, aşa cum am văzut şi noi înşine în anii ocupației germane (1940-1944).

Minune cutremurătoare

Părinții de la Noul Schit mi-au povestit următoarea minune care s-a petrecut la Mănăstirea Sfântul Pavel.

Pe vremea egumeniei arhimandritului Serafim, în jurul anilor 1935-1936, când de Sfintele Paşti toți părinții şi frații Mănăstirii – şaizeci la număr – au ieşit după tradiție în curte ca să facă Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, atunci, după „Hristos a înviat!", Categumenul Serafim i-a spus unuia dintre cei mai buni, simpli şi credincioşi Bătrâni, Toma, frate al Mănăstirii şi un râvnitor lucrător al ascultării: „Părinte Toma, du-te, te rog, jos la osuar să spui oseminteloг părinților de acolo «Hristos a înviat!»".

Bătrânul-Toma, binevoitor, fără să se gândească deloc unde a fost trimis să meargă, a spus: „Să fie binecuvântat, părinte Stareț". A plecat imediat şi s-a dus la oseminte şi le-a spus cu glas puternic: „Egumenul m-a trimis să vă spun «Hristos a înviat!», părinți şi frați". Numaidecât toate osemintele au trosnit, au dănțuit şi au săltat, iar un cap de mort s-a ridicat la un metru înălțime, a răspuns la salutul Starețului: „Adevărat a înviat Domnul!" şi deîndată s-a făcut din nou o tăcere de mormânt.

Bătrânul-Toma s-a întors şi, la întrebarea egumenului, i-a povestit toate câte le văzuse şi auzise. Părinții s-au cutremurat când au auzit şi cu toții, într-un glas, L-au slăvit pe Dumnezeu pentru credința noastră care este vie, adevărată şi sfântă!

Noul Schit[1]

Minunea Preasfintei

Despre grija deosebită a Stăpânei şi Doamnei noastre de Dumnezeu Născătoarea, părinții de la Noul Schit mi-au povestit următorul fapt:

În 1942, când ocupația germană a adus asupra patriei noastre o mare tragedie, foamea, lipsa bunurilor materiale şi, în special, lipsa de alimente care secera, în adevăratul sens al cuvântului, pe frații greci, monahii din Sfântul Munte, prin grija şi ocrotirea arătate de Preasfânta noastră şi Maică a întregii lumi, nu au simțit lipsa bunurilor precum frații care se aflau în lume şi mureau zilnic de foame, pe care îi adunau cu carul de pe drum şi-i îngropau în gropi comune!

Aşadar, la doi ani după lupta din Albania cu italienii, când germanii ne-au cucerit țara şi ni s-a tăiat orice cale de a ne procura alimente, părinții de la Schitul Nou mi-au spus: „Nu aveam făină decât ca să mai coacem de două ori şi nu ştiam ce aveam să facem după ce se va termina." „În obştea noastră, în afară de părintele Teofilact şi de vrednicul de pomenire Bătrân-Galaction, a spus părintele Ioachim Spețiéris, se mai afla încă o persoană şi am ajuns la o stare cumplită de întristare."

Starețul nostru Ioachim, om al lui Dumnezeu, cu o credință foarte mare şi cu un suflet brav, înzestrat cu duhul răbdării, credinței şi dragostei față de toată lumea, ne încuraja şi ne spunea: „Nu vă întristați, copiii mei, Dumnezeu nu ne va lăsa! Noi o avem aju-

[1] *Scil.* Néa Skiti (*n. trad.*).

tătoare pe Maica lui Dumnezeu, care se va îngriji de noi, după cum a făgăduit. Dar dacă Dumnezeu îngăduie să fim lipsiți de bunurile materiale şi să răbdăm de foame, nu o să avem de suferit un rău prea mare, fiindcă, dacă suportăm în răbdare şi fără murmur orice rău, aceasta ne va face bine şi va fi folositor pentru mântuirea sufletului nostru. Ca monahi, trebuie să dăm dovadă de curaj, să nu ne pierdem nădejdea în Dumnezeu şi în Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea, iar prin pilda noastră să dăm curaj şi celorlalți care suferă mai mult decât noi."

Cu multă cumpătare şi măsură la făină şi paste făinoase, am ajuns din aprilie în august, când au început paraclisele către Preasfânta, între 1 şi 15 august[1].

Pâine nu mai aveam deloc, vecinul nostru părintele Arsenie Mantzarólas, morarul Schitului, în afară de faptul că nu avea pâine, datora la unul şi la altul cuptoare întregi de pâine (într-un cuptor încăpeau 15-20 de pâini), fiindcă luase bani în avans pentru acestea, fără să poată să-i dea înapoi.

„Acesta venea pe la casa noastră destul de rar, aproape niciodată", ne-a mărturisit obştea părintelui Ioachim Speţiéris, „pentru că Starețul nostru îl sfătuia să pună capăt călătoriilor pe care le făcea adesea în lume, din cauza vârstei lui încă necoapte şi a pericolelor ce-l pândesc pe monahul care colindă prin lume."

Preasfânta a adus grâu

Era în douăsprezece ale lunii august, orele şase după amiază după calendarul bizantin (în acord cu care în toate anotimpurile anului apusul soarelui indică ora douăsprezece), când am auzit pe cineva bătând în poartă. Părintele Iacob a alergat să deschidă. L-a văzut pe părintele Arsenie Mantzarólas, i-a deschis şi, la întrebarea „Cu ce ocazie la ora aceasta, părinte Arsenie, ce s-a întâmplat?

[1] După tradiția liturgică de limbă greacă actuală, în perioada posturilor Schimbării la Față (1-5 august) şi al Adormirii Maicii Domnului (7-14 august) – în afară de zilele de sâmbătă, precum şi în ajunurile Vovideniei şi Adormirii Maicii Domnului –, se săvârşesc alternativ, unite fiind cu vecernia, Paraclisul Mic şi Paraclisul Mare în cinstea Maicii Domnului (*n. trad.*).

Cuvioşenia ta nu trecea pe aici nici în vremurile bune, şi acum vii în miezul zilei, ce se petrece?", acela, aproape plângând, i-a răspuns: „Încetează, părinte Iacob, şi vino afară pe verandă să vezi minunile Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea şi grija pe care ne-o poartă Preasfânta nouă, monahilor."

Într-adevăr, am ieşit amândoi afară şi am văzut catargele unui vas. „Iată, părinte Iacob, Preasfânta ne-a adus grâu!" Eu l-am întrebat: „Cum ai aflat acest lucru, părinte Arsenie? Ai coborât la țărm? Te-ai dus jos şi ai văzut?" Acela mi-a răspuns: „Părinte, eu nu m-am dus la țărm, dar pentru că, după cum ştii, nu am pâine deloc şi le datorez atât de multă pâine părinților, încât mi-e ruşine să dau ochii cu ei, am hotărât ca mâine în zori să plec de aici, pe furiş, și să mă duc pe jos în locul meu natal, în Sparta.

Aşadar, cu acest gând, m-am întins pe divan să mă odihnesc, nemâncat şi foarte întristat. Cum am adormit sau [poate] eram pe jumătate adormit, o văd pe mama mea, care-mi spune:

– Ce-ai, copilul meu, de eşti aşa de întristat?

– Ce altceva ai vrea să am, mamă? Nu am pâine deloc, mamă, mi-e foame.

– Şi de asta vrei să pleci din Sfântul Munte?

– Da, de asta.

– Şi unde ai de gând să te duci, copilul meu? Nefericitul meu copil... Oare nu sunt eu Cârmuitoarea Sfântului Munte? De atâtea veacuri îl ocrotesc, am grijă de el, îl păzesc – întregul Munte şi pe toți părinții care se află aici. Nu le-am purtat eu de grijă ca unor copii dragi? Şi cum ar fi cu putință să-mi încalc făgăduința? Iată, v-am adus jos [la țărm] un caic cu grâu. Ridică-te, du-te şi-l ia.

– Maica mea, cum o să iau grâul dacă nu am bani?

– Ştiu acest lucru, copilul meu, dar aici [mai] jos se află părintele stareț Simeon cu obştea sa. Nu are nici el grâu şi este întristat, numai că el nădăjduieşte în mine. Du-te la ei şi o să-ți dea bani. Şi să le spui să coboare şi ei şi toți părinții ca să ia grâu.

Acestea mi-a spus şi a plecat, părinte Iacob. Haide, aşadar să mergem împreună jos la țărm să luăm grâu. Iată caicul. După cum vezi, aceea nu era mama mea, ci neîndoielnic Preasfânta noastră, marea noastră Maică."

Părintele Iacob a alergat în grabă la Stareţul nostru şi i-a spus: „Dă-i, părinte Stareț, lui Pantelimon bani şi saci, şi noi dimpreună cu părintele Arsenie ne ducem la țărm să apucăm să luăm puțin grâu, înainte să plece caicul.” Când am coborât la mare, i-am găsit pe căpitani la Kalamiá, acolo unde astăzi se află arsanaua părintelui Varlaam. Marinarii pe care i-am aflat acolo ne-au spus: „Părinți, nu avem grâu de vânzare. Pe noi ne-au obligat germanii să ducem din Kavala diferite arme şi armament în Kolindró şi ne-au permis să luăm cu noi câte trei sute de ocale de grâu pentru fiecare familie. Numai atât avem, dar pentru că nici voi nu aveți deloc, o să vă dăm câte treizeci de ocale de persoană, ca să puteți să o scoateți la capăt.” L-au întrebat pe părintele Arsenie: „Câți monahi sunteți?” Părintele Arsenie i-a spus: „Eu sunt singur.” „Bine, au spus, o să iei treizeci de ocale.” Părintele Arsenie i-a zis: „Vă mulțumesc!” „Voi, părinte Iacob, câți sunteți?” Acesta i-a răspuns: „Noi suntem cinci, pentru că l-am avut şi pe Bătrânul-Vartolomeu.” „Atunci voi veți lua, au spus căpitanii, o sută cincizeci de ocale.” Şi am răspuns: „Slavă lui Dumnezeu! Vă mulțumim!”

Atunci toți au plecat, iar eu am rămas acolo. Ceilalți au plecat cu barca la caic, au cântărit grâul şi l-au adus pe țărm.

Ofițerii germani nu le-au spus nimic. Când s-au întors, oamenii care aveau caicul au spus: „Părinților, germanilor le este teamă şi nu vor să plecăm acum, cât încă este zi, ci vor să plecăm la miezul nopții. De aceea, nu am putea, cu ocazia asta, să ne închinăm la sfintele moaşte pe care le aveți aici la Schit?” Părintele Iacob le-a răspuns: „Cu plăcere, sigur că puteți. Haideți sus. Dicheul, care atunci era părintele Anatolie şi locuia la Coliba Sfântul Spiridon, este de-al nostru şi vă va lăsa să vă închinați. Haideți, să mergem!” I-a luat şi am urcat cu toții împreună.

Când am ajuns la locul de închinăciune, căpitanul a spus: „Părinților, n-ați putea să ne dați puțină cafea, o oca-două, şi să vă dăm grâu în schimb?” Le-am spus: „Foarte bine, o să vă dăm. Pentru atât de puțin nu e nici o problemă.” Atunci căpitanul a spus: „Bine, dar la ce preț o să ne-o dați?” Noi le-am răspuns: „Acum, ultima dată, fraților, am cumpărat cafeaua la prețul de 50 de drahme ocaua, iar grâul la preț este de 10 drahme. Voi o să ne dați cinci ocale de grâu

pentru fiecare oca de cafea." Căpitanul a spus atunci: „Nu, părinților, aceasta nu e drept. O să vă dăm pentru fiecare oca de cafea douăzeci de ocale de grâu. Aşa e piața, acesta-i prețul acum."

Părintele Iacob le-a spus: „Nu, fraților, asta-i înşelătorie şi Stăpânul Hristos nu vrea acest lucru. Nu este un lucru corect." Şi aceia stăruiau, ca să dea atât cât socoteau ei că e drept, precum s-a şi întâmplat, şi toți au fost mulțumiți. Atunci eu am spus: „Părinte Iacob, de ce zăbovim? Să ne întoarcem repede, pentru că am întârziat şi Starețul nostru o să se neliniştească şi o să creadă că am pățit ceva."

Atunci şeful de echipaj a întrebat: „Aveți şi alt Stareț?" I-am zis: „Da, avem şi este un om sfânt." Apoi acesta a spus: „Părinți, tot grâul pe care-l avem pe caicul nostru va rămâne aici pentru toți frații voştri."

Ne-am dus la Kyriakón-ul Schitului, marinarii s-au închinat la sfintele moaşte, şi noi am înălțat o doxologie şi mulțumindu-i, am făcut Paraclisul [Maicii Domnului] şi Priveghere de toată noaptea. I-am arătat recunoştința noastră ocrotitoarei Sfântului Munte, Stăpânei şi Doamnei noastre de Dumnezeu Născătoarea; şi am rugat-o cu credință şi lacrimi fierbinți să înceteze războiul şi lumea să-şi afle pacea. Astfel, marinarii împreună cu germanii, după cum ne-au încredințat, au plecat foarte emoționați şi mulțumiți.

Bătrânul-Teofilact

Ucenicul părintelui Ioachim, monahul Teofilact, după moartea Starețului său, a văzut lucruri mai presus de fire, care trezesc frica şi spaima dumnezeiască.

Într-o zi, când îşi făcea canonul (de rugăciune), după rânduiala primită de la Starețul său, a văzut o cruce luminoasă, a cărei strălucire ajungea de pe pământ până la cer, luminând asemenea soarelui. A auzit şi un glas care i-a spus: „Vai şi amar de egumenii, stareții şi capii bisericilor care nu se îngrijesc de ucenicii lor, de preoți şi mai ales de tineri ca să-i conducă la virtute pe calea lui Dumnezeu! Mare este pedeapsa şi osânda pe care le-o va da Dreptul Judecător!"

Bătrânul-Teofilact a văzut altă dată cum pe pragul uşii Kyriakón-ului se află o Cruce şi, intrând în biserică, preoții călcau pe ea.

Aceasta, după luminarea de care a avut parte, se referă la preoții, monahii şi creştinii care intră în biserica lui Dumnezeu să se roage, în timp ce sunt plini de ură şi răutate. Asta înseamnă că disprețuiesc Patimile Domnului nostru Iisus Hristos şi Crucea Sa, de pe care Stăpânul Hristos a predicat dragostea, şi nu ura!

Acelaşi a văzut într-o vedenie un lac mare, în care oamenii cădeau şi erau înghițiți înăuntru. Se auzea neîncetat un glas de deasupra care spunea: „Dumnezeul meu, miluieşte lumea Ta!" Acest glas, după insuflarea [dumnezeiască] de care a avut parte, era al Preasfintei Născătoare de Dumnezeu care se roagă pentru întreaga lume!

Altădată, de asemenea, la Schit se iscaseră vrajba şi dezbinarea între monahi pentru un apeduct, şi toți părinții au făcut o litanie, ca Dumnezeu să-i lumineze ce să facă. Atunci Bătrânul-Teofilact a auzit un glas ce spunea: „Bieții de voi, nu vedeți râurile de foc care vin asupra Schitului? De ce vă învrăjbiți între voi? Trebuie să ştiți că pentru a face o lucrare bineplăcută lui Dumnezeu se cade să aveți iubire şi smerenie!"

Fraţii Chiriléi

La Noul Schit vom afla casa de artişti iconari a Chiriléilor, a cărei tradiție de viață duhovnicească este de peste 110 ani.

La această Colibă, unde se cinsteşte şi se prăznuieşte Adormirea Maicii Domnului, a existat mai înainte o obşte de cinci-şase frați şi părinți duhovniceşti, precum Bătrânul-Ignatie, părintele Chiril, Bătrânul-Atanasie, Bătrânul-Lazăr, Ignatie cel tânăr, Daniil, Alexie, Gherasim, Bătrânul-Macarie şi mulți alți părinți şi frați care s-au mutat din viața aceasta.

Această Colibă a dat Bisericii diaconi, preoți şi chiar arhierei, ultimul dintre ei fiind Chiril de Tesalia şi Fanariofársala, dar şi astăzi există preoți slujitori ai Bisericii lui Hristos, precum ieromonahul Atanasie, care de şaisprezece ani slujeşte în cadrul Sfintei Mitropolii din Serres, şi a făcut parte din obştea Chiriléilor.

Această casă a Chiriléilor primitoare de străini prin tradiție, asemenea lui Avraam, continuă până astăzi pictarea de icoane prin părintele Macarie, un artist de neîntrecut, şi prin ucenicul plin de

râvnă şi ajutorul acestuia, monahul Ignatie. Aceşti doi fraţi sunt stâlpii de susţinere ai acestui Sfânt Schit şi duc mai departe viaţa virtuoasă pe care au primit-o [moştenire] de la Stareţii lor.

Bătrânul-Averchie

În anul 1880 a venit de la Mănăstirea din Naxos monahul Stareţ Averchie, care a trăit în nevoinţă şi înfrânare, a arătat multă răbdare în faţa ispitelor şi stăruinţă în războiul împotriva cărnii şi a diavolului. A locuit în Peştera Noului Schit şi, pentru că avea ca însoţitoare sfânta simplitate şi credinţa fierbinte în Dumnezeu, a ajuns pe culmile virtuţii şi ale smereniei. În decursul anilor, a făcut semne care vădesc că avea mare îndrăzneală în faţa lui Dumnezeu.

Ca răsplată a credinţei sale fierbinţi şi a multor osteneli, a primit de la Dumnezeu multe haruri, precum cele ale clarviziunii, previziunii şi profeţiei. Prin aceste harisme vedea şi prevestea fapte mai presus de fire:

La o priveghere a părinţilor la Kyriakón-ul Schitului, a intrat în altar în timpul dumnezeieştii Liturghii. Preotul slujitor l-a întrebat: „Ce cauţi aici, părinte Averchie?" El însă nu a răspuns nimic, s-a apropiat de Sfânta Masă, unde L-a văzut pe Stăpânul Hristos făcându-i semn cu mâna să se apropie. Şi când s-a apropiat, i-a arătat că numele său este scris în „Cartea Vieţii" şi i-a spus că trebuie să privegheze şi să se roage mai mult.

Când Bătrânul-Averchie l-a văzut pe Neofit, un proaspăt călugăr, pentru prima dată, i-a spus că avea să ajungă preot în scurtă vreme. Într-adevăr, după câţiva ani a fost hirotonisit diacon, în ziua următoare preot şi la vârsta canonică a fost făcut duhovnic.

Din Sihăstria sa, unde se ruga permanent şi fără încetare, a văzut intrând în Mănăstirea Sfântul Pavel o mulţime de demoni prin turnul Mănăstirii şi ajungând până la casa de oaspeţi, numită „Arhondaric". La douăzeci de zile după această arătare Mănăstirea a luat foc dinspre partea cu turnul şi focul s-a întins până acolo unde au ajuns demonii. Toată partea aceea a ars. Mai mult, prin harul clarviziunii pe care îl avea, când părinţii se duceau să se împărtăşească cu Preacuratele Taine, cu Trupul şi Sângele Mântuitorului Hristos,

putea discerne în ce stare duhovnicească se afla fiecare şi, potrivit cu ceea ce vedea, uneori se întrista, alteori se bucura. Desigur, de multe ori îi vedea cu duhul pe părinții adunați şi îmbrăcați de sărbătoare în Kyriakón-ul Sfintei Ana și în Kyriakón-ul Noului Schit, iar pe preoți strălucind în odăjdiile lor; şi pe toți aceştia acoperindu-i un nor de lumină şi slava de negrăit a Domnului. Îi vedea şi pe ceilalți călugări care nu veneau la Kyriakón-ul Schitului, ci se adunau grupuri-grupuri, separându-se de ceilalți părinți. Pe aceştia-i vedea cățărându-se pe stânci, asemenea caprelor fără păstor, plecând de la Kyriakón în jos spre mare şi în cele din urmă ducându-se în lume, în diferite alte direcții.

În afară de acestea, când a văzut pentru prima dată fotografia familiei regale elene atârnată în Kyriakón, deşi rege era Constantin, Bătrânul-Averchie le-a arătat părinților de la Schit fotografia, spunându-le că Alexandru va ajunge rege. A prorocit că regele Constantin va fi exilat şi, cu toate că ar fi trebuit să-i succeadă la tron copiii săi mai mari (Gheorghe sau Pavel), Bătrânul-Averchie l-a arătat pe Alexandru succesor. Aşa a și fost: după câțiva ani Alexandru a fost numit rege al Greciei.

În sfârşit, după ce a adormit somnul cel de veci în 1934, s-a arătat în vedenie arhimandritului sporit duhovniceşte Ioachim Speți-éris, care a locuit şi el la Noul Schit, ca aflându-se într-o grădină cu mulți copaci, nenumărate fructe şi nesfârşite feluri de flori.

Părintele Ioachim l-a întrebat pe Bătrânul-Averchie: „A cui este, părinte, această grădină?" Şi Bătrânul-Averchie a răspuns: „După cum vezi, este a mea. Mi-a dăruit-o Stăpânul Hristos, Dumnezeu şi Tatăl ceresc."

Bătrânul-Daniil

Un alt [monah] de la Noul Schit sporit în virtutea şi creşterea după Dumnezeu a fost şi Bătrânul-Daniil, care s-a nevoit în turnul cel mare al bisericuței Sfânta Ana. Era de prin părțile Kozanei. La început a fost simplu muncitor, plin de râvnă să-i ajute pe toți. Mai târziu s-a făcut monah la Coliba Sfântul Grigorie Palama.

Într-o zi caldă de iulie l-au trimis să pună în ordine osemintele părinților adormiți din cimitirul Schitului. Din cauza căldurii şi de prea multă osteneală s-a aşezat să se odihnească şi, adresându-se cu evlavie şi respect, le-a spus osemintelor: „Sfinților Părinți, de ce nu faceți şi voi o rugăciune şi cerere de mijlocire la Dumnezeu pentru noi, păcătoşii, să ne mântuim, bieții de noi, şi să aflăm milă în fața Preabunului Dumnezeu?" După aceste cuvinte, a auzit în chip mai presus de fire şi minunat un glas care venea din oseminte: „Firește că facem rugăciune, mijlocire şi neîncetat cerem de la Dumnezeu să vă mântuiți, dar cum este cu putință, frate, să vă mântuiți, dacă voi nu vreți să împliniți cele cuvenite, adică lipsa de răutate, smerenia şi dragostea? Nu ştiți din Sfânta Scriptură că Dumnezeu este iubire şi urăşte şi înfierează pe omul care se iubeşte pe sine şi ține minte răul? Fără dragoste nimeni nu se mântuieşte!"

Bătrânul-Pantelimon dimpreună cu Simeon, Starețul său, amândoi monahi, urmând idei rătăcite, s-au separat cu totul de adunarea obştească duminicală şi de toți părinții de la Schit. Au ajuns până acolo, încât imitau pe un altul, pe părintele Ghedeon, care era şi el în rătăcire şi izolat de ceilalți, fără nici o legătură cu părinții şi cu biserica; aceştia trei făceau Liturghia acasă la ei şi se împărtăşeau singuri cu Sfintele Taine. Bătrânul-Daniil, primind de la Domnul darul clarviziunii, vedea cum casa şi biserica acelora erau pline de demoni care dănțuiau de jur-împrejur şi nu doreau să plece cu nici un chip.

De asemenea, altădată, din propriile mărturisiri, pe când se afierosea cu ardoare rugăciunii şi trezviei, demonii înconjurau turnul în care locuia şi cu mare furie țipau, îl necăjeau pe Bătrânul-Daniil şi-i spuneau să se întoarcă în lume, unde fusese la început.

Arhimandritul Ioachim Speției

Arhimandritul Ioachim Speției, după numele de mirean Ioan Speției, din Keffalinia, copil de preot, a venit să se închinovieze la acest Schit, la Coliba Sfinții Doctori fără de Arginți, care aparținea pe vremea aceea Bătrânului-Hristofor şi ucenicului său, monahul Sinesie.

Stareţul Hristofor a fost cel care a transformat Mănăstirea Cutlumuş din Mănăstire idioritmică, cum era la început, în una de obște. Alături de aceşti Stareți sporiți în virtute a venit şi s-a închinoviat Ioan care, după ce a fost supus la aspre încercări cu măsură şi stăruință, părinții l-au tuns monah, numindu-l Ioachim.

Monahul Ioachim, după destui ani de ascultare față de Stareții săi, întrucât îşi lăsase studiile neterminate, cu îngăduința şi binecuvântarea duhovnicului său, a revenit în lume, unde şi-a terminat studiile teologice şi în alte ştiințe, şi s-a întors la ascultare cu o râvnă şi smerenie şi mai mari.

După moartea Stareților săi, l-a luat ca ucenic pe părintele Teofilact, un monah simplu şi bun, care mi-a povestit din viața Stareţului său următoarele:

La una din dumnezeieştile Liturghii pe care le săvârşea la Mănăstirea Sfântului Pavel cu episcopul Ieroteu de Militupóleos, care atunci se afla retras în Sfântul Munte, în timpul sfințirii şi prefacerii cinstitelor Daruri, părintele Ioachim a văzut o lumină asemenea unui far, care venea din cupola bisericii şi adumbrea cinstitele Daruri – harul Sfântului Duh. Părintele Ioachim a povestit acest fapt mai presus de fire ucenicului său, părintele Teofilact, cu porunca de a nu spune nimănui nimic atâta vreme cât se va afla în viață.

După o anumită vreme, Gherman, Episcopul de Volos, l-a chemat pe Ioachim Speţiéris în eparhia sa ca duhovnic şi mărturisitor. Acolo o doamnă evlavioasă, Andromaca, l-a văzut pe părintele Ioachim, în timp ce ieşea la vohodul mare de la dumnezeiasca Liturghie cu cinstitele Daruri, ridicându-se în aer, fără să atingă pământul decât când a ajuns pe soleea bisericii.

Ucenicul său, părintele Teofilact, ne-a spus că de fiecare dată când slujea Stareţul său, chipul i se schimba. Acest lucru ne-a fost adeverit şi de alți monahi contemporani lui, care ne-au mărturisit că, atunci când slujea, chipul său devenea mai strălucit şi luminos.

Arhimandritul Ioachim avea mare evlavie la Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea, pe care o numea, din spusele altora, „Preasfânta mea" şi de câte ori rostea acest nume din ochii săi curgeau lacrimi ca din două izvoare.

După cum mărturiseşte ucenicul său, care este încă în viață, părintele Ioachim a fost foarte înfrânat şi cumpătat la mâncare. O

cafea şi puțină miere îi puteau fi suficiente pentru o întreagă zi. După pavecerniță nu bea nici măcar apă. I-a impus acest lucru şi ucenicului său Teofilact, căruia îi spunea: „Ca să ai parte de răsplata veşnică trebuie să faci multe şi grele nevoințe, pentru că faptele bune se dobândesc cu efort, suferință şi trudă." Iar el însuşi, pentru a da exemplul cel bun, a dus o viață foarte aspră, în multe osteneli, lipsuri şi neajunsuri. Nu uita niciodată de canonul său de rugăciune care se afla neîncetat pe buzele sale. Era vesel şi comunicativ. În biserică şi la Chilia sa niciodată nu făcea foc, oricât de frig ar fi fost, spunând: „Părinte Teofilact, cum au rezistat părinții stiliți? Nu le era și lor frig? Iar nouă în casă şi cu haine pe noi ne este frig!"

Unii frați, întovărăşindu-se cu satana, fiindcă îl pizmuiau pe părintele Ioachim, îi aruncau vorbe de ocară şi-l vorbeau de rău. Îl numeau „Cardinalul" şi „Inovatorul", pentru că era îngrijit şi umbla „îmbrăcat cuviincios". Alții însă se duceau la el şi-i spuneau că unul sau altul îl vorbește de rău, dar el le răspundea: „Vă rog, prieteni şi frați, nu-i defăimați şi vorbiți de rău pe binefăcătorii mei!" Şi în felul acesta delicat şi politicos se împăca cu toți şi-i făcea pe toți să nutrească dragoste unii față de alții şi să nu-și adreseze injurii.

Minunile de pe urma rugăciunii sale

În Halkida a fost pentru mulți ani predicator. Acolo Dumnezeu a săvârşit multe semne şi minuni la rugăciunile părintelui Ioachim. A fost, de asemenea, ucenic al Sfântului Nectarie de Pentapole, la Seminarul Teologic Rizareios. După ce Sfântul Nectarie a trecut la cele veșnice (1922), părintele Ioachim se ducea și se ruga adesea la mormântul său şi simțea cum ieşea din trupul Sfântului o mireasmă de negrăit, asemenea unei tămâi alese.

A fost predicator şi în Atena şi slujea periodic la metocul Sfântului Mormânt. Acolo o femeie evlavioasă i-a cerut părintelui Ioachim să se roage pentru ea, ca Dumnezeu să-i dea un copil. După douăzeci de zile de rugăciune fierbinte, părintele Ioachim i-a spus că nu va face copii, pentru că nu va putea să-i crească şi să-i educe creştineşte şi vor ajunge sufletele lor, şi al mamei şi al copilului, în iad.

Aflându-se la acelaşi metoc, l-a vizitat o altă femeie şi i s-a plâns că nu poate face copii. Părintele Ioachim, după o rugăciune aprin-

să, a luat moaştele Sfinţilor Doctori fără de Arginţi, le-a apropiat de pieptul femeii şi a făcut o rugăciune. Dumnezeu a binecuvântat-o şi acea femeie evlavioasă a dobândit copii.

La aceeaşi biserică a Sfinților Doctori fără de Arginți din Atena, părintele Ioachim a întâlnit o fată foarte tristă, dezamăgită şi fără speranță, care i-a spus: „Părinte, am avut un eşec în viață şi nu mai pot să trăiesc. Nu mai am nici o speranță şi vreau să mă sinucid. Pentru mine nu mai există nimic." Părintele Ioachim, fără să ştie nimic altceva despre fată, a luat-o de mână, a dus-o în fața icoanei lui Hristos şi cu străpungere de inimă şi multă credință s-au rugat împreună, spunându-i fetei să se aşeze în genunchi în fața icoanei lui Iisus. După această rugăciune aprinsă, primind părintele Ioachim luminare de la Dumnezeu, i-a spus fetei: „Du-te, copila mea, la mama băiatului pe care-l iubeşti şi spune-i cu multă smerenie: «Vreau cu toată puterea sufletului meu să ajungi să fii mama mea, iar eu, fiica ta»." Fata l-a ascultat pe Stareț şi, când s-a dus şi i-a spus aceste cuvinte mamei băiatului, aceea deîndată a îmbrățişat-o, a sărutat-o şi i-a zis: „Socotesc, copila mea, că este bucuria şi cinstea mea să te am fiică şi mireasă a copilului meu." După doi ani, această fată a venit la părintele Ioachim, i-a prezentat pe soțul şi copilul lor şi cu multă bucurie L-a slăvit pe Dumnezeu şi i-a mulțumit părintelui Ioachim.

Părintele Ioachim a fost înfrânat în toată viața sa şi de-a lungul anilor pe care i-a trăit în lume Preabunul Dumnezeu a făcut multe semne şi minuni pentru rugăciunile sale, dar și pentru credința celor care-i cereau ajutorul. Și când, la bătrânețile sale, s-a întors la locul său de metanie, şi-a sfârşit viața în chip cuvios și bineplăcut lui Dumnezeu la Noul Schit, îmbelşugat de zile. Părintele Ioachim a scris diferite comentarii şi cărți sfinte, precum *Sihastra Fotini* şi multe alte îndrumare folositoare de suflet.

Episcopul de Evia

După cum mi-au povestit părinții de la acest Schit, în Evia se afla cândva un episcop [pe nume] Teofan. În eparhia sa trăia un sărac, care avea în posesie un mic cazan, moştenire de familie, care

se numea „bangráți”[1] şi care se pare că avea o valoare arheologică deosebită. Un vecin bogat de-al său l-a văzut, i-a plăcut şi a voit neapărat să-l cumpere. Dar nu a reuşit să-l cumpere, nici cu binele, nici cu linguşeli, pentru că acest om nevoiaş putea să nu fi ştiut valoarea arheologică a vasului, dar, pentru că era moştenire de familie, nu-l vindea cu nici un chip. Atunci bogatul, cu forța, a pus stăpânire pe odorul moştenit al săracului.

După ceva vreme bogatul a murit, încă tânăr fiind. Rudele sale, după tradiția bisericească, la trei ani au făcut mutarea osemintelor, dar trupul celui bogat a fost găsit nedescompus. Au avut loc o a doua şi o a treia mutare a osemintelor, la câte trei ani, dar din nou, trupul celui mort a fost găsit tumefiat şi neputrezit. Atunci rudele l-au chemat pe episcop să îngenuncheze la mormânt şi să citească rugăciunea de de dezlegare la trupul celui mort. Dar rezultatul a fost acelaşi.

Ca urmare a acestui fapt, Preasfințitul Teofan le-a sfătuit pe rude să aşeze trupul tumefiat într-un loc public, și toți locuitorii satului, în trecerea lor pe acolo, unul câte unul să-i dea iertare celui mort, şi aşa poate Atotbunul Dumnezeu va ierta sufletul său şi trupul se va descompune.

În paralel, arhiereul a lăsat pe cineva de încredere să stea în apropiere ca să observe ce-i spun celui decedat consătenii săi când trec prin fața lui. Toți treceau prin fața trupului rămas întreg, spuneau o rugăciune ca Dumnezeu să-l ierte şi plecau. La rândul său, s-a dus şi săracul căruia bogatul i-a luat cu forța „căzănelul” său prețios. Cum s-a apropiat de trupul mortului, l-a scuipat; şi omul episcopului l-a auzit spunând: „Aşa-ți trebuie! Să rămâi acolo neputrezit cu tot cu «bangráți» pe care mi l-ai răpit. Să rămâi veşnic obrintit, dacă aşa ți-a plăcut să fii şi să-mi iei ceea ce am primit moştenire de la mama care m-a născut.”

Omul de pază a adus la cunoştința Preasfințitului Teofan cele auzite. Acesta, la rândul său, l-a chemat la sine pe acel om sărac şi l-a întrebat ce înseamnă cele pe care le-a proferat în fața trupului neputrezit. După ce a aflat ce s-a întâmplat, le-a chemat deîndată pe rudele celui decedat, şi la întrebarea dacă la casa mortului care fusese afurisit se afla vreun „căzănel” vechi şi de valoare, a aflat că acela

[1] *μπαγράτσι* este un vas de mici dimensiuni, în care se pune agheasma şi este folosit de preot la sfinţiri, în special de Bobotează (*n. trad.*).

făcea parte într-adevăr din obiectele care alcătuiau averea sa. Episcopul le-a explicat că acel obiect aparține săracului cutare şi trebuie să-i fie restituit proprietarului său în cel mai scurt timp, pentru că numai așa îl va ierta Dumnezeu pe cel ce săvârşise nedreptatea. Rudele s-au supus poruncii episcopului, care a luat „căzănelul", l-a aşezat cu tact în brațele bogatului şi i-a spus proprietarului de drept să se apropie de trupul celui decedat, să ia vasul „bangráți" şi să ierte din inimă trupul mort pentru fapta nedreaptă săvârşită față de el.

După aceste lucruri petrecute sub ochii tuturor consătenilor săi, trupul până atunci neputrezit, care era de mulți ani în acea stare, s-a descompus şi s-a făcut cenuşă. Cu toții s-au minunat şi au dat slavă într-un glas Preabunului şi Dreptului Judecător Dumnezeu.

După această minune Preasfințitul Teofan s-a lepădat de toate bunurile lumeşti şi pământeşti, a plecat din Insula Evia şi a venit în Sfântul Munte. După ce a trecut pe la multe Mănăstiri şi locuri sfinte de închinăciune, s-a închinoviat în cele din urmă ca un simplu frate la Starețul Chiril, un părinte aspru și neştiutor de carte, de la Coliba Izvorul Tămăduirii de la Noul Schit.

A rămas în ascultare la acesta vreme de aproximativ doi ani. În cel de-al doilea an, în Postul Mare, a venit la țărmul acestui Schit un caic din Evia cu brânzeturi, ouă şi alte alimente. Părinții de la Schit au coborât la mare să ia fiecare diferite lucruri şi alimente de trebuință pentru Sfintele Paşti. Atunci şi Starețul Chiril l-a trimis pe ucenicul său, Episcopul Teofan, acum novice, să ia şi el nişte alimente pentru Starețul său. Când s-a apropiat de caic, comerciantul şi căpitanul vasului a spus cu toți părinții de față:

– Nu cumva tu eşti Preasfințitul Teofan, care ai plecat de la noi şi despre care de doi ani [încoace] nu mai știm nimic?

Şi spunând aceasta a căzut la pământ şi i s-a închinat.

Acela a tăgăduit şi i-a spus:

– Ce spui, omule? Faci o greşeală, nu sunt eu cel care crezi tu.

Și s-a întors imediat la Schit. Pentru că toți au aflat că el este Episcopul de Evia Teofan, a fost nevoit să plece de la Starețul său, care, admirându-i smerenia, i-a căzut la picioare şi i-a cerut iertare pentru felul aspru în care s-a purtat cu el.

Preasfințitul Teofan s-a dus la o Sihăstrie de la Noul Schit rămasă pustie, unde a trăit ca un călugăr simplu în multă smerenie şi

dragoste față de toți părinții, şi la adânci bătrâneți şi-a dat fericitul suflet în mâinile Stăpânului Hristos şi Mântuitorului nostru Dumnezeu, intrând în ceata fericită a Sfinților Părinți.

În afară de Episcopul Teofan, mulți alți arhierei şi-au afierosit restul vieții la acest Schit, şi-au dat obștescul sfârşit în Domnul şi au intrat în ceata părinților aghioriți, în locaşurile veşnice ale Raiului.

Ieromonahul Gavriil

Ieromonahul Gavriil a fost tuns monah la Coliba Sfântul Spiridon. Apoi, după mulți ani de ascultare față de Stareții săi, a ajuns diacon, preot şi duhovnic. La chemarea episcopului de Corint şi cu binecuvântarea Starețului său s-a dus în Corint, unde a rămas mulți ani. Prin spovedanie, îndrumare duhovnicească, dar şi prin pilda vieții sale duhovniceşti, i-a ajutat pe creştini să afle calea lui Dumnezeu, calea viețuirii după Dumnezeu şi a virtuții desăvârşite.

Prin pilda postului, înfrânării, rugăciunii şi smereniei sale a arătat cum poate cineva să ajungă la culmea virtuților, la dragostea fără de care omul nu poate să se numească şi să fie creştin şi nu se va învrednici niciodată să vadă fața lui Dumnezeu. De aceea vrednicul de pomenire părinte şi stareț Gavriil spunea:

Omul, chiar dacă se va împărtăşi în fiecare zi cu Preacuratele Taine, cu Trupul şi Sângele Stăpânului Hristos, chiar dacă îşi va împărți toată averea, chiar dacă se va nevoi în post şi mătănii şi va ajunge numai piele şi oase, un adevărat schelet, dacă nu va dobândi dragostea față de Dumnezeu şi oameni şi față de toată zidirea, nu a făcut nimic şi nu va avea niciodată parte de milostenia şi milostivirile lui Dumnezeu, precum ne învață şi acel mare Apostol al neamurilor, Pavel, care a alcătuit un imn de laudă pentru această virtute numită iubirea, într-o epistolă către corinteni: „De aş grăi în limbile oamenilor şi ale îngerilor, iar dragoste nu am, făcutu-m-am aramă sunătoare şi chimval răsunător. Şi de aş avea darul prorociei şi tainele toate le-aş cunoaşte şi orice ştiință, şi de aş avea atâta credință încât să mut şi munții, iar dragoste nu am, nimic nu sunt. Şi de aş împărți toată avuția mea şi de aş da trupul meu ca să fie ars,

iar dragoste nu am, nimic nu-mi foloseşte" (*I Cor.* 13, 1-3). Întreg capitolul este un imn al virtuții iubirii.

Părintele duhovnic Gavriil a trăit 28 de ani de viață duhovnicească în Corint în toată înfrânarea şi a zidit acolo un preafrumos, măreț şi împodobit locaş în cinstea Sfântului Nicolae.

Când a venit plinirea vremii şi a sosit timpul plecării sale de aici, şi-a prezis moartea şi, cu două zile înainte de a pleca definitiv din această lume, aşa cum mi-a spus ucenicul său, duhovnicul ieromonahul Spiridon, i-a chemat pe părinții şi frații de la Schit, de la care a luat şi cărora le-a dat iertarea sa, a binecuvântat Schitul şi a cerut lui Dumnezeu cu o credință fierbinte, în rugăciune şi lacrimi, ca El să-Şi dăruiască binecuvântarea obştii sale şi întregului Schit şi să-i înviorească pe toți frații să dobândească virtutea dragostei. Astfel, după acestea, cu pacea şi strălucirea virtuții şi a bunătății pe chip şi plin de zile, şi-a dat fericitul suflet în mâinile Stăpânului Hristos şi a zburat asemenea unei păsări la dumnezeieştile lăcaşuri cerești în anul mântuirii 1967.

Preabunul Dumnezeu a răsplătit ostenelile şi virtutea părintelui Gavriil, dându-i o obşte care duce mai departe predaniile părinților, Îl slăveşte pe Dumnezeu, cinsteşte schitul şi întreaga Grădină a Maicii Domnului – în persoana Starețului şi duhovnicului Spiridon şi a preacuvioasei sale obşti.

Îngerul păzitor

Când părintele duhovnic Gavriil s-a întors din lume la acest Schit, în anul 1965, se îmbolnăvise foarte grav şi era pe moarte monahul Chiril Kumiótis de la Coliba Izvorul Tămăduirii şi, fiindcă se apropia ceasul plecării sale [dintre noi], a chemat un duhovnic să-l spovedească.

Duhovnicul său, părintele Efrem, a încercat să-l ajute pe sufe-rind să se spovedească, însă bolnavul spunea că pe umărul său stâng era lipit un răboj pe care scria ceva, dar nu putea să spună ce scria acolo.

S-a dus şi un alt duhovnic, părintele Haralamb, de la Colibele de sihaştri din jur, dar şi lui i-a fost cu neputință să-l ajute pe fratele Chiril care stătea să-şi dea sufletul.

Atunci fratele după trup al părintelui Neofit, duhovnic şi el, l-a chemat pe părintele duhovnic şi Stareț Gavriil Lefteriótis, care s-a dus cu toată dragostea sa frățească la cel bolnav şi, ca un duhovnic încercat, când i-a spus de răboj, i-a cerut monahului Chiril să-i spună concret ce vede. Bolnavul i-a spus că de-a dreapta sa vede doi Îngeri în alb şi de-a stânga erau pregătiți nenumărați demoni să-i ia sufletul, unul dintre ei, cu coada sa, jucându-se cu şiragul de mătănii al starețului Iosif isihastul, care era şi el acolo.

Părintele duhovnic Gavriil i-a rugat pe toți frații de față să iasă afară din Chilia celui bolnav şi i-a cerut pentru a doua oară monahului Chiril să-i spună cele ascunse ale inimii sale. După ce suferindul i-a mărturisit totul, l-a întrebat dacă răbojul mai era lipit pe umărul său. I-a răspuns că încă mai era acolo. Atunci duhovnicul l-a pus pe monahul Chiril să-l întrebe pe Îngerul păzitor ce scria pe acel răboj. Monahul Chiril s-a întors spre Îngerul păzitor şi i-a vorbit într-o limbă din care duhovnicul nu a înțeles o iotă. Şi îngerul i-a răspuns în aceeaşi limbă. Atunci părintele Gavriil a pus epitrahilul peste bolnav şi l-a întrebat ce i-a spus Îngerul că scrie pe răboj. Iar monahul Chiril i-a mărturisit două păcate de care nu-şi amintise la început.

De îndată ce duhovnicul a auzit acestea, i-a citit rugăciunea de dezlegare. Când a terminat, a luat epitrahilul și bolnavul i-a spus duhovnicului că răbojul s-a lipit de epitrahil şi păcatele sale scrise pe el s-au şters. La cuvântul acesta şi-a dat duhul şi a adormit întru somnul de veci al celor fericiți.

Experiența şi discernământul duhovnicului l-au ajutat pe fratele Chiril să se spovedească şi să se curețe de neputințele sale omeneşti, având-l ca ajutor şi tălmaci pe Îngerul păzitor al sufletului.

Bătrânul-Iosif

Unul dintre nevoitorii în lupta pentru viețuirea cea după Dumnezeu a fost şi Bătrânul-Iosif care, pentru că şi-a petrecut ultimii ani la Sihăstriile Noului Schit, a primit numele de *Spileótis*[1]. Noi l-am cunoscut foarte bine pe acest Stareț la Schitul Sfântul Vasile căzut

[1] *Scil.* cel ce s-a nevoit în peşteră (*n. trad.*).

în ruină. A locuit acolo la una dintre multele Sihăstrii dimpreună cu obştea sa: Bătrânul-Arsenie, monahul Efrem, monahul Ioan Vlahos şi fratele său după trup Atanasie. Îl cercetam adesea şi obişnuia să ne spună întotdeauna cuvinte din Sfânta Scriptură a Vechiului Testament şi s-a ostenit mult în vederea dobândirii rugăciunii minții. Părintele Efrem venea aproape în fiecare zi şi discuta cu Stareţul meu despre rugăciunea minții şi despre izbânzile duhovniceşti. După aceea, părintele Efrem a devenit preot, a plecat în lume, a întemeiat o Mănăstire de maici în Volos şi de acolo s-a dus în America. Iosif, starețul său, dimpreună cu restul obştii la care s-au adăugat şi Efrem cel tânăr, astăzi egumenul Mănăstirii Filoteu, şi ieromonahul Haralamb, care astăzi se află la Chilia „Burazéri", ce aparține de Mănăstirea Hilandar, s-a dus la Katunákia şi de acolo la Sihăstriile şi Peşterile de la Noul Schit, unde s-a afierosit cu şi mai multă ardoare rugăciunii minții şi şi-a dat obștescul sfârşit în Domnul, luptând lupta cea bună a vieții duhovniceşti şi a vieţuirii în virtute.

Să ne rugăm ca asemenea nevoitori să nu lipsească, fiindcă este păcat să se lepede cineva de lumea întreagă şi în ultimii săi ani, din nepăsare sau neatenție duhovnicească, să-şi piardă toate ostenelile şi să se afle în primejdia de a-şi pierde sufletul din cauza slavei deşarte. Şi spun aceasta, deoarece fericitul întru adormire Stareț Iosif ne spunea adeseori: „Frații mei, este mai bine ca oamenii să ne ocărască şi să ne vorbească de rău, decât să ne preamărească şi să ne laude. Călugărul nu pățește nimic de pe urma ocărilor şi a vorbirii de rău, ci mai degrabă se curăță şi capătă folos duhovnicesc, pe când, din cauza slăvirii şi a laudelor, poate ajunge să creadă că este cineva şi atunci se află în rătăcire şi toate ostenelile sale se risipesc, după cum spunea şi Sfântul Varsanufie: «din clipa în care omul se va încrede în sine și se va mări, iese din cetate», adică din clipa în care va socoti că este cineva, neîntârziat iese din hotarele virtuții şi intră în cele ale rătăcirii şi răutății." Îmi amintesc aceste cuvinte ale sale ca şi cum ar fi fost ieri, pentru că mi-a făcut o impresie deosebită felul în care tâlcuia cum trebuie să fugim de slava deşartă şi să dobândim smerenia – temeiul tuturor virtuților. Dumnezeu să odihnească sufletul fericitului [întru adormire] Stareț Iosif!

La Noul Schit vom afla şi alţi lucrători ai rugăciunii minţii, ascultării şi a tot ceea ce înseamnă viaţă duhovnicească, precum şi iconari, care prin lucrul mâinilor lor cultivă şi grădina inimii, curăţind-o de zâzaniile cele vătămătoare: pizma, invidia, iubirea de slavă, egoismul şi toate patimile care ziua şi noaptea se războiesc cu omul, şi cu atât mai mult cu monahul. Pentru noi toţi părinţii sunt [nevoitori] sârguincioşi şi sfinţi.

Bătrânul-Ştefan

La Noul Schit al Mănăstirii Sfântul Pavel a venit un tânăr evlavios din Insula Hios şi s-a închinoviat la Coliba Sfântul Gherasim. După ce a fost supus îndeajuns la încercări de către Bătrânii acestei Colibe, a ajuns monah şi a primit numele de Ştefan.

În ascultare necondiţionată şi smerenie fără margini, Ştefan a petrecut nu mai puţin de şaptezeci şi cinci de ani în viaţa călugărească şi s-a învrednicit prin lepădarea de sine şi multă osteneală să primească darul rugăciunii.

Nici ziua, nici noaptea nu lipseau din gura, din mintea şi din inima sa rugăciunile „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!", „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, izbăveşte-mă!", „Botezătorule al lui Hristos, roagă-te pentru mine şi ajută-mi!", „Toţi Sfinţii şi părinţii aghioriţi, rugaţi-vă pentru mine, păcătosul!".

Până la sfârşitul vieţii sale a continuat [să facă] aceste rugăciuni, după cum mi-a adeverit preacuviosul monah Sava, şi el după origine din Insula Hios, care, în cele din urmă, l-a luat la Coliba sa Sfântul Ioan Teologul pe Bătrânul-Ştefan şi l-a îngrijit până la sfârşitul vieţii lui.

Bătrânul-Ştefan a trecut în viaţa sa prin multe şi felurite ispite, venite din partea demonilor văzuţi şi nevăzuţi, pe care le-a îndurat cu multă răbdare. Dar Domnul, Care voieşte să cureţe şi să purifice aurul de elementele străine pentru a străluci cu adevărat, a îngăduit ca la o vârstă înaintată să se îmbolnăvească şi să fie atins de blestemata boală a cancerului la vezică.

Să îndurăm durerile

Din cauza acestei boli Bătrânul-Ştefan a îndurat multe şi cumplite dureri, dar rugăciunea neîncetată de slăvire şi celelalte rugăciuni pe care neîntrerupt le făcea îi dădeau curajul şi puterea de a înăbuşi durerea şi de a-I mulţumi lui Dumnezeu ziua şi noaptea, fără ca vreodată să crâcnească sau să se revolte, de pe urma pătimirilor provocate de boală, împotriva lui Dumnezeu sau a oamenilor şi să spună acele cuvinte necugetate pe care mulţi oameni, din nefericire, le spun, pentru că nu au învăţat să se roage, nici nu s-au antrenat ca să poată fi în stare să îndure suferinţa, la cea mai mică încercare, boală sau accident care li s-ar întâmpla, răzvrătindu-se, ocărându-i pe oameni şi cârtind împotriva lui Dumnezeu: „Dar, la urma urmei pe mine m-a găsit Dumnezeu să mă pedepsească şi să-mi facă una ca asta… *ş.a.m.d.*" Vorbe neînţelepte şi hulitoare care sunt spuse împotriva milostivirii şi îndelung-răbdării Tatălui nostru Ceresc şi a Preaînaltului Dumnezeu.

Dimpotrivă, acest binecuvântat Bătrân-Ştefan, înarmat cu răbdarea lui Iov, spunea: „Îţi mulţumesc, Dumnezeul meu, că mi-ai dat această boală, aceste dureri şi chinuri, mai ales acum, la bătrâneţi, ca să se curețe necuratul meu trup de păcate, nelegiuiri şi ticăloşii. Îţi mulţumesc că ai voit prin aceste cumplite dureri să-mi cureţi mintea şi gândurile şi să-mi luminezi cugetul.

Te rog, Dumnezeul meu, Care mi-ai dat această boală, Hristoase, Mântuitorul meu, dă-mi răbdare ca să îndur până la sfârşit aceste dureri. Tu, Cel pe Care păcatele mele Te-au urcat pe Cruce şi din marea Ta dragoste pentru noi ai îndurat cele mai înfricoşate pătimiri ale morţii pe Cruce şi Ţi-ai vărsat preasfânt Sângele Tău pentru a curăţi păcatele întregii lumii şi ale mele. Dă-mi, rogu-Te, puterea de a duce şi eu mai departe această neînsemnată cruce pe care iubirea Ta mi-a dăruit-o. Să se facă, o, Hristoase al meu, rana medicament şi durerea să vindece şi să curăţe rănile sufletului meu şi să mă învredniceşti ca, fie prin această rană şi în chipul acesta, fie aşa cum Tu ştii şi cunoşti prin iconomia Ta cea atotînţeleaptă, să mă fac părtaş mântuirii sufletului meu."

După dumnezeiasca Împărtăşanie a murit în pace

Cu aceste gânduri, rugăciuni şi rugi fierbinți primea putere şi cu o răbdare nesfârșită îşi afla uşurarea durerilor.

Starea aceasta nu a durat o zi, o săptămână, o lună sau un an, ci mulți ani, şi fratele Sava a suportat și el multe, rămânând treaz ziua și noaptea, întorcându-l [când pe o parte, când pe alta] şi îngrijindu-se de nevoile sale trupeşti.

În cele din urmă, la 13 septembrie, în ajunul Înălțării Cinstitei Cruci, după ce părintele Ştefan şi-a văzut dinainte moartea, prezicând-o, a cerut să se facă dumnezeiasca Liturghie pentru el. S-a împărtăşit cu Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos şi cu această ultimă hrană [sfântă] şi permis duhovnicesc de trecere şi-a dat duhul şi a adormit în pace întru somnul cel veşnic şi fericit, în anul mântuirii 1970.

Această pildă vie a vieții Starețului Ştefan să ne fie spre învățătură, spre a pricepe cu toții şi a înțelege în ce fel ne putem uşura, îndura durerile și vindeca duhovniceşte sufletul nostru, fără a ne revolta împotriva lui Dumnezeu şi a oamenilor. Ci, aşa cum a făcut şi fericitul întru pomenire frate, Bătrânul-Ştefan de la Noul Schit, la fel să facem şi noi, ca să petrecem pe cât cu putință mai lipsită de durere această viață înșelătoare şi să ne învrednicim neînfruntați de fericitul sfârşit de care a avut parte şi acest cuvios Stareț.

Mănăstirea Grigoriu

La această binecuvântată Mănăstire a Cuviosului Grigorie s-au nevoit şi se nevoiesc mulți părinți pentru mântuirea sufletului lor, într-o adevărată lepădare de sine şi ascultare necondiționată față de mai-marii lor, care prin viața pe care au dus-o au cunoscut calea cea dreaptă.

La această Mănăstire i-am cunoscut pe: a) egumenul ei, arhimandritul Atanasie, un om cu adevărat sfânt, smerit, simplu, fără de răutate, bun şi împodobit cu multe virtuți. Acesta, alături de nenumăratele sale harisme, avea şi darul prorocirii şi al deosebirii duhurilor; b) părintele Ştefan, Starețul din Kerkyra, lucrător al ascultării şi răbdării. Monah smerit, bun şi inocent, cu o fire sinceră, care a trăit şi acesta în jur de şaptezeci de ani în ascultare la această Mănăstire, fără s-o părăsească nici măcar o singură dată fie şi pentru a merge numai şi până în Dafnes. Respecta foarte riguros programul îndatoririlor sale ca preot de rând şi era gata oricând să împlinească orice slujire i-ar fi încredințat mai-marii lui. Şiragul de mătănii din mâini şi rugăciunea de pe buze nu i-au lipsit niciodată.

De multe ori la praznicele acestei Mănăstiri care au loc în mod oficial de trei ori pe an (1. la 6 decembrie, de Sfântul Nicolae, 2. în a doua duminică [a Evangheliei după] Matei, după duminica Tuturor Sfinților, când este sărbătorit ctitorul Mănăstirii Grigoriu şi 3. la 29 octombrie, de pomenirea cuvioasei mucenițe şi fecioare Anastasia Romana) am avut cinstea de fi de față şi de a cânta mulți ani la rând. Întotdeauna m-am învrednicit să-i cercetez pe aceşti binecuvântați sfinți părinți şi să primesc multe pilde duhovniceşti, precum

şi rugăciunea lor. Cu ocazia uneia dintre aceste vizite, împreună cu ajutoarele şi ucenicii mei, părintele Ştefan ne-a spus: „Părinţi şi fraţi, toate virtuţile sunt bune şi sfinte, dar ascultarea, mai ales pentru călugăr, trebuie să fie prima şi ultima. Căci fără ascultare nu se poate dobândi temeiul şi temelia virtuţilor care este smerenia; iar fără smerenie nu există mântuire. Smerenia te va învăţa, călugăre, să-ţi umileşti sinele şi să-l socoteşti asemenea unui gunoi, cum de fapt şi este pentru noi toţi. Dacă oameni precum patriarhul Avraam sau Profetul David vorbeau despre ei înşişi că «sunt pulbere şi cenuşă» şi «sunt vierme şi nu om, ocara oamenilor şi defăimarea poporului», noi, care suntem «gunoiul lumii» (*I Cor.* 4, 13), ce-ar trebui să spunem? Fericita smerenie, fraţii mei, [este cea care] ne va înfăţişa înaintea tronului lui Dumnezeu." Acestea şi altele asemenea ne spunea de fiecare dată, când îl vedeam, acest monah de Dumnezeu luminat, părintele Ştefan.

c) De asemenea, la aceeaşi Mănăstire, pildă de răbdare şi ascultare necondiţionată era şi părintele Dimitrie. Părintele Dimitrie, fiindcă avea hernia mărită, nu putea să păşească din cauza volumului şi a greutăţii. Cu toate acestea niciodată nu s-a plâns, nici nu a spus că este bolnav, încât să stea să se odihnească, ci era riguros cu programul său în calitate de preot de rând, deşi se aflau alţi patru preoţi care ar fi putut să-l suplinească la îndatoririle sale, care durau multe ore şi erau istovitoare. Părintele Dimitrie a încetat să-şi împlinească îndatorirea de preot slujitor cu o săptămână înainte de a muri.

Astfel de atleţi şi nevoitori duhovniceşti au existat şi mai există încă şi astăzi în toate sfintele aşezăminte ale Sfântului Munte.

Acestea să ne fie pilde strălucite, învăţăminte sfinte şi exemple de viaţă şi vieţuire virtuoasă nouă tuturor, urmaşii acelor fericiţi bărbaţi.

Roadele ascultării sunt cele care îl conduc pe om la viaţa veşnică, în timp ce roadele neascultării îl nimicesc pe om şi îl trimit la moartea veşnică, după cum s-a văzut din paginile de mai înainte.

Cei care se află în ascultare nu se îneacă

La Sfânta Mănăstire Grigoriu, pe vremea părintelui egumen Simeon din Peloponez, după cum mi-au povestit cuvioşii Bătrâni ai Mănăstirii, s-a întâmplat odată ca egumenul să lipsească şi în locul său l-a lăsat ca locțiitor pe părintele Haralmb, care, dintr-un motiv independent de voința sa, renunțase la preoție.

Fiind iarnă, marea era foarte agitată şi zbuciumată. Părinții aveau nevoie de alimente şi urmau să se ducă la metocul Mănăstirii, numit „Balaban", aflat în satul cu numele azi de Néos Marmarás (aflat pe brațul Sithonia).

Părintele Haralamb a dat poruncă să se ducă trei monahi împreună cu monahul Auxentie, căpetenia lor. Aceşti monahi, văzând că vremea e agitată, au ezitat la început, dar în fața stăruinței locțiitorului şi drept ascultare, au spus: „Ne vom duce, chiar de ne vom îneca."

Deşi vremea se înrăutățea, s-au urcat în caicul Mănăstirii și, sub oblăduirea ascultării, au spus: „Nu există nici o piedică."

Până ce vântul avea să umfle pânzele şi barca să intre pe linia de plutire, au început să vâslească. Însă cu marea nu e de glumit, nu poate fi înfruntată cu acte de bravură şi nici nu ştie ce înseamnă ascultarea. Cum au ieşit puțin în larg, nu ştiu dacă se îndepărtase-ră de arsana vreo două mile, un val mare a trimis caicul pentru totdeauna pe fundul mării.

Distanța fiind mică, se vedea de la Mănăstire cum caicul se scufundă. Părinții aflați în el s-au înecat. Ca prin minune, a scăpat un mirean, care era totodată şi căpitan [de vas] și care, fiindcă s-a îmbolnăvit şi avea febră mare, a coborât din caic chiar înainte de a porni la drum, lângă arsana.

Părintele Haralamb împreună cu părinții Mănăstirii au făcut Paraclisul Maicii Domnului şi al Sfântului Nicolae, dar era târziu, pentru că nu mai era nici o nădejde de mântuire pentru caic şi pasagerii săi.

Cu plânsete şi mustrări de conştiință, părintele Haralamb, locțiitorul egumenului, s-a dus la Chilia sa şi a făcut o rugăciune fierbinte pentru frații înecați. De prea multă oboseală, cu puțin înainte

de miezul nopții, l-a furat somnul şi atunci a auzit pe cineva bătându-i în uşă. A întrebat „cine este şi ce vrea la o asemenea oră" și a primit răspunsul: „Eu sunt, Auxentie." Părintele Haralamb, surprins de răspuns, a zis: „Cum eşti tu, Auxentie? Noi am văzut caicul care s-a scufundat în mare şi am înțeles că toți s-au înecat. Tu cum ai scăpat?" Glasul de afară i-a răspuns: „Oare de ce crezi că cei care fac ascultare se îneacă?"

Părintele Haralamb a alergat deîndată să deschidă uşa ca să intre fratele, dar în fața Chiliei sale, când a deschis uşa, nu era nimeni. A alergat pe culoar, dar nu se vedea nimeni nicăieri. Atunci a înțeles că era glasul de protest din partea monahilor, care, în stăruința lor de a merge cu orice preț, au avut de suferit pierderea aceasta şi s-au înecat, cu singura deosebire că cei care s-au înecat, pentru ascultarea lor, nu au ajuns în iad, ci lipsa de discernământ duhovnicesc a celui care i-a trimis a fost cauza înecului lor.

Din clipa aceea şi de-a lungul întregii sale vieți părintele Haralamb a plâns fără să-şi afle mângâiere pentru înecul nedrept al fraților, în timp ce ei au primit cununa neveştejită a ascultării şi trăiesc veşnic întru Împărăția Cerurilor. Părintele Haralamb şi-a încheiat cuvios viața la Mănăstire, într-o pocăință sinceră, spovedindu-se Domnului şi cerând iertare de la părinții Mănăstirii.

Preasfânta dimpreună cu Sfânta Anastasia îi răsplăteşte cu bani pe monahi

La Mănăstirea Grigoriu, după cum mi-a povestit preacuviosul Bătrân-Efrem, vechi înainte-stătător al Mănăstirii şi frate al ei, unul dintre frații evlavioşi, al cărui nume, din smerenie, nu mi l-a descoperit, la o priveghere în cinstea praznicului cuvioasei mucenițe şi fecioare Anastasia Romana, în momentul când psalții cântau „Ceea ce eşti mai cinstită decât Heruvimii..." a văzut-o pe Doamna noastră de Dumnezeu Născătoarea, întocmai cum este în icoană, ca o împărătească plină de slavă, cu cununa sa cu totul de aur şi urmată de o femeie înveşmântată în negru, care semăna cu Sfânta Anastasia, precum este zugrăvită în icoana ei. Doamna noastră de Dumnezeu

Născătoarea se preumbla prin fața stranelor şi, ca răsplată materială pentru faptul că toți cântau în sinea lor dimpreună cu psalții „Ceea ce eşti mai cinstită decât Heruvimii...", le dădea bani frumos-mirositori. Monahii, înclinându-se cu multă cuviință, luau banii şi îi sărutau Preasfintei mâna cu adâncă cucernicie, în timp ce Sfânta Anastasia tămâia, răspândind [în văzduh] o aromă cerească.

Fratele a fost martorul acestei vedenii pentru multă vreme şi, întrucât socotea că şi ceilalți părinți aveau parte de această descoperire, într-o discuție, cu toată naivitatea ce-l caracteriza, le-a spus fraților: „De ce oare Preasfânta nu i-a dat astăzi bani diaconului Pahomie, deşi în alte dăți îi dădea, așa cum le-a dat celorlalți?"

Ceilalți frați n-au priceput despre ce vorbeşte şi l-au întrebat la ce bani se referă. Fratele a înțeles că ceilalți nu vedeau nimic din toate acestea şi n-a mai continuat. Însă din acea zi nu a mai avut parte de [minunata] vedenie.

Mai târziu, după multă rugăciune şi cereri stăruitoare, a înțeles din insuflare dumnezeiască cum că Preasfânta şi toți Sfinții se bucură când toți monahii şi creştinii se roagă împreună şi iau parte la cele care se citesc şi se cântă în biserici spre slava lui Dumnezeu.

Sfântul Nicolae se îngrijeşte de Mănăstirea sa

Stareții Hrisant şi Mihail, frați ai Mănăstirii Grigoriu, în anii ocupației germane 1941-1942, cerneau și alegeau în magazie puținul grâu care le mai rămăsese pentru măcinat, când a trecut un bătrân, care semăna cu un preot mirean, le-a dat binețe fraților şi i-a întrebat: „Ce faceți acolo, fraților? Acesta este grâul vostru? Nu mai aveți altul?" Părinții i-au spus că este ultimul şi că din cauza ocupației germane nu se găseşte de cumpărat. (Trebuie să menționăm faptul că această Mănăstire, ca să o scoată la capăt pentru un an de zile, avea nevoie de 8.000-10.000 ocale de grâu, și la vremea aceea nu se găsea de cumpărat nici măcar o oca.)

Părelnicul Bătrân a cerut să i se dea câteva boabe de grâu. Când i le-au dat şi le-a luat în mâna sa, le-a binecuvântat şi apoi le-a aruncat peste celălalt grâu. După ce a binecuvântat și cele patru puncte cardinale şi Mănăstirea, a ieșit din magazie.

Unul dintre fraţi l-a întrebat: „De unde eşti, părinte?" Căci l-au luat drept un preot de lume, care venise aici în pelerinaj.

Acela le-a răspuns că vine de departe, din Mirele Lichiei. Părinţii, cu admiraţie şi interes, au spus: „A! Eşti din acelaşi loc cu ocrotitorul Mănăstirii noastre, Sfântul Nicolae! Stai să-ţi dăm puţină pâine şi ceva de mâncare de la Mănăstirea noastră." Şi în timp ce unul dintre monahi s-a dus în grabă să aducă pâine şi măsline, Bătrânul s-a făcut că iese din Mănăstire şi a dispărut. Au alergat toţi părinţii, bănuind că ar fi ba aici, ba dincolo, dar nu l-au văzut ducându-se nicăieri. Atunci au înţeles că era însuşi Sfântul Nicolae şi acel puţin grâu, care nu depăşea 150 de ocale, le-a fost îndeajuns în acel an, până a ieşit noua recoltă, adică din luna decembrie, când a avut loc minunea, şi până în lunile iunie-iulie ale anului următor au trăit din acest puţin grâu pe care l-a binecuvântat Sfântul Nicolae.

La Mănăstirea Grigoriu Sfântul Nicolae a făcut minuni asemănătoare de multe ori. Aşa cum povestesc părinţii, adeseori, la praznic, le ducea peşte pe care în chip minunat marea îl arunca afară odată cu valurile, lăsându-l pe ţărm, la arsana.

Mănăstirea Pantelimon

Cumplita înşelare a unui duhovnic sporit în virtute

Între anii 1870-1872 la o Cathisma[1] a Mănăstirii Sfântul Pantelimon se retrăsese un Părinte, cu renume de duhovnic încercat, Nichifor pe numele său, cunoscut pentru virtutea sa. Acest duhovnic Nichifor făcea parte din obştea greacă a acestei Mănăstiri, care, după intervenția Patriarhiei Ecumenice, în pofida dezacordului manifestat de Sfânta Comunitate a Muntelui Athos, din cauza înmulțirii fraților ruşi, în 1875 a fost rusificată şi de atunci poartă numele de Mănăstirea greco-rusească a Sfântului Pantelimon.

Părintele duhovnic, pe lângă îndatoririle sale duhovniceşti, se afierosea rugăciunii minții şi, după mărturia Starețului Daniil al Danieléilor, era un om deosebit de sporit în virtute şi în viața duhovnicească.

Dar, după cum s-a dovedit mai târziu, acest neobosit lucrător al virtuții a fost atins de o rătăcire gravă şi înfricoşătoare, pe care, probabil, fie nici el însuşi nu a înțeles-o, sau a luat-o drept virtute şi nu s-a spovedit, nici nu a cerut sfatul unui duhovnic priceput în asemenea situații. Cât priveşte problemele duhovniceşti este nevoie de atenție sporită şi de discernământ, fiindcă, aşa cum se întâmplă cu doctorii neexperimentați şi incapabili, la fel se întâmplă şi cu duhovnicii care, dintr-un lucru socotit de mică importanță, pot cădea în rătăcire şi să se piardă, cum s-a pierdut şi părintele duhovnic Nichifor.

---

[1] *Cathisma* este un spațiu de locuit, aflat în afara Mănăstirii, potrivit pentru căutarea isihiei, unde se retrag monahii aflați la o vârstă înaintată şi încercați duhovniceşte.

– Dar ce s-a întâmplat cu acest duhovnic de s-a pierdut?

– După cum mi-au povestit frații iconari Danieléi, obștea vrednicului de pomenire stareț Daniil Daniilidis, care astăzi viețuiesc la Katunákia, şi aşa cum aceştia au auzit de la Starețul şi „bătrânul" lor Daniil, acest duhovnic Nichifor, la care veneau foarte mulți monahi pentru spovedanie, s-a împrietenit cu un şarpe mare, care aproape în fiecare zi venea din pădure, vizitându-l şi suindu-se în brațele sale. Şarpele urca în poala sa şi monahul îl mângâia pe cap, hrănindu-l, desigur, cu diferite bunătăți. Prietenia lor a ținut vreme îndelungată. Numai că şarpele se ducea la duhovnic când nimeni altcineva nu se afla la Sihăstria sa. Stătea puțin, mânca tot ce i se dădea şi pleca înapoi în pădure.

Fericitul întru adormire Stareț Daniil era secretarul Mănăstirii (rusești a) Sfântului Pantelimon şi sfetnic special (locțiitor de egumen) al arhimandritului Gherasim, care a fost până în 1875 egumen, ultimul egumen grec, deoarece după aceea frații ruşi s-au înmulțit foarte mult şi au ales în mod necanonic pe arhimandritul Macarie ca primul egumen rus al Mănăstirii.

Aşadar, fiind un monah grec cultivat, Bătrânul-Daniil nu era sfetnicul duhovnicesc doar al egumenului, ci al întregii obşti greceşti de la această Mănăstire a Sfântului Pantelimon. Ca îndrumător al vieții duhovnicești, îi sfătuia pe toți frații, mai ales pe începătorii proaspăt-veniți şi pe monahii novice, cărora le făcea catehеză duhovnicească.

Bătrânul-Daniil îl vizita în mod regulat pe duhovnicul Nichifor şi schimbau păreri despre diferite probleme duhovniceşti. Însă nu s-a întâmplat niciodată să vadă el însuşi şarpele şi nici duhovnicul Nichifor nu i-a vorbit despre acest neobişnuit vizitator şi prieten tainic, care venea la Cathisma sa de mulți ani. Nu este exclus ca odată cu acest vizitator să-i fi trecut prin cap faptul că pentru virtutea sa Dumnezeu i-a dăruit harul de a supune fiarele.

Însă într-o zi, fratele Gherasim, unul dintre numeroşii călugări – fiii săi duhovniceşti –, s-a dus să-l vadă pe duhovnicul Nichifor şi l-a aflat foarte neliniştit, umblând agitat încoace şi încolo prin Sihăstria sa. Atunci, cu smerenie şi cu multă dragoste, fratele Gherasim l-a întrebat pe duhovnic: „Părinte duhovnic, ce ai? Ce ți s-a întâmplat de eşti aşa de necăjit şi neliniştit?"

Duhovnicul s-a prefăcut că nu se întâmplă nimic deosebit. I-a spus că aştepta să vină cineva, dar acela n-a venit. Cineva care venea zilnic, iar acum de cincisprezece zile nu s-a arătat şi se întreabă doar dacă nu cumva i s-a întâmplat ceva.

Între timp, soarele apusese şi se lăsa noaptea. Monahul Gherasim se pregătea să facă metanie în faţa duhovnicului, să-i ceară iertare şi să se întoarcă la Mănăstire. Înainte de a închide poarta Cathismei, a auzit de afară, din pădure, un zgomot de târâtoare. S-a uitat cu atenţie şi a băgat de seamă cum ramurile se dau în lături şi atunci a văzut cum venea spre Cathisma duhovnicului un şarpe atât de mare, că semăna cu un balaur.

Satana în chip de şarpe

Monahul, îngrozit de această privelişte, i-a spus duhovnicului că spre casa sa se îndreaptă un balaur înfricoşător.

Duhovnicul s-a bucurat la auzul acestor cuvinte şi i-a spus fratelui Gherasim: „Nu te nelinişti, părinte Gherasim, acesta este unul dintre călugării şi fiii mei duhovniceşti. Nu-ţi fie teamă şi o să vezi cum o să-l cert pentru că a întârziat să vină la Starețul său."

Monahul Gherasim s-a speriat atât de tare, că i se tăiase răsuflarea și rămăsese fără grai. Atunci a văzut cum şarpele s-a apropiat de duhovnic. Şi-a pus capul în poala lui, a scos o limbă ca de foc şi a început să-i lingă mâna.

Duhovnicul Nichifor a lovit în semn de mângâiere capul prietenului său (şarpelui) cu mâna şi i-a spus cu o prefăcută mânie: „Unde-ai fost, ştrengarule? De ce ai întârziat să vii? Iar eu am fost atât de neliniştit, ca nu cumva să ți se întâmple ceva..." Atunci monahul Gherasim a văzut cum şarpele s-a ridicat în sus, în faţa duhovnicului, şi a scos un şuierat prelungit: hu, u, u... La acest şuierat duhovnicul a căzut deîndată jos nemişcat şi şi-a dat duhul.

Cum a văzut aceasta, fratele Gherasim s-a dus la Mănăstirea sa şi a povestit întâmplarea egumenului, Bătrânilor şi Starețului Daniil. Bătrânii Mănăstirii au alergat neîntârziat dimpreună cu egumenul şi l-au aflat pe bietul duhovnic mort, cu trăsăturile feței schimonosite, evident din cauza spaimei încercate de pe urma neaşteptatei transformări a prietenului în duşman de moarte!

„Prietenul" care era, desigur, „şarpele cel vechi" şi duşmanul de neîmpăcat al omului – diavolul – se făcuse nevăzut.

Părinții s-au întristat mult din cauza neaşteptatei tragedii de care a avut parte duhovnicul pe care toți îl iubeau, îl prețuiau şi-l socoteau un pustnic şi ascet sfânt. L-au luat la Mănăstire, au făcut cele rânduite şi l-au îngropat în cimitirul de obște, alături de ceilalți părinți. Însă existau discuții şi se îndoiau de mântuirea sufletului său.

Legat de această întâmplare, Bătrânul-Daniil le spunea călugărilor săi: „Frații şi copiii mei duhovniceşti, aveți grijă şi feriți-vă de prietenia cu şarpele, care este necurat şi în care nu trebuie să aveți încredere niciodată; căci pe toate animalele, chiar şi pe fiarele înfricoşătoare, precum leii, urşii, tigrii *ş.a.m.d.*, când sunt mici, le poți lua în brațe, să te joci şi să te bucuri de ele, dar şarpele, oricât de mic ar fi, numai la vederea lui, omul este cuprins de frică şi spaimă, fiindcă el este duşmanul omului. Duşmănia şi ura dintre şarpe şi om a fost pusă ca semn de Însuşi Dumnezeu, şi de aceea rămâne pentru totdeauna duşmanul omului şi niciodată prieten, după cum Însuşi Dumnezeu îi spune şarpelui în Sfânta Scriptură: «Blestemat să fii între toate animalele... duşmănie voi pune între tine şi între femeie, între sămânța ta şi sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul, iar tu îi vei înțepa călcâiul» (*Fac.* 3, 14-15).

Adică, omul, oriunde te va afla, îți va zdrobi capul, iar tu vei încerca mereu să-i înțepi călcâiul; de aceea până astăzi şi pentru totdeauna, atunci când şarpele întâlneşte omul, încearcă să fugă deîndată, deoarece simte că este duşmanul său; iar dacă nu reuşeşte să fugă, atunci încearcă să-l înțepe, pentru a-şi vărsa otrava ucigătoare. Dar şi omul când întâlneşte şarpele în fața ochilor se îngrozeşte, fiindcă simte că-i este duşman, şi încearcă să-l ucidă.

Prin urmare, copiii mei, a continuat Bătrânul-Daniil, şarpele întruchipează pe duşmanul binelui şi este instrumentul satanei. De aceea, nu se supune decât îmblânzitorilor de şerpi, vrăjitorilor și magilor, care-l fac să asculte prin diferite mijloace satanice. Aşadar, departe de şerpi şi de prietenia cu ei, pentru că omul va ieşi întotdeauna păgubit de pe urma acestei prietenii!"

Cuviosul Serapion rusul

Pe firmamentul noetic al Sfinților Bisericii noastre şi în ceata Cuvioşilor Părinți aghioriți s-a adăugat în ultimii ani o altă mare stea, fratele de origine rusă al Mănăstirii Sfântul Pantelimon, monahul Serapion, care pentru mai multă isihie şi pentru a se consacra mai mult ştiinței şi cultivării rugăciunii minții, a hotărât să se retragă din viața plină de tulburare de la Mănăstirea sa de metanie.

După ce mai întâi s-a antrenat în lepădarea de sine, ascultare şi smerenie, slujindu-le cu osârdie Bătrânilor şi fraților Mănăstirii, şi după ce şi-a adunat aceste merinde de trebuință, cu binecuvântarea Categumenului, a plecat în Pustia de la Katunákia şi Karúlia.

Acolo a fost ajutat de isihaştii din Pustie, sporind în rugăciunea minții şi a inimii şi, după multe şi grele nevoințe, lipsuri şi privațiuni, s-a împotrivit ispitelor nepăsării şi puținătății de credință. Cu credință aprinsă, cu dragoste adevărată față de toți părinții şi cu multă smerenie le-a cerut să se roage pentru mânuirea sufletului său.

După o boală neînsemnată și-a cunoscut dinainte vremea plecării, fiind pregătit pentru venirea acelui binecuvântat ceas, după cum obişnuia să spună de multe ori cu bucurie. Astfel, cu harul lui Dumnezeu, după ce a cerut iertare de la toți părinții, a adormit întru somnul cel fericit al cuvioşilor în anul 1974.

Prin viața sa virtuoasă şi sfântă, Cuviosul Serapion a arătat încă o dată că Domnul nostru „Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci, este acelaşi" (*Evr.* 13, 8). Şi că din pietrele fără simțire ale oamenilor contemporani, ale credincioşilor creștini, ale monahilor și clericilor, Dumnezeu poate şi în vremurile acestea mai de pe urmă să arate robi vrednici ai Săi, lucrători ai virtuții, care pot câştiga dumnezeiescul Său har sfințitor.

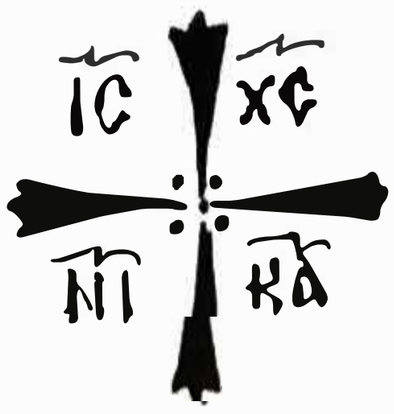

Epilog

Scrisoare către un monah de la Mănăstirea Sfântul Sava, înaintat în zile, care a fost dus în rătăcirea de-a dreapta[1]

Către preacuviosul Calistrat, cu bucuria în Domnul,

Cu multă bucurie duhovnicească şi veselie am primit cuvioasa ta scrisoare şi, luând aminte în amănunt și cu grijă la cele scrise în ea, „m-am ruşinat peste măsură cu duhul", ştiind smerenia ta desăvârşită, de care sunt adânc mişcat, că ai hotărât să aduci în fața nevredniciei mele întreaga ta viață şi, în general, faptele de virtute şi nevoințele tale, cu teama ca nu cumva să te fi străduit în van, şi n-ai pregetat, dându-mi toate lămuririle necesare, cu o credință de nezdruncinat, să îmi ceri părerea mea smerită despre toate acestea.

Laud, preacinstite părinte Stareț, multa ta pricepere şi modestia ta vădită, pentru că ai ascultat neclintit de poruncile şi îndrumările statornice ale Sfinților Părinți ai Bisericii, care spun: „Întru nimic să nu te încrezi în propriul cuget, ci în toate să asculți de cuvintele Bătrânilor şi bine este să fii încredințat de cele pe care aceia le-au încercat, fiindcă este cu neputință ca unul care şi-a rânduit viața după judecățile şi părerile celor care au trăit înaintea lui să cadă în rătăcirile demonilor."

Te-ai silit să-mi faci cunoscute gândurile tale, cerându-mi să le probez adevărul. Cu toate că eu nu cred că a fost drept să mă cerce-

[1] Respectând [intenția] autorului scrisorii, păstrăm stilul limbii [folosite] în textul [de față] cu [toate] tipurile gramaticale mixte care pot fi distinse.

tezi pe mine, nevrednicul, cel care sunt departe de cunoştința atât teoretică, cât şi practică.

Dar întrucât credința celui care întreabă, fiind pusă în lucrare de harul dumnezeiesc, poate transmite chiar şi prin cei nevrednici cele folositoare şi mântuitoare, atunci şi eu, făcând ascultare de dragostea ta şi de întrebările tale iubitoare de Dumnezeu, mă grăbesc să dau răspuns sufletului tău iubitor de Dumnezeu, prin cele rânduite de Sfinții Părinții, care ne-au lăsat ca o bogăție de neînstrăinat aceste învățături formulate limpede şi amănunțit, pe temeiul cărora sunt vădite semnele întemeiate și neamăgitoare ale celor care se nevoiesc în virtutea cea după Dumnezeu, dar totodată şi ale celor care sunt înşelați şi amăgiți de vrăjmaşul nostru al tuturor, diavolul.

Totuşi, înainte de a mă apleca asupra acestora, o voi ruga pe cuvioşenia voastră scumpă mie să acorde atenția cuvenită la toate cele ce vor fi lămurite mai departe în această scrisoare a mea şi care nu sunt rodul cugetului meu smerit, ci izvorăsc din [scrierile] Sfinților şi de Dumnezeu purtătorilor Părinți ai Bisericii noastre, de la cei care au dobândit cunoaşterea în urma îndelungatei experiențe şi a încercării în ispitele care vin de-a dreapta şi de-a stânga, în vremurile noastre, şi care au fost puse în mişcare de harul dumnezeiesc. Şi, de asemenea, de la alții, care au fost înşelați de uneltirile de-a dreapta ale fățarnicului şi preavicleanului satana, ce vor aduce o mângâiere deloc neînsemnată „cunoştinței voastre albite [de ani]", care, nădăjduiesc, mă va răsplăti cu rugăciunile şi binecuvântările sale.

Prin urmare, încercând să răspund la toate întrebările [cuviosêniei] voastre, încep în felul următor:

Mai întâi laud râvna ta dumnezeiască, pentru că de la începutul retragerii din lume ai arătat această cuvenită tăgăduire şi lepădare de sine şi ai ales nevoința aspră şi petrecerea în Pustie, urmând Cuvioasei Maria (Egipteanca); şi dacă părinții duhovniceşti nu te-ar fi împiedicat, te-ai fi dus cu orice preț în Pustia de nestrăbătut şi plină de primejdii.

În al doilea rând, cât priveşte râvna de care am amintit, eşti de lăudat, dar te-ai arătat şi mai de lăudat, pentru că ai făcut ascultare de sfatul părinților duhovniceşti şi nu ai urmat voii proprii pe calea

cea primejdioasă, cum s-a întâmplat cu mulți, care, înainte de a se supune părinților duhovnicești încercați şi cu experiență, au voit s-o urmeze pe Cuvioasa Maria şi, necunoscând capcanele întortocheate ale perfidului şi atotvicleanului satana, au căzut în diferite rătăciri şi au ajuns victime vrednice de plâns şi pradă demonilor.

Sfinții Părinți ne-au învățat să evităm aceste situații mai rar întâlnite. De asemenea, ai făcut bine supunându-te Mănăstirii Sfântului Sava şi ocolind prietenia reprobabilă cu ieromonahul Policarp, care te-a învățat să urmezi viața idioritmică, să nu faci ascultare față de Mănăstirea Sfântului Sava şi [să eviți] tovărăşia fraților, şi, prin urmare, ai făcut bine, respingând desăvârşit prin luptele şi nevoințele pe care le-ai dus la Koraki, lucrarea satanei, care cu lumina (aceea amăgitoare) a încercat să te înşele.

În privința tuturor acestora eşti vrednic de laudă şi pe toate le datorezi harului şi iubirii de oameni a Preabunului Dumnezeu, care te-a păzit neatins în fața atacurilor viclene ale vrăjmaşului începător al răului ce luptă împotriva celor care îşi caută liniştea în singurătate, mai ales astăzi, în situația actuală, când, din nefericire, s-au pierdut şi nu mai există, din cauza păcatelor noastre, călăuze neabătute, şi de aceea „un mare pericol îi pândeşte pe cei care vor să-şi afle isihia lăsându-se călăuziți de voia lor şi căutând viața idioritmică", care nu sunt sub îndrumarea nimănui. Pe când, în acel secol de aur, în care au strălucit vestiții Părinți din Palestina, Sfinți ca Eftimie, Sava, Teodosie, Gherasim, Gheorghe Hozevitul şi mulți alții asemenea, nu se afla asupra celor care urmăreau isihia un asemenea pericol, pentru că unii ca aceştia, în nevoile lor duhovniceşti, alergau şi-i cercetau pe acei înalți Sfinți Părinți, care descoperindu-le gândurile, în general, le spuneau şi-i învățau care cugetări trebuie primite şi care alungate, şi în felul acesta, călăuziți şi îndrumați, au fugit de rătăciri şi au dat roade minunate prin harul lui Dumnezeu.

Şi pentru că lucrurile stau astfel, hai acum să vorbim şi despre lucrările dumnezeieşti, despre care mi-ai scris confidențial şi detaliat, care îi smintesc pe frații în Hristos când le văd şi le simt. Căci însuşi harul Sfântului Duh, aşa cum spui, te cercetează pe față de zece ani şi în fiecare zi sporeşte, în tot locul şi vremea, fie dormind, fie lucrând, fie aflându-te la sinaxa de obşte a dumnezeieştii Litur-

ghii, unde săltările inimii şi ale trupului nu încetează şi de multe ori, aşa cum îmi scrii, eşti răpit cu mintea şi îți ieși din sine, când psaltul [care cântă] are o voce deosebită. Şi când te afli răpit cu mintea, simți în inimă tremur şi înfiorare şi totodată, din cauza tremurului peste măsură al inimii, se tulbură întreg trupul şi capul. La vederea acestui lucru, care se petrece cu precădere când urmează să te împărtăşeşti cu Preacuratele Taine (Trupul şi Sângele Domnului), frații se smintesc foarte tare, neştiind, binecuvântații, că acestea îşi au originea (aşa cum spui) în lucrarea Duhului Sfânt, potrivit cuvântului: „S-a tulburat duhul Domnului, atunci când l-a înviat pe Lazăr”[1]. Şi, după cum îmi scrii, ai adeverirea dată de părinții neptici că toate lucrările sunt în afara greşelii şi în acord cu locurile citate din acele scrieri, şi de aceea ai simțit nevoia să adaugi multe mărturii ale Sfinților Părinți, precum Sfântul Grigorie Sinaitul, ava Isaac Sirul, Calist Xantopoulos, Maxim Mărturisitorul, dar şi din Sfânta Evanghelie şi de la Apostolul Pavel.

În scopul acesta compari mărturiile Părinților cu lucrările manifestate şi deduci că ele sunt în acord unele cu altele şi aproape [fără îndoială] mişcate de Însuşi Duhul Sfânt. Ca argument al acestei concluzii, aduci o mărturie din Sfântul Grigorie Sinaitul privitoare la cum se va putea şti dacă o lucrare este dumnezeiască, despre care la pagina 909 din *Filocalie* sunt scrise: „Pentru cei care o caută cu adevărat, acestea sunt dovezile de început (...): se arată celor care nu se îndoiesc de ea, unora ca o lumină ce răsare, altora ca o înveselire amestecată cu cutremur, altora, de asemenea, ca bucurie, altora ca un amestec de bucurie şi teamă. Sufletul se bucură de cercetarea şi mila lui Dumnezeu, dar îi este teamă şi se cutremură în fața Proniei Sale, ca unul ce este răspunzător pentru multe păcate.”

Adaugi şi capitolul al XV-lea al lui ava Isaac, unde se spune: „roadele încep cu lacrimile [...], căci s-a apropiat, în chip tainic, de pruncul duhovnicesc [*scil.* ascetul începător], un chip dumnezeiesc potrivit cu lumina veacului ce va să vie...”[2] şi într-o notă adaugi:

[1] *Cf. In.* 11, 33 (*n. trad.*).

[2] Aici avem o parafrază a textului Sfântului Isaac; citatul original este următorul: „roadele acestuia [*scil.* omului lăuntric] încep cu lacrimile (...). Căci s-a apropiat naşterea pruncului duhovnicesc, fiindcă harul, maica noastră a tuturor, nu va întârzia să zămislească tainic în suflet un chip potrivit cu lumina veacului ce va să vie” (*Cuvântul* XV, 1-2).

„rodul sufletului care varsă lacrimi este o simțire a stării sufletelor noastre în veacul viitor".

Mă opresc aici cu citarea şi a altor fragmente şi mărturii, asemănătoare acestora [de mai sus], aparținând Sfinților Părinți, prezente în epistola pe care mi-ai trimis-o, pentru că toate acestea vorbesc într-adevăr despre lucrările Sfântului Duh şi arată care sunt semnele harului şi ale rătăcirii.

Îmi exprim umila mea părere, desigur, nu ca să te învăț, ci spre mărturisirea şi întărirea adevărului pe care, de asemenea, îl susțin aceiaşi Sfinți Părinți. Căci mă voi strădui, pentru multa ta dragoste, să înfățişez cele de mai jos şi să-ți prezint smerita mea opinie, întemeindu-mă întotdeauna pe mărturiile şi argumentele Părinților neptici şi luminați, care au ajuns la asemănarea cu Dumnezeu.

De aceea, ca un Stareț modest şi cu mintea limpede ce eşti, te rog să iei aminte la cele pe care le scriu şi, după ce le vei cerceta cu atenție, vei alege ceea ce este bun, pentru că în slăbiciunea mea, întemeindu-mă întotdeauna pe rugăciunile Sfinților Părinți şi pe rugile tale, am socotit de cuviință să-ți scriu acestea.

Cunoşti, preacuvioase părinte Stareț, că vrăjmaşul care duce o luptă cumplită împotriva virtuții şi a viețuirii după chipul lui Dumnezeu este diavolul, începătorul răului, care, din pizmă față de harismele dumnezeieşti şi mai presus de fire ale Sfântului Duh, pe care Preadulcele Iisus le dăruieşte din belşug celor care I le cer, încearcă blestematul în tot felul, prin diferite amăgiri, fie de-a stânga, fie de-a dreapta, să-i înşele pe cei care se nevoiesc şi cu atât mai mult pe cei care caută trezvia, isihia şi viața contemplativă.

Cercetându-le pe acestea în mod repetat, Sfinții şi marii Părinți ai Bisericii, cu precădere cei care se numesc neptici şi pe care cuviosenia ta îi aduce ca martori, ne recomandă să fim atenți la rugăciunea minții, de care se ocupă şi pe seama căreia pun diferite fapte minunate şi mai presus de fire, pe care „şarpele – începătorul răului" – le deformează, încercând să-i înşele pe mulți dintre cei care se nevoiesc.

Pentru aceasta vă scriu, amintind care sunt însemnele rătăcirii diavoleşti şi care sunt semnele harului lui Dumnezeu şi aşa, din încercare, să evităm capcanele ascunse ale diavolului. Dar, pentru că aceste urzeli ale celui viclean sunt nenumărate şi cu greutate poa-

te cineva să le priceapă şi să se apere de ele, cei care au încercat, din voia proprie, fără o călăuză sigură, să păşească în hotarele acestei iubiri de înţelepciune mai presus de trup, în afară de foarte puţini, au fost amăgiţi şi, în loc să ajungă isihaşti, au ajuns *fantaşti* (şi-au umplut mintea cu închipuiri demonice), devenind pradă şi unealta demonilor.

Şi pentru că problema rugăciunii minţii şi a inimii priveşte viaţa contemplativă, toţi cei care au încercat să ajungă la vederea duhovnicească înainte de a ajunge la făptuire au sfârşit într-o rătăcire grozavă, pentru că „făptuirea este cea care duce la contemplaţie".

Cât priveşte partea practică, care este necesar să preceadă contemplaţiei, cel care doreşte să dobândească lucrările Duhului Sfânt este dator s-o îmbrăţişeze pe aceasta, adică partea practică, cu o dăruire fără limite şi [abia] după împlinirea ei va putea să evite pericolul şi capcanele de gând[1] ale vrăjmaşului; dar, dacă nu va avea un îndrumător, îl va paşte mereu primejdia de a cădea în rătăcire.

Semnele făptuirii

Care sunt mijloacele părţii practice, ce trebuie să premeargă şi pe care ni le recomandă Sfinţii Părinţi? Primul şi cel mai important mijloc este lepădarea de lume şi de lucrurile ei. Al doilea, supunerea desăvârşită faţă de un părinte duhovnicesc sporit. Al treilea, tăierea voii şi cugetului propriu în ce priveşte toate lucrurile. Al patrulea, răbdarea în ispitele pe care demonul le aduce, fie prin mijlocirea oamenilor, fie a bolilor, fie a învinuirilor şi a defăimării, fie pe alte căi. Al cincilea, respectarea fermă a prescripţiilor şi îndatoririlor; adică participarea la sfintele rânduieli ale tuturor rugăciunilor de obşte, săvârşirea conştiincioasă a canonului, a numărului de mătănii şi *comboshinia* şi a tuturor privegherilor. Al şaselea, credinţa şi afierosirea desăvârşită faţă de părintele duhovnicesc, care şi-a asumat povăţuirea şi îndrumarea, dar şi iniţierea ta în viaţa duhovnicească. Şi al şaptelea, mărturisirea sinceră a cugetărilor, intenţiilor şi gândurilor ascunse.

Atunci când acestea toate sunt împlinite, aduc „sărăcia cu duhul", adică fericita smerenie, ascultarea, pocăinţa, lacrimile, feri-

[1] *Scil.* noetice, în care se poate cădea cu mintea (*n. trad.*).

cita întristare, multa blândețe, pe care *Fericirile* rostite de Domnul le pun în lucrare şi le împlinesc în mod ierarhic şi în ordine.

Prin urmare, [acestea vor naşte] setea de dreptate şi dorința neîndestulată pentru nevoință şi dobândirea tuturor virtuților. Când acestea sunt puse în lucrare vine să se adauge curăția inimii, după cuvântul evanghelic: „Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu" (*Mt.* 5, 8).

Semnele vederii duhovniceşti

Când omul va ajunge la curăția inimii, încetează partea practică şi începe cea teoretică. Atunci prin mijlocirea rugăciunii minții se arată acele semne şi lucrări ale Sfântului Duh în privința cărora toți Sfinții Părinți sunt de acord, care pentru unii apar „ca o lumină ce răsare, pentru alții ca o înveselire amestecată cu cutremur, pentru alții, de asemenea, ca bucurie, pentru alții ca un amestec de bucurie şi teamă *ş.a.m.d.*."

Dar omul, ca să ajungă la starea de desăvârşire, trebuie să urmeze, după opinia Sfinților Părinți, trei [etape]: „prima se numeşte harul luminător, a doua [harul] curățitor şi a treia [harul] desăvârşitor al părții contemplative."

Şi harul luminător şi curățitor îi luminează pe cei inițiați şi începători şi îi întăreşte întru frica de Dumnezeu, în ascultare şi întristare, în simplitate și tăcere, în blândețe şi râvna pentru rostirea rugăciunii „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă!", şi în alte fapte plăcute şi iubite lui Dumnezeu.

Harul curățitor îndepărtează patimile respingătoare ale sufletului și trupului, preface mânia şi dorința de a face răul. Izgonește mândria şi netrebnica semeție. Curăță inima şi o face potrivită pentru locuirea lui Dumnezeu și a Duhului Sfânt în ea, potrivit spusei: „vom veni la ea şi vom face locaş la ea" şi „mântuirea este cu neputință fără îndumnezeire". Şi, într-un cuvânt, acest nevoitor se face împlinitorul prea-întocmai al poruncilor lui Dumnezeu şi al aşezămintelor evanghelice.

Iar harul desăvârşitor al părții contemplative restaurează omul, făcându-l om ceresc şi Înger pământesc. Adică îl înalță pe cea mai înaltă treaptă şi-l învredniceşte să se facă părtaş harismelor mai pre-

sus de fire ale Duhului Sfânt. Îl face sfânt, nepătimitor, clarvăzător, proroc şi prieten adevărat al lui Dumnezeu. La o astfel de stare au ajuns Sfinții Părinți şi Dascăli [ai lumii], având puterea de a face semne şi minuni.

Prin ceea ce scriu nu intenționez să-ți dau lecții sau sugestii, departe de mine acest gând, sau să-ți arăt cât de învățat sunt, ci [vreau să] ne îndreptăm atenția asupra căii nerătăcite urmate de Sfinții Părinți, prin care ni se descoperă care sunt semnele adevărate şi care cele înșelătoare şi potrivnice. Şi că trebuie ca cel care se nevoieşte să discearnă semnele harului de cele ale rătăcirii.

Astfel aduc în fața iubirii tale şi acelea pe care eu, nevrednicul, le-am înțeles pe temeiul învățăturii Sfinților Părinți despre semnele nerătăcite ale viețuirii statornice în Dumnezeu şi ale lucrării dumnezeieşti şi despre cele ce urmează în vremea rostirii rugăciunii.

Unele semne şi forme de manifestare ale rătăcirii

Cu toate că Sfinții Părinți prin această învățătură ne oferă garanții, totuși nu încetează să ne atragă atenția ca în vremea rugăciunii „Doamne, Iisuse…" să nu luăm în seamă nici una dintre manifestările obişnuite, nici lumina, nici focul, nici chipul lui Hristos sau al vreunui Înger, şi toții părinții neptici sunt de acord şi ne spun să ne ținem mintea noastră departe de orice culoare („νοῦς ἄχροος"), formă și închipuire, în acord cu spusa „stai netrupeşte şi vei învăța"[1] şi cu apoftegma Sfântului Nil: „fericită este mintea care în vremea rugăciunii a ajuns la îndepărtarea oricărei forme din ea".

Cu toate acestea, Sfinții Părinți spun că lucrarea și harul dumnezeiesc vin la cei care nu sunt cuprinşi de îndoială în vremea rugăciunii „ca o lumină ce răsare, la alții ca o înveselire amestecată cu cutremur, la alții ca un amestec de bucurie şi teamă". Cunoscând acestea din propria cercare, vicleanul demon se arată ca înger de lumină celor care sunt curățiți de patimi şi care au hotărât din voia proprie să se preocupe cu această înaltă şi dumnezeiască lucrare a rugăciunii şi le strecoară chipuri şi lucrări în acord, într-o anumită măsură, cu contemplațiile înalte de care au avut parte Sfinții Părinți,

[1] Într-o traducere mai analitică: „nu înceta să spui rugăciunea cu mintea golită de orice reprezentare materială şi vei ajunge la cunoaştere" (*n. trad.*).

spunându-le: „Iată [acestea sunt] semnele harului în acord cu temeiurile înfățișate de Sfinții Părinți. Iată fericita întristare. Iată bucuria şi veselia laolaltă. Iată rugăciunea neîncetată. Iată lucrarea îndumnezeitoare!" Şi cei ce se încred în acestea, pe care Dumnezeu le arată unora pentru multa lor râvnă şi le socotesc ca adevărate, pentru că nu au îndrumător încercat şi sporit „cad în rătăcire", adică îşi însuşesc o idee greşită, ajungând să fie înşelați de vicleanul diavol, şi cu impresia că au înaintat în virtutea rugăciunii minții, în loc să sporească şi să fie pe placul lui Dumnezeu, se află pe calea contrară şi în tabăra vrăjmaşului.

Este adevărat şi neîndoielnic că Sfinții Părinți susțin că în vremea rugăciunii inimii, înainte de a avea loc asupra celui care se nevoieşte în chip cuvenit lucrarea duhovnicească, apar, după Calist Xantopoulos, Patriarhul Constantinopolului: „nişte pulsații asemenea unor zvâcniri pe sub piele şi se iscă o căldură din rinichi, învăluindu-i; şi deşi acestea par o amăgire, nu sunt amăgire, ci lucruri proprii firii, care se nasc de pe urma acestei nevoințe. Iar dacă cineva ar socoti că sunt roade ale harului, şi nu sunt proprii firii, ar fi o adevărată amăgire. Iar pe acestea, oricare ar fi ele, cel ce se nevoieşte trebuie să nu le dorească, ci să le respingă..."; „aşadar, uneori, cel care trece prin această stare se întâmplă, din cauza marii călduri care se iscă în trup, să transpire mult şi atunci se pune în mişcare din inimă sfânta lucrare, încât începe să strige repetat «Iisuse al meu..., Iisuse al meu...»" şi următoarele ... „şi înăuntrul inimii se petrec alte taine pe care nu pot să le redau în scris, căci mintea vede întregul proces şi, uimită de mişcările dumnezeieştii lucrări şi de tainele pe care le pricepe, înalță din adâncul inimii doxologii. Căci omul este cuprins în întregime de insuflarea dumnezeiască de pe urma acelei mişcări dumnezeieşti, [ajungând] în afara a tot ceea ce este material şi sensibil... Apoi mintea este răpită de vederi dumnezeieşti, înțelegând taine cutremurătoare, pe care îmi este cu neputință să le descriu în amănunt... Şi cu cât omul se curăță de atacurile celor care îi stau împotrivă, cu atât vede mai multe dintre acestea, după cum îi va dărui Preasfântul Duh."

Din toate cele de mai sus reiese că înainte (de venirea) lucrării dumnezeieşti au loc aceste manifestări fireşti, de tremur şi înfier-

bântare a inimii, la care (adevăratul) lucrător al acestei înalte lucrări nu trebuie să ia deloc aminte, nici să le considere roade ale harului dumnezeiesc, pentru că, în pofida voii sale, va cădea în amăgire.

Nu am intenția, cinstitul meu părinte, să te fac acum să crezi că ai căzut în vreo amăgire, pentru că foarte probabil te afli deja la treapta desăvârşirii, şi cele ce se petrec cu tine aparțin harului dumnezeiesc, de vreme ce harismele pe care Dumnezeu le dă nu le retrage în chip arbitrar; numai că, întrucât te văd cerând cu convingere şi credință neştirbită de la nevrednicia mea să-ți arăt în ce fel poți evita smintirea fraților, care, când văd aceste lucrări asupra ta şi mişcările inimii şi ale întregului tău trup, se smintesc, neştiind, aşa cum îmi scrii, că acestea sunt semne ale lucrării dumnezeiești, nu am întârziat, pentru dragostea ta, să-ți trimit această scrisoare şi să-ți arăt, cu toată sinceritatea mea, pe ce cale şi în ce chip vei putea evita smintirea lor şi dacă aceste lucrări sunt amăgitoare sau nu.

Însă te rog cu căldură, frate, să nu te sminteşti dacă nu o să fiu într-o oarecare măsură de acord cu ceea ce gândeşti tu, pentru că toate observațiile mele frățeşti şi în Hristos vor fi luate din textele Părinților neptici ai Bisericii noastre, care au ajuns la asemănarea cu Dumnezeu, precum şi din exemplele lor; şi am convingerea că vei ajunge la împlinirea cererilor tale, de vreme ce ești un ava înțelept şi cumpătat, şi, totodată, numele Domnului Iisus va fi slăvit, iar diavolul cel atotviclean şi uneltitor, care ațâță, desființează şi perverteşte totul pentru a ne înşela, va fi înfierat.

Desființarea semnelor rătăcirii

Toate mişcările şi imboldurile în lanț ale trupului tău, despre care mi-ai scris, care se petrec cu tine în intimitatea ta şi apoi continuă în fața obştii, mă grăbesc cu [toată] tristețea mea să te înştiințez că nu sunt de la Dumnezeu, nici lucrări ale harului dumnezeiesc nu sunt, ci vin din pizma satanei, care a dușmănit virtuțile şi nevoințele tale şi mai înainte de toate şi-a semănat în tine aceste mişcări, prin care a convins buna ta inimă cum că toate aceste lucrări sunt asemenea celor pe care le afirmă dumnezeieştii Părinți despre adevăratele lucrări „la cei la care au fost văzute ca o lumină ce răsare şi ca o veselire înfricoşată".

Spre dovedirea adevărului, iată următoarele mele argumente pe care le înşir nepărtinitor:

Dovedirea amăgirii

Mai întâi, vedem că dumnezeieştii Părinți, scriind despre lucrările dumnezeieşti şi manifestările proprii trupului şi sufletului, nu ne vorbesc despre săltări şi tulburări ale trupului şi, dacă ne vorbesc de apariția lor, după mărturia Sfântului Calist Xanthopoulos, [aceasta se întâmplă cu scopul] de a ne feri de ele, iar dacă le socotim ca fiind ale harului, aceasta este cu adevărat rătăcire.

În al doilea rând, vedem că nici unul dintre Părinții de Dumnezeu purtători care au scris despre aceste lucrări şi s-au învrednicit de asemenea stări şi trăiri, având parte de descoperiri dumnezeieşti şi mai presus de fire, nu arată astfel de mişcări şi spasme ciudate ale trupului în fața celorlalți frați, deşi majoritatea acestor Sfinți s-au aflat în mijlocul fraților, unii ca patriarhi şi arhierei, alții ca egumeni şi alții alături de mulțimea de frați cu care conviețuiau.

Martor al celor pe care le afirm eu este Sfântul Simeon Noul Teolog, care, ca să spun aşa, este farul iubirii de înțelepciune neptice şi care, deşi a scris despre natura rugăciunii, alcătuind fie stihuri, fie capitole parenetice, ne îndeamnă [arătându-ne] cum trebuie să aflăm harul Sfântului Duh şi, cu toate că s-a bucurat din belşug de asemenea lucrări înălțătoare, niciodată nu s-a arătat cu trupul tulburat sau prins într-o astfel de mişcare în fața fiilor săi duhovniceşti sau a altor persoane.

De asemenea, Sfinții Grigorie Palama, Grigorie Sinaitul şi Calist Patriarhul Constantinopolului, în vremea retragerii lor spre aflarea isihiei, s-au învrednicit să vadă multe teofanii şi au scris despre înfăptuire şi contemplația duhovnicească. Cu toate acestea, nu vorbesc despre asemenea lucruri, iar unii dintre ei, la Chilia unde se retrăseseră, nu numai că nu au vrut să fie văditi, ba chiar rânduiau penitențe şi pedepse pentru cei care-i vedeau, ca să nu facă cunoscute înainte de moartea lor cele văzute sau auzite.

În al treilea rând, să luăm ca un fapt cert, preacuviosul meu părinte, că această lucrare, care se petrece cu tine, despre care tu ne asiguri că se află în afara oricărei îndoieli, este de la Dumnezeu.

Dacă, aşadar, este fără cusur şi autentică, atunci s-ar cuveni să o urmeze și ceilalți, mai ales frații tăi în Hristos. Și, te întreb, unde se va ajunge dacă aceștia, care sunt șaizeci la număr, imitându-te – mă gândesc eu –, vor dobândi şi ei această lucrare şi vor începe să se tulbure cu trupurile în timpul slujbelor şi al Sfintei Liturghii?

Răspunsul vine de la sine „nemaiavând nevoie de nici o lămurire în plus''.

Harisma rugăciunii mai presus de rătăcire

În al patrulea rând, harul şi lucrarea Duhului Sfânt, când îl vor cerceta pe om, îi vor aduce trezvie, pace, netulburare a sufletului şi trupului și vrednicie în toate. În timp ce tot ce se arată contrar acestora [nu e de la Duhul Sfânt].

Apoi, în vremea acelei lucrări dumnezeieşti, celelalte mişcări încetează, după Sfinții Părinți, precum şi simțurile trupului și, în timp ce mintea este răpită de înălțări şi contemplații dumnezeieşti, trupul rămâne liniştit şi nemişcat, împlinindu-se ceea ce a spus Apostolul Pavel: „fie în trup, nu ştiu; fie în afară de trup, nu ştiu, Dumnezeu ştie'' (*II Cor*. 12, 2).

Căci trupurile multor Sfinți, care au fost văzute, în vremea rugăciunii, de oameni sporiți în virtute, păreau ca moarte şi nemişcate şi, odată cu încetarea acelei lucrări, toate îşi veneau în firea lor.

Şi la nici unul dintre ei nu au fost observate asemenea mişcări şi lucrări, care desigur dau naştere smintelilor şi nu aduc folos.

Şi, în al cincilea rând, harul dumnezeiesc care se sălăşluieşte în inima celui purtător de Dumnezeu foarte rar îşi arată lucrarea şi descoperirile sale dumnezeieşti. Şi dacă Dumnezeu îi va mângâia, atât de des cât va rândui El, pe prietenii Săi, slugile Sale se vor învrednici de această vedere nu înconjurate de oameni, ci în intimitatea lor, în chilie sau în Pustie.

Descoperirea rătăcirii fratelui

Din cele înfățișate mai sus reiese clar, preacinstite părinte, că în privința aceasta ai fost oarecum înşelat şi te rog să respingi cu totul aceste manifestări și mişcări. Şi, pentru că ți s-au întâmplat vreme

de zece ani, în care ai socotit că vin din partea harului, din acest motiv vrăjmaşul sufletelor îți va aduce la început războiul necredinței față de cele pe care ți le scriu, dar cuvioşenia ta, asemenea unui soldat preaîncercat al lui Hristos, ca să-l birui pe acest blestemat duşman, care schimonoseşte lucrurile, să alergi la Domnul nostru Iisus Hristos şi să-I spui: „Doamne, pentru că am fost înşelat de vrăjmaş şi am încuviințat tulburarea trupului meu, pe care acesta a sădit-o înăuntrul meu și am socotit că vine de la harul Tău, sloboze şte-mă cât mai curând, fiindcă ştii, Preabunule, că mă aflu la sfârşitul vieții mele şi nu doresc să ajung de batjocura vrăjmașului."

Dacă, dragul meu, vei alerga la Mântuitorul nostru Iisus şi la Pururi Fecioara Maria, Maica Sa, să fii sigur că în scurtă vreme vei primi izbăvire. Numai de tine depinde să fii în stare să eviți cutremurul trupului, atunci când apare, şi să spui: „Eu nu îngădui astfel de mişcări și manifestări, vicleanule demon, pentru că vin de la tine" şi, când în felul acesta îți vei arăta disprețul față de aceste porniri, atunci tu însuți vei înțelege cum stau lucrurile.

Să ştii însă că la început vei întâmpina o oarecare împotrivire, pentru că obişnuința îndelungată, la care se adaugă şi pizma demonului, nu te vor lăsa să îndepărtezi ușor aceste stări şi trăiri; dar dacă vor persista și cuvioşenia ta le va disprețui cu curaj, să ştii că vei primi de la Dumnezeu cununa muceniciei, pentru că te vei lupta şi vei da piept cu născocitorul răutății și cu diavolul, şarpele cel preaviclean.

Dar am nădejdea și încredințarea că-l vei birui pe vrăjmaş şi te vei lepăda cu totul de prejudecățile despre care am vorbit, şi cred acest lucru, pentru că am văzut multa modestie şi sfânta ta simplitate. Am cunoscut şi am înțeles foarte bine dragostea pe care o ai față de Dumnezeu şi aproapele. Simplitatea şi lipsa ta de viclenie față de toți frații sunt vădite şi din aceea că te înfrânezi de la judecarea [aproapelui]. Acestea toate sunt podoabe şi virtuți ale sufletului tău.

Nu sunt surprins și nici nu te judec, iubite [frate], pentru că „lipsa de greşeală şi de cădere" sunt numai ale lui Dumnezeu; noi am văzut şi alți nenumărați bărbați sfinți care, după judecățile lui Dumnezeu cele de nepătruns, au căzut în astfel de rătăciri, dar Iubi-

torul de oameni Iisus nu i-a lăsat în acea înșelare, ci în chip minunat, „așa cum știe și socotește numai El", i-a izbăvit din capcanele satanei.

Nu a fost, preacinstitul meu părinte, chiar și preasfântul și preaîncercatul Părinte, Sfântul Chiril Fileótis, unul dintre cei care la sfârșitul petrecerii sale pământești a căzut în acea înfricoșătoare rătăcire? Numai că Preabunul Dumnezeu nu l-a lăsat până la sfârșit, ci l-a izbăvit printr-o minune.

Nu au căzut din cauza neștiinței în erezii vătămătoare ava Gherasim, și marele Ioanichie și Sfântul Augustin, iar Dumnezeu, din iconomia Sa, a rânduit să se izbăvească din rătăcirea lor și astăzi Biserica noastră îi slăvește ca Sfinți, veselindu-se de ei?

Și așa cum aceia pentru virtuțile lor minunate nu au fost părăsiți de Preabunul Dumnezeu, tot așa și vrednicia ta albită [de ani] va avea parte de cununile biruinței.

Și, pentru încredințarea și fortificarea cugetului tău, am socotit că este bine să adaug aici și o întâmplare, petrecută în vremea noastră, care, prin înfățișarea adevărului și prin compararea cu situația de mai sus, o va întări nu puțin pe cuvioșenia ta.

Un exemplu asemănător de amăgire satanică

Un monah, pe nume Alipie, în urmă cu câțiva ani, trăia la una din cele mai bune Mănăstiri cu viață de obște din Sfântul Munte și, în nevoința pentru mântuirea sufletului său, s-a afierosit cu râvnă rugăciunii minții.

Astfel, într-o noapte, pe când se afla la una din viile Mănăstirii sale, în apropiere, și își spunea rugăciunea, fiind atent la cuvinte, a simțit un cutremur în trupul său și totodată frică în inimă. La început s-a speriat, însă apoi și-a spus în sinea lui: „Eu sunt dator să spun rugăciunea cu râvnă, iar diavolul nu-mi va putea face nimic." Și a continuat să spună rugăciunea și odată cu rugăciunea a continuat și tremurul trupului său.

Lucrarea aceasta a ajuns cunoscută tuturor părinților Mănăstirii și a provocat o mare sminteală, pentru că nu era numai el cuprins de tremur, ci, într-un chip ciudat și de neînțeles, începeau să tremure și cei care se aflau în preajma acestui frate.

Cu alte cuvinte, când acest frate, care suferea atacul, se afla în biserică, în timpul slujbelor şi al dumnezeieştii Liturghii, şi când spunea rugăciunea [minții], părinții din apropierea lui erau şi ei cuprinşi de tremur şi stranele lor, aflate unele lângă altele, se zguduiau şi începeau să salte.

De asemenea, când acest frate se ruga în chilia sa, toate chiliile învecinate ale celorlalți frați se zguduiau şi jucau, ca şi cum ar fi erupt Vezuviul, lucru foarte ciudat şi nemaiîntâlnit, dar mai presus de orice îndoială.

Văzând egumenul şi mai-marii Mănăstirii această stare dureroasă şi nemaiuzită, au fost nevoiți să-l izoleze pe acest frate într-un mic paraclis, dându-i în fiecare zi 150 de grame de pâine, şi au rânduit ca preoții Mănăstirii să-i citească acestui frate, cu rândul, rugăciuni şi exorcisme, dar totul a fost în zadar, pentru că lucrarea satanică, în loc să se retragă, creştea din ce în ce mai mult.

In cele din urmă, nu ştiu cum, au socotit că este bine şi au căzut de acord să-l aducă pe acest frate la mine, nevrednicul, pentru a-mi spune părerea sau pentru a-i sfătui ce ar trebui să facă.

Când împreună cu un alt frate l-au adus la mine, după ce ne-am dat binețe cu foarte multă dragoste părintească şi afecțiune, l-am luat deoparte pe suferindul Alipie monahul, care după ce l-am cercetat amănunțit şi mi s-a spovedit, mărturisindu-mi tot ce a făcut în viața sa, şi după ce i-am cerut să-mi spună ce credea el însuşi despre suferința şi manifestările sale, mi-a răspuns astfel: „Cât priveşte manifestările şi tulburarea trupului, indiferent dacă vin de la harul lui Dumnezeu sau se nasc din pizma celui ce urăşte binele, eu socotesc, a zis, că sunt dator să nu încetez să spun până la suflarea mea cea de pe urmă rugăciunea şi, chiar de-ar fi să crape diavolul, eu spun rugăciunea, chem numele lui Hristos, fiind cu neputință să las deoparte numele acesta mântuitor."

Răspunzându-i, i-am spus: „În privința aceasta, cu toate că eşti fericit şi te arăți asemenea mărturisitorilor, nu mai puțin ar trebui să cercetăm mai în amănunt dacă nu cumva «alergăm în van» şi, în credința noastră că suntem alături de Dumnezeu, noi ne aflăm, de fapt, în tabăra opusă, în acelaşi loc cu satana". De aceea, i-am zis: Îngăduie-mi să-ți spun că în trei privințe greşeşti rău de tot:

Cauzele rătăcirii satanice

„În primul rând, pentru înfăptuirea rugăciunii «Doamne, Iisuse…», este neapărată nevoie ca mai întâi să premeargă partea practică [*scil.* făptuirea], iar referitor la aceasta, aşa cum ai văzut, şchiopătezi mult, după cum ai lipsuri și în ceea ce priveşte ascultarea. Ai îmbrățişat mânia şi cearta ca pe o mare harismă şi voia proprie şi cugetul tău le ții ca pe un talisman dumnezeiesc.

În al doilea rând, în împlinirea rugăciunii, ai impresia că diavolul te pizmuieşte şi de aceea face să se manifeste asupra ta această virtute smintitoare, fiindcă săvârșești o mare virtute.

În al treilea rând, când spui rugăciunea şi nu arăți dispreț față de această lucrare satanică, socoteşti că împlineşti voia preasfântă a lui Dumnezeu – «ceea ce este după dumnezeiasca voie» –, însă mânii bunătatea Sa, rătăcind de la adevăr.

Şi, de altfel, ai încercat de la sine, fără o călăuză sporită, să săvârșești o lucrare mai presus de fire.”

Şi când, pe temeiul acesta, i-am adus multe dovezi scripturistice despre rătăcirea de față, atunci, prin harul lui Dumnezeu, şi-a venit în fire, a înțeles înşelarea în care se afla şi a cerut îndreptarea acestor manifestări; l-am sfătuit ce trebuie să facă, dacă vrea să se elibereze cu totul de această lucrare satanică.

Cum se poate monahul izbăvi de amăgire

Mai întâi, să nu înceteze să facă ascultare desăvârșită față de cele pe care egumenul le porunceşte, să nu se îngrijească de treburile altora şi să nu-şi judece frații.

Şi în al doilea rând, atunci când spune rugăciunea „Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-mă!” să nu ia deloc în seamă tulburarea trupului şi să nu-şi lase mintea cotropită de această lucrare satanică, pe care o poate socoti bună şi folositoare, cât timp se află sub puterea ei.

Astfel, mintea şi cugetul să fie libere de tot ceea ce poate veni dinafară şi, când se va manifesta starea, cu care până atunci s-a obișnuit, să o nesocotească şi să-L roage pe Domnul nostru Iisus Hristos să alunge această însoțire vicleană a satanei.

Fratele, primind aceste smerite îndemnuri şi sfaturi ale mele cu o credință neabătută şi întorcându-se la Mănăstirea sa, în câteva zile, cu ocrotirea şi ajutorul dumnezeiesc ale Iubitorului de oameni Dumnezeu, s-a vindecat şi a ajuns să fie iubit şi prețuit de toată obştea în Hristos, pentru întoarcerea sa bună şi mai ales pentru îndreptarea şi ascultarea desăvârşită pe care le arăta cu râvnă față de toți.

Un exemplu al ascultării după Dumnezeu

Ca o mărturie a întoarcerii cu adevărat la Dumnezeu şi a bunei credințe, voi consemna aici o ascultare minunată pe care a înfăptuit-o cu bărbăție, în admirația tuturor fraților.

Un monah, dintre cei mai de seamă din Mănăstire, pe nume Evdokim, de origine din Insula Tinos, după judecățile pe care numai Dumnezeu le cunoaşte, a fost demonizat, ajungând într-o stare vrednică de plâns în ochii tuturor. Zbiera ca un sălbatic, ocăra, de multe ori rupea legăturile şi lanțurile în care era ținut şi cel mai trist era că se murdărea cu necurățiile pântecelui său.

Pentru că nimeni dintre frați nu putea să-l îngrijească, egumenul a dat poruncă fostului bolnav, părintelui Alipie, să-l ia pe fratele acesta în grija sa.

Fratele Alipie a primit această ascultare cu multă bucurie, ca pe o poruncă a lui Dumnezeu, şi vreme de trei ani, fără cârtire, l-a îngrijit pe cel demonizat şi cu toată bunăvoința a îndurat bărbăteşte ocările şi necuviințele lui.

Cu o ascultare fără margini şi răbdare nesfârşită l-a făcut pe acest frate demonizat să-l respecte şi să-l iubească. În timp ce cu ceilalți frați acest bolnav se purta foarte sălbatic, neobrăzat şi fără rușine, față de fratele Alipie era cuviincios, cuminte şi ascultător.

Prezența lui Alipie era pentru el asemenea unei stavile şi unui mijloc de îmblânzire ale nebuniei sale. În afară de grija arătată de părintele Alipie față de curățenia şi hrana sănătoasă şi atentă a sa, îi citea cu glas tare şi întreaga rânduială a vecerniei şi pavecerniței.

Astfel că, după trei ani, Dumnezeu a binevoit să se pună capăt acestei încercări pentru părintele Alipie, fiindcă Domnul l-a mutat pe fratele Evdokim la cealaltă viață: cu o săptămână înainte de

moartea sa, s-a arătat întru toate liniștit și senin sufletește și astfel și-a dat duhul.

Alipie și-a cunoscut dinainte moartea

Binecuvântatului Alipie, după moartea lui Evdokim, i s-a încredințat ascultarea de ajutor de infirmier, împlinindu-și desăvârșit slujirea prin sârguința și grija arătate fraților.

La puțină vreme s-a îmbolnăvit de tuberculoză și după trei ani s-a dus și el la Domnul, mutându-se în dumnezeieștile și cerești [Sale] locașuri.

Minunat este faptul că și-a cunoscut dinainte ceasul morții, pentru că într-o zi de sâmbătă, după ce s-a împărtășit alături de toți frații cu Preacuratele Taine și părea cu totul sănătos, i-a spus unuia dintre frații săi de încredere: „Eu, frate, astăzi, spre seară voi pleca de aici" și așa, la vremea în care frații s-au adunat să facă rugăciunea vecerniei, acesta și-a dat duhul.

Și să nu trec cu vederea faptul cel mai important, care a dovedit întoarcerea sa desăvârșită, smerenia fără margini, dar și ascultarea necondiționată, din momentul în care m-a cunoscut pe mine, umilul, și a înțeles cele pe care Dumnezeu m-a făcut să le pricep prin rugăciunile sale privitor la mântuirea lui: îmi scria întotdeauna gândurile lui și cele pe care eu i le trimiteam ca răspuns le punea în aplicare și în faptă, la fel cum şi eu, pentru dragostea lui, m-am dus de două ori la Mănăstirea sa şi m-am bucurat nemăsurat pentru schimbarea lui desăvârşită şi sfântă.

Faptul istoric pe care vi l-am amintit, cinstite părinte Calinic, nu lasă loc pentru comentarii deosebite, nici pentru alte lămuriri şi explicații, deoarece vădeşte prin el însuşi ceea ce este corect şi drept şi care sunt mărturiile în fața amăgirii şi care sunt semnele viețuirii adevărate.

Cu nădejdea că îndrumările, observațiile şi sugestiile mele prieteneşti luate din textele Sfinților Părinți vor fi auzite şi că voi avea parte de un răspuns la ele, care să-mi aducă mângâiere, mă închin cu multă dragoste dumnezeiască, întru totul al vostru frate în Hristos.

Aprilie 1911
Sfântul Munte

Cuprins

Termenii vocabularului monahal atonit. 5

Patericul Sfântului Munte

Documente istorice 17
Prolog la cea de-a II-a ediție 23
Introducere. 27
Istorisiri din tradiția vie a vieții eremitice 27
Venirea în Sfântul Munte 30
Ce a oferit Sfântul Munte Ortodoxiei 37
Sfinți aghioriți. 38
Contribuția Sfântului Munte 41
Renumiți dascăli aghioriți plini de înțelepciune. 43
Monahi aghioriți şi dascăli eruditi 52
Karéea. 55
Capitala Sfântului Munte 55
Baldachinul cuvioșilor mucenici 57
Locaşul Protatonului 58
Icoana făcătoare de minuni *Axion estin*. 59
Întâiul Mucenic şi Arhidiacon Ştefan tămâia. 60
Conacul *Typikarió* şi Chilia *Pateriţa* 61
Erezia *onomateiştilor-onomatolatri* 64
Pustia Kapsálei. 65
Sfântul Gherasim cel Nou. 68
Sfântul Teonás, Arhiepiscopul Tesalonicului. 69
Sfântul Nicodim Aghioritul 69

Sfântul Grigorie Palama 71
Monahul Ioasaf, starețul Ioasafeilor 71
Patriarhul Ioachim 86
Părintele Daniil 87
Părintele Iosif 88
Monahii Kykleftés 89
Minunea de netăgăduit a Preasfintei 91
Iconarul nepăsător 91
Marea Lavră 96
Sfântul Munte este moştenirea Preasfintei 98
Preasfânta tămâie 99
Preasfânta slujea la trapeză 102
Agheasma Sfântului Atanasie 103
Pentapole-le dimprejurul Marii Lavre 104
Rătăcirea Bătrânului-Haralamb 105
Bătrânul-Hermolae 108
Sfântul Ioan Cucuzel 112
Sfânta Ana 113
Părintele Haralamb cel cu aducerea aminte de moarte 114
Zece Sfinți neştiuți şi cu nume necunoscute nouă 116
Un trup întreg de ascet sub zid de lut 118
Din tâlhar, sfânt cu harismă profetică 119
Omul virtuos din Muntenegru 121
Diavolului îi este frică de *comboshini* 121
Cei care îndură ispitele sunt socotiți asemenea mucenicilor 122
Răspunsul înfricoșător din ceasul morții 124
Monahul Ștefan „Americanul" 125
Au fugit de slava oamenilor 126
Patriarhul Ecumenic Chiril al V-lea 127
Bătrânul-Artemie şi Peştera 129
Sfinți de la Schitul Sfânta Ana 131
O pildă de ucenic curat şi adevărat 132
Bunurile ascultării 134
Roadele neascultării sunt cumplite 135

Osteneala în scop duhovnicesc este răsplătită.....139
Ostenelile ucenicului.....140
Glasul din troiță.....141
Troița Sfintei Ana.....141
Stareța Olimpia.....143
Xerokalýva „Pinului".....148
Dorotei, Mitropolitul de Métres.....152
Sfânta Ana Mică.....155
Descoperirea unor sfinte moaşte necunoscute.....155
Marii dascăli ai Pustiei.....157
Lucrarea de minuni făcătoare a Proniei dumnezeieşti.....166
Minunea Sfinților Părinți.....167
Visele îl înşală pe om.....168
Pustnici nevăzuți.....168
Katunákia.....171
Înțeleptul Bătrân-Daniil.....171
Sfârşitul cuvios al eremitului.....182
Chimistul Gherasim Menághias.....185
Înşelarea demonică prin mijlocirea viselor.....189
Bătrânul-Calinic.....190
Nevoitorul rus de pe Aton.....193
Rătăcirea adusă de urmarea voii proprii este cumplită.....197
Dumnezeu nu primeşte cele săvârşite din voia proprie ca virtuți..201
Sărmanul Efrem.....203
Karulia.....205
Bătrânul-Partenie.....205
Bătrânul-Zosima care împletea coşuri.....205
Stamate Tâlharul.....206
Bătrânul-Filaret.....208
Sfântul Vasile.....219
Sihăstriile vechiului Schit.....219
„Sărmanul" Efrem – Efrem „Sirul".....219
Bătrânul-Natanail.....221
Bătrânul-Isaia.....222

Bătrânul-Heruvim 224
Starețul Barnaba cel Bătrân. 225
Kerasiá 234
Hagigheorghe. 234
Profeția demonizatei 238
Ucenicul evlavios. 239
Trei monahi virtuoşi din Hios 239
Profeția Bătrânului-Ioachim. 240
Treburile hotărâte în secret au urmări fatale 241
Adevăratul ucenic 243
Mireasmă cerească. 247
Părintele sihastru Matei 248
Kavsokalývia 250
Nu trebuie să judecăm după aparențe 250
Vedenia dumnezeiască a Sfântului Acachie. 252
Bătrânul-Teofilact cel Nebun în Hristos 252
Părinții Ieroteu şi Timotei. 253
Diferența dintre înfățişarea unui preot ortodox şi a unuia catolic . . 259
Sfintele moaşte au harul lui Dumnezeu 261
Diferiți părinți. 261
Un sfânt pustnic necunoscut 263
Înfricoşătorul tribunal de judecată din ceasul morții. 265
Diavolul se arată ca lumină 266
Duhovnicul aflat legat. 267
Nedreptatea nu se iartă. 268
Sfântul Nil 269
Vigla. 269
O minune a Sfântului Ioan Cucuzel 270
Pustia de la „Ghianakópula” 271
Peştera Sfântului Atanasie Atonitul 273
Duhovnicul Hariton 274
Pustia Viglei 279
Părintele duhovnic Iacob şi Starețul Gavriil Coşarul 280
O lecție folositoare pentru ucenicii [începători] 283

Arătarea minunată a Preasfintei în Vigla 286
Părintele duhovnic Daniil 289
Părintele duhovnic Antonie 290
Icoana nefăcută de mână a Preasfintei 290
Mănăstirea Vatoped 292
Dragostea Maicii Domnului 292
Mănăstirea a dat Sfinți 293
Sfântul Maxim Grecul 295
Schitul Sfântului Andrei 295
Mănăstirea Ivir 298
Preasfânta mătura 298
Grija [cu totul] aparte a Preasfintei 299
Preasfânta face minuni şi asupra pelerinilor 300
Cei zece Sfinți de la Chilia Sfânta Treime 302
Au pus otravă în băutura psaltului 303
Mănăstirea Dionisiu 306
Sfântul Nifon 306
Cuviosul Leontie Zăvorâtul 307
Bătrânul-Ignatie 308
Mănăstirea Pantocrator 313
Părintele Cosma 313
Mănăstirea Dohiariu 318
Vocea frumoasă împiedica mântuirea sufletului 318
Mănăstirea Sfântul Pavel 321
Sfintele moaşte nu îi primesc pe cei de alte credințe 321
Buna mireasmă a sfintelor moaşte 322
Bătrânul-Antim 323
Bătrânul-Avramie 324
Ora morții 327
Dumnezeu le dăruieşte pocăința celor care o voiesc 328
Puterea dezlegării afurisirii 329
Pădurarul 332
Preasfânta se îngrijeşte de monahi ca o mamă 333
Minune cutremurătoare 334

Noul Schit. 335
Minunea Preasfintei. 335
Preasfânta a adus grâu 336
Bătrânul-Teofilact 339
Fraţii Chiriléi. 340
Bătrânul-Averchie 341
Bătrânul-Daniil. 342
Arhimandritul Ioachim Speţiéris. 343
Episcopul de Evia. 346
Ieromonahul Gavriil 349
Bătrânul-Iosif 351
Bătrânul-Ştefan. 353
Mănăstirea Grigoriu 356
Cei care se află în ascultare nu se îneacă 358
Preasfânta dimpreună cu Sfânta Anastasia îi răsplăteşte cu bani pe monahi. 359
Sfântul Nicolae se îngrijeşte de Mănăstirea sa 360
Mănăstirea Pantelimon. 362
Cumplita înşelare a unui duhovnic sporit în virtute 362
Cuviosul Serapion rusul 366
Epilog 367
Scrisoare către un monah de la Mănăstirea Sfântul Sava, înaintat în zile, care a fost dus în rătăcirea de-a dreapta 367
Cuprins. 385

Comenzi:
www.librariasophia.ro

Difuzare:
SUPERGRAPH
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, Bucureşti
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Vă aşteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, Bucureşti, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

Citim în *Istoria Lausiacă*, în *Everghetinos* şi în *Patericul Egiptean* despre viețile acelor fericiți ava din Egipt, din Tebaida, din Tavenne şi din alte părți şi ne minunăm de viețuirea acelor părinți vrednici de pomenire şi de virtuțile care le împodobeau sufletul. Ne minunăm de dragostea şi unitatea de cuget care existau între ei, de respectul şi prețuirea pe care le nutreau unul pentru celălalt, de sărăcia de bunăvoie şi lipsirea desăvârşită de cele necesare traiului. Cercetăm izbânzile, strădania şi luptele monahilor de atunci prezentate în diferite scrieri ale lor şi se naşte în noi întrebarea: există oare, în aceste zile crunte în care trăim, părinți sporiți în virtute, cu o viețuire asemenea acelor părinți şi asceți de demult?

Da, neîndoielnic, există, şi acest volum este răspunsul cel mai grăitor la această întrebare. Asceza, nevoința, retragerea în pustie rămân până astăzi vii şi nenumărați sunt cei care la chemarea Duhului nu pregetă „să-şi dea inima", să-şi aducă viața şi toată ființa lor lui Dumnezeu ca jertfă.

Acești îngeri pământești și oameni cerești au trăit în Sfântul Athos, în Muntele cu nume sfânt – Grădina Preasfintei –, o viață „în Hristos" ferită de ochii oamenilor. S-au adus și se aduc ca jertfă pe ei înșiși nu doar pentru câștigarea vreunui folos personal, ci ca prin rugăciunea lor zilnică să aducă cereri și rugăciuni întotdeauna pentru aproapele, pentru toată lumea, pentru pacea întregii lumi și pentru mântuirea sufletească a tuturor oamenilor.

www.sophia.ro
ISBN 978-973-136-380-6
9 789731 363806

editura Σοφία